Jaarstukken 2025

Versie: Versie 5.3 Versie raad incl controleverkl.

Inhoudsopgave

1 Voorwoord **3**

2 Jaarverslag **7**
2.1 Algemeen 8
2.1.1 Financieel resultaat 2025 8
2.2 Programmaverantwoording 14
2.2.1 Bestuur en dienstverlening 16
2.2.2 Veiligheid 26
2.2.3 Economie 34
2.2.4 Mobiliteit 48
2.2.5 Omgevingskwaliteit 66
2.2.6 Stedelijke ontwikkeling 86
2.2.7 Jeugd en onderwijs 106
2.2.8 Cultuur, sport en recreatie 122
2.2.9 Maatschappelijke ondersteuning 138
2.2.10 Werk en Inkomen 152
2.2.11 Algemene middelen 165
2.2.12 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien 171
2.3 Paragrafen 175
2.3.1 Lokale heffingen 175
2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 180
2.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 186
2.3.4 Financiering 194
2.3.5 Bedrijfsvoering 197
2.3.6 Verbonden partijen 210
2.3.7 Grondbeleid 219
2.3.8 Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo) 221
2.3.9 Subsidies 223
2.3.10 Taakstellingen en reserveringen 238
2.3.11 Demografische ontwikkelingen 240
2.3.12 Bijzonder programma Duurzaamheid 241
2.3.13 Bijzonder programma Doorontwikkeling Sociaal Domein 242

3 Jaarrekening **245**
3.1 Balans per 31 december 2025 246
3.2 Overzicht van baten en lasten 248
3.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 251
3.4 Toelichting op de balans 254
3.4.1 Toelichting op de activa 254
3.4.2 Toelichting op de passiva 274
3.4.3 Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen 295
3.4.4 Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen 298
3.4.5 EMU-saldo 299
3.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 299
3.5.1 Toelichting financiële afwijkingen programma's 299
3.5.2 Gerealiseerde dekkingsmiddelen 323
3.5.3 Toelichting financiële afwijkingen reserves 324
3.5.4 Overzicht aanwending onvoorzien 339
3.5.5 Overzicht incidentele baten en lasten 340
3.5.6 Verantwoording wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 348
3.6 Rechtmatigheidsverantwoording 350
3.6.1 Grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording 350
3.6.2 Rechtmatigheidsverantwoording 350
3.7 SISA-verantwoording 352
3.7.1 SISA-tabel 352
3.8 Overzicht per taakveld 362
3.9 Gebeurtenissen na balansdatum 364

4 Overige gegevens **365**
4.1 Controleverklaring van de accountant 365

5 Bijlagen **375**
5.1 Conversie programma, beleidsterrein, prestatie 375
5.2 Samenstelling stadsbestuur 385
5.3 Kerngegevens 386
5.4 Staat van investeringskredieten incl. af te sluiten 388
5.5 Opvolging aanbevelingen Rekenkamer (tot 1 januari 2024: Rekenkamercommissie) 405

6 Colofon **411**

Hoofdstuk 1

1 Voorwoord

Voor u liggen de Jaarstukken 2025. Met de jaarstukken legt de gemeente verantwoording af over de behaalde resultaten en hoe het geld vorig jaar is besteed.

Omdat dit de laatste jaarrekening is van dit college, is het tevens een iets uitgebreidere terugblik op de ambities van het college uit het beleidsakkoord ‘Samen leven in Leiden 2022–2026’. Met veel enthousiasme en inhoudelijke gedrevenheid heeft het college zich ingezet om met de partners en de inwoners de stad socialer, duurzamer en gezonder te maken. Dit gebeurt op allerlei thema’s als vergroening, woningbouw, bereikbaarheid, werkgelegenheid, en ondersteuning aan de mensen die het nodig hebben.

Naast de investeringen in nieuwe projecten is er uiteraard ook ingezet op het onderhouden van het groen, (school)gebouwen en infrastructuur, om onze mooie stad veilig en aantrekkelijk te houden.

TERUGBLIK 2025

We kijken terug langs de vier hoofdthema’s uit de begroting:

- Een duurzame en inclusieve stad
- Een sociale en gezonde stad
- Een internationale stad van kennis en cultuur
- Bedrijfsvoering en financiën

Concrete resultaten per programma leest u in de inhoudelijke hoofdstukken.

1.1. Duurzame en inclusieve stad

Een van de grote uitdagingen voor onze stad was en is het ruimtevraagstuk. Er is beperkte ruimte in de stad, terwijl de vraag om ruimte groot is. Ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, vergroening, mobiliteit, energie en voorzieningen gaan hand in hand. Leefbaarheid en betaalbaarheid zijn hierin leidend. Samen met andere Europese steden werkt Leiden samen om hier slimme oplossingen voor te bedenken.

Een leefbare stad was een prioriteit voor dit college. Leefbaarheid gaat niet alleen over een fijne woning, maar ook over de kwaliteit van de buurt en over voorzieningen in de omgeving. Een prettige veilige woon- en leefomgeving is een belangrijke voorwaarde voor de leefbaarheid van onze stad en wijken en het gevoel van (sociale) veiligheid van onze inwoners.

Met een integrale aanpak hebben we zoveel mogelijk van deze onderwerpen tegelijk opgepakt in één project. Zoals bijvoorbeeld het toekomstbestendig maken van de wijken met de duurzame wijkvernieuwingen. Bij de vervanging van riolering en openbare ruimte zijn integraal de opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, vergroening, biodiversiteit, circulariteit, leefbaarheid en verkeersveiligheid meegenomen. Leiden loopt in Nederland voorop met het klimaatadaptief vergroenen en biodivers inrichten van de openbare ruimte.

Door klimaatverandering en geopolitieke onzekerheid, is de urgentie van de **energietransitie** afgelopen jaren groter geworden. Dit college heeft de basis gelegd voor de uitvoering van de energietransitie. De oprichting van het regionale warmtebedrijf staat in de steigers, wijken zijn in beweging, het isolatieoffensief heeft bijna duizend huishoudens bereikt en de samenwerking met corporaties, Energiek Leiden en lokale initiatieven is verstevigd. Net-infrastructuur bleek een uitdaging, maar Leiden heeft hier vroegtijdig op ingezet. Dagelijks werken wij aan uitbreiding van het net en slimme oplossingen om het net te ontlasten. Maar we zijn er nog niet. De warmtetransitie vergt meer tijd, geld en landelijke steun. Energiearmoede blijft een uitdaging. In de komende periode kan worden voortgebouwd of wat er nu ligt en is het tijd voor een verdere uitvoeringsslag.

De afgelopen jaren is er flink gebouwd en zijn er veel **nieuwe woningen** gerealiseerd of in aanbouw gegaan, denk aan Lead, de Premier en Saam. Dit is mede mogelijk dankzij het Leidse **parkeerbeleid**. Hierdoor ontstaat de ruimte voor woningbouw. 3500 woningen hebben baat gehad bij dit beleid en nog eens rond de 10.000 woningen staan in de planning. Soms leverde dit begrijpelijke wrijving op en ook hier is het zoeken naar

de juiste balans. De groei van de stad vraagt ook om extra aandacht voor **verkeersveiligheid**. De combinatie van meer mensen, meer vervoersvormen (bijv. fatbikes) zorgt voor drukke verkeerssituaties. Met investeringen in infrastructuur, autoluwe routes (Groene Lopers), beleidsaanpassingen (30 km zones), verkeerseducatie en –gedrag vergrootten we bewustzijn en veiligheid in het verkeer.

De Leidse mobiliteitsaanpak heeft internationale aandacht gekregen en is genoemd als één van de acht *Success Stories* in een internationaal mobiliteitsonderzoek naar ruim 11.000 steden.

1.2. Sociale en gezonde stad

In 2025 heeft Leiden op verschillende fronten stappen gezet om een stad te zijn waar kansen, gezondheid, bestaanszekerheid en veiligheid hand in hand gaan. Vanuit de visie sociaal domein 'Iedereen telt en doet mee' is gewerkt aan duurzame verbeteringen die inwoners direct raken in hun dagelijks leven.

Met het programma Leiden Inclusief is afgelopen jaren hard gewerkt aan een breed netwerk in de stad om samen te schouders te zetten onder betere toegankelijkheid, het tegengaan van discriminatie, en het bevorderen van gelijkheid: **samen Leiden.** Een stadsbrede beweging is het resultaat. Deze aanpak is Europees ook gezien en genomineerd voor de prijs Inclusieve Hoofdstad, waarvoor Leiden in 2026 de bronzen award heeft ontvangen.

De inzet op **kansengelijkheid** kreeg onder meer vorm in een verkenning naar groene en speelvriendelijke schoolpleinen, met oog voor een gezonde en stimulerende leeromgeving voor ieder kind. Tegelijkertijd werd de Rijke Leerdag verder uitgebreid naar meer scholen. Met het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2026–2042 is een stevige basis gelegd voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Dat Leiden in 2025 nationale onderwijsstad was, onderstreepte de positie van de stad als plek waar kennis, cultuur en onderwijs samenkomen.

Ook op het gebied van **gezondheid** zijn belangrijke stappen gezet. Samen met Oegstgeest en Zoeterwoude is gestart met een verkenning naar integrale ondersteuning, gericht op toegankelijke en passende hulp voor inwoners. De afronding van de Taskforce Jeugdhulp en de aanstelling van een programmadirecteur markeren een volgende fase in de versterking van de jeugdzorg. Daarnaast is, met brede betrokkenheid van inwoners en partners, gewerkt aan een nieuw integraal beleidskader voor gezondheid, sport en bewegen. De samenwerking binnen de Sterke Sociale Basis werd vijf jaar na de start gevierd en verlengd, wat continuïteit biedt voor de ondersteuning in de wijken. Met het vastgestelde Sportaccommodatieplan wordt bovendien vooruitgekeken naar voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen. Tegelijkertijd blijft aandacht nodig voor de druk op de huisartsenzorg, waarbij de gemeente actief ondersteunt in huisvesting en facilitering.

Op het terrein van **bestaanszekerheid** is ingezet op toegankelijkheid, vertrouwen en maatwerk. Met de start van het Werkcentrum Holland Rijnland kunnen inwoners terecht met vragen over werk en ontwikkeling. Nieuwe initiatieven, zoals de pilot Werk en meedoen vanuit het AZC en het experiment Eerste Hulp bij Geldzorgen, richten zich op vroegtijdige ondersteuning en participatie. De introductie van de Sleutelpas en de voorbereiding op de Participatiewet in Balans sluiten aan bij een benadering waarin vertrouwen centraal staat. Voor inwoners in kwetsbare situaties zijn concrete stappen gezet, zoals de realisatie van de voorziening Fusion (voor dak- en thuislozen) en de vaststelling van de Woonzorgvisie, waarin passend wonen en aandacht voor eenzaamheid belangrijke pijlers zijn. De inzet van maatwerkfunctionarissen heeft daarnaast in complexe situaties geleid tot doorbraken die anders moeilijk te realiseren waren.

In een tijd van toenemende onzekerheden is gewerkt aan het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid. Met de aanstelling van een programmamanager krijgt deze brede opgave meer samenhang en richting. De vastgestelde visie op **handhaving** biedt duidelijkheid in prioriteiten in de openbare ruimte. Tegelijkertijd is de samenwerking tussen zorg en veiligheid verder verdiept, onder meer met de inzet van Maatschappelijke Eerste Hulp voor mensen met onbegrepen gedrag. Ook zijn gerichte maatregelen genomen om ondermijning tegen te gaan en de leefbaarheid te beschermen.

Deze ontwikkelingen laten zien hoe Leiden stap voor stap blijft bouwen aan een stad waarin iedereen kan meedoen, zich ondersteund voelt en veilig kan leven — met oog voor de toekomst en voor elkaar.

1.3. Internationale stad van kennis en cultuur

De stadsvisie **'Leiden stad van ontdekkingen: internationale kennis en cultuurstad'** werpt nog steeds haar vruchten af. De stad trekt volop bezoekers, studenten en professionals, mede dankzij de historische binnenstad, het rijke cultuuraanbod en het sterke ecosysteem rond het Leiden Bio Science Park.

Het ecosysteem in en rondom het Leiden Bioscience Park levert grote waarde voor onze inwoners. Zowel op het gebied van werkgelegenheid op verschillende niveaus, van praktisch tot universitair opgeleid, met mogelijkheden op werk en stageplekken, als voor het voorzieningenniveau in onze stad.

Met de doorontwikkeling naar **Key Region Leiden** is de regionale samenwerking verder versterkt en ambitieuzer gepositioneerd. Met de gemeenten van Key Region Leiden is verkenning naar een ROM-B verder uitgewerkt en voorbereid voor besluitvorming. Overige stappen om de economie verder te versterken zijn onder meer het regionaal realiseren van nieuwe **bedrijfsruimte** (bijv. 2000 m2 in Lammerschans). Tegelijkertijd is samen met betrokkenen gewerkt aan de toekomst van de binnenstad.

Een goed aanbod van **evenementen** is belangrijk voor de stad. Leiden heeft ingezet op een onderscheidend aanbod, passend bij het profiel van de stad en met een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Met **erfgoed en de historische cultuur** heeft Leiden een onderscheidende kracht in huis. Daarbij gaat het om de waarde van erfgoed zelf, maar ook om de meerwaarde voor de stad. We werkten onder meer aan de toegankelijkheid van kennis en collecties, aan de erfgoedinclusieve ontwikkeling van de (fysieke) stad en aan de diverse beleving van erfgoed.

Hoewel vergeleken met andere steden de **cultuursector** door het jaar European City of Science (2022) minder hard getroffen was, zagen we de afgelopen vier jaar weer een geheel herstel van de culturele sector na corona. De bezoekersaantallen kwamen weer terug op het oude niveau.

Er is een nieuw, transparant subsidiestelsel ingevoerd en belangrijke besluiten zijn genomen over culturele voorzieningen zoals de bibliotheek en muziekschool.

Als **nationale onderwijsstad** bracht Leiden in 2025 onderwijs, kennis en maatschappelijke thema's samen. Met honderden bijeenkomsten en brede betrokkenheid werd dit zichtbaar in de stad. Ook was er aandacht voor gelijke kansen en voor het koloniaal en slavernijverleden, met concrete vervolgstappen en het aanbieden van excuses door het stadsbestuur.

Zo blijft Leiden zich ontwikkelen als een stad waar kennis, cultuur en historie samenkomen en bijdragen aan een sterke en toekomstgerichte leefomgeving.

1.4. Bedrijfsvoering en financiën

In 2025 heeft Leiden verder gebouwd aan een stevige interne organisatie, met oog voor samenwerking, financiële stabiliteit en goede dienstverlening aan de inwoners. Na de transitiefase van de regionale samenwerking in de bedrijfsvoering, was dit het eerste jaar waarin de nieuwe structuur echt tot wasdom kwam.

De samenwerking met Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude heeft een vaste plek gekregen binnen de organisatie. Vanuit het cluster Interne Dienstverlening en Advisering is gewerkt aan een **stabiele en toekomstbestendige bedrijfsvoering**. Er is een transparante begroting opgebouwd en een eerste uitvoeringsplan opgesteld, gericht op duurzame inzetbaarheid, flexibiliteit en digitale vernieuwing. Tegelijkertijd zijn belangrijke stappen gezet in het moderniseren van systemen en het versterken van informatiebeveiliging en privacy. Daarmee is de basis verder op orde gebracht om de stad betrouwbaar en veilig te blijven ondersteunen.

De **financiële context** bleef uitdagend. Ontwikkelingen zoals hoge rente, aanhoudende inflatie en krapte op de arbeidsmarkt hebben directe invloed op de gemeentelijke begroting en uitvoeringskracht. Dit vraagt om voortdurende zorgvuldigheid en realisme in keuzes. Ondanks deze onzekerheden is gewerkt aan een financieel gezonde basis, met aandacht voor de impact van externe ontwikkelingen op de stad en de organisatie.

In de **dienstverlening** stond de inwoner centraal. Met het uitvoeringsprogramma 'Leiden: goed voor elkaar' is verder gebouwd aan een organisatie waarin elk contactmoment telt. Er is geïnvesteerd in bewustwording en vaardigheden van medewerkers, omdat dienstverlening van iedereen is. Initiatieven zoals Duidelijke Taal helpen om begrijpelijker te communiceren, terwijl onderzoek onder inwoners waardevolle inzichten geeft in wat bijdraagt aan vertrouwen en tevredenheid. Deze inzichten worden gebruikt om de dienstverlening verder te verbeteren, zowel digitaal als persoonlijk.

Op deze manier werken we elke dag aan een organisatie die niet alleen efficiënt en wendbaar is, maar vooral dichtbij en betrouwbaar voor haar inwoners.

Het college kijkt terug op vier jaar waarin veel in gang is gezet, met mooie en uitdagende momenten, waarin is voortgebouwd op wat er al was en een stevige basis is gelegd voor de toekomst.

Hoofdstuk 2

2 Jaarverslag

2.1 Algemeen

2.1.1 Financieel resultaat 2025

Bedragen x € 1.000,-	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025
Lasten	689.156	752.495	715.613	36.882
Baten	-649.384	-758.643	-754.061	-4.582
Totaal van saldo van baten en lasten	**39.772**	**-6.148**	**-38.447**	**32.299**
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	122.674	117.613	121.211	-3.598
- onttrekkingen	-186.960	-111.465	-102.488	-8.977
Resultaat	**-24.514**	**0**	**-19.724**	**19.724**

Inleiding
In deze paragraaf lichten we het financieel resultaat van de jaarrekening 2025 op hoofdlijnen toe. Allereerst komt de ontwikkeling van de begroting 2025 aan de orde. Dan leest u welke financiële afwijkingen het rekeningresultaat over 2025 met name bepalen. Vervolgens verduidelijken we de relatie tussen de diverse documenten met betrekking tot de grondexploitaties. We besluiten deze paragraaf met een toelichting op de financiële positie van de gemeente.

1. Ontwikkeling van begroting en het resultaat 2025
Tweemaal per jaar verschijnt er een voortgangsrapportage. Daarin stelt het college de raad op de hoogte van de voortgang van de uitvoering van de lopende begroting. Hierbij licht het college afwijken in de uitvoering toe en stelt voor de budgettaire kaders te wijzigen waar dit nodig is.

In de Kaderbrief 2025-2029 is voor het jaar 2025 de begroting voornamelijk bijgesteld binnen de programma's Stedelijke ontwikkeling (gemeentelijk vastgoed), Maatschappelijke ondersteuning (Wmo-indexering en bijsturing Sociaal Domein) en Algemene dekkingsmiddelen (ontwikkeling Gemeentefonds en actualisatie financieringslasten).

De Tweede Voortgangsrapportage liet een voordeel zien van € 3,4 miljoen voor het begrotingsjaar 2025. De belangrijkste meevaller was het terugdraaien van de stabilisering van de reserve Sociaal Domein (€ 2,3 miljoen). Daarnaast was er sprake van een meevaller in de ontwikkeling van de financieringslasten (€ 1,6 miljoen) en waren er enkele kleinere tegenvallers. Het saldo van € 3,4 miljoen is verrekend met de concernreserve.

De slotwijziging was de laatste begrotingswijziging waarmee de begroting 2025 is geactualiseerd. De slotwijziging liet een voordeel zien van € 4,2 miljoen. De belangrijkste wijziging was een voordeel van € 3,5 miljoen op het BUIG-budget (Werk en inkomen). Ook het voordelige saldo van de slotwijziging is verrekend met de concernreserve.

2. Rekeningresultaat 2025 per programma
Ten opzichte van de gewijzigde begroting 2025 is het rekeningresultaat voor bestemming € 19,7 miljoen positief. We zien afwijkingen op de begroting voor zowel de baten als de lasten. De verschillende programma's laten de volgende financiële afwijking zien:

Programma	Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking	Eindtotaal
01. Bestuur en dienstverlening	-1.277	282	-	-22	-1.016
02. Veiligheid	127	-21	-	-	106
03. Economie	1.391	-363	-	-171	856
04. Mobiliteit	2.667	147	-950	-703	1.162
05. Omgevingskwaliteit	4.252	-1.040	-	-1.214	1.999
06. Stedelijke ontwikkeling	9.331	-4.572	-1.010	-1.084	2.664
07. Jeugd en onderwijs	2.022	386	-	-146	2.263

Programma	Lasten	Baten	Toevoeging	Onttrekking	Eindtotaal
08. Cultuur, sport en recreatie	-513	903	-325	-52	14
09. Maatschappelijke ondersteuning	4.948	-2.006	616	-1.085	2.473
10. Werk en inkomen	4.319	-287	-	-143	3.889
Algemene dekkingsmiddelen en Overhead	9.614	1.987	-1.928	-4.358	5.314
Eindtotaal	36.881	-4.584	-3.597	-8.978	19.724

Een substantieel deel van het resultaat wordt gevormd door de onderuitputting van budgetten. Het gaat hierbij veelal om budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor concrete, afgebakende activiteiten (projecten) die over de jaargrens lopen of die in de uitvoering zijn vertraagd. Om deze activiteiten te kunnen voltooien, wordt voorgesteld het bijbehorende budget in 2026 opnieuw beschikbaar te stellen. De voorstellen voor budgetoverheveling, in totaal € 10,0 miljoen, worden meegenomen in het bestemmingsvoorstel.

Ook zijn er beleidsterreinen waar met een gesloten regime wordt gewerkt. Dit speelt onder meer bij parkeren (programma 4), de grondexploitaties (programma 6) en het sociaal domein (programma's 7, 9 en 10). Daar is de afspraak dat positieve en negatieve saldi worden verrekend met de daarvoor bestemde reserves. Per saldo gaat het om een bedrag van € 8,8 miljoen dat aan reserves wordt toegevoegd. Ook dit wordt meegenomen in het bestemmingsvoorstel. Het bestemmingsvoorstel wordt afzonderlijk ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Het saldo van € 1,0 miljoen positief dat na bestemming resteert, wordt aan de concernreserve toegevoegd (na raadsbesluit).

Afwijkingen van de begroting
In de onderstaande tabel staan de beleidsdossiers met de grootste afwijkingen ten opzichte van de Slotwijziging (> € 0,5 miljoen). Bij de toelichting op de programma's wordt een nadere toelichting gegeven op de afwijkingen.

Majeure afwijkingen na de Slotwijziging

Programma/ Beleidsterrein	Toelichting	Resultaat voor bestemming
01. Bestuur en dienstverlening	Extra storting in de voorziening wethouderspensioenen vanwege de overgang van de pensioenaanspraken naar het ABP per 1 januari 2028 (storting was voorzien in begroting 2027).	-1,9
03. Economie	Lagere plankosten voor het project aanleg glasvezel.	0,7
04. Mobiliteit	Een voordeel door lagere lasten voor verschillende mobiliteitsprojecten die meerdere jaren lopen.	1,2
05. Omgevingskwaliteit	Lagere lasten voor groenprojecten en het beheer van groen in de openbare ruimte, onder andere doordat werkzaamheden zijn doorgeschoven.	0,9
	Een voordeel op het beheer van de verharde openbare ruimte. Onder meer door lagere lasten voor het beheer van wegen en een terugbetaling voor te veel betaalde energielasten.	0,9
06. Stedelijke ontwikkeling	Hogere opbrengsten van het erfpachtbedrijf, voornamelijk als gevolg van incidentele opbrengsten door verkoop van erfpachtgronden en canonherzieningen.	1,0
	Lagere implementatiekosten voor de Omgevingswet.	0,7
	Per saldo (lasten en baten) een voordeel op de grondexploitaties en projecten, uitgebreider toegelicht in programma 6.	2,2
	Een nadeel op de exploitatie van de gemeentelijke gebouwen.	-0,8
07. Jeugd en onderwijs	Lagere lasten regionale specialistische jeugdhulp.	1,4
	Onderbesteding op het beleidsterrein Jeugd. Onder andere door extra rijksmiddelen vanuit de Meicirculaire, lagere lasten voor het beleidsprogramma Jeugd Holland Rijnland en het doorschuiven van de aanleg van speelplekken.	0,7
09. Maatschappelijke ondersteuning	Een voordeel op de (specialistische) maatschappelijke zorg. Onder andere door lagere lasten voor Beschermd Wonen en doordat een aantal subsidies over 2024 lager zijn vastgesteld.	2,2
10. Werk en inkomen	Een voordeel op het beleidsveld Werk en Inkomen, onder andere doordat een groter deel van de door de regio ontvangen subsidie van het Europees Sociaal Fonds (ESF) aan Leiden toekomt en verschillende kleinere voordelen.	1,9
	Een voordeel op het re-integratiebudget, onder meer door een hogere omzet bij re-integratieactiviteiten van DZB.	0,6

Programma/ Beleidsterrein	Toelichting	Resultaat voor bestemming
	Lagere lasten voor bijstandsuitkeringen, onder andere door een onderschrijding op het loonkostensubsidiebudget.	0,6
	Lagere lasten en hogere baten voor de schuldhulpverlening, deels met een administratieve oorzaak (nadeel op Overhead).	1,1
Algemene Dekkingsmiddelen en Overhead	Hogere algemene uitkering van het Gemeentefonds in de Decembercirculaire 2025, voornamelijk voor taakmutaties.	1,6
	Het restant van de stelpost indexering dat in 2025 niet is aangewend.	1,4
	Een voordeel op overhead voor bestemming.	3,7
	Lagere inkomsten voor OZB niet-woningen door verminderingen uit voorgaande jaren. Onder andere voor woon-/zorgcomplexen die nu als woning moeten worden aangeslagen.	-0,5
	Een (incidentele) verhoging van de Voorziening dubieuze debiteuren, met name doordat meer vorderingen in het parkeerdomein als oninbaar worden beoordeeld.	-0,8
	Het instellen van een voorziening spaarverlof.	-0,8
	Lagere financieringslasten (rente) en er is geen gebruik gemaakt van de post onvoorzien.	0,7
Overig		1,8
Eindtotaal		**19,7**

3. Verantwoording resultaten grondbeleid
De verantwoording over de ontwikkeling van de resultaten van het grondbeleid en de risico's die daarbij optreden, bestaat uit meerdere onderdelen. Deze onderdelen zijn verspreid door deze jaarstukken opgenomen. Dit is in lijn met de verslaggevingsregels voor gemeenten (BBV). Naast de verantwoording via de jaarstukken vindt er aanvullend nog een gedetailleerde verantwoording plaats in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2026 (MPG). De Jaarstukken geven op de volgende plaatsen informatie over de grondexploitaties:

- In deze jaarstukken zijn in programma 6 Stedelijke Ontwikkeling toelichtingen opgenomen over de afwijkingen ten opzichte van de begroting.
- De paragraaf 2.3.7. Grondbeleid geeft, naast het bestaande beleid en de beleidsvoornemens, een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie. Door de vergelijking met de verwachtingen van vorig jaar ontstaat een goed beeld van de in boekjaar 2025 verwerkte resultaten.
- Om risico's die samenhangen met de grondexploitatie te beheersen zijn er risicoanalyses uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyse staan opgenomen in de paragraafparagraaf 2.3.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De uitkomsten van de financiële waardering van grondexploitaties staan in de balans van de gemeente. Bij de toelichting op de rubriek voorraden worden de waarden van de grondexploitaties die op de balans staan toegelicht.

De verantwoording over de grondexploitaties via het MPG sluit cijfermatig volledig aan op de informatie die hierover in de jaarrekening is opgenomen. In het MPG worden de grondexploitaties en afwijkingen in de realisatie echter gedetailleerder toegelicht. Het verloop van de reserve Grondexploitaties in 2026 en het verwachte verloop in de komende jaren, wordt in de rapportage Vermogensbeheer Grondexploitaties 2026-2030 gegeven. Deze veschijnt dit jaar bij de Programmabegroting 2027-2030.

4. Financiële positie
Een gezonde financiële positie is belangrijk voor zowel het Leiden van nu als het Leiden van de toekomst. De financiële positie van de gemeente beoordelen we vanuit drie aspecten die hieronder in een schema staan weergegeven. Deze beoordeling overlapt deels de voorgeschreven kengetallen zoals opgenomen in de paragraaf 2.3.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Figuur 1: De drie aspecten waarlangs de financiële positie van gemeente Leiden is beoordeeld

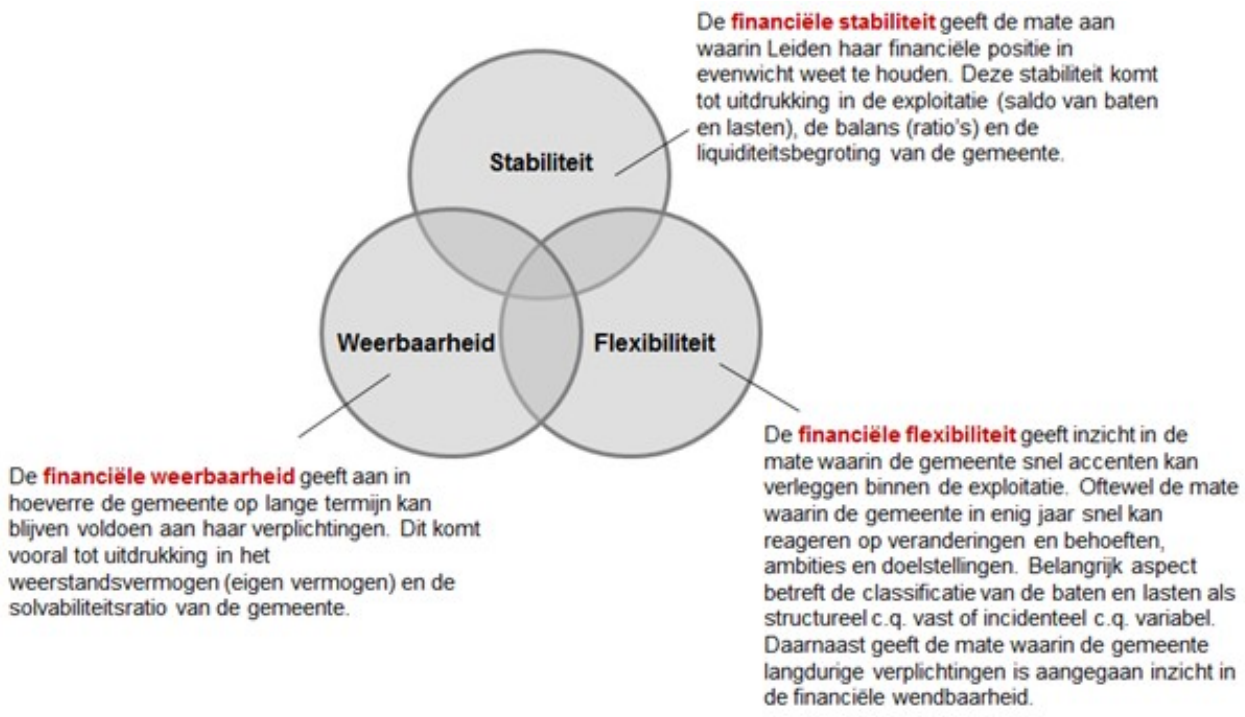

Stabiliteit
Stabiliteit betekent dat de gemeente een duurzaam financieel beleid voert, dat erop gericht is om onverwachte schommelingen te voorkomen en het voorzieningenniveau op peil te houden. Om dit te beoordelen hanteren we de onderstaande kengetallen over mogelijke schommelingen bij (her)financiering en het sluitend zijn van de begroting.

Kengetallen financiële stabiliteit	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	Referentie-waarde/ norm
Solvabiliteitsratio	31,2%	29,6%	26,5%	27,7%	> 20%
Herfinancieringsrisico (renterisiconorm)	6%	5%	5%	4%	< 20%
Voldaan aan norm kasgeldlimiet	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Exploitatiesaldo huidige jaar positief	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Exploitatiesaldo komende 4 jaar naar verwachting positief	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Renteschommelingen bij (her)financiering kunnen zorgen voor onverwachte mee- en tegenvallers. Naarmate de schuldpositie toeneemt wordt de gemeente hier gevoeliger voor. Door het uitgebreide gemeentelijk investeringsprogramma neemt schuldpositie van Leiden toe. Hierdoor neemt de solvabiliteit (dit is het gedeelte van het bezit dat met eigen vermogen is gefinancierd) af. Meerjarig zal de solvabiliteit naar verwachting daarom dalen. Dit maakt de gemeente relatief gevoelig is voor renteschommelingen. Dit kan een risico vormen voor onze financiële stabiliteit. Dit risico wordt voor een deel beheerst doordat we voldoen aan de wettelijke renterisiconorm en kasgeldlimiet (zie paragraaf 2.3.4. financiering). Met deze maatregelen ondersteunt het college de financiële stabiliteit van de gemeente.

De Jaarstukken 2025 sluiten met een voordelig resultaat. Daarnaast laten de Programmabegroting 2026 en het meerjarenbeeld 2027-2029 een sluitend perspectief zien. Dit biedt een goede uitgangspositie voor financiële stabiliteit.

Weerbaarheid
De financiële weerbaarheid heeft betrekking op de middelen en mogelijkheden van de gemeente om incidentele nadelen op te vangen. Hiervoor hanteren we het kengetal van het weerstandsvermogen.

Kengetallen financiële weerbaarheid	2022	2023	2024	2025	Norm
A. Weerstandscapaciteit (concernreserve) per 31-12 (in € 1.000)	20.304	27.073	51.163	39.508	-
B. Uitkomst risicosimulatie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in € 1.000	11.092	9.828	10.479	11.095	-
Resterend weerstandsvermogen (A-B) in € 1.000	9.212	17.245	40.684	28.413	Groter dan 0
Weerstandsratio A/B	1,8	2,7	4,9	2,6	Groter of gelijk aan 1

Eind 2025 heeft de concernreserve een omvang van € 39,5 miljoen. De uitkomst van de risicosimulatie met het risicoprofiel voor 2026 komt uit op € 11,1 miljoen. Hiermee is de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2025 toereikend om alle risico's af te dekken. Dit biedt een goede uitgangspositie voor financiële weerbaarheid.

Flexibiliteit
Financiële flexibiliteit heeft betrekking op de middelen en mogelijkheden van de gemeente om structurele nadelen op te vangen. Hiervoor kijken we naar de mate waarin onze schuldpositie de begroting belast, in hoeverre sprake is van een structureel begrotingsevenwicht en naar de relatieve belastingdruk.

Kengetallen financiële weerbaarheid	2022	2023	2024	2025	Referentie-waarde/ norm
Nettoschuld als aandeel van de totale baten (netto schuldquote)	100%	97%	108%	98%	< 100%
Nettoschuld per inwoner (in €)	4.681	4.990	5.379	5.662	-
Structureel evenwicht (structurele lasten gedekt door structurele baten)	ja	ja	ja	ja	ja
Belastingcapaciteit	127%	136%	140%	133%	100%

Een hoge schuld zorgt voor relatief hoge rentelasten en afschrijvingen. Deze lasten zijn niet meer te beïnvloeden en verminderen dus de ruimte in de begroting om bij te sturen, bij een noodzaak tot structurele bezuinigingen. Groei van de schuldpositie zorgt er zo voor dat de flexibiliteit van onze begroting afneemt. Twee kengetallen geven inzicht in de relatieve omvang van de Leidse schuldpositie:

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de netto schulden en de baten in de begroting. Als de netto schulden stijgen, stijgt de schuldquote en als de baten stijgen daalt de schuldquote. Bij de begroting 2025 verwachtten we een netto schuldquote eind 2025 van 125%. De netto schuldquote eind 2025 komt uiteindelijk uit op 98% (108% in 2024). Dit is lager, voornamelijk doordat de uitgaven (onder andere investeringen) en uitputting van reserves minder snel verlopen dan geprognosticeerd. Door de uitvoering van het huidige investeringsprogramma zal de schuldquote meerjarig wel stijgen. Zie ook paragraaf 2.3.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De nettoschuld per inwoner wordt bepaald door de totale netto schuld te delen door het aantal inwoners. De gemeente Leiden had per eind 2025 een netto schuld per inwoner van € 5.662. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Onder invloed van de huidige investeringen zal dit kengetal in de nabije toekomst verder stijgen.

In 2025 lagen de Leidse woonlasten 33% boven het landelijk gemiddelde maar is gezakt tenopzichte van 2024 (40% boven gemiddeld). Hoe hoger de woonlasten, hoe kleiner de politieke ruimte om door het verhogen van inkomsten structurele tegenvallers op te vangen. Op dit moment is sprake van een structureel begrotingsevenwicht. Ook in de toekomst blijft het zaak om het structureel begrotingsevenwicht te bewaken, zodat Leiden ook op de langere termijn in staat blijft om structurele tegenvallers op te vangen.

Achterblijvende investeringen
Planningsoptimisme is het verschijnsel dat de uitgaven voor investeringen later plaatsvinden dan vooraf begroot. Het moment waarop de investeringskredieten daadwerkelijk worden besteed, is in dat geval te optimistisch in de begroting opgenomen. Het gevolg van planningsoptimisme is dat we meer middelen reserveren dan nodig. Doordat geplande uitgaven pas later plaatsvinden dan begroot, heeft de jaarrekening vervolgens een positief resultaat. Ook zijn hierdoor kengetallen over de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke schuldpositie veel negatiever, dan de uiteindelijke realisatie in de jaarrekening. Dit alles vertekent het financiële beeld op basis waarvan de raad besluiten neemt.

Planningsoptimisme is geen uniek Leids probleem. Veel gemeenten zien dat investeringsprojecten in praktijk trager verlopen dan gepland en begroot. Door de grote Leidse investeringsagenda, is het financieel effect wel groter dan bij gemeenten met een minder ambitieus programma. De ‘boeggolf’ aan investeringskredieten leidt jaarlijks tot incidentele meevallers, door lagere kapitaallasten (rente en afschrijving) dan begroot. Het verminderen van planningsoptimisme bij grote projecten heeft dan ook onze aandacht. De aanpak bestaat uit analyses om meer inzicht te krijgen in de oorzaken van planningsoptimisme, het hierop kritisch toetsen van investeringsramingen en -planningen en het bijsturen gedurende de tijd.

Uit een eerste analyse van de realisatiecijfers over 2025 blijkt dat de beheersmaatregelen die in 2022 zijn ingevoerd, hebben geleid tot een structurele verbetering van het realisatiepercentage vanaf dat moment. De realisatie is meer in overeenstemming met de ramingen. Als gevolg van het gestegen realisatiepercentage in de afgelopen jaren is de afslag op de investeringsagenda (het bedrag aan niet gerealiseerde/uitgestelde investeringen waarmee rekening wordt gehouden) vanaf 2025 verlaagd van € 61,5 miljoen naar € 40 miljoen.

2.2 Programmaverantwoording

Leeswijzer
De indeling van de programmaverantwoording volgt die van de begroting 2025.

In de programmaverantwoording is de standaard opbouw als volgt:

- De missie.

- Ontwikkelingen in 2025: een toelichting op zaken die het hele programma betreffen.

- Daarna volgt per beleidsterrein een paragraaf.
  - Per beleidsterrein is er een tabel opgenomen met de doelen en prestaties die tot het desbetreffende beleidsterrein behoren. Net als in de bestuursrapportages wordt met 'stoplichten' gewerkt. Per prestatie wordt aangegeven of deze op groen, oranje of rood staat.
  - Onder de tabel wordt een deel van de prestaties toegelicht. Het criterium hiervoor is of de desbetreffende (afwijking op de) prestatie politiek relevant is. Dit leidt er soms toe dat alle prestaties van een beleidsterrein worden toegelicht en soms geen enkele.
  - Tot slot volgt indien van toepassing een tabel met de effectindicatoren die horen bij het desbetreffende beleidsterrein. Hierin staan de realisatiewaarden van 2022 t/m 2025 uiteraard voor zover beschikbaar. Ook staat de streefwaarde voor 2025 vermeld, zoals die in de Programmabegroting 2025 is vastgesteld.
  - Verschillende indicatoren zijn landelijk verplicht vanuit de BBV. De gemeenten nemen de indicatoren en realisatiewaarden over van de website waarstaatjegemeente.nl. In de tabellen wordt dit aangegeven met (BBV - via wsjg.nl) bij de bron.
  - Bij een aantal effectindicatoren is de gemeente nog in afwachting van de realisatiewaarden over het afgelopen jaar. Deze informatie wordt geleverd door derden. In die gevallen is nu nog een PM opgenomen.
  - Bij een aantal indicatoren zijn de realisatiewaarden met terugwerkende kracht verbeterd. Het kan dus zo zijn dat in eerdere jaarstukken (iets) andere getallen hebben gestaan. In de huidige tabellen zijn de meest recente, juiste, gegevens opgenomen.
  - De kaderstellende beleidsstukken die in 2025 zijn vastgesteld.

- De financiën van het programma.
  - Dit onderdeel begint met een tabel waarin een overzicht wordt gegeven van de financiële resultaten per beleidsterrein en voor het hele programma. Ook wordt een overzicht gegeven van mutaties in reserves.
  - Vervolgens worden afwijkingen van meer dan 250.000 euro toegelicht.
  - Daarna wordt een toelichting gegeven op investeringen: overschrijdingen op investeringskredieten, en investeringskredieten ouder dan drie jaar die nog niet zijn afgesloten.

In de Programmaverantwoording staat niet alles over de begrotingsprogramma's. De informatie over weerstandsvermogen, risico's en dergelijke is bijvoorbeeld apart samengebracht, mede vanwege wettelijke bepalingen voor de begroting en het jaarverslag.

1

Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening

Programmanummer	1
Commissie	Bestuur, Veiligheid en Middelen
Portefeuille(s)	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Kansengelijkheid, Jeugd en Onderwijs Klimaat, Mobiliteit en Financiën

De missie van het programma Bestuur en dienstverlening luidt:

De gemeente Leiden staat voor een betrouwbaar bestuur: open en transparant en in samenwerking met en voor partners en burgers in de stad en regio.

De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte, persoonlijke en toegankelijke dienstverlening, waarbij burgers, bedrijven en overige instellingen betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

Ontwikkelingen in 2025

Bestuur
De gemeenteraad vertegenwoordigt de inwoners van de gemeente. Dit betekent dat hij spreekt voor de inwoners over het bestuur van de stad. De raadsleden controleren wat het college van Burgemeester en Wethouders doet en bepalen waar zij het geld aan mag uitgeven. Daarnaast stelt de gemeenteraad de kaders voor het beleid vast. De huidige raadsperiode liep tot en met maart 2026. Op 18 maart 2026 waren er nieuwe gemeenteraadsverkiezingen.

Werkwijze gemeenteraad
Eind 2024 is een initiatiefvoorstel over de versterking van de werkwijze van de raad vastgesteld. In 2025 heeft een raadswerkgroep gekeken wat het effect van dit voorstel was, met name op het gebied van werkdruk, effectiviteit en efficiëntie, en verbinding met de stad/inwoners. Een van de onderdelen was het raadspreekuur.

De raad is in 2025 gestart met een nieuwe en laagdrempelige manier voor inwoners, organisaties en belanghebbenden om met de raad in gesprek te komen en andersom. Deze open avonden noemen we het raadspreekuur. Het raadspreekuur wordt op verschillende manieren onder de aandacht gebracht in de stad. Sinds april is er bijna iedere maand een raadsspreekuur georganiseerd. De ontmoeting staat centraal. Inwoners kunnen de aanwezige raads- en duo-leden een vraag stellen, vertellen wat er speelt in de buurt, een korte presentatie geven of gewoon kennis maken.

Werkwijze commissie
Met de herziening van de Verordening op de raadscommissies is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de werkwijze van de commissies. Zo zijn voortaan alle raads- en duoleden lid van de vier raadscommissies, zijn de spelregels voor insprekers verduidelijkt, en zijn de agenderingsmogelijkheden voor de leden uitgebreid.
Eind 2024 is besloten dat duo-leden voortaan ook 16 of 17 jaar mogen zijn. Dit heeft in 2025 nog niet geleid tot de benoeming van een duo-lid van deze leeftijd.

Betrekken van inwoners bij de gemeenteraad
Met Initiatiefvoorstel Levendige lokale democratie werd begin 2025 een meerjarig programma gestart om de kennis van bewoners van de lokale democratie en hun betrokkenheid daarbij te vergroten. Raadsleden zorgen samen met de griffie en de ambtelijke organisatie binnen dit programma voor verschillende onderdelen, zoals bijeenkomsten in de wijk, activiteiten tijdens open monumentendagen en vernieuwing van de informatievoorziening. In 2025 werd de eerste editie van de cursus Politiek actief in Leiden gehouden.

Samenwerken in de stad
In 2024 is de handreiking Samenwerken in de stad vastgesteld. In 2025 hebben we verder gewerkt aan de invulling daarvan. We hebben medewerkers getraind en opgeleid, en verschillende handvatten en werkprocessen voor participatie ontwikkeld binnen bestaande procedures. We organiseerden in 2025 periodiek een overleg met de wethouder die participatie in de portefeuille heeft en samenwerkende wijkverenigingen om de verhoudingen te verbeteren. Er is geïnvesteerd in relaties met wijkverenigingen en verschillende netwerken in de stad, zoals bijvoorbeeld internationals, bewonersgroepen de gelieerd zijn aan Sterke Sociale Basis, de Plaatselijke Kamer van Verenigingen, ondernemers, jongeren en netwerken die zich actief inzetten voor inclusiviteit in Leiden waaronder Ongehoord Leiden, het Migrantenloket en het Vrouwennetwerk. In 2024 zijn de kinderraad en jongerenraad opgericht en die zijn in 2025 doorontwikkeld.

Tweede Kamerverkiezingen 2025
Op 3 juni 2025 viel het kabinet Schoof. Om deze reden zijn er op 29 oktober 2025 vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer gehouden. De opkomst was hoog met 82,2%. De verkiezingen zijn in Leiden naar tevredenheid verlopen.

Gemeenteraadsverkiezingen 2026
Begin 2025 is gestart met de voorbereidingen op de gemeenteraadsverkiezingen die op 18 maart 2026 plaatsvonden. Er is overlegd met politieke partijen, de startdossiers zijn voorbereid en het startprogramma is opgezet. In overleg met de partijen is gekozen voor een kieshulp en zijn nadere afspraken gemaakt over de verkiezingen, zoals de campagne. De gemeenteraad heeft ingestemd met het voorstel dat Leiden deze verkiezingen aansluit bij de pilot met een nieuw stembiljet. Hiervoor zijn de extra voorbereidingen gestart. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer in oktober gold deze pilot nog niet.

Rekenkameronderzoeken
De Rekenkamer Leiden-Leiderdorp heeft in 2025 drie onderzoeken die betrekking hadden op Leiden opgestart: over leefbaarheid Transvaal, Fietsverkeersveiligheid en een vooronderzoek naar toegankelijkheid van stemlokalen. Er zijn twee onderzoeken over Leiden afgerond: (On)duidelijke taal en beleid en Citymarketing. Zie hiervoor de bijlage Opvolging aanbevelingen Rekenkamer.

Dienstverlening
Uitvoeringsprogramma Dienstverlening
Op 28 mei 2024 stelde het College het Uitvoeringsprogramma Dienstverlening vast. Hiermee geven we invulling aan de visie op dienstverlening ‘Leiden: goed voor elkaar’. Het uitvoeringsplan kent 2 hoofddoelen:
1. Alle medewerkers van de gemeente Leiden zijn zich bewust van hun rol als dienstverlener en zetten de Leidenaar centraal in hun werk.
2. We leveren persoonlijke, toegankelijke en betrouwbare dienstverlening aan de Leidenaar.

In 2025 hebben we de Leidenaar nog nadrukkelijker centraal gezet in onze dienstverlening. We besteedden extra aandacht aan dienstverleningsbewustzijn, luisterden vaker en gerichter naar inwoners en maakten duidelijke taal en proactieve, overheidsbrede dienstverlening meer de norm.

Bewustwordingscampagne dienstverlening in het DNA
We hebben verder geïnvesteerd in het besef dat iedereen in de organisatie een dienstverlener is. Met nieuwe trainingen, workshops en een speciale leidinggevendendag over dienstverlening kregen medewerkers en managers praktische handvatten om de visie op dienstverlening toe te passen in hun dagelijkse werk. Zo sluiten we onze dienstverlening steeds beter aan op wat Leidenaren nodig hebben.

Leren en verbeteren door klantinzicht en - feedback
We zijn gestart met het gebruik van een nieuwe Klanttevredenheidsonderzoek (KTO)-tool bij onder andere Burgerzaken en het KCC. Daardoor kunnen we direct en doorlopend leren van de ervaringen van inwoners en onze processen gerichter verbeteren. De komende jaren breiden we deze manier van werken stap voor stap uit naar andere onderdelen van de organisatie.
Ook deden we mee aan de pilot van het landelijke Meethuis-onderzoek voor dienstverlening. Dit datagedreven model laat zien welke zaken het meest bijdragen aan tevredenheid en vertrouwen van Leidenaren en vormt nu de basis voor het aanscherpen van onze KTO-vragen en de verbeteragenda dienstverlening.

Borging project Duidelijke taal in de organisatie
Het project Duidelijke Taal is in de laatste fase van borging gekomen. Alle medewerkers hebben een training gevolgd en met een actief netwerk van ambassadeurs en herschrijfteams is duidelijke taal stevig verankerd in de organisatie. Nieuw in 2025 was het Meldpunt Onduidelijke Taal, waar inwoners kunnen aangeven dat een brief niet duidelijk is en direct om hulp kunnen vragen. Daarmee zetten we een extra stap naar een toegankelijke en goed begrijpelijke overheid.

Pilots Integrale, overheidsbrede en proactieve dienstverlening
Leiden heeft zich aangesloten bij de proeftuin Professionallijnen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In deze proeftuin werken gemeenten samen met organisaties zoals de Belastingdienst, UWV, SVB en DUO om inwoners beter en meer in samenhang te helpen, ongeacht bij welke overheid zij hun vraag stellen. Met onze deelname zetten we een eerste stap om in de praktijk te testen wat nodig is voor overheidsbrede dienstverlening.
Daarnaast hebben we in pilots proactieve dienstverlening verder onderzocht hoe we slimmer gebruik kunnen maken van gegevens die we al hebben. Zo starten we in schooljaar 2026/2027 met de mogelijkheid om meerjarig te beschikken voor het leerlingenvervoer.

Experimenten met proeftuin MijnLeiden en Common Ground
In 2025 is gewerkt aan de implementatie van een nieuwe applicatie voor digitale formulieren. De livegang zal in het eerste kwartaal van 2026 plaatsvinden. Het nieuwe systeem Open Formulieren is ontwikkeld voor en door overheidsorganisaties volgens Common Ground principes.
Verder is in 2025 een traject gestart om strategische keuzes te maken en organisatorische impact in beeld te brengen om de online dienstverlening via een MijnOmgeving mogelijk te maken. We worden door de VNG begeleid om te komen tot een gedeelde visie en plan van aanpak.

Implementatie virtuele assistent KCC
In september 2025 is bij het Klant Contact Centrum een virtuele assistent (genaamd: Gem) op de gemeentelijke website geïmplementeerd. De virtuele assistent is toegevoegd als extra servicekanaal en vormt een aanvulling op de bestaande dienstverlening, zoals telefonie en livechat. Het is nadrukkelijk geen vervanging daarvan. Inwoners weten Gem goed te vinden, in de eerste vier maanden heeft Gem al meer dan 5.000 gesprekken gevoerd. In het eerste kwartaal van 2026 evalueren we de inzet en werking van Gem.

Paspoortpiek
De paspoortpiek is een periode van vijf jaar waarin veel paspoorten en ID-kaarten van Leidenaars verlopen. Veel meer dan de vijf jaar die daarop volgen. 2025 was het tweede jaar van de paspoortpiek en ten opzichte van 2024 een drukker jaar. In 2024 zijn 21.777 reisdocumenten uitgegeven, in 2025 steeg dit aantal naar 22.016. Ook dit jaar is de verhoogde vraag goed opgevangen. Dit blijkt uit positieve reacties in het klanttevredenheids-onderzoek (KTO), korte wachttijden en een goede werkdrukbeheersing onder medewerkers. In 2025 is daarnaast een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om reisdocumenten thuis te bezorgen. Deze mogelijkheid is er, maar hier zijn wel kosten aan verbonden voor de gemeente. In 2026 zal een voorstel geschreven worden en bij de gemeenteraad aangeboden worden.

Beleidsterrein 1A Bestuur

Doelen en prestaties bij 1A Bestuur

Doel	Prestatie	
1A1 Volksvertegenwoordiging, kaderstelling en control	1A1.1 De gemeenteraad en raadscommissies vergaderen volgens de vastgestelde vergadercyclus	✓
	1A1.2 Burgers actief informeren over rol en werkzaamheden van de gemeenteraad	✓
	1A1.3 Ondersteuning van de gemeenteraad door de griffie, onderzoek door de rekenkamer en controle door de accountant	✓
1A2 Dagelijks besturen van de gemeente	1A2.1 Dagelijks besturen van de gemeente door het college	✓
	1A2.2 Informeren en betrekken van burgers, bedrijven en instellingen over besluiten en bij uit te voeren beleid	✓
	1A2.3 Organiseren van verkiezingen voor gemeente, provincie, waterschappen, Rijk en Europa	✓
	1A2.4 Strategische beleidsadvisering en onderzoek	✓
	1A2.5 Adviseren van bestuur over communicatie	✓
1A3 Bijdragen aan en sturen op samenwerkingsverbanden	1A3.1 Sturing en toezicht houden op samenwerkingsverbanden	✓
	1A3.2 Bevorderen van intergemeentelijke samenwerking	✓

Toelichting op prestaties

Er is geen toelichting.

Verbonden partijen

Holland Rijnland

Holland Rijnland is een samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken samen aan maatschappelijke opgaven die te groot zijn om als gemeente alleen op te pakken. Dit zijn bijvoorbeeld opgaves op het gebied van wonen, werken, onderwijs, energie, mobiliteit, ondernemen en recreatie. Meer informatie leest u in de paragraaf Verbonden partijen.

Holland Rijnland	
Motieven en doelen deelname GR	■ Het bereiken van sommige maatschappelijke doelen kan alleen maar door middel van grootschalige samenwerking om slagkracht te realiseren. ■ Vraagstukken van mobiliteit, economie, wonen, groen en ruimtelijke ordening doen zich per definitie voor op de schaal van een agglomeratie. Agendering van samenwerkingspunten kan door alle gemeenten worden geïnitieerd. ■ Holland Rijnland is uitvoeringsorganisatie voor Regionaal Bureau Leerrecht (RBL), Woonruimteverdeling en Volwasseneducatie. ■ De Visienota Leiden en Regio 2019 geeft richting aan de taken die Leiden op de schaal van o.a. Holland Rijnland wil organiseren. Deze visie heeft ook voor de komende jaren geldingskracht.
Realisatie doelstellingen en prestaties 2025	Als opvolger van het Regionaal Investeringsfonds (RIF) is gewerkt aan de Regionale Investeringsagenda (RIA). Dit heeft geleid tot een pakket met algemeen verhaal, proposities per deelgebied en veertien projecten. Ook zijn afspraken gemaakt over de geldstromen en het bestuursmodel voor het aanvragen en uitwerken van projecten. Deze afspraken zijn vastgelegd in in een beheersverordening. De gemeenschappelijke regeling is in 2024 volledig herzien, voor zienswijze aan de raden voorgelegd en vastgesteld in het Algemeen Bestuur. In het eerste halfjaar van 2025 is de gemeenschappelijke regeling definitief vastgesteld.
Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	■ Vaststellen meerjarenbegroting 2026 ■ Vaststellen gemeenschappelijke regeling Regio Holland Rijnland 2025 (9de wijziging)
Bijdrage 2025	■ Inwonersbijdrage en Regionaal Bureau Leerrecht € 1.709.732 ■ Regionaal Investeringsfonds € 507.813
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf Verbonden Partijen	

Effectindicatoren bij 1A Bestuur

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 1A1 Volksvertegenwoordiging, kaderstelling en control						
1A1.a Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'Ik voel mij vertegenwoordigd door de gemeenteraad'	-	17%	-	21%	≤ 15%	Stadsenquête
Doel 1A2 Dagelijks besturen van de gemeente						
1A2.a Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'De gemeente wordt goed bestuurd'	-	12%	-	12%	≤ 10%	Stadsenquête
1A2.b Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'De gemeente doet genoeg om inwoners te betrekken'	-	18%	-	13%	≤ 15%	Stadsenquête

Beleidsterrein 1B Dienstverlening

Doelen en prestaties bij 1B Dienstverlening

Doel	Prestatie	
1B1 Burgers, bedrijven en instellingen zijn tevreden over de publieke dienstverlening	1B1.1 Leveren van alle producten en diensten op het gebied van burgerzaken (o.a. reisdocumenten, rijbewijzen, huwelijken, etc.)[1]	✓
	1B1.2 Zorgen voor persoonlijke, betrouwbare en toegankelijke dienstverlening via minimaal de belangrijkste kanalen die de burger van ons verwacht en die voldoen aan de moderne standaarden	÷
	1B1.3 Op orde houden basisregistraties (BRP, BAG, BGT)[2]	✓
	1B1.4 Beantwoorden van eerstelijns vragen, verstrekken van informatie en leveren van eerstelijns producten	÷

1 *Onder de term producten en diensten vallen niet die producten en diensten die betrekking hebben op de Participatiewet. Informatie over die categorie is opgenomen in begrotingsprogramma 10.*
2 *BRP = Basisregistratie Personen, BAG = Basisregistratie Adressen en Gebouwen, BGT = Basisregistratie Grootschalige Topografie.*

Toelichting op prestaties

De Leidenaren zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening van de gemeente. We krijgen al meerdere jaren achtereen een mooi cijfer in het klanttevredenheidsonderzoek. Toch houden we de stoplichten op oranje omdat de organisatie intern nog steeds last heeft van ICT-storingen. Zowel aan de balies als bij de telefonie. In 2025 is het aantal storingen ten opzichte van 2024 licht afgenomen. Het aantal storingen dat direct of indirect invloed had op de dienstverlening, is nagenoeg gelijk gebleven. We concluderen daarmee dat we nog niet zijn waar we willen zijn. In 2026 proberen we dit aantal te verlagen, zodat de impact op de dienstverlening richting de Leidenaar minimaal is.

Verbonden partijen

Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)	
Motieven en doelen deelname GR	Uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency is het gewenst om samenwerking te vinden voor heffing en invordering van waterschappen en gemeentelijke belastingen, bij uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en bij het beheer en de uitvoering van vastgoedinformatie.
Realisatie doelstellingen en prestaties 2025	De BSGR heeft naar tevredenheid oplegging en invordering van de lokale heffingen uitgevoerd. De accountant heeft een ISAE-verklaring afgegeven, hetgeen wil zeggen dat de processen aan de eisen voldoen.
Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	De raad krijgt jaarlijks, op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting. In 2025 hebben de volgende bestuurlijke mijlpalen plaatsgevonden: ■ Programmabegroting 2026 (juni 2025) ■ Informatie over jaarstukken 2024
Bijdrage 2025	€ 2.380.131
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf verbonden partijen	

Effectindicatoren bij 1B Dienstverlening

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 1B1 Burgers, bedrijven en instellingen zijn tevreden over de publieke dienstverlening						
1B1.a Tevredenheidsscore nieuw rijbewijs (schaal van 1-5)	4,5	4,5	4,6	4,5	≥ 4,5	Enquête in eigen beheer
1B1.b Tevredenheidscore nieuw paspoort / identiteitsbewijs (schaal van 1-5)	4,6	4,6	4,7	4,5	≥ 4,5	Enquête in eigen beheer

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn geen kaderstellende beleidsstukken vastgesteld.

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Bestuur en dienstverlening Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Bestuur	Lasten	13.543	11.573	1.014	12.587	14.084	-1.497
	Baten	-199	-177	-190	-367	-332	-35
Saldo		**13.344**	**11.395**	**824**	**12.220**	**13.752**	**-1.532**
Dienstverlening	Lasten	13.996	13.733	1.727	15.460	15.239	220
	Baten	-4.546	-3.999	-247	-4.246	-4.564	318
Saldo		**9.450**	**9.734**	**1.479**	**11.214**	**10.676**	**538**
Programma	**Lasten**	**27.539**	**25.306**	**2.741**	**28.047**	**29.323**	**-1.277**
	Baten	**-4.744**	**-4.176**	**-437**	**-4.613**	**-4.896**	**282**
Saldo van baten en lasten		**22.794**	**21.130**	**2.304**	**23.433**	**24.428**	**-994**
Reserves	**Toevoeging**	**70**	**316**	**105**	**421**	**421**	**-0**
	Onttrekking	**-2.308**	**-40**	**-233**	**-274**	**-252**	**-22**
Mutaties reserves		**-2.238**	**276**	**-128**	**148**	**170**	**-22**
Resultaat		**20.556**	**21.405**	**2.176**	**23.581**	**24.597**	**-1.016**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 1 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve raad	Toevoeging	-	-	105	105	105	-0
	Onttrekking	-35	-	-38	-38	-38	-0
Saldo		**-35**	**-**	**68**	**68**	**68**	**-0**
Reserve Holland Rijnland	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-2.174	-	-	-	-	-
Saldo		**-2.174**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Egalisatiereserve verkiezingen	Toevoeging	48	316	-	316	316	0
	Onttrekking	-77	-25	-	-25	-3	-22
Saldo		**-29**	**291**	**-**	**291**	**313**	**-22**
Reserve rekenkamer	Toevoeging	22	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-22	-15	-51	-66	-66	-
Saldo		**-0**	**-15**	**-51**	**-66**	**-66**	**-**
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P1	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-145	-145	-145	0
Saldo		**-**	**-**	**-145**	**-145**	**-145**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**70**	**316**	**105**	**421**	**421**	**0**
	Onttrekking	**-2.308**	**-40**	**-233**	**-274**	**-252**	**-22**
Reserves programma 1		**-2.238**	**276**	**-128**	**148**	**170**	**-22**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

1A Bestuur
Het budget voor het College van Burgemeester en Wethouders geeft een nadeel van € 1.887.000. Dit wordt veroorzaakt door een extra storting in de voorziening wethouderpensioenen van € 1.900.000. Deze storting is gedaan op basis van het advies van het Ministerie Binnenland Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Begin 2025 heeft het ministerie BZK een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de Wet toekomstig pensioenen (Wtp). Met ingang van 1 januari 2028 gaan de pensioenaanspraken over naar het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het Ministerie van BZK heeft de hoogte van het pensioen-kapitaal berekend als dit overgaat naar het APB. De storting van € 1.900.000 was eerder voorzien in begrotingsjaar 2027. Door gewijzigde wet- en regelgeving moet de voorziening wethouderpensioen per 31 december 2025 op de door het ministerie BZK geadviseerde niveau komen. In 2027 is € 1.900.000 budget vrijgemaakt om in de voorziening te storten. De verschuiving van de geplande storting in 2027 naar 2025 heeft een neutraal karakter. Daarnaast is voor de lopende pensioenuitkering € 244.000 gestort in de voorziening wethouderpensioenen. De kosten voor de wachtgelden oud wethouder vielen € 310.000 voordeliger uit. Verder is er binnen de begroting van de raad en de griffie een voordeel van € 285.000. Dit voordeel is voornamelijk ontstaan doordat voor verschillende taken – zoals de gemeenteraadsverkiezingen en het initiatiefvoorstel Levendige Lokale Democratie – incidentele middelen zijn toegekend. Deze activiteiten zijn in 2025 gestart, maar nog niet volledig afgerond. De afronding van deze activiteiten vindt in 2026 plaats. We stellen voor om een deel van de voordelen over te hevelen naar 2026 om de werkzaamheden af te ronden. Daarnaast zijn er nog kleine voordelen op verschillende activiteiten van € 105.000.

1B Dienstverlening
Het voordeel op de baten wordt veroorzaakt doordat er meer paspoorten zijn verstrekt dan geraamd waardoor er meer leges zijn ontvangen. Daardoor zijn de rijksafdrachten ook hoger dan geraamd.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Er zijn geen relevante afwijkingen.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening
Er zijn geen relevante afwijkingen.

2

Veiligheid

Veiligheid

Programmanummer	2
Commissie	Bestuur, Veiligheid en Middelen
Portefeuille(s)	Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Veiligheid luidt:
"De gemeente Leiden staat voor een stad die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven in samenwerking met bewoners en partners."

Ontwikkelingen in 2025

2025 was het derde jaar van het huidige Integraal Veiligheidsplan met de looptijd 2023-2026, met als prioriteiten de integrale wijk- en buurtaanpak, aanpak woonoverlast, veiligheid in de openbare ruimte, regie op jeugd/ jeugdoverlast, preventie brandveiligheid, digitale veiligheid en de aanpak ondermijning.

Vanwege toenemende geopolitieke spanningen en hybride dreigingen, toenemende sociale spanningen en wereldwijde crisissen (van pandemie tot klimaatverandering) wordt het belang van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht steeds duidelijker. Maatschappelijke weerbaarheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een stabiele, veilige en veerkrachtige stad. Door te investeren in weerbaarheid en veerkracht versterken we het vertrouwen in elkaar en in instituties, bevorderen we sociale cohesie en vergroten we de gezamenlijke capaciteit om uitdagingen aan te gaan.

In 2025 is een programmamanager gestart en zij stelt een gemeentebreed programma Maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht op. Dit programma richt zich op het vergroten van de weerbaarheid die onze gemeentelijke organisatie én de lokale samenleving helpt voorbereiden op grootschalige crisissituaties in samenwerking met partners als de Veiligheidsregio Hollands Midden, politie, het Rode Kruis, ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en verenigingen en bewonersinitiatieven.

Beleidsterrein 2A Veiligheid

Doelen en prestaties bij 2A Fysieke veiligheid

Doel	Prestatie	
2A1 Bewaken democratische rechtstaat en beperken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit	2A1.1 Aanpak ondermijning	✓
	2A1.2 Aanpakken radicalisering en polarisatie	✓
	2A1.3 Inzet Wet Bibob	✓
	2A1.4 Inzet Veilige Publieke taak	÷
2A2 Bevorderen van veilige en leefbare woon en leefomgeving	2A2.1 Beperken van overlast van personen met verward gedrag	✓
	2A2.2 Beperken van woonoverlast	✓

Doel	Prestatie	
	2A2.3 Inzet preventie en weerbaarheid gedigitaliseerde criminaliteit	✓
	2A2.4 Regievoering samenwerking jaarwisseling / vuurwerk	✓
	2A2.5 Inzet buurt- en wijkveiligheid en integrale wijkaanpak	✓
	2A2.6 Aanpak fietsendiefstal	✓
	2A2.7 Bestuurlijke inzet overtredingen Opiumwet en tegengaan van drugshandel	✓
2A3 Regie op jeugd (overlast en criminaliteit)	2A3.1 Inzet Stedelijke jeugdaanpak	✓
	2A3.2 Inzet Dealbreakers	✓
2A4 Fysieke veiligheid en optimaliseren crisisorganisatie	2A4.1 Realiseren en bestendigen van BRL-vakbekwame gemeentelijke crisisorganisatie	✓
	2A4.2 Planvorming rondom grootschalige risicovolle evenementen	✓
	2A4.3 Inzet bij rampen en (cyber)crises	✓
	2A4.4 Optimale preventie brandveiligheid	✓
	2A4.5 Inzet bij demonstraties en betogingen	✓
2A5 Veilig ondernemen en veilig uitgaan	2A5.1 Risicoscan, coördinatie vergunningverlening evenementen	✓
	2A5.2 Inzet Landelijk Programma Veilige Steden	✓
	2A5.3 Bijdrage aan (digitaal) veilig ondernemen	✓
	2A5.4 Handhaven coffeeshopsanctiebeleid	✓
	2A5.5 Coördinatie vergunningverlening horeca	✓
	2A5.6 Handhaven horecasanctiebeleid	✓
	2A5.7 Handhaven prostitutiebeleid	✓

Toelichting op prestaties

2A1.1 Aanpak ondermijning

In 2025 heeft de gemeente Leiden wederom doelgericht en vastberaden gewerkt aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Dat doen we door vanuit de bestuurlijke aanpak scherp toezicht te houden, signalen vroegtijdig op te pakken en intensief samen te werken met partners zoals politie, Belastingdienst, het Openbaar Ministerie, ondernemers en inwoners. De aanpak ondermijning bouwt zo mee aan een stad waar eerlijk ondernemerschap en veilig samenleven de norm zijn en waar criminaliteit geen kans krijgt.

In 2025 zijn 131 ondermijningssignalen ontvangen. Het betrof onder andere signalen van (georganiseerde) drugscriminaliteit, mensenhandel, malafide bedrijvigheid en witwassen. Interventies waren gericht op het verstoren van de criminele bedrijfsprocessen en het aanpakken en voorkomen van de ondermijnende effecten van de georganiseerde drugscriminaliteit. Er werden Bibob-onderzoeken gestart, vergunningen ingetrokken of geweigerd, panden tijdelijk gesloten en lasten onder dwangsom opgelegd. In 2025 zijn tevens integrale controles uitgevoerd; er werden 30 bedrijven en 74 garageboxen gecontroleerd en het Haags Economisch Interventieteam (HEIT) controleerde 13 keer een vergunde seksinrichting. Het Team Ondermijning acteerde zes keer op een signaal van onvergund sekswerk.

Op het gebied van regelgeving en het opwerpen van barrières is de verplichting tot het hebben van een bedrijfsplan ingevoerd voor vergunde seksinrichtingen om uitbuiting tegen te gaan, is het sanctiebeleid coffeeshops geactualiseerd en is het Opkopersregister ingevoerd om heling tegen te gaan. Ook werden in 2025 117 collega's van verschillende afdelingen getraind op het herkennen van signalen van ondermijning en zij zijn getraind op weerbaarheid tegen criminele beïnvloeding. Tot slot is ingezet op het vergroten van bewustwording van burgers en ondernemers in de stad, onder andere door een presentatie van Meld Misdaad Anoniem voor de wijkvoorzitters van stadsdeel Zuid en het voeren van knock-and-talkgesprekken door Handhaving met ondernemers op een bedrijventerrein. In de knock- and- talkgesprekken wordt samen met ondernemers gekeken waar kansen en aandachtspunten liggen om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.

2A1.3 Inzet Wet Bibob

Bibob-onderzoeken zijn een krachtig instrument voor de bescherming van de integriteit van het bestuur én de betrouwbaarheid van onze stad. Een stad waarin eerlijk ondernemerschap alle ruimte krijgt.

In 2025 zijn 56 Bibob-onderzoeken gestart en 42 Bibob-onderzoeken afgerond. Daarbij werd onder meer zes keer een vergunning buiten behandeling gesteld, trok de betrokkene in zes gevallen de vergunningaanvraag in, werden er driemaal voorschriften aan de vergunning verbonden en werden twee vergunningen ingetrokken of geweigerd.

In de afgelopen jaren is er sterk geïnvesteerd in professionalisering en expertise. Medewerkers zijn verder opgeleid en de samenwerking tussen Bibob en de beleidsafdelingen, vergunningverleners en handhaving is geïntensiveerd. Daardoor is Bibob steeds meer uitgegroeid tot een zorgvuldig en strategisch in te zetten instrument: een 'ultimum remedium', dat doelgericht wordt toegepast wanneer het risico daar aanleiding toe geeft. Juist hierdoor is het uiteindelijke effect van Bibob groter geworden. Het instrument werkt niet alleen wanneer er een formeel Bibob-onderzoek wordt gestart. Het signaal dat er scherp getoetst wordt en risico's actief in beeld worden gebracht heeft ook een preventieve werking. In veel gevallen worden risico's al binnen het reguliere vergunningenproces onderkend en weggenomen, bijvoorbeeld door aanvullende voorwaarden, nadere vragen of het niet voortzetten van een aanvraag. Daarmee wordt misbruik voorkomen zonder dat een volledig Bibob-traject nodig is.

2A1.4 Inzet Veilige Publieke Taak
Het afgelopen jaar kwamen 81 meldingen binnen in het Gemeentelijk incidentenregistratiesysteem (GIR). Dit is meer dan de vastgestelde streefwaarde voor 2025 (<31). In 2024 is er een project gestart om de bewustwording op dit onderwerp in de organisatie te vergroten. Medewerkers werden opgeroepen om agressie-incidenten te melden en leidinggevenden om ze te registreren in het GIR en ze op de juiste wijze af te handelen. Dit heeft geresulteerd in een toename van het aantal gemelde incidenten in 2024 en een verdere stijging in 2025. Deze stijging is niet enkel te verklaren door de communicatie in 2024, het gaat ook om een toename van de daadwerkelijke aantallen agressie-incidenten. Op basis van het Medewerkersonderzoek is bekend dat er meer agressie-incidenten zijn dan dat er geregistreerd worden in het GIR. Het uiteindelijke doel is dat elk agressie-incident wordt gemeld. Zo krijgen we beter zicht op waar en wanneer agressie plaatsvindt, dit kan bijdragen aan preventie. Tegelijk willen we natuurlijk het daadwerkelijke aantal incidenten omlaag brengen door het nemen van preventieve maatregelen.

2.A2.1 Beperken van overlast van personen met verward gedrag
In 2025 is onverminderd aandacht geweest voor de aanpak van overlast van personen met onbegrepen gedrag. De politiecijfers onderschrijven het beeld dat sprake is van een toename aan meldingen en complexe casuïstiek. De samenwerking tussen het zorg- en veiligheidsdomein is hierbij cruciaal. Binnen de aanpak zijn twee maatwerkfunctionarissen betrokken vanuit het sociaal domein waarbij nauwe samenwerking met Team Veiligheid plaatsvindt. De betrokken beleidsmedewerker Zorg & veiligheid richt zich op de beleids- en procesmatige zaken die om een structurele oplossing vragen, zoals het realiseren van passende (opvang)locaties voor personen met een GHB-verslaving en het oprichten van een Leids Straatteam.

Daarnaast is gestart met de actualisatie van het Handelingskader Woonoverlast. De actualisatie richt zich met name op een aanpassing van de huidige wet- en regelgeving, daarin worden ook de geleerde lessen van afgelopen jaren meegenomen.

In de regio Hollands Midden werken we als gemeente samen aan de aanpak van personen met onbegrepen gedrag in het project Domeinoverstijgend Samenwerken Zorg en Veiligheid. Dat wordt door ZonMw gefinancierd. Inmiddels is er een Maatschappelijke Eerste Hulp (MEH) gerealiseerd, ook deels met SPUK-IZA gelden. De MEH is bedoeld voor ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag. Daar waar telefonische begeleiding niet toereikend is, is een fysieke locatie beschikbaar voor wie per direct een veilige plek nodig heeft én een vorm van zorg/hulp. De MEH kan worden ingezet via professionals in de acute keten, wanneer de betrokken persoon niet primair thuishoort op de psychiatrische eerste hulp (PEH), de reguliere spoedeisende hulp (SEH), de crisisbedden van de maatschappelijke opvang of in een politiecel. De pilot is nadrukkelijk bedoeld om van te leren: de MEH biedt onze regio de kans om leemtes in de acute zorgketen zichtbaar te maken en op basis daarvan te zoeken naar structurele oplossingen.

2A3.1 Inzet Stedelijke Jeugdaanpak
In 2025 is met de Stedelijke Jeugdaanpak (hierna: SJA) opnieuw maatwerk ingezet op het voorkomen dat jongeren afglijden richting de criminaliteit. Dat deed de SJA door het pakken van een stevige regierol, door een hechte samenwerking met partners en door blijvende aandacht voor een zo vroeg mogelijke signalering. De SJA droeg daarmee bij aan de brede investering in een goede toekomst voor Leidse jongeren.

De jeugdregisseurs hebben in 2025 hun netwerk verder verstevigd. De korte lijnen die daardoor zijn ontstaan, zijn cruciaal om informatie en signalen zorgvuldig te verbinden. Op die manier krijgen we zo vroeg mogelijk zicht op kwetsbaarheden en risicofactoren bij jongeren. Onder aanjaging van de projectleider Dealbreakers zijn de korte lijnen met 16 (voornamelijk voortgezet onderwijs) scholen verder verankerd in de zogenaamde signaaloverleggen. In deze overleggen worden de actualiteiten en laatste trends gedeeld over de online en

offline belevingswereld van jongeren in relatie tot criminaliteit en overlast. Ook wordt handelingsperspectief geboden voor de betrokken professionals.

Naast signalen over individuele zaken heeft de Stedelijke Jeugdaanpak in 2025 samen met partners ook ingezet op (overlast) locaties (bijvoorbeeld Roomburg) en groepen. Ten aanzien van de evenementen in de stad is ver aan de voorkant gewerkt aan het in kaart brengen van de risico's met betrekking tot jeugdoverlast en -criminaliteit. Waar dit proportioneel en evenredig was, zijn bestuurlijke maatregelen zoals een gebiedsverbod of last onder dwangsom ingezet om (potentiële) verstoringen weg te nemen. Ook wordt gewerkt met waarschuwingsbrieven bij lichtere signalen. In alle gevallen zoekt de SJA de balans tussen zorg en begrenzing: ondersteunen waar het kan, ingrijpen waar het moet.

De Stedelijke Jeugdaanpak staat niet op zich. In 2025 is nadrukkelijk gewerkt aan de verbinding en afstemming met de andere onderdelen van de jeugdaanpak. Dat betreft de aanpak Dealbreakers, het Preventief Interventie Team (PIT en PIT+), het specialistisch jongerenwerk en Skill School. De SJA maakt ook gebruik van de expertise over de onlinewereld van jongeren, een onderwerp waar het komend jaar grote stappen in worden gemaakt. Tot slot heeft de SJA ook deelgenomen aan de zogenaamde opgavetafel. Aan de opgavetafel wordt verbinding gemaakt tussen beleid en uitvoering en tussen sociaal- en het veiligheidsdomein. Door deze werkwijze ontstaat een integraal beeld van de opgaven en worden effectieve interventies ingezet ter voorkoming van het afglijden van jongeren.

De aanpak Dealbreakers fungeert in dit alles als een verbindende factor. Binnen deze werkwijzen worden nieuwe trends en fenomenen vroegtijdig gesignaleerd. Daarnaast biedt Dealbreakers passende, wetenschappelijk onderbouwde, interventies aan. Naast de eerdergenoemde signaaloverleggen zet Dealbreakers vooral in op bewustwording bij jongeren (op zowel primair onderwijs als voorgezet onderwijsscholen) en professionals als het gaat om het voorkomen van jonge aanwas in de (georganiseerde) criminaliteit.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	
Motieven en doelen deelname GR	Deelname aan de Veiligheidsregio is wettelijk voorgeschreven. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen. De Veiligheidsregio Hollands Midden verzorgt namens de 18 deelnemende gemeenten tevens de brandweerzorg en is verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke meldkamer. Deze wordt gedeeld met de veiligheidsregio Haaglanden.
Realisatie doelstellingen en prestaties 2025	De Veiligheidsregio Hollands Midden heeft in het Regionaal Beleidsplan 2024-2027 '*Focus op Veiligheid, vandaag én morgen*' twaalf opgaven benoemd: 1. Wij hebben positie in het omgevingsrecht. 2. Wij werken risicogericht. 3. Wij zetten ons in voor de zelfredzaamheid van inwoners. 4. Wij hebben tactieken en technieken die passen bij de nieuwe uitdagingen. 5. Wij hebben vakbekwame brandweercollega's. 6. Wij zijn en blijven paraat. 7. Wij hebben een moderne crisisorganisatie. 8. Wij kennen onze partners. 9. Wij beschikken over een goede en veilige informatievoorziening. 10. Wij nemen onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. 11. Wij investeren in onze collega's. 12. Wij zijn wendbaar. Ook in het jaar 2025 is gebleken dat VRHM er niet alleen is voor de veiligheid van haar inwoners, maar ook een onmisbare schakel is voor het openbaar bestuur om invulling te kunnen geven aan hun crisisverantwoordelijkheden. Zo heeft de VRHM ook in 2025 een coördinerende taak gehad in de Oekraïne- en migratiecrisis. De complexe uitdagingen van deze tijd, zoals klimaatverandering, verstedelijking, digitale afhankelijkheid, hyperconnectiviteit, energietransitie, vergrijzing en polarisatie hebben een belangrijke rol gespeeld bij het opstellen van het Regionaal Beleidsplan 2024-2027: *Focus op veiligheid, vandaag én morgen*. Deze ontwikkelingen brengen nieuwe en complexere risico's met zich mee voor de veiligheid van inwoners. Het werk wat uit deze nieuwe crises voortvloeide vroeg en vraagt veel van de bestaande capaciteit en middelen van de veiligheidsregio. Deze veranderingen voltrekken zich in hoog tempo en pasklare antwoorden zijn er nog niet. Dit heeft betekenis voor het beleidsplan. In het beleidsplan zijn een aantal opgaven benoemd die richtinggevend zijn voor de verdere ontwikkeling van het vakgebied en de organisatie van de VRHM in de komende jaren. Juist de snel veranderende wereld heeft een nieuw thema doen opgaan bij de veiligheidsregio: maatschappelijke weerbaarheid. In 2025 is dat nadrukkelijk opgepakt, onder andere door het instellen van een bestuurlijke adviescommissie, met daarin onder andere een afvaardiging van het algemeen bestuur en de dijkgraaf van het hoogheemraadschap Rijnland. Op operationeel gebied heeft de veiligheidsregio in 2025 binnen de Leidse gemeentegrenzen onder andere bijzondere inzet geleverd bij de afkalvende kades van het Valkenburgse meer en bij een biogaslekkage aan de Voorschoterweg. Het jaar 2025 begon voor VRHM met een uitvoering bestuurlijk traject met extra bestuursvergaderingen en informatiemomenten voor raadsleden, waarin bezuinigingsscenario's zijn besproken. Uiteindelijk heeft het Algemeen Bestuur besloten tot een taakstelling van €0,4 miljoen en een interne ombuiging van €1,1 miljoen.
Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	■ Op 10 juli heeft de gemeenteraad de Programmabegroting 2026 van de VRHM behandeld. De raad heeft een positieve zienswijze ingediend. ■ Ook heeft de gemeenteraad tweemaal een zienswijze vastgesteld, bij de eerste respectievelijk tweede begrotingswijziging van de Programmabegroting VRHM van het lopende jaar 2025.
Bijdrage 2025	€ 13.465.000
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf verbonden partijen	

Effectindicatoren bij 2A Veiligheid

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 2A1 Bewaken van democratische rechtstaat en beperken van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit						
2A1.a Aantal geregistreerde incidenten in GIR (Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem)	50	42	64	81	≤ 31	Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem
Doel 2A2 Bevorderen van veilige en leefbare woon- en leefomgeving						
2A2.a Aantal meldingen drugs, burenruzie, geluid, conflictbemiddeling	3.492	3.498	4.307	3684	≤ 2.900	Politie-eenheid Den Haag
2A2.b Aantal woninginbraken (inclusief pogingen) per 1.000 inw.	1,0	1,3	1,0	0,9	≤ 2,0	CBS (wsjg.nl - BBV)
2A2.c Percentage inwoners dat in de eigen buurt veel overlast ervaart van drugsgebruik	-	4%	-	4%	≤ 4%	Veiligheidsmonitor
2A2.d Percentage inwoners dat in de eigen buurt veel overlast ervaart van drugshandel	-	3%	-	4%	≤ 4%	Veiligheidsmonitor

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
2A2.e Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	5,8	5,0	5,1	5,2	≤ 5,5	CBS (wsjg.nl - BBV)
2A2.f Aantal (brom)fietsdiefstallen	1.151	1.370	1.479	1585	≤ 1.425	Politie-eenheid Den Haag
2A2.g Overlastmeldingen gerelateerd aan personen met verward gedrag	1.355	1.620	1.604	1819	≤ 1.000	Politie-eenheid Den Haag
Doel 2A3 Beperken jeugdoverlast en criminaliteit						
2A3.a Aantal incidenten overlast door jeugd	731	980	1.090	1067	≤ 950	Politie-eenheid Den Haag
2A3.b Aantal HALT verwijzingen per 1.000 jongeren	10	14[1]	18	17	≤ 20	Bureau HALT (wsjg.nl - BBV)
2A3.c Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners	7,1	6,6	6,2	6,6	≤ 5,0	CBS (wsjg.nl - BBV)
2A3.d Percentage inwoners dat in de eigen buurt veel overlast ervaart van rondhangende jongeren	-	8%	-	9%	≤ 6%	Veiligheidsmonitor
Doel 2A4 Optimale preventie en aanpak branden, rampen en crises						
2A4.a Aantal brandstichtingen	43	35	26	20	≤ 35	Politie-eenheid Den Haag
2A4.b Aantal woningbranden	58[2]	53[2]	52	61	≤ 64	Veiligheidsregio Hollands-Midden
Doel 2A5 Veilig ondernemen en veilig uitgaan						
2A5.a Percentage inwoners stadsdeel Midden dat in eigen buurt veel overlast ervaart door horecagelegenheden	-	8%	-	5%	≤ 7%	Veiligheidsmonitor
2A5.b Percentage inwoners dat vaak overlast heeft van evenementen	-	2%	-	3%	≤ 3%	Veiligheidsmonitor
2A5.c Percentage inwoners van stadsdeel Midden dat overlast heeft van evenementen	-	7%	-	10%	≤ 8%	Veiligheidsmonitor
2A5.d Percentage inwoners dat in de eigen buurt veel overlast ervaart door dronken mensen op straat	-	5%	-	5%	≤ 3%	Veiligheidsmonitor
2A5.e Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	2,1	3,5	3,0	3,8	≤ 3,0	CBS (wsjg.nl - BBV)
2A5.f Percentage vrouwen die één of meerdere keren een vorm van straatintimidatie meegemaakt hebben de afgelopen 12 maanden*	-	57%	-	nnb	≤ 51%	Veiligheidsmonitor
2A5.g Percentage mannen die één of meerdere keren een vorm van straatintimidatie meegemaakt hebben de afgelopen 12 maanden*	-	35%	-	nnb	≤ 32%	Veiligheidsmonitor

1 *In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal.*
2 *Door een wijziging in filtering zijn de aantallen van 2023 en 2024 aangepast zodat de jaren ondeling ook vergelijkbaar zijn.*

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- Niet van toepassing

Programmabudget

Jaarrekening

Veiligheid Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Veiligheid	Lasten	17.643	18.322	647	18.969	18.842	127
	Baten	-809	-179	-815	-994	-973	-21
Saldo		**16.835**	**18.142**	**-168**	**17.975**	**17.869**	**106**
Programma	**Lasten**	**17.643**	**18.322**	**647**	**18.969**	**18.842**	**127**
	Baten	**-809**	**-179**	**-815**	**-994**	**-973**	**-21**
Saldo van baten en lasten		**16.835**	**18.142**	**-168**	**17.975**	**17.869**	**106**
Reserves	**Toevoeging**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Onttrekking	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutaties reserves		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat		**16.835**	**18.142**	**-168**	**17.975**	**17.869**	**106**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op baten en lasten) > € 250.000.

2A Veiligheid
Er zijn geen relevante afwijkingen.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.
Er zijn geen relevante afwijkingen.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening
Er zijn geen relevante afwijkingen.

3

Economie

Economie

Programmanummer	3
Commissie	Bestuur, Veiligheid en Middelen
Portefeuille(s)	Economie, Kennis, Sport & Gezondheid Energie, Werk, Inkomen & Cultuur

De missie van het programma Economie luidt:
"De gemeente Leiden staat voor een vitale en duurzame economische structuur in samenwerking met haar stadspartners en de regio."

Ontwikkelingen in 2025

De Leidse economie groeide in 2025. Daarbij nam ook het aandeel van de industrie in het groeicijfer toe. Het aantal bedrijven en banen in Leiden is toegenomen, evenals de toegevoegde waarde van de economische sectoren in het geheel. Hierdoor heeft de Leidse economie in 2025 een sterkere stijging laten zien dan de gemiddelde groei van de economie van de Leidse regio, de regio Holland Rijnland, de Provincie Zuid-Holland en Nederland.

De Leidse economie bestaat uit drie componenten: onze kenniseconomie, de binnenstadseconomie en de stadsverzorgende economie. Deze drie onderdelen zijn aanvullend op elkaar en hebben elkaar nodig. Onze kenniseconomie, die zich met name manifesteert op het Leiden Bio Science Park, gaat gepaard met een bovengemiddeld verdienvermogen en draagt bij aan de Nederlandse en Europese autonomie op het gebied van geneesmiddelenonderzoek en medicijnproductie. De commissie Wennink noemde Life Science & Health als een van de belangrijke pijlers voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland. Dat wij met het Leiden Bio Science Park toonaangevend zijn[1], is niet vanzelfsprekend. In 2025 zijn wij dan ook met onze partners gestart met het opstellen van de Leidse Investeringsagenda.

De historische binnenstad heeft veel troeven in handen om het culturele, economische en historische hart van de regio te blijven. Dankzij de investeringen van de afgelopen jaren is er veel bereikt: de historische kwaliteit staat sterk, de binnenstad bruist en de aantrekkingskracht groeit. Dit is essentieel voor een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Onze bedrijventerreinen en wijkwinkelcentra zijn daarnaast van onmisbare waarde voor het functioneren van de stad als geheel: zij bieden de producten en diensten die nodig zijn om prettig te kunnen leven en ondernemen in Leiden en de omliggende regio.

In 2025 was Leiden Nationale Onderwijsstad. Het jaar stond in het teken van samenwerking, kennisdeling en innovatie binnen het Leidse onderwijs en heeft de zichtbaarheid van Leiden als kennis- en onderwijsstad versterkt. Niet alleen in de regio, maar ook op nationaal niveau. Dit doordat Leiden als eerste stad deze titel heeft gebruikt om een heel jaar lang programmering te verzorgen en ook andere events naar de stad heeft weten te trekken. De ervaringen en samenwerkingen uit 2025 vormen een belangrijke basis voor het Leiden Education Fieldlab (LEF) en Leiden Kennisstad om ook in de toekomst verder te bouwen aan samenwerking en innovatie in het Leidse onderwijs(netwerk).

We blijven verder werken aan onze aanpak op de circulaire economie. Samen met de partners, de ondernemers en de inwoners van de stad. Voor het versterken van onze (regionale) economie is ook de

samenwerking met onze stadspartners, regiogemeenten en kennisinstellingen van groot belang. Zo zijn met Key Region Leiden gezamenlijk stappen gezet in de stevige positionering en samenwerking met focus op de kenniseconomie als motor van onze regionale economie. Deze vormt met de pijlers Ondernemerschap en Ruimte & Randvoorwaarden een samenhangende strategie om de regionale kracht te versterken.

[1]monitor Leiden Bio Science Park: goud in handen

Beleidsterrein Ruimte om te ondernemen

Ruimte voor werken
De Ontwikkelagenda Ruimte voor Werk (2024) bevat concrete acties om meer regie te nemen op het creëren van voldoende fysieke en betaalbare ruimte voor werken in de stad. Eén van deze acties is het ontwikkelen van een Leids instrumentarium. Hiervoor is in 2025 gestart met (data)onderzoek naar het huidige en toekomstige economisch ecosysteem in Leiden. Mede op basis daarvan kunnen we een ruimtelijk-economische strategie voor de stad opstellen. Een ruimtelijk-economische strategie is een belangrijk instrument om gericht te kunnen sturen op ruimte voor werk. De volledige toolbox van het Leids instrumentarium wordt onder andere gevuld met het onderzoek en de ruimtelijk-economische strategie, ook met het oog op een nieuw Omgevingsprogramma Economie. Daarnaast wordt in afstemming met Ondernemend Leiden gekeken of andere acties uit de Ontwikkelagenda Ruimte voor Werk nodig zijn, zoals een quickscan naar mogelijke uitbreidingslocaties of een pilot voor een gebiedsgerichte aanpak op een bedrijventerrein om opvolging te geven aan de wensen en ambities in de bedrijventerreinenprofielen. De digitale matchmakingtool, als onderdeel van het Leids instrumentarium, is in afstemming met Ondernemend Leiden niet wenselijk bevonden. Deze tool is arbeidsintensief en vergt veel tijd en structureel beheer van zowel gemeente als ondernemers. Het onderzoek naar betaalbare werkruimte in 2025 krijgt vervolg in 2026. Conclusie is dat de uitvoering van de Ontwikkelagenda Ruimte voor Werk in 2025 in volle gang was en cruciaal blijft voor een sterke Leidse economie waar lokale bedrijven en ambachten een plek houden in de stad.

Bedrijventerreinen-strategie
De verkenning naar de ROM-B is in 2025 voortgezet. Het besluit over het aangaan van een regionale samenwerking voor een mogelijke ROM-B wordt genomen in de nieuwe raadsperiode.

Regionale kantorenvisie
In 2025 is de regionale kantorenstrategie Holland Rijnland vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland en heeft Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland de kantorenstrategie aanvaard. Met de ontwikkelaars van kantoren is gewerkt aan de plannen voor de herontwikkeling van kantoren op de Schipholweg. Dit heeft in 2025 nog niet geleid tot de realisatie van kantoren.

Beleidsterrein Faciliteren en stimuleren van ondernemen

Human Capital Aanpak
Met de subsidie vanuit de Human Capital Agenda van de Economic Board Zuid-Holland zijn in 2025 mooie resultaten geboekt. Er lopen drie projecten met deze subsidie; het deelakkoord Leiden Bio Science Park, het deelakkoord Techniek en Toekomst en het deelakkoord Internationaal talent. Daarmee zijn onder andere de volgende resultaten geboekt:

- De Stichting Leiden Bio Science Park heeft een nieuwe vacaturewebsite gemaakt en diverse evenementen georganiseerd om talent te koppelen aan het Leiden Bio Science Park.
- Technolab heeft met het project Techniek & Toekomst 55 mensen laten oriënteren op werken in de techniek. Door een goede samenwerking met het bedrijfsleven, de Arbeidsmarktregio Holland Rijnland, mboRijnland en gemeente Leiden.
- In Zuid-Holland heeft een evenement plaatsgevonden om het bedrijfsleven beter te informeren over internationaal talent. Dit is een samenwerking van Den Haag, Rotterdam, Delft en Leiden.

Daarnaast hebben we als gemeente in samenwerking met Equals, CIV Bio Sciences en LUMC een campagne en evenement georganiseerd over Leidse vrouwen in de techniek. Ook is de samenwerking rondom gelijke stagekansen opgestart in samenwerking met mboRijnland, Hogeschool Leiden en de Leidse Instrumentmakersschool.

Beleidsterrein Marketing en promotie

Toerisme en Citymarketing
Het rekenkameronderzoek naar de effectiviteit van citymarketing in Leiden is afgerond en met de raad besproken.

De raad heeft bij de vaststelling van de begroting 2026–2029 besloten het tarief voor de toeristenbelasting te verhogen naar € 4,70 per persoon per nacht. Deze verhoging is ingezet als dekkingsbron voor extra investeringen in cultuur (jaarlijks € 324.000).

De monitor bezoekerseconomie is structureel in gebruik genomen voor beleids- en sturingsinformatie.

Op het gebied van watertoerisme heeft Leiden ook dit jaar de Blauwe Vlag behaald, een internationaal erkend kwaliteitskeurmerk voor duurzame en goed beheerde passantenhaven.

Centrummanagement Leiden
Op basis van de meerjarige uitvoeringsovereenkomst is besloten om de samenwerking met Centrummanagement Leiden voort te zetten.

Beleidsterrein Circulaire economie

Circulair werken
In 2025 zijn mooie resultaten behaald binnen het programma Circulaire Economie. De activiteiten zijn grotendeels uitgevoerd volgens het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2024–2027). Een belangrijk resultaat is de verdere daling van het materiaalverbruik in Leiden. De reductie bedraagt inmiddels 34,3%. Daarmee ligt Leiden goed op koers om de doelstelling van 35% (t.o.v. 2016) in 2027 te behalen. De manier waarop Leiden het materiaalverbruik monitort, delen we met andere gemeenten en omgevingsdiensten. Dit doen we samen met de Provincie Zuid-Holland. Daarnaast is een landelijke samenwerking gestart om de monitoringsmethode te verbeteren en beter aan te laten sluiten op de vernieuwde doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030.

Circulaire bouw
In 2025 hebben we gewerkt aan het stimuleren en verankeren van circulariteit in gemeentelijke projecten. Het monitoringsinstrument De Leidse Ladder is vernieuwd en kan nu vroeg in projecten als gesprekstool worden ingezet. Voor gemeentelijk vastgoed is een lijst met circulaire materialen opgesteld en er is een beslisboom ontwikkeld voor inkopen met de Milieu Kosten Indicator (MKI). Daarnaast stelde het College van B&W in juli ‘Rekenen met Restwaarde’ vast voor de circulaire nieuwbouw van het Stevenshofscholencomplex, waardoor gebouwen worden gewaardeerd op basis van financiële restwaarde en circulair bouwen aantrekkelijker wordt.

Om ook andere partijen te stimuleren circulair te bouwen, is in 2025 – samen met Amersfoort, Amsterdam, Haarlem, Rotterdam, Tilburg en Utrecht – een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om strengere duurzaamheidseisen te stellen, bijvoorbeeld via de Zorgplicht.

Regionaal zijn we gestart met het versterken van samenwerking, werkwijze en standaarden voor circulair slopen en hergebruik, onder meer via het vernieuwersnetwerk CIRCUIT van de Provincie Zuid-Holland. Dit netwerk werkt aan afspraken over de uitwisseling van secundaire materialen en betrekt ook Leidse bouwpartijen. Daarnaast zijn we met de Universiteit Leiden in gesprek over samenwerking rond circulair slopen en bouwen op het Leiden Bio Science Park.

Via de koplopergroep Circulaire Economie werken we samen met andere gemeenten en het Rijk aan onder meer taak- en rolverdeling tussen overheden en circulaire bouwregels, zoals binnen het Nationaal Bouwbesluit. Dit leidde onder andere tot de oprichting van een team Circulaire Economie binnen de VNG en gezamenlijke juridische verkenningen naar bovenwettelijke bouwregels. Ook delen we actief onze aanpak, zoals De Leidse Ladder, die inmiddels door meerdere gemeenten is overgenomen, waaronder Tilburg met de Tilburgse Trap.

Circulair Herwaarderen
In 2025 startte de communicatiecampagne over circulariteit en afvalpreventie met het evenement Recyclesint: een speelgoedruil in Het Gebouw in Leiden, waarbij overgebleven speelgoed is gedoneerd aan een goed doel.

Op het gebied van circulariteit in het onderwijs werken we met twee scholen aan de opname van duurzaamheid in het standaard lesprogramma. Ook ontwikkelden studenten van Hogeschool Leiden en MBO Rijnland samen met Technolab een app voor een circulaire wandeling door het Singelpark. Voor de educatieve wandelroutes ontvingen we subsidie van de Provincie Zuid-Holland.

Voor inwoners werken we aan een Duurzaamheidsplan met een tweede milieustraat, circulair ambachtscentrum en educatiecentrum. In 2025 is de kredietaanvraag voor de volgende fase vastgesteld.

De subsidie Circulair Herwaarderen is opnieuw verstrekt aan inwoners en ondernemers: van de 20 aanvragen ontvingen 11 initiatieven in totaal € 72.000. Ook is de netwerkbijeenkomst Leiden Meets Circulair opnieuw georganiseerd, waar circulaire ondernemers ideeën uitwisselden en samenwerkingen startten.

Daarnaast richtten we ons op sectoren met grote materiaalstromen en milieu-impact, zoals de zorg en het openbaar bestuur. We stimuleren circulariteit via de voortzetting van de Leidse Duurzame Zorgtafel en het project Circulair Baggeren. In dit project onderzoeken we binnen het Circulair Bagger Consortium de mogelijkheden voor hoogwaardig hergebruik van bagger.

Beleidsterrein Vitale binnenstad & Kennisstad

Omgevingsprogramma Binnenstad
In 2025 is er gewerkt aan de eerste fase van het Omgevingsprogramma Binnenstad *'Een gebiedsanalyse, naar een koers voor de Leidse Binnenstad'*. De gebiedsanalyse geeft een beeld van hoe de binnenstad er nu voor staat en welke uitdagingen er de komende jaren zijn. De analyse is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met stadspartners en inwoners. Naast een analyse, zijn er strategische uitdagingen en kernopgaven geformuleerd. De gebiedsanalyse vormt een opmaat tot een omgevingsprogramma en is in februari 2026 ter besluitvorming voorgelegd.

Vergroening/versterking van het winkelgebied
In 2025 is er verdere uitvoering gegeven aan de rijkssubsidie van €1,5 miljoen die is toegekend vanuit de subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden. Hiermee wordt er gewerkt aan het aantrekkelijker en toegankelijker maken van het kernwinkelgebied rondom de Haarlemmerstraat, Breestraat en de winkelstegen ertussen, voor inwoners en bezoekers.

Wat betreft de transformatie van de structureel leegstaande panden Catharinasteeg 9-11 en Aalmarkt 22 is de locatie in de Catharinasteeg getransformeerd naar een sportschool die inmiddels is geopend. De herontwikkeling van Aalmarkt 22 is in voorbereiding en hiervoor zijn diverse vergunningen ingediend.

Volgens de Stegenaanpak worden bloembakken en voorjaarsversiering geplaatst en is een gezamenlijke opruimactie met studenten georganiseerd. Daarnaast is het mindervaliden toilet in de Waagstalling openbaar gesteld en is er gestart met de bouw van de fietsenstalling Lange Mare, inclusief een openbaar mindervaliden toilet.

In 2025 is de onderzoeksfase van de *Erfgoed Deal Leiden* afgerond. In samenwerking met Naturalis, Erfgoed Leiden en Omstreken en de Universiteit Leiden is kennis opgehaald over historisch groen en biodiverse en klimaatbestendige maatregelen. De uitkomsten van deze onderzoeken bieden richting voor verdere vergroening van de binnenstad, met behoud en respect voor het erfgoed.

Verbinding LBSP-Binnenstad
In 2025 zijn langs het bouwterrein in het stationsgebied bouwhekken geplaatst die het verhaal van Leiden als *Stad van Ontdekkingen* vertellen. Daarmee maken ze de verbinding tussen het LBSP en de binnenstad zichtbaar en dragen zij bij aan een herkenbare en aantrekkelijke entree van de stad.

Subsidieregeling Vitale Binnenstad
In 2025 hebben twee subsidierondes plaatsgevonden binnen de regeling Vitale Binnenstad categorie B Impuls. Met deze subsidie worden activiteiten gestimuleerd die bijdragen aan een vitale binnenstad en is er in 2025 impuls gegeven aan o.a. Leiden Shorts, Audiotour 450 jaar Leiden, Pasar Leiden en de Dutch Science Week.

Leiden Nationale Onderwijsstad 2025
Tijdens het jaar zijn meer dan 226 activiteiten georganiseerd, die samen ruim 17.000 bezoekers trokken. Deze activiteiten brachten onderwijsprofessionals, studenten, leerlingen en andere partners samen en versterkten de verbinding tussen onderwijs, stad en samenleving. Een deel van de programmering ging over al bestaande events en bijeenkomsten die veelal ook opengesteld zijn voor andere (stads)partners, maar ook over nieuwe ontmoetingen zoals het L-AI-DEN Festival, het nationale onderwijsdiner en het landelijke Gelijke Kansen congres.

Leren met de stad
In 2025 is gewerkt aan de structurele voortzetting van het onderwijsinitiatief Leren met de Stad, de samenwerking tussen gemeente Leiden, Universiteit Leiden, mboRijnland en Hogeschool Leiden. Met het aflopen van de subsidie van City Deal Kennis Maken in zicht (eind april 2026), is in 2025 overeenstemming bereikt tussen de vier partners over gezamenlijke, meerjarige financiering. Hiermee is de continuering van het programma voor de periode 2026–2030 verzekerd en start per 1 mei 2026 een nieuwe fase van het initiatief.

Samenwerking Leiden Kennisstad
Vanuit de samenwerking Leiden Kennisstad zijn op de thema's gezondheid & welzijn, biodiversiteit & duurzaamheid en cultureel erfgoed diverse netwerkstructuren versterkt en initiatieven ontplooid. Zo werd samengewerkt binnen het Leiden Healthy Society Center en kennis gedeeld met inwoners tijdens het Leids Kennisfestival in de Hooglandse Kerk. En ook het Leiden Biodiversity Network ontwikkelde zich door en

organiseerde een maand lang een groot biodiversiteitsonderzoek (Expeditie Stadsnatuur) samen met Leidse inwoners waarbij in totaal 2265 dier- en plantsoorten in kaart zijn gebracht. Hiermee droeg het actief bij aan kennis over de staat van de biodiversiteit in onze stad en het versterken van de verbinding tussen inwoner en natuur.

Beleidsterrein 3A Ruimte om te ondernemen

Doelen en prestaties bij 3A Ruimte om te ondernemen

Doel	Prestatie	
3A1 Betere ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijven en instellingen	3A1.1 Regionale en lokale beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en advisering	✓
	3A1.2 Doorontwikkeling Leiden Bio Science Park (LBSP)	✓

Effectindicatoren bij 3A Ruimte om te ondernemen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 3A1 Betere ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijven en instellingen						
3A1.a Aantal arbeidsplaatsen	74.696	75.665	77.965	nnb	≥ 76.000	Bedrijvenregister Zuid-Holland
3A1.b Aantal bedrijfsvestigingen	13.981	14.906	16.141	nnb	≥ 15.500	Bedrijvenregister Zuid-Holland
3A1.c Percentage leegstand in kantoren	4,1%	5,1%	4,8%	nnb	≤ 6,5%	Kantorenmonitor Holland Rijnland
3A1.d Aantal arbeidsplaatsen op het Leiden Bio Science Park*	21.212	21.640	22.183	nnb	≥ 25.000	Bedrijvenregister Zuid-Holland
3A1.e Index Economie071**	113	119	-*	-*	≥ 119	Economie071
3A1.f Percentage functiemenging	55,3%	55,3%	55,5%	nnb	-	LISA (BBV - via wsjg)
3A1.g Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar	156	164	172	nnb	-	LISA (BBV - via wsjg)
3A1.h Percentage demografische druk	51,1%	50,8%	50,5%	50,2%	-	CBS (BBV - via wsjg)

* Het gaat om arbeidsplaatsen bij alle bedrijven en instellingen op het Leidse deel van het LBSP. ** De index Economie071 wordt niet langer gemeten (vanwege de overgang naar Key Region Leiden).

Beleidsterrein 3B Faciliteren/stimuleren van ondernemen

Doelen en prestaties bij 3B Faciliteren/stimuleren van ondernemen

Doel	Prestatie	
3B1 Sterker ondernemersklimaat	3B1.1 Faciliteren bedrijvigheid, starters en ondernemerschap in Leiden	✓
	3B1.2 Verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en stimuleren ondernemerschap	✓
3B2 Meer kennisintensieve bedrijvigheid	3B2.1 Stimuleren en aquisitie van kennisintensieve bedrijvigheid en netwerken	✓

Effectindicatoren bij 3B Faciliteren/stimuleren van ondernemen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 3B1 Sterker ondernemersklimaat						
3B1.a Aantal startende bedrijven in Leiden	2.227	3.091	nnb	nnb	≥ 2.400	Bedrijvenregister Zuid-Holland

Beleidsterrein 3C Marketing en promotie

Doelen en prestaties bij 3C Marketing en promotie

Doel	Prestatie	
3C1 Meer zakelijk en recreatief bezoek aan Leiden	3C1.1 Citymarketing en stimuleren toeristische aantrekkelijkheid	✓
	3C1.2 Faciliteren Centrummanagement Leiden en marketing- en activiteitencampagne binnenstad	✓

Effectindicatoren bij 3C Marketing en promotie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 3C1 Meer zakelijk en recreatief bezoek aan Leiden						
3C1.a Aantal arbeidsplaatsen in de bezoekerseconomie	11.422	11.540	11.864	nnb	≥ 11.700	Bedrijvenregister Zuid-Holland
3C1.b Aantal arbeidsplaatsen in de Leidse binnenstad	18.808	18.936	19.416	nnb	≥ 19.200	Bedrijvenregister Zuid-Holland
3C1.c Aantal bezoeken in de binnenstad per week	172.000	168.200	219.700	232.100	≥ 200.000	Locatus passantentellingen

Beleidsterrein 3D Circulaire economie

Doelen en prestaties bij 3D Circulaire economie

Doel	Prestatie	
3D1 Circulaire economie	3D1.1 Circulaire Bouw	÷
	3D1.2 Circulair herwaarderen	✓

Toelichting op de prestaties

3D1. 1 Circulaire Bouw
Op de projecten materiaalwisselplaats en materialenpaspoort is vertraging ontstaan. Dit komt onder andere door de zoektocht naar fysieke ruimte voor een materiaalwisselplaats en uitdagingen op personele capaciteit binnen de gemeente. We streven ernaar om hier in 2026 alsnog invulling aan te geven.

Effectindicatoren bij 3D Circulaire economie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 3D1 Gemeente Leiden wil conform nationale doelen in 2050 een circulaire economie gerealiseerd hebben						
3D1.a Kilogram huishoudelijk restafval per inwoner	187	201	201	nnb	≤ 150	CBS
3D1.b Aantal arbeidsplaatsen in de circulaire economie	710	754	693	nnb	≥ 800	Werkgelegenheids- en bedrijvenregister Zuid-Holland
3D1.c Aandeel inkooptrajecten waar circulariteit is uitgevraagd	5%	29%	71%	62%	≥ 50%	MVI zelfevaluatietool SP71
3D1.d Aandeel circulariteit in eigen bouwprojecten	-	-	-	58,3%	- (80% in 2027)	Leidse Ladder circulaire bouw
3D1.e Aandeel circulariteit in bouwen door derden	-	-	-	-	-	Projectevaluaties Het Nieuwe Normaal (HNN)
3D1.f Materiaalverbruik in Leiden t.o.v. 2016	-24,6%	-28,1%	-34,3%	nnb	- (-35% in 2027)	Monitoringstool Abiotisch Meteriaalverbruik

Beleidsterrein 3E Vitale binnenstad & Kennisstad

Doelen en prestaties bij 3E Vitale binnenstad & Kennisstad

Doel	Prestatie	
3E1 Vitale Binnenstad	3E1.1 Vitale Binnenstad	✓
3E2 Kennisstad	3E2.1 Leiden Kennisstad	✓

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0088 Advies jongerenraad - uitgaansgelegenheden en leerplekken
- RV 25.0095 Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting 2026
- RV 25.0081 Verordening op de heffing van markt- en staangeld Leiden 2026
- RV 25.0065 Vaststelling bestemmingsplan Pesthuiscomplex
- RV 25.0070 Aanbevelingen Rekenkamer Leiden Leiderdorp over Onderzoek Citymarketing Leiden
- RV 25.0056 Adviesrecht omgevingsvergunning Buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) 50kV-elektriciteitsstation Vlietzone-Midden
- RV 25.0030 Wensen en bedenkingen 'Beleidsregels short stay gemeente Leiden'
- RV 25.0036 Garantstelling SWO voor een bedrijfsverzamelgebouw met betaalbare bedrijfsruimte voor starters bij project Kanaalpark
- RV 25.0025 Vaststelling van de wijziging van het omgevingsplan Leiden Tijdelijke Alternatieve Maatregel TAM - omgevingsplan Hoofdstuk 22b Pesthuislaan 8
- RV 25.0015 Adviesrecht aanvraag omgevingsvergunning voor het realiseren van een health-concept in het pand aan de Catharinasteeg 9-11 Breestraat 66
- RV 24.0120 Vaststelling Nota van Uitgangspunten Aalmarkt 22

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Economie Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Ruimte om te ondernemen	Lasten	2.283	2.599	442	3.041	2.763	278
	Baten	-483	-575	-22	-597	-557	-39
Saldo		**1.800**	**2.024**	**420**	**2.444**	**2.205**	**239**
Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	Lasten	3.664	5.431	373	5.805	5.121	684
	Baten	-10	-	-14	-14	-50	36
Saldo		**3.654**	**5.431**	**359**	**5.791**	**5.071**	**720**
Marketing en promotie	Lasten	1.597	1.963	-144	1.819	1.529	290
	Baten	-1.315	-1.680	-	-1.680	-1.296	-384
Saldo		**283**	**284**	**-144**	**139**	**234**	**-94**
Circulaire Economie	Lasten	1.398	1.551	165	1.717	1.722	-5
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**1.398**	**1.551**	**165**	**1.717**	**1.722**	**-5**
Vitale Binnenstad en Kennisstad	Lasten	1.784	1.569	486	2.055	1.911	144
	Baten	-200	-162	-30	-192	-216	25
Saldo		**1.584**	**1.407**	**457**	**1.864**	**1.694**	**169**
Programma	**Lasten**	**10.728**	**13.114**	**1.323**	**14.436**	**13.046**	**1.391**
	Baten	**-2.007**	**-2.417**	**-65**	**-2.482**	**-2.119**	**-363**
Saldo van baten en lasten		**8.720**	**10.697**	**1.257**	**11.954**	**10.926**	**1.028**
Reserves	**Toevoeging**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Onttrekking	**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**
Mutaties reserves		**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**
Resultaat		**8.636**	**10.697**	**964**	**11.661**	**10.804**	**856**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 3 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve programma Binnenstad P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-34	-	-173	-173	-37	-136
Saldo		**-34**	**-**	**-173**	**-173**	**-37**	**-136**
Reserve economische impulsen Kennisst P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-21	-	-35	-35	-	-35
Saldo		**-21**	**-**	**-35**	**-35**	**-**	**-35**
reserve grondexploitaties P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-29	-	-	-	-	-
Saldo		**-29**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Duurzame Stad P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-85	-85	-85	-0
Saldo		**-**	**-**	**-85**	**-85**	**-85**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Onttrekking	**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**

Reserves programma 3 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserves programma 3		**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

3A Ruimte om te ondernemen

De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- Het 'Actieplan Versterking Leidse Economie' is opgesteld om extra steun te bieden aan de lokale economie en haar ondernemers. Met twintig actiepunten geeft gemeente Leiden in samenwerking met Centrummanagement Leiden (CML) en ondernemers een praktische impuls aan de lokale Leidse economie om hiermee het lokale leef- en verblijfsklimaat van de hele stad te versterken. Van het actieplan is een bedrag van € 94.000 nog niet besteed, dit verklaart de afwijking van de lasten ten opzichte van de begroting. In 2026 zal verdere uitvoering worden gegeven aan de nog openstaande activiteiten.
- In 2024 is een incidenteel budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor de vergroening van winkelstraten. Van dit bedrag is € 30.000 nog niet overgeheveld naar 2026, dit verklaart de afwijking van de lasten ten opzichte van de begroting. In 2026 zal deze vergroening verder gerealiseerd worden, voor onder andere de vergroening van de Burgsteeg.
- Voor het programma LBSP is bij de kaderbrief 2024-2028 een meerjarig incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 300.000 in 2025 en twee keer € 150.000 in de jaren 2026 en 2027. Dit budget is voor de gebiedsontwikkeling op het LBSP en in het bijzonder voor activiteiten zoals netcongestie en de intensivering van de samenwerking met Katwijk. Het aanvullende budget is in 2025 niet volledig benut, dit wordt met een budgetoverheveling meegenomen naar 2026. Hierdoor is er een afwijking van € 94.000 t.o.v. de begroting.
- Het resterende verschil van € 60.000 ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door onderuitputting van diverse budgetten binnen *3A Ruimte om te ondernemen.* Hier staat echter een negatieve afwijking van € 39.000 aan baten tegenover.

3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen
De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- De afrekening van het ondernemersfonds over de jaren 2021/2022 heeft in 2025 plaatsgevonden. Door een hogere eindafrekening vergeleken met het verstrekte voorschot is een negatieve afwijking van € 54.000 ontstaan in de realisatie ten opzichte van de begroting.
- Onderuitputting bij glasvezel, voornamelijk verklaard door het feit dat de interne plankosten in 2025 aanzienlijk lager zijn uitgevallen dan eind 2024 werd voorzien. De plankosten zijn lager uitgevallen doordat de complexiteit van de werkzaamheden is afgenomen en er meer kleinere werken waren, waar minder inzet voor nodig is geweest. Bij de slotwijziging in 2024 is een bedrag van € 560.000 overgeheveld naar 2025. Deze overheveling kwam bovenop de reeds voor 2025 opgenomen budgetten. Hierdoor kwam het totale beschikbare budget in 2025 uit op circa € 825.000. Hiervan is in 2025 slechts € 140.000 aan plankosten gerealiseerd waardoor € 684.000 resteerd.
- Het resterende verschil van € 54.000 ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door onderuitputting van diverse budgetten binnen *3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen*.

3C Marketing en promotie
De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- In 2025 heeft de ANG een onderzoek uitgevoerd naar de baten toeristenbelasting over 2024. De resultaten van het onderzoek hebben geleid tot een aangepaste raming van de baten toeristenbelasting over 2025. In de loop van 2026 zullen deze baten over 2025 verder worden geconcretiseerd op basis van de definitief opgelegde aanslagen.Voor 2025 resulteert dit in een afwijking van € 390.000 van de baten ten opzichte van de begroting. De afwijking wordt verklaard doordat de begroting jaarlijks wordt geïndexeerd, terwijl het tarief van de toeristenbelasting tot en met 2025 ongewijzigd is gebleven.
- Aangezien 70% van de gerealiseerde baten wordt afgedragen aan Leiden & Partners, leidt deze lagere batenrealisatie eveneens tot een positieve lastenafwijking van € 321.000.
- Daarnaast is sprake van een beperkte overschrijding van € 31.000 op het budget voor het stimuleren van toeristische aantrekkelijkheid, waar € 5.000 niet begrote baten tegenover staan.

3D Circulaire economie
Er zijn geen relevante afwijkingen.

3E Vitale Binnenstad en Kennisstad
Er zijn geen relevante afwijkingen.

RESERVES

Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Er zijn geen relevante afwijkingen.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7101595 LBSP Biodivers
Aan de laatste deelprojecten/ingrepen van dit project wordt nog gewerkt. De verwachting is dat deze in 2026 worden afgerond. In 2026 kunnen we dan ook de eindverantwoording van de subsidie afronden en daarmee het project financieel afsluiten.

7101696 programma binnenstad 2020-2024
Vanuit het resterende budget van € 119.000 wordt gewerkt aan de zichtbaarheid van de openbaar toiletten. Aangezien nog niet alle toiletten gerealiseerd zijn, is dit budget ook nog niet volledig uitgenut. Daarnaast zetten we deze middelen in voor het onderhouden en vervangen van elementen in de binnenstad, die van belang zijn voor een vitale binnenstad en waar geen regulier budget voor is. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het vervangen van beschadigde informatieborden bij monumenten of voetgangersbewegwijzering en de bloembakken in de binnenstad.

4

Mobiliteit

Mobiliteit

Programmanummer	4
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Klimaat, Mobiliteit & Financiën Wonen, Bouwen & Welzijn

De missie van het programma Mobiliteit luidt:
"De gemeente Leiden wil duurzaam bereikbaar zijn. De komende jaren wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer voorrang krijgen. Door de aanleg van een goede hoofdontsluitingsstructuur, het zoeken naar nieuwe innovatieve vormen van vervoer, het optimaal gebruiken van parkeervoorzieningen en het autoluw maken van de binnenstad wil de gemeente Leiden de verkeersveiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid verbeteren."

Ontwikkelingen in 2025

Algemeen
In de jaarstukken rapporteren we over de projecten die op oranje of rood staan. Alle projecten die verlopen volgens de doelstellingen van het project worden niet toegelicht. In de praktijk blijken projecten vaak vertraging op te lopen door onvoorziene omstandigheden. Zolang die vertraging geen effect heeft op het behalen van de doelstelling rapporteren we deze vertraging niet afzonderlijk. Alleen als de vertraging gevolgen heeft op het halen van een doel of effect heeft op een ander (raakvlak)project wordt er melding van gemaakt.

In 2025 is weer een goede stap gezet in het uitvoeren van de ambities in de Mobiliteitsnota, de Parkeervisie en de projecten in de uitvoeringsprogramma's Leiden Duurzaam Bereikbaar en Autoluwe Binnenstad.

Beleidsterrein Duurzame Mobiliteit

Autoluwe binnenstad
Vijf jaar geleden is de Agenda Autoluwe Binnenstad vastgesteld door de raad. Inmiddels zijn meerdere projecten uitgevoerd en nieuwe projecten staan klaar om te starten. De nieuwe projecten zijn onder andere de projecten binnen de Groene Lopers, maar ook nieuwe aandachtlocaties voor een verkeersveilige inrichting, zachte verkeersmaatregelen Levendaal, het weer starten van project Kaasmarkt en project Fietsparkeren Binnenstad.

De projecten binnen het programma Autoluwe Binnenstad hebben allemaal te maken met de verdeling van de schaarse ruimte in de binnenstad. Er zijn vragen over het participatieproces, met name in relatie tot eerder genomen besluiten. Om hier zorgvuldig en transparant mee om te gaan, hebben we binnen het programma in oktober een Omgevingsmanager aan het team toegevoegd. De omgevingsmanager zet zich in voor heldere communicatie en duidelijke afspraken over participatiemogelijkheden, en fungeert daarnaast als toegankelijk aanspreekpunt voor de omgeving.

Zero emissie zone
Op 1 januari 2025 is de zero emissie zone stadsdistributie van start gegaan. Dit is zonder problemen verlopen, mede dankzij een uitgebreide communicatie periode/campagne en een waarschuwingsperiode tot 1 juli 2025.

Er is veel aandacht geweest voor persoonlijke benadering en advisering van ondernemers en ook is ingezet op webinars en een informatiemarkt voor ondernemers en leveranciers. Daarbij zijn we coulant geweest in het toekennen van ontheffingen en is dankzij een leergroep van bedrijven het ontheffingenbeleid verfijnd. Dit was mogelijk omdat de gemeente Leiden namens de G40 en G4 een voortrekkersrol heeft naar het Rijk in het kader van de zero emissie zone en de onderhandelingen over de ontheffingen en toegangsbeleid zero emissie stadslogistiek.

Zero emissie wordt breed opgepakt met verduurzaming van het eigen wagenpark, het inkoop- en aanbestedingsbeleid en zero emissie vervoer over water voor afval en bouwlogistiek.

Laadinfrastructuur
In de gemeente zijn vele laadpalen bijgeplaatst. Ruim 1500 laadpalen van circa 9 aanbieders zijn verspreid over Leiden beschikbaar voor de elektrische rijder. Laadpalen worden strategisch geplaatst op verzoek van de gemeente, waarbij de gemeente zorg draagt voor een goede mix en verspreiding van laadpalen in de stad. Daarbij bundelen we ook steeds meer laadpalen op centrale plekken in de wijk/buurt (laadpleinen). Ook werd met Ral-Zuidwest en Holland-Rijnland in 2025 de aanbesteding van snellaad en logistiek laden in 2026 voorbereidt. Tenslotte voorzien we als gemeente ook in bouwstroom en evenementenstroom in 2025.

Deelmobiliteit
Leiden staat op plek nummer 9 van alle gemeentes in Nederland op basis van het totaal aantal deelvoertuigen. Leiden staat op de 5e plaats voor aantal deelauto’s per 100.000 inwoners en op plek 8 voor het aantal deelfietsen per 100.000 inwoners. Het is in 2025 niet gelukt om een aanbieder van deelbakfietsen aan de slag te laten gaan in Leiden. Dit komt mede door het faillissement van een grote marktpartij waarna aanbieders van deelbakfietsen een tijdje terughoudend bleven. Uit een marktconsultatie blijkt dat een financiële bijdrage per deelbakfiets benodigd is. Hier was in 2025 geen geld voor gereserveerd. Sinds eind 2025 zijn we in gesprek met DeelfietsNederland over het eventueel plaatsen van deelbakfietsen.

De pilot deelfiets Donkey Republic als aanvulling op de OV-lijnen (Randstadnet) tussen Leiden, Oegstgeest, Katwijk en Leiden Bio Science Park loopt door. Regels en randvoorwaarden voor mogelijke verdere uitbreiding van stallings- en uitgifteplekken zijn in ontwikkeling.

In Holland-Rijnland verband wordt in het kader van de RIA bezien hoe we in de regio deelmobiliteit verder kunnen ontwikkelen en stimuleren. Er wordt een regionale visie- en actieagenda Deelmobiliteit en personenhubs vastgesteld in het eerste kwartaal van 2026, waar we in de loop van 2026 verder mee aan de slag zullen gaan.

In 2025 zijn 30 autodateparkeerplaatsen gerealiseerd. Het totaal aantal deelauto's komt daarmee op 158.

P+R Naturalis
Aanvankelijk was de naamgeving ‘Parkeergarage Mendelweg’, aangezien het een openbare parkeergarage is met een P+R functie, hebben de gemeente en Naturalis in gezamenlijkheid besloten om de naam ‘P+R Naturalis’ te gebruiken. Begin 2026 is de P+R Naturalis in gebruik genomen.

Herinrichting Noordeinde
Met de herinrichting van het Noordeinde is de verkeersveiligheid verbeterd en heeft de openbare ruimte een betere en groene uitstraling gekregen. De uitvoering, inclusief herstelwerkzaamheden, is in augustus 2025 afgerond.

Ontdempen Kort Rapenburg
Onderzoek naar ontdempen Kort Rapenburg is afgerond en in juli 2025 besproken in de raad. Het ontdempen van het Kort Rapenburg is toegevoegd aan de projectscope van de Groene Loper Stadsentree.

Beleidsterrein Bereikbaarheid

Voetgangers
In 2025 is de voetgangeroversteekwijzer vastgesteld. In veel projecten werken we aan meer en betere ruimte voor de voetganger. Zo is er in 2025 gewerkt aan de Groene Loper Stadsentree, daar heeft de participatie op het schetsontwerp plaatsgevonden. Ook zijn er nieuwe ontwerpeisen voor geleidelijnen opgesteld voor het handboek. Actualisatie voetgangersbewegwijzering is nog niet uitgevoerd, door andere prioritering komt dit ook in 2026 niet aan bod.

Ruimte op straat
In de binnenstad zijn ongeveer 60 parkeerplaatsen omgevormd voor fietsparkeerplaatsen, terrassen, vergroening en verblijfsruimten om de leefbaarheid te verbeteren. Zo zijn op het Rapenburg ten behoeve

van het Noordeinde in maart de definitieve fietsenrekken geplaatst. Op de Langebrug zijn in juli 2025 bloembakken geplaatst om de ingang van Young Rembrandt Studio toegankelijk en zichtbaar te maken. Op 'T Gangetje / Nieuwe Rijn zijn parkeerplaatsen omgevormd voor ruimte voor voetganger, terras en fietsparkeren. Vooruitlopend op een nieuwe inrichting voor de Nieuwstraat heeft een inrichtingsproef plaatsgevonden.

Leiden fietsstad
In het kader van de City Deal Fietsen voor Iedereen zijn ook in 2025 fietslessen in Leiden verzorgd door Stichting BuZz. Met de bijdrage vanuit de City Deal zijn fietsen en andere materialen aangeschaft, is gezorgd voor extra promotie en is de organisatie verder opgezet. Deze City Deal loopt tot en met 2027.

Door het DB van Holland Rijnland is in 2025 het Programmaplan Doorfietsen voor de RIA-periode 2025-2027 vastgesteld. Eén van de geprioriteerde en uit te werken doorfietsroutes is route 2 Katwijk-Oegstgeest-Leiden. Deze route loopt in Leiden over de Wassenaarseweg. Als onderdeel van het programmaplan werkt Holland Rijnland een financieringsstrategie en lobbyaanpak uit.

In 2025 zijn meerdere nieuwe fietsprojecten gestart zoals de verkenning verbetering fietsroute Wassenaarseweg en het saneren en vervangen van afsluitpalen op fietsroutes.

Het uitvoeringskrediet voor de fietspoort Spanjaardsbrug is op 18 december 2025 vastgesteld door de Gemeenteraad.

Besloten is het project fietspad Broekweg niet uit te voeren. De verwachtte kosten voor het realiseren van een haalbaar alternatief wegen niet op tegen de baten. Het project brug Korte Vlietpad is nog niet gestart.

Voor het project Fietsroute Smaragdlaan - Hoge Morsweg is er duidelijkheid over de gewenste wegcategorisering GOW30. Uitvoering is opgeschoven en wordt nu verwacht in Q2 2026.

In 2025 zijn een groot aantal fietsparkeerplaatsen bij station de Vink in samenwerking met Gemeente Voorschoten, provincie Zuid-Holland en ProRail opgeleverd. Er is gestart met de bouw van fietsenstalling Lange Mare en de bouw van fietsenstalling Breestraat loopt door. Ook is in 2025 het project Fietsparkeren Binnenstad van start gegaan.

In 2025 zijn op 19 locaties in totaal 98 fietsenrekken geplaatst op verzoek van bewoners.

De wachttijden voor fietsers zijn verlaagd op de fietsoversteek Hogewoerd bij de Sint Jorissteeg. Fietsers hebben hier extra groen gekregen bij de verkeerslichten. De wachttijden voor het autoverkeer zijn daarentegen iets toegenomen op de route Hooigracht - Sint Jorissteeg.

Openbaar vervoer
Gemeente Leiden werkt al lang samen met buurgemeenten, de Provincie Zuid-Holland, IenW en ProRail aan Leiden Utrecht Beter Bereikbaar. Doel van dit project is een forse verbetering van de treinverbinding tussen Leiden en Utrecht. Regionale partijen hebben samen een WoKT aanvraag ingediend en gekregen waarbij de financiering rond is. Meerdere projecten gaan nu naar realisatie: de onderdoorgang bij Zoeterwoude, het nieuwe station Hazerswoude-Rijndijk. Gemeente Leiden verbetert ook de verkeersveiligheid op de Morsweg. Samen leidt het pakket tot het verhogen van de dalfrequentie op het spoor tussen Leiden en Utrecht.

In de eerste maanden van 2025 kon Qbuzz nog niet de dienstregeling rijden, die ze beloofd hadden. De dienst is tijdelijk afgeschaald en in januari hoefde de reiziger tijdelijk niet te betalen. Na een slechte start kwam de instroom van de nieuwe elektrische bussen van Qbuzz halverwege het jaar op gang. Alle bestelde bussen zijn geleverd en in dienst genomen.

In 2025 zijn er 14 bushaltes toegankelijk gemaakt voor mindervaliden. Daarnaast is de bushalte Ommedijkseweg bij het Valkenburgsemeer gerealiseerd. In januari 2026 is de bushalte in gebruik genomen. In 2025 is een start gemaakt om de nog niet toegankelijke bushaltes in de binnenstad toegankelijk te maken voor iedereen.

Stationsgebied
Het stationsgebied van Leiden is de toegangspoort van onze stad en hét OV-knooppunt dat de regio verbindt met de rest van het land. Station Leiden Centraal is het vijfde station van Nederland in reizigersaantallen en bedient een regio, die doorgroeit naar 400.000 inwoners. Dit zorgt in de toekomst voor een sterke groei van de reizigersstromen van openbaar vervoer, fiets en voetganger. Om deze groei te kunnen blijven faciliteren is een sprong nodig in kwaliteit en capaciteit van het OV-knooppunt. Dat doen we als onderdeel van de totale ontwikkeling van het stationsgebied met een flink programma van woningbouw en kantoren.

De ontwikkeling van knooppunt Leiden Centraal is onderdeel van de MIRT-Verkenning Oude Lijn, waarin de capaciteit van spoorlijn en nieuwe en bestaande stations tussen Leiden en Dordrecht wordt vergroot ten behoeve van woningbouw- en kantorenontwikkeling in heel de provincie. In Leiden werken we hiervoor samen met Rijk, provincie, NS en ProRail. Uiteraard worden ook omgevingspartijen en belanghebbenden bij de MIRT-verkenning betrokken.

In zowel de bestuurlijk overleggen MIRT, als Oude Lijn is het voorkeursalternatief Verhoogd Stadszijde (VKA) vastgesteld. Hiermee is een grote, belangrijke stap gezet om het trein- en busstation te verbouwen van een toekomstbestendig, veilig en aantrekkelijk Leiden Centraal dat past bij de groei van onze stad en de regio. Het voorkeursalternatief *Verhoogd Stadszijde* vormt de leidraad voor de verdere ontwikkeling van het stationsgebied: een nieuw en ruimer station met een brede reizigerstunnel, een verhoogd busstation aan de stadszijde en een groene, prettige openbare ruimte die de binnenstad en het Leiden Bio Science Park beter met elkaar verbindt. Gezamenlijk hebben Rijk, provincie en gemeente nu € 674 miljoen inclusief btw beschikbaar gesteld om een nieuw Leiden Centraal te bouwen.

De afronding van de MIRT-verkenning is medio 2026 gepland met een gezamenlijke voorkeursbeslissing en bestuurlijke overeenkomst van de projectpartners over de toekomstige inrichting van het stationsgebied. Daarna volgt de MIRT-Planning- en studiefase waarin de verschillende deelprojecten in het stationsgebied verder worden uitgewerkt, zoals fietsparkeren, inrichting van het busstation, capaciteitsverruiming van het reizigersdomein in het treinstation, het verbinden van stads- en LBSP-zijde van het spoor, de ontwikkeling van woningbouw, kantoren en voorzieningen en belangrijke randvoorwaarden als duurzaamheid, verkeersveiligheid en toegankelijkheid.

Evaluatie parkeerbeleid
In 2025 is het parkeerbeleid in de binnenstad geëvalueerd. Belangrijke constatering is dat het beleid werkt en de parkeerdruk de afgelopen jaren is gedaald. Dit biedt de mogelijkheid om de kwaliteit van de openbare ruimte (verder) te verbeteren. Ook zijn er aanbevelingen gedaan om het beleid te optimaliseren.

Verkeersmanagement
Gedurende de Navo-top in Den Haag heeft Verkeersmanagement de grootschalige en ingrijpende afsluitingen beheerst met regelscenario's. Om Leiden bereikbaar te houden is dit in nauwe samenwerking gegaan met Rijkswaterstaat en de Provincie.

Dr. Lelylaan - Vierlinghlaan
In oktober 2025 is in het project Leidse Ring Noord – Plesmanlaan gestart met de voorbereidingen voor de hoofdfasering Plesmanlaan. Daarom zijn flankerende maatregelen getroffen waaronder plaatsing van een VRI op de ongeregelde kruising Vierlinghlaan – Dr Lelylaan. Met de nieuwe verkeerslichten zijn de wijken Lage Mors en Bockhorst goed ontsloten. Lijnbussen kunnen vanuit de wijk met prioriteit gemakkelijk linksaf de Dr. Lelylaan oprijden. Daarmee zijn de aanpassingen op de Vierlinghlaan voltooid.

Leidse Ring Noord
In Leiderdorp zijn de voorbereidende werkzaamheden begonnen en buiten zichtbaar. Voor de Willem de Zwijgerlaan heeft de raad een gewijzigde gebiedsvisie voor Park de Zwijger vastgesteld. Hiermee zijn de raakvlakken met en de randvoorwaarden voor de Willem de Zwijgerlaan herzien. Nadere uitwerking tot een schetsontwerp is gestart.

Binnen het project Plesmanlaan hebben succesvol grootschalige verleggingen plaatsgevonden van kabels en leidingen in de eerste helft van het jaar. In Q4 is de Plesmanlaan zelf verlegd naar een tijdelijke inrichting om ruimte te creëren voor de aanleg van het nieuwe kruispunt met fietsonderdoorgangen.

Jan van Houtkade/Koepoortsbrug
De uitvoering van de herinrichting Jan van Houtkade/Koepoortsbrug is gestart in oktober 2025. De technische voorbereiding van het project heeft langer geduurd dan verwacht, mede omdat de aanbestedingsprocedure in eerste instantie niet goed doorlopen kon worden. De Jan van Houtkade is onderdeel van het Singelpark, maar hier is de ruimte voor de voetganger beperkt. Met de herinrichting wordt de Jan van Houtkade vergroend en de biodiversiteit en leefbaarheid verbeterd. Hiervoor wordt de maximumsnelheid verlaagd van 50 naar 30 kilometer per uur. Op de Koepoortsbrug wordt de verkeersveiligheid verbeterd en meer ruimte gegeven voor groen. Ook wordt de verbinding tussen de Herenstraat en de Doezastraat verbeteren.

Morsweg - Rijnzichtbrug
De aanvraag uitvoeringskrediet voor de herinrichting van de Morsweg en Rijnzichtbrug is vastgesteld door de raad. Start uitvoering is voorzien medio 2027 in plaats van Q4 2026.

Noord-Zuid Verbindingsas en leefbaarheidsstudie Leiden-Oegstgeest-Rijnsburg
Op de Noord-zuid Verbindingsas zijn de laatste maatregelen getroffen om de verkeersveiligheid te verbeteren. De maatregelen aan de Darwinweg zijn al in 2024 afgerond. De maatregelen aan de Posthofrotonde (NZVA) zijn meegenomen in het project Verbeteren Verkeersveiligheid Houtkwartier. De werkzaamheden aan de Sandifortdreef zijn in mei 2025 uitgevoerd.

In 2025 is fase 1 van de leefbaarheidsstudie opgeleverd. De lange termijn maatregelen worden onderzocht in de leefbaarheidsstudie Leiden-Oegstgeest-Rijnsburg.

Haarlemmerstraatgarage
In juni 2025 zijn diverse schades in de parkeergarage Haarlemmerstraat geconstateerd, waardoor deze tijdelijk gesloten is. Herstelmaatregelen zijn opgesteld en de herstelwerkzaamheden worden in de 1e helft van 2026 uitgevoerd.

In oktober 2025 is door het college besloten af te zien van de ophoging van de parkeergarage. De parkeergarage wordt in 2027 gerenoveerd.

Beleidsterrein Verkeersveiligheid

Campagne verkeersveiligheid
Van 3 tot 24 november 2025 is de campagne “Verkeer is een teamsport” gedraaid. In deze periode waren de campagne-uitingen te zien op mupi’s, citysigns en sociale media. De campagne-uitingen laten een combinatie van sportactiviteiten en verkeerssituaties zien. Ze hadden tot doel om de boodschap uit te dragen dat je in het verkeer, net als in een sportteam, samen optrekt en rekening houdt met elkaar. De campagne wordt in 2026 geëvalueerd.

Gebiedsontsluitingsweg 30
Het afgelopen jaar is er een nieuw beleidskader GOW30 en een nieuwe wegencategoriseringkaart vastgesteld door de raad. De ambitie is op meer dan 80% van de wegen en straten de snelheid te verlagen naar 30 km/h. De straten worden in lopende projecten aangepast en daarna wordt de snelheid verlaagd. De verkeersdeelnemer kan aan de inrichting van de weg herkennen wat van hem verwacht wordt.

Lammenschansweg
Het college heeft de ruimtelijke uitgangspunten voor de herinrichting van de Lammenschansweg vastgesteld.

Fietsrotonde Herenstraat
De maatregelen op de fietsrotonde Herenstraat zijn uitgevoerd in 2025, overdracht naar beheer Q1 2026. De maatregelen op de fietsrotonde dragen bij aan het verder verbeteren van de verkeersveiligheid voor fietsers door het verlagen van de snelheid van fietsers en autoverkeer.

Ommedijkseweg - Haagse Schouwweg
De werkzaamheden voor het project Ommedijkseweg - Haagse Schouwweg zijn in januari 2026 weer opgestart. Vanwege capaciteitstekorten heeft het project vertraging opgelopen.

Grootte Vink
In 2025 is het ontwerp voor de Grootte Vink - ontsluiting Voorschoten afgerond en zijn er wijzigingen doorgevoerd in de ontsluiting naar Voorschoten met betrekking tot het water en een overkluizing. Bestekken zijn in voorbereiding, net als een faseringsplan voor de uitvoering. Provincie heeft ingestemd met uitvoering in 2027, waarmee subsidie is veiliggesteld.

Schoolzones
Net als vorig jaar hebben we de stand van zaken van schoolzones opgenomen. Zie tabel hieronder.

School	Planning	Actie
Eerste Leidse Schoolvereniging	Schoolzone gereed	Gereed
Haanstra	Schoolzone gereed	Gereed
Vrije School Mareland	Schoolzone gereed	Gereed
Er-Risèlèh	Schoolzone gereed	Gereed
De Wereldwijzer	Schoolzone gereed	Gereed
De Stevenshof	Schoolzone gereed	Gereed
Lucas van Leyden (Steeg)	Schoolzone gereed	Gereed

Lucas van Leyden (Vliet)	Schoolzone gereed	Gereed
Korte Vlietschool	Schoolzone gereed	Gereed
De Arcade	Schoolzone gereed	Gereed
Mytylschool De Thermiek	Schoolzone gereed	Gereed
Leimundo	Schoolzone gereed	Gereed
De Ley	Schoolzone gereed	Gereed
De Leidse Houtschool	Schoolzone gereed	Gereed
International School Leiden (ISL)	Schoolzone gereed	Gereed
St. Joseph	Schoolzone gereed	Gereed
Lorentzschool	Schoolzone gereed	Gereed
Woutertje Pieterse	Schoolzone gereed	Gereed
De Vlieger	Schoolzone gereed	Gereed
Auris De Weerklank	2026	Onderdeel van project rioolvervanging Hoge Mors
De Morskring (Dam)	2026	lopend
De Morskring (Storm)	2026	lopend
Pacelli	2026	lopend
De Zijlwijkschool	2026/2027	lopend
De Dukdalf	2026/2027	lopend
Montessorischool Apollo	Geen schoolzone	Nog geen actie
De Tweemaster	2026/2027	lopend
Kwintijn	2026/2027	lopend
De Pionier	2026	lopend
De Viersprong	Geen schoolzone	Nog geen actie
De Springplank	Geen schoolzone	Nog geen actie
De Singel	Geen schoolzone	Nog geen actie
De Astronaut	Geen schoolzone	Nog geen actie
Brede School Merenwijk	Geen schoolzone	Nog geen actie
Anne Frankschool	Geen schoolzone	Nog geen actie
PI-school De Brug	Geen schoolzone	Nog geen actie
Winford	Geen schoolzone	Nog geen actie

Beleidsterrein 4A Duurzame Mobiliteit

Doelen en prestaties bij 4A Duurzame Mobiliteit

Doel	Prestatie	
4A1 Verduurzaming Mobiliteit	4A1.1 Beïnvloeding modal shift ten gunste van fiets, voetganger en openbaar vervoer	✓
	4A1.2 Stimuleren verduurzaming personen- en goederenvervoer	✓
	4A1.3 Invoering zero-emissie stadslogistiek	✓

Toelichting op prestaties

Effectindicatoren bij 4A Duurzame mobiliteit

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 4A1 Verduurzaming mobiliteit						
4A1.a Percentage bewoners dat lopend, per (brom/ snor)fiets, scooter of openbaar vervoer naar werk, opleiding, binnenstad of winkels gaat	-	85%	-	88%	≥ 85%	Stadsenquête
4A1.b Percentage bewoners dat tevreden is over de hoeveelheid laadinfrastructuur in de buurt	-	-	-	66%	≥ 75%	Stadsenquête
4A1.c Percentage huishoudens dat gebruik maakt van een deelautosysteem	-	6%	-	4%	≥ 7%	Stadsenquête
4A1.d Duurzaamheidsscore CROW totaal	voldoende	voldoende	voldoende	nnb	≥ voldoende	CROW
4A1.e Gemiddeld rapportcijfer op de vraag “Hoe prettig vindt u het om in uw buurt te wonen” voor de buurten Binnenstad-Noord en -Zuid tezamen	-	8,0	-	8,2	≥ 8,0	Stadsenquête

Beleidsterrein 4B Bereikbaarheid

Doelen en prestaties bij 4B Bereikbaarheid

Doel	Prestatie	
4B1 Verbeteren bereikbaarheid	4B1.1 Verbeteren bereikbaarheid voor voetgangers	✓
	4B1.2 Verbeteren bereikbaarheid fiets	✓
	4B1.3 Verbeteren openbaar vervoer	✓
	4B1.4 Waarborgen doorstroming	÷
	4B1.5 Verbeteren parkeeraanbod	✓

Toelichting op prestaties

4B1.4 Waarborgen doorstroming

- Leidse Ring Noord - Willem de Zwijgerlaan: De Gebiedsvisie Park de Zwijger is door de Raad vastgesteld in november 2025. Het concept schetsontwerp is opgeleverd eind 2025. Het eerstvolgend besluit is het Uitvoeringsbesluit Willem de Zwijgerlaan, welke gepland is voor Q2-2027. Start uitvoering is verplaatst naar Q2-2029.
- Het project Kruispunt Hoge Rijndijk - Willem van der Madeweg heeft een nauwe relatie met het vastgoedproject Rhijnvreugd en moet gefaseerd worden uitgevoerd vanaf 2027. In 2026 is het VO afgerond en is er een oplossing gekomen voor watercompensatie en een waterkering en de entree van Matilo. Een raming is in voorbereiding. Risico op financieel tekort is sterk aanwezig.
- Het project kruising Churchilllaan - Haagweg staat on hold vanwege capaciteitstekort. Benoemde mijlpalen gaan dus niet gehaald worden.
- Het project kruising Plesmanlaan - Haagse Schouwweg - Dr. Lelylaan is nog niet gestart. In 2026 zal het project opgestart worden.
- Door het GOW-30 besluit schuift de planning voor het project kruispunt Dr. Lelylaan - Amphoraweg een jaar door. Vanuit project Wernink wordt momenteel onderzocht of het project gebied via één ontsluiting met een tunnel richting de Hoge Mors ontsluiten kan worden. Daardoor komt er geen verkeer vanuit Wernink meer op de kruising Dr. Lelylaan / Amphoraweg terecht. Deze kruising valt daarmee buiten de scope van het project Wernink.
- Door het GOW-30 besluit schuift de planning voor het project Dr. Lelylaan - Barnsteenweg een jaar door. Momenteel vinden nog onderzoeken plaats die de scope en uitgangspunten voor dit project kunnen beïnvloeden.

Effectindicatoren bij 4B Bereikbaarheid

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 4B1 Verbeteren bereikbaarheid						
4B1.a Percentage voetgangers dat geen of slechts af en toe hinder ondervindt in de binnenstad	-	72%	-	68%	≥ 75%	Stadsenquête
4B1.b Aantal fietsritten op werkdagen bij stadspoorten*	75.388	79.773	74.562	74.930	≥ 89.750	Afdeling Mobiliteit
4B1.c Aantal check-ins op de stadslijnen (x 1.000)	7.746	8.546	8.961	nnb	≥ +3%	Arriva
4B1.d Aantal in- en uitstappers treinstations in Leiden gemiddeld per werkdag	64.959	74.136**	74.520	nnb	≥ 68.400	NS
4B1.e Percentage Leidenaren dat veel overlast van parkeerproblemen ondervindt	-	16%	-	17%	≤ 20%	Veiligheidsmonitor
4B1.f Percentage autobezitters dat parkeermogelijkheden voor bewoners in openbare ruimte bij huis met goed of voldoende beoordeelt	-	77%	-	72%	≥ 75%	Stadsenquête
4B1.g Percentage autobezitters dat parkeermogelijkheden voor bezoekers in openbare ruimte bij huis met goed of voldoende beoordeelt	-	63%	-	61%	≥ 75%	Stadsenquête
4B1.h Percentage fietsers dat de parkeermogelijkheden voor de fiets in de binnenstad van Leiden met uitstekend of goed beoordeelt	-	65%	-	65%	≥ 75%	Stadsenquête
4B1.i Percentage fietsers dat de parkeermogelijkheden voor de fiets bij het Centraal Station met uitstekend of goed beoordeelt	-	69%	-	70%	≥ 75%	Stadsenquête

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
4B1.j Percentage fietsers dat de parkeermogelijkheden voor de fiets in de woonbuurt met uitstekend of goed beoordeelt	-	66%	-	68%	≥ 75%	Stadsenquête

*) In de zomer van 2025 zijn op een gemiddelde werkdag 74.930 fietsers geteld op de 29 fietstelpunten rondom Leiden. Dit is 16% minder dan de streefwaarde (89.750) en iets meer dan in 2024 (74.652). De streefwaarden (zoals benoemd in het Beleidsprogramma Fiets 2020-2030) zijn voor de coronapandemie opgesteld. Mogelijk hebben werk- of studie vanuit huis of andere factoren zoals het weer en vervoersalternatieven voor de fiets effect op deze indicator. In de coronajaren 2020 en 2021 is het fietsgebruik gedaald. Dat is zich aan het herstellen maar de groei tussen 2017 en 2025 heeft zich dus niet in een rechte lijn doorgezet. Ook is de toename in het fietsgebruik o.a. afhankelijk van de realisatie van woningbouw. De bouw van de grote woningbouwlocatie Valkenhorst is bijvoorbeeld nog niet gestart. Dat scheelt veel fietsers vanuit die richting. Het behalen van de streefwaarde is daarmee afhankelijk van diverse factoren die niet allemaal door de gemeente Leiden te beïnvloeden zijn. In 2030 kan beoordeeld worden of de ingeschatte groei van 40% werkelijkheid is geworden.**) In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal.

Beleidsterrein 4C Verkeersveiligheid

Doelen en prestaties bij 4C Verkeersveiligheid

Doel	Prestatie	
4C1 Verbeteren verkeersveiligheid	4C1.1 Stimuleren verkeersveilig gedrag	✓
	4C1.2 Verbeteren verkeersveilige inrichting	✓

Toelichting op prestaties

Effectindicatoren bij 4C Verkeersveiligheid

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 4C1 Verbeteren verkeersveiligheid						
4C1.a Percentage bewoners dat zich meestal of altijd veilig voelt in het verkeer in Leiden	-	79%	-	80%	≥ 85%	Stadsenquête
4C1.b Aantal letselongevallen over 3 jaar op de aandachtslocaties in de verkeersveiligheidsmonitor	85	133*	143	nnb	≤ 85	Afdeling Mobiliteit

* In de Jaarstukken 2024 stond ten onrechte het getal 127 vermeld als realisatiewaarde voor 2023. 133 is het juiste getal. 2023 staat overigens voor de periode 2021-2023.

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0001 Bekrachtiging besluit instellen cameratoezicht in twee gebieden in Leiden
- RV 24.0119 Beschikbaarstelling voorbereidingskrediet Programma Autoluwe Binnenstad - Project Nieuwe inrichting Oosterkerkstraat-- Ir. Driessenstraat
- RV 25.0094 Beleidskader GOW30 en wegencategoriseringskaart
- RV 25.0085 Aanvraag uitvoeringskrediet Groene lopers Leiden -- Herinrichting Morsweg en Rijnzichtbrug
- RV 25.0103 Aanvraag uitvoeringskrediet Fietspoort Spanjaardsbrug

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Mobiliteit Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Duurzame Mobiliteit	Lasten	1.713	1.991	-161	1.829	1.676	154
	Baten	-412	-403	-12	-415	-420	4
Saldo		**1.301**	**1.587**	**-173**	**1.414**	**1.256**	**158**
Bereikbaarheid	Lasten	25.408	27.528	324	27.852	25.132	2.720
	Baten	-24.769	-23.580	-3.758	-27.338	-27.350	12
Saldo		**639**	**3.949**	**-3.434**	**514**	**-2.218**	**2.732**
Verkeersveiligheid	Lasten	1.034	1.127	89	1.216	1.422	-206
	Baten	-69	-	-	-	-130	130
Saldo		**964**	**1.127**	**89**	**1.216**	**1.291**	**-75**
Parkeren	Lasten	0	-	-	-	-	-
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Programma	**Lasten**	**28.155**	**30.646**	**251**	**30.898**	**28.230**	**2.667**
	Baten	**-25.250**	**-23.983**	**-3.770**	**-27.753**	**-27.900**	**147**
Saldo van baten en lasten		**2.905**	**6.663**	**-3.519**	**3.144**	**330**	**2.814**
Reserves	**Toevoeging**	**6.726**	**25.889**	**4.499**	**30.388**	**31.338**	**-950**
	Onttrekking	**-2.734**	**-3.494**	**11**	**-3.484**	**-2.781**	**-703**
Mutaties reserves		**3.993**	**22.395**	**4.509**	**26.904**	**28.557**	**-1.653**
Resultaat		**6.897**	**29.058**	**990**	**30.048**	**28.887**	**1.162**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 4 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve parkeren P4	Toevoeging	6.198	1.876	3.952	5.828	6.778	-950
	Onttrekking	-572	-145	-874	-1.019	-745	-274
Saldo		**5.626**	**1.731**	**3.078**	**4.810**	**6.034**	**-1.224**
Reserve bereikbaarheidsprojecten	Toevoeging	414	75	473	548	548	0
	Onttrekking	-1.573	-	-1.366	-1.366	-937	-429
Saldo		**-1.160**	**75**	**-893**	**-818**	**-389**	**-429**
Reserve Duurzame Stad P4	Toevoeging	54	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-588	-	-	-	-	-
Saldo		**-534**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve RVMK (reg verkeer en milieukrt)	Toevoeging	60	-	74	74	74	0
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**60**	**-**	**74**	**74**	**74**	**0**
Reserve OV knoop Leiden CS	Toevoeging	-	23.938	-	23.938	23.938	-
	Onttrekking	-	-3.349	2.250	-1.099	-1.099	0
Saldo		**-**	**20.588**	**2.250**	**22.839**	**22.839**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**6.726**	**25.889**	**4.499**	**30.388**	**31.338**	**-950**
	Onttrekking	**-2.734**	**-3.494**	**11**	**-3.484**	**-2.781**	**-703**

Reserves programma 4 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserves programma 4		**3.993**	**22.395**	**4.509**	**26.904**	**28.557**	**-1.653**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

Algemeen
Het resultaat op het programma mobiliteit bedraagt € 1.2 mln. voordelig. Na de bepaling van dit voordeel zijn voorstellen gemaakt voor bestemming van het resultaat en overheveling. Het resultaat op dit programma na bestemming en budgtoverheveling is nihil.

Bereikbaarheid
Op het beleidsterrein Bereikbaarheid is sprake van een voordeel van € 2,7 mln. Dit wordt veroorzaakt door een voordeel op de lasten van € 2,7 mln.

Voor wat betreft de lasten wordt het voordeel voor € 429.000 veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door reserves, aan de diverse beschikbaar gestelde kredieten voor bijvoorbeeld de fietsenstalling aan de Lange Mare en Lorentz, het onderzoek spoor Leiden - Utrecht en plankosten definitiefase infrastructurele werken. De dekking voor deze kredieten blijft beschikbaar in 2026.

Ook is er sprake van een voordeel van € 1,3 mln. op de lasten van de gezamenlijke voorbereidende studiekosten van Leiden en externe partners voor het knooppunt Leiden Centraal. Dit voordeel blijft, conform afspraken met de partijen die betrokken zijn bij het MIRT-project "Oude Lijn", beschikbaar voor besteding in 2026. Daartegenover staat ook een lagere bijdrage van Rijk en Provincie van € 1,2 mln. die een jaar later, in 2026, zal worden ontvangen.

Op het Leidse deel van de voorbereidende studiekosten voor het knooppunt Leiden Centraal is sprake van een voordeel van € 99.000. Ook dit budget blijft beschikbaar voor besteding in 2026.

Op het budget voor aanvullende verkeersmaatregelen (van omleidingsroutes) Leiden Duurzaam Bereikbaar is sprake van een voordeel van € 331.000. Dit budget moet in 2026 beschikbaar blijven voor de eindafrekeningen van het geleverde werk. Ook zal er vanaf 2026 inzet nodig zijn van verkeersregelaars en zullen er werkzaamheden plaatsvinden om de wegen in oude staat terug te brengen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de resultataen van het auto- en fietsparkeren.

V=voordeel/N=nadeel in €	lasten		baten		saldo	
Autoparkeren	166.000	V	1.112.000	V	1.278.000	V
Fietsparkeren	291.000	V	36.000	V	327.000	V
Totaal	457.000	V	1.148.000	V	1.605.000	V

Het voordeel op de lasten van € 457.000 wordt voor een bedrag van € 274.000 veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve parkeren, aan de kredieten fietsenstalling Lange Mare en voorbereidingskosten/studies naar parkeren Leiden CS (Lorentz). De dekking voor beide kredieten blijft beschikbaar in 2026.

Het voordeel op de baten autoparkeren heeft vooral betrekking op een voordeel op het ondergronds parkeren in de garages Lammermarkt en Garenmarkt, in het bijzonder in de maanden november en december 2025.

Het voordelige resultaat van de lasten en baten binnen de parkeerexploitatie wordt verrekend met de reserve parkeren.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Reserve parkeren:
Het nadeel op de toevoegingen van € 950.000 aan de reserve wordt veroorzaakt door het verrekenen van het voordelige resultaat op de parkeerexploitatie in 2025 met de reserve parkeren.
Het nadeel van € 274.000 op de onttrekkingen aan de reserve parkeren wordt veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve parkeren, aan de kredieten fietsenstalling Lange Mare

(€ 196.000) en voorbereidingskosten/studies naar parkeren Leiden CS (€ 78.000). Voor beide nadelen geldt dat de dekking uit de reserve beschikbaar blijft voor 2026.

Reserve bereikbaarheidsprojecten:
Het nadeel van € 429.000 op de onttrekkingen aan de reserve bereikbaarheidsprojecten heeft onder andere betrekking op niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve bereikbaarheidsprojecten, aan bijvoorbeeld de kredieten voor plankosten definitiefase infrastructurele werken (€ 335.000). Dat geldt ook voor de kosten van het onderzoek verbeteren spoor Leiden CS - Utrecht CS (€ 12.818) en de Leidse (onderzoeks)kosten Rijnlandroute (€ 14.328). Voor al deze nadelen geldt dat de dekking uit de reserve beschikbaar blijft voor 2026.

Tot slot is er voor een bedrag van € 66.574 minder aan de reserve onttrokken voor de kosten van het management van autoluwe binnenstad. Ook dit bedrag blijft beschikbaar voor 2026

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten
PDI Zachte maatregelen Levendaal
Het onderzoek naar de verkeerssituatie op het Levendaal is zorgvuldig aangepakt waarbij meerdere invalshoeken zijn onderzocht. Vervolgens is het ontwerpproces gestart met het ramen van de bijbehorende kosten voor de ontwerpen en een advies voor zowel korte als middellange termijn maatregelen. Het opgestelde advies heeft daarbij gewacht op de resultaten van het GOW30 besluit (GebiedsOntsluitingsWeg met een maximumsnelheid van 30 km/u). Door de langere doorlooptijd hebben de plankosten een beperkte overschrijding van € 7.000 die worden gedekt uit het krediet plankosten definitefase infra.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot

Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7102383 Bushaltes fase 2 en Ommedijkseweg
Dit betreft een krediet waaruit het toegankelijk maken van 16 bushaltes is gedekt. Na een paar kleine aanpassingen in de openbare ruimte kan dit krediet in de loop van 2026 worden overgedragen aan beheer.

7102493 Bushalte Ommedijkseweg -Valkenburgsemeer
Dit project is niet ouder dan drie jaar maar de dekking van dit project uit het verzamelkrediet "toegankelijk maken bushaltes" wel waardoor dit project wel in de categorie ouder dan drie jaar valt.

7100490 Rijnlandroute
In 2024 zijn de werkzaamheden in opdracht van de provincie Zuid-Holland aan de N206 Europaweg gestart en deze duren naar verwachting nog tot eind 2027. Daarna zal naar verwachting het krediet eind 2028 of begin 2029 afgesloten kunnen worden.

7100945 fiets- en auto bewegwijzering
Er blijven regelmatig aanpassingen/toevoegingen op de bewegwijzering noodzakelijk. Het krediet blijft beschikbaar om deze aanpassingen de komende jaren te realiseren.

7101038, 7101851 en 7101852 Leidee Ring Noord - Plesmanlaan
In 2025 is de realisatiefase gestart en zijn de leidingen van de netbeheerders verlegd. De zuidfasering en de flankerende verkeersmaatregelen in het BiosSciencepark zijn gerealiseerd en in gebruik genomen. De doorstroming en bereikbaarheid worden gevolgd en waar nodig bijgestuurd. Het project loopt tot en met eind 2027 en vanwege de nazorgperiode van de aannemer, overdracht aan de verschillende domeinbeheerders en de subsidieverantwoording zal het pas eind 2028 afgesloten kunnen worden.

7101041, 7101679 en 7101748 Leidse Ring Noord - Engelendaal en Oude Spoorbaan
In 2025 zijn er vooruitlopend op de realisatie van diverse kunstwerken vooruitlopende werkzaamheden verricht. De aannemer rondt in 2026 het ontwerpproces af en voorafgaand aan het werk aan de Leidse Ring Noord moet er nog een 50Kv leiding verlegd worden. De werkzaamheden zullen volgens de planning uiterlijk eind 2028 zijn afgerond.

7101043 Leidse Ring Noord - Willem de Zwijgerlaan
Dit project heeft sterke samenhang met project Park de Zwijger. In 2025 is er een update van de gebiedsvisie Park de Zwijger deelgebied De Hoven Oost vastgesteld welke is opgtesteld in samenspraak met de woningbouwcorporatie en de ontwikkelaar. In 2026 wordt voor Noord een schetsontwerp voor de woningbouw gemaakt. Dit loopt gelijktijdig op met het schetontwerp voor de Leidse Ring Noord. Voor Zuid wordt in 2026

het masterplan afgerond. De inpassing van de woningbouwopgave heeft ook invloed op onderdelen van de Leidse Ring Noord. Ook het verleggen van de leidingen van verschillende netbeheerders heeft grote invloed op de planning van de werkzaamheden. Verwacht wordt dat dit krediet nog doorloopt tot 2035.

7101080 UVP fiets wijkstallingen
Dit is een doorlopend krediet waaruit op verzoek van bewoners kunnen fietsrekken geplaatst kunnen worden. Het krediet blijft beschikbaar om deze fietsenrekken te kunnen blijven plaatsen.

7101096 UVP fietspalen
Het project fietspalen is recentelijk actief opgestart en zal nog een aantal jaar doorlopen. De dekking komt voort uit het krediet UVP wijkcirculatie en veiligheidsplan en is daarom ouder dan 3 jaar.

7101309 Fietsenstalling De Geus
Dit betreft de turn-key aankoop van de fietsenstalling welke medio 2028 wordt opgeleverd. Tot die tijd moet het krediet beschikbaar blijven.

7101631 Planstudie restopgave fietsparkeren Leiden CS
Dit krediet moet beschikbaar blijven tot oplevering van fietsenstalling De Geus en de afronding van de inzet van Prorail in 2028.

7102601 Bushalte Groenoord
Het onderzoek wordt in 2026 afgerond.

7101680 Leidse Ring Noord - Schipholweg-Oost
In 2024 zijn de werkzaamheden volgens planning en met de gewenste kwaliteit afgerond en in 2025 is het project overgedragen aan de beheerorganisatie. De beplanting onder het Le Carrefour-gebouw slaat niet goed aan. Om deze reden is er een alternatieve inrichting gemaakt welke in 2026 gerealiseerd wordt. Tevens vindt in 2026 de laatste subsidieafrekening plaats. Na afronding van deze werkzaamheden zal het krediet worden afgesloten.

7101784 t/m 7101786 Fietsenstalling De Geus Inrichtingskosten en installaties
Dit betreft diverse kredieten voor de inrichting en installaties van de fietsenstalling De Geus die medio 2028 wordt opgeleverd.

7102059 Herinrichting Groote Vink
Het uitvoeringsbesluit is in februari 2024 vastgesteld. Dit besluit is genomen op basis van een voorlopig ontwerp-min. Afgelopen periode is er gewerkt aan het definitief ontwerp en deze is inmiddels vastgesteld. Ten opzichte van het uitvoeringsbesluit bleek de uitwerking van het ontwerp gecompliceerder dan verwacht, mede door gestelde eisen vanuit het hoogheemraadschap, het verleggen van de leidingen van netbeheerders en de ontsluiting van "Het Fortuyn van Voorschoten"waarvan de vergunning nog niet onherroepelijk is als gevolg van een procedure bij de Raad van State. Verwacht wordt dat het project eind 2027 opgeleverd wordt door de aannemer en in 2028 de overdracht aan beheer kan plaats vinden alsmede de eindafrekening van de subsidies.

7102095 PDI Fietspoort Spanjaardsbrug
Eind 2025 is er een besluit genomen voor de aanvraag uitvoeringskrediet. In 2026 wordt het werk volgens planning aanbesteed en zal in eind 2026 / begin 2027 in uitvoering gaan. De nazorgperiode van de aannemer loopt dan door tot in 2028 en ook de verantwoording van de subsidies en de afrekening met Leiderdorp zal dan afgewikkeld worden.

7102371 doorstroming Bargelaan
Samen met de provincie en vervoerder wordt gekeken of we de bereikbaarheid en verkeersveiligheid op middellange termijn kunnen verbeteren. Er lopen gesprekken mer de deiverse partners. In de tussentijd worden verkeersregelaars ingezet en staat het project stil.

7102372 Kruising Haagweg - Blauwe Tramstraat
Dit project is afgerond. Na de afrekening en ontvangst van de subsidie van de provincie kan het worden afgesloten.

7102618 VK UVP Wijkcirculatie en veiligheidsplan
Uit dit krediet worden doorlopend investeringen in verkeersvoorzieningen gedaan ter verbetering van de verkeersveiligheid in de Leidse wijken, zowel naar aanleiding van meldingen van bewoners als op basis van eigen bevindingen.

7102619 medium verkeersmaatregelen 2025
Uit dit krediet worden de kleinere investeringen (bijvoorbeeld verkeersdrempels) gedaan ter verbetering van de verkeersveiligheid in de wijken. Het krediet wordt gedekt uit het krediet UVP Wijkcirculatie en veiligheidsplan en is daarom ouder dan 3 jaar.

7101411 Fietsknelpunten Stevenshof
Het krediet Fietsknelpunten Stevenshof wordt naar verwachting in maart/april 2026 afgesloten. De financiële afhandeling met de opdrachtnemer zal naar verwachting begin 2026 worden afgerond.

7101169 Fietsparkeren plein station Lammenschans
Begin 2026 wordt een deel van het groen opnieuw ingeplant. Hierop zit nog nazorg en inboet ofwel kosten voor heel 2026 voordat de overdracht in beheer kan plaatsvinden. De verwachting is dat het krediet in 2026 wordt afgesloten.

7100968 Haarlemmerweg en 7101622 werkzaamheden de Punt
De aanbesteding voor de herinrichting van de Haarlemmerweg werd afgerond in september 2025. De uitvoering is gestart in januari 2026 en loopt naar verwachting tot eind augustus 2026. De uitgaven worden daarom in 2026 gerealiseerd. De locatie "de Punt" wordt gebruikt als bouwplaats voor herinrichting Haarlemmerweg en zal na afronding starten inclusief werkzaamheden om de woonwagenlocatie beter te laten aansluiten op de Haarlemmerweg.

7101607 Fietsroute Agaatlaan - Christiaan Huygenslaan
De fietsroute Agaatlaan - Christiaan Huygenslaan is onderdeel van de vernieuwingen in de Hoge Mors. De vernieuwingen in de wijk zijn nog niet afgerond waardoor dit krediet nog niet kan worden afgesloten.

7102085 Korte termijn maatregelen Lammenschansweg
De werkzaamheden zijn in 2025 afgerond. De subsidieverantwoording vindt in 2026 plaats en daarom moet het krediet nog in 2026 open blijven staan.

7102159 PDI Herinrichting Lammenschansweg
In het voorjaar van 2025 zijn de Ruimtelijke uitgangspunten voor het project vastgesteld door het college en daarna met een voorhangprocedure behandeld door de raad. In maart 2026 ligt de aanvraag voorbereidingskrediet ter besluitvorming bij de raad. Na de vaststelling van die aanvraag gaat het project verder in de ontwerpfase.

7101719 en 7101721 Ophogen en renovatie installaties parkeergarage Haarlemmerstraat
Beide kredieten blijven benodigd omdat het project nog in uitvoering is. De doorlooptijd is verlengd door mislukte aanbestedingen en geconstateerde constructieve schades, waardoor de parkeergarage tijdelijk is gesloten. De herstelwerkzaamheden zijn inmiddels gestart en worden naar verwachting eind juli 2026 afgerond. Aansluitend worden de bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden voorbereid, met uitvoering voorzien in 2027.

7102523 Verkeersveilige schoolomgevingen
Dit is een nog lopend project waarbij alle 34 basisscholen in Leiden een verkeersveilige schoolomgeving krijgen. De uitvoering vindt gefaseerd plaats. Een groot deel van de scholen hebben al een schoolomgeving. Op 17 scholen zijn nog werkzaamheden nodig.

7101844 inrichting fietsenstalling Mosterdsteeg
De uit te voeren werkzaamheden zijn complexer dan in eerste instantie aangenomen. De verwachting is dat in 2026 met de inrichting gestart gaat worden en de oplevering begin 2027 plaatsvindt.

7101124 reconstructie openbare ruimte LBSP
Het project kan nog niet worden afgesloten. In 2027 zal fase 4 nog uitgevoerd worden door de Universiteit Leiden waar de gemeente ook financieel aan bijdraagt.

7101191 LBSP infrastructuur grond
Het project kan nog niet worden afgesloten. In 2027 zal fase 4 nog uitgevoerd worden door de Universiteit Leiden waar de gemeente ook financieel aan bijdraagt.

7101817 FPDS Maatregelen Masterplan Houtkwartier
Het project Masterplan Houtkwartier is op dit moment in uitvoering en kan dus niet worden afgesloten.

7102001 Fietsroute Potgieterlaan
Het krediet kan nog niet worden afgesloten. Het project is nog niet uitgevoerd. De uitvoering van het project vindt gefaseerd plaats. De eerste fase wordt in 2026 uitgevoerd. Voor andere projectdelen is het ontwerp afgerond en wordt in 2026 een aanbesteding gehouden, zodat deze projectdelen naar verwachting in 2027 kan worden uitgevoerd. Dit is ook deels afhankelijk van andere projecten en de voortgang hierin, zoals de Rijnzichtbrug.

7101970 Voetgangersbrug Mendelweg
De P+R Naturalis wordt begin februari 2026 door Naturalis in gebruik genomen. Naar verwachting zal eind 2026 de voetgangersbrug naar de parkeergarage gerealiseerd worden, met de aangrenzende buitenruimte. Het project zal naar verwachting in 2027 geheel afgerond worden.

7102176 LBSP Hogeschool
Dit project bestaat uit meerdere onderdelen. Het voorterrein van de Hogeschool is in 2025 gerealiseerd, de Groene Driehoek zal – samen met de Voetgangsbrug Mendelweg – in 2026 ingericht worden. De Fietsenstalling en Rechthoek volgen naar verwachting eind 2026 en halverwege 2027.

7101986 Herenstraat na aanpassing fietsrotonde
De maatregelen op de Herenstraat zijn uitgevoerd in mei 2025. Er is nog een aantal restpunten gebleken die voor de overdracht afgerond moeten worden. Bijvoorbeeld het overrijden van de banden door grotere voertuigen. Deze punten worden de komende maand aangepakt door de aannemer. Daarna wordt het krediet afgesloten.

7101960 Herontwikkeling Kaasmarkt
Het project ten behoeve van de herontwikkeling Kaasmarkt is in 2025 hervat. Naar verwachting vindt de realisatie van een eerste deel plaats in 2028. Afhankelijk van het programma autoluwe binnenstad kan het project volledig worden uitgevoerd.

7101716 Fietsparkeren De Vink
Het project vraagt veel voorbereidingstijd van Prorail. De opstalovereenkomst is in 2023 getekend en de realisatieovereenkomst in het 1e kwartaal van 2024. De werkzaamheden zijn gestart in 2025 en het werk zal in 2026 worden opgeleverd.

5

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit

Programmanummer	5
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Klimaat, Mobiliteit & Financiën Energie, Werk, Inkomen & Cultuur Bestuur, Veiligheid, Handhaving & Regio Wonen, Bouwen & Welzijn

De missie van het programma Omgevingskwaliteit luidt:
"De gemeente Leiden staat voor een stad met een schone, hele en veilige openbare ruimte, waar het goed vertoeven is voor iedereen. Samen met alle gebruikers zorgen we dat dat ook zo blijft, nu en in de toekomst. Daarom passen we de stad aan, we maken haar klimaatrobuust en vergroten de biodiversiteit om Leiden ook voor toekomstige generaties leefbaar en aantrekkelijk te houden."

Ontwikkelingen in 2025

Met de toenemende verstedelijking neemt de druk op de stad toe. Om Leiden leefbaar te houden wordt het beheer van de openbare ruimte steeds belangrijker. Naast schoon, heel en veilig moeten we de komende jaren belangrijke keuzes maken ten aanzien van het ruimtegebruik. Klimaatverandering en toenemende extremen in het weer vragen samen met de teruglopende biodiversiteit dat we in diezelfde openbare ruimte vergroenen, verduurzamen en klimaatadaptieve maatregelen doorvoeren. Tegelijkertijd moeten we deze maatregelen afstemmen met projecten die we uitvoeren in het kader van mobiliteit, energietransitie of woonopgaven, zodat we de stad bereikbaar en leefbaar houden.

Verharde openbare ruimte

Kwaliteit
De openbare ruimte onderhouden we op kwaliteitsniveau B. Dit is een landelijke normering conform het CROW. Om het gesprek over het onderhoud van de openbare ruimte te voeren op basis van objectieve data laten we de kwaliteit jaarlijks onderzoeken door een extern bureau. De resultaten nemen we vervolgens mee bij het data-gestuurd werken en komen terug in de diverse prestatie-indicatoren. Ook in 2025 is het vereiste beeldkwaliteitsniveau B gehaald.

Kostenontwikkeling beheren openbare ruimte
Prijsstijgingen bij het beheer zijn nog steeds hoger dan de indexering. Ook voor energie zijn de kosten nog steeds hoger dan de beschikbare bedragen in de begroting. De prijsstijgingen worden vooral veroorzaakt door stijgende lonen en hogere materiaalkosten. Complexiteit in projecten neemt toe. Er wordt meer en intensiever geparticipeerd en door de hoeveelheid projecten in de stad is er meer tijd nodig voor afstemming hierin. In combinatie met krapte op de arbeidsmarkt kan er minder werk worden weggezet wat leidt tot een onderschrijding in de budgetten.

Uitvoeringsprogramma's beheer kapitaalgoederen
Eind 2024 is gestart met de voorbereiding van de nieuwe Uitvoeringsprogramma's Beheer Kapitaalgoederen 2027-2031 (voorheen Beheerplannen) waarin we ook deze ontwikkelingen verwerken. De huidige Beheerplannen lopen door tot en met 2026. De nieuwe Uitvoeringsprogramma's leveren we in 2026 in concept aan voor de coalitie-onderhandelingen. Voor riolering geldt een andere planperiode: het Integraal Waterketenprogramma is in 2023 vastgesteld als beheerplan voor de planperiode 2024-2028.

Duurzame wijkvernieuwingen
De gemeente Leiden werkt aan het toekomstbestendig maken van de wijken. Bij de vervanging van riolering en openbare ruimte nemen we integraal de opgaven mee op het gebied van klimaatadaptatie, vergroening, biodiversiteit, circulariteit, leefbaarheid en verkeersveiligheid. Uit de tussentijdse evaluatie blijkt dat het combineren van opgaven en het principe van werk met werk maken bijdraagt aan een doelmatige inzet van middelen en beperken de beheerkosten op langere termijn.

De wijkvernieuwingen verlopen voorspoedig. In 2025 zijn de Professorenwijk-Oost fase 2 en de Hoge Mors fase 1 opgeleverd.

Project	**Start**	**Gereed**
Noorderkwartier Oost fase 1		Afgerond
Noorderkwartier Oost fase 2:		Afgerond
Noorderkwartier-Oost fase 3, 4 en 5	Q2 2025	Q2 2027
Gasthuiswijk - Haagweg-Zuid fase 1		Afgerond
Gasthuiswijk - Haagweg-Zuid fase 2	In uitvoering	1e kwartaal 2027
Gasthuiswijk - Haagweg-Zuid fase 3	1e kwartaal 2027	1e kwartaal 2029
Gasthuiswijk - Haagweg-Zuid fase 4	1e kwartaal 2027	4e kwartaal 2028
Professorenwijk - Oost fase 1		Afgerond
Professorenwijk - Oost fase 2		Afgerond
Vogelwijk		Afgerond
Raadsherenbuurt	In uitvoering	2e kwartaal 2027
Hoge Mors fase 1		Afgerond
Hoge Mors fase 2	2e kwartaal 2026	2e kwartaal 2028
Hart van Meerburg	2e kwartaal 2027	2e kwartaal 2029
Boshuizen	3e kwartaal 2029	4e kwartaal 2032
Fortuinwijk - noord	3e kwartaal 2027	4e kwartaal 2030
Fortuinwijk - zuid	3e kwartaal 2028	4e kwartaal 2031

Wijkbeheer
Samen aan de Slag legt verbinding tussen gemeente, sociale partners en bewoners. Ook dit jaar zijn er op deze wijze weer veel groene initiatieven van de grond gekomen waaronder buurtmoestuinen / voedselbossen. Er zijn nu meer dan 5.000 convenanthouders voor delen van de openbare ruimte die bewoners zelf bijhouden.

Transvaal
In juli 2025 is het project Transvaal afgerond met een overzicht aan de raad en de wijkvereniging over de resultaten tot dan toe. Eén actie ronden we af in het voorjaar van 2026 (muurschildering) en voor één actie zijn middelen gereserveerd voor 2026 en 2027: een ‘aanjager’ voor programmering in de gerealiseerde buurtkamer en het opbouwen van een vrijwilligersnetwerk in de buurt. De gerealiseerde en geplande acties zijn voor 3,5 ton uitgevoerd; de rest van de beschikbare 5 ton is teruggevloeid naar de algemene middelen.
In de kaderbrief is een eenmalig budget van 2 ton opgenomen voor uitvoering van een vergelijkbaar project in de Stevenshof, met de leerpunten van Transvaal in het achterhoofd. Dit project is in september 2025 van start gegaan.

Beheer wegen
In de wijken Stationsdistrict, Bos- en Gasthuisdistrict en Morsdistrict is groot onderhoud uitgevoerd en is de verharding vervangen van de Dr. Lelylaan en Haagse Schouwweg. Tegelijk met de onderhoudswerkzaamheden aan de wegen is ook groeiplaatsverbetering voor bomen die wortelopdruk veroorzaken toegepast. Ook zijn waar mogelijk (kleine) verkeerskundige verbeteringen uitgevoerd. De Groene Kansenkaart is een integraal onderdeel van de werkzaamheden. Vanuit de vervangingsopgave asfalt is er het afgelopen jaar een mooie prestatie geleverd, door uitvoering van de Domela Nieuwenhuislaan, Haagse Schouwweg, Plesmanlaan, Kanaalweg en Zoeterwoudsesingel.

Beheren bruggen en viaducten
De werkzaamheden aan Stationspleintunnel en Julius Ceasarbrug verlopen conform planning. Voor cyclisch onderhoud en implementatie machinerichtlijn (de Europese richtlijn voor veiligheidseisen bij machines) vormt

het vinden van voldoende geschikte medewerkers een uitdaging, maar essentiële werkzaamheden kunnen nog steeds worden uitgevoerd.

Haven
Voor passanten is selfservice ingevoerd voor het betalen van een ligplaats, waarbij eenvoudig en direct via een app kan worden afgerekend. Dit verhoogt het gebruiksgemak voor de gebruiker en zorgt ervoor dat de inkomsten direct worden ontvangen. Hiermee zijn zowel de dienstverlening als de efficiëntie van het inningsproces verder verbeterd.

Openbare verlichting
In de 2e helft van 2025 is het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting & Donkerte vastgesteld, waarbij naast onder andere verkeersveiligheid en sociale veiligheid, ook donkerte aandacht heeft gekregen.
Het vervangen van de Leidse lantaarns door LED-versies loopt gestaag door. Wel zien we dat de gemiddelde afhandeltermijn voor meldingen met betrekking tot verlichting oploopt. Met een aantal aanpassingen in het meldingenproces en hernieuwde afspraken met de betrokken aannemer verwachten we dat dit komend jaar zal verbeteren.

Bodem en ondergrond
In 2025 is uitvoering gegeven aan een motie van de gemeenteraad over diffuus lood. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de meest gevoelige plekken waar kinderen verblijven, zoals schoolpleinen, kinderspeelplaatsen, speeltuinen e.d. Uit onderzoek is gebleken dat er geen grote risico's zijn vanuit diffuus lood voor kinderen.
Daarnaast zijn er diverse doelstellingen gehaald die gesteld waren op het gebied van bodemenergie, gezonde bodem en Innovatie Vertikaal Kabels- en LeidingenSysteem (VKLS) en in de samenwerking met netbeheerders.
Op het gebied van bodemenergie is er beleid opgesteld (vaststelling staat voor 2026 gepland) voor het gebruik van de openbare ruimte, gebruik van energievormen bij nieuwbouw en beleid voor bodemenergie ten opzichte van andere energievormen. Verder is er een aanpak geschreven voor gezonde bodems, aangezien dit een van de doelen uit de Omgevingsvisie is.

Handhaving gebruik openbare ruimte / water
Na de vaststelling van de Visie op Handhaving 2025- 2028 is vanuit Handhaving in 2025 veel aandacht uitgegaan naar de 4 hoog geprioriteerde taken, namelijk afvaloverlast, fietsparkeren, overlastgevende personen (incl. jeugdoverlast) en verkeershandhaving. Daarnaast is Handhaving per 1 juli 2025 aangesloten bij de lopende (landelijke) pilot Handhaven op seksuele intimidatie door boa's. Aan het einde van de zomer hebben vier aangewezen boa's het speciale opleidingsprogramma gevolgd en hebben zij gedurende de looptijd van de pilot de bevoegdheid om te handhaven op seksuele intimidatie op straat. Het afgelopen jaar stond tevens in het teken van de voorbereidingen voor de uitbreiding van de extra bevoegdheden voor fietsovertredingen.
Na de vaststelling van het handhavingsarrangement in november 2025, zijn alle boa's opgeleid om te mogen handhaven op fietsen zonder licht, vasthouden van een telefoon of ander digitaal apparaat op de fiets en door rood fietsen of lopen. In 2025 zijn geen ernstige agressie en geweld incidenten richting boa's geregistreerd, we zien een afname van het aantal geregistreerde incidenten. Deze cijfers geven het beeld dat boa's sommige incidenten als 'onderdeel van het werk' beschouwen, waardoor het aantal meldingen afneemt. Het blijft daarom belangrijk om blijvend aandacht te hebben binnen Handhaving voor het melden van incidenten.
Een uitgebreid overzicht van de resultaten van Handhaving zal terug te vinden zijn in het Jaarverslag 2024 en 2025 en het Uitvoeringsprogramma 2026.

Openbaar water

Beheren openbaar water en riolering
In duurzame wijkvernieuwingen leggen we ondergronds een klimaatrobuust gescheiden systeem aan, dit verliep volgens planning. Aandachtspunt bij het reguliere onderhoud is de reiniging en inspectie van het riool. Vanwege de opstart met een nieuwe contractpartner is een deel nog niet uitgevoerd. De verwachting is dat de achterstand in 2026 wordt ingelopen.

Openbaar groen en biodiversiteit

PanoramaPark
In 2025 heeft de prijsvraag voor de toekomst van de Tweede Groene Ring geleid tot een ambitieus concept voor het PanoramaPark door en om Leiden. Dit PanoramaPark is als tweede ring één van de dragers van het Groen-blauw raamwerk uit de Omgevingsvisie Leiden 2040. Het concept, dat is opgebouwd uit iconen, een verbindend arcadisch landschap en kiempunten in de wijken, biedt ruimte voor het samen optrekken met inwoners uit de stad. Momenteel vertalen we het concept verder naar de Leidse situatie, verkennen we de wisselwerking tussen lopende planvorming en dit concept en tuigen we de projectorganisatie op, zodat we goed voorbereid zijn voor inbreng vanuit de stad. Het uitgangspunt is dat we het PanoramaPark samen met de stad gaan maken, met "kiempunten" bij elke buurt (ontmoetingsplekken die worden ontworpen in samenwerking met buurtbewoners).

Singelpark
Het Singelpark is een project van en voor de bewoners, en maakt onderdeel uit van het Groen-Blauwe raamwerk. De herinrichting Jan van Houtkade is een van de laatste projecten binnen het Singelpark. In het 3e kwartaal van 2025 is gestart met de uitvoering, naar verwachting zal het project in 2026 worden opgeleverd. Voor het vergroenen van de tuin rond het Wereldmuseum hebben de Provincie en Holland Rijnland aangegeven extra subsidie toe te kennen, ook de gemeente heeft een bijdrage toegezegd.

Gedragscode soortenbescherming
In 2025 is er gewerkt aan nieuw beleid voor verbetering van de zeven natuurlijke leefgebieden, borging van de "Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025" in beheer en nieuw beleid voor natuurinclusief bouwen. Vaststelling van deze beleidsstukken vindt plaats in de eerste helft van 2026.

Ecologie
In 2025 zijn verschillende ecologische verbindingen versterkt, voor grondgebonde (zoog)dieren zoals egels etc. zijn verbindingen versterkt onder de A4 en de A44, en langs verschillende watergangen - langs de Vliet, de Zijl en in de Stevenshof en het LBSP - hebben we met verlichting en gerichte vergroening de verbindingen voor vleermuizen door de stad verbeterd. Ook zijn er verschillende natuurvriendelijke oevers aangelegd zoals langs de PC Hooftlaan en verschillende locaties in de Stevenshof. Bij de PC Hooftlaan werd de daarbij ook geplaatste ijsvogelwand binnen een aantal weken door een paartje ijsvogels in gebruik genomen.

Extra bomen
In Leiden Noord zijn 14 extra bomen aangeplant in 2025. Daarnaast zijn er 26 bomen geplant voor het project 50 bomenplan. Er was te weinig ambtelijke capaciteit voor de inventarisatie van meer het plantlocaties.

Nota Dieren
De Nota dieren is in juli 2025 vastgesteld. In deze nota is vastgelegd hoe de gemeente dierenwelzijn structureel verankert in beleid en praktijk. In de nota ligt de nadruk op de intrinsieke waarde van dieren. De gemeente koppelt wettelijke verantwoordelijkheden aan lokale initiatieven. Ook maken we steeds een afweging hoe mens en dier veilig kunnen samengaan met de vele ruimtelijk projecten die we in Leiden uitvoeren.

Oostvlietpolder
Het bestemmingsplan Oostvlietpolder 2016 maakt het mogelijk dat we de huidige volkstuinparken uitbreiden met een aantal stroken. De stroken in de Oostvlietpolder zijn de laatste stroken die hiervoor beschikbaar zijn. De raad heeft voor deze uitbreiding krediet beschikbaar gesteld. Eind 2025 heeft volkstuinvereniging OTV (Onderlinge Tuin Vereniging) in principe ingestemd met een extra strook tuinen grenzend aan hun volkstuinpark in de Oostvlietpolder. Volkstuinvereniging Ons Buiten gaat ontwerp en exploitatie van de tweede strook voorlopig op zich nemen. Verder zijn stappen gezet in het project Verbeteren natuurwaarden met mogelijkheden voor externe recreatie. Het Zuid Hollands Landschap dat het gemeentelijk deel van de polder beheert is hier nauw bij betrokken.

Milieu en duurzaamheid

Geluid
Geluidsoverlast vraagt om een aanpak via diverse sporen. Maatregelen aan de bron is er één van. De mogelijkheden zijn daarbij het verminderen van de hoeveelheid verkeer, aanpassen van de snelheid of geluid reducerend asfalt aanbrengen op hoofdwegen. In het actieplan geluid is beschreven welke maatregelen op locaties met een te hoge geluidbelasting mogelijk zijn. Voor de locaties waar dit niet toereikend genoeg is zijn fysieke maatregelen aan de woningen nodig. Alle Leidse woningen die op de zogeheten landelijke saneringslijst staan zijn opgenomen in een project waarvoor projectsubsidie is aangevraagd.

Geluidsanering
De Omgevingsdienst heeft het geluidsaneringsproject van de 190 saneringswoningen gelegen langs de HOV centrumroute deel 1 (Oranjeboomstraat en Levendaal, Geregracht en Plantage) afgerond. De geluidsisolerende maatregelen zijn aangebracht en de controlemeting is uitgevoerd. De projecten aan de Vrijheidslaan en Vijf Meilaan en deel 2 van de HOV centrumroute zijn voorbereid en wachten op goedkeuring van het Bureau Sanering Verkeerslawaai. De grote werkvoorraad bij de benodigde adviesbureaus zorgt voor enige vertraging bij de geluidsaneringsprojecten.

Luchtkwaliteit
In 2025 is verder gewerkt aan de uitwerking van de maatregelen uit het Schone Luchtakkoord. Enkele nieuwe activiteiten willen we hier graag uitlichten. We hebben dit jaar naar aanleiding van het in 2023 ondertekende convenant Schoon en Emissieloos bouwen (SEB) voor drie projecten een subsidieaanvraag ingediend. Alle drie de aanvragen zijn gehonoreerd. Het betreft de Professorenwijk fase 2, de Jan van Houtkade-Koepoortsbrug en de Gasthuiswijk fase 2. In het kader van het SEB werken we ook aan het realiseren van voldoende laadinfrastructuur bij bouw/infraprojecten zodat de apparatuur in de buurt van het project kan worden

opgeladen. We monitoren de meldingen over houtstookoverlast die via Stookwijzer binnenkomen. Tevens is in het najaar aandacht besteed aan communicatie over houtstook. In samenwerking met het Vlietland College, het Da Vinci College Kagerstraat en het Visser 't Hooft College hebben we een snuffelfietsproject georganiseerd. Het was een project waarbij de leerlingen de luchtkwaliteit in de leefomgeving hebben gemeten met speciale snuffelfietssensoren voor fijn stof en palmesbuisjes hebben geplaatst om de concentratie stikstofdioxide te bepalen. Daarnaast hebben we een presentatie gegeven aan de leerlingen over luchtkwaliteit in Leiden. Het project heeft lokale inzichtelijke meetgegevens opgeleverd over de luchtkwaliteit in de leefomgeving van jongeren en heeft bijgedragen aan bewustwording en educatie rondom luchtkwaliteit en gezondheid. Ook versterkte het project de samenwerking met het onderwijs.

Klimaatadaptatie

Evaluatie van duurzame wijkvernieuwingen Leiden 2020-2025
De gemeente Leiden loopt in Nederland voorop met het klimaatadaptief, vergroenen en biodivers inrichten in de Duurzame wijkvernieuwingen. In deze wijkvernieuwingen richten we tegelijkertijd met het vervangen van het riool de openbare ruimte klimaatadaptief in en nemen we maatregelen om de biodiversiteit te versterken. Daarmee vergroten we de leefbaarheid en besparen we kosten. De afgelopen jaren is veel ervaring opgedaan met deze manier van werken, van participatie tot realisatie. De resultaten zijn positief, blijkt uit de evaluatie, veel andere overheden komen naar Leiden om van ons te leren. Ook wordt de werkwijze als erg positief ervaren door de integrale samenwerking.

Beleidsterrein 5A Verharde openbare ruimte

Doelen en prestaties bij 5A Verharde openbare ruimte

Doel	Prestatie	
5A1 Schoon, heel en veilig	5A1.1 Ontwikkelen beleid openbare ruimte	✓
	5A1.2 Beheren openbare ruimte	✓
	5A1.3 Inzamelen huishoudelijk afval	✓
	5A1.4 Beheren contracten buitenreclame	✓
	5A1.5 Handhaven gebruik openbare ruimte	✓
	5A1.6 Werken voor derden cluster Beheer	✓

Verbonden partijen

Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
De Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) is een samenwerkingsverband op het gebied van belastingen tussen het hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten: Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Velsen, Voorschoten, Waddinxveen, Wassenaar en Zoeterwoude. De BSGR voert namens de deelnemers de heffing en invordering van afvalstoffenheffing uit.

Effectindicatoren bij 5A Verharde openbare ruimte

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 5A1 Schoon, heel en veilig						
5A1.a Rapportcijfer onderhoud openbare ruimte*	-	7,1	-	7,1	≥ 7,1	Stadsenquête
5A1.b Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' zwerfvuil ervaart*	-	36%	-	31%	≤ 39%	Stadsenquête
5A1.c Gemeten kwaliteitsniveau 'zwerfvuil'*	B	B	B	B	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.d Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' hondenpoep ervaart*	-	18%	-	16%	≤ 25%	Stadsenquête
5A1.e Gemeten kwaliteitsniveau 'hondenpoep'*	B	A	A	A	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.f Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' onkruid ervaart*	-	18%	-	13%	≤ 25%	Stadsenquête
5A1.g Gemeten kwaliteitsniveau 'onkruid'*	B	B	B	A	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.h Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' drijfvuil ervaart*	-	19%	-	14%	≤ 25%	Stadsenquête
5A1.i Gemeten kwaliteitsniveau 'drijfvuil'*	A	A	A	A	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.j Percentage inwoners dat het onderhoud van straten en wegen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt*	-	69%	-	70%	≥ 68%	Stadsenquête
5A1.k Gemeten kwaliteitsniveau 'verharding'*	B	B	B	B	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.l Percentage inwoners dat het onderhoud van straatmeubilair als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt*	-	67%	-	69%	≥ 70%	Stadsenquête
5A1.m Gemeten kwaliteitsniveau 'straatmeubilair'*	C	B	B	B	≥ B	Beleidsmeting openbare ruimte

*) Alle indicatoren op basis van de beleidsmetingen worden gehaald met een score van B en soms zelfs A. De beoordelingen vanuit de stadsenquête voldoen ook aan de streefwaarden m.u.v. 'onderhoud straatmeubilair'. De stijgende lijn zet door maar de beoordeling blijft met 69% nog net onder de streefwaarde. De scores van overlast van hondenpoep, onkruid en drijfafval scoren zelfs een stuk beter dan de streefwaarden.

Beleidsterrein 5B Openbaar water

Doelen en prestaties bij 5B Openbaar water

Doel	Prestatie	
5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit	5B1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid waterkwantiteit en waterkwaliteit	✓
	5B1.2 Beheren openbaar water en riolering	✓
5B2 Stimuleren van een doelmatig gebruik van het openbaar water	5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water	✓
	5B2.2 Exploiteren havens en waterwegen	✓
	5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen	÷
	5B2.4 Handhaven gebruik openbaar water	✓

Verbonden Partijen

De onderstaande Verbonden Partij levert een bijdrage aan dit beleidsterrein. Zie voor meer informatie de paragraaf verbonden partijen.

Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
De Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) is een samenwerkingsverband op het gebied van belastingen tussen het hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten: Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Velsen, Voorschoten, Waddinxveen, Wassenaar en Zoeterwoude. De BSGR voert namens de deelnemers de heffing en invordering van de riool- en waterzorgheffing uit.

5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen

De gemeente publiceert ieder kwartaal een lijst met vrije ligplaatsen voor pleziervaartuigen. Inwoners van Leiden die zich hebben geregistreerd op de wachtlijst kunnen hun interesse voor een vrije ligplaats kenbaar maken. De ligplaats wordt vervolgens vergund aan de inwoner die het hoogst op de wachtlijst staat. Aanvragen voor ligplaatsen voor bedrijfsvaartuigen worden op dit moment nog niet verdeeld. De eerder voorziene invoering van een verdelingssystematiek in 2025 is niet gerealiseerd, omdat in dat jaar is gestart met een nader onderzoek naar de looptijd en juridische status van bestaande ligplaatsvergunningen voor bedrijfsvaartuigen. Dit onderzoek is noodzakelijk gebleken om te kunnen vaststellen of en wanneer verdeling juridisch mogelijk is. De verwachting is dat afronding van het onderzoek plaatsvindt eind 2026, waarna begin 2027 kan worden overgegaan tot verdeling van nieuwe ligplaatsen.

Effectindicatoren bij 5B Openbaar water

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 5B2 Verbeteren waterkwaliteit						
5B2.a Percentage inwoners dat het onderhoud van watergangen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	-	71%	-	69%	≥ 66%	Stadsenquête
Doel 5B3 Recreatieve waarde water vergroten						
5B2.a Rapportcijfer door Leidenaren voor de recreatieve kwaliteit van groen en water in Leiden	-	7,0	-	7,3	≥ 7,3	Stadsenquête

Beleidsterrein 5C Openbaar groen en biodiversiteit

Doelen en prestaties bij 5C Openbaar groen en biodiversiteit

Doel	Prestatie	
5C1 Ontwikkelen en beheren van het openbaar groen	5C1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid stedelijk en regionaal groen	✓
	5C1.2 Renoveren en herinrichten parken	✓
	5C1.3 Beheren openbaar groen	÷
	5C1.4 Behandelen kapvergunningen	✓
	5C1.5 Aanleggen Singelpark	✓
	5C1.6 Beheren Oostvlietpolder	÷
5C2 Bevorderen biodiversiteit	5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid biodiversiteit	✓
5C3 Bevorderen dierenwelzijn	5C3.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid dierenwelzijn	✓

Toelichting op prestaties

5C1.3 Beheren openbaar groen
Met het vervangen van bomen en bij het snoeien begint ook hier krapte op de arbeidsmarkt merkbaar te worden, binnen cluster Beheer maar ook bij de aannemer. Hierdoor is er achterstand onstaan in het snoeiwerk. Het overige dagelijks onderhoud ligt op schema.

5C1.6 Beheren Oostvlietpolder
De werkzaamheden van WarmtelinQ starten in 2026. De vertraging is ontstaan omdat er geen aannemer kon worden gecontracteerd door de provincie. Daarom start de uitvoering van het project Verbeteren natuurwaarden ook later.

Effectindicatoren bij 5C Openbaar groen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 5C1 Ontwikkelen en beheren van het openbaar groen						
5C1.a Percentage inwoners dat het onderhoud van groen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	-	77%	-	72%	≥ 73%	Stadsenquête
5C1.b Aantal hectare groen*	482	483		475	≥ 474	Geovisia
5C1.c Rapportcijfer door Leidenaars voor de recreatieve kwaliteit van groen en water in de omgeving van Leiden	-	7,8	-	7,7	≥ 7,7	Stadsenquête
Doel 5C2 Bevorderen biodiversiteit						
5C2.a Het percentage gemeten dieren met een stabiele of positieve trend sinds 2004**	-	47%	-	47%	≥ 50%	Stadsnatuurmeetnet
5C2.b Voor planten: het percentage van de gemeten doelecotopen met een stabiele of positieve trend sinds 2004**	69%	-	62%	-	≥ 55%	Stadsnatuurmeetnet

*) De streefwaarde voor 'hectare groen' wordt gehaald maar ligt lager dan in 2023 ondanks meerdere vergroeningsprojecten. De daling in het oppervlak is echter terug te voeren op de overstap naar een nauwkeuriger meet- en registratiesysteem en niet een afname van het areaal in de praktijk.
**) Deze cijfers zijn de best mogelijke indicatie op het gebied van biodiversiteit. Context is nodig voor interpretatie, te lezen in de rapportages via https://leiden.incijfers.nl/rapporten/duurzaamheid. Achteruitgang sinds 2020 lijkt sterk verband te houden met ecologische waterkwaliteit, waar we in Leiden zelf maar beperkte invloed op hebben en overeenkomstig is met de rest van de regio.

Beleidsterrein 5D Milieu en duurzaamheid

Doelen en prestaties bij 5D Milieu en duurzaamheid

Doel	Prestatie	
5D1 De stad behouden voor toekomstige generaties door het tegengaan en voorkomen van aantasting van het leefmilieu.	5D1.1 Milieubeheer algemeen	✓
	5D1.2 Uitvoeren geluidsanering	✓
	5D1.3 Uitvoeren bodemsanering	✓
	5D1.4 Uitvoeren duurzaamheidbeleid	✓

Verbonden partijen

Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	
Motieven en doelen deelname GR	Uitvoering van de wettelijke taken zoals de vergunningverlening en handhaving van delen van de Omgevingswet, en advisering van de deelnemende gemeenten en de provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.
Realisatie doelstellingen en prestaties 2025	De ODWH voerde in 2025 de algemene milieutaken voor gemeente Leiden uit. Een groot deel betreft het reguliere werk rondom de wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De ODWH adviseerde de gemeente bij de uitvoering van haar taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid. Daarnaast adviseerde de ODWH de gemeente op het gebied van duurzaamheid, waaronder het Regionaal Energieakkoord en het faciliteren van duurzaamheidsfondsen. In 2025 werkte de gemeente constructief en nauw samen met de ODWH aan nadere inpassing van de Omgevingswet en de verdere uitwerking van het Omgevingsplan. Hieronder valt ook de inpassing van de bruidsschat in het Omgevingsplan.
Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	■ In 2025 is de Nota Advisering Uitvoering en Handhaving vastgesteld. De ODWH heeft daarmee een uniforme uitvoering- en handhavingsstrategie voor alle deelnemers. ■ De ODWH heeft gewerkt aan de verdere verbetering van de samenwerking tussen de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten. Dit heeft geresulteerd in een visiedocument waarin de visie van de Zuid-Hollandse omgevingsdiensten staat beschreven op hun onderlinge samenwerking (Daadkracht x 5). ■ Vanuit het Inter Bestuurlijk Programma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (IBP-VTH) zijn 'robuustheidscriteria' ontwikkeld. Deze zijn door het kabinet vastgesteld en iedere omgevingsdienst moet aan die robuustheidscriteria voldoen. In het afgelopen jaar heeft de dienst gewerkt aan het voldoen aan alle criteria voor de robuustheid van de dienst. Dit houdt in dat in de (meerjaren) begroting budgetten zijn opgenomen voor innovatie en opleiding, capaciteit voor business intelligence, dat de dienst voldoet aan de verschillende kwaliteits- en procescriteria, een omvangrijk opleidingsprogramma uitvoert en samenwerkt met de collega omgevingsdiensten in de provincie Zuid-Holland. ■ De dienst heeft een plan van aanpak opgesteld over hoe ze invulling geeft aan de taakstelling van 6%. Tegelijkertijd moet de dienst blijven voldoen aan de robuustheidscriteria (waar omvang van de dienst er één van is). Dit zorgt voor een flinke uitdaging. Er wordt gekeken naar verdere efficiencyverbetering door robotisering, een versterking in samenwerking tussen de Zuid-Hollandse omgevingsdiensten en een inventarisatie van taakuitbreiding bij de deelnemers.
Bijdrage 2025	De begrote bijdrage voor Leiden in 2025 bedroeg € 3.848.763.
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf 2.3.6 Verbonden partijen	

Effectindicatoren bij 5D Milieu en duurzaamheid

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 5D1 Werken aan een duurzame stad						
5D1.a Aantal hoofdwegen met stikstofgehalte > 35 µg/m³	1	1	0	0	0	CIMLK (ministerie I&W)

Beleidsterrein 5E Klimaatadaptatie

Doelen en prestaties bij 5E Klimaatadaptatie

Doel	Prestatie	
5E1 Beperken van effecten van extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress; betrekken bewoners en ondernemers bij klimaatverandering	5E1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie	÷

5E1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie

Om bewoners te stimuleren ook klimaatadaptieve maatregelen te nemen hebben we de subsidie voor groene daken. De uitbreiding hiervan (naar aanleiding van de vastgestelde riool- en waterzorgheffing) met een subsidie voor afkoppeling heeft vertraging opgelopen door een gebrek aan capaciteit. Momenteel werken we eraan dat de subsidie er voor de zomer 2026 komt. Uw raad is hierover in januari geïnformeerd.

Effectindicatoren bij 5E Klimaatadaptatie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 5E Beperken van effecten van extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress; betrekken bewoners en ondernemers bij klimaatverandering						
5E1.a Percentage inwoners dat vindt dat groen heel belangrijk is voor klimaatadaptatie	-	69%	-	77%	-	Stadsenquête
5E1.b Percentage afkoppeling hemelwaterriool van het vuilwaterriool	-	-	18%	19,6%	≥ 20%	Regie Integraal Beheer

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0006 Verordening tot wijziging van de verordening op de heffing en invordering van precariobelasting Leiden 2025
- RV 25.0010 Visie op Handhaving Openbare Ruimte 2025-2028
- RV 25.0019 Aanvraag uitvoeringskrediet Duurzame Wijkvernieuwing Hart van Meerburg
- RV 25.0039 Zienswijze Begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 Omgevingsdienst West-Holland
- RV 25.0055 Herziening ligplaatsenplan 2000
- RV 25.0069 Wijziging van APV gemeente Leiden 2020 en de VFL Leiden 2020 mbt dieren, mobiliteit en het vaststellen van een nieuwe Destructieverordening
- RV 25.0078 Intrekken Beleidsplan Openbare Verlichting 2013
- RV 25.0089 Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing Leiden 2026
- RV 25.0090 Verordening op de heffing en invordering van binnenhavengeld Leiden 2026
- RV 25.0097 Verordening op de heffing en invordering van riool- en waterzorgheffing Leiden 2026

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Omgevingskwaliteit Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Verharde openbare ruimte	Lasten	46.883	49.267	-308	48.959	46.912	2.047
	Baten	-30.140	-27.480	-1.365	-28.846	-27.669	-1.177
Saldo		**16.744**	**21.787**	**-1.674**	**20.113**	**19.244**	**870**
Openbaar water	Lasten	10.042	11.013	6	11.019	10.863	156
	Baten	-14.291	-15.382	-21	-15.404	-15.227	-177
Saldo		**-4.249**	**-4.370**	**-15**	**-4.384**	**-4.364**	**-21**
Openbaar groen	Lasten	12.035	12.922	291	13.214	12.268	946
	Baten	-358	-57	2	-55	-274	220
Saldo		**11.677**	**12.866**	**293**	**13.159**	**11.993**	**1.166**
Milieu en duurzaamheid	Lasten	3.964	4.644	1.263	5.907	4.883	1.025
	Baten	-121	-22	-37	-59	-154	95
Saldo		**3.843**	**4.622**	**1.226**	**5.848**	**4.729**	**1.119**
Klimaatadaptatie	Lasten	602	576	-120	456	378	78
	Baten	-	-	-0	-0	-0	0
Saldo		**602**	**576**	**-120**	**456**	**377**	**78**
Programma	**Lasten**	**73.526**	**78.423**	**1.132**	**79.555**	**75.303**	**4.252**
	Baten	**-44.910**	**-42.941**	**-1.422**	**-44.363**	**-43.323**	**-1.040**
Saldo van baten en lasten		**28.616**	**35.481**	**-289**	**35.192**	**31.980**	**3.212**
Reserves	**Toevoeging**	**331**	**108**	**788**	**896**	**896**	**-0**
	Onttrekking	**-597**	**-100**	**-1.508**	**-1.608**	**-394**	**-1.214**
Mutaties reserves		**-267**	**8**	**-719**	**-711**	**502**	**-1.214**
Resultaat		**28.350**	**35.489**	**-1.009**	**34.481**	**32.482**	**1.999**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 5 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve asbestsanering (P5)	Toevoeging	106	106	-	106	106	-
	Onttrekking	-88	-	-	-	-	-
Saldo		**18**	**106**	**-**	**106**	**106**	**-**
Reserve ontsluiting van groengebieden	Toevoeging	0	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-27	-	-	-	-	-
Saldo		**-27**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P5	Toevoeging	2	2	-	2	2	0
	Onttrekking	-	-	-210	-210	-210	-
Saldo		**2**	**2**	**-210**	**-208**	**-208**	**0**
Reserve gsb-middelen ISV/EZ P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-981	-981	-12	-969
Saldo		**-**	**-**	**-981**	**-981**	**-12**	**-969**
Reserve programma binnenstad P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-20	-20	-20	-0

Reserves programma 5 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Saldo		**-**	**-**	**-20**	**-20**	**-20**	**-0**
Reserve Duurzame Stad P5	Toevoeging	91	-	748	748	748	-0
	Onttrekking	-232	-	-56	-56	-17	-39
Saldo		**-142**	**-**	**693**	**693**	**732**	**-39**
Reserve grondexploitaties P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-84	-	-	-	-	-
Saldo		**-84**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Bomenfonds P5	Toevoeging	132	-	40	40	40	0
	Onttrekking	-165	-	-221	-221	-134	-87
Saldo		**-33**	**-**	**-181**	**-181**	**-94**	**-87**
Reserve bovenwijkse voorz. Grondbedr. P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-100	-	-100	18	-118
Saldo		**-**	**-100**	**-**	**-100**	**18**	**-118**
Reserve Sociaal Domein P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-20	-20	-20	-0
Saldo		**-**	**-**	**-20**	**-20**	**-20**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**331**	**108**	**788**	**896**	**896**	**-0**
	Onttrekking	**-597**	**-100**	**-1.508**	**-1.608**	**-394**	**-1.214**
Reserves programma 5		**-267**	**8**	**-719**	**-711**	**502**	**-1.214**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

5A Verharde openbare ruimte

Binnen beleidsterrein 'Verharde openbare ruimte' is op de lasten sprake van een voordeel van €2.047.000. Dit voordeel komt o.a. door:

- Ontvangst van te veel betaalde energiekosten aan Liander (€ 1.400.000). In 2025 heeft Liander gemeld dat ze de periode 2018 -2025 te veel kosten in rekening hebben gebracht voor de OVL-voedingspunten en dat een creditfactuur volgt zodra het exacte bedrag bekend is. Veiligheidshalve is een bedrag van € 1.000.000 opgenomen in de begroting aan de batenkant. Uiteindelijk blijkt het bedrag aan te veel betaalde energiekosten € 1.400.000 te zijn en is dit verwerkt als voordeel aan de lastenkant.
- Minder lasten bij beheer van wegen (€ 380.000) door o.a. incidentele lagere interne doorbelasting van de waterschapsbelasting vanwege een correctie op voorafgaande jaren, minder uitgaven aan de tunnelbeheerorganisatie van de Stationspleintunnel omdat de opstart van deze organisatie wat langer heeft geduurd dan gepland en incidenteel minder interne doorbelasting van werkzaamheden die zijn uitgevoerd t.b.v. inkomsten leges van graafmeldingen kabels en leidingen.
- De inkomsten uit de afvalstoffenheffing komen iets lager uit dan geraamd. We zien een daling van het aantal meerpersoonshuishoudens en een stijging van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens. De kostendekking komt uit op 100,7%. Deze overdekking van 0,7% = € 171.560 is toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.

Binnen beleidsterrein 'Verharde openbare ruimte' is op de baten sprake van een nadeel van € 1.177.000. Dit nadeel komt o.a. door de verwachte opbrengst van te veel betaalde energiekosten aan Liander (€ 1.000.000). Zie ook de toelichting hierboven.

5B Openbaar water

Binnen beleidsterrein 'openbaar water' is op de baten sprake van een nadeel van € 177.000. Dit komt o.a. door:

- Lagere opbrengst riool- en waterzorgheffing (€ 490.000). Het verschil is ontstaan door het niet verwerken van een begrotingswijziging op de opbrengst riool- en waterzorgheffing eigenaren woning van € 400.000.

De kosten voor de watertaken vallen ook lager uit waardoor de dekking inclusief verrekening met de voorziening riolering uitkomt op 100% kostendekkend. Zie ook de paragraaf lokale heffingen.

5C Openbaar groen

Binnen beleidsterrein 'openbaar groen' is op de lasten sprake van een voordeel van € 946.000. Dit komt onder andere door:

- Minder kosten bij diverse groenprojecten (€ 360.000). Dit komt o.a. door projecten zoals de wereldtuin en de Panoramapark die doorgeschoven zijn naar volgend jaar en waarvan het budget voor 2026 opnieuw wordt aangevraagd.
- Incidenteel minder kosten bij het beheer van groen in de openbare ruimte (€ 320.000). Dit heeft meerdere oorzaken zoals het moeten uitstellen van reconstructies en vervangingen als gevolg van tijdelijke personeelskrapte. Tevens zijn er uitvoeringskosten bespaard door het verbeteren van diverse processen en systemen. Tegelijkertijd voorzien we echter een structurele stijging in de kosten doordat onder andere het areaal te vervangen bomen komende jaren sterk zal toenemen. Deze trend komt terug in de Strategische Verkenningen en zal worden verwerkt in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Groen.
- Meer kosten bij bomenfonds (€ 147.00). Het betreft de kosten die gemaakt zijn voor het kappen van bomen. Tegenover deze kosten staat een opbrengst (waarborg) op de baten kant. Tezamen is het budgetneutraal.

Binnen beleidsterrein 'openbaar groen' is op de baten een voordeel van € 220.000. Dit voordeel komt vooral door de ontvangen gelden (waarborg) vanuit het bomenfonds. Het betrof de ontvangen gelden die aan de gemeente voldaan zijn voor het kappen van bomen. Deze baten worden nooit begroot waardoor hier een voordeel ontstaat. Nadere uitleg bomenfonds:

- € 147.000 is geld wat ontvangen is voor bomenfonds. Dit wordt in de voorziening geplaatst, op het moment dat de partij bomen geplant heeft dan wordt dit geld uit de voorziening terugbetaald.
- € 70.000 vrijval voorziening betreft bedrag wat in de voorziening stond, maar wat niet meer terugbetaald gaat worden. Bijvoorbeeld omdat er geen plaats was, of omdat er minder bomen zijn terug geplant. Dit bedrag komt in de reserve bomenfonds terecht en is vrij te besteden aan het planten van bomen elders in de stad.

5D Milieu en duurzaamheid

Binnen beleidsterrein 'Milieu en duurzaamheid' is op de lasten sprake van een voordeel van € 1.025.000. Dit komt door incidenteel budget voor de gevelsanering die bedoeld was voor meerdere jaren. In 2025 is het gehele budget van € 982.000 volledig geraamd in 2025, maar deze was bedoeld voor meerdere jaren. De gevelsanering wordt gedekt uit de reserve GSB middelen.

RESERVES

Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Reserve gsb-middelen ISV/EZ P5
De onttrekking uit de Reserve GSB middelen is € 969.000 lager dan begroot. Dit komt doordat in 2025 het gehele budget van € 982.000 volledig geraamd is, terwijl deze was bedoeld voor meerdere jaren.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten

7101181 Noorderkwartier Oost
Bij de herinrichtsopgave in zake het realiseren van een klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost is het beschikbare inrichtingskrediet overschreden met € 325.000 als gevolg van o.a. hogere plankosten in verband met de langere doorlooptijd van het project en onvooorziene kosten groenonderhoud. De verwachting is dat deze overschrijding voor het overgrote deel opgevangen kan worden binnen het rioolkrediet die nog beschikbaar is voor de dekking van de kosten die samenhangen met de nog uit te voeren werkzaamheden voor fase 4 en 5.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot

Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7101365 Groene Hoofdstructuur
Het krediet komt voort uit de nota Versterken en verbinden groen in Leiden en is gericht op het beschermen en verbeteren van de huidige kwaliteit van de Groene Hoofdstructuur. Het betreffende project loopt door tot 2030. Voor het doen van investeringen die passen binnen de Groene Hoofdstructuur wordt de komende jaren het krediet ingezet.

7101860 Singelpark – Energiepark
De ambitie in het Energiepark is om het park gefaseerd te laten ontstaan, zodat vooruitlopend op de nieuwbouw al vergroening plaatsvindt en het definitieve park de juiste invulling kan krijgen, ook in combinatie met de maatschappelijke opvang (MO) in het park. Verder grenst het park aan twee ontwikkellocaties: deelgebied E (PLNT-locatie, hier komen 2 woonblokken en de nieuwe MO) en de panden van Papegaaisbolwerk 18-20. Beide locaties worden ontwikkeld en volgen een planning die o.a. afhankelijk is van verleggingen. Voor het park geldt dat de planning afhankelijk is van de voortgang van de aangrenzende vastgoedontwikkelingen en verlegwerkzaamheden.

7102360 Hooghkamerpark
In de loop van vorig jaar is begonnen met het ontwerp en dit zal in 2026 wordt afgerond en zal gestart worden met de werkvoorbereiding. In 2026 worden de werkzaamheden aanbesteed en gestart met de uitvoering. In verband met het plantseizoen lopen deze werkzaamheden mogelijk door t/m maart 2027 gevolgd door eerstejaarsonderhoud t/m 31-12-27.

7101019 Polderpark Cronesteyn
IP Parken Cronesteyn loopt langer door dan meestal gebruikelijk is voor IP parken projecten. Het betreft een groot park en er worden binnen het project in overleg met Beheer een aantal extra maatregelen uit het beheerplan projectmatig worden uitgevoerd. De uitvoering van fase 1 daarvan is in volle gang, fase 2 is gepland in 2027, fase 3 in 2029. Ook de aanpak van de moerastuin kent een fasering die doorloopt in 2025, 2027 en mogelijk ook 2029. Deze faseringen hebben te maken met het natuurtechnische karakter van de werkzaamheden, op deze manier wordt voorkomen dat er een te grote verstoring van natuurwaarden ontstaat.

7101181 Noorderkwartier Oost
Fase 4 en 5 van dit project Oranjestraat/Nassaustraat moeten nog uitgevoerd worden en staat gepland voor eind 2026/begin 2027.

7102515 GHS Zijloever en Haagse Schouw
De Haagse schouw is afgerond in 2025. Groene Hoofdstructuur Zijloever is in afwachting van het project Panoramapark. Het ligt daardoor tijdelijk stil. Naar verwachting wordt het ontwerp verder uitgewerkt in de zomer van 2026. De uitvoering zal plaats vinden in 2027 en het eerstejaarsonderhoud tot en met 2028.

7102546 Wijkpark Merenwijk
De werkzaamheden gaan doorlopen tot en met 2029 in verband met afstemming van de werkzaamheden op uitdunningswerkzaamheden die voor beheer meegenomen gaan worden en die zijn gefaseerd tot en met 2029.

7100710 verstr.groene hoofdstr. Bernardkade
Het project versterken groen hoofdstructuur Bernhardkade heeft een aantal jaar vertraging opgelopen. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart.

7102096 burgerinitiatieven parken
Binnen dit krediet worden “groene” investeringen vanuit burgerinitiatieven gefinancierd. Het project en daarmee gekoppelde krediet “burgerinitiatieven” loopt tot 2026.

7101222 VK parken algemeen
Dit krediet betreft een verzamelkrediet, waar jaarlijks toegekende middelen worden bijgeschreven. Vanuit dit krediet worden deelkredieten gemaakt, voor diverse projecten.

7102528 Roomburgerpark
Project grootschalig onderhoud Roomburgpark wordt in 2026 opgepakt, de reden voor de vertraging is ambtelijke bezetting.

7101939 automatisering gladheidsbestrijding 2022
Er wordt in 2026 geinvesteerd in een nieuwe strooikast voor de automatische routebegeleiding en strooien, vervolgens zal het krediet worden afgesloten.

7100122 VK vervanging riolering
Dit krediet betreft een verzamelkrediet voor vervanging riolering, waar jaarlijks toegekende middelen worden bijgeschreven. Vanuit dit krediet worden deelkredieten gemaakt, voor diverse projecten.

7100641 ren.riolering Noord.str./Oude V/WdZ
Het krediet voor de renovatie van de riolering in de Noorderstraat, Oude Vest en Willem de Zwijgerlaan wordt in 2026 afgesloten.

7100925 wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 1+2, 7101854 wv KLIMA Gasthuiswijk fase 1+2
Het betreft de wijkvernieuwing (rioolvervanging en klimaatadaptieve inrichting) in de Gasthuiswijk en Haagwegkwartier. De uitvoeringswerkzaamheden voor fase 2 zijn opgestart en lopen geheel 2026.

7101247 Vervanging riolering Maresingel
Krediet wordt in 2026 afgesloten.

7101420 wv rio Meerburg
De uitvoering van het project wijkvernieuwing in Meerburg start in 2026 en loopt door tot eind 2028.

7101421 wv rio Morskwartier
De uitvoering van het project wijkvernieuwing Hoge Mors fase 2 is gestart in 2026 en loopt door tot eind 2028.

7101422 riool verv. Noorderkwartier Oost
Dit krediet blijft benodigd. De afronding van deze projecten voor rioolvervanging in het Noorderkwartier verwachten wij in 2026.

7101423 wv rio Professorenwijk Oost, 7101855 wv KLIMA Profeswijk-Oost fase 1+2
De afronding van het project wijkvernieuwing in de Professorenwijk Oost is 2026. Het krediet kan eind 2026 afgesloten worden.

7101424 wv rio Vogelwijk, 7101795 wv KLIMA Vogelwijk raadsherenbuurt
Fase 2 van het project wijkvernieuwing Vogelwijk en Raadsherenbuurt is in uitvoering en wordt in 2027 opgeleverd.

7101521 riolering Binnenstad Z+N
Krediet blijft benodigd. De afronding van dit project verwachten wij in 2027.

7101522 riolering Stevenshof
Krediet blijft benodigd, afronden project naar verwachting 2027.

7101523 riolering Merenwijk
Krediet blijft benodigd, afronden project in 2030.

7101524 riolering Stationsgebied
Krediet blijft benodigd. De afronding van deze projecten verwachten wij in 2028.

7101525 riolering centrumroute Langegracht
Project is afgerond, krediet wordt in 2026 afgesloten.

7101527 riolering Zeeheldenbuurt
Krediet blijft benodigd, afronden project in 2027.

7101603 riolering Leiden Bio Science Park
Project wordt afgerond in 2026 afgerond.

7101629 riolering Voorschoterweg
Project wordt afgerond in 2026 afgerond.

7101695 wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 3+4
De uitvoering van de wijkvernieuwing Gasthuiswijk-Haagweg-Zuid fase 3 start in 2026 en wordt in 2028 opgeleverd.

7101779 WV rio Fortuinwijk Boshuizen
Fase1 van het project wijkvernieuwing Fortuinwijk Boshuizen gaat in 2026 in uitvoering.

7102009 riolering Schipholweg
Het project is afgerond en het krediet wordt afgesloten in 2026.

7102012 Wv FPDS KLIMA Hoge Mors
Het gaat om een investeringskrediet van het Financieel Perspectief Duurzame Stad. Fase 2 van de wijkvernieuwing Hoge Mors gaat in 2026 in uitvoering.

7102356 WV RIO Boshuizen, 7102357 WV RIO Fortuinwijk Zuid, 7102358 WV RIO Fortuinwijk Noord, 7102365 Riolering Fortuinwijk Boshuizen
De wijkvernieuwingsprojecten Fortuinwijk Noord, Zuid en Boshuizen zijn momenteel in voorbereiding. Start uitvoering fase1 2026.

7102366 Riolering Stationskwartier Marislaan
Het project wordt in 2026 voorbereid.

7102378 Knuppelpad Matilo
Uitvoering vind plaats.

7100082 JS vervanging verkeerslichtinstallaties
Dit krediet is doorlopend en moet beschikbaar blijven voor de planmatige vervanging van de verkeersregelinstallaties.

7102367 Persleidingen J. Catslaan, 7102368 Riolering Verbeekstraat
De kredieten zijn voor de rioleringswerkzaamheden onderdeel van het project Leidse Ring Noord / Plesmanlaan.

7102369 Maresingel Slingergoot
Het project gaat in 2026 in uitvoering.

7102467 Rio Lammenschansweg/Lammenschansdriehoek
Het project is onderdeel van Lammenschansstrip en gaat naar verwachting in 2027 in uitvoering.

7102611 Riolering Zuid West Stevenshof
Het project is in voorbereiding, de uitvoering is 2027.

7100761 laadpalen voor electrisch vervoer
Dit betreft een doorlopend krediet van waaruit elk jaar aanpassingen in de openbare ruimte, rondom de verplaatsing van laadpalen voor elektrisch vervoer, worden bekostigd. Het krediet blijft beschikbaar om deze verplaatsingen mogelijk te maken.

7101505 JS groene kansenkaart (deels FPDS)
Een deel van deze projecten loopt in 2026 en 2027 door vanwege fasering, afstemming met bewoners en technische uitwerking. Het openhouden van het krediet is noodzakelijk om de geplande vergroening, klimaatadaptatie en kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte volledig te kunnen realiseren.

7101010 Walmuur Haarlemmertrekvaart
De uitvoering voor dit project staat gepland voor 2026. De verwachting is dat het project eind dit jaar wordt afgerond.

7101597 Maatregelen Stationsplein tunnel, 7101921 Stationsplein tunnel brandw beplating, 7101922 Stationsplein tunnel LED verlichting
In 2026 wordt in bouwteamverband het Definitief Ontwerp uitgewerkt tot een Uitvoeringsontwerp (UO). De start uitvoering van dit UO staat gepland voor de eerste helft van 2027 en wordt naar verwachting in 2027 afgerond. De 3 kredieten moeten nog open blijven staan tot en met eind 2027.

7101539 FPDS Kruisp. Hoge Rijndkijk W vd Madeweg
Het gaat om een investeringskrediet van het Financieel Perspectief Duurzame Stad. Het project vervangen kruispunt Hoge Rijndijk / Willem van der Madeweg is vertraagd wegens afhankelijkheid van andere projecten. Gefaseerde uitvoering van het project kan in 2026/2027 gaan plaatsvinden.

7100079 VK investeringen wegen
Dit krediet betreft een verzamelkrediet, waar jaarlijks toegekende middelen worden bijgeschreven. Vanuit dit krediet worden deelkredieten gemaakt, voor diverse projecten.

7101258 wv weg Gasthw Haagweg-zuid fase 2
De werkzaamheden aan de wijkvernieuwing Gasthuiswijk en Haagwegkwartier zijn in uitvoering. De afronding wordt verwacht in 2027.

7101263 Kort Rapenburg
Dit krediet is een bijdrage aan het programma Autoluwe Binnenstad, de Groene Loper stadsentree. Het verwachte uitvoeringsmoment is later.

7101269 Sandifortdreef
Deze kredieten zijn bijdragen aan het programma Leiden Duurzaam Bereikbaar. De verwachting is dat de projecten waaraan een bijdrage vanuit beheer wordt gedaan pas later worden gerealiseerd. Er is momenteel geen actuele planning, in 2027 wordt wederom bekeken wat met deze kredieten wordt gedaan.

7101438 Turfmarkt
Dit krediet is een bijdrage aan het programma Autoluwe Binnenstad, de Groene Loper stadsentree. Het verwachte uitvoeringsmoment zal over enkele jaren zijn.

7101439 Steenstraat
Dit krediet is een bijdrage aan het programma Autoluwe Binnenstad, de Groene Loper stadsentree. Het verwachte uitvoeringsmoment zal over enkele jaren zijn.

7101440 Prinsessekade
Dit krediet is een bijdrage aan het programma Autoluwe Binnenstad, de Groene Loper stadsentree. Het verwachte uitvoeringsmoment zal over enkele jaren zijn.

7101442 Noordeinde
Het project in in maart 2025 opgeleverd door de aannemer. Begin 2026 wordt het hekwerk nog overgedragen aan beheer nadat er diverse restpunten zijn verwerkt. Ook is begin 2026 nog een geveltuin gerealiseerd. Zodra alle werkzaamheden zijn afgerond zal het krediet bij de jaarrekening 2026 of eerder worden afgesloten.

7101444 Haarlemmerweg (tennis gem grens asfalt)
Dit krediet is een bijdrage aan het project Haarlemmerweg, wat naar verwachting in 2026 in uitvoering gaat.

7101446 wv wegen Gastw Haagweg-zuid fase 3+4
De wijkvernieuwingsprojecten Gasthuiswijk-Haagweg-Zuid fase 3 en 4 worden momenteel voorbereid. De start van de uitvoering is gepland vanaf 2026 en wordt in 2028 afgerond.

7101807 wv FPDS VMOR Vogelwijk raadsherenbuurt
Het wijkvernieuwingsproject Vogelwijk Raadsherenbuurt is momenteel in uitvoering. De afronding wordt verwacht in 2027.

7101856 wv FPDS VMOR Profeswijk - oost fase 1+2
Het gaat om een investeringskrediet van het Financieel Perspectief Duurzame Stad. Dit project bevindt zich momenteel in de afrondende fase richting overdracht. Het project wordt in 2026 afgerond.

7102010 WV herinrichting Hoge Mors
De werkzaamheden van fase 1 zijn afgerond. Fase 2 is aanbesteed en in uitvoering. De afronding wordt verwacht in 2027.

7102011 WV FPDS KLIMA Hoge Mors INFRA
Het gaat om een investeringskrediet van het Financieel Perspectief Duurzame Stad. De werkzaamheden van fase 1 zijn afgerond. Fase 2 is aanbesteed en in uitvoering. De afronding wordt verwacht in 2027.

7102017 herinrichting Churchilllaan
De verwachting is dat de projecten waaraan een bijdrage vanuit beheer wordt gedaan pas later worden gerealiseerd. Er is momenteel geen actuele planning. In 2027 wordt wederom bekeken hoe met dit krediet om te gaan.

7102187 WV wegen Hart van Meerburg
Het wijkvernieuwingsproject Hart van Meerburg is momenteel in voorbereiding. De verwachte aanvang van uitvoering is Q3 2026. De uitvoering is gereed in 2029.

7102203 Zoeterwoudsesingel
De werkzaamheden zijn in de afrondende fase. De afronding is in 2026.

7102332 herinrichting Hoge Rijndijk
De verwachting is dat de projecten waaraan een bijdrage vanuit beheer wordt gedaan pas later worden gerealiseerd. Er is momenteel geen actuele planning. In 2027 wordt wederom bekeken hoe met dit krediet om te gaan.

7102503 WV wegen Fortuinwijk Noord
Het wijkvernieuwingsproject Fortuinwijk-Noord is momenteel in voorbereiding. De verwachte aanvang van uitvoering is Q3 2027.

7100097 ontsl. weg+ brug Poelgeest-Trekvaartplein
Na afronden openstaande issues met aannemer kan overdracht naar beheer plaatsvinden, dit wordt verwacht in 2026, daarna kan het project worden afgesloten.

7100095 JS vervanging armaturen ov
Dit jaarschrijven krediet is bepaald op basis van de technische levensduur van armaturen. In de praktijk wordt het vervangen van armaturen gecombineerd met het vervangen van de lichtmasten per wijk. Dit heeft geleid tot latere uitgaven.

7100119 JS inzamelmiddelen
Dit jaarschrijven krediet wordt structureel ingezet voor de vervanging van m.n. ondergrondse containers.

7100999 JS techn. install. beweegbare bruggen
Dit jaarschrijven krediet wordt structureel ingezet voor de machinerichtlijnen

7101003 JS remmingswerken en meerpalen
Dit jaarschrijven krediet wordt structureel ingezet voor remmingswerken en meerpalen

7101900 Cronesteynkade
In 2026 zullen de laatste verrekeningen plaatsvinden.

7101902 Zijlsingel
De werkzaamheden zitten in een afrondende fase.

7101912 Parkbruggen - Klein Cronestein proj 22
De werkzaamheden zitten in een afrondende fase.

7101915 Verkeersbruggen - Julius Ceasarbrug
Het grotendeel van de werkzaamheden hebben plaatsgevonden. In 2026 zullen de laatste kosten worden gemaakt.

7101917 verkeersbruggen – Trekvaartbrug
In verband met synergie en kostenbesparing wordt het werk tegelijktijdig uitgevoerd met de plannen van de nutspartijen, dit leidt hierdoor tot vertraging in de werkzaamheden.

7101923 Zwartepadviaduct-LED-verlichting
Werkzaamheden staan gepland voor 2026

7101998 JS vervanging lichtmasten
Dit krediet is bepaald op basis van de levensduur van lichtmasten. In de praktijk wordt het vervangen van lichtmasten gecombineerd met het vervangen van de armaturen per wijk. Dit heeft geleid tot latere uitgaven.

7102015 bruggen in de Vlietweg proj 2022
Werkzaamheden vinden nog plaats.

7102016 bruggen in de Vlietweg proj 2023
Werkzaamheden vinden nog plaats.

7102495 Bruggen in de Vlietweg Proj. 2025
Werkzaamheden vinden later plaats.

6

Stedelijke ontwikkeling

Stedelijke ontwikkeling

Programmanummer	6
Commissie	Stedelijke Ontwikkeling & Leefbaarheid en Bereikbaarheid (6D)
Portefeuille(s)	Wonen, Bouwen & Welzijn Bestuur, Veiligheid, Handhaving & Regio Energie, Werk, Inkomen & Cultuur

De missie van het programma Stedelijke ontwikkeling luidt:
"De gemeente Leiden staat voor een optimale ruimtelijke ontwikkeling van de beschikbare, schaarse ruimte van stad en regio die gericht is op een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving."

Ontwikkelingen in 2025

In 2025 is wederom hard gewerkt aan een inclusieve, duurzame stad met voldoende ruimte om te wonen, werken en recreëren voor iedereen. Niet alleen door verder te bouwen aan gebiedsontwikkelingen als de Lammenschansdriehoek en het Stationsgebied, maar ook door belangrijke stappen te zetten in de planvorming voor nieuwe projecten als Westerpoort en Park De Zwijger. Net zo belangrijk is dat in 2025 ook veel duidelijker is geworden wat de groeiende stad nodig heeft om leefbaar en toegankelijk te blijven. Er zijn grote mijlpalen bereikt rondom die maatregelen. Zo is er een voorkeursbesluit genomen voor Knoop Leiden en een kaderbesluit voor de herinrichting van de Lammenschansweg en de Groene Lopers Stadsentree. Daarnaast is het Sport Accommodatie Plan vastgesteld, inclusief plannen voor de bouw van een nieuwe sporthal, en zijn plannen verder uitgewerkt om Leiden Zuidwest aan te sluiten op duurzame stadswarmte. Al deze acties (en veel meer) dragen gezamenlijk bij aan een gebalanceerde, toekomstbestendige ontwikkeling van de stad.

Beleidsterrein Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Nota Ruimte
We hebben vanuit gemeente Leiden met een zienswijze gereageerd op de Ontwerp Nota Ruimte van de rijksoverheid.

NOVEX Zuidelijke Randstad
In 2025 is de Uitvoeringsagenda NOVEX Zuidelijke Randstad (NOVEX ZR) vastgesteld. Daarin is onder andere afgesproken dat gemeenten samen met de provincie en het Rijk werken aan de aanleg van nieuwe groen-blauwe structuren. Voor Leiden heeft dat betrekking op de realisatie van het Panoramapark. De Uitvoeringsagenda verwijst naar een nog op te stellen Regionale Investeringsagenda NOVEX ZR. Daarin worden afspraken gemaakt over de financiering en prioritering van de ambities uit de Uitvoeringsagenda.

Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland
Vanuit de Regionale Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland werken we aan regionale projecten. De gemeente Leiden is bestuurlijk trekker van project 14: het versterken van de kennis- en innovatieas. Samen met partners binnen Key Region Leiden onderzoeken we hoe we de samenhang tussen de drie kennisclusters en met de Key Region Leiden kunnen versterken.

In 2025 is hiervoor een plan van aanpak vastgesteld. Het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland heeft € 200.000 beschikbaar gesteld.

Omgevingswet
Het jaar 2025 stond in het teken van de verdere invulling van de transitiefase onder de Omgevingswet. In dit jaar zijn meerdere TAM/IMRO-wijzigingen van het Omgevingsplan vastgesteld. Ook is de eerste (ontwerp)wijziging van het Omgevingsplan in STOP/TPOD ter inzage gelegd. De vaststelling daarvan volgt in 2026.

Op het gebied van omgevingsvergunningen zijn meerdere BOPA-vergunningen met adviesrecht van de raad verleend. Met de raad zijn afspraken gemaakt over hoe het adviesrechtproces volgens een vaste structuur en juridisch juist kan worden doorlopen. Dit proces zal naar verwachting eind 2026 geëvalueerd worden.

Ook zijn het Omgevingsprogramma Volkshuisvesting en het Omgevingsprogramma Geluid vastgesteld en is de eerste stap gezet naar een Omgevingsprogramma Binnenstad met een gebiedsanalyse.

De voorbereidingen van het technisch in beheer nemen van de Omgevingsvisie en de publicatie volgens de wettelijke standaarden zijn gestart. Daarmee is in 2025 verder gewerkt aan de ontwikkeling van het Leids Omgevingsplan en de doorwerking van de Omgevingswetinstrumenten in beleid en uitvoering.

Beleidsterrein Gemeentelijke gronden en gebouwen

Reserve Grondexploitaties
De afgelopen jaren zijn binnen de reserve Grondexploitaties gelabelde middelen ingezet ter dekking van tekorten op locatie- en gebiedsontwikkelingen. Branchevereniging Aedes signaleert tevens een tekort op de investeringscapaciteit van woningcorporaties, wat zich door kan vertalen in onrendabele toppen op gebiedsontwikkelingen. Hiertegenover staat de nieuwe Rijksregeling ‘Realisatiestimulans’ die ervoor zal zorgen dat de startbouw van betaalbare woningen de komende jaren zal worden beloond met een vaste bijdrage per betaalbare woning van het Rijk. In de kaderbrief 2025-2029 is aangegeven dat deze extra toekomstige inkomsten worden toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties. Op deze manier kan de reserve Grondexploitaties ook in de toekomst blijven bijdragen aan de financiële haalbaarheid van de (woning)bouwambities.

Ontwikkeling nieuw beleidskader vastgoed
Het vigerende Beleidskader Vastgoed is in 2014 door de gemeenteraad vastgesteld. Tien jaar na de vaststelling van het Beleidskader Vastgoed hebben veranderde omstandigheden en nieuwe inzichten geleid tot andere behoeften. In 2025 heeft een evaluatie van dit Beleidskader Vastgoed plaatsgevonden. Op 8 juli 2025 is het evaluatierapport aan de gemeenteraad toegezonden. Naar aanleiding hiervan heeft het college op 15 oktober 2025 een inhoudelijke brief aan de raad gestuurd, waarin het reageerde op de bevindingen en aanbevelingen van de evaluatie. In de brief heeft het college aangegeven hoe het met deze aanbevelingen omgaat en het vervolgproces wat wordt voortgezet in 2026. Dit proces leidt tot het herijken van het huidige Beleidskader Vastgoed en de ontwikkeling van een nieuw beleidskader.

Herijking routekaart verduurzaming
In 2025 is gewerkt aan de herijking van de routekaart van de verduurzaming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille (exclusief sportaccommodaties en onderwijshuisvesting). Met deze routekaart krijgen we meer inzicht in de verduurzamingsopgave die er ligt en de tijd en middelen die hiervoor nodig zijn om de vastgoedportefeuille ‘Paris Proof’ te maken.

Beleidsterrein Wonen

Vaststelling Volkshuisvestingsprogramma
In 2025 is het Volkshuisvestingsprogramma vastgesteld. Het Volkshuisvestingsprogramma is een omgevingsprogramma onder de omgevingsvisie. De ontwerp Wet versterking regie op de volkshuisvesting stelt het voor gemeenten verplicht om een Volkshuisvestingsprogramma op te stellen. In het Volkshuisvestingsprogramma Leiden 2025 – 2030 zijn de uitvoeringsmaatregelen op het gebied van wonen voor de komende jaren opgenomen op de thema’s:
- Beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit
- Duurzamer maken van de woningvoorraad en de woonomgeving
- Leefbaarheid, sociale duurzaamheid en de kwaliteit van de woonomgeving
- Studentenhuisvesting
- Bijzondere doelgroepen

Leidse visie op Wonen, zorg en welzijn
Met De Zorgzame Wijk: De Leidse visie op Wonen, Zorg en Welzijn (vastgesteld in 2025) werken we samen met partners en inwoners aan zorgzame wijken. Dit zijn wijken waar ruimte en draagvlak is voor iedereen, dus ook voor de inwoner die naast een huisvestingsvraag ook een zorgvraag heeft. Binnen zorgzame wijken kunnen inwoners elkaar makkelijk ontmoeten en zijn voldoende voorzieningen aanwezig. Hierdoor leven inwoners

op een fijne manier met elkaar samen. De visie geeft niet alleen richting aan de huisvestingsopgave van de bijzondere doelgroepen maar ook aan de gezamenlijke inzet vanuit de woningcorporaties, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties. We doen dit dan ook in een intensieve samenwerking tussen de gemeenten in de Leidse regio en deze partners.

We onderscheiden vijf bijzondere doelgroepen:
- Ouderen en mensen met een lichamelijke handicap
- Dak- en thuisloze inwoners
- Wonen met begeleiding
- Jeugd
- Vluchtelingen

De uitwerking van de visie komt terug in de uitvoeringsprogramma's van de verschillende bijzondere doelgroepen. Daarnaast werken we door middel van data-analyses aan wijkscans om in kaart te brengen wat elke wijk nog nodig heeft om tot een zorgzame wijk te komen en hieruit concrete acties te formuleren.

Monitor prestatieafspraken
In 2025 hebben de Leidse woningcorporaties, huurdersbelangenverenigingen en de gemeente op basis van de door het college en raad meegegeven ambities gesprekken gevoerd over prestatieafspraken voor de periode 2026 – 2030. Dit proces kost tijd omdat de opgaves waar we voor staan en de gewenste ambities groot zijn en de financiële middelen beperkt. Daarnaast is het proces in 2025 ook even stil komen te liggen door de huurbevriezing die was aangekondigd. De verwachting is dat voor de zomer 2026 nieuwe prestatieafspraken getekend kunnen worden.

Woningmarktregulerende maatregelen
In 2025 is de eerste rapportage over het samenhangende pakket van woningmarktregulerende maatregelen opgesteld. In deze rapportage komt duidelijk naar voren dat de integrale aanpak een duidelijk effect heeft gehad. Lagere huren en het weren van malafide verhuurders hebben de leefbaarheid en de kwaliteit van het (huur)aanbod verbeterd. Dankzij de opkoopbescherming zijn er bovendien meer koopkansen voor starters ontstaan.

Leidse Leegstandsverordening
In 2025 is de Leidse Leegstandsverordening vastgesteld naar aanleiding van het initiatiefvoorstel vanuit de raad. Deze verordening zal de leegstand op de Leidse woningmarkt gaan reguleren vanaf januari 2027. In 2026 zal deze verordening nog aangepast worden om deze nog beter aan te laten sluiten op de woningmarktregulerende maatregelen.

Regionale Huisvestingsverordening
De actualisatie van regionale Huisvestingsverordening is door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland in november 2025 vastgesteld en op 1 januari 2026 van kracht. De meest in het oog springende aanpassingen daarin zijn het aanpassen van het Lokaal Maatwerk naar 30% en dat nieuwe middeldure huurwoningen ook onder de Huisvestingsverordening vallen.

Standplaatsen
In 2025 is het proces rondom de toewijzing van de standplaatsen op de woonwagenlocatie de Trien Semlerstraat afgerond. Daardoor zijn de 5 langdurig leegstaande standplaatsen weer verhuurd. De herinrichting is sinds 2025 volop bezig waarbij de laatste woonwagens in april 2026 zullen worden geplaatst.

Vanuit de Regionale Woonagenda heeft de Leidse regio daarnaast ook de opdracht om 12 standplaatsen te realiseren. Tot dusver is er in de Leidse regio nog geen overeenstemming wat zou moeten optellen tot 12 standplaatsen. Dit overleg loopt nog. Na meerdere pogingen om tot een regionale afspraak te komen heeft Leiden haar eigen verantwoordelijkheid genomen en zelf alvast het proces om tot 2 extra plekken te komen in gang gezet. Dit betreft het onderzoek naar de uitbreiding met twee (koop)standplaatsen op Trekvaartplein.

Locatie- en gebiedsontwikkelingen
In 2025 is een groot aantal projecten in aanbouw gegaan, waaronder LEAD fase 1, SAAM, De Premier, Corantijnstraat en Kopermolen. Daarnaast is de gebiedsvisie Westerpoort vastgesteld, en zijn de kaders voor de gebiedsontwikkeling Park De Zwijger aangepast, waarna een samenwerkingsovereenkomst met De Sleutels en Heijmans kon worden gesloten over de ontwikkeling De Hoven Noord. Bijzondere opgeleverde projecten omvatten Sumatrahof (dat in 2025 zowel de Zuid-Hollandse Betaalbaar Wonen Prijs als de ZorgSaamWonen Award won), Gooimeerlaan (waar 74 tijdelijke woonunits voor Oekrainse ontheemden en later voor statushouders zijn gebouwd) en Park MORE 5 (een sociaal huurcomplex voor medewerkers van de Universiteit Leiden). Met al deze prestaties ligt de gemeente nog steeds op koers van het beleidsdoel om voor 2030 in totaal 8.800 woningen toe te voegen aan de stad.

Beleidsterrein Energietransitie

Vaststelling UGW
In 2025 heeft de gemeenteraad de uitgangspunten voor de warmtetransitie vastgesteld in de Uitgangspunten Gebiedsgerichte Warmtetransitie (UGW). De uitgangspunten zijn tot stand gekomen na een uitvoerig participatieproces, waar zowel lokale bewonersinitiatieven, woningcorporaties als netbeheerders aan deel hebben genomen. In de UGW staat dat we binnen de warmtetransitie:

- Toewerken naar CO2-besparing en gebiedsgerichte uitfasering van aardgas;
- Voornemens zijn (financieel) deel te nemen aan een (regionaal) warmtebedrijf;
- De aanwijsbevoegdheid (einddatum aardgas) onder voorwaarden inzetten;
- Lokale initiatieven stimuleren die zich inzetten voor de warmtetransitie.

De UGW geeft bovendien al richting aan het warmteprogramma, waar de raad ook wensen en bedenkingen over zal uitspreken.

Nieuwe wetgeving warmtetransitie
In 2025 zijn twee belangrijke wetten aangenomen die de basis vormen voor de gemeentelijke regierol in de warmtetransitie. De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie treedt naar verwachting op 1 juli 2026 in werking. Naar verwachting treedt de Wet collectieve warmte per 1 januari 2027 in werking. Gemeenten krijgen op grond van deze wetten een heel pakket aan nieuwe taken en bevoegdheden. Daar waar gemeenten bijvoorbeeld nu nog contracten/concessies met warmtebedrijven sluiten, zullen zij straks kavels moeten vaststellen en aanwijzingsbesluiten moeten gaan nemen. Gemeenten worden “bevoegd gezag”. Dit vraagt o.a. om nieuwe producten (formats voor besluiten, brieven, een ICT-systeem, etc.), nieuwe werkprocessen en een nieuwe organisatiestructuur.

Startnotitie Merenwijk
Na de startnotities in Meerburg, Waardeiland en de Stevenshof, heeft het college in juni 2025 ook een startnotitie wijkuitvoeringsplan energietransitie vastgesteld voor de Merenwijk. Het is een startnotitie voor de Merenwijk-Laag, de delen van de wijk waar vooral particuliere eengezinswoningen staan. Voor de omschakeling naar een aardgasvrije Merenwijk maakt de gemeente samen met bewoners een plan: het wijkuitvoeringsplan (WUP). In dit plan staat hoe Merenwijk-Laag het beste kan overstappen op schonere energie. De eerste stap in dit proces is de startnotitie, waarin staat hoe en met wie het plan wordt gemaakt. Aan deze startnotitie hebben de gemeente, bewonersorganisaties DEM en Tegengas gezamenlijk gewerkt.

Warmte Leidse Regio
Binnen samenwerkingsverband Warmte Leidse Regio hebben we, samen met publieke partners EBN (Energiebeheer Nederland) en Firan (dochteronderneming van Alliander) een succesvolle voorbereiding uitgevoerd naar de oprichting van een gezamenlijk regionaal warmtebedrijf. Dit heeft geresulteerd in een concept oprichtingsbesluit met bijbehorende stukken waar de raad haar wensen en bedenkingen over heeft uitgesproken.

Leidse Isolatieaanpak
De Leidse Isolatieaanpak liep door in 2025. Sinds de start hebben al ongeveer 954 Leidse woningeigenaren zich aangemeld om in aanmerking te komen voor advies en subsidie. Het project loopt door tot eind 2028, of totdat het subsidieplafond (voor ongeveer 2000 huishoudens) is bereikt.

Halverwege 2025 is Groupcard failliet gegaan. Via de Leidse Isolatieaanpak met Regionaal Energieloket (REL) raakte dat ook de gemeente Leiden. Groupcard was door REL ingeschakeld als onderaannemer om de vouchers voor de doe-het-zelf regeling binnen de Leidse Isolatieaanpak uit te geven. De raad is hierover geïnformeerd met de vertrouwelijke brieven Z/25/3882336, Z/25/3896621 en Z/25/3917336. Het financiële effect is volgens de regels verwerkt in deze jaarrekening. Er is naar aanleiding hiervan een interne instructie “dienstverlening beheer gemeentelijke gelden” vastgesteld om beheersmaatregelen te identificeren en vast te leggen.

Samenwerking met Energiek Leiden
Het afgelopen jaar zijn nieuwe stappen gezet om invulling te geven aan de samenwerking tussen de gemeente en Energiek Leiden. Energiek Leiden is een belangrijke partner in de energie- en warmtetransitie geworden. In 2025 zijn zij door de gemeente betrokken bij de voorbereiding van beleidsstukken zoals de UGW, het warmteprogramma en het regionale warmtebedrijf. Ook is samen met Energiek Leiden gewerkt aan een ondersteuningsaanbod voor lokale warmte initiatieven in Leiden, genaamd het ‘Leidse Samenwerkingskompas’.

Meerdere groepen bewoners werken al actief samen aan plannen om duurzame energie of warmte op te wekken voor hun straat, wijk of buurt. Het doel is om deze warmte initiatieven beter te ondersteunen in hun slagkracht richting uitvoering. De afgelopen jaren was nog niet helder welke ondersteuning partijen konden verwachten. In het ‘Leidse Samenwerkingskompas’ is de ondersteuning en ook de rolverdeling tussen gemeente en Energiek Leiden helder uitgewerkt.

Beleidsterrein 6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Doelen en prestaties bij 6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Doel	Prestatie	
6A1 Toedelen van ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden	✓
	6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit	✓
	6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium	✓
	6A1.4 Implementatie Omgevingswet	✓
6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1 Behandeling verzoeken om omgevingsvergunningen	✓
	6A2.2 Het voeren van vooroverleg	✓
6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken	✓

Beleidsterrein 6B Gemeentelijke gronden en gebouwen

Doelen en prestaties bij 6B Gemeentelijke gronden en gebouwen

Doel	Prestatie	
6B1 Optimale exploitatie van gemeentelijke gronden en gebouwen	6B1.1 Voeren van een erfpachtbedrijf	✓
	6B1.2 Opstellen Meerjarenperspectief Grondexploitaties en Vermogensbeheer Grondexploitaties	✓
	6B1.3 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen	✓

Beleidsterrein 6C Wonen

Doelen en prestaties bij 6C Wonen

Doel	Prestatie	
6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Woonvisie Leiden 2020-2030 en uitvoeringsagenda wonen	✓
	6C1.2 Uitvoering prestatieafspraken 2020-2025	✓
	6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling	✓
	6C1.4 (Laten) uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuisvesting)	÷
6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toezien en handhaven op onrechtmatige bewoning	✓

6C1.4 (Laten) Uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuisvesting)

Projecten met groen stoplicht:
- Lammenschansdriehoek (vh Lammenschanspark)
- Westerpoort
- Groenoord fase 2

Projecten met oranje stoplicht:

Stationsgebied
Binnen het stationsgebied vallen verschillende gebiedsontwikkelingen. De genoemde projecten krijgen een oranje stoplicht.

Project Lorentz fase 2
De ontwikkelaar heeft door onzekere marktomstandigheden in 2025 het verzoek gedaan de grond later te mogen afnemen. Inmiddels is bekend dat Achmea het grootste deel van het nieuwe kantoor zal gaan huren, dat de ontwikkelaar de grond in Q3 2026 zal afnemen en dat het nieuwe gebouw in 2029 in gebruik zal worden genomen.

Project De Geus
De bouw is door technische problemen in de bouw vertraagd, de oplevering vindt naar verwachting begin 2028 plaats.

Project Morssingelblok
De haalbaarheid van deze ontwikkeling is onderzocht en vraagt aanpassing van de vastgestelde intentieovereenkomst. De intentie is om afwijkende afspraken op te nemen in een allonge en deze uiterlijk maart 2026 door het college vast te laten stellen. De start van de realisatie van de plannen is gepland voor 2030.

Project Morspoortterrein
De herziening van de grondexploitatie is in Q2 2025 door de raad vastgesteld. De werkzaamheden voor bouwrijp maken zijn vertraagd en starten begin 2026. Hierop volgend starten de bouwwerkzaamheden voor de eerste woningen eind 2026.

Park De Zwijger
Na participatie van de stedenbouwkundige doorwerking voor de noordzijde in Q2 2025, is de Update Gebiedsvisie Park De Zwijger-Deelgebied Hoven Oost eind 2025 vastgesteld in de gemeenteraad. Daarmee kunnen de plannen voor Park De Zwijger verder worden vormgegeven. In november 2025 is een vervolgovereenkomst gesloten met De Sleutels, Heijmans en de CV Kooiplein. Het eerste bouwplan van Park de Zwijger betreft "Touw". De eerste funderingswerkzaamheden zijn gestart in december 2025. Daarmee is de deadline van start bouw gehaald en is voldaan aan een van de voorwaarden uit de verkregen WBI-subsidie.

In 2026 zetten we de ontwerpfase van de deelgebieden voort. De bovenwijkse investeringen, waaronder de aanleg van de verlengde Kooilaan en de verdiepte ligging, zijn onderdeel van het project LRN. De bouwplannen worden door de initiatiefnemers verder gebracht. Voor de Park de Zwijger-Hoven Oost en project LRN zal een integraal wijziging omgevingsplan aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Voor het project LRN zal een aanvraag uitvoeringskrediet aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden voorgelegd.

Entreegebied LBSP
In overleg met de gemeente en de universiteit werkte de ontwikkelaar in 2025 verder aan de uitwerking van de bouwplannen voor de verschillende kavels van het Entreegebied. Om de plannen juridisch planologisch mogelijk te maken wordt een wijziging gemaakt op het omgevingsplan of wordt afgeweken met een omgevingsvergunning. De eerste twee gebouwen met 703 studentenwoningen zijn in 2023 opgeleverd. In 2025 werd het volgende gebouw opgeleverd met 150 sociale huurwoningen voor internationale medewerkers van de universiteit en 56 midden- en vrije sector huurwoningen. De start bouw van kavel 8 van het Entreegebied is een paar maanden verschoven naar begin 2026.

Vondelkwartier
Het bestemmingsplan voor de Motorhuislocatie is in 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. Eind december 2024 is beroep ingesteld tegen het vaststellingsbesluit waardoor het project circa 1,5 jaar vertraagt. In tegenstelling tot wat eerder gemeld is, zal de behandeling van het beroep in 2026 plaatsvinden.

Energiepark
De werkzaamheden voor verlegging van kabels en leidingen in Papagaaisbolwerk starten in mei 2026 in plaats van december 2025. Dit komt door leveringsproblemen bij Vattenfall.

De vergunningsaanvraag Buitenplanse OmgevingsPlanActiviteit (BOPA) voor de realisatie van 158 woningen in deelgebied J is door ontwikkelcombinatie OCE eind 2025 ingediend.

LEAD
De bouw vordert gestaag; voor een deel van de ondergrondse parkeergarage zijn de palen geslagen, de CSM-wanden (type damwand) zijn aangebracht en de bouwkuip wordt ontgraven. Het slopen van het oude KPN-gebouw, oorspronkelijk voorzien voor medio 2026, heeft vertraging opgelopen. Netcongestie zorgt ervoor dat definitieve stroom voor de nieuwe KPN-voorziening (Metro Core) pas eind september 2026 beschikbaar is. Pas na migratie kan het oude gebouw worden gesloopt. De ontwikkelaar zoekt naar mogelijkheden om met een andere bouwvolgorde (eerder starten met toren 3) en het gefaseerd slopen van het oude KPN-gebouw de opgelopen vertraging in te lopen. De gemeente faciliteert waar mogelijk, maar heeft geen mogelijkheden om het bouwproces te versnellen.

Telderskade e.o.
Ten aanzien van Huis van de Buurt is, door uitloop van de werkzaamheden, de afronding in het eerste kwartaal van 2026 gepland. Voor het centrumgebied is de aanvraag uitvoeringskrediet naar verwachting voor eind 2026 voorzien. Dit is later dan gepland vanwege de benodigde voorbereidingstijd en het uitvoeren van een marktconsultatie ter voorbereiding op het besluit.

Plesmanlaan 100 / Jacobs
Nadat op het bestemmingsplan Plesmanlaan100 in maart 2024 door één appellant beroep is ingesteld, hebben we als gemeente samen met onze advocaat en de ontwikkelaar en zijn adviseurs een verweerschrift opgesteld. Onderdeel van dit verweerschrift is ook het herstelbesluit dat de raad in april 2025 heeft genomen, waarmee enkele onderwerpen van het bestemmingsplan op basis van het beroep zijn aangepast. In juni 2025 is het verweerschrift ingediend bij de Raad van State. De commissie Beroep en Bezwaar heeft in juni 2025 een beroepschrift op de door de gemeente verleende kapvergunning afgewezen. De ontwikkelaar heeft de kap uitgesteld tot er duidelijkheid is over een uitspraak van de Raad van State.

Op 21 november 2025 vond de inhoudelijke behandeling van het beroep plaats door de Raad van State. We verwachten in april 2026 de uitspraak op het beroep.

Doordat het bestemmingsplan is gecoördineerd met de verleende omgevingsvergunning, is er ook beroep ingesteld tegen de omgevingsvergunning en geldt de uitspraak straks ook voor de omgevingsvergunning. Bij een positieve uitspraak wil Urban Interest rond de zomerperiode starten met de sloopwerkzaamheden, waarna eind 2026 de start bouw kan plaatsvinden.

Meerburg
In 2025 zouden Portaal en De Sleutels tot nadere afspraken komen over ruil en/of verkoop van woningen. Dit is niet gelukt, waardoor verdere uitwerking van de Gebiedsvisie op zich laat wachten.
Begin 2026 worden gesprekken tussen bovengenoemde partijen en gemeente gevoerd om te verkennen op welke wijze de Gebiedsvisie tot uitwerking kan worden gebracht.

Projecten met rood stoplicht:

Werninkterrein
Het project is on hold gezet en de mogelijkheden voor een doorstart worden onderzocht. Dit is ook aangekondigd in de brief 'Doorstart ontwikkeling Werninkterrein in relatie tot besluit GOW30' met kenmerk Z/25/3901688 d.d. 28-10-2025.

Effectindicatoren bij 6C Wonen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 6C1 Hogere kwaliteit en toename woningvoorraad						
6C1.a Toename aantal huurwoningen (exclusief studentenwoningen)	721	332	928	371	501	Nieuwbouwmonitor
6C1.b Toename aantal zelfstandige studentenwoningen	0	992	393	0	0	Nieuwbouwmonitor
6C1.c Toename aantal onzelfstandige studentenwoningen	0	0	0	0	0	Nieuwbouwmonitor
6C1.b Toename aantal koopwoningen	276	58	181	65	58	Nieuwbouwmonitor
6C1.c Aantal vernietigde woningen	125*	107*	90	3	217	Nieuwbouwmonitor
6C1.d Gemiddelde WOZ waarde	345	390	394	409	-	CBS (BBV - via wsjg)
6C1.e Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	13,1	19,4	16,5	nnb	-	CBS (BBV - via wsjg)

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
6C1.f Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 875	€ 913	€ 984	€ 1.033	-	COELO (BBV - via wsjg)
6C1.g Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 1.172	€ 1.226	€ 1.324	€ 1.322	-	COELO (BBV - via wsjg)

* In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal.

Beleidsterrein 6D Energietransitie

Doelen en prestaties bij 6D Energietransitie

Doel	Prestatie	
6D1 Klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050	6D1.1 Energiebesparing	✓
	6D1.2 Opwek duurzame energie	✓
	6D1.3 Warmtetransitie	÷

Toelichting op prestaties

6D1.3 Warmtetransitie
In dichtbebouwde steden als Leiden is collectieve warmte, met behulp van warmtenetten op alle temperatuurniveaus, een belangrijk onderdeel van de nieuwe, aardgasvrije stad. Om tot uitvoering te komen is het belangrijk dat randvoorwaarden, zoals financiering, (publieke) realisatiekracht en wetgeving, op orde zijn. Daar werkt het rijk hard aan en ook de gemeente Leiden zet zich daarvoor in. In 2025 zijn grote stappen gezet naar de oprichting van een regionaal publiek integraal warmtebedrijf (RPIW). Hiervoor heeft de gemeenteraad financiële middelen gereserveerd voor de uitvoering. Naast de eerder aangenomen Wgiw (wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie), stemde de Eerste Kamer op 9 december ook in met de Wet collectieve warmte (Wcw). Deze wet verplicht een publiek meerderheidsbelang in warmtebedrijven en een nieuwe tariefregulering op basis van kostprijs en transparantie. Dit is een belangrijke basis voor betaalbaarheid en vergroot het vertrouwen in warmtenetten.

Het aannemen van de Wcw zorgt voor meer duidelijkheid over de toekomst van private en publieke warmtebedrijven. In 2024 heeft Vattenfall voor Leiden aangegeven, onder de huidige omstandigheden, niet meer grootschalig bestaande bouw aan te willen sluiten. Als gemeente Leiden zijn we het gesprek gestart over de mogelijkheden voor uitbreiding van het bestaande stadswarmtenet, bijvoorbeeld via derdenlevering (gebruik maken van het warmtenet van Vattenfall). Publieke warmtebedrijven, met voldoende realisatiekracht, staan echter nog niet klaar. Wel hebben we in 2025 stappen gezet om een regionaal publiek integraal warmtebedrijf (PIW) op te richten met onze vijf buurgemeenten Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude, Katwijk en Voorschoten. We werken met hen samen in de Warmte Leidse Regio en zetten ons in om, met behulp van een warmtebedrijf met een publiek meerderheidsaandeel, woningen duurzaam te verwarmen. Dit in nauwe samenwerking met onze partners Energie Beheer Nederland (EBN) en Firan (die inmiddels deelnemen aan de samenwerking vanuit dochterbedrijven onder respectievelijk de naam Nationale Deelneming Warmte en Alliander Warmte Investeringsbedrijf). Onder andere met behulp van de warmtebronnen WLQ+ en geothermie, maar mogelijk ook met kleinere, meer lokale bronnen. In verschillende gebiedsaanpakken zetten we al stappen richting de uitvoering en zorgen we dat projecten overdraagbaar zijn aan dit nog op te richten warmtebedrijf. In 2025 is nog een startnotitie wijkuitvoeringsplan energietransitie vastgesteld door het college, voor de Merenwijk-Laag. Dit markeert ook daar de start van de omschakeling.

De gemeente doet dus wat nodig is, maar dit vertaalt zich nog niet altijd in daadwerkelijke resultaten. Mede door de moeizame start van de afgelopen jaren op landelijk niveau en de lastige opstartfase voor gemeenten, komen onze ambitieuze doelen (zoals 8.000 nieuwe aansluitingen op een warmtenet in 2030) onder druk te staan. Tegelijkertijd lopen andere zaken wel voorspoedig. De aanleg van WLQ+ gaat door en zorgt in 2028 voor een nieuwe warmtebron voor het bestaande warmtenet van Vattenfall en aanvullende capaciteit om daar eventueel op uit te breiden. We professionaliseren de samenwerking met lokale initiatieven verder, waar Energiek Leiden (EL) een belangrijke rol in speelt.

Effectindicatoren bij 6D Energietransitie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 6D1 Klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050						
6D1.a CO2 uitstoot gebouwde omgeving, in tonnen	260.000	225.000	215.000	nnb	≤ 225.000	RWS, via Klimaatmonitor
6D1.b Percentage huishoudens in energiearmoede	4,2%	4,9%	6,3%	nnb	≤ 4,0%	TNO
6D1.c Aantal geregistreerde woningen met energielabel E, F of G	7.410	7.185	6.840*	6.645	≤ 4.630	RVO, via Klimaatmonitor
6D1.d Totaal energieverbruik gebouwde omgeving, in TJ	4.300	3.900	3.900	nnb	≤ 4.500	Klimaatmonitor
6D1.e Aandeel duurzame warmtebronnen in geleverde warmtemix	0%	0%	0%	nnb	≥ 11%	Warmte-etiket Vattenfall
6D1.f CO2-emissie van het warmtenet per GJ, in kg**	42,8	46,3	46,0	nnb	≤ 29	Warmte-etiket Vattenfall
6D1.g Hernieuwbare elektriciteit via zon, in TJ	111	136	159	nnb	≥ 168	CBS, via Klimaatmonitor
6D1.h Percentage bekende hernieuwbare energie	5,5%	6,3%	nnb	nnb	≥ 20%	Klimaatmonitor
6D1.i Aantal woningen op een warmtenet (schatting)	12.800	13.000	13.600	nnb	≥ 16.600	CBS, via Klimaatmonitor
6D1.j Aantal woningen met elektrische verwarming	3.600	4.400	5.600	nnb	≥ 4.200	CBS, via Klimaatmonitor
6D1.k Aantal woningen dat gebruik maakt van een aardgasinstallatie	43.900	43.800	43.700	nnb	≤ 36.000	CBS, via Klimaatmonitor

* In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal. **De reden dat de CO2-emissie van het warmtenet (uitgedrukt in kg/GJ) niet voldoet aan de streefwaarde is dat het warmtenet gevoed wordt vanuit de gasgestookte Uniper centrale en hulpketels in de Stevenshof. Ondanks de hoge efficiëntie van de centrale is dit ongeveer de maximaal haalbare score voor het warmtenet op dit moment. Dus ook komende jaren zal de waarde ongeveer gelijk blijven. Dit verbetert pas significant wanneer Vattenfall het bestaande warmtenet voedt vanuit Warmtelinq. Vattenfall bouwt warmtecentrale De Sleutel om havenwarmte uit de Rotterdamse haven te leveren aan het warmtenet in de regio Leiden. Naar verwachting bereikt de eerste havenwarmte Leiden in de zomer van 2028. Naar verwachting zal de streefwaarde voor het bestaande warmtenet daarmee in kalenderjaar 2029 voor het eerst worden gehaald.

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0099 Verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht Leiden 2025
- RV 25.0091 Grondexploitatie Schipholweg 101 A tot en met K
- RV 25.0087 Vaststelling bestemmingsplan Schipholweg 101 A tot en met K
- RV 25.0072 Uitnodiging tot formuleren wensen en bedenkingen voorgenomen oprichting RPIW WLR en gemeentelijke warmtebedrijf 'Warmtebedrijf Leiden'
- RV 25.0058 Kaders ontwikkeling van de nieuwe muziekschool en aanvraag voorbereidingskrediet
- RV 25.0064 Update gebiedsvisie Park de Zwijger, Deelgebied Hoven Oost
- RV 25.0077 Herstelbesluit ex artikel 6.19 Awb Bestemmingsplan Watergeuskade
- RV 25.0071 Afgifte Verklaring van geen bedenkingen Rijn en Schiekade 145
- RV 25.0062 Vaststellen van ‘De zorgzame wijk de Leidse visie op wonen, zorg en welzijn’ (icl. err.)
- RV 25.0061 Kaders gebiedsontwikkeling Westerpoort (incl. amendementen)
- RV 25.0059 Herziening vergoeding administratiekosten erfpacht 2026-2030
- RV 25.0055 Herziening ligplaatsenplan 2000 (P11)
- RV 25.0043 Wensen en bedenkingen op de concept Regionale Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2026 incl. amendementen
- RV 24.0104 Leegstandsverordening Leiden na Errata 1-2-3 en amendement verwerkt
- RV 25.0052 Vermogensbeheer Grondexploitaties 2025-2029
- RV 25.0051 Meerjaren Perspectief Grondexploitaties Plus 2025 inclusief erratum
- RV 25.0021 Vaststelling Uitgangspunten Gebiedsgerichte Warmtetransitie
- RV 25.0042 Technische wijziging Verordening voor de fysieke leefomgeving Leiden 2020 (Vfl) en de Huisvestingsverordening
- RV 25.0037 Actualisatie GREX Morspoortterrein
- RV 25.0028 Garantstellingen SHWJ voor projecten Vierlinghlaan Koningstraat, Kanaalpark en Lusthoflaan

- RV 25.0027 Rijn en Schiekade 145 bouw en renoveren van een woonark
- RV 25.0020 Aanvraag uitvoeringskrediet Kopermolen
- RV 25.0023 Vaststelling herstelbesluit bestemmingsplan Plesmanlaan 100

Programmabudget

Stedelijke ontwikkeling Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	Lasten	11.030	11.468	1.110	12.579	11.521	1.058
	Baten	-7.069	-5.390	-1.815	-7.205	-8.085	880
Saldo		**3.960**	**6.079**	**-704**	**5.374**	**3.436**	**1.938**
Gemeentelijk vastgoed	Lasten	42.057	25.319	14.281	39.600	32.497	7.103
	Baten	32.186	-25.989	-10.824	-36.813	-32.223	-4.590
Saldo		**74.243**	**-670**	**3.456**	**2.786**	**273**	**2.513**
Wonen	Lasten	676	712	366	1.078	767	311
	Baten	-1.322	-94	-350	-444	-472	29
Saldo		**-646**	**619**	**16**	**634**	**295**	**339**
Energietransitie	Lasten	5.160	4.289	4.188	8.477	7.618	859
	Baten	-3.697	-2.840	-5.337	-8.177	-7.286	-891
Saldo		**1.463**	**1.449**	**-1.149**	**300**	**332**	**-32**
Programma	**Lasten**	**58.922**	**41.789**	**19.945**	**61.734**	**52.403**	**9.331**
	Baten	**20.097**	**-34.313**	**-18.326**	**-52.639**	**-48.067**	**-4.572**
Saldo van baten en lasten		**79.020**	**7.477**	**1.618**	**9.095**	**4.337**	**4.759**
Reserves	**Toevoeging**	**51.122**	**4.711**	**14.661**	**19.373**	**20.383**	**-1.010**
	Onttrekking	**-131.398**	**-3.303**	**-7.615**	**-10.918**	**-9.833**	**-1.084**
Mutaties reserves		**-80.276**	**1.408**	**7.047**	**8.455**	**10.550**	**-2.095**
Resultaat		**-1.256**	**8.885**	**8.665**	**17.550**	**14.886**	**2.664**

Reserves programma 6 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve grondexploitaties P6	Toevoeging	43.997	2.720	8.412	11.132	11.206	-74
	Onttrekking	-23.267	-935	-7.541	-8.476	-7.941	-536
Saldo		**20.730**	**1.785**	**871**	**2.656**	**3.265**	**-610**
Reserve bovenwijkse voorz. Grondbedr. P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-194	-	-	-	-	-
Saldo		**-194**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve afkoopsommen erfpacht	Toevoeging	0	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-102.986	-1.688	1.688	-	-	-
Saldo		**-102.986**	**-1.688**	**1.688**	**-**	**-**	**-**
Reserve afkoop adm.kst. Erfpacht	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-3	-3	-174	-177	-177	-0
Saldo		**-3**	**-3**	**-174**	**-177**	**-177**	**-0**
Egalisatiereserve inkomsten bouwleges P6	Toevoeging	3.734	-	2.350	2.350	3.260	-910
	Onttrekking	-134	-339	-	-339	-339	-0

Reserves programma 6 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Saldo		**3.599**	**-339**	**2.350**	**2.011**	**2.922**	**-910**
Reserve sociale huurwoningen	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-16	-	-	-	-	-
Saldo		**-16**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Leids uitvoeringspr LUBO 2016 P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-514	-	-336	-336	-336	-0
Saldo		**-514**	**-**	**-336**	**-336**	**-336**	**-0**
Reserve herstruct.woongebieden SvZ&V	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-16	-	-	-	-	-
Saldo		**-16**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve risico's projecten in uitvoering	Toevoeging	1.843	-	141	141	141	0
	Onttrekking	-	-	-955	-955	-955	0
Saldo		**1.843**	**-**	**-814**	**-814**	**-814**	**0**
Reserve exploitatie Oppenheimstraat P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-52	-	-	-	-	-
Saldo		**-52**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Stedelijke Ontwikkeling P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-163	-	-174	-174	-	-174
Saldo		**-163**	**-**	**-174**	**-174**	**-**	**-174**
Reserve asbestsanering (P6)	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-155	-155	-	-155
Saldo		**-**	**-**	**-155**	**-155**	**-**	**-155**
Reserve parkeren P6	Toevoeging	-	-26	-	-26	-	-26
	Onttrekking	-26	-	-	-	-26	26
Saldo		**-26**	**-26**	**-**	**-26**	**-26**	**0**
Reserve bedrijfsvoering plankosten P6	Toevoeging	37	-	4.358	4.358	4.358	-
	Onttrekking	-37	-	-	-	-	-
Saldo		**-**	**-**	**4.358**	**4.358**	**4.358**	**-**
Reserve Duurzame Stad P6	Toevoeging	1.332	2.017	-600	1.417	1.417	-0
	Onttrekking	-3.991	-338	212	-126	-60	-66
Saldo		**-2.659**	**1.679**	**-388**	**1.292**	**1.357**	**-66**
Reserve instandhouding molens	Toevoeging	180	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-180	-180	-	-180
Saldo		**180**	**-**	**-180**	**-180**	**-**	**-180**
Totaal	**Toevoeging**	**51.122**	**4.711**	**14.661**	**19.373**	**20.383**	**-1.010**
	Onttrekking	**-131.398**	**-3.303**	**-7.615**	**-10.918**	**-9.833**	**-1.084**
Reserves programma 6		**-80.276**	**1.408**	**7.047**	**8.455**	**10.550**	**-2.095**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

Algemeen
Het saldo van baten en lasten van het programma Stedelijke Ontwikkeling is voor de reservemutaties € 4,8 miljoen positief. Het positieve resultaat komt tot stand doordat binnen het programma de totale lasten een voordeel laten zien van € 9,3 miljoen. De totale baten van het programma laten een nadeel zien van

€ 4,5 miljoen. Hieronder wordt per beleidsterrein zowel de afwijking van de lasten als de afwijking van de baten nader toegelicht. Voor het voordelig saldo zijn voorstellen gemaakt voor bestemming van dit resultaat.

6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing
De werkelijke lasten zijn € 1,0 miljoen lager dan begroot. Reden is onder meer het niet volledig inzetten van het incidenteel budget voor aanjagen verstedelijkingsdoelen (€ 100.000 voordeel). Het budget exploitatiebijdragen aan investeringen heeft een voordeel van € 50.000. Dit betreft de bijdragen vanuit een reserve aan het budget invoering programma Omgevingswet. Deze middelen zijn in 2025 niet volledig uitgegeven en worden doorgeschoven naar 2026. Dit geldt ook voor het incidenteel budget voor implementatie omgevingswet wat volledig is begroot in 2025 (€ 700.000). Ook de werkelijke lasten van het handhaven op naleven van bouwregelgeving zijn lager (€ 100.000 voordeel). Reden is dat de werkelijke proceskosten voor uitvoering van de Wet Goed Verhuurderschap lager zijn als gevolg van minder procedures.

Het voordeel op de baten van € 900.000 komt grotendeels tot stand door het realiseren van hogere leges (€ 800.000) voor bouwvergunningen. De inkomsten uit leges zijn voor een groot deel toe te schrijven aan bouwprojecten op het BioScience park, Willem de Zwijgerlaan, Corantijnstraat en Lammenschansweg. Daarnaast zijn de gerealiseerde baten voor ruimtelijke ontwikkelingen (externe bijdrage per te realiseren woning) € 100.000 hoger dan begroot.

6B Gemeentelijk vastgoed
Het resultaat van het beleidsterrein gemeentelijk vastgoed is € 2,1 miljoen positief. Dit saldo komt tot stand doordat de werkelijke lasten binnen dit beleidsterrein afgerond € 7,1 miljoen lager zijn (voordeel) dan begroot wat resulteert in een voordeel aan de lastenkant. Daarnaast zijn de werkelijke baten afgerond € 4,6 miljoen lager dan begroot (nadeel) wat resulteert in een nadeel aan de batenkant. In onderstaande tabel zijn de voordelen en nadelen van het beleidsterrein Gemeentelijk vastgoed per betreffende prestatie opgenomen. Deze voordelen en nadelen worden onder de tabel nader toegelicht.

Prestatie (bedragen x € 1.000)		**Begroting 2025**	**Rekening 2025**	**Verschil**	
Prestatie voeren erfpachtbedrijf	Lasten	1.963	1.833	130	*voordeel*
	Baten	-3.847	-4.854	1.007	*voordeel*
Prestatie opstellen MPG en Vermogensbeheer Grondexploitaties	Lasten	24.355	17.118	7.237	*voordeel*
	Baten	-22.406	-17.331	-5.076	*nadeel*
Prestatie exploiteren van gemeentelijke gebouwen	Lasten	13.281	13.546	-265	*nadeel*
	Baten	-10.560	-10.039	-521	*nadeel*
Totaal beleidsterrein Gemeentelijk vastgoed	**Lasten**	**39.600**	**32.497**	**7.103**	***voordeel***
	Baten	**-36.813**	**-32.223**	**-4.590**	***nadeel***

Prestatie voeren erfpachtbedrijf
De werkelijke lasten zijn € 130.000 lager dan begroot (voordeel). Dit komt met name door lagere kosten voor ICT (erfpachtsysteem Totallink) en inhuur. De werkelijke baten binnen deze prestatie zijn € 1,0 miljoen hoger dan begroot (voordeel). Deze hogere opbrengst is voornamelijk het gevolg van incidentele opbrengsten door verkoop van erfpachtgronden naar volledige eigendom en canonherzieningen. Daarnaast zijn er suppletievergoedingen ontvangen van woningbouwvereniging Ons Doel voor het omzetten van erfpachtpercelen met sociale huurwoningen naar erfpachtpercelen met koopwoningen.

Prestatie opstellen Meerjaren Perspectief Grondexploitaties en Vermogensbeheer

Lasten
De werkelijke lasten zijn € 7,2 miljoen lager dan begroot (voordeel). Voornaamste redenen worden hieronder toegelicht.

a - Lasten actieve grondexploitaties
De gerealiseerde lasten van de grondexploitaties zijn in 2025 afgerond € 8,6 miljoen lager dan begroot (voordeel). De niet gerealiseerde lasten schuiven door naar 2026. Zie voor een nadere toelichting van alle gemeentelijke grondexploitaties paragraaf 2.3.7 Grondbeleid.

b - Beheerskosten tijdelijk vastgoed
De beheerskosten van het tijdelijk vastgoed (strategisch vastgoed) zijn ten opzichte van het beschikbare budget met € 400.000 overschreden (nadeel). Overschrijding komt tot stand door hogere afrekening energiekosten voorgaande jaren en tegenvallers op het uitvoeren van het onderhoud van het tijdelijk vastgoed. In 2025 is

ook de OZB eigenaren hoger dan gebudgeteerd als gevolg van door de BSGR in rekening gebrachte OZB van voorgaande jaren.

c - Subsidie ontwikkeling Rooseveltstraat plot 1a
De gemeente heeft van het Rijk en van de provincie een tweetal subsidies ontvangen voor dekken onrendabele top gebiedsontwikkeling Roosevelt West. Hiervan is in 2025 € 870.000 niet ingezet (voordeel) en schuift door naar 2026.

d - Lasten werken voor derden (facilitair grondbeleid)
Het werken voor derden budget betreft projecten van derden waarbij de gemeente met een initiatiefnemer een intentieovereenkomst dan wel een anterieure overeenkomst heeft afgesloten. Om deze lasten te kunnen bekostigen ontvangt de gemeente een exploitatiebijdrage van de initiatiefnemer die gelijk is aan de te maken kosten. In 2025 zijn de totaal gerealiseerde lasten € 2,1 miljoen hoger dan begroot (nadeel). Tegenover deze hogere lasten zijn in 2025 ook een hogere exploitatiebijdrages van derden ontvangen, zie hiervoor de toelichting bij punt j - Baten werken voor derden.

e - Voorziening negatieve grondexploitaties
De voorziening negatieve grondexploitaties neemt in 2025 af met € 360.000. Voor het toevoegen van rente aan de voorziening is in de exploitatie budget begroot. Doordat de voorziening in 2025 minder negatief wordt resulteert dit in de rekening van baten en lasten in een voordeel van afgerond € 280.000.

f - Afboeken extra plankosten Werninkterrein
Om de verkeersveiligheid in de stad te verbeteren is de zogenaamde GOW30 (gebiedsontsluitingsweg max. 30km per uur) ingevoerd. Voor het project Werninkterrein betekent dit extra verkeersonderzoeken en dus ook extra kosten. In 2025 resulteert dit voor het project Werninkterrein in een nadeel van € 619.000. Een deel ter grootte van € 295.000 is gedekt uit het krediet Projecten initiatieven derden (PID), welke gedekt wordt door de reserve Grondexploitaties. Deze kosten worden niet volgens het revolving fund mechanisme vanuit het project terugbetaald. Voor het deel 'werken voor derden' ter grootte van € 324.000 wordt voorgesteld deze af te boeken ten laste van het jaarrekeningsaldo van 2025.

g - Exploitatiebijdrage aan investeringen
Het budget exploitatiebijdragen aan investeringen heeft een voordeel van € 50.000. Dit betreft verschillende bijdragen vanuit reserves aan kredieten die nog niet volledig zijn uitgegeven en worden doorgeschoven naar 2026.

h - Plankosten gebiedsgerichte projectoverstijgende sturing Spoorzone
De werkelijke plankosten zijn in 2025 € 200.000 lager (voordeel). Reden is dat het volledig budget (€ 700.000) in 2025 is begroot. Dit budget heeft betrekking heeft op meerdere jaren.

Baten
De werkelijke baten zijn € 5,0 miljoen lager dan begroot (nadeel). Voornaamste redenen worden hieronder toegelicht.

a - Baten actieve grondexploitaties
De gerealiseerde baten van de grondexploitaties zijn in 2025 € 8,6 miljoen lager dan begroot (nadeel). De niet gerealiseerde opbrengsten in 2025 schuiven door naar 2026. Zie voor een nadere toelichting van alle gemeentelijke grondexploitaties paragraaf 2.3.7 Grondbeleid.

b- *Baten werken voor derden (facilitair grondbeleid)*
Zie ook toelichting hierboven bij punt d - Lasten werken voor derden. In 2025 zijn de gerealiseerde opbrengsten € 2,2 miljoen hoger dan begroot (voordeel).

c- *Subsidie ontwikkeling Rooseveltstraat plot 1a*
De gemeente heeft van het Rijk en van de provincie twee subsidies ontvangen voor dekken onrendabele top gebiedsontwikkeling Roosevelt West. Hiervan is in 2025 € 870.000 niet ingezet (nadeel) en deze schuift door naar 2026.

d - Rijksbijdrage realisatiestimulans
De nieuwe Rijksregeling 'Realisatiestimulans' zal ervoor zorgen dat de start van de bouw van betaalbare woningen de komende jaren zal worden beloond met een vaste bijdrage van het Rijk. Met de Realisatiestimulans krijgen gemeenten € 7.000 voor iedere betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in de periode 2025-2029. Voor 2025 heeft de gemeente € 2,7 miljoen ontvangen (voordeel).

e - *Bijdragen tijdelijk vastgoed*
Als gevolg van aflopen huurcontract tijdelijk vastgoed ontstaat een nadeel van € 100.000. Daarnaast is het niet gelukt om bij het pand aan de Gooimeerlaan de volledige energielasten af te rekenen met de voormalige gebruiker (€ 100.000 nadeel).

f - Herinrichting openbare ruimte Verbeekstraat
Voor herinrichten openbare ruimte Verbeekstraat ontvangt de gemeente Leiden een bijdrage van de ontwikkelende partij. Deze bijdrage is in 2025 niet volledig gerealiseerd en schuift door naar 2026. Voor 2025 betreft dit een nadeel van € 200.000.

Prestatie exploiteren van gemeentelijke gebouwen
De werkelijke lasten binnen deze prestatie zijn € 300.000 hoger dan begroot (nadeel). De voornaamte reden worden hieronder toegelicht.

- Het niet volledig intern kunnen doorbelasten van de gemeentelijke heffingen (OZB en Waterschapsheffing) naar de betreffende prestaties binnen de gemeentelijke begroting (€ 600.000 nadeel). Tegenover dit nadeel in programma 6 worden in andere programma's voordelen gerealiseerd.
- De werkelijke onderhoudskosten van de panden uit de portefeuille maatschappelijk vastgoed zijn € 300.000 lager dan begroot (voordeel). Voornaamste reden hiervan is het nog niet kunnen uitvoeren van de gewenste werkzaamheden aan het monumentale pand Gravensteen (€ 500.000 voordeel). Reden is dat de planvorming nog niet zover is. Dit schuift door naar 2026. De onderhoudskosten van de panden uit de portefeuille maatschappelijk vastgoed zijn € 200.000 hoger dan begroot (nadeel). Dit met name als gevolg van meerdere kleinere storingen/calamiteiten (dagelijks onderhoud).
- In 2025 zijn een tweetal onderzoeken uitgevoerd. Het beleidskader vastgoed is in 2025 geëvalueerd en er is een routekaart voor verduurzaming gemeentelijk vastgoed opgesteld (€ 100.000 nadeel).
- Een aantal overschrijdingen zoals hogere energielasten bij maatschappelijk vastgoed (€ 50.000 nadeel).
- De werkelijke lasten bij multifunctionele accommodaties zijn € 200.000 lager dan begroot (voordeel).

De werkelijke baten zijn € 500.000 lager dan begroot (nadeel). Betreft afrekening servicekosten van 2024 (€ 100.000 nadeel). Bij een aantal huurders is in 2024 onterecht een zogenaamde nog te ontvangen huur opgenomen (€ 150.000 nadeel). De ontvangen vergoeding van multifunctionele accommodaties is in 2025 € 200.000 lager dan begroot (nadeel) aangezien op basis van werkelijke kosten wordt afgerekend.

6C Wonen
De werkelijke lasten binnen dit beleidsterrein zijn afgerond € 400.000 lager dan begroot (voordeel). De incidentele budgetten die volledig in 2025 zijn begroot (maar voor meerdere jaren beschikbaar) voor huurteam wonen en de incidentele middelen voor uitvoering wet betaalbare huur zijn niet volledig ingezet en schuiven door naar 2026.

De werkelijke baten zijn € 26.000 hoger (voordeel) dan begroot.

6D Energietransitie
Binnen het beleidsterrein Energietransitie zijn de werkelijke lasten € 900.000 lager dan begroot (voordeel). Bij een aantal projecten is het beschikbare budget in 2025 niet volledig ingezet. Voornaamste reden is dat deze budgetten over meerdere jaren ingezet gaan worden, maar grotendeels begroot zijn in 2025 en 2026. Er is in 2025 minder besteed aan het samenwerkingsverband Warmte Leidse Regio, het project energiearmoede en het project isolatie offensief. Voor warmtetransitie en opwek duurzame energie is meer uitgegeven.

De werkelijke baten zijn € 900.000 lager dan begroot (nadeel) dit houdt verband met de lagere lasten. Voor het samenwerkingsverband Warmte Leidse Regio is minder doorbelast aan de deelnemende gemeenten, EBN en Firan en er is minder gerealiseerd op de projecten gedekt door een rijkssubsidie (isolatie).

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Reserve Grondexploitaties
De werkelijke storting in de reserve is € 74.000 hoger dan begroot (voordeel). Reden is dat de begrote grondopbrengst voor het project Trien Semlerstraat niet is gerealiseerd (€ 240.000 nadeel). Daarnaast is de subsidie voor het project Werninkterrein € 45.000 lager (nadeel). De storting in de voorziening negatieve grondexploitaties neemt af met € 360.000 (voordeel) als gevolg van verbetering resultaat grondexploitaties.

De werkelijke onttrekking aan de reserve is € 536.000 lager dan begroot (voordeel). Reden is dat de investeringen die worden gedekt uit deze reserve niet volledig zijn ingezet in 2025 en dus ook niet volledig worden onttrokken aan de reserve (€ 280.000 voordeel). Dit betreft de projecten restplan Aalmarkt, herontwikkeling energiepark, bedrijventerrein Groenoord en STEO Rijnsburgerblok K3-4. De begrote

onttrekking voor het project Trien Semlerstraat is niet gerealiseerd (€ 240.000 voordeel). De bijdrage vanuit de reserve voor de Provada is in 2025 € 15.000 lager gebleken (voordeel).

Egalisatiereserve Inkomsten bouwleges
Doordat er meer grote bouwaanvragen zijn ontvangen dan geraamd is er € 910.000 meer gestort in de reserve.

Reserve Stedelijke ontwikkeling P6
De reserve Stedelijke ontwikkeling wordt onder andere ingezet voor uitvoering project Wonen boven winkels. In 2025 zijn hiervoor geen uitgaven gedaan waardoor het beschikbare budget vanuit deze reserve niet is ingezet.

Reserve Asbestsanering
In 2025 zijn geen gemeentelijke panden gesaneerd op asbest. Hierdoor is het beschikbare budget vanuit deze reserve niet ingezet.

Reserve Parkeren P6
Er is een negatieve storting begroot wat in feite neerkomt op een onttrekking. Er is dan ook een onttrekking gerealiseerd. Dit heeft geen invloed op de stand van de reserve.

Reserve Duurzame stad P6
De onttrekking aan de reserve is € 66.000 lager doordat het incidentele budget voor 'adviezen burgerberaad versnellen energietransitie' in 2025 niet volledig is ingezet

Reserve Instandhouding molens
In 2024 is deze reserve ingericht en is eenmalig € 180.000 in deze reserve gestort voor instandhouding molen De Helder en de Maredijkmolen. Deze middelen worden ingezet voor uitvoeren onderhoud draaigevoelige onderdelen. In 2025 zijn deze middelen niet ingezet.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten

7100139 Bodemsanering
Op het krediet bodemsanering heeft een overschrijding plaats gevonden van € 200.000. Dit heeft te maken met verwijdering van bodemverontreiniging aan de Plesmanlaan. Deze overschrijdiging komt ten laste van het rekeningsaldo 2025.

7101300 Krediet Initiatieven derden
Het krediet Initiatieven derden is ingesteld om aanloopkosten (zowel gemeentelijke plankosten als onderzoekskosten die overeenkomstig de Wet ruimtelijke ordening verhaald moeten worden op de initiatiefnemer) van projecten waarbij het initiatief bij een marktpartij ligt te kunnen voorfinancieren. Dit betreft de voorfinanciering tot sluiten anterieure overeenkomsten. In 2025 laat dit krediet een overschrijding zien van € 285.000 als gevolg van hogere voorfinanciering waarbij nog niet alle middelen volledig zijn gerevolveerd. Deze overschrijding wordt gedekt door een niet geraamde opbrengst.

7101634 PID Rooseveltstraat West plot 1A-T brandsma
Dit krediet wordt in 2025 met € 300.000 overschreden. Het projectbudget is tussentijds niet opgehoogd aangezien de verwachting was dat de anterieure overeenkomst in het 4e kwartaal van 2025 getekend zou gaan worden. Dit is doorgeschoven naar 2026. Middels de in de anterieure overeenkomst overeen te komen exploitatiebijdrage worden de voorgefinancierde middelen afgerekend.

7101861 Vastgoedontwikkeling Energiepark
In 2024 is de eerste koop realisatie overeenkomst ondertekend met OCE voor deelgebeid J (voorheen Stadsbouwhuis). De komende jaren moeten ook de overige vastgoedontwikkelingen leiden tot koop realisatie overeenkomsten en vervolgens tot bouwactiviteiten.

De voornaamste vastgoedontwikkelingen zijn deelgebieden E en J, met ieder circa 150 woningen. De planning voor deelgebied J houdt rekening met start bouw fase 1 begin 2027 en start bouw fase 2 eind 2027, en oplevering vastgoed medio 2029. De planning voor deelgebied E gaat uit van start bouw begin 2029 en oplevering vastgoed eind 2030. Bij beide projecten zijn er diverse afhankelijkheden, zoals verlegging kabels/leidingen en het ontmantelen van bestaande gebouwen. Deelgebied G&H bevat de realisatie van het Makershuis (werkruimte) en 30 sociale huurwoningen. Start bouw niet eerder dan eind 2028 en de oplevering eind 2030. Verder wordt mogelijk in deelgebied B de ontwikkeling van Papagaaisbolwerk 18-20 aan de scope

toegevoegd, de planning hiervan ontbreekt op dit moment nog. De totale gebiedsontwikkeling loopt door tot 2030-2032.

7102185 PID Zernikedreef
Voor dit project is eind 2025 een exploitatiebijdrage van de initiatiefnemer ontvangen. Deze bijdrage is niet meer verwerkt in de begroting waardoor dit project per einde jaar een overschrijdiging heeft.

7102186 PID Pesthuislaan 8
Voor dit project is per eind 2025 een kleine overschrijding ontstaan die in 2026 afgerekend gaat worden met de initatiefnemer.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Niet van toepassing.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7100152 Gevelsanering woningen
Het krediet is nodig om aan de verplichtingen vanuit de rijksoverheid te kunnen voldoen om de gevels van de zogenaamde A-lijstwoningen te saneren voor wat betreft het geluid, alsmede voor de verplichte geluidsanering van niet gemelde woningen die wel in de saneringsprojecten moeten worden meegenomen. Prognose is dat de werkzaamheden tot en met 2030 zullen doorlopen.

7100245 Muziekcentrum De Nobel
Om (geluid-) technische problemen inzichtelijk te maken is een uitgebreid onderzoek gedaan door TNO en Level-acoustics. De definitieve rapportage is nog niet volledig afgerond en zal naar verwachting leiden tot concrete, op korte termijn, uit te voeren maatregelen. Het krediet kan pas na afronding daarvan afgesloten worden.

7100459 Wonen boven winkels
Het project is in 2016 uitgebreid en het budget is hierdoor verhoogd. In 2018 is het project opnieuw verlengd voor de komende jaren. De verwachting is dat het krediet in 2026 afgesloten gaat worden.

7101129 Invoering Omgevingswet
Dit krediet mag nog niet worden afgesloten omdat de transitiefase voor Implementatie van de nieuwe omgevingswet nog niet is afgerond. Met de inwerkingtreding op 1 januari 2024 is de échte transitiefase gestart. Deze loopt tot uiterlijk 2032. Tot die tijd zullen we het krediet gebruiken om de extra kosten die deze transitiefase met zich mee brengt te kunnen dekken.

7100788 Multifunctioneel maken Merendroom
De bedoeling is om het pand multifunctioneel te maken zodat het gebruikt kan worden door verschillende instellingen. Om dit mogelijk te maken is een ruimte nodig die nu nog is verhuurd. Het plan kan dus pas worden uitgevoerd na beëindiging huurcontract.

7101068 Verbetering entree minder-validen Oude Vest
Het onderzoek naar huisvesting voor BplusC is nog steeds gaande. Hierover is overleg met BplusC. Afhankelijk van de uitkomst van het huisvestingsonderzoek zal worden besloten of dit krediet gebruikt gaat worden. De verwachting is dat dit in 2026 duidelijk gaat worden

7101177 Tijdelijke maatregelen Lammenschansdriehoek
Het krediet is bedoeld om te investeren in leefbaarheid in (tijdelijke situaties tijdens) de gebiedsontwikkeling. Gebiedsontwikkeling is een langjarig proces en kent een uitgebreide fasering. De eerste fasestappen in de Lammenschansdriehoek zijn inmiddels gezet, met de oplevering van het Bètaplein en de Leidse Schans. Hierbij waren nog weinig aanvullende maatregelen nodig. Het aantal nog te verwachten maatregelen is inmiddels toegenomen. De noodzaak om te investeren in (tijdelijke) leefbaarheid is daarmee ook gegroeid. De afgelopen periode is het Kanaalpark heringericht waarbij leefbaarheid een belangrijk thema was. Binnenkort worden ook de eerste gebouwen aan de Lammenschansstrip opgeleverd. Verwachting is dat met name rondom de Lammenschansstrip tijdelijke maatregelen nodig zullen zijn. Het krediet kan daarom niet worden afgesloten.

7101781 Watercompensatie polder Lammenschans
Dit krediet zal in 2025 tot en met 2027 nog nodig zijn om kosten te maken t.g.v. watercompensatie a.g.v. de ontpolderingsopgave van de Lammenschansdriehoek en het maken van oppervlakte water in afstemming met het Hoogheemraadschap. Hierdoor kan het krediet niet worden afgesloten. Pas in 2026 / 2027 kunnen we fase 2 van de openbare ruimte aanleggen omdat op dit moment de bouwperiode van de diverse ontwikkelingen plaatsvindt.

7101829 Kopermolen
In april 2025 heeft uw raad het uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld voor de aanleg van de openbare ruimte bij de Kopermolen. Deze aanleg wordt in verschillende fase uitgevoerd en loopt door tot 2030.

7101839 Telderskade gebied
De voorbereiding van de Grondexplotatie ontwikkeling Telderskade centrum is nog in voorbereiding en naar verwachting wordt eind 2026 een besluit"aanvraag uitvoeringskrediet" aan de raad voorgelegd waarin voorgesteld zal worden een grondexploitatie te openen.

7101838 Boshuizerkade 119 (1e fase HvB) gebouw
De renovatie van Huis van de Buurt duurt langer dan verwacht. Dit komt door onvoorziene omstandigheden die samenhangen met de monumentale status van het gebouw. In 2026 wordt de renovatie afgerond en het krediet afgesloten.

7101857 Asbestsanering
Dit krediet wordt ingezet voor asbestsanering gemeentelijk vastgoed en kan nog niet worden afgesloten aangezien hier lopende verplichtingen op zitten.

7101960 Herontwikkeling Kaasmarkt
Het project ten behoeve van de herontwikkeling van de Kaasmarkt is in 2025 hervat. Naar verwachting vindt de realisatie van (een eerste deel) plaats in 2028. Afhankelijk van het programma autoluwe binnenstad kan het project op een nog nader te bepalen moment volledig worde uitgevoerd waarna het project zal worden afgerond.

7101601 Morssingelblok H2-5
Ten aanzien van de gebiedsontwikkeling op deze locatie zijn begin 2026 vervolgstappen gezet om te komen tot een allonge op de intentieovereenkomst met de ontwikkelaar. De uitkomsten hiervan waren eind 2025 nog niet definitief, waardoor dit krediet nog niet afgesloten kan worden.

7101627 STEO - De Geus
Deze gebiedsontwikkeling is nog volop in uitvoering en wordt naar verwachting in 2028 opgeleverd. Tot die tijd blijft gemeentelijke inzet nodig.

7101781 Watercompensatie polder Lammenschans
Dit krediet zal in 2026 tot en met 2027 nog nodig zijn om kosten te maken t.g.v. watercompensatie a.g.v. de ontpolderingsopgave van de Lammenschansdriehoek en het maken van oppervlakte water in afstemming met het Hoogheemraadschap. Hierdoor kan het krediet niet worden afgesloten. Pas in 2026 / 2027 kunnen we fase 2 van de openbare ruimte aanleggen omdat op dit moment de bouwperiode van de diverse ontwikkelingen plaatsvindt.

7101861 Vastgoedontwikkeling Energiepark
In 2024 is de eerste koop realisatie overeenkomst ondertekend met OCE voor deelgebeid J (voorheen Stadsbouwhuis). De komende jaren moeten ook de overige vastgoedontwikkelingen leiden tot koop realisatie overeenkomsten en vervolgens tot bouwactiviteiten. De gebiedsontwikkeling loopt door tot 2030-2032.

7101833 PID Verbeekstraat
Gemeente en initiatiefnemer zijn in onderhandeling over de intentieovereenkomst. De haalbaarheid van het project is een uitdaging en in samenwerking met een taxateur en bouwkostenadviseur moet de business case nogmaals worden doorgerekend. Dit moet leiden tot een Go/No-go. Tot dan is het noodzakelijk dat het krediet open blijft staan omdat de gemeente hiervoor ook nog uren moet maken.

7101823 PID Barthen (Project Initiatieven Derden)
Naar verwachting wordt in 2026 een overeenkomst gesloten met de initiatiefnemer met als doel om de gerealiseerde plankosten te verrekenen middels grondverkoop. Dit krediet moet daarom open blijven staan.

7102098 PID Archimedesweg
Herontwikkeling van Archimedesweg 15 is vertraagd en nog niet afgerond. Het krediet kan niet worden afgesloten omdat de overeenkomst met de ontwikkelaar nog intact is.

7102185 PID Zernikedreef 10
Herontwikkeling van Zernikedreef 10 is vertraagd en nog niet afgerond. Het krediet kan niet worden afgesloten omdat de overeenkomst met de ontwikkelaar nog intact is.

7102186 PID Pesthuislaan 8
Herontwikkeling van Pesthuislaan 8 is vertraagd en nog niet afgerond. Het krediet kan niet worden afgesloten omdat de overeenkomst met de ontwikkelaar nog intact is. Het bestemmingsplan is eind 2025 vastgesteld door de raad en zit nu in de beroepsfase. Tevens wordt er gewerkt aan de volgende fase, de realisatie van de plannen. Eén en ander zal nog zeker 1 a 2 jaar gaan duren.

7101634 PID Rooseveltstraat polt 1A-T Brandsma
Het project Rooseveltstraat (plot 1A) - Titus Brandsmalaan heeft door personele tekorten, vertraging opgelopen. De intentieovereenkomst wordt verlengd en de verwachting is om te komen tot een anterieure overeenkomst in het eerste kwartaal van 2026. Dit krediet blijft benodigd in 2026.

7101686 PID Mary Zeldenrustlaan
Het krediet kan nog niet worden afgesloten omdat er nog geen getekende anterieure overeenkomst ligt.

7101837 PID Opaalstraat e.o.
Het krediet kan nog niet worden afgesloten omdat er nog geen getekende anterieure overeenkomst ligt.

7101640 PID Lorentzkade fase 2
Het krediet kan nog niet worden afgesloten omdat er nog geen getekende anterieure overeenkomst ligt.

7101841 PID Plexus Kaiserstraat
Het krediet kan nog niet worden afgesloten omdat er nog geen getekende anterieure overeenkomst ligt.

7102178 klimaatinstallatie Driftstraat, 7102179 klimaatinstallatie Middelstegracht, 7102180 klimaatinstallatie Milanenhorst, 7102181 klimaatinstallatie Octavialaan, 7102182 klimaatinstallatie Roodenburgerstraat, 7102183 klimaatinstallatie Slachthuislaan, 7102184 klimaatinstallatie Topaaslaan
Deze kredieten moeten in 2026 nog beschikbaar blijven. Vanuit Vastgoed wordt gewerkt aan een voorstel om deze kredieten effectiever in te zetten zodat bredere verduurzamingsmaatregelen doorgevoerd kunnen gaan worden.

7102087 renovatie De Waag
De voorbereidingen voor het herstel van zowel het dak en de gevels als de historische reliëfs zijn inmiddels in volle gang. De exacte startdatum en duur van de restauratie is nog niet bekend. Momenteel wordt er gewerkt aan het aanvragen van de benodigde vergunningen.

7102324 Lokaal impulsbudget woningbouw (krediet prijsstijgingen woningbouw)
In de begroting 2024 is een krediet beschikbaar gesteld voor ‘Prijsstijgingen woningbouw’, met een omvang van € 8,5 miljoen. Dit incidentele krediet is onder de noemer ‘Lokaal Impulsbudget Woningbouw’ aan het college ter beschikking gesteld om tekorten in de businesscases van ontwikkelaars van woningbouwprojecten af te dekken, die als gevolg van sterk verslechterde marktomstandigheden (met name door gestegen rentes en hogere bouwkosten als gevolg van schaarste aan bouwpersoneel en bouwmaterialen) onder water zijn komen te staan. De raad heeft als criterium o.a. meegegeven dat het krediet besteed mag worden aan woningbouwprojecten die uiterlijk 2025 in uitvoering gaan.
Per 31-12-2025 zijn er 2 onttrekkingen gedaan aan het Lokaal Impulsbudget Woningbouw. Betreft Trien Semlerstraat (€ 424.000 - 14 woningen) en M-kavels Morspoortgebied (€ 4.216.000 - 515 woningen).
Begin 2026 volgde een onttrekking voor het project ‘Touw’ à €450.000,- (45 woningen).
Over de resterende € 3,4 miljoen zijn afspraken gemaakt met de ontwikkelaars van de Kopermolen (85 woningen) en de Lakenpoort (563 woningen). Aangezien deze projecten in 2025 in uitvoering zijn gegaan sluit een bijdrage vanuit het krediet aan deze tekorten aan bij de door de raad gekozen criteria. Daarmee is geen aanvullende besluitvorming nodig om deze onttrekkingen in 2026 te laten plaatsvinden waarna het krediet volledig uitgeput zal zijn.

7

Jeugd en onderwijs

Jeugd en onderwijs

Programmanummer	7
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Kansengelijkheid, Jeugd en Onderwijs

De missie van het programma Jeugd en onderwijs luidt:
"In Leiden krijgen kinderen en jongeren de kans gezond en veilig op te groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen."

Ontwikkelingen in 2025

Programma 7 valt binnen het sociaal domein, net als de programma's 8c, 9 en 10. Binnen deze programma's vormt de Visie Sociaal Domein het uitgangspunt: iedereen doet mee en iedereen telt mee. Onze inzet is gericht op het bevorderen van kansengelijkheid. We streven ernaar dat alle kinderen en jongeren dezelfde mogelijkheden krijgen, veilig en gezond kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen. In de Visie Sociaal Domein lichten we toe op welke drie niveaus de gemeente invloed kan uitoefenen. Op het niveau van het stadsklimaat investeren we in een stevige basis, waaronder kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen. Op collectief niveau bieden de Jeugdteams aanvullende ondersteuning waar nodig. In dit kader is de eindrapportage van de Taskforce Jeugdhulp opgeleverd in 2025. Op individueel niveau zetten we maatwerk in, bijvoorbeeld in de vorm van specialistische jeugdhulp.

Beleidsterrein Jeugd

Jeugdparticipatie
Op het gebied van jeugdparticipatie is er de jongerenraad en kinderraad. De jongerenraad bestaat uit 24 jongeren die worden gekozen door de betrokken middelbare scholen. De jongerenraad geeft het college en de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd advies over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. De jongerraad koos de volgende onderwerpen: financieel welzijn en schulden, leerplekken, uitgaansgelegenheden en mentaal welzijn. Voor de kinderraad wordt elk jaar een nieuwe klas van een basisschool aangewezen. Kinderen uit deze klas denken mee over ontwikkelingen in de stad. In 2024-2025 was de kinderraad een groep 6/7-klas van de Dukdalf. De kinderen dachten mee over een ontwerp voor een natuurspeeltuin in Cronesteyn en maakten een speurtocht over biodiversiteit in hetzelfde park. In schooljaar 2025-2026 bestaat de kinderraad uit een klas van speciaal onderwijsschool de Korte Vlietschool, zij hebben als onderwerp: inclusieve speeltuinen. Naast de kinderraad en jongerenraad wordt de toolkit jeugd- en jongerenparticipatie gebruikt. Deze toolkit is bijvoorbeeld gebruikt om kinderen te betrekken bij het nog nieuw te vormen beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen.

Hervormingsagenda Jeugd
De implementatie van de maatregelen uit Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 in Leiden is voortgezet in 2025. Op 23 januari 2026 is de gemeenteraad met een wethoudersbrief (Z/26/3942771) geïnformeerd over de voortgang van deze implementatie. De Hervormingsagenda heeft als doel (specialistische) jeugdhulp voorkomen, toegankelijk houden, kwalitatief verbeteren en de kosten te verlagen door verschillende

maatregelen. Deze maatregelen richten zich op het versterken van de pedagogische basis en lokale teams, verbeteren van de regionale inkoop van specialistische jeugdhulp en beter gebruik maken van data en monitoring.

Verkenning integrale ondersteuning
Vanuit diverse ontwikkelingen wordt het belang van het versterken van de lokale teams en integraler samenwerken in het sociaal domein benadrukt. We willen de lokale integrale ondersteuning aan alle inwoners verbeteren, zodat zij laagdrempelig, tijdig en op maat toegang krijgen tot de juiste hulp en ondersteuning als het eigen netwerk niet (meer) toereikend is. Hiervoor wordt de verkenning integrale ondersteuning uitgevoerd. Met deze verkenning willen we de samenwerking in het huidige sociaal domein, de behoeften van gemeenten, partners, inwoners en ervaringen uit het land onderzoeken. In de kaderbrief 2025-2029 van gemeente Leiden is budget toegekend voor de verkenning integrale ondersteuning. In samenwerking met de Leidse regiogemeenten Oegstgeest en Zoeterwoude is eind 2025 gestart met deze verkenning.

Taskforce Jeugdhulp
Begin 2025 is de eindrapportage met maatregelenpakketten opgeleverd door de Taskforce Jeugdhulp. Het Regionaal Programma Jeugd Holland Rijnland heeft halverwege het jaar een programmadirecteur aangesteld om een programmaplan te maken en uitvoering te geven aan de werkzaamheden rondom prioriteiten uit de maatregelenpakketten. Eind 2025 zijn de eerste prioriteiten vastgesteld namelijk een herijking van de Regiovisie en een wijzigingspakket met actualiseringen van de Verordeningen Jeugd, met daarin meegenomen een afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulp. Begin 2026 worden die lokaal uitgewerkt en ter vaststelling aan de raden voorgelegd.

Afbouw BBR
Eind 2024 is in het PHO-jeugd afgesproken dat binnen de gespecialiseerde jeugdhulp regio Holland Rijnland de Buiten Budgettaire Route (BBR) in twee jaar moet worden afgebouwd. Een BBR-aanvraag kan worden gedaan door lokale jeugdteams en Gecertificeerde Instellingen voor de volgende categorieën:

- Zorgaanbod dat niet is gecontracteerd (26,3%)
- Urgente zorg bij gecontracteerde jeugdhulpaanbieders die hun maximale bestedingsruimte hebben bereikt (22,6%)
- Verlengingen van eerder toegekende BBR-aanvragen, gecontracteerde zorg (10,8%)
- Verlengingen van eerder toegekende BBR-aanvragen, niet-gecontracteerde zorg (33,2%)
- Aanvragen door woonplaatsbeginsel (7,1%)

N.B. De bovengenoemde percentages gaan over het aantal goedgekeurde BBR-aanvragen in 2025 en zijn van de hele regio Holland Rijnland.

Een deel van de BBR-aanvragen is onvermijdelijk en blijft na de afbouw van de BBR bestaan (woonplaatsbeginsel en bijzondere vormen van zorg die niet van tevoren ingekocht kunnen worden, zogeheten maatwerk). Het project Afbouw BBR is erop gericht om de vermijdelijke BBR-aanvragen te voorkomen en enkel nog de onvoorziene BBR-aanvragen te verwerken. In de praktijk zien we het aantal aanvragen voor de BBR echter nog steeds toenemen. Eind 2025 is binnen een project van de Taskforce Prioriteiten Programma de (klant)reis van kind en gezin door gespecialiseerde jeugdhulp in beeld gebracht. Uit de resultaten komt naar voren dat de stijging van de aanvragen in de BBR een graadmeter is voor het functioneren van het huidige stelsel. Alle knelpunten zijn in beeld gebracht en de ontwikkelaanpak om gericht te komen tot passende acties en maatregelen binnen het project Afbouw BBR is gereed en in gang gezet. In oktober 2025 is het Voorstel Eerste maatregelen BBR goedgekeurd door de wethouders Jeugd van regio Holland Rijnland. Deze maatregelen zijn per 1-1-2026 ingevoerd. De ontwikkelaanpak van het project Afbouw BBR is een continue cyclus die aan het einde van het eerste kwartaal van 2026 in gang wordt gezet en nieuwe voorstellen voor acties en maatregelen gaat opleveren.

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen
In 2025 is het participatieproces voor het nieuwe beleidskader gezondheid, sport, spelen en bewegen vormgegeven en uitgevoerd. In deze fase zijn de belangrijkste trends, opgaven en uitgangspunten in kaart gebracht, zodat een stevige basis ontstond voor verdere uitwerking. In de tweede helft van 2025 is een uitgebreid participatietraject uitgevoerd met partners uit de stad. Voor elk beleidsdomein zijn themasessies georganiseerd met professionele organisaties, verenigingen en maatschappelijke partners. Specifiek voor het speelruimtebeleid werd een participatiebijeenkomst met de speeltuinverenigingen en Leidse Bond van Speeltuinen georganiseerd. Daarnaast is via een enquête op platform DoeMee een brede groep inwoners bereikt en zijn er samen met BuZz aanvullende bijeenkomsten gehouden met specifieke doelgroepen om hun ervaringen en behoeften op te halen. Verder zijn ook twee activiteiten georganiseerd met kinderen. Ook hier kwam speelbeleid ruimschoots aanbod. De opbrengsten uit al deze trajecten kwamen samen tijdens een groot stadscongres op 26 november 2025, waar alle vier de domeinen met veel energie en in samenhang

werden benaderd. Verschillende partners uit de stad gaven hun mening op spelen in de openbare ruimte en speeltuinverenigingen.

Het nieuw op te stellen beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen is ook van toepassing op *Programma 8C Sport* en *Programma 9B Preventie*.

Motie 'Een nieuw speeltuingebouw voor speeltuinvereniging Zuidwest!'
In 2025 is de speeltuinvereniging gestart met de vergunningsaanvraag voor het nieuwe gebouw. Er is vertraging ontstaan in het proces doordat de vergunningsaanvraag in het laatste kwartaal van 2025 is ingediend. Er is besloten het beschikbare budget van € 50.000, - over te zetten naar de begroting van 2026, omdat dit in 2025 niet uitgegeven kon worden.

Schoolpleinen
In 2025 is een verkenning gestart naar wat er nodig zou zijn om schoolpleinen in Leiden groen en speelvriendelijk in te richten. Daarin wordt opgenomen welke maatregelen mogelijk zijn voor de inrichting, waar welke verantwoordelijkheid ligt, welke partijen betrokken zijn en welke financiële middelen nodig en beschikbaar zijn. We hebben een eerste verkenning gedaan naar wat er nodig is om schoolpleinen openbaar toegankelijk te houden en/of maken, zodat kinderen uit de buurt er na schooltijd kunnen spelen. In 2025 zijn de voorbereidingen gestart voor het vergroenen van het Bonaireplein. De uitvoering daarvan vindt plaats in 2026. Ook is dankzij een subsidie van IVN Natuureducatie en Jantje Beton een impuls gegeven aan het vergroenen van het schoolplein van de Anne Frankschool.

SamenSpeelbelofte
Vanuit de SamenSpeelbelofte zijn in 2025 SamenSpeeldagen georganiseerd bij inclusieve speeltuinverenigingen. Daarnaast blijven we kinderen betrekken bij de inrichting van speel- en beweegruimte. In 2025 in het bijzonder doordat de Kinderraad een advies heeft uitgebracht voor de herinrichting van de natuurspeelplek Cronesteyn. Het streven is om dit in 2026 uit te voeren. Ook heeft de Kinderraad een speurtocht gemaakt voor Polderpark Cronesteyn, waarvan in 2026 de definitieve versie wordt gelanceerd.

Besparingen Hecht
Het is gelukt om de besparingen die Hecht heeft doorgevoerd die onze aanvullende diensten raken bij te stellen en op te vangen. Daarmee hebben deze besparingen geen effect op gezinnen en jeugdigen.

Gezonde Kansrijke Start Leiden
Vorig jaar hebben wij bij de aanpak Gezonde Kansrijke Start Leiden gezamenlijk met BuZz de aanpak BuZz BrainZz ontwikkeld. Bij deze aanpak gaat BuZz in gesprek met ervaringsdeskundigen en mensen met ervaringskennis over diverse onderwerpen zoals Nu Niet Zwanger. Doel van deze aanpak is het beleid aan te passen aan de beleving en behoeften van de inwoners. Bij het beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen heeft BuZz BrainZz als onderdeel van het participatietraject gesprekken gevoerd met inwoners in drie wijken in Leiden.

Peuterspeelopvang en kinderopvang

In 2025 zijn de meeste peuters met een indicatie van het Centrum voor Jeugd en Gezin doorgeleid naar de Voorschoolse Educatie (VE). De realisatie van de voorschoolse educatie was in 2024 370 peuters en in 2025 346. Dit verschil komt voort uit demografische ontwikkelingen.

De Toezicht en Handhaving Kinderopvang, een wettelijke taak van de gemeente, liep in 2025 grotendeels volgens planning. De jaarlijkse inspecties door de GGD van alle locaties kinderopvang zijn grotendeels volgens planning verlopen. De kwaliteit van de kinderopvang is op orde, er hebben zich geen noemenswaardige incidenten voorgedaan. Leiden hanteert meestal een herstellend handhavingsbeleid, wat betekent dat bestraffing meestal met een aanwijzing kan worden afgedaan. In overleg met de houders van de kinderopvang wordt naar een oplossing van het probleem gezocht. De GGD is hierbij een belangrijke, toezichthoudende partner.

Beleidsterrein Onderwijs

Nationaal Onderwijsstad 2025
Leiden mocht in 2025 met trots de titel van Nationale Onderwijsstad dragen. In dit jaar vonden in totaal 226 bijeenkomsten plaats, met meer dan 80 partners en ongeveer 17.000 deelnemers. Het programma bestond uit lezingen, symposia, festivals, netwerkbijeenkomsten en andere activiteiten dat georganiseerd werden door scholen, de gemeente, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het thema was 'samen er dwars doorheen, dat is de kracht van Leiden'. Dit thema maakte zichtbaar hoe we als onderwijspartners samenwerken

door sectoren en opgaven heen. De titel heeft de gezamenlijke trots en het netwerk versterkt. We zetten de beweging daarom door in 2026.

Rijke Leerdag
In 2025 is de Rijke Leerdag in Leiden via de rijksregeling *School en Omgeving* uitgebreid van vier naar zeven basisscholen en één middelbare school. Voor de scholen die geen rijkssubsidie ontvingen, zijn middelen beschikbaar gesteld vanuit de Leidse Educatieve Agenda (LEA).

Leidse Week van Gelijke Kansen
Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is de titel 'Nationale Onderwijsstad van het Jaar' ingezet om aandacht te vragen voor het belang van kansengelijkheid. In de eerste week van november 2025 (landelijke gelijke kansen week) werd een Leidse Week van Gelijke Kansen georganiseerd. Deze werd groots geopend op maandag 3 november 2025 met een landelijk Gelijke Kansen-congres "*Dwars denken, samen doen: welke rol heb jij?*" voor bestuurders, beleidsmakers en professionals in en rondom het onderwijs. Deze dag werd georganiseerd in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie (GKA, Ministerie van OCW). Er namen ruim 500 professionals uit het land deel aan dit congres. Ook vonden er de rest van de week activiteiten en bijeenkomsten plaats voor Leidse professionals, beleidsmakers, ouders, kinderen en jongeren. Het weekprogramma is vormgegeven in samenwerking met een groot aantal organisaties uit de stad. Alle betrokken professionals blikken met trots terug op deze week, het hoogtepunt van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak waarin alle inzet op gelijke kansen zichtbaar werd.

Nieuwkomersonderwijs
Gemeenten zijn verplicht ervoor te zorgen dat kinderen binnen drie maanden na aankomst in Nederland naar school kunnen. In samenwerking met het onderwijs is gekeken op welke manier het beste zou kunnen worden opgeschaald met de komst van AZC Paardenwei. In 2025 hebben we mboRijnland bereid gevonden om in opdracht van scholengroep Leonardo da Vinci vanaf januari 2026 ISK-onderwijs te gaan verzorgen en om hier onderwijsruimte beschikbaar voor te stellen. Met dit 16+ aanbod willen we passender en beroepsgerichter onderwijs bieden aan de 16+ nieuwkomer, die vanwege de leeftijd vaker wordt voorbereid op de mbo-entree opleiding.

Da Vinci ISK is eind 2025 verhuisd naar de gerenoveerde locatie aan de Noachstraat. Dit maakt in 2026 de start mogelijk van de vernieuwbouw van de permanente ISK-locatie aan de Vijfmeilaan.

In 2025 hebben Voorschoten en Wassenaar zich aangesloten bij het Convenant Nieuwkomersonderwijs Leidse regio primair onderwijs. Hiermee hebben ook deze gemeenten ingestemd met de samenwerkingsafspraken uit het convenant en de intentie om te zorgen voor de juiste ondersteuning wanneer een leerling vanuit de internationale taalklassen doorstroomt.

Nieuw regionaal programma Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en duurzaam werk 2026-2029
In 2025 werkten we met het Regionaal Bureau Leerrecht (RBL), het onderwijs en de regiogemeenten aan de voorbereiding van het nieuwe regionale programma VSV en duurzaam werk 2026-2029. Deze voorbereidingen resulteerden in een regionaal programma dat bestuurlijk is vastgesteld en ondertekend, in aanloop naar de *Wet van school naar duurzaam* werk die per 1 januari 2026 in werking is getreden. Daarmee legden we in 2025 een succesvolle basis voor de uitvoering van het nieuwe programma in 2026.

Tegengaan verzuim en thuiszitters
In schooljaar 2024/2025 laten de verzuimcijfers in Leiden een duidelijke daling zien van het ongeoorloofd verzuim, terwijl het absoluut verzuim structureel onder de streefwaarden blijft. Dit past bij de gezamenlijke inzet van het RBL, scholen en partners op beter inzicht in zowel geoorloofd als ongeoorloofd verzuim, zodat sneller en gerichter kan worden gehandeld. Tegelijkertijd is het aantal thuiszitters met een schoolinschrijving toegenomen; een ontwikkeling die past in een bredere landelijke trend, waarbij psychische problematiek onder jongeren een belangrijke factor is. Tegen die achtergrond hebben wij in 2025 als gemeente, samen met het onderwijs en het RBL, de beweging van verzuim naar schoolaanwezigheid ingezet, die in de komende jaren verder beleidsmatig wordt uitgewerkt.

Studentenwelzijn
In 2025 hebben we een uitbreiding van interventies in de stad kunnen faciliteren zoals de inzet van GGD op studentorganisaties in het kader van de sociale veiligheid, de inzet van KAS (Kenniscentrum Angst en Stress bij Jeugd) en de inzet van Transformers Community. Daarnaast hebben we goedwerkende inzet kunnen continueren zoals die van Stichting Praat Erover en Door het Geluid. Landelijk zijn we vanuit Leiden de Veerkrachtcoalitie gestart als samenwerking tussen studentensteden op het gebied van studentenwelzijn.

Natuur- en duurzaamheidseducatie
In 2025 hebben we 38.000 deelnames van Leidse kinderen en jongeren aan natuur- en duurzaamheidsactiviteiten gerealiseerd. Belangrijke mijlpalen waren de start van twee Repair Clubs

voor kinderen, de organisatie van het eerste Leidse Duurzaamheidsfestival voor het onderwijs en de uitbreiding en verankering van het Duurzame Docentennetwerk als stichting. Tot slot zijn voor twee schoolpleinen financieringsaanvragen bij IVN/Jantje Beton gehonoreerd.

Versterking van de samenwerking tussen onderwijs en zorg
In oktober 2025 is met de startnotitie *Van zorg naar onderwijs* een gezamenlijke regionale koers uitgewerkt voor de doorontwikkeling van het onderwijs-zorgcontinuüm. Daarbij zijn concrete actielijnen benoemd om meer samenhang in voorzieningen aan te brengen en de doorstroom van jeugdigen vanuit zorg naar onderwijs te verbeteren in 2026.

Bekostiging conciërges en ander onderwijsondersteunend personeel in het primair onderwijs
De subsidieregeling Bekostiging conciërges primair onderwijs 2025 is samen met het onderwijs en DZB geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is de subsidieregeling voor 2026–2027 opgesteld en uitgebreid met de bekostiging voor ander onderwijsondersteunend personeel, naast conciërges, in het primair onderwijs.

Beleidsterrein Onderwijshuisvesting

In juni 2025 is het Beleidsrijke Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2026-2042 vastgesteld, inclusief de Visie en Kaders voor het Beleidsrijke IHP. Hierbij is intensief samengewerkt met de Leidse schoolbesturen, waarmee zowel over de Visie en Kaders als het Beleidsrijke IHP overeenstemming is bereikt in het Op Overeenstemming Gericht Overleg. In het IHP staan twee scholenbouwprojecten die zijn doorgeschoven uit fase 3 van de Herwaardering van het IHP 2026-2032 -Visser 't Hooft Lyceum Kagerstraat en Bonaventura College Burggravenlaan-, 12 'nieuwe' scholenbouwprojecten en de vervanging van vier gemeentelijke gymzalen.

De projecten uit de Herwaardering van het IHP 2026-2042 bevinden zich in verschillende fasen van realisering. De renovatie en verduurzaming van wissellocatie Noachstraat 2 is afgerond. Het gebouw is in de zomer van 2025 in gebruik genomen door de Internationale Schakelklas (ISK) van de Scholengroep Leonardo da Vinci. De bouwwerkzaamheden voor de nieuwbouw van het Vlietlandcollege zijn verder gevorderd, maar de ingebruikname is een aantal maanden doorgeschoven. Dit geldt ook voor de vernieuwbouw van het schoolgebouw voor de ISK aan de Vijf Meilaan.

Over de lopende onderwijshuisvestingsprojecten wordt de gemeenteraad halfjaarlijks geïnformeerd met een voortgangsbrief van de wethouder.

Beleidsterrein 7A Jeugd

Doelen en prestaties bij 7A Jeugd

Doel	Prestatie	
7A1 Een krachtige pedagogische samenleving	7A1.1 Betrekken van de jeugd via jeugdparticipatie	✓
	7A1.2 Waarborgen kwaliteit (openbare) speelruimte	✓
7A2 Goede (gebiedsgerichte) ondersteuning en hulp aan jeugd en gezin	7A2.1 Vanuit het CJG uitvoeren Wet Publieke Gezondheid	✓
	7A2.2 Vanuit het CJG organiseren van informatie en advies en opvoedingsondersteuning	✓
	7A2.3 Vanuit het CJG organiseren van jeugdhulp door middel van jeugdteams	✓
7A3 Goede specialistische hulp beschikbaar	7A3.1 Het organiseren van specialistische hulp	÷

Toelichting op prestaties

Maatregelen om wachttijden te verlagen en kosten te verminderen worden uitgevoerd door de jeugdregio Holland Rijnland. Het aantal kinderen dat jeugdhulp gebruikt is gestagneerd en de kosten lijken te dalen.

Verbonden partijen

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)	
Motieven en doelen deelname GR	De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van gemeentelijke contractering in het kader van de Jeugdwet: (a) Regionale jeugdhulp in het gedwongen kader (b) Gespecialiseerde jeugdhulp.

Realisatie doelstellingen en prestaties 2024	▪ Uitvoering van gemeentelijke contractering in het kader van de Jeugdwet: (a) Regionale jeugdhulp in het gedwongen kader (b) Gespecialiseerde jeugdhulp.
	▪ Kwantitatieve en kwalitatieve monitoring van de uitvoering van de jeugdhulpcontracten.
	▪ Afhandeling facturatie van de jeugdhulp conform contracten via berichtenverkeer.
	▪ Opstellen definitieve prognose, afrekening en rapportage over 2024, prognoses en (tussen)rapportage over 2025 en begroting 2026.
	▪ Daarnaast is in 2025 gewerkt aan:
	  ▪ Bijdragen aan ombuigen zorglandschap door uitbreiden gecontracteerd aanbod op basis van analyse BBR-aanvragen (om inzet van niet gecontracteerd aanbod te verminderen) en opgave afbouw Jeugdhulp+.
	  ▪ Bijdragen aan aangescherpte werkwijze Buiten Budgettaire Routes, bijvoorbeeld door het loslaten van de budgetplafonds op gezinshuizen.
	  ▪ Doorontwikkeling dashboards in samenwerking met verwijzers om kostenbewust verwijzen en mogelijkheden voor casusregie te versterken.
	  ▪ Versterken toezicht en handhaving in het contractmanagement.
	  ▪ Voorbereidende werkzaamheden voor de aansluiting van Alphen aan den Rijn aan de jeugdhulpregio.

Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	Continue versterking organisatorische en financiële beheersbaarheid.
Bijdrage 2024	€ 1.149.000
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf verbonden partijen	

Effectindicatoren bij 7A Jeugd

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 7A1 Een krachtige pedagogische samenleving						
7A1.a Percentage inwoners dat het eens of helemaal eens is met de stelling dat er in de buitenruimte voldoende gelegenheid is om te sporten, bewegen of spelen voor kinderen / jongeren	-	62%	-	63%	≥ 69%	Stadsenquête
7A1.b Percentage inwoners dat het eens of helemaal eens is met de stelling dat er in de buitenruimte voldoende gelegenheid is om te sporten, bewegen of spelen voor volwassenen	-	55%	-	50%	≥ 59%	Stadsenquête
7A1.c Percentage inwoners dat vindt dat in de buurt voldoende speelmogelijkheden voor kinderen zijn	-	41%	-	49%	≥ 54%	Stadsenquête

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
7A1.d Percentage inwoners dat vindt dat de speelmogelijkheden in de buurt veilig zijn	-	41%	-	48%	≥ 51%	Stadsenquête
7A1.e Percentage inwoners dat vindt dat de speelmogelijkheden in de buurt uitdagend zijn	-	13%	-	18%	≥ 26%	Stadsenquête
7A1.f Percentage inwoners dat vindt dat er goede voorzieningen voor jongeren zijn	-	45%	-	42%	≥ 29%	Veiligheidsmonitor
Doel 7A3 Goede specialistische hulp beschikbaar						
7A3.a Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	15,8%	16,7%	16,2%*	nnb	≤ 14,0%	CBS (BBV - via wsjg)
7A3.b Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,2%	1,0%	1,1%*	nnb	≤ 1,0%	CBS (BBV - via wsjg)
7A3.c Aantal Leidse gezinnen dat door vrijwilligers wordt ondersteund bij opvoedproblemen	41	27	40	nnb	≥ 45	Jaarrapportage Homestart
7A3.d Percentage jeugdhulptrajecten met verblijf	-	1,9%	2,6%	1,33%	≤ 2,1%	SOZ/ Holland Rijnland
7A3.e Aantal jongeren in gesloten jeugdhulp	-	5	2	4	≤ 2	SOZ/ Holland Rijnland
7A3.f Gemiddelde trajectduur in dagen	-	196	280	225	200	SOZ/ Holland Rijnland
7A3.g Percentage jeugdigen met hoogspecialistische ambulante jeugd-GGZ van het totaal aantal jeugdigen met jeugdhulp	23%	20%	19%	17,7%	≤ 20%	SOZ/ Holland Rijnland
7A3.h Aantal trajecten ingezet bij niet-gecontracteerde aanbieders	-	84	111	201	≤ 50	SOZ/ Holland Rijnland

* In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal.

Beleidsterrein 7B Peuterspeelopvang en kinderopvang[

Doelen en prestaties bij 7B Peuterspeelzalen en kinderopvang

Doel	Prestatie	
7B1 Kwalitatief goed en toegankelijk aanbod van kindercentra	7B1.1 Zorgdragen voor voldoende aanbod peuterspeelopvang	✓
	7B1.2 Waarborgen kwaliteit kinderopvang / peuterspeelopvang	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 7B Peuterspeelopvang en kinderopvang

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 7B1 Kwalitatief goed en toegankelijk aanbod van kindercentra						
7B1.a Percentage kinderen van 0 tot 4 jaar dat deelneemt aan kinderdagopvang	67%	-	90%	66%	≥ 66%	CBS

Beleidsterrein 7C Onderwijsbeleid

Doelen en prestaties bij 7C Onderwijsbeleid

Doel	Prestatie	
7C1 Gelijke kansen voor kinderen en jongeren	7C1.1 Waarborgen van aanbod, kwaliteit en deelname aan voor- en vroegschoolse educatie	✓
	7C1.2 Ondersteunen van hoogwaardig taalaanbod in het onderwijs	✓
	7C1.3 Bevorderen van een goede samenwerking tussen ouder en professional	✓
7C2 Goede onderwijsondersteuning en samenwerking in het onderwijs	7C2.1 Ondersteunen zorg voor leerlingen met specifieke behoeften	✓
	7C2.2 Stimuleren samenwerking en voorzieningen in het onderwijs	✓
7C3 Als kennisstad toekomstbestendig onderwijs bevorderen met extra aandacht voor duurzaamheid, internationalisering en talentontwikkeling	7C3.1 Stimuleren van een duurzame rijke leeromgeving waarin leerlingen en onderwijsprofessionals hun eigen talenten kunnen ontwikkelen met aandacht voor een doorlopende leerlijn	✓
	7C3.2 Stimuleren dat leerlingen worden voorbereid op een internationale samenleving	✓
	7C3.3 Bevorderen van toekomstgerichte talentontwikkeling door samenwerking van onderwijs met bedrijven en instellingen	✓
7C4 Zoveel mogelijk leerlingen volgen onderwijs en halen een startkwalificatie of het verwerven van een werkplek	7C4.1 Sturing geven aan projecten die zich richten op het behalen van een startkwalificatie, terugkeer naar het onderwijs (ook voor thuiszitters) of het verwerven van een werkplek	✓
	7C4.2 Tegengaan verzuim leerplichtigen	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 7C Onderwijsbeleid

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 7C1 Gelijke kansen voor kinderen en jongeren						
7C1.a Aantal kinderen van 2,5 - 4 jaar dat heeft deelgenomen aan VE	350	328	357	346	≥ 340	Telgegevens VE-aanbieders
Doel 7C4 Zoveel mogelijk leerlingen volgen onderwijs en halen een startkwalificatie of het verwerven van een werkplek						
7C4.a Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen (aantal absoluut verzuimers die langer dan 3 maanden niet ingeschreven staan op een school (PO + VO + geen eerdere schoolinschrijving))	4,4	8,7	7,5	8,1	≤ 9,0	RBL
7C4.b Relatief verzuim per 1.000 leerlingen (aantal leerplichtigen 5-18 jaar dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is)	22,5	22,8	28,1	25	≤ 23,0	RBL
7C4.c Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie VO en MBO	2,7%	2,5%	2,7%	2,35%	≤ 2,5%	RBL

Beleidsterrein 7D Onderwijshuisvesting

Doelen en prestaties bij 7D Onderwijshuisvesting

Doel	Prestatie	
7D1 Goede kwantiteit en kwaliteit van onderwijshuisvesting	7D1.1 Realisatie van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging van lesgebouwen en gymnastieklokalen	÷
	7D1.2 In stand houden van de bestaande gymnastieklokalen door onderhoud en aanpassingen	✓
	7D1.3 Uitvoering van de overige wettelijke taken zoals OZB, schadeherstel en bekostiging gymnastiekonderwijs	✓

Toelichting op prestaties
De planning van twee projecten loopt vertraging op. In het IHP staan twee scholenbouwprojecten die zijn doorgeschoven uit fase 3 van de Herwaardering van het IHP 2026-2032 -Visser 't Hooft Lyceum Kagerstraat en Bonaventura College Burggravenlaan.

Effectindicatoren bij 7D Onderwijshuisvesting

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
7D1 Goede kwantiteit en kwaliteit van onderwijshuisvesting						
7D1.a Rapportcijfer inwoners voor de kwaliteit van schoolgebouwen	-	7,4	-	7,7	≥ 7,5	Stadsenquête

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- Subsidieregeling Bekostiging conciërges en ander onderwijsondersteunend personeel in het primair onderwijs 2026-2027 (WAJ-1020-2025)

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Jeugd en onderwijs Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Jeugd	Lasten	49.216	53.883	-3.156	50.727	48.640	2.087
	Baten	-1.467	-1.247	-745	-1.992	-2.177	185
Saldo		**47.749**	**52.636**	**-3.900**	**48.736**	**46.464**	**2.272**
Peuterspeelopvang en kinderopvang	Lasten	1.945	2.083	142	2.225	2.186	39
	Baten	-41	-4	-	-4	-4	-0
Saldo		**1.904**	**2.079**	**142**	**2.220**	**2.181**	**39**
Onderwijsbeleid	Lasten	10.834	9.926	2.301	12.227	12.326	-99
	Baten	-5.338	-3.952	-2.048	-6.000	-6.192	192
Saldo		**5.497**	**5.974**	**253**	**6.227**	**6.134**	**93**
Onderwijshuisvesting	Lasten	13.056	13.750	-1.120	12.630	12.635	-4
	Baten	-339	-340	0	-340	-349	9
Saldo		**12.718**	**13.411**	**-1.120**	**12.290**	**12.285**	**5**
Programma	**Lasten**	**75.052**	**79.642**	**-1.833**	**77.809**	**75.787**	**2.022**
	Baten	**-7.185**	**-5.544**	**-2.793**	**-8.336**	**-8.723**	**386**
Saldo van baten en lasten		**67.867**	**74.099**	**-4.626**	**69.473**	**67.064**	**2.409**
Reserves	**Toevoeging**	**65**	**-**	**5.079**	**5.079**	**5.079**	**0**
	Onttrekking	**-7.496**	**-7.647**	**4.359**	**-3.288**	**-3.142**	**-146**
Mutaties reserves		**-7.431**	**-7.647**	**9.438**	**1.791**	**1.937**	**-146**
Resultaat		**60.437**	**66.452**	**4.812**	**71.264**	**69.001**	**2.263**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 7 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve onderwijshuisvesting	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-55	-55	-	-55	-55	0
Saldo		**-55**	**-55**	**-**	**-55**	**-55**	**0**
Reserve Sociaal Domein P7	Toevoeging	-	-	5.079	5.079	5.079	0
	Onttrekking	-6.959	-7.592	4.359	-3.233	-3.087	-146
Saldo		**-6.959**	**-7.592**	**9.438**	**1.847**	**1.993**	**-146**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P7	Toevoeging	65	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-481	-	-	-	-	-
Saldo		**-416**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal	**Toevoeging**	**65**	**-**	**5.079**	**5.079**	**5.079**	**0**
	Onttrekking	**-7.496**	**-7.647**	**4.359**	**-3.288**	**-3.142**	**-146**
Reserves programma 7		**-7.431**	**-7.647**	**9.438**	**1.791**	**1.937**	**-146**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

7A Jeugd
De belangrijkste oorzaak van het resultaat zijn de lagere kosten voor de regionale specialistische jeugdhulp. De verantwoorde kosten in 2025 voor de regionale specialistische jeugdhulp waren voor het grootste deel nog gebaseerd op de tweede prognose van 2025 van de SOZ en zijn de totale kosten in de Leidse begroting ingeschat op € 32,67 miljoen. In de in februari 2026 ontvangen voorlopige verantwoording 2025 komt Leiden uit op € 31,23 miljoen, een onderbesteding van €1,4 miljoen.

Hoewel er nader onderzoek en analyse nodig is om een helder en eenduidig beeld te krijgen van de oorzaken van deze forse onderbesteding is er wel al een aantal factoren dat hierbij een rol speelt te benoemen:
- Door het monitoren van de data en de sturing van de SOZ zijn de kosten voor het Landelijke Transitie Arrangement (LTA) gedaald.
- Bij stichting Jeugdteams is veel aandacht voor afbakening van de jeugdhulp. Ongeveer een kwart van de aanmeldingen bij stichting Jeugdteams werd verwezen naar passende hulp of ondersteuning buiten de jeugdwet.
- In de pedagogische basis van Leiden is aandacht voor normaliseren; het versterken van het gewone leven. - Hiernaast kan het zijn dat door de voorbereiding van maatregelen uit de Taskforce in de jeugdhulpregio Holland Rijnland een voorgesorteerd effect is ontstaan.
- Daarbovenop is het aantal kinderen in Leiden de afgelopen jaren gedaald en daalt ook het aantal kinderen dat jeugdhulp ontvangt de laatste jaren.

Overige meevallers binnen het beleidsterrein Jeugd zijn:
- Op basis van de Meicirculaire 2025 zijn binnen het programmaonderdeel Jeugd € 261.000 aan extra middelen geraamd als gevolg van de vrijval van de reservering compensatieregeling Voogdij 18+ en de loon- en prijsbijstelling van Voogdij 18+. Hier staan geen verplichtingen tegenover. Dit levert een voordeel op van € 261.000.
- Ondanks eerdere bijstellingen van het budget bij de derde technische- en de slotwijziging is er ten opzichte van de raming voor de persoonsgebonden budgetten Jeugd (PGB's) nog sprake van een onderbesteding van € 79.000.
- Met betrekking tot de uitvoeringskosten Jeugd, in het bijzonder de kosten voor het beleidsprogramma Jeugd Holland Rijnland, is sprake van een onderbesteding van € 220.700. Een deel van de geraamde uitgaven voor het programma is binnen het programma overhead verantwoord.
- Ten opzichte van de raming voor speeltuinen en speelaccommodaties is een bedrag van € 208.500 niet besteed. Dit wordt vooral veroorzaakt door het nog niet ten uitvoering komen van het bij de Kaderbrief 2025 toegevoegde budget van € 175.000 voor de speelplekken in Leiden Noord en Cronensteijn.
- Tenslotte is er voor de onderdelen Centrum voor Jeugd en Gezin en de Jeugd- en Gezinteams sprake van een totale overbesteding van € 172.300.

7B Peuterspeelopvang en kinderopvang
Er zijn geen relevante afwijkingen.

7C Onderwijsbeleid
Er zijn geen relevante afwijkingen.

7D Onderwijshuisvesting
Er zijn geen relevante afwijkingen.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Er zijn geen relevante afwijkingen.

INVESTERINGEN
Overschrijdingen op investeringskredieten
Niet van toepassing.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Niet van toepassing.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7101242 nota spelen en bewegen 2017
Het resterende bedrag wordt ingezet voor een speelplek aan de Stadhouderslaan als onderdeel van het project Gezonde Buurt. Als gevolg van onvoorziene omstandigheden is het ontwerp voor deze speelplek aangepast, hier is ook opnieuw in geparticipeerd door de buurt. Hierdoor duren de werkzaamheden aan de Stadhouderslaan langer dan gepland. Naar verwachting worden dit jaar de laatste projecten afgerond. Daarna kan het krediet naar verwachting in 2026 worden afgesloten.

7101741 IHP Vlietlandcollege inclusief gymzaal
Voor het project heeft de gemeente Leiden eerst het oude schoolgebouw gesloopt en tijdelijke voorzieningen getroffen voor met het hoogbouwgedeelte van de ISK. Na de zomerperiode 2025 is de aannemer in opdracht van het schoolbestuur begonnen met de bouwwerkzaamheden van het nieuwe schoolgebouw. De werkzaamheden zijn gepland tot mei 2027 waarna de school het nieuwe gebouw kan gaan betrekken.

7101780 Sportzaal Oppenheimstraat 4a
Het project is in uitvoering en wordt naar verwachting in 2027 opgeleverd.

7100815 3 basisscholen Broekplein
De nieuwbouw basisscholen Broekplein is afgerond. In 2026 moet de financiële afronding van het project plaatsvinden. Dit betekent dat we de accountantsverklaring moeten ontvangen en daarna de eindafrekening met het schoolbestuur regelen. Hierna kan het project in 2026 worden afgesloten

7100560 JS speeltoestellen in speeltuinen
Betreft een jaarschrijf krediet voor speeltoestellen in speeltuinen. Is elk jaar nodig

7101732 IHP De Weerklank, inclusief gymzaal
Het project is in uitvoering. Als gevolg van en dalend leerlingenaantal is er sprake van een wijziging van de scope van het project. Een einddatum van het project is nog niet bekend.

7101734 IHP Lucas van Leyden Vliet
Het project is nog in uitvoering. Omdat de wissellocatie te laat beschikbaar kwam, is het project uitgelopen en het krediet nog niet afgesloten. De verwachte oplevering is 2029.

7101737 IHP Noachstraat (wissellocatie)
Het project is bijna afgerond. De verwachte afronding van het krediet is in 2026. Op dit moment worden de laatste werkzaamheden gedaan en kan het krediet worden afgesloten zodra de laatste betalingen verricht zijn.

7101738 IHP scholencomplex De Zwaluw/7101739 IHP scholencomplex Stevenshof + gymzaal
Voor deze projecten zouden er noodlokalen geplaatst worden voor tijdens de bouw. Omdat er is gekozen om de schoenl in de Noachstraat te huisvesten, moet de scholen wachten op deze ruimte tot 2029. De verwachte oplevering is dus 2029.

8

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie

Programmanummer	8
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Energie, Werk en Inkomen en Cultuur Economie, Kennis, Sport en Gezondheid Bestuur, Veiligheid en Handhaving Klimaat, Mobiliteit en Financiën.

De missie van het programma Cultuur, sport en recreatie luidt:
"Cultuur, cultuurhistorie, sport en evenementen zijn van grote waarde voor de versterking van de positie van Leiden in de regio Randstad. Bovendien zijn sport, recreatie, evenementen en cultuur, belangrijk voor de sociale structuur van de stad. Het aanbod van voorzieningen zal toegankelijk zijn om de ontwikkeling en ontspanning van inwoners te verzekeren en onderscheidend om de centrumfunctie voor bezoekers te benutten."

Ontwikkelingen in 2025

Cultuur, erfgoed, sport en evenementen; Leiden bruist van activiteiten, met deelnemers en bezoekers van binnen en buiten Leiden.

Cultuur biedt de gelegenheid tot ontwikkeling en ontmoeting, tot genieten en ontdekken. Cultuur moet toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht leeftijd, afkomst, opleiding, herkomst, talent en/of vitaliteit. Cultuur draagt ook bij aan maatschappelijke doelen. Gezamenlijk kunnen we meer bereiken. Daarom werken gemeente en instellingen samen aan een inspirerende en inclusieve stad. Een stad waar iedereen, van jong tot oud, zich betrokken voelt bij en verantwoordelijk voor de plek waar ze wonen of werken. We werken onder andere samen toe naar een groot bereik, inclusief en divers aanbod, een laagdrempelige cultuureducatie en -participatie en aandacht voor makers en betaalbare accommodaties.
De periode (2022-2023) direct na de coronapandemie stond met name in het teken van herstel van de sector. In 2024 en 2025 gaat het weer goed met de cultuursector en zien we de bezoekersaantallen terug op het oude niveau van voor corona. De cultuursector in Nederland kampt wel met een aanzienlijke kostenstijging. Belangrijke oorzaak daarvan is de stijgende personeelskosten: door cao-ontwikkelingen en de noodzaak tot 'fair pay' (een eerlijke beloning voor makers). Door deze kostenstijgingen hebben organisaties minder financiële buffers, wat de continuïteit in gevaar kan brengen.

Een goed aanbod van evenementen is belangrijk voor de stad. Leiden zet in op een onderscheidend aanbod, passend bij het profiel van de stad en met een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Met erfgoed en de historische cultuur heeft Leiden een onderscheidende kracht in huis. Daarbij gaat het om de waarde van erfgoed zelf, maar ook om de meerwaarde voor de stad. We werken onder meer aan de toegankelijkheid van kennis en collecties, aan de erfgoedinclusieve ontwikkeling van de (fysieke) stad en aan de diverse beleving van erfgoed. De gemeentelijke instelling Erfgoed Leiden en Omstreken zet in op de renovatie en verduurzaming van de locatie Boisotkade (aan het singelpark). Na de renovatie zal Erfgoed Leiden en Omstreken een inspirerende plek zijn voor bezoekers, medewerkers én Singelparkwandelaars; een aantrekkelijke erfgoedhotspot, in open verbinding met de stad en regio.

Programma 8C Sport is onderdeel van het sociaal domein, net als de programma's 7, 9 en 10. Voldoende bewegen is een essentieel onderdeel voor een gezonde en actieve leefstijl. Daar hechten we grote waarde aan.

Daarom hebben ons in 2025 weer actief ingezet om ervoor te zorgen dat alle Leidenaars voldoende kunnen sporten, spelen, bewegen en ontmoeten. Zo is in 2025 is gewerkt aan het fundament voor een nieuw integraal beleidskader, is ingestemd met het Sportaccommodatieplan 2025–2036 en is gewerkt aan het realiseren van sportgelegenheden in de openbare ruimte.

Beleidsterrein Cultuur

Bezoekersaantallen culturele instellingen en evenementen
De bezoekersaantallen aan de Leidse podia nemen gestaag toe van 203.000 in 2022 naar 289.000 in 2025. Er waren in 2025 ongeveer 414.000 bezoekers aan culturele evenementen, ruim 10.000 meer dan in 2024. Het aantal bezoekers van de bibliotheek neemt sinds 2022 (na corona) gestaag toe, tot jaarlijks 825.000 in 2025. Ook neemt de bezettingsraad bij het cultuureducatie aanbod toe sinds 2022. Het percentage Leidenaren dat een culturele voorstelling bezoekt is sinds 2023 van 82% naar 85% gestegen en het aantal beoefenaars van amateurkunst is gestegen van 48% naar 54% (stadsenquête 2025). Uit de Binnenstad enquête staan culturele activiteiten, evenementen en ruimte voor creatievelingen driemaal in de top tien van prioriteiten voor de binnenstad. De vele activiteiten vinden plaats volgens de uitvoeringsovereenkomsten met de instellingen en de uitvoeringsagenda 2025-2026. Door kostenstijgingen (loonstijgingen en duurdere inkoop die harder stijgen dan de indexering van de subsidie) boeken een aantal culturele instellingen een negatief resultaat en ontstaan er uitdagingen in de exploitatie.

Nieuw subsidiestelsel cultuur
Op 18 februari 2025 zijn de drie nieuwe subsidieregelingen cultuur na een uitgebreid participatietraject vastgesteld. Voor 1 mei 2025 kon het culturele veld een aanvraag indienen via de nieuwe meerjarige subsidieregeling cultuur 2026-2028. Voor 1 oktober 2025 kon het culturele veld een aanvraag indienen voor de eenjarige regeling ‘Culturele Projecten' voor het jaar 2026. Al deze aanvragen zijn door een externe adviescommissie beoordeeld waarna een advies aan het college volgde. Het advies is zonder wijzigingen door het college vastgesteld. De twee regelingen waren sterk overvraagd. Dit komt grotendeels door een toename van de loonkosten door Fair Pay en ambities voor groei, maar ook door kosten voor de (inhuur van) faciliteiten, zoals bij evenementen. Het subsidieplafond voor de meerjarige subsidieregeling cultuur is als gevolg van amendement A.25.0073.08 in november 2025 verhoogd.

Educatief aanbod / Verwonder om de Hoek
Via het platform Verwonder om de Hoek werken de Cultuureducatiegroep, BplusC en Naturalis samen aan de uitvoering van de rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK4, 2025–2028). Met gemeenten, scholen en culturele partners is een nieuw projectplan opgesteld. De activiteiten met scholen zijn in 2025 voortgezet, met nadruk op kwalitatieve cultuureducatie, samenwerking tussen onderwijs en culturele instellingen en het verbinden van binnen- en buitenschools aanbod. In Leiden is extra ingezet op de onderwijskansen voor scholen en voor de scholen die een brugfunctionaris hebben aangesteld. Ook is er extra inzet op scholen in het speciaal (basis)onderwijs. De cultuurcoaches spelen hierin een centrale rol. Speciaal voor Leiden worden via het platform ook de kennismakingscursussen kunst, cultuur, natuur en techniek buiten schooltijd aangeboden. Dit is een breed palet aan kortlopende cursussen (bijv. instrumenten, theater, beeldhouwen of een museumclub) die voor kinderen en jongeren beschikbaar komen tegen een redelijk tarief, vergelijkbaar met de sportintro-activiteiten.

BplusC inhoudelijke vernieuwing
BplusC heeft verdere stappen gezet in de vernieuwing van het activiteitenaanbod, de dienstverlening en de vestigingen. Door een reorganisatie is de organisatie beter toegerust om de doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan te realiseren. De overdracht van de activiteiten dans, beeldend en theater aan andere aanbieders is zorgvuldig en volgens planning verlopen. De wijkvestiging Stevenshof is met inzet van de SPUK (Specifieke Uitkering) lokale bibliotheekvoorzieningen vernieuwd en in september 2025 heropend. Voor de wijkvestiging Het Gebouw (Leiden-Noord) zijn plannen opgesteld, de uitvoering van de vernieuwing vindt plaats in 2026. BplusC heeft verder gewerkt aan een nieuwe visie op muziekeducatie. Deze visie sluit beter aan bij de gemeentelijke subsidievoorwaarden, met een duidelijke focus op jeugd tot 21 jaar, het stimuleren van samenspel en het aanbieden van activiteiten waarvoor geen (commercieel) marktaanbod bestaat.

BplusC huisvesting muziekschool
Bij de uitwerking van de plannen voor de (her)huisvesting van de muziekschool aan de Hazewindsteeg, is gebleken dat de concertzaal en oefenruimtes vanwege de benodigde geluidsisolatie niet kunnen worden gerealiseerd in het bestaande voorhuis aan de Oude Vest. Na de keuze door het college (oktober 2024) voor scenario 1, het verkleinen van het Programma van Eisen en het plan passend maken voor de locatie Hazewindsteeg, is dit scenario vervolgens nader uitgewerkt. In november 2025 heeft de raad het Kaderbesluit vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor de verdere ontwikkeling van de muziekschool zijn vastgelegd.

BplusC herontwikkeling bibliotheek
Ook voor het project herontwikkeling Bibliotheek is in 2025 een Kaderbesluit vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor de herontwikkeling zijn vastgelegd. Het doel is de bibliotheek te ontwikkelen tot een levendige en toegankelijke ontmoetingsplek voor jong en oud. In 2025 is met BplusC gewerkt aan het opstellen van het Programma van Eisen. Dit wordt in samenspraak gedaan met onder meer gebruikers van de bibliotheek, maatschappelijke partners en omwonenden.

Musea
Het totaal aantal bezoekers van de Leidse musea is gestegen. Bij vier van de Leidse musea is een flinke stijging te zien in de bezoekersaantallen. De bezoekersaantallen voor Japanmuseum SieboldHuis kenden in 2024 een flinke piek; 2024 was een heel goed jaar voor dit museum. In 2025 zijn minder bezoekers in het museum geweest dan het jaar daarvoor. De bezoekersaantallen van het museum zijn in 2025 weer genormaliseerd en in lijn met de voorgaande jaren.

BEZOEKERS MUSEA (afgerond)	2024	**2025**
Naturalis	494.000	541.000
Rijksmuseum van Oudheden	193.000	195.000
Hortus Botanicus Leiden	256.000	272.000
Wereldmuseum	95.000	124.000
Museum De Lakenhal	78.000	89.000
Museum Boerhaave	101.000	100.000
SieboldHuis	64.000	54.000
Molenmuseum De Valk	35.000	39.000
TOTAAL	1.316.000	1.414.000

Museum De Lakenhal
In 2025 verwelkomde Museum De Lakenhal bijna 89.000 bezoekers. De stijging van het aantal bezoekers ten opzichte van 2024 was ruim 14%, waarmee de in 2023 ingezette stijgende lijn duidelijk doorzet. Deze ontwikkeling is het resultaat van kwalitatief hoogwaardige tentoonstellingen, zoals Floris Verster – Thuis in het groen, Meesterlijk Mysterie – Over Rembrandts raadselachtige tijdgenoot, de Doesjenelprijs 2025, Natuurlijk Jan Wolkers – een eeuw verwondering en Nieuw Leids deken met Vera van de Seyp.

Museum De Lakenhal zet gerichte marketingcampagnes in voor toeristen, aangevuld met substantiële free publicity richting een breder publiek. Ook werd gefocust op het vergroten van de merkbekendheid van het museum, wat aantoonbaar heeft bijgedragen aan de groei van de bezoekerscijfers. Daarnaast was er veel aandacht voor publieksprogramma's waarin scholen, gezinnen, jongeren, ouderen en andere doelgroepen worden betrokken, zoals Memorabel, Lakenhal Laat, College op Zondag en Museumnacht.

Museum De Lakenhal werkt verder aan de versteviging van de positie in de stad en de dialoog met anderen. Door diverse lokale en (inter-)nationale samenwerkingen versterkt het museum de organisatie, de kennis over de collectie en het publieksbereik. Ook investeerde Museum De Lakenhal in de implementatie van een nieuw standplaatsregistratiesysteem voor de collectie.

Museum De Lakenhal heeft de opdracht gekregen om tot een toekomstbestendig bedrijfsplan te komen met een sluitende begroting. Daarvoor zijn in 2025 belangrijke stappen genomen. Er zijn drie functies boventallig verklaard en er is bij de kaderbrief structureel extra financiering toegekend. Ook wordt ingezet op hogere bezoekersinkomsten: het museum werkt naar structureel 80.000 bezoekers per jaar en een beter renderende bezoekersmix.

Mediafonds
Sterke lokale media zijn van groot belang voor de stad en de (lokale) democratie. Het Leids Mediafonds bevordert de kwaliteitsjournalistiek om inwoners, instellingen en bedrijven beter te informeren over wat er speelt in Leiden en de directe omgeving. Vanuit de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek van de provincie Zuid-Holland is in 2025 de door de gemeente Leiden verleende subsidie aan het Leids Media Fonds voor 2025 verhoogd met € 37.500. Dit was het laatste jaar waarin dit mogelijk was, vanaf volgend jaar treedt een gewijzigde regeling in werking.

Beleidsterrein Erfgoed

Erfgoed Leiden en Omstreken
In het project renovatie en verduurzaming van Boisotkade 2a (de thuisbasis van de gemeentelijke instelling Erfgoed Leiden en Omstreken) is de ontwerpfase afgerond. Er is een vergunning en de uitvoering kan van start. Het publiek heeft de tijdelijke studiezaal bij het Hoogheemraadschap van Rijnland gevonden. De tijdelijke huisvesting voor de medewerkers is uitgebreid met het Gravensteen. Hier hebben publieksevenementen en educatieve activiteiten een mooie historische locatie gevonden.

Erfgoed Leiden en Omstreken heeft de digitale basis op orde. Het collectiebeheersysteem Nexus, het e-depot en het archeologische systeem x-Situ ondersteunen de basistaken van de organisatie. Er is continue aandacht voor de doorontwikkeling van de functionaliteit en de aansluiting op ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Ook het gebruik van AI heeft steeds meer een plek bij het ontsluiten van de data. Aangesloten regiogemeenten gaan waar mogelijk mee in deze ontwikkelingen en worden zoveel mogelijk ontzorgd.

Erfgoed Leiden, inclusief Molenmuseum De Valk, is naast de standaard lessen voor basis- en voortgezet onderwijs, ook voor evenementen en kennisdeling een belangrijke partner in de stad en regio (hier ligt ook verbinding met programma 3E Kennisstad). De Openbaarheidsdag en de Museumnacht zijn druk bezocht. De universiteit laat studenten colleges volgen of onderzoek doen met de data van Erfgoed Leiden. Collega's van regiogemeenten komen graag sparren over specifieke onderwerpen met de erfgoedprofessionals van Erfgoed Leiden.

Molenmuseum De Valk
Het Molenmuseum heeft met bijna 39.000 bezoekers weer een topjaar gedraaid. Omdat het gebouw zwaar lijdt onder de klimaatveranderingen heeft het een beschermende laag gekregen van bijenwas. De eerste resultaten zijn veelbelovend.

Erfgoed en Omgevingswet
In 2025 zijn verdere voorbereidingen getroffen voor de opname van erfgoed in het Omgevingsplan. Het proces en de planning worden aangestuurd vanuit programma 6 Stedelijke Ontwikkeling (zie beleidsterrein 6A). Erfgoed is een wettelijke taak onder de Omgevingswet en is veelomvattend in een gelaagde historische stad als Leiden. Te denken valt onder meer aan de archeologie in de bodem, de bouwhistorie boven de grond, monumenten (en de omgeving), karakteristieke panden en beschermde stadsgezichten. De gemeente is verplicht om in het Omgevingsplan rekening te houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed. Dit kan alleen wanneer bekend is welk erfgoed zich in de gemeente bevindt. Zo kan bij een besluit over een ruimtelijke ontwikkeling de omgang met het erfgoed inhoudelijk onderbouwd worden. Daarnaast is vanuit erfgoed een bijdrage geleverd aan de gebiedsanalyse voor het te ontwikkelen omgevingsprogramma Binnenstad.

Na-oorlogs erfgoed
De bescherming van naoorlogs erfgoed maakte deel uit van het collegeprogramma 2022-2026. In 2025 is bij Erfgoed Leiden een nieuwe projectleider gestart op het onderdeel naoorlogs erfgoed. Hierdoor zijn de projecten Jonge Bouwkunst en Wederopbouw weer opgepakt. Eind 2025 heeft het college een groslijst vastgesteld van beschermenswaardige objecten en structuren uit de periode van de Jonge Bouwkunst (1970-1990). Ook aan de groslijst voor de periode Wederopbouw (1940-1970) is gewerkt, deze is in Q1 2026 door het college vastgesteld.

Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld
De Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld draagt bij aan een aantrekkelijke (binnen)stad door onder meer het herstel van historische winkelpuien, kleuren op gevels en objecten in de openbare ruimte. In 2025 is aan 25 projecten subsidie toegekend. De subsidie werd overvraagd. De raad heeft daarom incidenteel in 2025 extra € 50.000 beschikbaar gesteld. Ook dit budget is omgezet in subsidiebeschikkingen. Sinds 2025 is het gebied van de subsidieregeling uitgebreid met de buitenrand van de singel en de historische invalswegen. Hiervoor was in 2025 incidenteel € 30.000 beschikbaar. Op verzoek van de raad zijn vanaf 2026 de schotten tussen het kerngebied en het uitbreidingsgebied komen te vervallen.

Beleidsterrein Sport

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen
In de eerste helft van 2025 is gewerkt aan het fundament voor een nieuw integraal beleidskader voor Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen. In deze fase zijn de belangrijkste trends, opgaven en uitgangspunten in kaart gebracht, zodat een stevige basis ontstond voor verdere uitwerking. In de tweede helft van 2025 is een uitgebreid participatietraject uitgevoerd met partners uit de stad. Voor elk beleidsdomein zijn themasessies georganiseerd met professionele organisaties, verenigingen en maatschappelijke partners. Daarnaast is via

een enquête op platform DoeMee een brede groep inwoners bereikt, zijn er samen met BuZz aanvullende bijeenkomsten gehouden met specifieke doelgroepen om hun ervaringen en behoeften op te halen en zijn er twee activiteiten georganiseerd met kinderen. De opbrengsten uit al deze trajecten kwamen samen tijdens een groot stadscongres, waar alle vier de domeinen met veel energie en in samenhang werden benaderd.

Het nieuw op te stellen beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen is ook van toepassing op *Programma 7A Jeugd* en *Programma 9B Preventie*.

Sportaccommodatieplan (SAP)
Op 27 maart 2025 heeft de gemeenteraad unaniem ingestemd met het Sportaccommodatieplan 2025–2036 (RV 24.0121). Om te kunnen voorzien in de huidige én toekomstige behoefte aan binnensportcapaciteit, is gekozen voor de bouw van een sporthal in Leiden-Noord ter vervanging van twee bestaande gymzalen. Daarnaast wordt vanaf 2027 een tijdelijke sportzaal aan de Apollolaan in gebruik genomen. In het najaar van 2025 is het project voor de realisatie van de nieuwe sporthal in Leiden-Noord officieel van start gegaan. Voor de buitensport is extra capaciteit nodig voor hockey en rugby, waar we met de projecten Herinrichting Wijksportpark de Mors en buurtpark Cronesteinkade al stappen mee maken.

Sportpark de Mors
In december 2025 heeft de gemeenteraad het uitvoeringsbesluit voor fase 2 van de Herinrichting Sportpark de Mors vastgesteld (RV.25.0084). De gemeenteraad heeft ruim vier miljoen euro uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld voor de sloop van de 3 Octoberhal en bijbehorende gebouwen, de aanleg van het derde rugbyveld en het ontwerp en de aanleg van een urban sportpark met calisthenics, freerun en skatevoorzieningen.

Sportpark Cronesteinkade
In december 2025 heeft de gemeenteraad de uitgangspunten voor de realisatie van buurtpark Cronesteinkade vastgesteld en een krediet beschikbaar gesteld voor de ontwerpfase. Bij de herinrichting van het buurtpark komt ruimte beschikbaar voor de aanleg van een multifunctioneel sportveld voor korfbal en hockey. Ook ontstaat ruimte voor een nieuw multifunctioneel gebouw dat onder andere door BSO 't Kasteel gebruikt zal worden. Verder blijft stadstuinderij Het Zoete Land op de huidige locatie binnen het buurtpark en wordt de openbare ruimte rond deze sportfaciliteiten kwalitatief verbeterd.

Samenwerking met de regio
Verder heeft de gemeenteraad met de moties *Met de Regio sta je sterker* (M 24.0121.03) en *Sport over de grens heen* (M 24.0121.06) verzocht om de samenwerking met omliggende gemeenten te intensiveren en de toekomstige sportbehoefte regionaal af te stemmen. In dat kader is een tweejaarlijks bestuurlijk overleg gestart met vijf portefeuillehouders sport uit de Leidse regio, waarin lokale ontwikkelingen worden besproken en op elkaar worden afgestemd. En is het Mulier Instituut de opdracht gegeven om een regionaal capaciteitsonderzoek uit te voeren. We verwachten het rapport over de uitkomsten van dit onderzoek in de zomer van 2026.

Sportvoorzieningen in de openbare ruimte
In de zomer van 2025 is gestart met de realisatie van nieuwe sportvoorzieningen in de openbare ruimte op drie door het college aangewezen locaties: het Jacques Urlusplantsoen (JUP), de groenzone langs de Zijl en de Slaaghwijk. In het JUP is een traject met 3x3 Unites begonnen om te onderzoeken of er voldoende draagvlak bestaat voor 3x3–basketbal onder jongeren in de wijk, voordat wordt overgegaan tot de aanleg van een definitief veld. Voor de voorziening in de Slaaghwijk wordt samengewerkt met het project Wijkvernieuwing Merenwijk, waarbij de openbare ruimte wordt heringericht in verband met de vervanging van de riolering. Voor de sportvoorziening in de groenzone langs de Zijl vindt afstemming plaats met het Panoramapark, zodat deze goed aansluit bij de bredere gebiedsontwikkeling. Met de zogenaamde Sportvisie wordt de verbinding gemaakt tussen de aanleg van de voorziening in het Schilperoortpark en de rest van de ontwikkelingen in de openbare ruimte binnen het Leiden Bio Science park. De realisatie van de voorziening in het Schilperoortpark vindt later in 2026 plaats.

Onderzoek ijsbaan de Stevenshof
Het onderzoek naar een meer maatschappelijke en sportieve invulling van IJsbaan de Stevenshof naar aanleiding van de motie *Ijsbaan Stevenshof* (M.24.0049.56) is in april 2025 van start gegaan. Tijdens de gesprekken met verschillende belanghebbenden én de analyse van de aanwezige kabels en leidingen bleek dat de situatie complexer was dan vooraf ingeschat. Hierdoor is het onderzoek nog niet afgerond in 2025. Naar verwachting is het onderzoek in de eerste helft van 2026 afgerond.

Sportaccommodaties

Er is invulling gegeven aan de aanbevelingen uit de eindrapportage ‘Toekomstperspectief binnensport Leiden’, waaronder het zo optimaal mogelijk indelen van de bezetting van de sportaccommodaties. Het rapport

Toekomstperspectief binnen sportaccommodaties maakt onderdeel uit van het project Sportcomplex 1574.In dat kader is in overleg met de gebruikers na een zorgvuldig proces een nieuwe indeling/ programmering van onze binnensport gerealiseerd. Onze binnen sportaccommodaties kennen een hoge bezetting (meer dan 75%). We monitoren de bezetting van onze sportaccommodaties en maken binnen de marges aanpassingen om de optimalisatie te verbeteren. In dat kader heeft ZZ Leiden dames extra trainingscapaciteit gefaciliteerd gekregen.

In 2025 heeft een periodiek overleg met de binnensportverenigingen (zwembaden en sporthallen) plaatsgevonden. Het doel is om in verbinding te blijven met de verenigingen en onderwijsinstellingen, zodat we in gesprek blijven over mogelijke aandachtspunten. Op deze manier kunnen we waar nodig vroegtijdig interventies inzetten om onze stadspartners te helpen of duidelijkheid te geven. Voor de buitensportaccommodaties vervult de accountmanager deze rol door verenigingen te ondersteunen bij hun weg binnen de gemeentelijke organisatie, hun wensen te inventariseren en hierop een passend antwoord te geven.

Beleidsterrein Recreatie

Jeugddorp Zuidwest
Vanaf 2025 vinden de activiteiten van stichting Jeugddorp plaats bij de atletiekvereniging in de Leidse Hout. Daarmee is de verplaatsing van Stichting Jeugddorp met het oog op de planvorming bedrijfsterrein Vlietzone-Midden afgerond.

Evenementen
In 2025 is het nieuwe subsidiestelsel voor cultuur ingevoerd. De eerdere meerjarige subsidies zijn beëindigd en organisatoren hebben in 2025 aanvragen ingediend onder de nieuwe regelingen voor subsidieverlening in 2026. Subsidieverlening aan evenementen vond in 2025 daarnaast plaats via andere programma's, waaronder Vitale Binnenstad.

In 2025 is gestart met de uitvoering van de impuls voor de Leidse evenementensector, gericht op het versterken van organisatoren en het toekomstbestendig maken van het evenementenaanbod. Deze impuls wordt vormgegeven via het Evenementenloket Leiden, dat zich richt op drie pijlers: advisering en communicatie, kennis- en netwerkbijeenkomsten en het faciliteren van gezamenlijke opslag.

In 2025 is de opstartfase doorlopen, waaronder het opzetten van de organisatie, het ontwikkelen van een website en het inrichten van een fysiek aanspreekpunt (Handelshuis). Ook zijn voorbereidingen getroffen voor bijeenkomsten en is gestart met de verkenning van gezamenlijke opslagvoorzieningen. De uitvoering loopt door in 2026, waarbij verdere concretisering en implementatie van de pijlers plaatsvindt.

Leidens Ontzet
Na het jubileumjaar in 2024 is in 2025 gewerkt aan een toekomstbestendige aanpak van Leidens Ontzet. Belangrijke speerpunten zijn spreiding van bezoekers, toegankelijkheid, veiligheid en heldere taakverdeling tussen gemeente en stadspartners. Ook wordt gewerkt aan meer samenhang in de programmering gedurende de viering. In 2026 worden de nieuwe uitgangspunten in de praktijk gebracht.

Beleidsterrein 8A Cultuur

Doelen en prestaties bij 8A Cultuur

Doel	Prestatie	
8A1 Sterke culturele basisinfrastructuur, voor alle hierbij behorende prestaties kwalitatief hoogstaand, divers en inclusief	8A1.1 Ondersteunen en mogelijk maken voorstellingen en optredens podiumaanbod	✓
	8A1.2 Ondersteunen en mogelijk maken museaal aanbod	✓
	8A1.3 Ondersteunen en mogelijk maken educatief aanbod	✓
	8A1.4 Ondersteunen en mogelijk maken beeldende kunst (in de openbare ruimte)	✓
	8A1.5 Ondersteunen amateurkunstverenigingen	✓
	8A1.6 Ondersteunen lokale media	✓
	8A1.7 Ondersteunen projecten voor diversiteit, toegankelijkheid, ander publieksbereik, spreiding in de stad	✓
	8A1.8 Exploitatie Stedelijk museum De Lakenhal	✓
8A2 Cultuur draagt bij aan maatschappelijke doelen door culturele activiteiten	8A2.1 Stimuleren en ondersteunen netwerkvorming en kennisontwikkeling cultuur- en zorgsector	✓
	8A2.2 Stimuleren en ondersteunen dat cultuur bijdraagt aan integratie nieuwkomers	✓
	8A2.3 Onderzoek en stimuleren grotere toegankelijkheid cultuur voor smalle beurs en jongeren	✓
8A3 Leiden onderscheidt zich (inter)nationaal met kennis en cultuur	8A3.1 Versterken unieke weefsel kennis en cultuur	✓
	8A3.2 Cultuureducatie icm natuur en milieueducatie om de hoek	✓

Toelichting op prestaties

De prestaties staan op groen dus hier geen toelichting. Belangrijke ontwikkelingen of resultaten zijn vermeld bij de inleiding.

Effectindicatoren bij 8A Cultuur

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 8A1 Cultuur heeft een breed en divers aanbod met meer kwaliteit en vernieuwing; musea en podia zetten Leiden nationaal en regionaal op de kaart						
8A1.a Percentage inwoners dat per jaar een culturele voorstelling of voorziening bezoekt	-	82%	-	87%	≥ 82%	Stadenquête
8A1.b Aantal bezoeken aan gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen	194.000	239.000	270.000	289.000	≥ 240.000	Jaaropgave culturele instellingen
Doel 8A3 Cultuur (ver)bindt en ontwikkelt talenten en activiteiten die passen bij Leiden, Stad van ontdekkingen						
8A3.a Percentage inwoners dat actief participeert in kunst en cultuur	-	48%	-	54%	≥ 48%	Stadsenquête

8A1.b Betreft Leidse Schouwburg, Stadsgehoorzaal, Muziekhuis Qbus, Theater Ins Blau, Nobel, De Generator

Beleidsterrein 8B Cultureel erfgoed

Doelen en prestaties bij 8B Cultureel erfgoed

Doel	Prestatie	
8B.1 Het Leids verleden wordt duurzaam ingezet als onderscheidende kracht: kennis en collecties op het gebied van cultureel erfgoed zijn bruikbaar voor diverse groepen en het cultureel erfgoed wordt behouden voor toekomstige generaties. **Ambities Leidse Erfgoednota:** Ambitie 1 Leiden staat met al haar erfgoedkennis en -collecties nationaal en internationaal aan de top; Ambitie 2 Leiden wil haar historische omgevingskwaliteit behouden, benutten en versterken voor een aantrekkelijke, vitale en toekomstbestendige stad; Ambitie 3 Leiden bruist van erfgoedbeleving voor en door bewoners en bezoekers.	8B1.1 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden en Omstreken	✓
	8B1.2 Exploitatie en beheer Molen de Valk	✓
	8B1.3 Toezicht en handhaven op monumenten	✓
	8B1.4 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners	✓

Toelichting op prestaties

De prestaties staan op groen dus hier geen toelichting. Belangrijke ontwikkelingen of resultaten zijn vermeld bij de inleiding.

Effectindicatoren bij 8B Cultureel erfgoed

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 8B1 Het Leids verleden wordt duurzaam ingezet als onderscheidende kracht: kennis en collecties op het gebied van cultureel erfgoed zijn bruikbaar voor diverse groepen en het cultureel erfgoed wordt behouden voor toekomstige generaties						
8B1.a Percentage Leidenaren met belangstelling voor cultureel erfgoed	-	89%	-	88%	≥ 90%	Stadsenquête
8B1.b Aantal bezoeken eigen websites (x 1.000)	1.048	987	989	906*	≥ 1.100	Erfgoed Leiden en Omstreken
8B1.c Aantal bezoeken collecties via andere websites (gebruike digitale bronnen via Open Data) (x1.000)	5.548	8.058	5.714	9.953	≥ 8.000	Erfgoed Leiden en Omstreken
8B1.d Aantal bezoekers Boisotkade	7.408	8.043	5.638	4.502**	0	Erfgoed Leiden en Omstreken
8B1.e Aantal bezoekers Molen de Valk	31.000	33.165	35.164	38.876	≥ 35.000	Erfgoed Leiden en Omstreken

* De grillige fluctuatie in het gebruik van de digitale bronnen is mogelijk te verklaren door onderzoekers die voor hun onderzoek soms veel meer data gebruiken dan een gemiddelde bezoeker.
** Dit cijfer geeft vanwege de verbouwing van de Boisotkade de bezoekers van andere lokaties weer. De studiezaal is sinds november 2024 gehuisvest bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. Hier kunnen per keer maximaal 5 bezoekers voor Erfgoed Leiden komen. Alle overige bezoekers zijn elders in de stad naar een les, workshop of bijeenkomst geweest die door Erfgoed Leiden is georganiseerd.

Beleidsterrein 8C Sport

Doel	Prestatie	
8C1 Leiden heeft aantrekkelijke, duurzame en multifunctionele sportvoorzieningen	8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties	✓
	8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2025	÷ c
8C2 Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	8C2.1 Leidenaars bewegen voldoende	✓
	8C2.2 Leiden heeft sterke toekomstbestendige sportverenigingen	✓
8C3. De fysieke leefomgeving bevordert sporten, spelen en bewegen	8C3.1 De openbare ruimte is beweegvriendelijk	✓

Toelichting op prestaties

8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2025

Na inspectie is een deel van het planmatig onderhoud doorgeschoven naar 2026 of later. De reden hiervan is dat dit kosten bespaart zonder gevolgen voor de gebruikers. Bijvoorbeeld: het groot onderhoud van twee grassportvelden op de Kikkerpolder en de vervanging van de toplaag van de kunststofbaan bij Leiden Atletiek na het evenement Gouden Spike in 2026. De verwachting is dat het doorgeschoven onderhoud geen knelpunt zal zijn voor het geplande onderhoud in 2026.

Effectindicatoren bij 8C Sport

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 8C1 Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen						
8C1.a Rapportcijfer van inwoners voor de hoeveelheid sportaccommodaties	-	7,2	-	7,1	≥ 7,4	Stadsenquête
8C1.b Rapportcijfer van inwoners voor de kwaliteit van de sportaccommodaties	-	7,0	-	7,3*	≥ 7,4	Stadsenquête
8C1.c Aantal bezoekers zwembaden	370.000	409.290	405.000	430.000	≥ 430.000	Gemeente Leiden
Doel 8C3 Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen						
8C3.a Percentage inwoners dat niet wekelijks sport	38%	-**	32%***	-	≤ 40%	RIVM (BBV - via wsjg)

* 7.2 voor de binnensportaccommodaties en 7.4 voor de buitensportaccommodaties
** In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. In 2023 is geen meting geweest.
*** Dit percentage daalt. Dat is een positieve ontwikkeling, omdat het om het aantal niet-sporters gaat.

Beleidsterrein 8D Recreatie

Doelen en prestaties bij 8D Recreatie

Doel	Prestaties	
8D1 Voldoende recreatieve mogelijkheden voor Leidenaren	8D1.1 Beheer en exploitatie van Jeugddorp Zuid-west	✓
	8D1.2 Beheer en exploitatie van volkstuinen	✓
	8D1.3 Verstrekken van subsidie aan amateurtuinders	✓
8D2 Voldoende onderscheidende evenementen ter versterking van de levendigheid in de stad, het aantrekken van extra bezoekers en versterking van de lokale economie	8D2.1 Evenementencoördinatie	✓
	8D2.2 Be-/Afhandelen van aanvragen evenementenvergunning	✓
	8D2.3 Ondersteunen van de drie grootschalige en overige evenementen	✓
	8D2.4 Verstrekken van evenementensubsidie	✓
	8D2.5 Meerjarige resultaatafspraken met organisatoren van identiteitversterkende evenementen	✓

Toelichting op de prestaties

De prestaties staan op groen dus hier geen nadere toelichting. Belangrijke ontwikkelingen of resultaten zijn vermeld bij de inleiding.

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0058 Kaders ontwikkeling van de nieuwe muziekschool en aanvraag voorbereidingskrediet (11-11-2025)
- RV 25.0031 Kaders herontwikkeling bibliotheek en aanvraag Voorbereidingskrediet (12 juni 2025)
- RV 24.0121 Sportaccommodatieplan 2025-2036
- V.25.0080 Aanvraag voorbereidingskrediet Buurtpark Cronesteijnkade
- RV.25.0084 Uitvoeringsbesluit 2e fase herinrichting Sportpark de Mors

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Cultuur, sport en recreatie Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Cultuur	Lasten	20.992	20.323	1.609	21.931	21.916	15
	Baten	-1.556	-1.095	-684	-1.780	-2.167	387
Saldo		**19.436**	**19.227**	**924**	**20.151**	**19.749**	**402**
Cultureel erfgoed	Lasten	6.144	6.238	318	6.556	6.424	132
	Baten	-1.157	-1.027	-77	-1.104	-1.269	165
Saldo		**4.987**	**5.211**	**241**	**5.452**	**5.155**	**297**
Sport	Lasten	20.605	19.736	-550	19.186	19.659	-473
	Baten	-7.829	-5.538	-1.071	-6.609	-6.783	174
Saldo		**12.776**	**14.198**	**-1.621**	**12.577**	**12.876**	**-299**
Recreatie	Lasten	2.119	1.522	541	2.063	2.250	-187
	Baten	-161	-214	12	-202	-379	177
Saldo		**1.958**	**1.308**	**553**	**1.861**	**1.871**	**-10**
Programma	**Lasten**	**49.860**	**47.819**	**1.917**	**49.736**	**50.249**	**-513**
	Baten	**-10.703**	**-7.874**	**-1.820**	**-9.694**	**-10.598**	**903**
Saldo van baten en lasten		**39.157**	**39.945**	**97**	**40.042**	**39.651**	**391**
Reserves	**Toevoeging**	**845**	**3.200**	**260**	**3.460**	**3.785**	**-325**
	Onttrekking	**-728**	**-297**	**-692**	**-989**	**-937**	**-52**
Mutaties reserves		**117**	**2.903**	**-432**	**2.471**	**2.848**	**-377**
Resultaat		**39.275**	**42.848**	**-335**	**42.513**	**42.499**	**14**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 8 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve publicaties Erfgoed Leiden e.o.	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-11	-	-	-	-	-
Saldo		**-11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve aankopen kunst De Lakenhal	Toevoeging	46	-	57	57	57	0
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**46**	**-**	**57**	**57**	**57**	**0**
Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal	Toevoeging	89	-	-	-	325	-325
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**89**	**-**	**-**	**-**	**325**	**-325**
Reserve exploitatie De Nobel	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-9	-9	-	-9	-9	0
Saldo		**-9**	**-9**	**-**	**-9**	**-9**	**0**
Reserve bedrijfsvoering ELO	Toevoeging	420	-	-	-	0	-0
	Onttrekking	-12	-12	-350	-362	-362	-1
Saldo		**408**	**-12**	**-350**	**-362**	**-362**	**-1**
Reserve stedelijke ontwikkeling P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-30	-	-30	-30	-

Reserves programma 8 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Saldo		**-**	**-30**	**-**	**-30**	**-30**	**-**
Reserve sportstimuleringsfonds	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-51	-51	-	-51
Saldo		**-**	**-**	**-51**	**-51**	**-**	**-51**
Reserve economische impulsen Kennisst P8	Toevoeging	-	3.200	-	3.200	3.200	-0
	Onttrekking	-27	-	-273	-273	-273	-0
Saldo		**-27**	**3.200**	**-273**	**2.927**	**2.927**	**-0**
Reserve restauratie collectie Lakenhal	Toevoeging	24	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-2	-2	-2	-
Saldo		**24**	**-**	**-2**	**-2**	**-2**	**-**
Reserve Molen de Valk / Erfgoed Leiden	Toevoeging	67	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-340	-35	35	-	-	-
Saldo		**-273**	**-35**	**35**	**-**	**-**	**-**
Reserve projecten en tentoonstelling MDL	Toevoeging	-	-	203	203	203	0
	Onttrekking	-129	-	-	-	-	-
Saldo		**-129**	**-**	**203**	**203**	**203**	**0**
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-111	-	-111	-111	-
Saldo		**-**	**-111**	**-**	**-111**	**-111**	**-**
Reserve exploitatie Oppenheimstraat P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-100	-	-100	-100	-
Saldo		**-**	**-100**	**-**	**-100**	**-100**	**-**
Reserve programma binnenstad P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-50	-50	-50	0
Saldo		**-**	**-**	**-50**	**-50**	**-50**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**645**	**3.200**	**260**	**3.460**	**3.785**	**-325**
	Onttrekking	**-528**	**-297**	**-692**	**-989**	**-937**	**-52**
Reserves programma 8		**117**	**2.903**	**-432**	**2.471**	**2.848**	**-377**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

8A Cultuur

In 2025 zijn de baten met betrekking tot de subsidie Infopunt Digitale Overheid niet in de begroting opgenomen. Hierdoor ontstaat een voordel van €115.000.

In 2025 verwelkomde Museum De Lakenhal bijna 89.000 bezoekers. Deze stijging van 14% ten opzichte van 2024 zorgde voor hogere opbrengsten vanuit entreegelden (€ 91.000) en de museumwinkel (€ 35.000). Dit heeft vooral te maken met het de succesvolle tentoonstellingen, zoals Floris Verster – Thuis in het groen, Meesterlijk Mysterie – Over Rembrandts raadselachtige tijdgenoot, de Doesjenelprijs 2025, Natuurlijk Jan Wolkers – een eeuw verwondering en Nieuw Leids deken met Vera van de Seyp. Museum De Lakenhal heeft daarnaast in 2025 ruim € 78.000 meer aan fondsen en bijdragen ontvangen dan begroot. Hiertegenover staan aanvullende, door deze fondsen gedekte, uitgaven.

8B Cultureel erfgoed
Er zijn geen relevante afwijkingen.

8C Sport
Er is sprake van een overschrijding van de begrote lasten met €473.000, terwijl de gerealiseerde baten €174.000 hoger zijn dan begroot. Per saldo resulteert dit in nadelige resultaat van €299.000

De hogere lasten (€ 473.000) die het beleidsterrein sport laat zien hebben grotendeels een administratieve achtergrond. De gemeente Leiden int namelijk de entreegelden voor Stichting De IJshal. De reden hiervoor is dat het technisch niet mogelijk is om pintransacties voor de ijshal en het binnenbad afzonderlijk te organiseren. De binnengekomen entreegelden en het doorbetalen ervan aan de stichting, is in 2025 als een bate (ontvangen entreegelden) en last (doorbetalen) in de jaarrekening verwerkt. Hierdoor ontstaat een een nadeel bij de lasten van dit beleidsveld van € 390.000 en een vergelijkbaar voordeel bij de baten.

De baten vallen € 174.000 hoger uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de ontvangen entreegelden (€ 390.000) voor de ijshal, zoals hiervoor toegelicht. Daarnaast was er een nadeel van € 283.000 door een lagere Specifieke Uitkering (SPUK) sport. Het overige verschil wordt verklaard door een aantal kleinere voordelen.

8D Recreatie
Er zijn geen relevante afwijkingen.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000

Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal
De exploitatie van De Lakenhal heeft een plus gerealiseerd. De toevoeging aan de Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal betreft het positieve bedrijfsresultaat van € 325.000.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten

7102606 Kikkerpldr sporttechn en kunstgr veld 2
Voor de aanleg van het sportveld is eerder een krediet beschikbaar gesteld. In het oorspronkelijke krediet is nog geen rekening gehouden met de kostprijsverhogende btw en de bijbehorende SPUK-subsidie. Hierdoor vallen zowel de lasten als de baten hoger uit. De hogere lasten worden volledig gecompenseerd door de hogere baten uit de SPUK-regeling, waardoor per saldo geen nadelig effect ontstaat.

7102607 Ren. Kikpldr kunstgrveld UVS veld 2,2a
Voor de aanleg van het sportveld is eerder een krediet beschikbaar gesteld. In het oorspronkelijke krediet is nog geen rekening gehouden met de kostprijsverhogende btw en de bijbehorende SPUK-subsidie. Hierdoor vallen zowel de lasten als de baten hoger uit. De hogere lasten worden volledig gecompenseerd door de hogere baten uit de SPUK-regeling, waardoor per saldo geen nadelig effect ontstaat.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7101843 MDL Publieksvoorzieningen
Investering in de publieke toegankelijkheid van Museum de Lakenhal, zowel digitaal als fysiek. Deze investeringen betreffen naast digitale presentaties ook verbeteringen in het museumcafé en het vervangen van bepaalde onderdelen op zaal. De ontwikkeling hiervan start in 2026 en daarom moet het krediet beschikbaar blijven.

7102547 VVI MDL Website design
De verwachting is dat in 2026 een plan wordt ontwikkeld voor een nieuwe website en huisstijl, de uitvoering zal dan plaatsvinden in 2027 om zo het museum en de collectie op een efficiënte manier digitaal toegankelijk te maken.

7102164 installaties Boisotkade 2a (ELO)
Project is nog niet afgerond. Uitvoering start in 2026 en oplevering is verwacht in 2027. Daarom moet het krediet beschikbaar blijven.

7102165 renovatie Boisotkade 2a (ELO)
Project is nog niet afgerond. Uitvoering start in 2026 en oplevering is verwacht in 2027. Daarom moet het krediet beschikbaar blijven.

7101848 VK VVI Stadspodia
Eén van de onderdelen van de verzelfstandiging van de Leidse Schouwburg was trekkingsrechten op de gelden. Vervangingsinvesteringen kunstinstellingen (VVI). Deze zijn in het krediet VVI Stadspodia beschikbaar gesteld. De regeling voor de trekkingsrechten van LSSGZ op de gelden beschikbaar voor de Vervangingsinvesteringen kunstinstellingen (VVI) liep af in 2022. In dit krediet is de nog resterende investeringsruimte voor LSSGZ.

7101046 en 7101610 Indoorsportcentrum 1574 en openbare ruimte
Het sportcomplex 1574 is in 2023 opgeleverd en in gebruik genomen. De afwikkeling van de laatste opleverpunten heeft lang op zich laten wachten omdat er discussie was met de hoofdaannemer over de aanpassing van onderdelen van de gevelconstructie. De aanpassingen zijn uiteindelijk conform de eisen van de gemeente Leiden uitgevoerd. De afronding van de laatste werkzaamheden in de buitenruimter konden pas daarna worden ingepland en zijn thans nog deels in afwachting van de capaciteit van de betreffende aannemers.

7101943 kunstgrasdieptereiniger)
Aanschaf zal later plaatsvinden.

7101944 graszaaimachine
Aanschaf zal later plaatsvinden.

7101945 drainagereiniger+zandstrooier
Aanschaf zal later plaatsvinden.

7101478 combibad openbare ruimte De Vliet
De aanleg van de openbare ruimte van sportpark de Vliet is grotendeels klaar. In 2026 worden de laatste werkzaamheden uitgevoerd.

9

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning

Programmanummer	9
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Economie, Kennis, Sport en Gezondheid Kansengelijkheid, Jeugd en Onderwijs Wonen, Bouwen en Welzijn

De missie van het programma Maatschappelijke ondersteuning luidt:
'De gemeente Leiden wil een stad zijn waarin alle mensen, inclusief die met een zorgbehoefte, actief kunnen participeren en zelf de regie in handen hebben bij de wijze waarop hun zorgbehoefte wordt vervuld. Het gemeentelijke beleid is gericht op het activeren van mensen om hen in staat te stellen zelf deel te nemen aan de samenleving. Daarnaast organiseren we een vangnet voor de ondersteuning van zeer kwetsbare burgers die onvoldoende in staat zijn om voor zichzelf te zorgen.'

Ontwikkelingen in 2025

Programma 9 is onderdeel van het sociaal domein, net als de programma's 7, 8C en 10. In de Visie Sociaal Domein beschrijven we dat de gemeente invloed kan uitoefenen op drie niveaus. Op het niveau van het Stadsklimaat hebben we in 2025 ingezet op het ondersteunen van huisartsen en het vijfjarige bestaan van de Sterke Sociale Basis gevierd. Daarnaast is het programma Leiden Inclusief geëvalueerd en zijn inspanningen van het programma geborgd in de organisatie. Verder is een vooronderzoek naar het koloniaal en slavernijverleden van Leiden afgerond en zijn er door de burgemeester excuses aangeboden. Op het collectieve niveau hebben wij samen met onze partners diverse evenementen georganiseerd, waaronder beleidslabs met het thema gezondheid in het kader van het Leiden Health Society Centre (LHSC) en een inspiratie-event eenzaamheid. Ook nemen wij met 14 andere gemeenten deel aan de *City Deal Gezonde en Duurzame voedselomgeving* en zijn we dit jaar intensief in gesprek geweest met inwoners en partners voor het nieuwe Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen. Verder tekenden bestuurders van de Leidse zorg- en welzijnsorganisaties dit jaar het vernieuwde Mantelzorgakkoord Leiden 2026-2030. Op het individuele niveau zetten we in op de aanpak Wonen Eerst en is een nieuw convenant ‘assertieve zorg’ getekend. Ook heeft de gemeente Leiden samen met de woningcorporaties de taakstelling behaald voor het huisvesten van statushouders in zelfstandige woonruimte. Uit een evaluatie van het sociaal Wijkteam blijkt dat de nieuwe taken goed zijn belegd bij het Sociaal Wijkteam (SWT).

Leiden Inclusief

Begin 2025 zijn zowel het Actieplan Welzijn en Veiligheid LHBTIQ+ als het Plan van aanpak tegengaan Racisme en Discriminatie overhandigd aan de Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme (NCDR). De integrale actieplannen bevatten gerichte acties om discriminatie tegen te gaan op verschillende beleidsterreinen. Door deze actieplannen te verankeren in beleid heeft Leiden een grote stap gezet in de aanpak van discriminatie. Vanuit de programmalijn Toegankelijkheid is er verder gewerkt aan het toegankelijk maken van de gemeentelijke gebouwen door verbeterpunten uit de gedane schouw van het Stadskantoor op te pakken. Daarnaast is er een handleiding opgesteld om ook andere gemeentelijke gebouwen toegankelijker te maken. Verder is het mobiliteitsbeleid op delen aangepast om daarin het thema inclusie te verankeren. Ook wordt bij het eerstvolgende update van het Handboek Openbare Ruimte het thema toegankelijkheid hierin verankerd. De bewustwording rondom de Hidden Disability Sunflower, voor het zichtbaar maken van onzichtbare beperkingen door het dragen van bijvoorbeeld een sunflower keycord, is verder uitgerold naar alle medewerkers. De medewerkers met direct klantcontact waren eerder al getraind. Vanuit de interne organisatie is een pilot Objectief werven en selecteren uitgevoerd en is een scan gedaan onder de medewerkers naar de ervaren diversiteit en inclusie en gelijkwaardigheid in de eigen organisatie (De DIG-scan). Deze scan dient als startpunt om verbeterpunten op te pakken.

De tweede helft van 2025 stond vooral in het teken van de evaluatie van het programma Leiden Inclusief, omdat het programma eind 2025 gestopt is. Naast de evaluatie is gewerkt aan de borging van de programmadoelstellingen in de lijnorganisatie. Dit betekent dat er nog steeds actief gewerkt wordt aan het bereiken van meer inclusie en gelijkwaardigheid, nu niet meer vanuit een programma, maar vanuit de beleidsterreinen in de organisatie. In 2026 zal de nieuwe DIG-coördinator aan de slag gaan om te sturen op het verder behalen van deze doelen.

Koloniaal- en slavernijverleden

In april 2025 zijn de resultaten van het vooronderzoek naar het koloniaal en slavernijverleden van het stadsbestuur en de samenleving gepresenteerd en is het onderzoeksrapport overhandigd aan de burgemeester. Na de presentatie van het vooronderzoek zijn de vervolgstappen bepaald. De continuïteit van de vervolgstappen is geborgd door er een apart project voor op te starten. Het project bestaat uit vier vervolgacties. 1) Vervolgonderzoek naar kleur in de stad en doorwerking. Dit onderzoek start per 2026. 2) Een denktank met partners in de stad onder Leiden Kennisstad. Deze denktank heeft als doel om na te denken over hoe we de kennis van en bewustwording over (de doorwerking van) het koloniaal en slavernijverleden verder kunnen verspreiden in de stad. 3) Op 2 december 2025 heeft burgemeester Heijkoop namens de gemeente excuses aangeboden voor de rol die het toenmalige stadsbestuur heeft gespeeld in het koloniaal en slavernijverleden. 4) De gemeente wil graag een of meer monumenten over het koloniaal en slavernijverleden in de stad plaatsen. Het proces om te komen tot een of meer monumenten start in 2026.

Opvang asielzoekers, statushouders en Oekraïners

In 2025 heeft de gemeente Leiden samen met de woningcorporaties de taakstelling behaald voor het huisvesten van statushouders in zelfstandige woonruimte. Hierbij zijn ook de achterstanden uit voorgaande jaren weggewerkt. Daarnaast heeft de gemeente voldoende opvangplekken gecreëerd voor asielzoekers. Dit doen we vanuit de taakstelling uit de spreidingswet. Ook heeft de gemeente Leiden, op 15 plekken na,

voldoende opvang voor Oekraïners, dit komt overeen met onze taakstelling. Zie de Collegebrief over de Programmarapportage T2 en T3 2025 (Collegebrief d.d. 10-02-2026, Z/26/3938715).

Beleidsterrein Sociale binding en participatie

Monitor sociaal domein
De monitor sociaal domein geeft inzicht in ontwikkelingen in het sociaal domein. Het gaat met name over voorzieningen, die mensen helpen om beter aan de samenleving deel te kunnen nemen. De juridische basis voor het gebruik van de voorzieningen zijn de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet. Naast het gebruik van voorzieningen is in de monitor 2025 aandacht voor de sociaaleconomische situatie van de 52 buurten in Leiden. Samen en met steun van de raad is de monitor sociaal domein doorontwikkeld. De doorontwikkeling heeft geresulteerd in betere duiding en toepasbaarheid van de monitor. De op 30 september 2025 vastgestelde monitor geeft geen signalen voor fundamentele beleidswijzigingen in het sociaal domein. Onder regie van het CBS is de Leidse monitor in december landelijk gepresenteerd als goede voorbeeld.

Vijf jaar Sterke Sociale Basis
Op 1 juli 2025 bestond de Sterke Sociale Basis vijf jaar. Door SOL, Incluzio en BuZz werd dit gevierd in de Huizen van de Buurt. Ook hebben wij in 2025 het contract met de Sterke Sociale Basis-partijen verlengd tot 1 juli 2029. De drie basis basisopdrachten van de Sterke Sociale Basis zijn *Opgroeien, Samen Meedoen* en *Basiskracht*. SOL voert de opdracht *Opgroeien* uit. Dit gaat onder andere om het jeugd- en jongerenwerk en activiteiten rond opgroeien. Incluzio voert de opdracht *Samen Meedoen* uit. Het gaat hierbij om een breed pallet aan welzijnsactiviteiten in de wijk. De Huizen van de Buurt spelen hierin een centrale rol. BuZz richt zich via de opdracht *Basiskracht* op het ontwikkelen van basisvaardigheden. Het gaat daarbij om basisvaardigheden op diverse terreinen zoals: taal, fietsen, gezondheid et cetera.

Samen met de Sterke Sociale Basis-partijen zijn een aantal onderwerpen opgesteld waarop de komende jaren intensiever wordt ingezet. Het gaat daarbij om:

1. Aanpakken van eenzaamheidsproblematiek en mentale druk.
2. In blijven zetten op ‘bestaanszekerheid’ door (onder andere) ontwikkelen van basisvaardigheden.
3. Investeren in de zorgzame buurt.
4. De rol, zichtbaarheid en effecten van jeugd- en jongerenwerk vergroten.
5. Ondersteuning aan (overbelaste) mantelzorgers op niveau houden.
6. Structureel borgen van de acties uit het programma Leiden Inclusief.

Naast het verlengen van deze overeenkomsten is er een subsidieregeling opgesteld voor vrijwilligersorganisaties, waardoor deze organisaties nu ook de mogelijkheid hebben om 'meerjarig’ subsidie aan te vragen.

Beleidsterrein Preventie

Besparingstraject Hecht
In 2025 heeft Hecht gesprekken gevoerd over de mogelijke besparingen ('besparingsdialoog'). Hecht heeft hierbij keuzes gemaakt hoe om te gaan met de besparingsopgave van 6%. Deze 6% is besparingsopgave is opgelegd n.a.v. een advies van het financieel kader gemeenschappelijke regelingen. Hecht heeft uiteindelijk invulling gegeven aan deze opgave via een besparing van 4,6% voor de begroting van 2026 en een besparing van 1,4% voor de begroting van 2027 en 2028. In deze besparingen zijn de uitgangspunten van de Leidse gemeenteraad meegenomen. Dit waren: 1) Een zo gering mogelijke impact, met prioriteit aan jongeren en kwetsbare; 2) Het doorlichten van de schillen op juistheid en onderbesteding; 3) De impact op de preventie beperken.

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen
Begin 2026 is het participatieproces voor het nieuwe beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen afgerond. De uitkomsten zijn gebundeld in een participatierapportage, die in april is gedeeld met de gemeenteraad en deelnemers van de verschillende activiteiten. Op basis van deze uitkomsten werken we verder aan het nieuw op te stellen beleidskader.

Het nieuwe beleid volgt op de beleidskaders *Spelen & Bewegen* en *Sport & Gezondheid*. Het beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen & Bewegen is ook van toepassing op *Programma 7A Jeugd* en *Programma 8C Sport*.

Aanpak Eenzaamheid en Mentale Gezondheid
In mei 2025 organiseerden we, rond het thema eenzaamheid, het Inspiratie Event Eenzaamheid in samenwerking met Incluzio en de organisatie die het Signaalpunt Eenzaamheid uitvoert. Dit event vormde

een bijzonder hoogtepunt voor 2025. Daarnaast is de reguliere inzet voortgezet vergelijkbaar met het jaar ervoor. Binnen het thema LHBTQIA+ zijn de praatgroepen van Family Supporters uitgevoerd, net als de activiteiten gericht op het tegengaan van eenzaamheid die Incluzio en andere SSB-partijen uitvoeren binnen de welzijnsopdracht. Zoals de inzet van Social Creators, de eetactiviteiten en de soepmiddagen. De opdracht van de SSB-partijen is iets uitgebreid met een addendum op eenzaamheid. Naast het reguliere is extra inzet gekomen op: het trainen van professionals en vrijwilligers in gesprekstechnieken en de frequentie van ontmoetingsactiviteiten voor inwoners. Deze extra inzet is in het najaar van 2025 gestart en loopt door in 2026. Tot slot zijn de wensen uit het raadsbesluit RV25.0034 opgepakt. Dit betreft onder andere de inzet van de Roze Loper voor oudere LHBTQIA+ers, een ontmoetingsplek voor jongeren met focus op mentaal welzijn en een integrale welzijnsweek voor studenten.

Voeding en voedselomgeving
Sinds begin 2025 nemen we als Leiden deel aan de City Deal Gezonde en Duurzame voedselomgeving, waarin wij met 14 andere gemeenten kennis delen en ophalen over gezonde en duurzame voeding. We zijn vertegenwoordigd in twee sporen: het sociale spoor en het fysieke spoor. Afgelopen jaar is gewerkt aan een 'Voedseldrukmeter' die de ongezonde voedselomgeving in Leiden in kaart brengt. Er zijn in de afgelopen jaren landelijk ook andere middelen ontwikkeld, zoals de 'toolbox' Inwonersparticipatie. Op het subthema 'het weren van ongewenste reclame' en het werkgeversconvenant zijn we als stad nog niet actief aangehaakt. De deelname aan de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving loopt door tot en met 2027. Nu recent de motie 'een gemeentelijke voedselstrategie in Leiden' is aangenomen zal er ook een plan komen hoe we verder aan het thema gezonde voeding en de voedselomgeving gaan werken als gemeente Leiden. De motie geeft een voorstel voor de invulling van de strategie aan de hand van drie actielijnen, waar in ieder geval focus is op de productie, consumptie en voorlichting/educatie rondom gezonde voeding. De uitvoering van deze motie vraagt om integrale samenwerking, onder andere met Economie en DLO.

Leiden Healthy Society Center (LHSC)
In 2025 zijn er naast de reguliere activiteiten, de kenniscafés en het jaarlijkse *'Kennisfestival voor ieders gezondheid en Welzijn'* voor het eerst ook twee beleidslabs georganiseerd. De thema's Vitale Binnenstad en Beleidskader Sport Gezondheid en Spelen stonden hierin centraal. Tijdens de beleidslabs hebben wij samen met professionals vanuit kennisinstellingen en andere betrokken organisaties, gewerkt aan adviezen rondom gezondheid en welzijn die kunnen landen in beleid.

Beleidsterrein Ondersteuning

Mantelzorgakkoord Leiden 2026-2030
Op 27 november 2025 tekenden een aantal bestuurders van de Leidse zorg- en welzijnsorganisaties het vernieuwde Mantelzorgakkoord Leiden 2026-2030. Hiermee verlengen we onze toewijding voor de zorg en ondersteuning van Leidse mantelzorgers en versterken we het netwerk rond mantelzorgers. Acht jaar geleden tekenden de zorg- en welzijnsorganisaties van Leiden het vorige Mantelzorgakkoord. Met de ondertekening benadrukken alle partijen hun commitment aan het ondersteunen van mantelzorgers in Leiden. Op deze manier proberen alle partijen er gezamenlijk voor te zorgen dat er zo min mogelijk mantelzorgers overbelast raken. De zorg- en welzijnsorganisaties kunnen hierbij een beroep doen op de ondersteuning van Incluzio Leiden.

Ondersteuning Sociaal wijkteam (SWT):
Sinds 2023 is er een aantal nieuwe taken bijgekomen voor het Sociaal Wijkteam in het sociaal kader SWT. Het betreft de taken bemoeizorg, individuele begeleiding, deelname toeleidingsteam en wonen met ondersteuning. Deze nieuwe taken vloeien voort uit de decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang, een aanpassing van de Wmo 2015. De taken zijn bij het SWT neergelegd vanwege hun centrale rol in de wijk, de inhoudelijke kennis en de korte lijn naar het voorveld. Na 2 jaar moeten de taken worden geëvalueerd. Deze evaluatie is bedoeld als tussentijdse stap om te kijken naar de huidige uitvoering, zo nodig de werkwijze aan te passen en om te kunnen besluiten over de verdere financiering. Uit de evaluatie blijkt dat de nieuwe taken goed zijn belegd bij het SWT en het Kader Sociaal Wijkteam hoeft niet te worden aangepast.

Ook is het SWT in 2025 begonnen met het aanbieden van een collectieve training voor jongvolwassenen, dit is de Verbindingsgroep. Men leert verschillende vaardigheden op onderwerpen, zoals energieverdeling, structuur in de week onderhouden, sociale vaardigheden, eenzaamheid, assertiviteit en omgaan met financiële stress. Het doel is ook om de verbinding tussen buurtbewoners te vergroten en via een groep erkenning te vinden. Tot slot loopt er een verkenning Integrale ondersteuning samen met de jeugdteams en de sociale basis partners. Het doel van de verkenning is betere lokale integrale ondersteuning aan alle inwoners van deze gemeenten, zodat zij laagdrempelig, tijdig en op maat toegang krijgen tot de juiste hulp en ondersteuning als het eigen netwerk niet (meer) toereikend is. Met deze verkenning willen we de samenwerking in het huidige sociaal domein, de behoeften van gemeenten, partners, inwoners en ervaringen uit het land onderzoeken.

Huisartsen
De druk op de huisartsenzorg is groot. Na de eindevaluatie van de werkgroep huisvesting huisartsen is op 1 juli 2025 besloten huisartsen te ondersteunen door het reserveren van ruimte binnen de ontwikkellocaties. Daarnaast bemiddelen we tussen vraag en aanbod van huisvesting voor huisartsen (makelfunctie) en reserveren we een bedrag van in totaal € 300.000 voor het opzetten van een subsidieregeling.

De subsidieregeling is op 17 december 2025 gepubliceerd (https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR749709). De subsidieregeling biedt financiële ondersteuning voor verbouwing, verhuizing of tijdelijke huisvesting. Doel van de tijdelijke subsidieregeling voor de jaren 2026, 2027 en 2028 is te bewerkstelligen dat meer inwoners toegang hebben tot huisartsenzorg.

Preventie en herstel t.a.v. verslaving en dak- en thuisloosheid
In de Leidse regio zijn met betrokken partners (zorg, gemeenten en GGDHM) afspraken gemaakt voor een nieuw convenant 'assertieve zorg'. Ook is het Leidse convenant 'voorkomen uithuiszettingen' geactualiseerd. Met alle betrokken partijen (corporaties en gemeenten) uit de Leidse regio zijn afspraken gemaakt voor een inhoudelijke verbreding van dit convenant. Het doel is het bieden van woonzekerheid (voorkomen dakloosheid).

Op regionaal niveau is er in 2025 gestart met verbouwingen in de opvang 'de Nieuwe Energie'. Er zijn detectiepoortjes gerealiseerd en de werkzaamheden om 9 eenpersoonskamers te realiseren zijn gestart. Verder is door de commissie Maatschappij besloten om de winteropvang in de winter van 2025-2026 permanent te openen. In de opvang worden vooral dakloze EU-arbeidsmigranten opgevangen die normaal niet voor opvang in aanmerking komen. Daarom is naast stichting de Binnenvest ook stichting Barka gesubsidieerd voor de begeleiding van de mensen in de opvang. Ook is er in 2025 een vertaling gemaakt van het Trimbos onderzoek naar GHB-problematiek in Holland Rijnland naar concrete maatregelen: creëren van rustruimtes in de Nieuwe Energie, aanstellen van bemoeizorgers en het opstarten van een casusoverleg. Er is besloten dit in 2026 te starten voor in ieder geval 2 jaar.

Beleidsterrein Kwetsbare groepen

Opvang en huisvesting van kwetsbare groepen
Realisatie van een tijdelijke opvanglocaties voor dakloze gezinnen in de Leidse regio die behoren tot de doelgroep maatschappelijke opvang. Voor de brede doelgroep dak- en thuisloze inwoners, die niet in aanmerking komen voor opvang binnen de Maatschappelijke opvang, hebben we een voorziening (met de naam 'Fusion') gerealiseerd waar zij tijdelijk (maximaal 2 jaar) kunnen wonen. 'Fusion' is een voorziening met 12 kamers met eigen badkamer (en gezamenlijke voorzieningen) in Leiderdorp. In september 2025 zijn de eerste inwoners hier gehuisvest. We werken aan een aanpak dak- en thuisloosheid op basis van de (systeem-)aanpak Wonen Eerst. In 2025 zijn regionale inspiratiesessies georganiseerd met betrokken partijen (corporaties, zorgpartijen en gemeenten) om draagvlak te creëren voor de transformatie van opvang naar Wonen Eerst. Dit heeft op Holland Rijnland niveau geresulteerd in een bestuursopdracht, die begin 2026 is vastgesteld, waarin wonen en maatschappelijk zorg op Holland Rijnland niveau samen opdracht verstrekken om deze aanpak te realiseren. Met de (systeem-) aanpak Wonen Eerst willen we voor de brede doelgroep dak- en thuislozen dakloosheid voorkomen maar ook, zonodig, versneld huisvesten in een woning met een zelfstandig huurcontract.

De aanpak van Wonen Eerst is opgenomen in 'De zorgzame wijk: de Leidse visie op wonen, zorg en welzijn' (vastgesteld in de gemeenteraad op 25 september 2025) en in de prestatieafspraken met Leidse corporaties.

Binnen de Leidse regio wordt de concrete vertaling van Wonen Eerst naar eerste pilots samen met woningbouwcorporatie opgestart onder de werktitel ThuisLAB071 Gezamenlijk met partners zullen we de uitwerking vormgeven en uitwerken. Naar verwachting kunnen we in 2026 starten met de eerste inwoners via Wonen Eerst aan een (t)huis helpen.

Beleidsterrein 9A Sociale binding en participatie

Doelen en prestaties bij 9A Sociale binding en participatie

Doel	Prestatie	
9A1 Sociale binding en participatie van inwoners is hoog	9A1.1 Organiseren van een passend voorzieningenaanbod dat aansluit op de sociale situatie van de wijk	✓
	9A1.2 Organiseren van activiteiten die maatschappelijke participatie bevorderen en sociaal isolement voorkomen	✓
	9A1.3 Bevorderen van cliëntbetrokkenheid en participatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning	✓
	9A1.4 Opdracht geven voor het uitvoeren van de vijf basisfuncties voor lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 9A Sociale binding en participatie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 9A1 Sociale binding en participatie van inwoners is hoog						
9A1.a Schaalscore sociale cohesie (op een schaal van 1 tot 10)	-	6,0	-	6,0	≥ 6,1	Veiligheidsmonitor
9A1.b Percentage inwoners dat het eens is met de stelling 'Ik woon in een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen'	-	51%	-	51%	≥ 40%	Veiligheidsmonitor
9A1.c Percentage Leidenaren dat vrijwilligerswerk doet	-	38%	-	33%	≥ 36%	Stadsenquête
9A1.d Percentage inwoners dat kan terugvallen op mensen in de buurt als men hulp nodig heeft	-	79%	-	78%	≥ 71%	Stadsenquête
9A1.e Percentage inwoners - heb ik gedaan of ben ik toe bereid: 'het ondersteunen van buurtgenoten die hulp nodig hebben'	-	51%	-	65%	≥ 52%	Stadsenquête
9A1.f Percentage inwoners dat mantelzorg verleent	-	17%	-	13%	23%	Stadsenquête

Beleidsterrein 9B Preventie

Doel	Prestatie	
9B1 Inwoners zijn zo zelfredzaam mogelijk	9B1.1 Organiseren van een samenhangend aanbod van informatieverstrekking, advies en cliëntondersteuning	✓
9B2 Gezondheidsproblemen worden voorkomen	9B2.1 Uitvoeren van wettelijke taken basisgezondheidszorg	✓
9B3 Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	9B3.1 Leidenaars hebben kennis van een gezonde en actieve leefstijl	✓
	9B3.2 Leidenaars gaan verantwoord om met genotmiddelen	✓
	9B3.3 Leidenaars hebben een gezond gewicht	✓

Toelichting op prestaties
Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Verbonden partijen

Hecht	
Motieven en doelen deelname GR	Hecht heeft als doel uitvoering te geven aan taken voor de gemeenten die deelneemn aan de regelingen op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid, zorg- en veiligheidshuis, ambulancevervoer en de coördinatie en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis. Onder Hecht vallen de GGD, de RAV en het ZVH.

Realisatie doelstellingen en prestaties 2024	Taken die bij Hecht zijn belegd, betreffen:
	■ Taken die een gemeente wettelijk moet uitvoeren en bij de GGD belegd.
	■ Niet-wettelijke taken die gemeenten bij Hecht hebben belegd.
	■ Taken die Hecht uitvoert in opdracht van andere organisaties dan gemeenten.
	■ Hecht in 2025 een bezuinigingsdialoog gevoerd waarin uiteindelijk gekomen is tot een besparing van 4,6%.
	■ Er is op 3 verschillende onderdelen bezuinigd:
	  ■ Efficiëntie
	  ■ Volledig afbouwen van producten
	  ■ Minder breed uitvoeren van producten
	■ Hecht ondersteunt gemeenten bij het uitvoeren van het Gezond en Actief Leven Akkoord en ondersteunt de regionale uitvoering van het Integraal Zorg Akkoord.
	■ Hecht bereidt zich ook voor op de komst van het Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord (AZWA) en wat zij hierin kunnen betekenen.

Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2025	Conform art. 26 van de Gemeenschappelijke Regeling RDOG Hollands Midden wordt de ontwerpbegroting voorgelegd aan de afzonderlijke gemeenteraden die een zienswijze hierop kunnen formuleren. In het najaar 2026 krijgen de gemeenteraden een kaderbrief aangeboden voor zienswijze die richtinggevend zijn voor de begroting van 2027.
Bijdrage 2025	€ 8,9 miljoen
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf verbonden partijen	

Effectindicatoren bij 9B Preventie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 9B1 Inwoners zijn zo zelfredzaam mogelijk						
9B1.a Percentage inwoners dat zich kan redden in het dagelijks leven	-	86%	-	85%	≥ 97%	Stadsenquête
9B1.b Percentage mantelzorgers dat zich tamelijk/heel zwaar belast voelt	-	28%	-	26%	≤ 22%	Stadsenquête

Beleidsterrein 9C Ondersteuning

Doelen en prestaties bij 9C Ondersteuning

Doel	Prestatie	
9C1 Integraal zorg en ondersteuning op maat	9C1.1 Organiseren toegang zorg en welzijn door middel van Sociale Wijkteams	✓
9C2 Mensen met een beperking zijn in staat zelfstandig te leven	9C2.1 Organiseren van een samenhangend en passend aanbod van algemene Wmo-voorzieningen	✓
	9C2.2 Organiseren van een samenhangend en passend aanbod van maatwerk Wmo-voorzieningen	✓

Toelichting op prestaties

Effectindicatoren bij 9C Ondersteuning

** Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 9C1 Integraal zorg en ondersteuning op maat						
9C1.a Percentage inwoners dat het eens is met de stelling: 'Ik wist waar ik moest zijn met mijn hulpvraag'	76%	74%	71%	nnb	≥ 90%	CEO Wmo
9C1.b Percentage inwoners dat het eens is met de stelling: 'De medewerker nam mij serieus'	93%	91%	90%	nnb	≥ 95%	CEO Wmo
9C1.c Percentage inwoners dat het eens is met de stelling: 'Ik werd snel geholpen'	81%	71%	68%	nnb	≥ 76%	CEO Wmo
9C1.c Percentage inwoners dat het eens is met de stelling: 'Er in het gesprek samen naar een oplossing gezocht'	83%	82%	80%	nnb	≥ 81%	CEO Wmo
Doel 9C2 Mensen met een beperking zijn in staat zelfstandig te leven						
9C2.a Percentage inwoners dat zich beter kan redden door de ondersteuning	84%	80%	82%	nnb	≥ 87%	CEO Wmo
9C2.b Aantal clienten met een maatwerkarrangement WMO per 1.000 inwoners	68	65	66*	nnb	60	GMSD (BBV - via wsjg)

* In de jaarstukken van 2024 is een waarde opgenomen voor het eerste halfjaar. Dit is de waarde over het hele jaar.

Beleidsterrein 9D Kwetsbare groepen

Doelen en prestaties bij 9D Kwetsbare groepen

Doel	Prestatie	
9D1 Stabiele leefsituatie voor kwetsbare groepen	9D1.1 Uitvoering geven aan preventie en herstel t.a.v. verslaving en dak- en thuisloosheid	✓
	9D1.2 Uitvoering geven aan toeleiding naar zorg van mensen met verslavings- en psychiatrische problematiek en begeleiding van ex-gedetineerden en vreemdelingen in nood	✓
	9D1.3 Uitvoering geven aan opvang en huisvesting van kwetsbare groepen	÷ c
	9D1.4 Uitvoering geven aan beschermd wonen	÷ c
9D2 Verminderen van (de gevolgen van) huiselijk geweld	9D2.1 Uitvoering geven aan maatregelen die het voorkómen van geweld in huiselijke kring, het stoppen van geweld en het herstel van veiligheid in het huishouden of gezin bevorderen	✓
	9D2.2 Uitvoering geven aan opvang van slachtoffers van geweld in huiselijke kring	✓

Toelichting op de prestaties

9D1.3 Uitvoering geven aan opvang en huisvesting van kwetsbare groepen

Aan het realiseren en behouden van een passend palet aan opvang en woonvoorzieningen wordt voortdurend aan gewerkt. Ook zal de transformatie naar Wonen Eerst een proces van jaren zijn.

9D1.4 Uitvoering geven aan beschermd wonen

Het aantal plekken voor Wonen met Ondersteuning (WO) in de Leidse regio is in 2025 toegenomen. Ondanks deze uitbreiding is de gemiddelde wachtlijst voor WO nog steeds langer dan de vastgestelde 12 maanden. De gemeenten van de Leidse Regio zijn bezig met het realiseren van een verdere uitbreiding van het aantal plekken, onder andere in Voorschoten.

Het aantal specialistische beschermd wonen plekken voor Holland Rijnland is in 2025 stabiel geweest tussen de 90-95. Er staan 34 mensen op de wachtlijst, waarvan 20 mensen langer dan een jaar. Er is een extra aanbieder van zorg voor jongvolwassen met ggz-problematiek en een ouder-kind voorziening toegetreden.

Er is geen behoefte aan uitbreiding maar wel behoefte aan meer plekken voor mensen met complexe meervoudige problematiek.

Effectindicatoren bij 9D Kwetsbare groepen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 9D1 Stabiele leefsituatie voor kwetsbare groepen						
9D1.a Aantal huisuitzettingen (uit corporatiewoningen) Leiden	8	23	12	17	≤ 12	GGD
9D1.b Gemiddelde verblijfsduur in regionale opvang De Nieuwe Energie in dagen	-	-	164	nnb	90	Binnenvest
9D1.c Gemiddelde verblijfsduur in vrouwenopvang in maanden	9	-	8	6,5	7	Rosa Manus
9D1.d Gemiddelde wachttijd in maanden na uitstroom van wachtlijst beschermd wonen clienten Leidse regio	11,7	-	-	12	≤ 12	cSam
9D1.e Aantal gehuisveste statushouders in Leiden	147	260	217	244	-	COA

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- De Zorgzame wijk: Leidse visie op wonen, zorg en welzijn (RV25.0062)
- Mantelzorgakkoord 2026-2030

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Maatschappelijke ondersteuning Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Sociale binding en participatie	Lasten	12.758	13.569	1.183	14.752	14.435	316
	Baten	-621	-533	-	-533	-565	32
Saldo		**12.137**	**13.036**	**1.183**	**14.219**	**13.870**	**349**
Preventie	Lasten	10.951	12.155	153	12.307	13.141	-834
	Baten	-3.665	-4.961	-205	-5.166	-5.862	696
Saldo		**7.287**	**7.193**	**-52**	**7.141**	**7.279**	**-138**
Ondersteuning	Lasten	42.744	43.770	2.392	46.161	46.596	-434
	Baten	-1.252	-1.300	-8	-1.308	-1.270	-38
Saldo		**41.492**	**42.470**	**2.384**	**44.854**	**45.326**	**-472**
Kwetsbare groepen	Lasten	61.736	64.765	5.492	70.257	64.358	5.899
	Baten	-17.540	-13.116	-2.999	-16.115	-13.419	-2.696
Saldo		**44.196**	**51.649**	**2.493**	**54.142**	**50.938**	**3.204**
Programma	**Lasten**	**128.189**	**134.259**	**9.219**	**143.477**	**138.530**	**4.948**
	Baten	**-23.077**	**-19.910**	**-3.212**	**-23.122**	**-21.116**	**-2.006**
Saldo van baten en lasten		**105.112**	**114.348**	**6.007**	**120.355**	**117.413**	**2.942**
Reserves	**Toevoeging**	**10.263**	**5.107**	**3.908**	**9.015**	**8.400**	**616**
	Onttrekking	**-3.236**	**-2.819**	**-13.193**	**-16.012**	**-14.927**	**-1.085**
Mutaties reserves		**7.027**	**2.288**	**-9.285**	**-6.997**	**-6.527**	**-469**
Resultaat		**112.138**	**116.637**	**-3.278**	**113.359**	**110.886**	**2.473**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 9 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P9	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-242	-154	-22	-176	-176	-0
Saldo		**-242**	**-154**	**-22**	**-176**	**-176**	**-0**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P9	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-40	-	-230	-230	-64	-166
Saldo		**-40**	**-**	**-230**	**-230**	**-64**	**-166**
Reserve Sociaal Domein P9	Toevoeging	1.855	500	3.505	4.005	4.005	-0
	Onttrekking	-1.410	-1.944	-932	-2.876	-2.876	0
Saldo		**445**	**-1.444**	**2.573**	**1.129**	**1.129**	**-0**
Res. Spec voorz maatsch zorg P9	Toevoeging	1.316	-	150	150	150	-
	Onttrekking	-1.076	-	-	-	-	-
Saldo		**240**	**-**	**150**	**150**	**150**	**-**
Res. Oekraïne asielzoekers statushouder	Toevoeging	6.374	4.607	252	4.860	4.244	616
	Onttrekking	-387	-721	-11.953	-12.674	-11.755	-919
Saldo		**5.987**	**3.886**	**-11.701**	**-7.814**	**-7.511**	**-304**
Res. Maatschappelijke Zorg Leidse regio	Toevoeging	718	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-80	-	-55	-55	-55	-

Reserves programma 9 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Saldo		**638**	**-**	**-55**	**-55**	**-55**	**-**
Totaal	**Toevoeging**	**10.263**	**5.107**	**3.908**	**9.015**	**8.400**	**616**
	Onttrekking	**-3.236**	**-2.819**	**-13.193**	**-16.012**	**-14.927**	**-1.085**
Reserves programma 9		**7.027**	**2.288**	**-9.285**	**-6.997**	**-6.527**	**-469**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

9A Sociale binding en participatie
Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderschrijding van € 100.000 op de Wijkenvisie Roomburg Meerburg die inmiddels afgesloten is. Het werd gedekt uit de reserve Leefbaarheidsprojecten in de wijken. Het overige voordeel wordt veroorzaakt door diverse incidentele posten, waarvan Basiskracht € 76.000), stimuleren wijkinitiatieven (€ 57.000) en overig sociaal cultureel werk (€ 33.000) de grootste posten zijn.

9B Preventie
Er is € 850.000 aan extra regionale IZA-activiteiten (Integraal Zorgakkoord) uitgegeven. Deze extra uitgaven hebben ook geleid tot € 700.000 extra rijksbaten. De overschrijding komt voort uit de ervaring van 2024, toen er een fors bedrag aan IZA-middelen niet werd besteed en terug moest worden betaald aan het Rijk. Daarop zijn veel initiatieven opgestart om dit in 2025 te voorkomen.

9C Ondersteuning
Het nadeel van € 250.000 op de lasten wordt veroorzaakt door de Wmo-maatwerkvoorzieningen, met name huishoudelijke ondersteuning, regiotaxi en de arrangementen ambulant.

9D Kwetsbare groepen
Op het programma OSA (Oekraïense vluchtelingen, Statushouders en Asielzoekers) is € 2,5 miljoen minder uitgegeven omdat het aangekochte pand aan het Schuttersveld grotendeels in 2026 wordt verbouwd. De rijksbaten zijn daardoor € 2,5 miljoen lager. In de voorziening van huisvesting van statushouders en bijzondere doelgroepen moest € 0,2 miljoen worden gestort als gevolg van indexering. Uit deze voorziening worden de toekomstige verplaatsingskosten gedekt van de drie tijdelijke woonlocaties (Wassenaarseweg, Voorschoterweg en Verdamstraat).
Op de Specialistische Maatschappelijke zorg (regionale MZ) is een onderbesteding ontstaan van € 1,2 miljoen. Dit positieve saldo is voornamelijk ontstaan door het lager vaststellen van een aantal subsidies over 2024, lagere kosten voor Beschermd Wonen en kosten voor de Jongerenopvang Maansteenpad die doorschuiven naar 2026. Van het totale positieve saldo wordt € 526.000 uitgekeerd aan Holland Rijnland regiogemeenten, het Leidse aandeel bedraagt € 711.000 (inclusief de over te hevelen middelen Jongerenopvang naar 2026).
Op de Maatschappelijke zorg Leidse regio (MZ LR) is in 2025 een onderbesteding ontstaan van € 1,8 miljoen. Dit positieve saldo is voornamelijk ontstaan door de lagere kosten voor beschermd, beschut en begeleid wonen. Na de doordecentralisatie heeft een verschuiving plaatsgevonden van Beschermd Wonen (dure intramurale zorg) naar lichtere vormen van wonen met ondersteuning, waarbij wonen en zorg gescheiden zijn, daarnaast is een aantal subsidies over 2024 lager vastgesteld en viel de compensatie zorgaanbieders over 2024 lager uit.
Op het Leidse regio budget voor de LAD middelen (Landelijk Actieplan voorkomen Dakloosheid) is € 350.000 minder uitgegeven dan geraamd.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Reserve OSA (Oekraïne, statushouders en asielzoekers)
Het resultaat op programma OSA is € 0,3 miljoen hoger dan begroot. Daarom wordt er per saldo € 0,6 miljoen minder gestort in en 0,9 miljoen minder onttrokken aan de reserve OSA dan begroot. Het hogere resultaat komt doordat de kosten voor de opvang van Oekraïeners iets lager zijn dan begroot, en doordat er minder dan begroot is uitgegeven aan kosten voor statushouders. De storting van € 0,2 miljoen in de voorziening van toekomstige verplaatsingskosten wordt niet verrekend met de reserve OSA, maar met de algemene middelen.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening
Er zijn geen relevante afwijkingen.

10

Werk en Inkomen

Werk en Inkomen

Programmanummer	10
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Energie, Werk en Inkomen en Cultuur Kansengelijkheid, Jeugd en Onderwijs

De missie van het programma Werk en Inkomen luidt:
"De gemeente Leiden stimuleert haar inwoners om door werk zelfstandig in het bestaan te voorzien, bevordert maatschappelijke participatie en biedt waar nodig een financieel vangnet."

Ontwikkelingen in 2025

Programma 10 is onderdeel van het sociaal domein, net als de programma's 7, 8C en 9. We richten ons op bestaanszekerheid voor elke Leidenaar, waarbij het hebben van werk, voldoende inkomen, deelname aan de samenleving en het voorkomen van schulden kerndoelen zijn. Om dit te bereiken moet op de arbeidsmarkt plek zijn voor iedereen. Mensen die ziek zijn, of geen werk hebben, moeten kunnen rekenen op een stevig sociaal vangnet. Naast dat mensen terecht kunnen bij het UWV, kunnen mensen zonder ander inkomen bij de gemeente een bijstandsuitkering aanvragen. Daarnaast bieden we begeleiding en ondersteuning, zodat zij, waar mogelijk, stappen kunnen zetten richting werk of maatschappelijke participatie.

Belangrijke ontwikkelingen zijn de Pilot Werk en meedoen vanuit het AZC en de voorbereidingen die getroffen zijn voor het implementeren van de Sleutelpas. Daarnaast is de Participatiewet in Balans voorbereid en experimenteren we met een samenwerking met de Belastingdienst op het gebied van Eerste Hulp Bij Geldzorgen. Ook is in 2025 de Woonzorgvisie vastgesteld. Al deze acties dragen bij aan bestaanszekerheid voor alle inwoners van Leiden.

Beleidsterrein Arbeidsparticipatie

Arbeidsmarktregio
Op 1 juli 2025 is het Werkcentrum Holland Rijnland van start gegaan, in september was de opening. Inwoners kunnen hier terecht met vragen over werk, loopbaan en omscholing. Er zijn vier locaties geopend: naast het stadskantoor van Leiden zijn dat het gemeentehuis in Alphen aan den Rijn en de bibliotheken in Katwijk en Lisse. In het werkcentrum zijn gidsen en loopbaanadviseurs aanwezig die worden ingezet vanuit UWV en de ontwikkelbedrijven DZB, Rijnvicus en Provalu. Het werkcentrum bouwt voort op de eerdere werkcafés, maar de openingstijden zijn verruimd.

In 2025 heeft de arbeidsmarktregio Holland Rijnland ook voor het eerst gewerkt aan een meerjarenagenda. De beleidsagenda 2026-2030 beschrijft de kaders voor gezamenlijke initiatieven die bijdragen aan duurzaam werk voor inwoners en het helpen van werkgevers bij het vinden van personeel. Zo is een aantal speerpuntsectoren benoemd waar actief wordt gekeken naar nieuwe initiatieven: zorg en welzijn, biosciences, techniek/bouw en energietransitie en IT. Aanvullend zijn er een aantal sector overstijgende prioriteiten: versterken van de dienstverlening van het Werkcentrum, investeren in taal en basisvaardigheden, maximaal inzetten op (mbo-)praktijkleren en ontzorgen van werkgevers.

Start Werk en meedoen vanuit AZC
De pilot Werk en Meedoen vanuit het AZC is in september 2025 gestart. Het doel van de pilot is tweeledig, namelijk 1. om een proces te ontwikkelen dat mensen echt naar werk toe leidt en 2. om 15 mensen per jaar naar werk te begeleiden. Tot en met eind 2025 hebben twintig bewoners een intakegesprek gehad. Een deel van hen heeft een kennismaking met een werkgever gehad. Tot en met half december zijn zestien mensen vanuit het AZC gestart met een bemiddelingstraject naar werk. Zij hadden allen een kennismaking gehad met een werkgever. Vier van hen hebben vervolgens oriënterend meegewerkt bij een werkgever en één persoon heeft een dienstverband bij een werkgever. Er wordt per persoon goed gekeken wat er nodig is om werk te vinden. In deze opstartfase zijn we tevreden met deze opbrengst.

Implementatie wet van school naar duurzaam werk
In 2025 is de wet 'Van School naar Duurzaam Werk' regionaal voorbereid en vervolgens op 1 januari 2026 ingegaan. De nieuwe wet moet ervoor zorgen dat alle jongeren gelijke kansen hebben op de arbeidsmarkt. Sommige groepen komen nu namelijk moeilijk aan werk, bijvoorbeeld jongeren uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, jongeren met een mbo-1- of 2 diploma en voortijdig schoolverlaters. De wet vraagt scholen, gemeenten en doorstroompunten om deze jongeren te ondersteunen richting duurzaam werk. Regionaal zijn afspraken gemaakt over de inzet van dienstverlening en een goede overdracht. Aanvullend daarop is een Regionaal programma Voortijdig schoolverlaten en duurzaam werk 2026-2029 opgezet en ingediend bij het ministerie van OCW. Door dit programma kunnen we de komende vier jaar extra maatregelen inzetten om jongeren nog beter te ondersteunen richting onderwijs en duurzaam werk.

Basisvaardigheden
In het begin van 2025 is het beleidsplan 'Basisvaardigheden in Holland Rijnland 2025-2028' (RV 25.0004) vastgesteld. De lokale invulling van dit regionale beleid wordt rond de zomer in het college vastgesteld.

In oktober 2025 hebben partners in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland een subsidie van € 2,18 miljoen aangevraagd voor het LLO–collectief (Leven Lang Ontwikkelen), met Rijnvicus als penvoerder. Het LLO–collectief helpt volwassenen met weinig opleiding om hun taal-, reken- en digitale vaardigheden te verbeteren, vaak gecombineerd met vakvaardigheden.

DZB Leiden
In 2025 zijn er meer mensen met een indicatie (beschut werk of banenafspraak) bij DZB ingestroomd dan in 2024. Sinds 2015 kunnen geen nieuwe mensen meer in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) instromen en wordt de Wsw-regeling door natuurlijk verloop afgebouwd. De uitstroom van mensen vanuit de Wsw is nog altijd groter dan de instroom van mensen met een indicatie beschut werk of banenafspraak. Het verschil wordt met de toegenomen instroom wel kleiner.

DZB begeleidt steeds meer statushouders aansluitend op het inburgeringsprogramma naar werk. Eind 2025 waren er 120 statushouders bezig met een traject naar werk via DZB. Er wordt samen met de werkzoekende gekeken wat nodig is om betaald werk te vinden. Bijvoorbeeld een taalstage, een leerwerktraject, bemiddeling naar een baan.

Inburgering en statushouders

De uitvoering van de Wet Inburgering 2021 (WI2021) is onder te verdelen in drie routes:

- De B1 route; een route voor taal en (vrijwilligers)werk. Inburgeringsplichtigen spreken en schrijven binnen maximaal 3 jaar de Nederlandse taal op niveau B1. Tegelijk kunnen zij meedoen door (vrijwilligers)werk.
- De onderwijsroute; een route vooral voor jongeren. Zij leren de Nederlandse taal op niveau B1 of hoger. Ook worden zij dan voorbereid op het volgen van een mbo-, hbo- of universitaire opleiding.
- De zelfredzaamheidsroute; deze Z-route is bedoeld voor inburgeraars die niet op A2-taalniveau of hoger kunnen inburgeren, de B1-route is bedoeld voor inburgeraars die op A2-taalniveau of hoger kunnen inburgeren.

In 2025 zorgde een grotere uitstroom van inburgeraars voor iets meer doorstroom, maar het hardnekkige docententekort in de Z–route houdt de wachtlijsten daar lang. Dit probleem speelt in mindere mate in de B1–route en in de Onderwijsroute.

Met een groeiende groep jongeren in de caseload wordt onderwijstoeleiding steeds belangrijker. 278 jongeren maakten in 2025 gebruik van Leidse Inburgering om zo toegang te krijgen tot regulier onderwijs. Via gezamenlijke activiteiten vonden zij meer aansluiting bij elkaar. Een kleine groep jongeren heeft onder begeleiding gezamenlijk een minifilmfestival georganiseerd, voor een breed publiek toegankelijk.

Beleidsterrein armoedebeleid

De Sleutelpas
In 2025 zijn wij aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor de implementatie van de Sleutelpas in 2026. In voorbereiding hierop hebben we geprobeerd om zoveel mogelijk regelingen voor huishoudens met een laag inkomen via de Sleutelpas te ontsluiten onder de noemer 'kindtegoed'. Daarnaast hebben wij maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat het bereik van de Sleutelpas onder huishoudens met een laag inkomen vanaf de start al zo hoog mogelijk zou zijn.

Pilot mondzorg
In 2025 hebben wij in samenwerking met Stichting Urgente Noden (SUN) invulling gegeven aan 'de pilot mondzorg' die per december 2025 in werking is getreden met een looptijd van 13 maanden. Door deze pilot wordt voor inwoners met acute en ernstige mondzorgproblemen het benodigde budget beschikbaar gesteld. Hiervan kunnen behandelingen vergoed worden, wordt de samenwerking tussen netwerkpartners van SUN versterkt en wordt informatie opgehaald om te bepalen hoe deze doelgroep in de toekomst beter ondersteund kan worden.

Beleidsterrein Inkomensvoorzieningen

Participatiewet in Balans
In de tweede helft van 2025 zijn we aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor Participatiewet in Balans. Met het wetsvoorstel gaan ruim 11 maatregelen van start vanaf 2026. Hiervoor zijn verschillende aanpassingen nodig in de uitvoering, zoals in de ICT, aanpassingen aan de website en aanpassingen in onze werkwijze en communicatie naar de inwoners. De modelbeleidsregels vanuit VNG zijn in december 2025 gepubliceerd waardoor de beleidsregels later vastgesteld worden, namelijk in het eerste kwartaal van 2026.

Alleenverdienersproblematiek
In 2025 zijn de beleidsregels Alleenverdienersproblematiek vastgesteld. Deze regeling is bedoeld voor huishoudens die door een samenloop van landelijke wet- en regelgeving onvoldoende aanspraak kunnen maken op toeslagen. Hierdoor ligt hun netto–inkomen lager dan dat van vergelijkbare (echt)paren met een bijstandsuitkering en maximale toeslagen, waardoor zij onder het bestaansminimum uitkomen.

Met de lokale regeling ontvangen rechthebbende huishoudens jaarlijks een toeslag ter overbrugging van het ontstane inkomensnadeel, totdat voor deze problematiek een landelijke oplossing bestaat (verwacht in 2028).

Beleidsterrein Schuldhulpverlening

Team Eerste Hulp Bij Geldzorgen
Vanaf 1 juni 2025 loopt het experiment dat de Belastingdienst en Dienst Toeslagen zich aansluiten bij de partijen die zich inzetten op vroegsignalering, om via mensen in beeld te krijgen met een betalingsachterstand. Het doel is om inwoners met een betalingsachterstand te bereiken die nog niet bekend zijn bij de gemeente. Na één jaar vindt een evaluatie plaats, waarna gezamenlijk besloten wordt of het experiment verlengd zal worden met nog één jaar tot 1 juni 2027).

Schuldhulpverlening
In 2025 is een plan van aanpak financiële begeleiding vanaf de intake tot en met de nazorg (begeleiding nadat de schuldregeling is afgerond) opgesteld. Het sociaal wijkteam (SWT) gaat hierin voor het jaar 2026 een belangrijke rol spelen. Zij gaan inwoners die een schuldhulpverleningstraject hebben financiële begeleiding bieden. Het sociaal wijkteam maakt hierbij gebruik van een innovatief instrument: de Plinkr app.

In januari 2025 heeft de Leidse Regio het Convenant Voorkomen Huisuitzetting bij Huurschuld geactualiseerd en ondertekend. De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude hebben samen met de woningbouwcorporaties werkafspraken gemaakt om zo vroeg mogelijk in het proces te voorkomen dat inwoners hun huis worden uitgezet.

Door een stijging in het aantal aanvragen bij een gelijkblijvende capaciteit en de complexiteit van aanvragen is de wachttijd van minder dan 2 weken voor een eerste gesprek schuldhulpverlening in 2021 opgelopen naar een wachttijd van gemiddeld 33 dagen in 2025. De wettelijke termijn voor de intake bij schulphulpverlening is vier weken (28 dagen) na aanmelding bij de gemeente.

In 2025 zijn vier wijkgerichte bijeenkomsten georganiseerd. Aan deze bijeenkomsten namen Stadsbank, Eerste Hulp Bij Geldzorgen, Werk en Inkomen, DZB, Sociaal Wijkteam, Incluzio, SOL, SchuldHulpMaatje en Humanitas deel. Het doel van deze bijeenkomsten was te inventariseren hoe de integrale samenwerking tussen de verschillende partijen te verbeteren. Belangrijke aanbevelingen om beter integraal samen te werken vanuit

deze bijeenkomsten zijn: elkaar leren kennen, meer inzicht krijgen in de taken en expertise van elke organisatie, aanwijzen van vaste contactpersonen, zichtbaar aanwezig in de wijk, casuïstiekoverleg en het delen van signalen en ontwikkelingen.

Toeslagenaffaire
Ook in 2025 hebben we gedupeerden, kindgedupeerden en ex-toeslagpartners geholpen via de brede ondersteuning. In het vierde kwartaal 2025 zijn we gestart met de voorbereiding voor een aantal lotgenotenbijeenkomsten samen met Stichting Lotgenotencontact. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen gedupeerden met elkaar in gesprek, ervaringen delen en elkaar ondersteunen.

Jeugdeducatiefonds
In 2025 werd de inzet van het Jeugdeducatiefonds in Leiden uitgebreid met drie nieuwe scholen. Het Jeugdeducatiefonds, toegevoegd (op incidentele middelen) aan het armoedebeleid, maakt het mogelijk om gezinnen via de vindplaats 'school' heel gericht te ondersteunen. Het Jeugdeducatiefonds ondersteunt de scholen op basis van cofinanciering. Het Jeugdeducatiefonds zet zich ervoor in dat alle kinderen maximale ontwikkelingskansen krijgen. Daarom steunen zij kinderen via de basisschool, een plek van vertrouwen voor kinderen en hun ouders. Vanaf 2025 zijn in Leiden 14 basisscholen gecertificeerd door het Jeugdeducatiefonds. Scholen kunnen bij het Jeugdeducatiefonds aanvragen indienen voor een individueel kind, bijvoorbeeld voor een bril, een fiets, een bed of leesboeken voor thuis, dyslexietesten, of ondersteuning bij de thuissituatie. Daarnaast vergoeden ze educatieve groepsaanvragen, zoals een bezoek aan het museum of theater, maar ook busvervoer naar een schoolreis of extra leermateriaal voor de hele klas. Het Jeugdeducatiefonds is tot slot ook de aangewezen partij om de scholen te ondersteunen bij het organiseren van schoolmaaltijden (ontbijt) of het koppelen aan het Rode Kruis (boodschappenkaarten).

Beleidsterrein 10A Arbeidsparticipatie

Doelen en prestaties bij 10A Arbeidsparticipatie

Doel	Prestatie	
10A1 Leidenaren hebben werk en zijn daardoor minder uitkeringsafhankelijk	10A1.1 Inzetten re-integratie en participatievoorzieningen	✓
	10A1.2 Aanbieden volwasseneneducatie	✓
	10A1.3 Inzetten dienstverlening voor jongeren, statushouders en migranten	✓
10A2 Mensen met loonwaarde onder het wettelijk minimumloon werken zo regulier mogelijk	10A2.1 Inzetten sociale werkvoorziening	✓
	10A2.2 Inzetten beschut werk	✓
	10A2.3 Inzetten loonkostensubsidie	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 10A Arbeidsparticipatie

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 10A1 Leidenaren hebben werk en zijn daardoor minder uitkeringsafhankelijk						
10A1.a Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	73%	74%	73%*	74%	≥ 75%	CBS (BBV - via wsjg)
10A1.b Aantal banen per 1.000 inwoners van 15 t/m 65 jaar	853	850	850	nnb	≥ 860	LISA (BBV - via wsjg)
10A1.c Werkloze jongeren, percentage 16- tot en met 22-jarigen	1%	1%	nnb	nnb	≤ 1%	Verwey Jonker Instituut (BBV - via wsjg)
10A1.d Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	117	124	132*	nnb	120	CBS (BBV - via wsjg)
10A1.e Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden	258	370	274	184**	≥ 270	Taalschool
10A1.f Percentage succesvolle uitstroom	79%	78%	74%	83%	≥ 80%	Taalschool
10A1.g Gemiddelde trajectwaardering	8,2	8,6	8,3	8,5	≥ 8,4	Taalschool
Doel 10A2 Mensen met loonwaarde onder het minimumloon werken zo regulier mogelijk						
10A2.a Aantal volledige banen in de WSW uitgedrukt in standaardeenheden (SE)	621	582	542	520	511	DZB
10A2.b Aantal loonkostensubsidie banenafspraak (via DZB)	219	236	275	285	306	DZB
10A2.c Aantal nieuw beschut werk	49	56	67	80	86	DZB
10A2.d Aantal opstapsubsidies eerste jaar	8	8	6	12	20	DZB

* In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Dit is het juiste getal.
** In 2025 is het aantal gestarte trajecten aanzienlijk afgenomen, voornamelijk doordat de facturatie van veel in 2024 gestarte trajecten is doorgeschoven naar 2025. Hierdoor was een groot deel van het budget al vooraf vastgelegd, wat minder ruimte liet om nieuwe trajecten te starten. Tegelijkertijd ligt het percentage succesvolle uitstroom in 2025 juist hoger dan in het jaar ervoor.

Beleidsterrein 10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Doelen en prestaties bij 10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Doel	Prestatie	
10B1 Minima doen mee in de samenleving en raken niet in een sociaal isolement	10B1.1 Ondersteunen van mensen die gebruik maken van een bijstandsuitkering om actief te zijn in de samenleving en niet in een sociaal isolement te raken	✓
10B2 Armoedebestrijding	10B2.1 Behandelen aanvragen individuele bijzondere bijstand en individuele inkomenstoeslag	✓
	10B2.2 Verstrekken (bijdrage in) premie Collectieve Ziektekostenverzekering Minima	✓
	10B2.3 Verstrekken tegemoetkoming kinderopvang op Sociaal medische Indicatie	✓
	10B2.4 Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	✓
	10B2.5 Subsidies minimabeleid	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Participatieladder

Positie op de participatieladder	**Aantal personen op 31-12-2025, minimaal 2 jaar in de uitkering**	**Aantal personen op 31-12-2024, minimaal 2 jaar in de uitkering**
1. Geïsoleerd	212	225
2. Sociale contacten buitenshuis	869	903
3. Deelname georganiseerde activiteiten	473	458
4. Onbetaald werk	337	338
5. Betaald werk met ondersteuning	159	168
6. Betaald werk	32	29
Nog niet ingedeeld	90	83
Totaal	2172	2204

Effectindicatoren 10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 10B2 Armoedebestrijding						
10B2.a Gebruik Collectieve Ziektekostenverzekering Minima	5.559	5.740	5.875	5.951	≥ 6.200	Zorg en Zekerheid
10B2.b Inzet maatwerkbudget	217	331	270	245	≥ 325	Pivio
10B2.c Aantal goedgekeurde aanvragen Stichting Leergeld	1.798	1.818	1.875	1.906	≥ 1.900	Stichting Leergeld
10B2.d Aantal goedgekeurde aanvragen Jeugdfonds Sport en Cultuur	972	1.087	1.139	1.133	≥ 1.050	Jeugdfonds Sport en Cultuur
10B2.e Aantal goedgekeurde aanvragen Volwassenenfonds Sport en Cultuur	479	689	998	1.047	≥ 1.500	Volwassenenfonds Sport en Cultuur
10B2.f Aantal gekochte Zomerzwemabonnementen	439	442	443	381	≥ 500	Team Werk en Inkomen

Beleidsterrein 10C Inkomensvoorzieningen

Doelen en prestaties bij 10C Inkomensvoorzieningen

Doel	Prestatie	
10C1 Leidenaren (18 t/m AOW-leeftijd) voor wie een financieel vangnet nodig is, ontvangen inkomensondersteuning	10C1.1 Behandelen aanvragen en beheer uitkeringen Participatiewet, Ioaw, Ioaz, Bbz- inkomensvoorzieningen	✓
	10C1.2 Uitvoeren fraudepreventie en opsporen uitkeringsfraude	✓
	10C1.3 Uitvoeren terugvordering en verhaal	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 10C Inkomensvoorzieningen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 10C1 Leidenaren (18 t/m AOW-leeftijd) voor wie een financieel vangnet nodig is, ontvangen inkomensondersteuning						
10C1.a Personen met een bijstanduitkering, aantal per 1.000 inwoners	39,3	36,4	35,7	nnb	≤ 45,0	CBS (via wsjg-BBV)
10C1.b Percentage ontvangen bedrag van het totaalsaldo vorderingen (incassoquote)	14%	14%	17%	18%	≥ 15%	Team Werk & Inkomen
10C1.c Percentage huishoudens dat ten minste één jaar een inkomen heeft tot 120% van het sociaal minimum	13%	13%	nnb	nnb	≤ 13%	CBS
10C1.d Aantal Leidenaars dat langdurig in armoede leeft	4.400	4.300	nnb	nnb	≤ 4.350	CBS

* In de jaarstukken van 2024 is een incorrecte waarde opgenomen. Er is nog geen meting bekend.

Beleidsterrein 10D Schuldhulpverlening

Doelen en prestaties bij 10D Schuldhulpverlening

Doel	Prestatie	
10D1 Het ontstaan dan wel escalatie van problematische schuldensituaties is voorkomen	10D1.1 Uitvoeren van vroegsignalering, preventieve maatregelen, stabilisatietrajecten en budgetbeheer	✓
10D2 Problematische schuldensituaties zijn beheersbaar gemaakt en (zo mogelijk) opgelost	10D2.1 Uitvoeren schuldhulpverlening	✓

Toelichting op prestaties

Zie toelichting bij 'Ontwikkelingen in 2025' aan het begin van dit hoofdstuk.

Effectindicatoren bij 10D Schuldhulpverlening

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2025	Bron
	2022	2023	2024	2025		
Doel 10D1 Het ontstaan dan wel escalatie van problematische schuldensituaties is voorkomen						
10D1.a Het gemiddelde schuldbedrag van particulieren die zich bij de schuldhulpverlening hebben gemeld	-	-	€ 33.344	€ 32.403	≤ € 36.000	Stadsbank
10D1.b Het gemiddelde aantal schuldeisers van particulieren die zich bij de schuldhulpverlening hebben gemeld	-	-	16	16	≤ 12	Stadsbank
10D1.c Het percentage particuliere aanvragers voor schuldhulpverlening, dat eerder (binnen een periode van 36 maanden voorafgaand aan de aanvraag) een minnelijk of wettelijk traject hebben doorlopen	-	-	1,7%	1,8%	≤ 4%	Stadsbank
10D1.d Aantal ex-ondernemers dat zich meldt bij de Stadsbank	-	-	-	-*	≤ 20	Stadsbank
10D1.e Aantal ondernemers dat zich meldt bij de Stadsbank	-	62	88	107	≤ 60	Stadsbank
10D1.f Aantal meldingen signaalpartners Eerste Hulp Bij Geldzorgen	-	7.212	6.718	7.215	≥ 6.000	EHBG
10D1.g Percentage inwoners waarbij via Eerste Hulp Bij Geldzorgen daadwerkelijk contact tot stand is gekomen met de inwoner	-	18%	42%	61%	≥ 20%	EHBG
10D1.h Percentage waarbij de inwoner hulp via Eerste Hulp Bij Geldzorgen accepteert	-	6%	12%	18%	≥ 9%	EHBG
Doel 10D2 Problematische schuldensituaties zijn beheersbaar gemaakt en (zo mogelijk) opgelost						
10D2.a Aantal gestarte schuldregelingen	-	-	92	83	≥ 110	Stadsbank
10D2.b Aantal geslaagde schuldbemiddelingstrajecten	-	-	36	34	≥ 40	Stadsbank
10D2.c Aantal geslaagde saneringskredieten	-	-	128	36**	≥ 100	Stadsbank

* Dit aantal wordt niet geregistreerd. Bij de programmabegroting zal een voorstel worden gedaan om deze indicator te laten vervallen.
** De realisatiewaarde in 2024 is hoger dan in 2025, doordat in 2024 meerdere saneringskredieten versneld zijn afgeboekt door de verkorting van de schuldregeling van 36 naar 18 maanden.

Kaderstellende beleidsstukken

In 2025 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 25.0004 Regionaal beleid basisvaardigheden 2025-2028
- WAJ-1264-2025 Beleidsregels kindtegoed en participatieregelingen Sleutelpas
- WAJ-1177-2025 Beleidsregels Sleutelpas en mandatering BS&F
- WAJ-1123-2025 Beleidsregels inburgering 2025
- WYVD-748-2025 Tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek gemeente Leiden 2025, 2026 en 2027

Programmabudget

Decade Include: Jaarrekening

Werk en inkomen Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Arbeidsparticipatie	Lasten	44.059	41.774	5.280	47.053	44.333	2.721
	Baten	-17.266	-15.745	-1.742	-17.486	-16.647	-839
Saldo		**26.793**	**26.029**	**3.538**	**29.567**	**27.685**	**1.882**
Maatsch. participatie en onderst. minima	Lasten	14.452	13.302	1.077	14.380	14.303	77
	Baten	-2.322	-1.890	305	-1.585	-2.003	417
Saldo		**12.130**	**11.412**	**1.382**	**12.794**	**12.300**	**495**
Inkomensvoorzieningen	Lasten	66.340	66.278	6.388	72.666	71.603	1.063
	Baten	-65.165	-60.609	-8.536	-69.145	-68.640	-505
Saldo		**1.176**	**5.668**	**-2.147**	**3.521**	**2.963**	**558**
Schuldhulpverlening	Lasten	4.489	4.207	1.501	5.708	5.249	459
	Baten	-1.397	-702	-481	-1.183	-1.823	640
Saldo		**3.092**	**3.505**	**1.019**	**4.524**	**3.426**	**1.098**
Programma	**Lasten**	**129.340**	**125.561**	**14.246**	**139.806**	**135.487**	**4.319**
	Baten	**-86.149**	**-78.946**	**-10.454**	**-89.400**	**-89.113**	**-287**
Saldo van baten en lasten		**43.191**	**46.614**	**3.792**	**50.406**	**46.374**	**4.032**
Reserves	**Toevoeging**	**3.553**	**-**	**3.595**	**3.595**	**3.595**	**-0**
	Onttrekking	**-2.482**	**-1.363**	**-2.234**	**-3.597**	**-3.454**	**-143**
Mutaties reserves		**1.071**	**-1.363**	**1.361**	**-3**	**140**	**-143**
Resultaat		**44.262**	**45.251**	**5.153**	**50.404**	**46.514**	**3.889**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma 10 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
DZB Bedrijfsreserve dzb-Leiden wsw	Toevoeging	1.106	-	2.330	2.330	2.330	-0
	Onttrekking	-1.106	-	-565	-565	-565	-
Saldo		**-**	**-**	**1.765**	**1.765**	**1.765**	**-0**
DZB Reserve zachte landing rijksbez. Wsw	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-65	-65	-111	-176	-33	-143
Saldo		**-65**	**-65**	**-111**	**-176**	**-33**	**-143**
DZB Reserve frictiekosten ID/WIW DZB	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-30	-33	26	-6	-6	-0
Saldo		**-30**	**-33**	**26**	**-6**	**-6**	**-0**
Reserve Sociaal Domeins P10	Toevoeging	2.447	-	1.265	1.265	1.265	-0
	Onttrekking	-1.280	-1.266	-1.585	-2.851	-2.851	0
Saldo		**1.167**	**-1.266**	**-320**	**-1.586**	**-1.586**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**3.553**	**-**	**3.595**	**3.595**	**3.595**	**0**
	Onttrekking	**-2.482**	**-1.363**	**-2.234**	**-3.597**	**-3.454**	**-143**
Reserves programma 10		**1.071**	**-1.363**	**1.361**	**-3**	**140**	**-143**

BELEIDSTERREINEN
Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

10A Arbeidsparticipatie Werk en Inkomen
Er is € 1,1 miljoen aan extra declarabele lasten Inburgering ontstaan, wat geleid heeft tot € 1,1 miljoen aan extra rijksbaten. Er was in 2024 een nog te betalen post opgenomen van € 0,6 miljoen aan de regio-gemeenten, maar die is in 2025 vrijgevallen omdat een groter deel van de ESF-subsidie dan verwacht aan Leiden toekomt. Er zijn onderbestedingen ontstaan op Taal en participatie (€ 54.000), onderzoek- en scholingstrajecten (€ 119.000), het regionale budget Laaggeletterdheid (€ 67.000) en het Leids participatiebudget (€ 98.000).

10A Arbeidsparticipatie DZB
Er is een nadeel gerealiseerd van € 280.000 bij DZB waarvan een deel tot uiting komt op programma 10 Werk en inkomen en een deel op programma Overhead. Het nadeel is opgebouwd uit een voordeel van € 566.000 bij Re-integratie en een voordeel van € 211.000 bij WSW, een nadeel van € 143.000 op de reserves (allemaal programma 10 Werk en inkomen) en een nadeel van € 914.000 op Overhead (zie programma Overhead).

Het totale voordeel op het budget Re-integratie is € 566.000. In het budget van Re-integratie zijn een aantal projecten van de arbeidsmarktregio Holland-Rijnland opgenomen. Dit regionaal budget is goed voor een voordeel van € 102.000 en is nodig voor afronding van projecten in de komende jaren. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de DZB-bedrijfsreserve en in 2026 weer onttrokken. Bij de overige re-integratieactiviteiten is een voordeel ontstaan van € 464.000. Dit voordeel is grotendeels veroorzaakt door het realiseren van een hogere omzet.

Het voordeel op het budget Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) is € 211.000 en wordt grotendeels veroorzaakt door het realiseren van lagere loonkosten.

Het nadeel van € 280.000 is exclusief een door het Rijk voor 2025 toegekend bedrag aan "Compensatie medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven" voor de WSW. Voor DZB komt dit neer op € 475.000. Dit bedrag is bij de decembercirculaire 2025 van de algemene uitkering gemeentefonds toegekend. Gelet op het tijdstip van toekenning kon dit bedrag niet meer verwerkt worden in de begroting 2025. Via bestemming van het rekeningresultaat 2025 wordt dit bedrag verwerkt in DZB-bedrijfsreserve.

10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima
De opbrengst leenbijstand is € 235.000 hoger dan geraamd. Daar tegenover staat een extra storting van € 102.000 in de voorziening oninbaar. Uit ervaring weten we dat de opbrengst niet volledig zal worden geïnd. Tevens is een niet-geraamde bijdrage van € 89.000 ontvangen van Leiderdorp voor invoeringskosten van de Sleutelpas. Op alleenverdienerspoblematiek is een onderschrijding ontstaan van € 95.000. Dit betreft een groep huishoudens die door een ongunstige samenloop van toeslagen en uitkeringen (veelal UWV-uitkering) onder het bestaansminimum zakt. Het Rijk heeft € 1.000 aan compensatie per huishouden beschikbaar gesteld en de gemeente voert deze regeling uit. De onderschrijding van € 95.000 zal worden overgeheveld naar 2026, omdat nog circa 95 huishoudens recht hebben op deze compensatie van € 1.000. Er is daarnaast € 57.000 minder kwijtgescholden aan gemeentelijke heffingen.

10C Inkomensvoorzieningen
Op het budget bijstandsuitkeringen is een voordeel ontstaan van € 621.000. Dat is voornamelijk ontstaan door een onderschrijding op het loonkostensubsidiebudget (onderdeel BUIG-budget) van € 434.000. Tegenover een lagere opbrengst aan bijstandsvorderingen van € 332.000 staat een lagere storting in de voorziening oninbaar van € 267.000. De declarabele uitvoeringskosten voor Leiderdorp zijn € 157.000 lager dan begroot, waardoor de opbrengst Leiderdorp ook € 157.000 lager is.

10D Schuldhulpverlening
Op de teamkostenplaats Schuldhulpverlening is een technisch nadeel van € 411.000 ontstaan dat doorbelast had moeten worden naar dit beleidsterrein, maar is achterwege gebleven. Het is de belangrijkste oorzaak van het voordeel op de lasten van € 459.000 op dit beleidsterrein. Via de resultaatbestemming wordt dit alsnog opgelost. Daarnaast is er medio 2025 een extra incidenteel budget van € 140.000 ontvangen van het Rijk inzake schuldhulpverlening. Dit budget zal overgeheveld worden naar 2027 zodat het beschikbaar komt voor het nieuwe beleidsplan armoede- en schuldhulpverlening 2027-2030. Ook zijn er extra declarabele kosten (€ 350.000) ontstaan inzake de afhandeling van de kindertoeslagaffaire, waardoor de rijksbaten ook € 350.000 hoger zijn. Via de kaderbrief 2025 is er een incidenteel budget geraamd van € 100.000 voor financiële begeleiding vanaf medio 2025. Het is niet gelukt om dit uit te besteden. Daarom zal worden voorgesteld om dit budget over te hevelen naar 2027, voor 2026 was al € 200.000 geraamd. Het overige voordeel op de baten van € 290.000 wordt met name veroorzaakt door het vrijvallen van de voorziening die gevormd was voor de verkorting van het overgangsrecht van 36 naar 18 maanden. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 267.000.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen Reserves > € 250.000.

Er zijn geen relevante afwijkingen.

INVESTERINGEN
Er zijn geen relevante afwijkingen.

2.2.11 Algemene middelen

Inleiding
In de begroting en rekening maken we onderscheid tussen specifieke en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen zijn bijvoorbeeld opbrengsten voor het ophalen van afval, het verstrekken van vergunningen, het onderhouden van het riool en het vertrekken van reisdocumenten. Zij hangen samen met een concreet beleidsveld en staan opgenomen in de betreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting.

Anders dan de specifieke dekkingsmiddelen zijn de algemene dekkingsmiddelen vrij te besteden. Dit is niet aan een bepaald programma of doel gebonden. De algemene dekkingsmiddelen leveren de financiële dekking van de bestedingen van de programma's 1 tot en met 10 en zijn ingedeeld naar de voorgeschreven categorieën en onvoorzien.

Lokale heffingen
In de paragraaf Lokale heffingen is een toelichting gegeven op de opbrengst van belastingen en is aangegeven welk beleid we voor de verschillende belastingen voeren. De kosten van invordering van de belastingen en de waardebepaling van de onroerende zaken zijn geraamd in programma 1 Bestuur en dienstverlening.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Jaarlijks ontvangt elke gemeente volgens het in de Financiële verhoudingswet opgenomen verdeelstelsel een uitkering uit het gemeentefonds. Het verdeelstelsel houdt rekening met onderlinge verschillen in de kosten waar de gemeenten voor staan en met verschil in draagkracht van de gemeenten (de belastingcapaciteit). De algemene uitkering is bestemd voor de bekostiging van autonome taken van de gemeente. Dat zijn taken die veelal dicht bij de burger liggen. De grootte van het gemeentelijk aandeel is voor de gemeenten een gegeven, maar die zijn vrij in het besteden daarvan.

De groei of krimp van het gemeentefonds is vanaf 2024 gekoppeld aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) voor groei economie en prijzen. De oude samen 'trap-op-trap-af-afspraak' is in 2024 komen te vervallen.

Dividend
De belangrijkste deelnemingen van Leiden zijn netwerkbedrijf Alliander NV, Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DUNEA) en NV Bank voor Nederlandse Gemeenten. De ontvangen dividenden worden bij de prestatie van deze deelnemingen verantwoord.

Financiële functie
In de paragraaf Financiering gaan we in op de financiering van de gemeente en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. Voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkeling van het resultaat op geldleningen verwijzen wij naar die paragraaf.

Overige algemene dekkingsmiddelen
De overige algemene dekkingsmiddelen zijn de stelposten concern, oninbare vorderingen, saldi kostenplaatsen bedrijfsvoering, plankosten en stelpost energie.

- Op **stelposten concern** zijn de budgetten en taakstellingen opgenomen die nog niet direct aan een specifieke prestatie kunnen worden toebedeeld. Leiden streeft er naar (conform een eis van de provincie) om zo min mogelijk en zo kort mogelijk stelposten in de begroting op te nemen. Als een stelpost niet concreet en realiseerbaar is, dan kan de toezichthoudende provincie oordelen dat deze niet bijdraagt aan een structureel sluitende begroting en meerjarenraming. Wij voeren regelmatig overleg met de provincie over de voortgang en invulling van de stelposten.
- **Oninbare vorderingen** is de mutatie op de voorziening oninbare vorderingen voor de vorderingen op reguliere debiteuren en de vorderingen op (ex-)bijstandsgerechtigden.
- Op **saldi kostenplaatsen bedrijfsvoering** staan de lasten en baten die volgens de systematiek niet rechtstreeks ten gunste of ten laste van prestaties binnen de programma's kunnen worden gebracht. Een eenduidige en integrale kostenverdeelsystematiek deelt zo lasten en baten van (ondersteunende) afdelingen toe aan de prestaties en dus aan de programma's.
- Het budget voor de **plankosten definitiefase** komt voort uit de Uitvoeringsregels financien college B&W, artikel 5.
- **Stelpost Energie:** op de stelpost energielasten was € 2,8 miljoen beschikbaar om financiële ontwikkelingen in energieprijzen op te vangen. Bij de Kaderbrief 2025–2029 is het budget structureel verdeeld over de verschillende organisatieonderdelen. Ze hebben een beroep gedaan op dit budget, waardoor de stelpost in 2025 nagenoeg volledig is ingezet. Uit de analyse van de energielasten blijkt dat het toegekende budget vanuit de stelpost volledig is besteed aan hogere energielasten dan eerder begroot. De totale energielasten

voor de gemeente in 2025 bedraagt daarmee € 8,1 miljoen. Ten opzichte van 2024 is er € 0,2 miljoen minder aan energielasten uitgegeven.

Budget

Decade Include: Jaarrekening

Algemene middelen Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Lokale heffingen besteding niet gebonden	Lasten	-	-	-	-	-	-
	Baten	-70.299	-74.026	-977	-75.003	-74.615	-388
Saldo		**-70.299**	**-74.026**	**-977**	**-75.003**	**-74.615**	**-388**
Algemene uitkering	Lasten	-	1.790	-355	1.435	-	1.435
	Baten	-373.351	-382.419	-17.410	-399.829	-401.459	1.629
Saldo		**-373.351**	**-380.629**	**-17.765**	**-398.394**	**-401.459**	**3.064**
Dividend	Lasten	81	90	-18	72	72	-0
	Baten	-4.687	-2.630	-418	-3.048	-3.034	-14
Saldo		**-4.606**	**-2.540**	**-436**	**-2.976**	**-2.962**	**-14**
Saldo financieringsfunctie	Lasten	-478	1.744	-912	832	485	346
	Baten	-917	-376	-100	-476	-535	59
Saldo		**-1.395**	**1.368**	**-1.012**	**356**	**-50**	**405**
Overige alg.dekkingsmiddelen	Lasten	1.630	2.421	2.399	4.820	3.562	1.258
	Baten	-1	-176	-	-176	-	-176
Saldo		**1.629**	**2.246**	**2.399**	**4.645**	**3.562**	**1.082**
Programma	**Lasten**	**1.233**	**6.045**	**1.114**	**7.158**	**4.120**	**3.039**
	Baten	**-449.254**	**-459.627**	**-18.905**	**-478.532**	**-479.643**	**1.111**
Saldo van baten en lasten		**-448.021**	**-453.583**	**-17.791**	**-471.374**	**-475.523**	**4.150**
Reserves	**Toevoeging**	**49.699**	**7.183**	**38.203**	**45.386**	**47.314**	**-1.928**
	Onttrekking	**-35.898**	**-26.791**	**-44.214**	**-71.004**	**-66.646**	**-4.358**
Mutaties reserves		**13.801**	**-19.608**	**-6.010**	**-25.618**	**-19.332**	**-6.286**
Resultaat		**-434.220**	**-473.190**	**-23.801**	**-496.992**	**-494.855**	**-2.137**

Decade Include: Jaarrekening

Reserves programma AD Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve flankerend beleid AD	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-192	-100	-	-100	-8	-92
Saldo		**-192**	**-100**	**-**	**-100**	**-8**	**-92**
Bedrijfsvoeringsreserve concern	Toevoeging	-	-	1.787	1.787	1.787	-
	Onttrekking	-1.798	-	-2.281	-2.281	-343	-1.938
Saldo		**-1.798**	**-**	**-494**	**-494**	**1.444**	**-1.938**
Concernreserve	Toevoeging	18.450	-	7.619	7.619	7.619	-
	Onttrekking	-13.968	-23.370	-20.418	-43.788	-43.788	-0
Saldo		**4.482**	**-23.370**	**-12.798**	**-36.169**	**-36.169**	**-0**
Reserve bedrijfsvoering plankosten	Toevoeging	1.215	-	300	300	300	-
	Onttrekking	-1.030	-	-2.979	-2.979	-1.268	-1.711
Saldo		**185**	**-**	**-2.679**	**-2.679**	**-968**	**-1.711**

Reserves programma AD Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve Sociaal Domein AD	Toevoeging	557	-	55	55	55	-0
	Onttrekking	-64	-	-71	-71	-71	-
Saldo		**493**	**-**	**-17**	**-17**	**-17**	**-0**
Reserve afschrijvingen investeringen	Toevoeging	14.311	7.062	12.154	19.217	19.217	0
	Onttrekking	-2.904	-1.279	-6.046	-7.325	-7.342	17
Saldo		**11.407**	**5.783**	**6.108**	**11.892**	**11.875**	**17**
Reserve budgetoverheveling	Toevoeging	13.680	-	14.970	14.970	14.970	-0
	Onttrekking	-15.323	-2.042	-10.387	-12.428	-12.428	0
Saldo		**-1.643**	**-2.042**	**4.584**	**2.542**	**2.542**	**-0**
Reserve egalisatie kapitaallasten CR	Toevoeging	237	121	-12	109	109	-
	Onttrekking	-504	-	-430	-430	-193	-237
Saldo		**-268**	**121**	**-442**	**-321**	**-85**	**-237**
Reserve risicobijdrage CR	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-115	-	-	-	-	-
Saldo		**-115**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregel.	Toevoeging	1.249	-	1.329	1.329	3.258	-1.928
	Onttrekking	-	-	-1.602	-1.602	-1.204	-397
Saldo		**1.249**	**-**	**-272**	**-272**	**2.053**	**-2.325**
Totaal	**Toevoeging**	**49.699**	**7.183**	**38.203**	**45.386**	**47.314**	**-1.928**
	Onttrekking	**-35.898**	**-26.791**	**-44.214**	**-71.004**	**-66.646**	**-4.358**
Reserves programma AD		**13.801**	**-19.608**	**-6.010**	**-25.618**	**-19.332**	**-6.286**

ALGEMENE MIDDELEN
Toelichting op financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

Belastingopbrengsten
De OZB niet-woningen eigenaren komt € 0,5 miljoen lager uit doordat een aantal aanslagen uit voorgaande jaren verminderd moest worden. Het gaat hierbij onder andere over woon/zorgcomplexen die niet meer als niet-woningen mogen worden aangeslagen, maar als woning.

Algemene uitkeringen gemeentefonds
De algemene uitkering komt € 1,6 miljoen hoger uit dan geraamd, onder andere door uitkeringen voor taakmutaties (€ 1,4 miljoen) in de decembercirculaire 2025.
Aan de lastenkant staat het restant van de stelpost indexering (€ 1,4 miljoen) die niet aangewend hoefde te worden.

Saldo financieringsfunctie
In het budget is rekening gehouden met een rentelast van drie maanden op een, nog aan te trekken, langlopende geldlening. De financieringsbehoefte ontstond pas in december en is toen tijdelijk ingevuld met kortlopende financiering (kasgeld). Het is de verwachting dat de langlopende geldlening in 2026 aangetrokken gaat worden. Omdat de financieringsbehoefte later ontstond, is er voordeel op de rentelasten ontstaan van € 350.000.

Overige algemene dekkingsmiddelen
Het voordeel op de lasten van € 1,3 miljoen wordt veroorzaakt door :

- Een voordeel van € 1,7 miljoen op de bijdrage, die wordt gedekt door onttrekking aan de reserve bedrijfsvoering plankosten, aan diverse kredieten in de definitiefase van een project. Omdat dergelijke kredieten jaaroverschrijdend kunnen zijn, blijft de bijdrage beschikbaar in 2026.
- Een nadeel van € 820.000 door de (incidentele) verhoging van de Voorziening dubieuze debiteuren, met name doordat meer vorderingen in het parkeerdomein als oninbaar worden beoordeeld.
- De gemeentebrede budgetten voor personele lasten met betrekking tot voormalig personeel, arbeidsongeschiktheid en vervroegde uittreding geven een voordeel van € 215.000. Tegenover dit voordeel aan de lastenkant staat een nadeel aan de batenkant van € 175.000.

RESERVES
Toelichting op afwijkingen reserves > € 250.000.

Bedrijfsvoeringsreserve concern
In 2025 is aan de bedrijfsvoeringsreserve ruim € 1,9 miljoen minder onttrokken dan begroot. Het begrote budget van € 1,9 miljoen voor de invoering van het nieuwe financieel systeem en € 38.000 voor het Strategisch Huisvestingsplan zijn in 2025 niet besteed. De besteding van deze budgetten zal in 2026 plaatsvinden.

Reserve bedrijfsvoering plankosten
De jaarlijkse onttrekking aan de reserve is afhankelijk van de gemaakte kosten in de definitiefase van de ruimtelijke projecten. De onderschrijding van de begrote onttrekking met € 1,7 miljoen is het bedrag dat de projectleiders de komende jaren nog aan plankosten verwachten te moeten maken voor projecten in de definitiefase.

CR Reserve egalisatie kapitaallasten
De SQL-servers die momenteel in gebruik zijn, worden vanaf juli 2022 niet meer ondersteund door Microsoft. Het is daarom noodzakelijk om de verouderde SQL-servers te vervangen en gelijktijdig de databases te migreren om de beveiligingsrisico's te beperken. Hiervoor was een onttrekking uit deze reserve begroot. Dit bedrag is niet volledig besteed doordat het project doorloopt in 2026. Daarmee was het niet nodig om het volledige bedrag aan de reserve te onttrekken.

CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregeling
De hogere storting van € 1,9 miljoen betreft het resultaat van de centrumregeling exclusies bestemmings en overhevelingsvoorstellen. Dit bedrag wordt conform de afspraken met de partnergemeenten gestort in deze reserve zodat het in volgende jaren kan worden ingezet voor kwaliteitsverbeteringen in de bedrijfsvoering.
Er is voor € 397.000 minder onttrokken voor kwaliteitsverbeteringen dan begroot. Dit betreft:

- Voor het project stabiliteit en veiligheid was een grote onttrekking begroot. Een deel van de kosten betrof het uitbreiden van de personele bezetting. De kosten van deze personele bezetting zijn € 277.000 lager uitgevallen.
- Voor de projecten Artificial Intelligence, invoering Leermanagementsysteem en het nieuwe werving en selectiesysteem zijn de projectkosten in 2025 € 120.000 lager uitgevallen. Deze kosten worden naar verwachting in 2026 alsnog gemaakt.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten

7102188 PDF Herinrichting muziekeducatie
Het krediet PDF Herinrichting muziekeducatie is met € 170.000 overschreden, het tekort is gedekt vanuit de reserve plankosten. De definitiefase van het project is afgerond, het krediet wordt afgesloten in 2026.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7102323 PDF Uitbr. volkstuinen Oostvlietpolder
In mei 2023 is gestart met het project Uitbreiding volkstuinen Oostvlietpolder. Na een voortvarende start trad er stagnatie op, omdat de tuinverenigingen een ander beeld hadden bij de uitbreiding dan volgens het bestemmingsplan en de uitgangspunten van de gemeente mogelijk was. Na meerdere bestuurlijke overleggen werd duidelijk dat het voor de tuinverenigingen wezenlijk was, dat eerder aangenomen moties van tafel gingen

alvorens verder te kunnen. De gemeente gaat nu in gesprek met een andere tuinvereniging (Ons Buiten). Dit heeft vertraging in het proces gegeven. Alles is er nu op gericht om eind 2026 tot aanleg van de tuinen over te gaan. Er is een collegevoorstel ingediend om het budget op te hogen vanuit de reserve plankosten, om het ontstane tekort te dekken.

710233 PDF Nieuwbouw Stadswerf
Voor de definitiefase van het project Nieuwbouw Stadswerf is een krediet vanuit het hoofdkrediet Plankosten definitiefase beschikbaar gesteld. Naar verwachting wordt eind 2026 een besluit "aanvraag voorbereidingskrediet ontwerpfase" aan uw raad voorgelegd.

2.2.12 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Budget

Decade Include: Jaarrekening

Overhead Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Overhead	Lasten	88.712	93.533	6.886	100.419	93.954	6.465
	Baten	-15.392	-15.657	-1.056	-16.713	-17.589	876
Saldo		**73.320**	**77.877**	**5.829**	**83.706**	**76.365**	**7.341**
Programma	**Lasten**	**88.712**	**93.533**	**6.886**	**100.419**	**93.954**	**6.465**
	Baten	**-15.392**	**-15.657**	**-1.056**	**-16.713**	**-17.589**	**876**
Saldo van baten en lasten		**73.320**	**77.877**	**5.829**	**83.706**	**76.365**	**7.341**
Resultaat		**73.320**	**77.877**	**5.829**	**83.706**	**76.365**	**7.341**

Decade Include: Jaarrekening

Vennootschapsbelasting Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Vennootschapsbelasting	Lasten	256	174	-	174	341	-167
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**256**	**174**	**-**	**174**	**341**	**-167**
Programma	**Lasten**	**256**	**174**	**-**	**174**	**341**	**-167**
	Baten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten		**256**	**174**	**-**	**174**	**341**	**-167**
Resultaat		**256**	**174**	**-**	**174**	**341**	**-167**

Decade Include: Jaarrekening

Onvoorzien Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Onvoorzien	Lasten	-	277	-	277	-	277
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**-**	**277**	**-**	**277**	**-**	**277**
Programma	**Lasten**	**-**	**277**	**-**	**277**	**-**	**277**
	Baten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten		**-**	**277**	**-**	**277**	**-**	**277**
Resultaat		**-**	**277**	**-**	**277**	**-**	**277**

OVERHEAD, VPB en ONVOORZIEN
Toelichting op financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000.

OVERHEAD

Het resultaat op Overhead is als volgt opgebouwd:

Resultaat Overhead 2025 per onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	V/N
1. Saldi op afdelingskosten (gemeentebreed)	3.341	28	3.369	V
2. Centrumregeling IDA	1.695	971	2.665	V
3. Nieuw financieelsysteem -projectbudget	2.718	0	2.718	V
4. Vervanging en migreren SQL-servers (Structured Query Language)	237	0	237	V
5. Regionale risicobijdrage	258	0	258	V
6. Informatievoorziening - projectbudget	337	0	337	V
7. Facilitaire zaken	-186	-76	-262	N
8. Gemeentelijke huisvesting	-272	-183	-455	N
9. Overhead DZB	-1.071	160	-911	N
10. Vorming voorziening spaarverlof	-767	0	-767	N
11. Overhead overige	174	-24	151	V
Totaal	**6.465**	**876**	**7.341**	**V**

1. Saldi op afdelingskostenplaatsen (gemeentebreed)
Het resultaat 2025 van alle afdelingen binnen de gemeente Leiden bedraagt € 3,4 miljoen voordelig.

2. Centrumregeling IDA
Binnen de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio zijn de werkelijke lasten en baten lager dan begroot. Dit levert een voordeel op van c.a. € 2,7 miljoen. In lijn met de afspraken met de Centrumregelingpartners doet de gemeente Leiden een storting in de bedrijfsvoeringsreserve van het saldo op de centrumregeling (minus voorstellen budgetoverheveling en resultaatbestemming). Zodat de gelden beschikbaar blijven voor kwaliteitsverbeteringen in de gezamenlijke bedrijfsvoering. Het verschil is opgebouwd uit diverse posten. De grootste oorzaken hebben betrekking op:

- lagere personele lasten binnen de CR € 1,2 miljoen.
- Lagere licentiekosten € 273.000 onder andere doordat voor oude financieel pakket geen licentiekosten in rekening worden gebracht.
- Lagere kwaliteitsverbeteringskosten € 422.000 doordat kwaliteitsverbeteringen deels in 2026 worden afgerond. Voorbeelden hiervan zijn datagedreven werken, invoering leermanagementsysteem, nieuwe tool werving en selectie, Arificial Intelligence.
- Overige kleine verschillen € 784.000.

3. Nieuw financieel systeem - projectbudget
In 2025 is het nieuwe financiële systeem technisch geïmplementeerd. Op het projectbudget is eind 2025 nog € 2,7 miljoen beschikbaar. Vanaf 1 januari is SAP in gebruik genomen, in 2026 zal SAP nog verder in de organisatie geïmplementeerd worden en vinden nog diverse aanvullende werkzaamheden plaats.

4. Vervanging en migreren van SQL-servers (= Structured Query Language)
De SQL-servers die momenteel in gebruik zijn, worden vanaf juli 2022 niet meer ondersteund door Microsoft. Sinds 2024 wordt gewerkt aan het vervangen en migreren van de databases. Op het beschikbare budget is € 237.000 overgehouden. De werkzaamheden worden in 2026 afgerond.

5. Regionale risicobijdrage
Alle vier de partners in de Centrumregeling betalen jaarlijks 2,3% risicobijdrage bovenop de lumpsum. Deze risicobijdrage wordt ingezet voor risico's die zich voordoen gedurende het jaar. Eind 2025 was er € 258.000 over van het ontvangen budget. Met de regiogemeenten is afgesproken deze gelden te reserveren voor mogelijke toekomstige risico's.

6. Informatievoorziening - projectbudget
Doel van dit budget is om een deel van de incidentele ontwikkelkosten binnen IV te kunnen dekken, zodat

IV-ontwikkelingen voortvarend kunnen worden opgepakt. Als gevolg van de langere opstartfasen van diverse projecten binnen de afdeling IV in 2025, zijn er minder projecten gestart dan gepland. Hierdoor is het budget niet volledig benut. Deze projecten zijn in de tijd opgeschoven en zullen in 2026 en verder alsnog opgepakt worden.

7. Facilitaire zaken Leiden
Het nadeel (€ 262.000) is zichtbaar bij de activiteiten schoonmaak, beveiliging en overige kosten. De kosten zijn in 2025 sterk gestegen door de hoge indexatie, doorgevoerd door externe leveranciers. De beschikbare budgetten waren niet toereikend.

8. Gemeentelijke huisvesting
Het nadeel op de gemeentelijke huisvesting (€ 455.000) bestaat uit diverse posten, de grootste posten zijn:

- Nadeel op de baten € 140.000 doordat de 4e etage van Level niet verhuurd wordt maar gebruik wordt voor eigen werkplekken.
- Overschrijding van de lasten van € 120.000 doordat de BSGR voor Le Pooleweg 6 en 11 nog een aanslag van voorgaande jaren heeft ingediend.
- Overschrijding van de lasten € 50.000 doordat de index op de huur van Level hoger is dan de in de begroting gehanteerde index.
- Overschrijding van de lasten € 80.000 door hogere kosten voor dagelijks onderhoud.

9. Overhead DZB
Het nadeel op budget Overhead DZB is € 911.000. Dit nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door het vormen van een voorziening voor medewerkers t.b.v. de RVU-regeling en hogere implementatiekosten t.b.v. het nieuwe ERP-systeem. Ook zijn er hogere projectkosten door de verbouwing van het pand aan de Le Pooleweg 11. Het nadeel op Overhead kan voor € 690.000 worden toegerekend aan het budget WSW en voor € 224.000 aan het budget Re-integratie. Op de programma's zijn hierdoor juist voordelen zichtbaar die dit nadeel compenseren.

10. Vorming voorziening spaarverlof
Sinds 2022 is het voor gemeenteambtenaren mogelijk om verlof apart op te sparen om op een later moment voor een langere periode op te nemen (spaarverlof). Deze mogelijkheid is in de cao gemeenten opgenomen. Sinds eind 2024 kunnen medewerkers verlof ook daadwerkelijk aanmerken als spaarverlof. De commissie BBV stelt dat voor het gespaarde verlof een voorziening genomen moet worden. Bij het opstellen van de jaarrekening 2025 is deze voorziening spaarverlof gevormd voor een bedrag van € 767.000. Deze voorziening zal vanaf nu jaarlijks worden bijgesteld aan de hand van het gespaarde verlofsaldo.

VENNOOTSCHAPSBELASTING
Er zijn geen relevante afwijkingen.

ONVOORZIEN
Er zijn geen uitgaven gedaan ten laste van onvoorzien in 2025.

RESERVES
n.v.t.

INVESTERINGEN

Overschrijdingen op investeringskredieten
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten die worden afgesloten met een opvallend overschot
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening

7101156, 7101483 en 7101484 Ambtelijke herhuisvesting Stadhuis
Na oplevering waren er nog enkele restpunten die afgewikkeld moesten worden. Er is onderzoek gedaan naar het buitenschilderwerk aan de binnentuin en deze blijkt niet te voldoen. De gemeente is nog in overleg met de aannemer over de wijze waarop en wanneer de ontstane gebreken hersteld dienen te worden.

7102514 CR JS telefoontoestellen
Het krediet CR JS Telefoontoestellen wordt in 2026 ingezet voor telefoontoestellen van nieuwe medewerkers en voor de vernieuwing van telefoontoestellen die aan het eind van hun technische levensduur zijn en vervangen dienen te worden.

7102123 CR JS Coreswitches
Het krediet CR JS Coreswitches wordt in 2026 ingezet voor de vernieuwing van de switches die aan het eind van hun technische levensduur zijn en vervangen dienen te worden.

7100289 VK Wagenpark 6 jaar
Betreft een verzamelkrediet dat jaarlijkse wordt aangevuld en gebruikt.

7102336 Veegmachines elektrisch
Aanschaf gaat later plaatsvinden.

7101326 renovatie gevel Stadhuis
Het krediet voor de renovatie van de gevel van het Stadhuis kan nog niet worden afgesloten. Reden om deze nog niet af te sluiten is gelegen in het feit dat aan de linkerzijde zettingsmetingen plaats gaan vinden. Als metingen aangeven dat teveel zetting/beweging in het geveldeel optreedt zullen acute constructieve ingrepen plaats moeten vinden.

7102086 parkeerdek Le Pooleweg 11
Het krediet kan nog niet worden afgesloten. Na een vertraging in deuitvoering is in 2025 gestart met opstellen startnotitie en verdere voorbereiding van de werkzaamheden. Verwachting is dat het project na de zomer 2026 wordt gestart en het eeste kwartaal van 2027 opgeleverd gaat worden.

Beleidsindicatoren
Volgens de voorschriften in het BBV moeten 39 beleidsindicatoren verplicht bij de programma's worden opgenomen. Met deze beleidsindicatoren is het via 'waarstaatjegemeente.nl' beter mogelijk de resultaten van de gemeenten onderling te vergelijken. Van deze indicatoren vallen er vijf onder het hoofdtaakveld 0 Bestuur en Organisatie. Omdat het voornamelijk overhead gerelateerde indicatoren betreft, worden ze in deze paragraaf opgenomen.
Het kengetal voor bezetting is inclusief De Zijl Bedrijven (DZB). In de paragraaf bedrijfsvoering wordt DZB buiten de aantallen gehouden.

Indicator	Eenheid	Periode	Leiden begroting 2025	Leiden werkelijk 2025	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	14,13	15,24	Jaarrekening 2025
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	13,46	15,36	Jaarrekening 2025
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2025	1.614	1.903	Jaarrekening 2025
Externe inhuur *	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2025	18,2%	16,3%	Jaarrekening 2025
Overhead	% van totale lasten	2025	11,0%	10,6%	Jaarrekening 2025

* Begroting betreft het streefcijfer zoals opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering

2.3 Paragrafen

2.3.1 Lokale heffingen

1. Inleiding
In deze paragraaf staan de opbrengsten en het beleid voor de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen in 2025. Eerst worden heffingen behandeld die deel uitmaken van de woonlasten, te weten de onroerende-zaakbelasting voor woningen, de riool- en waterzorgheffing en de afvalstoffenheffing. Daarbij geven we een overzicht van de lokale lastendruk. Vervolgens gaan we in op de onroerende-zaakbelastingen voor niet-woningen, de toeristenbelasting, de precariobelasting, de parkeerbelasting, rechten en het kwijtscheldingsbeleid.

In 2025 is de gehele uitvoering van de onroerende-zaakbelastingen, riool- en waterzorgheffing, afvalstoffenheffing, toeristenbelasting en precariobelasting gedaan door de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR).

Geraamde en werkelijke belastingopbrengsten 2025

Heffing (Bedragen * € 1.000) -/- = nadeel	Rekening 2024	Primitieve begr, 2025	Wijz 2025	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2025-Rekening 2025	Rekening 2025-Rekening 2024
Ozb eigenaren woningen	28.826	30.673	-280	30.393	30.428	*35*	*1.603*
Ozb gebruikers niet-woningen	19.530	20.642	545	21.188	21.296	*108*	***1.766***
Ozb eigenaren niet-woningen	21.531	22.245	712	22.957	22.403	*-555*	*872*
Precariobelasting	413	465	0	465	488	*23*	*76*
Afvalstoffenheffing	21.512	21.817	93	21.910	21.837	*-73*	*325*
Rioolheffing	13.323	14.480	24	14.504	14.003	*-502*	*679*
Parkeerbelastingen	16.605	14.568	4.283	18.851	19.444	*593*	2.840
Toeristenbelasting	1.309	1.680	0	1.680	1.290	*-390*	*-19*
Totaal	**123.048**	**126.571**	**5.377**	**131.948**	**131.189**	**-759**	**8.141**

2. Heffingen die deel uitmaken van de woonlasten

2.1. Onroerende-zaakbelastingen (ozb)
Geen toelichting. Opbrengst is licht hoger dan geraamd.

2.2. Riool- en waterzorgheffing
Met ingang van 2025 maakt de rioolheffing plaats voor een riool- en waterzorgheffing. Er wordt geheven van eigenaren en gebruikers van alle percelen in Leiden, ook al hebben de percelen geen aansluiting op de gemeentelijke riolering. Bij woningen wordt een nieuw tarief ingevoerd, namelijk een vast bedrag voor eigenaren. Voor gebruikers van woningen blijft het afhankelijk van de omvang van het huishouden. Er zijn drie tarieven, namelijk voor een-, twee- en drie- of meerpersoonshuishoudens. Bij niet-woningen wordt eveneens een nieuw tarief voor eigenaren ingevoerd. Voor zowel eigenaren, als voor gebruikers is het tarief afhankelijk van de hoogte van de WOZ-waarde.

De opbrengst komt lager uit doordat abusievelijk een verlaging van de opbrengst eigenaren woningen van €.400.000 niet is doorgevoerd. De kostendekking komt per saldo uit op 99,72%, begroot was 99,5%

2.3. Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing komt iets lager uit dan geraamd. We zien een daling van het aantal meerpersoonshuishoudens en een stijging van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens. De kostendekking komt uit op 100,7%. Deze overdekking van 0,7% = € 171.560 is toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.

2.4. Aanduiding van de lokale lastendruk
In de tabel hieronder is de lokale lastendruk in de jaren 2024 en 2025 aangegeven. De lasten zijn weergegeven voor een huurwoning en een koopwoning en opgesplitst in de huishoudengrootten waarvoor

Leiden verschillende (afgeronde) tarieven kent. Het gaat om de tarieven voor een eenpersoons- (1PH); een tweepersoons- (2PH) en een drie- of meerpersoonshuishouden (MPH).

Bij een huurwoning bestaan de lasten uit riool- en waterzorgheffing (RIO) en afvalstoffenheffing (ASH). Bij een koopwoning bestaan de lasten uit riool- en waterzorgheffing, afvalstoffenheffing en de door eigenaren verschuldigde onroerende-zaakbelasting (OZB).

De gemiddelde WOZ-waarde van een woning in Leiden was voor het belastingjaar 2025 circa € 409.000 (bron: CBS).

Woningsoort	Belastingsoort	2024 1PH	2025 1PH	2024 2PH	2025 2PH	2024 MPH	2025 MPH
Huurwoning	OZB	-	-	-	-	-	-
	RIO	136	67	195	98	254	129
	ASH	253	269	365	387	476	505
	totaal	389	336	560	485	730	634
Koopwoning	OZB	444	463	444	463	444	463
	RIO	136	156	195	187	254	218
	ASH	253	269	365	387	476	505
	totaal	833	888	1.004	1.037	1.174	1.186

De lokale lastendruk voor huishoudens in een huurwoning is in 2025 lager dan in 2024. Dit wordt veroorzaakt door de riool- en waterzorgheffing. Met ingang van 2025 wordt geheven van eigenaren en gebruikers van alle percelen. Door de invoering van een eigenarentarief is het tarief voor gebruikers lager in 2025.

3. Heffingen die geen deel uitmaken van de woonlasten

3.1. Onroerende-zaakbelastingen niet-woningen (ozb)
De OZB niet-woningen eigenaren komt lager uit doordat een aantal aanslagen uit voorgaande jaren verminderd moest worden. Het gaat hierbij onder andere over woon/zorgcomplexen die niet meer als niet-woningen mogen worden aangeslagen, maar als woning.

3.2. Toeristenbelasting

De toeristenbelasting komt lager uit door sluiting van een hotel en een daling van het aantal overnachtingen.

3.3. Precariobelasting
In 2025 is € 488.000 opgelegd. Iets meer dan begroot.

3.4. Parkeerbelastingen
Op het beleidsterrein parkeren is sprake van een voordelig saldo van € 593.000 parkeerbelasting. Binnen het beleidsterrein parkeren wordt een onderscheid gemaakt tussen autoparkeren en fietsparkeren. In het bovenstaande schema staat de opbrengst van het autoparkeren in de openbaren ruimte weergegeven.

3.5. Rechten
Op grond van verschillende verordeningen worden rechten geheven ter bestrijding van de kosten van gebruik van gemeentevoorzieningen en diensten. Voorbeelden hiervan zijn leges voor vergunningen en andere producten, binnenhavengeld en markt- en staangelden.

4. Kwijtscheldingsbeleid
In Leiden komen in beginsel de volgende heffingen in aanmerking voor kwijtschelding:

- Onroerende-zaakbelastingen;
- Rioolheffing;
- Afvalstoffenheffing;
- Precariobelasting voor woonboten als de belastingplichtige de woonboot als permanente woning gebruikt;
- Binnenhavengeld voor woonboten als de belastingplichtige de woonboot als permanente woning gebruikt.

De mogelijkheden tot kwijtschelding zijn wettelijk geregeld. Het is gemeenten niet toegestaan een ruimer kwijtscheldingsbeleid te hanteren. Wel is toegestaan om in het geheel geen dan wel gedeeltelijk kwijtschelding te verlenen. Leiden heeft gekozen voor het ruimst mogelijke kwijtscheldingsbeleid.

Kwijtschelding kan worden verleend als een belastingplichtige de aanslag slechts met buitengewoon bezwaar kan voldoen. Met 'buitengewoon bezwaar' wordt bedoeld dat het betalen van de belastingaanslag financiële gevolgen heeft die door de betreffende belastingplichtige niet gedragen kan worden.

De kwijtscheldingen in 2025 zijn op basis van dit beleid verleend. Het verleende bedrag aan kwijtschelding (€ 2.068.415) is iets lager dan geraamd (€ 2.125.008).

5. Kostendekking Lokale heffingen

Voor gemeentelijke heffingen geldt de wettelijke eis van maximaal kostendekkende tarieven. Bij de berekening van de tarieven van de heffingen mogen de geraamde opbrengsten de geraamde kosten niet overschrijden. In onderstaande is op basis van de realisatie 2025 de kostendekking van de belangrijkste gemeentelijke heffingen van 2025 inzichtelijk gemaakt.

Omdat de overhead met ingang van 2017 niet langer wordt doorgerekend aan de programma's heeft de wetgever bepaald dat in de paragraaf lokale heffingen volgens een voorgeschreven model inzicht wordt gegeven in de mate van kostendekkendheid van de heffingen. Die kostendekkendheid moet buiten de boekhouding om worden berekend. Voor de toerekening van de overhead zijn daartoe twee verdeelsleutels toegestaan, te weten de loonkosten per taakveld of de omvang per taakveld. Beide sleutels mogen worden toegepast, maar is eenmaal een keuze gemaakt, dan moet die sleutel ook consequent worden gehanteerd. Deze sleutels moeten in de financiële verordening door de Raad worden bevestigd. Op basis van de opgestelde berekening kiezen wij ervoor om standaard te kiezen voor de verdeelsleutel van de loonsom per taakveld. Loonkosten bepalen in de meeste gevallen immers een groot deel van het tarief. Die sleutel ligt dan ook het meest voor de hand. De uitkomsten laten zien dat via deze sleutel verhoudingsgewijs een hoger deel van de overhead mag worden toegerekend aan de betreffende exploitatie respectievelijk in het tarief mag worden betrokken.

Riool- en waterzorgheffing **Kosten**		**Bedrag**
2.1	Verkeer en vervoer	€ 1.311.375
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 519.897
6.3	Inkomensregelingen	€ 442,984
7.2	Riolering	€ 8.886.661
	Overhead	1.708.432
	BTW	€ 1.171.432
Totaal Kosten		**€ 14.041.318**
Opbrengsten		**Bedrag**
1.1	Woningen	€ 11.605.823
1.2	Niet-woningen	€ 2.396.716
Totaal Opbrengsten		**€ 14.002.539**
Totaaloverzicht		**Bedrag**
Totaal kosten		€ **14.041.318**
Totaal opbrengsten		€ **14.002.539**
Kostendekkendheidspercentage		**99,72%**

Afvalstoffenheffing **Kosten**		**Bedrag**
2.1	Verkeer en wegen	€ 2.079.565
6.3	Inkomensregelingen (kwijtschelding)	€ 1.624.537
7.3	Afval	€ 13.409.741
	Storting in voorziening afvalstoffenheffing	€ 171.560
	Overhead	€ 2.435.557
	Btw	€ 2.116.473
Totaal Kosten		**€ 21.837.433**
Opbrengsten		**Bedrag**
1.1	Afvalstoffenheffing	€ 21.837.433
Totaal Opbrengsten		€ 21.837.433
Totaaloverzicht		**Bedrag**
Totaal kosten		€ 21.837.433
Totaal opbrengsten		€ 21.837.433
Kostendekkendheidspercentage		**100%**

Berekening kostendekkendheid van de leges	
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	**€ 2.968.961**
Overhead	**€ 735.813**
BCF - btw	
Totaal lasten	€ 3.704.776
Legesopbrengsten	€ 3.375.741
Hoofdstuk 2 dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	**€ 3.696.510**
Overhead	**€ 1.662.856**
BCF - btw	
Totaal lasten	**€ 5.359.366**
Baten	**€ 7.395.549**
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de Dienstenrichtlijn van toepassing is	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	**€ 937.011**
Overhead	**€ 469.071**
BCF - btw	
Totaal lasten	**€ 1.616.641**
Baten	**€ 619.232**
Kostendekkendheid	
Titel 1 burgerzaken	91,12%
Titel 2 bouw leges	137,99%
Titel 3 overige leges	38,30%
Totaal	**106,65%**

De afzonderlijke onderdelen van de legesverordening mag per titel en per hoofdstuk een kostendekkendheid hebben van meer dan 100%. De legesverordening mag in zijn geheel op begrotingsbasis niet boven de 100% kostendekkendheid uit komen. In de realisatie treden afwijkingen op. De hogere opbrengst voor de omgevingsvergunningen wordt verrekend met de egalisatiereserve leges omgevingsvergunningen.

6. **Lokale lastendruk**

Vergelijking lastendruk met gemeenten over jaar 2025

In de tabel hieronder staan, op alfabetische volgorde, de woonlasten 2025 weergegeven van de aan Leiden grenzende gemeenten. De cijfers zijn overgenomen uit de Atlas lokale lasten 2025 van het Coelo. Daarin staan de lasten voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens in koopwoningen. Voor Leiden wordt voor de woonlasten van meerpersoonshuishoudens het tarief voor 3- of meerpersoonshuishoudens gehanteerd.

Gemeente	woonlasten eenpersoons-huishoudens	woonlasten meerspoons-huishoudens	gem. woz waarde koopwoning x 1.000
Katwijk	1.047	1.188	532
Leiden	1.033	1.322	538
Leiderdorp	1.115	1.336	519
Leidschendam-Voorburg	1.007	1.085	535
Oegstgeest	1.398	1.606	684
Teylingen	951	1.112	558
Voorschoten	1.441	1.539	624
Wassenaar	1.589	1.842	928
Zoeterwoude	1.195	1.214	552

De woonlasten in Leiden liggen voor eenpersoonshuishoudens onder het gemiddelde in de regio. Voor meerpersoonshuishoudens zijn de woonlasten in Leiden gemiddeld ten opzichte van de regio. Meer informatie is beschikbaar op de website http://leiden.woonlastenmeters.nl/

2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Uit deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen van de gemeente Leiden eind 2025 - vóór resultaatbestemming - uitstekend is. De kengetallen voor de schuldpositie zijn iets verbeterd ten opzichte van het beeld eind 2024 doordat minder financiering is aangetrokken dan geraamd.

1. Risicoprofiel

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeentelijke doelstellingen. Met behulp van een risicomanagementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel voor 2026 opgesteld waarmee de per eind 2025 beschikbare buffers kunnen worden geconfronteerd. Conform de Financiële verordening 2023 (RV 23.0072) toont het onderstaande overzicht de tien grootste risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit nadat een beheersmaatregel is getroffen. Onderaan de tabel is het totaalbedrag voor de overige risico’s opgenomen.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Prgr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Maximale impact (€)	Invloed
AD	Lagere groei of afname maatstaven en beperkte economische groei zorgen voor een lagere Algemene uitkering uit het Gemeentefonds	Lagere inkomsten leiden tot tegenvaller in de begroting. Om structureel tegenvallende inkomsten op te vangen moet de gemeente bezuinigen of inkomsten verhogen.	a. Tijdig vertalen circulaires Gemeentefonds in besluitvorming zodat financiële consequenties goed kunnen worden verwerkt. Risico kan niet worden voorkomen b. Monitoren ontwikkeling van de belangrijkste maatstaven in verhouding tot de gehanteerde uitgangspunten Gemeentefonds	50%	3.000.000	10,66%
Div.	De loon- en prijsontwikkeling is in specifieke gevallen / sectoren hoger dan de gemeentelijke indexering.	Geïndexeerde budgetten komen onder druk te staan. Dit leidt tot overschrijdingen en / of noodzaak tot bijsturing.	a. Hanteren van eenduidige indexeringssystematiek op basis van de (bijgestelde) inflatieverwachting van het CPB in het CEP voor het lopende begrotingsjaar en het komende begrotingsjaar. b. In alle fasen van het Leidse planproces kostenraming zo goed mogelijk actualiseren op basis van de marktontwikkelingen (gemeentebreed) c. Bijsturen op het kwaliteitsniveau / fasering	50%	3.000.000	10,60%
AD	Bij een cyberaanval, zoals gijzelsoftware, aanvallen via leveranciers of misleidende zakelijke e-mails, kan de beschikbaarheid, betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid van cruciale informatie worden aangetast.	Verstoring van bedrijfsprocessen en (tijdelijke) uitval van systemen (dit raakt dienstverlening), herstelkosten, juridische of nalevingsrisico’s en misbruik of diefstal van gevoelige gemeente- of inwonerinformatie	a. Vervangen verouderde applicaties; b. Vergroten aandacht bij management en medewerkers voor informatieveiligheid; c. Uitwerken herstel- en continuïteitsplannen bij een verstoring.	30%	5.000.000	10,56%
Div.	Een partij aan wie de gemeente een garantstelling voor een geldlening heeft verstrekt kan zijn betalingsverplichting niet nakomen.	Gemeente moet gegarandeerde geldsom voldoen aan de bank of de exploitatie van de geldnemer ondersteunen. Dit zorgt voor een tegenvaller in de begroting.	a. Zorgvuldige toets op de haalbaarheid van de exploitatie bij een garantie-aanvraag o.b.v. Verordening gemeentegaranties; b. Eisen van aanvullende zekerheden als de garantie wordt aangesproken o.b.v. Verordening gemeentegaranties; c. Jaarlijkse toets van de Jaarrekeningen van de partijen waaraan een garantstelling is verstrekt; d. Wettelijke zorgplicht van de banken tegenover de borgsteller (extern).	10%	13.390.000	9,59%
4	Leidse Ring Noord, deeltracé Plesmanlaan: De grootste	Nutspartijen kunnen gemaakte kosten op de gemeente	a. Regulier overleg met aannemer over planning	30%	2.725.000	5,80%

Prgr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Maximale impact (€)	Invloed
	risico's hebben betrekking op onvoorziene situaties in de ondergrond, het niet kunnen uitvoeren van het ontwerp vanwege aanwezigheid van o.a. kabels en verschillende wijzigingen die opdrachtnemer moet uitvoeren ten opzichte van het referentie ontwerp dat in het contract is opgenomen.	verhalen indien uitvoering niet volgens de opgegeven planning kan plaatsvinden. Daarnaast kunnen extra plankosten ontstaan en bestaat het risico dat (een deel van) de provinciale subsidie vervalt bij het niet voldoen aan de gestelde (plannings)voorwaarden.	en voortgang. b. Contractmanagement om te bepalen welke partij het financiële risico draagt			
6	Energiepark: Het risicodossier kent meerdere risico's. Grootste risico's betreffen het verleggen van Kabels en leidingen wat mogelijk duurder uitvalt en / of later plaatsvindt waardoor er vertraging optreedt. Maatschappelijke opvang kan niet tijdig worden aangesloten.	Vertraging en hogere (plan)kosten.	Overleg met nutsbedrijven, tijdig vergunningen aanvragen, zorgen voor goede kennisborging en overdracht / urenmonitoring binnen de projectorganisatie.	50%	815.000	2,89%
AD	Korting van 10% op de Specifieke Uitkeringen door omzetting naar Algemene uitkering (maatregel beleidsakkoord kabinet Schoof)	Grotere daling van de inkomsten dan de daling van de uitvoeringskosten.	Bijsturen binnen beleidsterrein waarop specifieke uitkering wordt verrekened.	30%	1.000.000	2,13%
AD	De energielasten schieten onverwachts uit als gevolg van de volatiele energiemarkt.	Kosten voor energie vallen veel hoger uit dan verwacht, waardoor energiebudgetten niet voldoen	a. Doorbelasten energieprijzen aan huurders b. Opstarten verduurzaamheidsprogramma's van gemeentelijk vastgoed c. Afwegingen maken wat de mogelijkheden zijn voor drastische energiebesparing bij een extreem scenario	30%	1.000.000	2,12%
AD	Renterisico: de rentelasten zijn hoger dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.	Om de hogere rentelasten te kunnen dekken moet de gemeente bezuinigen of inkomsten verhogen. Dit zorgt voor een tegenvaller in de begroting.	a. Gezien de investeringen in (school)gebouwen (40 jaar afschrijving) en wegen / bruggen (veelal 60 jaar afschrijving) in het investeringsprogramma lang vastzetten van de looptijd van leningen b. Jaarlijks bij de Kaderbrief / Begroting afwegen van de renteverwachting.	30%	950.000	2,04%
AD	Het langdurig ziekteverzuim onder meerdere medewerkers laat een stijgende trend zien ten opzichte van de afgelopen drie jaar, wat kan leiden tot toenemende druk op capaciteit en continuïteit.	Capaciteitsknelpunten, verlies van (organisatie)kennis, een grotere afhankelijkheid van externe inhuur en oplopende kosten als gevolg van vertragingen.	a. Ziekteverzuimproces wordt heringericht; b. Veel inzet op langdurige ziekteverzuimdossiers in overleg met leidinggevenden en Arboarts c. Indien noodzakelijk kan worden onderzocht welke werkzaamheden onhold gezet kunnen worden	30%	750.000	1,59%
			Impact 10 belangrijkste financiële risico's		31.630.000	47,24%
			Impact overige risico's		35.325.658	52,76%
			Totale impact financiële risico's		**66.955.658**	100,00%

Wat is gewijzigd ten opzichte van de vorige risico-inventarisatie?
Ten opzichte van de meest recente risico-inventarisatie bij de Programmabegroting 2026 is de totale omvang van de maximale risico's in het risicoprofiel van de gemeente iets afgenomen van € 70,9 miljoen naar € 67,0 miljoen. Dit komt deels door het naar achter schuiven van projecten in de tijd waardoor deze buiten de scope van deze risicoinventarisatie vallen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij risico op de Energietransitie Leiden Zuid-West, dat in de Programmabegroting 2026 nog was gekwantificeerd op 50% kans met een impact van € 1,1 miljoen. Ook is de impact van het risico op de specifieke uitkeringen verlaagd van € 2 miljoen naar € 1 miljoen.
Naast kleinere bijstellingen van diverse risico's, is het nieuwe risicoprofiel op hoofdlijnen als volgt duiden:

- Macro-economisch blijft de toekomst hoogst onzeker. Dit betekent dat het risico op tegenvallers door excessieve loon- en prijsontwikkeling, hogere rente en hogere energiekosten onverminderd aan de orde

blijven. Voor de energielasten geldt wel dat deze voor 2026 veelal al is ingekocht. Vanaf 2027 wordt de onzekerheid groter. Afhankelijk van de situatie op de energiemarkt zullen we dit risico bij de Programmabegroting 2027 naar boven moeten bijstellen.
- Ook de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gevoelig voor macro-economische ontwikkeling, omdat de volume-groei van het Gemeentefonds is gekoppeld aan het achtjaarsgemiddelde van de volumeontwikkeling van het bruto binnenlands product. Daarnaast speelt de onzekerheid rondom de uitkering uit het Gemeentefonds, doordat de verdeling gaat worden aangepast op basis van enkele lopende onderzoeken. Vooral het onderzoek naar de stapeling van sociale problematiek en de centrumfunctie kan impact gaan hebben op de verdeling. Het mogelijk effect van de taakstellende korting op de specifieke uitkeringen is naar beneden bijgesteld.
- Het risico op geborgde geldleningen is toegenomen door besluitvorming in 2025 over borgstellingen aan Stichting huisvesting werkende jongeren (RV25.0028) en Stichting werk en onderneming (RV25.0035).
- Gemeente Leiden heeft een omvangrijke projectenportefeuille. In het risicoprofiel voor 2026 lopen alle projectrisico's mee van projecten die in 2026 in uitvoering zijn of naar verwachting in 2026 in uitvoering gaan. Binnen de top-10-risico's staan de Leidse Ring Noord (deeltracé Plesmanlaan) en het Energiepark. De impact van het risico Leidse Ring Noord is verlaagd van € 2,9 miljoen naar € 2,7 miljoen. De impact van het Energiepark van € 1,7 miljoen naar € 0,8 miljoen.
- Door het wegvallen van het risico van de energietransitie Leiden Zuid-West uit het risicoprofiel voor 2026 schuift het risico op langdurige uitval van medewerkers in beeld. Dit risico is wat betreft kwantificering gelijk aan de inschatting bij de Programmabegroting 2026.

Wat maakt wel en geen deel uit deze risico-inventarisatie?
Het risicoprofiel bij de Jaarstukken 2025 richt zich op de risicogebeurtenissen die in begrotingsjaar 2026 kunnen optreden. Bij de Programmabegroting 2027 worden de risicogebeurtenissen die in begrotingsjaar 2027 kunnen optreden geïnventariseerd en meegewogen. Hierdoor kan het risicoprofiel weer toe- of afnemen en dus ook de omvang van het benodigd weerstandsvermogen. De volgende materiële risico's maken nu géén onderdeel uit van deze inventarisatie, maar kunnen in de toekomst wel gaan spelen:
- Het risico op de op de Energietransitie Leiden Zuid-West komt voor 2027 mogelijk weer in beeld. Ook overige projecten waarvoor naar verwachting in de loop van 2027 een uitvoeringsbesluit genomen gaat worden nemen we mee in het risicoprofiel bij de Programmabegroting 2027.
- Netcongestie is niet opgevoerd als afzonderlijk risico, maar werkt als risico-oorzaak door in diverse (project)risico's.
- Binnen de Leidse begroting kennen we diverse 'gesloten systemen'. Risico's binnen deze systemen drukken niet rechtstreeks op het gemeentebrede risicoprofiel, maar moeten in eerste instantie worden opgevangen uit de hiervoor gevormde reserves. Pas als deze reserves ontoereikend zijn, komen tegenvallers ten laste van het gemeentebrede weerstandsvermogen. De belangrijkste gesloten systemen zijn:
  - Tegenvallers binnen het gesloten systeem rond het **sociaal domein** worden verrekend met de reserve sociaal domein. Hiervoor wordt in de reserve een risicobuffer van ten minste € 5 miljoen aangehouden;
  - Tegenvallers binnen de **grondexploitaties** worden (via risicoreserves) verrekend met de reserve grondexploitaties. Het risicoprofiel van de grondexploitaties wordt jaarlijks toegelicht in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties.
  - Tegenvallers in de ontwikkeling en exploitatie van **auto- en fietsparkeervoorzieningen** worden verrekend met de reserve parkeren.
  - Verschillende **intern verzelfstandigde organisatieonderdelen** zoals De Zijlbedrijven, Erfgoed Leiden en Omstreken en De Lakenhal hebben bedrijfsreserves waaruit tegenvallers in eerste instantie moeten worden opgevangen. Ook voor de centrumregeling rondom de bedrijfsvoering (IDA) wordt een dergelijke reserve aangehouden.

2. Benodigde weerstandscapaciteit
Als alle risico's zich gelijktijdig in hun volle omvang zouden voordoen zou in 2026 een nadeel optreden van € 67,0 miljoen. Het reserveren van een dergelijk groot bedrag als buffer voor alle risico's is echter ongewenst. Het is immers niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich in 2026 gelijktijdig en in hun maximale omvang voordoen. Daarom is op basis van de ingevoerde risico's een risicosimulatie uitgevoerd. Bij deze simulatie is gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. Het resultaat is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van **€ 11.094.766** het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de daarmee corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	Bedrag (€)
75%	8.429.694
80%	9.058.822
85%	9.867.669
90%	**11.094.766**
95%	13.765.260

3 . Beschikbare weerstandscapaciteit

In theorie beschikt een gemeente over incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de concernreserve, de bestemmingsreserves, de langlopende voorzieningen, de begrotingspost onvoorzien en aanwezige stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang van toekomstige bezuinigingsmogelijkheden en het onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.
De raad heeft in de Financiële verordening 2023 (RV 23.0072) de concernreserve aangemerkt als enige component van de weerstandscapaciteit. De stand van de concernreserve per 1 januari 2026 is € **39.508.387**.

Beschikbare weerstandcapaciteit	Startcapaciteit (€)
Concernreserve	39.508.387
Totale weerstandscapaciteit	**39.508.387**

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	39.508.387	= 3,56
	Benodigde weerstandcapaciteit		11.094.766	

De gemeenteraad heeft in de financiële verordening vastgelegd dat de beschikbare weerstandscapaciteit tenminste gelijk moet zijn aan de uitkomst van de risicosimulatie (= ratio weerstandsvermogen dat gelijk is of hoger is dan 1). Op grond van de onderstaande normen is het weerstandsvermogen per eind 2024 'uitstekend'. Hierbij geldt wel dat dit het verhoudingsgetal is vóór resultaatbestemming en zonder rekening te houden met toekomstige onttrekkingen aan de concernreserve.

Tabel 3: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

5. Relatie met Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

Naast de gemeentebrede risico-inventarisatie en het daaruit voortvloeiende risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, wordt in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) verantwoording afgelegd over de grondexploitatieprojecten. Het risicomanagement van deze projecten en het zorg dragen voor een toereikend weerstandsvermogen voor deze projecten maken deel uit van het MPG. Pas als risico's binnen het MPG niet meer afgedekt kunnen worden, ontstaat er een risico dat betrokken moet worden in de gemeentebrede inventarisatie. Zie ook paragraaf 2.3.7. Grondbeleid.

6. Ratio's kengetallen

Tabel 4: Financiële kengetallen

Kengetallen:	Verslag 2024	Begr.2025	Verslag 2025
Netto schuldquote	108,1%	125,5%	97,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	105,3%	122,9%	95,3%
Solvabiliteitsratio	26,4%	23,4%	27,7%
Structurele exploitatieruimte	5,4%	2,5%	5,0%
Grondexploitatieruimte	1,4%	0,3%	1,7%
Belastingscapaciteit	140,3%	133,0%	133,0%

Eén enkel kengetal zegt weinig over de financiële positie. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Dit is afhankelijk van hoeveel eigen vermogen en baten er tegenover die schuld staat. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld kunnen geven van de financiële positie.

Ontwikkeling schuldpositie
De eerste drie kengetallen hebben betrekking op de schulden die de gemeente aangaat. De netto schuldquote zet de netto schuld (= gemeentelijke schuld min de schuld van anderen aan de gemeente) af tegen de totale baten (= inkomsten) van de gemeente. Het tweede kengetal corrigeert deze ratio voor verstrekte leningen (die op lange termijn weer opeisbaar zijn). De solvabiliteit zet het eigen vermogen af tegen het balanstotaal.

Ten opzichte van de jaarrekening 2024 is de netto schuldquote eind 2025 afgenomen van afgerond 108% naar 98% (10%-punt). De gemeente heeft dus ten opzichte van de situatie eind 2024 in verhouding tot de baten van de begoting minder schuld. Dit heeft als drie belangrijkste oorzaken:
- De uitgaven van investeringen zijn minder snel gegaan dan geraamd. Hoewel de boekwaarde van het gemeentelijk bezit eind 2025 € 72 miljoen hoger is dan eind 2024, is dit € 101 miljoen lager dan de toename waarvan in de prognosebalans bij de primitieve begroting 2025 werd uitgegaan.
- Het eigen vermogen en de voorzieningen zijn eind 2025 € 44 miljoen hoger dan eind 2024. Per saldo is het eigen vermogen van de gemeente in 2025 toegenomen. Dit leidt tot een lagere financieringsbehoefte.
- De baten (excl. Inzet reserves) waren in 2025 € 103,1 miljoen hoger dan in 2024. Hierdoor treedt bij het kengetal van de netto schuldquote een 'noemereffect' op: de nettoschuld wordt afgezet tegen een hoger referentiegetal waardoor de score daalt.

In 2024 is een stelselwijziging doorgevoerd met betrekking tot de afkoopsommen erfpacht. Waar in de jaarrekening van 2023 deze afkoopsommen nog als reserve (dus eigen vermogen) op de balans stonden, staan ze sinds 2024 als ‘schuld' op de balans. Dit is geen extra schuld waardoor nu een groter renterisico wordt gelopen, maar een schuld naar de toekomst waar het toekomstig gebruik van de erfpachtgronden tegenover staat. Voor de vergelijkbaarheid; zonder deze stelselwijziging zou de netto schuldquote 89,6% bedragen 8,2% lager dan de schuldquote na de stelselwijziging.

Uit de kengetallen blijkt dat de schuldpositie iets is verbeterd ten opzichte van eind 2024 terwijl in de begroting 2025 juist een stijging van de schuldquote en daling van de solvabiliteit werd verwacht. Dit is voornamelijk het gevolg van langzamer lopende investeringen en onderbesteding op budgetten (zie duiding jaarrekeningresultaat). Deze gedaalde schuldpositie is een *tussenstand*: met het lopende investeringsprogramma en de geplande inzet van reserves neemt de schuldpositie naar verwachting in de komende jaren toe en vermindert de solvabiliteit. Zie voor meer informatie over de ontwikkeling van de financiering in 2025 ook de paragraaf financiering.

Flexibiliteit van de begroting
De structureel sluitende begroting geeft de gemeente Leiden een goede uitgangspositie om bij te sturen. Wel speelt een aantal factoren waardoor de flexibiliteit om bij te sturen vermindert. Een stijging van de schuldpositie maakt de begroting minder flexibel doordat een groter deel vastligt in kapitaallasten. Aan de inkomstenkant is de ruimte om op lokale heffingen bij te sturen relatief beperkt. De woonlasten voor een gezin met een eigen woning liggen 33% boven het landelijk gemiddelde. Het percentage van de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen (inclusief een ophoging voor het ondernemersfonds) is één van de hoogste in Nederland. Ook zijn de afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing kostendekkend. Omdat deze heffingen niet hoger mogen zijn dan de begrote kosten voor het ophalen en verwerken huishoudelijk afval en riolering, kunnen deze heffingen niet worden verhoogd om bredere tegenvallers op te vangen. Zie ook de paragraaf lokale heffingen.

Grondexploitaties
Het kengetal 'grondexploitatieruimte' laat zien dat de omvang van de bouwgrond in exploitatie ten opzichte van de totale baten beperkt in omvang is. Bij gemeenten waar dit verhoudingspercentage fors hoger is, kan dit duiden op een forse grondvoorraad waarover de gemeente een risico kan lopen. Zie voor inzicht in de Leidse grondexploitaties de paragraaf grondbeleid.

2.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom worden beheerd. In de Financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet (RV 13.0017), staat in artikel 13 dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen is.

Voor de vervangingsinvesteringen wordt u verwezen naar Bijlage 5.4 Staat van Investeringskredieten. Het verloop van de voorzieningen wordt toegelicht in de balans/financiële positie.

Beleidskader
De Beleidsnota Onderhoud kapitaalgoederen vormt het beleidskader voor de uitvoering van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau. Uitvoering van dit beleidskader leidt tot een bestendige situatie waarin de kapitaalgoederen worden onderhouden conform vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau (ambities bijvoorbeeld schoon en veilig) waarbij de totale kosten worden geoptimaliseerd.

De beleidskaders en de bijbehorende beheerplannen van de kapitaalgoederen bevatten per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden die in het kader van de instandhouding van het kapitaalgoed gedaan worden;
- het onderhoudsniveau;
- de grootte van het areaal;
- de kosten voor de instandhouding van het kapitaalgoed zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten;
- de huidige staat van onderhoud zoals een technische beoordeling en schouw van de kwaliteit van het kapitaalgoed;
- een scenario voor het onderhoud van kapitaalgoederen.

Binnen Leiden is in 2025 sprake van de volgende kapitaalgoederen:
1. Water (o.a. baggeren)
2. Openbare verlichting
3. Groen (inclusief bomen)
4. Kunstwerken
5. Walmuren, beschoeiingen en natuurvriendelijke oevers
6. Straatmeubilair
7. Spelen
8. Wegen
9. Riolering
10. Vastgoed
11. Sportaccommodaties

Overzicht beheerplannen

In 2021 zijn de nieuwe Uitvoeringsprogramma's Beheer (verder beheerplan genoemd) 2022-2026 voor de kapitaalgoederen vastgesteld. In 2023 is het nieuwe Integraal Waterketenplan 2024-2028 vastgesteld. De volgende beheerplannen worden per programma opgenomen.

Programma	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
5	Beheerplan Water	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Openbare Verlichting	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Groen	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Nee	Ja	Nee
5	Beheerplan Kunstwerken	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Walmuren	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Straatmeubilair	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Spelen	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Nee	Ja	Nee
5	IWKp 2019-2023	2023	Een keer per 5 jaar	2029	Ja	Ja	Nee
5	Beheerplan Wegen	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee

Programma	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
6	MJOB Gemeentelijk Vastgoed	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee
8	Beheerplan Sport	2021	Een keer per 5 jaar	2027	Ja	Ja	Nee

Onderstaand wordt per kapitaalgoed ingegaan op: Beleidskader, Doelen en Financiën en Prestaties.

Water

Gewenst kwaliteitsniveau.
De gemeente onderhoudt de watergangen op het niveau van beeldkwaliteitsniveau B CROW. En we doen dit om de waterkwantiteit te borgen en de waterkwaliteit te verbeteren. Het reguliere onderhoud en het groot onderhoud van watergangen wordt uitgevoerd volgens het Uitvoeringsprogramma Water 2022-2026, conform de “Legger” en de gedragscode “Wet Natuurbescherming voor waterschappen”.

Wat hebben we er voor gedaan?
- Het regulier onderhoud fonteinen.
- Het 'vissen van bladafval/zwerkvuil'.
- De jaarlijkse "Schouw Rijnland", hierbij is circa 110 km watergang geschoond van vegetatie binnen de grenzen van de Wet Natuurbescherming, volgens het ecologisch werkprotocol van waterschappen.
- Voorbereiding baggercluster 2024/2025 van diverse watergangen.
- Reinigen van duikers en waar nodig herstellen.

Openbare Verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau.
Voor nieuw aan te brengen openbare verlichting past de gemeente Leiden de landelijk geaccepteerde Richtlijn Openbare Verlichting (ROVL-2011) toe. Het garanderen van veiligheid, van iedereen die zich in de buurt van elektrische installaties bevindt of er arbeid aan verricht, wordt geregeld door het toepassen van de normen NEN 1010 (voor de aanleg van installaties) en NEN 3140 (voor de bedrijfsvoering van bestaande installaties). Voor lichtmasten streven we visueel naar beeldkwaliteitsniveau B conform CROW.

Wat hebben we er voor gedaan?
- Wijkgerichte vervanging uitgevoerd van masten en armaturen op basis van levensduur (waar mogelijk in combinatie met andere domeinen/projecten);
- Wijkgericht conservering van lichtmasten.
- De geplande vervangingen conform het Beheerplan OVL zijn uitgevoerd.
- De reguliere werkzaamheden (dagelijks- en grootonderhoud) zijn verspreid over het gehele gebied van de gemeente uitgevoerd.
- Bij vervanging van illuminatieverlichting van bijzondere gebouwen en objecten blijft de doelstelling om bij vervanging in een eigen aan/uitschakeling in de installatie te voorzien. In de praktijk wordt per geval bekeken of dit haalbaar is tegen acceptabele kosten. Aan/uit schakeling wordt in alle gevallen met astronomische klokken geregeld.
- De energielevering van elektriciteit (2024) is contractueel geregeld. Leiden kocht en koopt haar elektriciteit 100% duurzaam in.

Groen

Gewenst kwaliteitsniveau.
Voor groen geldt de onderhoudsambitie “beeldkwaliteitsniveau B CROW” (en voor 3 parken beeldkwaliteit A). Daarnaast zijn er in 2024 werkzaamheden uitgevoerd om de kwaliteit van het groen te verbeteren en te vergroten.

Wat hebben we er voor gedaan?
- Ook in 2024 zijn locaties in Leiden vergroend. Naast de vele geveltuinen en boomspiegels zijn de onderstaande versteende locaties omgezet naar een groenere plek vanuit de Groene Kansenkaart:
  - Franchimontlaan/Melchior Treublaan
  - Marie Jungiusstraat
  - Plein Amsterdamse Jofferspad
  - Novapassage.

- De biodiversiteit verbetert door ecologischer te maaien; diverse gazons zijn omgevormd naar bermen of sommige bermen maaien we inmiddels met een andere maaifrequentie. Er is het afgelopen jaar ca. 118.685 m2 (8 ha) aan oppervlakte berm bijgekomen in plaats van verharding, plantvakken, weide en/of gazon. Hierdoor krijgen kruiden meer kans en ontstaan voedselcorridors voor insecten. Het beheersysteem is afgelopen jaar sterk verbeterd en zijn de arealen beter inzichtelijk gemaakt. De toename in areaal is daarom deels een systeemcorrectie. Het werkelijke areaal is flink toegenomen maar het is niet te achterhalen hoeveel vierkante meter dit precies is geweest.
- Het sinusbeheer (maaien in sinusvormige patronen) is overgezet naar mozaïek maaien. Met mozaïek maaien wordt er in delen gemaaid. Hierdoor ontstaat er een variatie in de berm.
- Op diverse locaties in de stad is gewerkt aan groeiplaatsverbetering van bomen. Hierbij wordt een afweging gemaakt op basis van doelmatigheid. Bij een klein aantal bomen met een lage levensverwachting wordt de groeiplaats niet meer verbeterd en is het vertrekpunt beter om in een later stadium goed opnieuw te beginnen. Over het algemeen worden de bomen die wortelproblemen geven, voorzien van voeding om wortelopdruk in de toekomst te voorkomen.
- Er is uitvoering gegeven aan het beheerbewust inrichten. Vanuit groenbeheer houdt dit in dat bij reconstructievakken gestreefd wordt naar een inrichting die zowel extensief in beheer is, als vormgegeven wordt met soorten die de biodiversiteit bevorderen.
- In het plantseizoen 2025/2026 zijn er 24 extra bomen geplant waarbij altijd gekeken is wat ecologisch waardevol is voor die locatie zonder daarmee punten te vergeten zoals juiste standplaats, gebruiksdruk, schaduw, vruchtvallen en functie van de boom voor die locatie.
- Ook in Leiden zien we de laatste jaren een toename van (ongewenste) exotische planten. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan de reuzenberenklauw en de Japanse duizendknoop. Niet alleen andere planten en diersoorten ervaren hier hinder van maar ook privébezittingen kunnen hierdoor aangetast worden. In 2025 zijn locaties waar de Japanse Duizendknoop groeit aangepakt om verdere verspreiding te voorkomen.
- Ca. 190 kwarrende bomen (zieke of niet groeiende) bomen zijn vervangen waarmee de gezondheid van het bomenbestand is toegenomen. Dit staat los van de bomen die vanuit projecten vervangen zijn.

Kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau.
De bruggen, tunnels en viaducten worden beheerd en onderhouden op het vastgestelde onderhoudsniveau B CROW. De specifieke NEN-normen staan in het beheerplan Kunstwerken 2022-2026.

Wat hebben we er voor gedaan?
- Cyclisch onderhoud conserveren, slijtlagen, metselwerk en remmingswerken. De poppenleuningen van de historische poppenleuningen zijn in de originele zwarte kleur geschilderd.
- Vernieuwing elektromechanica (conform machinerichtlijn) Grote Havenbrug, Rijnzichtbrug en Singelbrug is met een jaar uitgesteld
- Groot onderhoud diverse viaducten en tunnels;
- Groot onderhoud vlonders bij Annies Verjaardag;
- Voorbereidend werk Julius Caesarbrug in samenwerking met de Provincie Zuid-Holland. Realisatie uitgesteld naar 2025.

Walmuren, beschoeiingen en Natuurvriendelijke oevers

Gewenst kwaliteitsniveau.
De gemeente onderhoudt de walmuren op beeldkwaliteitsniveau B CROW.

Wat hebben we er voor gedaan?

- Cyclisch groot onderhoudsprogramma aan beschoeiingen en damwanden.
- Uitvoering vervangingsprogramma beschoeiing en damwanden.
- De vervanging van de damwand Schelpenkade is afgerond. Het voorbereidend werk voor damwand Zijlsingel is tijdelijk on hold gezet i.v.m. overleiden proco van de afdeling W&T.
- Continuering 10 - 15-jarige Levensduur Verlengend Onderhoud programma herstel achterschotten L-wanden kademuren. Een collegebesluit voor LVO grachten is vastgesteld. De aanbesteding voor de aanleg van 1.000 meter kadeherstel is doorlopen met twee aannemers geselecteerd. Dit programma is bij PB nu ondergebracht en geborgd in werkprocessen. Een integraal afwegingskader is opgesteld ism Citydeal Tijdloze Grachten, waar koppelkansen vanuit programma's en SO zijn meegenomen. Klimaatadaptie wordt meegenomen bij de werkzaamheden aan kades, bijvoorbeeld het ondersteunen van het grondwater regulerend systeem en waar mogelijk vergroenen langs grachten, beschoeiing en damwanden.

Straatmeubilair

Gewenst kwaliteitsniveau.
Het straatmeubilair in de openbare ruimte wordt onderhouden op beeldkwaliteitsniveau B CROW, conform het beleidskader openbare Ruimte, Straatmeubilair.

Wat hebben we er voor gedaan?

- Het straatmeubilair wordt cyclisch onderhouden.
- Er zijn verbeteringen doorgevoerd voor de uitvoering van het dagelijks onderhoud waardoor het beeld voor straatmeubilair Leiden breed weer voldoet aan beeldkwaliteit B.
- Inventarisatie en vervanging (indien nodig) van de verkeersborden in heel Leiden.

Spelen

Gewenst kwaliteitsniveau.
Voor Spelen geldt beeldkwaliteitsniveau B CROW. Daarnaast dienen speeltoestellen te voldoen aan de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen.

Wat hebben we er voor gedaan?

- Het onderhoud aan de speeltuinen en openbare speelplekken is uitgevoerd conform het beheerplan spelen 2022-2026.
- In 2025 zijn 14 speelplekken vervangen, of deels vernieuwd/gerenoveerd. De betrokkenheid vanuit de wijk bij deze vervangingen is toegenomen. Extra aandacht wordt gevraagd en is geleverd op het participatieproces.
- Er is veel aandacht geweest (nog steeds) voor duurzaamheid en het circulair gebruik materialen en toestellen. Dit doen we door verouderde toestellen compleet te renoveren en te herplaatsen.
- Er is extra aandacht besteed aan het onderhoud van de valondergronden waarmee de levensduur wordt verlengd en het gebruik van materiaal verminderd.

Wegen

Gewenst kwaliteitsniveau
Het kapitaalgoed Wegen wordt onderhouden en in stand gehouden op beeldkwaliteitsniveau B CROW.

Wat hebben we er voor gedaan?

- Het is de ambitie van het college meer groen in de stad te krijgen. Dat betekent dat we ook bij onderhoud en vervangingen is gekeken waar meer groen aangelegd kan worden.
- Voornamelijk in de wijken Stationsdistrict, Bos- en Gasthuisdistrict is groot onderhoud uitgevoerd.
- Vervangingsonderhoud aan de Domela Nieuwenhuislaan, Doctor Lelylaan, Kanaalweg, Haagse Schouwweg en Zoeterwoudsesingel is uitgevoerd.
- Tegelijk met de onderhoudswerkzaamheden is groeiplaatsverbetering toegepast voor bomen die wortelopdruk veroorzaken.
- Tijdens de vervangingsopgaven zijn waar mogelijk (kleine) verkeerskundige verbeteringen uitgevoerd.
- Ook was de Groene Kansenkaart een integraal onderdeel van de werkzaamheden.

Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau
De rioolreinigingen en rioolinspecties worden uitgevoerd op basis van de hiervoor geldende landelijke beoordelingsrichtlijnen (BRL) en de NEN 3399 en NEN 13508.

Wat hebben we ervoor gedaan?
Overeenkomstig het Integraal Waterketenplan is er regulier en groot onderhoud verricht:

- Reiniging en inspectie van circa 60 km vrij-verval riolering. Vanwege de opstart met nieuwe aannemer is 1/3 van R&I nog niet gehaald.
- Het renoveren van 7 gemalen.
- Vervangen van de 2G en 3G modems.
- Reinigen kolkafvoerleidingen.
- Onderhoud zinker- en gemaalschuiven;
- Reinigen ca. 43.000 straat- en trottoirkolken.

- De rioolvervangingsprojecten zijn integraal aangepakt waarbij in de ondergrond de energietransitie een plaats krijgt door ruimtereservering en tegelijkertijd een klimaatrobuust gescheiden systeem wordt aangelegd. Bovengronds wordt de openbare ruimte klimaatadaptief, biodivers en groener ingericht.
- Het regulier onderhoud alsmede het groot onderhoud van het rioolsysteem is volledig uitgevoerd.

Vastgoed

Gewenst kwaliteitsniveau

Het niveau waarop het vastgoed (maatschappelijk vastgoed en ambtelijke huisvesting) in stand gehouden wordt, is vastgesteld aan de hand van een objectief meetinstrument voor het inspecteren en onderhouden van vastgoed. Een instrument dat is gebaseerd op de Conditiemetingsmethodiek volgens NEN 2767. Het niveau waarop het vastgoed onderhouden wordt is vastgesteld op conditieniveau 3. Voor de in stand houding van Rijksmonumenten wordt naast de NEN 2767 methodiek een specifieke methode toegepast voor het behouden van cultureel erfgoed. Deze systematiek wordt gehanteerd om een inschatting te kunnen maken van de kosten van het planmatig onderhoud. In deze systematiek wordt geen rekening gehouden met benodigde investeringen in het vastgoed zoals bijvoorbeeld verduurzaming van het vastgoed, vervangingsinvesteringen of voor het doorvoeren van verbeteringen in het vastgoed. Ook het huurdersonderhoud is niet meegenomen in het MJOP omdat dit een taak is van de huurders.

Wat hebben we ervoor gedaan?

In 2021 is het meerjaren onderhoudsplan (hierna: MJOP) opgesteld voor het gemeentelijk vastgoed. Middels het MJOP wordt inzichtelijk gemaakt hoe het beheer en onderhoud voor de periode 2022-2031 wordt vormgegeven en hoe de hiervoor benodigde structurele middelen zich verhouden tot de beschikbare structurele middelen. Iedere 5 jaar wordt het MJOP geactualiseerd zodat een goede aansluiting met marktontwikkelingen gemaakt kan worden. Dit draagt bij aan goed inzicht in de lange termijn ontwikkeling van de gemeentefinanciën, met name de lange termijn kosten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.

Daarnaast wordt gewerkt aan het verduurzamen van het vastgoed conform de routekaart verduurzaming vastgoed. Er is gekozen voor een gefaseerde aanpak omdat niet alle panden tegelijkertijd verduurzaamd kunnen worden en hierdoor de financiering ook gefaseerd kan worden geregeld. In 2025 is verder uitvoering gegeven aan het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. Er is een start gemaakt met het verduurzamen van fase 3. In deze fase worden de panden Apothekersdijk 33, Le Pooleweg 6, Oude Vest 43, Pieterskerkgracht en Roodenburgerstraat 1A verduurzaamd. Daarnaast is in 2025 door een extern bureau (Brink) de routekaart van 2019 herzien. Hierbij zijn de maatregelen voor het verminderen van de uitstoot en het gebouwgebonden energieverbruik de basis. Deze maatregelen zijn gekoppeld aan andere thema's, zoals circulariteit, klimaatadaptatie en natuurinclusief bouwen. De maatregelen worden zoveel mogelijk gecombineerd met onderhoudsactiviteiten uitgevoerd. Zo worden de kansen optimaal benut.

Sportaccommodaties

Gewenst kwaliteitsniveau

De te handhaven kwaliteitsnormen zijn conditie score 3 van de NEN2767 voor gebouwen. Voor de sportvelden gelden de vastgestelde kwaliteitseisen van NOC-NSF en het voldoen aan de richtlijnen en de functionele eisen van de betreffende sportbonden voor het beoefenen van hun sport op de sportvelden. Voor de omliggende buitenterrein is dit volgens de CROW-beheersystematiek, beeldkwaliteitsniveau B.

Wat hebben we ervoor gedaan?

- De verduurzamingsmaatregelen die in ons Duurzaam MeerJarenOnderhoudsProgramma zijn opgenomen zijn uitgevoerd. Dit sluit aan op de doelen die zijn opgenomen in de routekaart en onze ambities voor een klimaatneutrale en klimaat-ingerichte stad in 2050.
- Er is invulling gegeven aan de aanbevelingen uit de eindrapportage 'Toekomstperspectief binnensport Leiden' (BW 18.0562), waaronder het komen tot een optimalisatie van de bezetting van de accommodaties (het rooster) binnen sport.
- De volgende opdrachten zijn gerealiseerd:
  - Vervanging dakbedekking bij Broekplein 2.
  - Vervanging pompen en verwijdering gasinstallatie (niet meer in gebruik) in installatieruimte bij buitenbad De vliet.
  - Renovatie kunstgrasveld 2,2a en aanpassing straatwerk en vergroening rond kunstgrasveld bij UVS op de kikkerpolder I.
  - Vervanging W installatie en CV en deze verduurzaamd bij Sporting Leiden op Mors II.

Financieel overzicht x € 1.000

Financieel overzicht x € 1.000				
Beheerplan		Begroting 2025 na wijziging	Jaarrekening 2025	Verschil
Water (baggeren)	Onderhoudsbudget	589	540	-49
	Voorziening	312	312	0
	Kapitaallasten	13	13	0
Openbare verlichting	Onderhoudsbudget	626	744	117
	Voorziening	0	0	0
	Kapitaallasten	525	516	-9
Groen	Onderhoudsbudget	5.477	5.097	-380
	Voorziening	0	0	0
	Kapitaallasten	1.382	1.382	0
Kunstwerken	Onderhoudsbudget	1.107	1.191	84
	Voorziening	1.537	1.537	0
	Kapitaallasten	1.172	1.172	0
Walmuren	Onderhoudsbudget	240	231	-9
	Voorziening	397	397	0
	Kapitaallasten	254	254	0
Straatmeubilair	Onderhoudsbudget	1.162	1.163	1
	Voorziening	0	0	0
	Kapitaallasten	667	667	0
Spelen	Onderhoudsbudget	460	641	181
	Voorziening	0	0	0
	Kapitaallasten	496	495	0
Wegen	Onderhoudsbudget	1.463	1.044	-419
	Voorziening	2.780	2.780	0
	Kapitaallasten	3.621	3.666	45
Riolering	Onderhoudsbudget	1.942	1.869	-73
	Voorziening	1.534	1.408	-126
	Kapitaallasten	1.333	1.333	0
Vastgoed	Onderhoudsbudget	4.751	4.489	-262
	Voorziening	3.309	3.309	0
	Kapitaallasten	13.162	13.123	-38

Financieel overzicht x € 1.000				
Sportaccommodaties	Onderhoudsbudget	1.348	1.358	9
	Voorziening	1.781	1.781	0
	Kapitaallasten	4.173	4.193	19

Overzicht Kerngegevens	**Eenheid**	Waarde
Water		
Oppervlakte Water in Leiden	m2	2.521.431
Fonteinen eigendom Leiden	st.	20
Waterspeelplaatsen in beheer Leiden	st.	3
Duikers	m1	816
Openbare verlichting		
Lichtmasten, inclusief wandarmaturen, grondspots en overspanningen in beheer	st.	21.900
Armaturen	st.	21.750
Lichtbronnen LED (onderdeel armatuur)	st.	16.700
Lampen (conventionele armaturen)	st.	5.200
Kasten	st.	91
Groen		
Areaal Groen (totaal)	ha	737
Groen Beheer Leiden	ha	475
Gras Beheer Leiden	ha	360
Natuurlijke beplanting Beheer Leiden	ha	66,1
Cultuur beplanting Beheer Leiden	ha	43,7
Bomen totaal in Leiden	st.	85.291
Bomen eigendom Leiden	st.	74.312
Kunstwerken		
Vaste bruggen binnen Leiden	st.	257
Beweegbare bruggen binnen Leiden	st.	30
Fiets- / voetbruggen binnen Leiden	st.	206
Tunnels binnen Leiden	st.	24
Viaducten binnen Leiden	st.	19
Steigers	st.	75
Walmuren, beschoeiingen en natuurlijke oevers		
Beschoeiingen eigendom Leiden	m1	72.617
Kademuren eigendom Leiden	m1	21.163
Damwanden eigendom Leiden	m1	32.739
Natuurlijke oevers eigendom Leiden	m1	142.964
Straatmeubilair		
Banken/picknicktafels	st.	2.549
Fietsvoorzieningen	st.	12.423
Hekwerken	m1	18.666

Overzicht Kerngegevens	**Eenheid**	Waarde
Palen	st.	10.477
Verkeersvoorzieningen Borden c.a.	st.	18.090
Parkeerobject	st.	292
Spelen		
Speeltuinen	st.	14
Speelplekken	st.	323
Speeltoestellen	st.	2.928
Speeltoestellen/Sportvoorzieningen	st.	297
Wegen		
Asfalt (Dicht asfaltbeton)	m2	1.122.359
Elementen	m2	3.156.759
Cement	m2	19.256
Overige	m2	300.409
Riolering		
Vrijverval riool Vuilwater	km1	333,2
Vrijverval riool Hemelwater	km1	60,5
Drukriolering	km1	34,6
Nooduitlaten	st.	176
HWA uitlaten	st.	81
Gemaal objecten	st.	329
Kolken	st.	43.716
Sportaccommodaties en velden		
Zwembaden	st.	3
IJsbaan	st.	1
Sportparken met:		
Voetbalvelden	st.	22,5
Korfbalvelden	st.	10
Hockeyvelden	st.	3,0
Atletiekbaan	st.	1
Tennisbanen	st.	21
Diverse sportaccommodaties (Sporthallen, Sportzalen, Turnhallen en Tafeltennishal)	st.	10
Overige velden voor andere takken van sport	st.	8
Buitengebied Jeugddorp	m2	14.771
Portefeuille gebouwen en objecten GVB per 01-08-2025		
Ambtelijke huisvesting vastgoed	st.	25
Cultuur vastgoed	st.	70
Maatschappelijk vastgoed	st.	40
Onderwijs & Kinderopvang	st.	36
Tijdelijk vastgoed	st.	25

2.3.4 Financiering

Inleiding
In de paragraaf financiering lichten we de ontwikkelingen en beleidskeuzes toe voor 2025 in een onderdeel 'algemene ontwikkelingen' en een onderdeel 'ontwikkelingen gemeente Leiden'. Onder de 'algemene ontwikkelingen' komen de renteontwikkelingen en eventuele ontwikkelingen van de wet- en regelgeving aan de orde. De 'ontwikkelingen gemeente Leiden' richten zich specifiek op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente Leiden.

Algemene ontwikkelingen
De gemiddelde kapitaalmarktrente (= langlopende financiering) voor rentevaste en lineaire leningen met een looptijd van twintig jaar is over 2025 uitgekomen op 3,52%. In 2024 was de gemiddelde rente 3,30%. De rente had over 2025 een grillig verloop. In de eerste vier maanden waren er grote fluctuaties. In de maanden daarna bleef het verloop grillig, maar leek de rente zich te stabiliseren. Vanaf november is een duidelijk stijgende trend zichtbaar.

Renteverloop lineaire geldleningen met een rentevaste looptijd van 20 jr

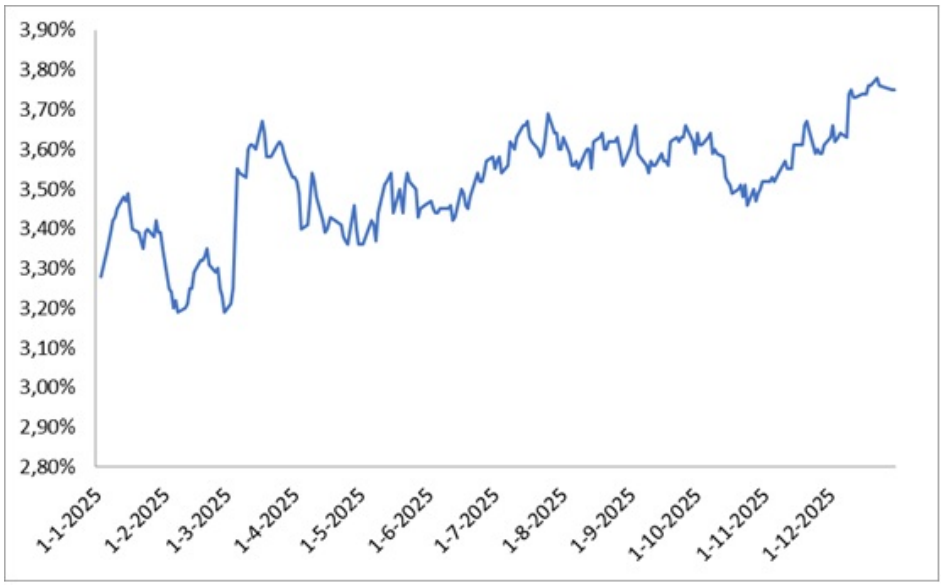

Rente op kortlopende financiering (rekening-courantlleningen met een looptijd korter dan één jaar)
De rente op de geldmarkt (= kortlopende financiering) wordt voornamelijk bepaald door het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB gebruikt de rentestand om te sturen op de inflatie. Het belangrijkste tarief van de ECB is de herfinancieringsrente. Na een periode van hoge inflatie vond de ECB het verantwoord om in 2024 de rente te verlagen naar uiteindelijk 3,15%. In 2025 ging de ECB door met het verlagen van de rente naar 2,15% (rentebesluit van juni 2025). De depositorente die de ECB hanteert is voor de geldmarkt de ondergrens. De depositorente is in 2025 verlaagd van 3,0 % naar 2,0%.

Rente op langlopende financiering (leningen met een looptijd langer dan één jaar)
De rente op de kapitaalmarkt (= langlopende financiering) is, ondanks het ECB-beleid, gestegen in 2025. De kapitaalmarktrente wordt meer beïnvloed door de langetermijnverwachtingen op macro-economisch niveau, zoals bijvoorbeeld verwachtingen op gebied van inflatie en economische groei. Naast de economische factoren hebben in 2025 de geopolitieke spanningen en het beleid van de Verenigde Staten een grote rol gespeeld bij de renteontwikkeling. Beide ontwikkelingen leiden tot onzekerheid op de financiële markten, wat bijna altijd leidt tot een stijging van de rente.

Ontwikkelingen gemeente Leiden
Beleidsverantwoording treasury
In de Financiële verordening gemeente Leiden 2023 (RV 23.0072) zijn de kaders voor de treasuryfunctie door de Raad bepaald.

Met als doel het renterisico te beperken, was gedurende 2025 het beleid erop gericht om zoveel mogelijk de kortlopende schuld om te zetten naar een langlopende schuld. Door het ECB-beleid en de onzekerheid in de markt was het risico op rentestijging het gehele jaar aanwezig. Als er een financieringsbehoefte ontstond, dan zou deze ingevuld worden met langlopende financiering. Uiteindelijk is in 2025 geen langlopende financiering aangetrokken. Wel is in december 2025 een kasgeldlening aangetrokken vanwege de grote

onrust op de financiële markten door geopolitieke ontwikkelingen. Deze kortlopende lening moet, vanwege de geldende kasgeldlimiet, op enig moment worden omgezet in langlopende financiering. Dit maakt het plausibel dat de gemeente in 2026 op enig moment wel de kapitaalmarkt op moet voor het aantrekken van langlopende financiering.

Kasgeldlimiet
De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van deze kasgeldlimiet in 2025 weergegeven:

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
eerste kwartaal 2025	14.445	63.021	48.576
tweede kwartaal 2025	53.145	63.021	9.876
derde kwartaal 2025	30.681	63.021	32.340
vierde kwartaal 2025	51.703	63.021	11.318

Bedragen x € 1.000,-

De kasgeldlimiet is gedurende 2025 niet overschreden.

Renterisiconorm
Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van deze renterisiconorm in 2025 weergegeven:

Omschrijving	2024	2025
Begrotingstotaal (primitief)	645.785	741.422
Wettelijk percentage	20%	20%
Renterisiconorm	129.157	148.284
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (aflossingen)	33.451	32.711
Ruimte onder renterisiconorm	95.706	115.573

Bedragen x € 1.000,-

Het bedrag aan langlopende leningen, waarover de gemeente Leiden een renterisico liep, blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (volgens de wet FIDO), zoals blijkt uit de tabel.

Financiering
De ontwikkeling van de leningenportefeuille is in onderstaande tabel weergegeven. De stand van de leningenportefeuille is ook terug te vinden bij de toelichting op de balans.

Ontwikkeling leningenportefeuille	Bedrag
Stand per 1 januari 2025	599.821
Nieuwe leningen	0
Reguliere aflossingen	-32.711
Vervroegde aflossingen	0
Stand per 31 december 2025	567.110

Bedragen x € 1.000,-

In 2025 zijn geen langlopende geldleningen aangetrokken.

Rentemethodiek en renteresultaat
Voor de toerekening van de rentelasten maakt de gemeente Leiden gebruik van de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt ‘omgeslagen’ over het geheel van de investeringen, inclusief de voorraad grond. De rentelasten betreffen het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen en verstrekte geldleningen.

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde

omslagrente en de werkelijke rentelast te groot wordt, dan dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden.

Hieronder een overzicht van het renteresultaat:

	Renteresultaat			2025
a	De externe rentelasten	8.645		
b	De externe rentebaten	-473		
	Saldo rentelasten en rentebaten		8.173	
c1	De rente doorberekend aan de grondexploitatie	-		
c2	De rente van projectfinanciering richting het taakveld	-		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen richting het taakveld	-		
	Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-	
d1	Rente over eigen vermogen	-		
d2	Rente over voorzieningen	-		
	Saldo rente over het eigen vermogen en de voorzieningen		0	
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			8.173
	Totaal aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-8.237
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (-/- = voordeel)			-65

Met ingang van de JR2025 wordt de omslagrente doorberekend aan de voorraad grond.

Doordat er een verschil is tussen het gehanteerde omslagpercentage en het werkelijke percentage ontstaat er een renteresultaat. Omdat het renteresultaat over 2025 hoger zou uitkomen dan de wettelijke norm (Besluit Begroting en Verantwoording) is bij de eerste voortgangsrapportage de omslagrente voor 2025 verlaagd van 1,00% naar 0,80%.

Het gerealiseerde renteresultaat (na wijziging van de omslagrente) van € 65.000 voordelig betekent dat de gehanteerde omslagrente van 0,80% marginaal hoger is dan het werkelijke percentage. Er wordt € 65.000 meer rente doorberekend naar de activa, dan dat er daadwerkelijk aan rente wordt betaald aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich binnen de toegestane bandbreedte van 25% (het werkelijke verschil is 1%). Dat betekent dat een reëel rentepercentage wordt toegerekend aan de activa.

Begrotingsaanpassingen
In de Kaderbrief 2025 - 2029 is voor 2025 een voordeel gemeld op Treasury van € 2.065.000. De begroting is hierop aangepast. In de 2e voortgangsrapportage van 2025 is een aanvullend voordeel gemeld van € 1.661.000. De begroting is hierop eveneens aangepast. Het gemelde voordeel is hoofdzakelijk het gevolg van een gewijzigde financieringsbehoefte ten opzichte van de begroting. Het verschil in financieringsbehoefte wordt vooral veroorzaakt doordat uitgaven, die verwacht werden voor 2025, zijn doorgeschoven naar latere jaren. Bij de jaarrekening 2025 heeft het taakveld Treasury, ten opzichte van de gewijzigde begroting, een positief resultaat van € 405.000. Het voordeel is ontstaan op de rentelasten omdat het aantrekken van een langlopende lening, gepland in het vierde kwartaal van 2025, nog niet nodig bleek.

Schatkistbankieren
Gedurende 2025 was het een korte periode nodig om geld af te storten in 's Rijks schatkist om binnen de gestelde doelmatigheidsdrempel te blijven.
Conform de verslaggevingsregels in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art 52c) is in de toelichting op de balans het drempelbedrag vermeld en, per kwartaal, het bedrag aan middelen dat de gemeente Leiden buiten ’s Rijks schatkist heeft aangehouden.

Overig
Complexe financiële producten
De gemeente Leiden maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Geldstromenbeheer
De betalingen van de gemeente vinden zo veel mogelijk via de BNG plaats omdat door de BNG de kortlopende financieringsbehoefte voor de gemeente Leiden wordt afgedekt. Met de BNG is daartoe een ruime kredietfaciliteit van € 75 miljoen overeengekomen. Via de ING wordt een aantal bulkmutaties afgehandeld.

2.3.5 Bedrijfsvoering

Deze paragraaf gaat over de bedrijfsvoering van de gemeente Leiden. Bedrijfsvoering vormt een beperkt onderdeel van de totale begroting, maar raakt de hele organisatie. Onder bedrijfsvoering verstaan we alle activiteiten die zorgen dat de gemeente haar belangrijkste taken kan uitvoeren. Bedrijfsvoering bestaat uit de volgende onderdelen:
- communicatie;
- facilitaire zaken;
- financiën;
- HRM (personeelszaken) en organisatieontwikkeling;
- informatievoorziening, data en privacy;
- inkoop en contractmanagement;
- juridische zaken.

Deze paragraaf bestaat uit vijf delen:
1. *Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio*: over de samenwerking in de regio;
2. *Strategisch Plan Bedrijfsvoering Leidse Regio*: de belangrijkste plannen aan de hand van drie thema's;
3. *Organisatieontwikkeling gemeente Leiden*: verder ontwikkelen van de hele organisatie;
4. *Rechtmatigheidsverantwoording en interbestuurlijk toezicht*: over de uitkomsten van het toezicht van onze interne accountant en de provincie;
5. *Doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken*: een overzicht van de onderzoeken die we in 2025 hebben afgerond.

De eerste twee delen gaan over het werken met en voor de regio. De laatste drie delen gaan over het werken in en voor Leiden.

1. Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio
Op 1 januari 2023 is de centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio van start gegaan. De Leidse regio bestaat uit de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. De gemeente Leiden doet de bedrijfsvoering voor deze gemeenten. De afspraken die hierover zijn gemaakt staan in de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse regio en in dienstverleningsovereenkomsten (één per gemeente).
De gemeente Leiden voert ook de bedrijfsvoering uit voor twee gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn Regio Holland Rijnland (HR) en Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ). De dienstverlening aan deze organisaties is ongeveer hetzelfde als de dienstverlening aan de regiogemeenten. De afspraken maken alleen geen deel uit van de Centrumregeling Leidse regio. Hiervoor hebben we aparte afspraken gemaakt.

Wat hebben we in 2025 gedaan?

Actualisatie begroting Centrumregeling
De begroting van de Centrumregeling is geactualiseerd. Bij de start van de Centrumregeling zijn de budgetten van voormalig Servicepunt71 en de voormalige Concernstaf overgedragen aan het nieuwe cluster Interne Dienstverlening en Advisering (IDA). Tijdens de transitiefase (2023 en 2024) zijn alle budgetten herverdeeld naar de verschillende afdelingen binnen IDA.
Bij deze herverdeling van de budgetten kon destijds nog niet voldoende de werkelijke behoefte van de nieuwe afdelingen worden bepaald. Vastgesteld werd dat er een scheefgroei was tussen budget en werkelijke uitgaven. Om dit te herstellen is een nieuwe, reële begroting voor IDA opgebouwd vanuit de gedachte van *Zero-Based Budgettering* (ZBB).

Bij ZBB worden wijzigingen niet doorgevoerd op basis van het budget van het vorige jaar, maar vanaf nul (*zero-base*) opgebouwd. De nieuwe opgebouwde begroting wordt gebaseerd op het huidige niveau van afgesproken dienstverlening. Hiermee kunnen we:
- aan de stad verantwoorden welk deel van het publieke geld wordt uitgegeven aan bedrijfsvoering en waarvoor dat precies gebruikt wordt. Bijvoorbeeld voor het veilig houden van onze digitale systemen waarin gegevens van inwoners staan.
- de rest van de organisatie en onze partners goed ondersteunen zodat zij kunnen werken aan hun maatschappelijke opgaven. Projectcontrollers helpen bijvoorbeeld bij de bewaking van de budgetten van bouwprojecten in de stad.

De budgetten zijn aangepast naar de verwachte lasten en baten en is budgettair neutraal verwerkt in de begroting van Leiden met de 2e technische wijziging Programmabegroting 2025 (blz. 10).

Het opnieuw opbouwen van de begroting van de Centrumregeling is geen eenmalige actie geweest. Ook deze vorm van begroting vraagt continue monitoring en bijsturing. Op basis van de Jaarstukken wordt vanaf nu jaarlijks kritisch gekeken of er bijsturing nodig is.

Vernieuwen dienstverleningsovereenkomsten
De dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met Regio Holland Rijnland (HR) en Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ) liepen af op 31 december 2025. In 2025 is een start gemaakt met het vernieuwen van de DVO's. Deze willen we beter laten aansluiten op de drie DVO's die met de regiogemeenten zijn afgesloten:
- We koppelen de dienstverlening aan HR en SOZ aan de dienstverlening die we voor de regiogemeenten beschreven hebben in de 'module bedrijfsvoering'. Dat is een overzicht van alle dienstverlening en producten die cluster IDA levert aan haar partners.
- We passen de financieringssystematiek aan van PxQ naar lumpsum. Bij PxQ worden de kosten berekend door het tarief per eenheid (P van prijs) te vermenigvuldigen met het aantal (Q van quantity/hoeveelheid). Bij lumpsum betaalt de klant jaarlijks één vast bedrag (de lumpsum) voor alle reguliere dienstverlening. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd en aangepast waar nodig.

De nieuwe DVO's met HR en SOZ worden begin 2026 ondertekend en hebben een looptijd van vier jaar.

2. Strategisch Plan Bedrijfsvoering Leidse Regio
De gemeente krijgt te maken met steeds ingewikkeldere vraagstukken. We krijgen meer taken en opgaven vanuit het Rijk of door onze eigen ambities. Bij deze maatschappelijk opgaven stellen we altijd onze inwoners, bedrijven en instellingen centraal.

De bedrijfsvoering ondersteunt de organisatie in het omgaan met deze opgaven. We zorgen ervoor dat we een flexibele organisatie zijn die zich makkelijk en snel kan aanpassen. Daarbij is het belangrijk dat de bedrijfsvoering ook zichzelf blijft ontwikkelen. Het *Strategisch Plan Bedrijfsvoering Leidse Regio* geeft hier voor de komende jaren richting aan. Dit plan is samen met de regio gemaakt en op 1 april 2024 vastgesteld.

In het Strategisch Plan staan:
- de opgaven die alle gemeenten in de Leidse regio de komende jaren hebben;
- de uitgangspunten die we hebben voor de samenwerking in de Leidse regio;
- drie strategische thema's waar we met elkaar aan werken.

De drie strategische thema's zijn:
a. Duurzame inzetbaarheid;
b. Wendbare bedrijfsvoering;
c. Digitale transformatie.

Deze thema's en de bijbehorende acties zijn voor 2025 voor het eerst uitgewerkt in een Uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan wordt vanaf 2025 elk jaar geactualiseerd.

De paragraaf bedrijfsvoering is opgesteld aan de hand van de drie strategische thema's. Hieronder wordt elk strategisch thema kort beschreven. We benoemen wat we in 2025 hebben gedaan dat bijdraagt aan het thema. En we geven bij de thema's Duurzame inzetbaarheid en Digitale transformatie een aantal indicatoren en/of kengetallen die in de Begroting 2025 zijn genoemd.

a. Duurzame inzetbaarheid
Duurzame inzetbaarheid betekent dat mensen graag bij Leiden komen én blijven werken. Nieuwe medewerkers helpen we snel hun weg te vinden in de organisatie. De juiste mensen werken op de juiste plek: ze doen werk dat past bij hun talenten en waar ze plezier in hebben. Leiden is een aantrekkelijke werkgever voor onze bestaande en toekomstige medewerkers met aandacht voor een prettige en veilige werkomgeving.

<u>Wat hebben we in 2025 gedaan?</u>
- **Werkdruk**: in 2025 is *werkdruk* een belangrijk thema geweest. Het medewerkersonderzoek laat een kleine daling van werkdruk zien, maar deze is nog steeds hoog en vraagt blijvende aandacht. Om van elkaar te leren is er sinds 2022 een focusgroep werkdruk. Ook is op verschillende afdelingen meer geprioriteerd en is waar nodig extra capaciteit ingezet.
- **Vitaliteit**: wij vinden het belangrijk dat iedereen goed en gezond kan werken, ook als dat vanuit huis is. In 2025 is het vitaliteitsprogramma '*Sterk in je Werk*' (interventies, trainingen en workshops over gezond leven en werken) voortgezet. Ook was er hulp op gebied van mentale zorg. In 2025 konden medewerkers van gemeente Leiden meedoen aan de Fitcheck (onderzoek fysieke en mentale gezondheid).
- **Veiligheid**: in 2025 deden zich binnen zowel Veilige Publieke Taak (VPT) als Integriteit diverse belangrijke ontwikkelingen voor. In 2025 vonden meerdere agressie–incidenten plaats die waren gericht op het bestuur en op medewerkers. Hierom is in 2025 de nieuwe functie, veiligheidsregisseur formeel vastgesteld. Het interne meldpunt Integriteit ontving in 2025 (24) aanzienlijk meer meldingen dan in 2024 (8). Twee van deze meldingen betrof vermoedens van fraude. Deze 2 zaken, waarvan 1 oneigenlijk gebruik en 1 misbruik, zijn onderzocht en in beide gevallen bleek het om fraude te gaan. De personele capaciteit voor Integriteit en VPT is in 2025 tijdelijk uitgebreid met een tweede integriteitscoördinator.
- **Strategische personeelsplanning**: in 2025 zijn we verdergegaan met strategische personeelsplanning (SPP). Voor gemeente Leiden werkten we al jaren met SPP. In 2025 hebben we gewerkt aan een nieuwe manier die beter past bij gemeente Leiden. De nieuwe manier is een Leidse (door HR&O op maat gemaakte) versie van

de methodiek met analysetools en werkvormen. We hebben deze aanpak in 2025 bij een aantal onderdelen van de organisatie toegepast. De eerste reacties zijn positief.
- Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties **(DBA)**: in 2025 is het proces inhuur in lijn gebracht met de wet DBA, waarin werkgevers worden verplicht om schijnzelfstandigheid (ZZP) actief te voorkomen. Daarnaast zijn de lopende hoog risico dossiers geïdentificeerd (68) en is er gewerkt aan afbouw.

Wat hebben we gemeten?
In de Begroting 2025 staat dat we in de jaarstukken de volgende kengetallen opnemen: Verzuim, Formatie en Bezetting, Stages, Banenafspraak en Totaal uitgaven personele lasten en Externe inhuur. Deze informatie staat hieronder. Alle getallen in de tabellen zijn inclusief Lakenhal en Erfgoed Leiden en Omstreken, maar exclusief DZB.

Verzuim

	2024	2025	Streefwaarde 2025
Ziekteverzuimpercentage	6,8%	7,6%	6,3%

De stijging van het verzuim komt met name door een stijging in het langdurige verzuim (tussen 6 en 52 weken). De overige verzuimduur categorieën zijn vrijwel gelijk gebleven. In 2025 hebben op een aantal afdelingen de teamleidinggevenden extra gesprekken gevoerd met verzuimadviseurs, HR en de bedrijfsarts over het terugdringen van het verzuim, voorheen vonden deze gesprekken vooral plaats op managementniveau. In 2025 is er een projectgroep gestart met als doel om taken en verantwoordelijkheden tijdens het verzuim te verduidelijken voor medewerkers, leidinggevenden, HR en andere betrokkenen. Het doel is om te zorgen dat iedereen weet wat er moet én mag gebeuren om het verzuim uiteindelijk te verlagen.

Formatie en bezetting
De totale *formatie* is sinds 31 december 2024 gegroeid met 85,7 fte, van 1.737,9 fte naar 1.823,6 fte. Fte staat voor full time equivalent. Eén fte staat volgens de cao-gemeenten gelijk aan 36 uur.
Niet alle medewerkers werken 36 uur. Er zijn ook medewerkers die deeltijd werken. De *bezetting* laat zien hoeveel mensen daadwerkelijk bij de gemeente werken.

De totale *bezetting* in aantallen medewerkers is gegroeid met 89 personen, van 1.910 naar 1.999. De totale bezetting in fte is gegroeid met 85,3 fte, van 1.754,3 fte naar 1839,6 fte.
Er was in 2025 meer bezetting (1.839,6 fte) dan formatie (1.823,6 fte). Dit komt door tijdelijke contracten. Deze zijn over het algemeen gebaseerd op tijdelijk geld, zoals bij projecten. Als een taak tijdelijk is wordt deze niet altijd omgezet in formatie. Het beschikbare tijdelijke (project) geld dient dan wel ter dekking van de overbezetting.

De formatie groeit elk jaar, zowel landelijk als in onze gemeente. Er zijn verschillende redenen voor deze groei:
- als gevolg van de wet DBA is er meer inhuur vervangen met vast personeel;
- instroom i.v.m. verwachte uitstroom;
- ambities in bouw en ontwikkeling van de stad veroorzaken groei in projectorganisatie;
- toename van het werk door groei van de stad en gemeentelijke taken;
- nieuwe functies omdat het werk verandert;
- nieuwe wet- en regelgeving (vanuit Rijk en EU).

Stages

Stages	2024					2025				
Soort	**Overig**	**MBO**	**HBO**	**WO**	**Totaal**	**Overig**	**MBO**	**HBO**	**WO**	**Totaal**
Onbetaald	0	0	2	1	3	0	0	1	0	1
Betaald	1	28	55	30	114	0	19	36	38	93
Stage nieuw stijl/ Werkervaringsplaats	9	0	0	2	11	0	0	0	5	5
Totaal	10	28	57	33	128	0	19	37	43	99

In 2025 is bij specifieke clusters extra inzet gedaan op stages en is er contact gelegd met scholen en andere netwerken. We zien de noodzaak om te investeren in stagiairs: zowel vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en het aantrekken van jong talent, als vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

In 2025 stelden we vast dat het huidige beleid voor het werken met stagiairs, leerlingen en pas afgestudeerden toe is aan aanscherping. Zo kunnen we aansluiten bij de huidige behoeftes van de organisatie en de maatschappelijke ontwikkelingen.

Banenafspraak

Banenafspraak	2024	2025
Quotum banenafspraak	55,41	55,75
Aantal fte nieuwe plaatsingen	2,13	2,7
Aantal fte	49	47,5

In 2025 waren er meer plaatsingen dan in 2024. Doordat in 2025 meer mensen vertrokken dan werden aangenomen, is het totaal aantal fte in 2025 lager dan in 2024. Het doel (het quotum) is daarom in 2025 niet gehaald.

Totaal uitgaven personele lasten en externe inhuur

	2024	2025	Streefwaarde 2025
Totaal uitgaven loonsom	152.939.009	165.713.295	-
Totaal uitgaven externe inhuur	33.254.114	32.355.325	-
Percentage externe inhuur	17,9%	16,3%	18,2%

In bovenstaande tabel wordt inzicht gegeven in het resultaat van de kosten van de externe inhuur ten opzichte van de personele lasten. De belangrijkste redenen om in te huren zijn:
- het realiseren van (tijdelijke) projecten;
- inzet van specialistische kennis;
- vervanging bij ziekte;
- krapte op de arbeidsmarkt waardoor een vacature moeilijk in te vullen is.

In de Begroting van 2025 is een streven externe inhuur van 18,2% opgenomen. Het percentage externe inhuur over 2025 was met 16,3% lager dan bij de tweede voortgangsrapportage was verwacht (17,3%) en ook lager dan het in de begroting opgenomen percentage. Het percentage is lager uitgekomen omdat er minder extern is ingehuurd (mede door de wet DBA) en vaker met interne inlening kon worden gewerkt: 34 interne plaatsingen in 2025 ten opzichte van 14 in 2024.

b. Wendbare bedrijfsvoering
Met alle maatschappelijke opgaven en nieuwe vragen uit de stad willen we als gemeente snel kunnen meebewegen. Dat kan alleen als de organisatie een stevige basis heeft. Vanuit deze stabiele basis is er ruimte om – waar mogelijk samen met de stad – nieuwe ontwikkelingen op te starten. Onze standaard dienstverlening is voorspelbaar en herkenbaar en sluit goed aan op de wensen van de organisaties waarvoor wij werken. Voor onze partners is duidelijk wanneer zij betrokken worden. De stevige basis van IDA geeft de gemeenten in de Leidse regio de ruimte om wendbaar te zijn.

<u>Wat hebben we in 2025 gedaan?</u>
- **Bedrijfscontinuïteitsmanagement:** We hebben in 2025 stappen gemaakt om te bepalen wat er moet gebeuren om onze belangrijkste processen door te kunnen laten gaan bij calamiteiten. We hebben risico's in kaart gebracht en op basis daarvan bedrijfscontinuïteitsplannen opgesteld.
- **Juridische kwaliteitszorg**: we hebben in 2025 de geplande acties uitgevoerd, zoals het borgen van de wetgevingskalender, het optimaliseren van juridische kwaliteit van de bestuurlijke besluitvorming en de bekendmaking van besluiten. We hebben ook gesprekken gevoerd met de clusters over juridische kwaliteit en audits, met als doel deze in 2026 uit te voeren.
- **Interne controle:** er zijn veel verschillende processen binnen de gemeenten die we uitvoeren. En de gemeente heeft veel manieren waarop we publiek geld uitgeven. Dit moet op een rechtmatige manier gebeuren: houdt de gemeente zich aan de bestaande regels? Hiervoor zijn er veel verschillende mensen die interne controles uitvoeren. Het kan dan gaan om contracten, privacy of financiële risico's. We werkten in 2025 aan een betere samenwerking tussen deze verschillende controles.
- **Huisvesting:** in 2025 zijn we gestart met het opstellen van het Strategisch Huisvestingsplan (SHP). In dit plan brengen we in kaart hoe de vraag naar ambtelijke huisvesting zich de komende vijftien jaar zal ontwikkelen en welke keuzes gemaakt moeten worden om hierop te anticiperen. Op basis daarvan worden in 2026 verschillende scenario's opgesteld voor de toekomstige inrichting van de gemeentelijke huisvesting. De huisvestingssituatie van nu sluit door bestuurlijke en organisatorische ontwikkelingen niet meer volledig

aan op de behoeften van de organisatie. Door integraal overzicht en een toekomstgerichte visie te creëren, kunnen we beter onderbouwd beslissingen nemen over het verlengen of beëindigen van huurcontracten en het investeren in of herontwikkelen van locaties.
In 2025 zijn de volgende stappen gezet:
  - Het inventariseren van het huidige huisvestingsaanbod: Wat hebben we nu?
  - Het definiëren van de belangrijkste vragen voor de toekomstige huisvesting: Wat hebben we nodig?
  - Het ontwikkelen van ideeën en scenario's voor de toekomstige huisvesting: Wat kunnen en willen we in de toekomst hebben?
- **Energiecontract:** de gemeente Leiden koopt samen met 7 gemeenten haar elektriciteit en gas in. Met ingang van 1 januari 2025 zijn er nieuwe leveringsovereenkomsten voor elektriciteit en gas afgesloten. Deze overeenkomsten regelen de levering tot eind 2026. In 2025 hebben we afspraken gemaakt met leveranciers over het verlengen van leveringsovereenkomsten voor 2027.
- **Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)**[1]**:** op 7 juli 2025 is het nieuwe actieplan MVOI ambtelijk vastgesteld. In het inkoopbeleid zijn 6 maatschappelijke thema's (MVOI-thema's) opgenomen. Dit zijn milieu en biodiversiteit, klimaat, circulariteit, ketenverantwoordelijkheid, social return, en diversiteit en inclusie.
- **Social return:** op 9 juli 2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de nieuwe aanpak Social Return (briefkenmerk Z/24/3672575). Hierin is aangegeven dat we een trapsgewijze aanpak toepassen. Hieronder staat de voortgang op de 3 onderwerpen.
  - *Inbesteden:* Binnen de gemeente worden verschillende soorten dienstverlening door DZB Leiden uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn catering, schoonmaak en bewaking van openbare fietsenstallingen. Dit zijn meerjarencontracten waardoor we een stabiele werkomgeving kunnen creëren voor kwetsbare groepen binnen de eigen organisatie. In 2025 heeft DZB een hub-functie gekregen voor de gemeente Leiden. Goederen worden bij DZB geleverd waarna de laatste kilometers van het transport zonder uitstoot binnen Leiden plaatsvindt door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
  - *Social return standaard in alle inkopen:* We hebben in het actieplan MVOI opgenomen dat we MVOI-thema's, waaronder social return, opnemen in aanbestedingen. We zien dat dit nog niet overal mogelijk is. Bijvoorbeeld omdat de markt er niet geschikt voor is of dat de contracteis niet proportioneel is.
  - *Vergroten van ontwikkelkansen om zo het meedoen aan de maatschappij te bevorderen:* In 2025 is er op verschillende manieren invulling gegeven aan mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans te geven mee te doen met de arbeidsmarkt en daarmee actief deel te nemen aan de maatschappij. Bijvoorbeeld door middel van arbeidsintegratie en -ontwikkeling, inkoop bij sociale ondernemingen én sociale werkvoorzieningsbedrijven en/of het ontwikkelen van maatschappelijke initiatieven voor de doelgroep social return (mensen die willen participeren).
- **Strategische personeelsplanning en Inclusieve organisatie:** In de programmabegroting 2025 stond onder het strategische thema *wendbare bedrijfsvoering* vermeld dat we in de jaarstukken van 2025 zouden rapporteren over de voortgang van deze twee onderwerpen. In het uitvoeringsplan 2025 (en daarom ook in deze tekst) is strategische personeelsplanning verplaatst naar deel 2a. *Duurzame inzetbaarheid*. Wat we voor *Inclusieve organisatie* gedaan hebben, staat bij deel 3. *Organisatieontwikkeling gemeente Leiden*.

Wat hebben we gemeten?
Het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen is op 7 juli 2025 ambtelijk vastgesteld. In het actieplan staat hoe we MVOI meer toe gaan passen, zodat we als gemeente Leiden onze verantwoordelijkheid nemen in inkoop en inzetten op onze voorbeeldrol. We hebben twee streefwaarden vastgesteld. Deze staan in de tabel hieronder.

	Streefwaarde 2025 in %	Realisatie 2025 in %	Realisatie 2025 in aantallen
Europese aanbestedingen	100%	58%	15 van 26
Alle aanbestedingen	80%	52%	32 van 62

De streefwaarden zijn in 2025 niet gehaald. Dat heeft verschillende redenen:
- De afspraken gelden sinds 7 juli 2025. Veel aanbestedingen die in 2025 zijn afgerond, waren voor 7 juli al opgestart. Hiervoor gold de afspraak voor minimaal 2 thema's niet.
- Soms is de aard van de opdracht niet passend om één of meer MVOI-thema's uit te vragen. Voorbeelden zijn het afsluiten van een wagenparkverzekering of het aanbesteden van een onderzoek of ontwerpdienst.

Om de streefwaarden in 2026 wel te kunnen halen, zijn er in 2025 aanpassingen in het werkproces rondom aanbestedingen gedaan.

1 *Wat is Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)? De gemeente Leiden houdt bij het inkopen van producten, werken of diensten, rekening met onderwerpen die in de samenleving spelen. Dit betekent dat we bij het kopen van producten en diensten niet alleen kijken naar de prijs, maar ook naar het effect op mensen, het milieu en eerlijk zakendoen.*

c. Digitale transformatie
De hele samenleving wordt steeds digitaler: we regelen meer zaken online en gebruiken meer digitale apparaten dan vroeger. De ontwikkelingen rondom Artificial Intelligence (AI, kunstmatige intelligentie) gaan heel snel. De gemeente wil graag dat de dienstverlening aansluit op deze maatschappelijke behoeften. Digitalisering is en wordt een steeds belangrijker onderdeel van het werk voor de stad en de regio. We werken aan een betrouwbare basis van onze dienstverlening door aandacht te blijven houden voor een stabiele en simpele ICT-omgeving. We zorgen dat onze informatiehuishouding op orde is. We versterken de basis van informatiebeveiliging en ontwikkelen datagedreven werken. En we denken na over veilig, verantwoord en slim gebruik van AI in de Leidse regio.

Wat hebben we in 2025 gedaan?
- **Vervangen van systemen:** we hebben verouderde systemen vervangen en gemoderniseerd. Hiermee verminderen we technische risico's, vergroten we de wendbaarheid van onze infrastructuur en sluiten we beter aan op landelijke ontwikkelingen zoals Common Ground.
- **Fysieke en digitale werkplek**: in 2025 is de hardware van onze werkplekken grotendeels vervangen: alle beeldschermen zijn vernieuwd en de laptops zijn vervangen. Alle laptops zijn geüpdatet van besturingssysteem Windows 10 naar Windows 11. Hiermee voldoen we aan actuele beveiligings- en ondersteuningsstandaarden. We hebben ontwikkelingen van de digitale werkplek meer op elkaar afgestemd. Dit zorgt voor stabiliteit, voorspelbaarheid van wijzigingen en meer samenhang in keuzes.
- **Informatieveiligheid:** we hebben in 2025 de nadruk gelegd op het actualiseren van ons informatiebeveiligingsbeleid en kijken hoe we voldoen aan wetgeving (zie ook verderop bij *De uitgevoerde beveiligingsmaatregelen in relatie tot de kaders in de BIO2 en/of NIS2*). Op 23 januari 2025 is een aanbesteding uitgezet voor een beveiliging- en bewakingsdienst (MDR – Managed Detection and Response). In de kaderbrief 2025-2029 is structureel budget toegekend voor informatiebeveiliging (zie 3.11.2 Financiële ontwikkelingen, *OH.13 IB&P - Stabiliteit en Veiligheid*).
- **Privacy:** het privacybeleid is geactualiseerd. Hierin is duidelijker omschreven hoe de gemeente en haar medewerkers zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. We hebben extra aandacht besteed aan risicoanalyses van processen waarbij persoonsgegevens verwerkt worden. Meer hierover staat hieronder bij *De privacyrisico's van een gegevensverwerking.*
- **Overheidsinformatie:** voor de inhoudelijke verantwoording over de uitvoering van de Wet open overheid (Woo) verwijzen wij naar paragraaf 2.3.8 Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid.
- **Informatie makkelijk kunnen vinden:** om informatie voor lange tijd toegankelijk, vindbaar en betrouwbaar op te slaan, hebben we in 2025 stappen gezet om onze informatiehuishouding op orde te brengen. Er is een advies opgesteld over hoe we Microsoft Teams moeten gebruiken om samen te werken, zodat onze informatie efficiënt gebruikt, gedeeld en bewaard kan worden. We hebben in 2025 verder gewerkt aan het opschonen en vernietigen van verouderde en overbodige informatie. Daarmee voldoen we aan de wetgeving over archiveren en privacy, hebben we de hoeveelheid gebruikte opslagruimte op netwerkschijven verlaagd en is relevante informatie beter terug te vinden geworden.
- **Datagedreven werken:** we zijn verdergegaan met de inrichting van ons dataplatform, waarmee we aansluiten op het Gemeentelijk Gegevensmodel (GGM) en we data gestandaardiseerd kunnen structureren. Zo kan dezelfde data makkelijker uitgewisseld worden tussen verschillende systemen. We hebben ook gewerkt aan verbeteringen van de kwaliteit en betrouwbaarheid van onze data. Er zijn afspraken vastgelegd over eigenaarschap van data en welke verantwoordelijkheden er bij dataeigenaarschap horen. We hebben dashboards ontwikkeld, zodat bestuur en organisatie kunnen sturen op basis van actuele, betrouwbare data. Naast de inrichting van het dataplatform, zijn we in 2025 gestart met het ontwikkelen van een platform voor geografische informatie (GIS). Met GIS kunnen we werken met ruimtelijke gegevens en data, zodat we die visueel inzichtelijk kunnen maken en combineren met andere data. Daarmee kunnen we besluitvorming over vraagstukken in de openbare ruimte ondersteunen.
- **Slimmer werken:** in de programmabegroting van 2025 hebben we aangegeven dat we gaan onderzoeken hoe we robotisering in gaan zetten. In 2025 hebben we afgesproken om de inzet van robotisering beperkt te onderzoeken en is er nadruk gelegd op leren omgaan met kunstmatige intelligentie**.** In 2025 hebben we geïnvesteerd in opleiding en het delen van kennis over kunstmatige intelligentie. Het interne AI-netwerk is op 11 februari 2025 gelanceerd en vormt een regionale ambtelijke gemeenschap waarin medewerkers onder andere workshops en opleiding voor elkaar organiseren over AI en kennis en ervaringen met elkaar uitwisselen. We werken ook samen met andere gemeenten, onderwijsinstellingen en startups om van elkaar te leren hoe we AI verantwoord kunnen gebruiken.
- **De privacyrisico's van een gegevensverwerking**: we hebben in 2025 vijftien DPIA's uitgevoerd. DPIA staat voor Data Protection Impact Assessment. Het is een risicoanalyse om te onderzoeken of er in een werkproces risico's zijn rondom de privacy voor onze inwoners. Als dat het geval is worden er maatregelen genomen om deze risico's weg te nemen. Zo gaan we zorgvuldig om met de gegevens van onze inwoners.
- **De uitgevoerde beveiligingsmaatregelen in relatie tot de kaders in de BIO2 en/of NIS2:** we hebben inzichtelijk gemaakt in hoeverre we voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) en de aankomende Cyberbeveiligingswet (NIS2). Daarna hebben we bepaald welke stappen nodig zijn om hier verder aan te voldoen.
- **De voortgang van het Register van verwerkingen en Algoritmeregister:** we hebben in 2025 het Register van verwerkingen volledig geactualiseerd. Het Register van verwerkingen is een openbaar overzicht van

alle werkprocessen waarbij de gemeente persoonsgegevens vastlegt. We hebben naar aanleiding van motie M.24.0056.3 van 11 juli 2024 een Algoritmeregister opgezet. Daarin staat welke algoritmes de gemeente gebruikt bij werkprocessen die gevolgen hebben voor inwoners.
- **Samenwerken aan digitalisering**: de digitale transformatie is niet alleen een verzameling van technologische ontwikkelingen, maar vooral een verandering van hoe de gemeente haar maatschappelijke opgaven organiseert, aanstuurt en uitvoert. We hebben geïnvesteerd in samenwerking tussen de afdelingen informatievoorziening en de verschillende clusters van de gemeente om praktijkvragen met technologische mogelijkheden met elkaar te combineren.

Wat hebben we gemeten?
In de Begroting 2025 staat dat we in de jaarstukken de volgende kengetallen opnemen:
- aantal datalekken;
- totale kosten informatiebeveiliging
- aantal IT beveiligingsincidenten en inbreuken;
- Aantal opgelegde boetes door de Autoriteit Persoonsgegevens, inclusief waarde van de boetes

Met onderstaande kengetallen geven wij de veiligheid en beheersbaarheid van onze informatievoorziening weer. De cijfers geven inzicht in incidenten, datalekken, investeringen in beveiliging en toezicht door de Autoriteit Persoonsgegevens. Hiermee kan de raad haar kaderstellende en controlerende rol invullen.

Kengetal	2025
1. Aantal datalekken	18
2. Totale kosten informatiebeveiliging	-
3. Aantal IT beveiligingsincidenten en inbreuken	444
4. Aantal opgelegde boetes door de Autoriteit Persoonsgegevens	0

1. In 2025 zijn er 70 datalekken gemeld. Daarvan heeft de gemeente Leiden 18 keer een melding gemaakt bij de Autoriteit Persoonsgegevens. 16 keer is ook degene om wie het gaat geïnformeerd over het datalek. De meest voorkomende oorzaak was een verkeerd gestuurde e-mail. De tweede meest voorkomende oorzaak is een verkeerd gestuurde brief. Ieder kwartaal evalueren we alle datalekken om te onderzoeken waar de organisatie kan verbeteren.
2. Informatiebeveiliging maakt onderdeel uit van onze reguliere werkzaamheden. Het is niet mogelijk om te bepalen wat kosten voor informatiebeveiliging zijn, dus ook niet om te bepalen hoe hoog die kosten zijn.
3. Het aantal incidenten bevat ook meldingen en registraties zonder daadwerkelijke schade.

3. Organisatieontwikkeling
In 2025 hebben we ons gericht op de waarden wendbaarheid, slagvaardigheid, professionaliteit en samenwerken. We hebben een leeraanbod ontwikkeld voor leidinggevenden dat gericht is op die waarden en op gedeeld leiderschap. We hebben de praktijk van samenwerken geëvalueerd en dat heeft onder meer geresulteerd in documentatie voor (het evalueren van) samenwerkingsafspraken en een Handreiking Opschalen.

Inclusieve organisatie
Op verschillende gebieden is gewerkt aan een inclusievere organisatie:
- er is een start gemaakt met testen en leren op het gebied van objectief werven en selecteren,
- er is voor het eerst organisatiebreed een scan uitgevoerd naar Diversiteit, Inclusiviteit en Gelijkwaardigheid (DIG),
- het ambassadeursnetwerk is gegroeid tot ongeveer 80 collega's die actief DIG uitdragen op de werkvloer,
- de toolbox DIG is opgeleverd. Daarmee kunnen medewerkers en teams zelf aan de slag.

Het programma Leiden Inclusief is beëindigd en geborgd binnen de organisatie. De raad is hierover op 27 januari 2026 geïnformeerd (brief met kenmerk Z/26/3938071).

4. Rechtmatigheidsverantwoording en interbestuurlijk toezicht

Rechtmatigheidsverantwoording van de interne accountant
Toetsing van de rechtmatigheid is sinds 2023 de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college). Hiervoor wordt de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld. De externe accountant beoordeelt nog wel of de informatie van het college in de rechtmatigheidsverantwoording juist, toereikend en volledig (getrouw) is. Getrouwheidsfouten tellen mee in het oordeel van de accountant maar worden niet in de rechtmatigheidsverantwoording gerapporteerd. In het controleprotocol voor de accountantscontrole 2023 (artikel 3c) heeft de gemeenteraad ook aanwijzingen gegeven over zaken waarover

de gemeenteraad in het kader van de financiële rechtmatigheid geïnformeerd wil worden in de paragraaf bedrijfsvoering, namelijk:

A. De wijze waarop de rechtmatigheidsverantwoording tot stand is gekomen;
B. Nadere toelichtingen op bevindingen die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording;
C. Bewuste afwijkingen van wet- en regelgeving door bijzondere omstandigheden binnen de gemeente;
D. Bevindingen boven de rapporteringsgrens die niet in de rechtmatigheidsverantwoording zelf zijn opgenomen;
E. Beheersmaatregelen ten aanzien van geconstateerde fouten en onduidelijkheden (de leer- en verbeterpunten) om deze in de toekomst te voorkomen.

Hieronder volgt een verdere toelichting.

A. Wijze waarop de rechtmatigheidsverantwoording tot stand is gekomen
Het college geeft in de rechtsmatigheidsverantwoording aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen en het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving, oftewel in overeenstemming zijn met:

1. de Financiële verordening 2023 (RV 23.0072 van 29 augustus 2023) van de gemeente Leiden waarin de uitgangspunten zijn vastgelegd voor het financieel beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie. Ook zijn hierin nadere regels over het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium opgenomen. Daarnaast is het begrotingscriterium nader toegelicht in het kader van het ‘tijdig melden van onderschrijdingen van lasten of investeringskredieten en/of onder- of overschrijdingen van baten'.

2. het Normenkader rechtmatigheid 2025 (RV 26.0018) van de gemeente Leiden waarin de relevante wet- en regelgeving is opgenomen voor de jaarlijks rechtmatigheidscontrole door het college. Het normenkader is 8 juni 2026 met terugwerkende kracht door de gemeenteraad vastgesteld. Het normenkader gaat in op de operationalisatie van het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

3. het Controleprotocol voor de accountantscontrole jaarrekening 2025 van de gemeente Leiden waarin de gemeenteraad de verantwoordingsgrens en rapporteringsgrens bepaald heeft. De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording is door de gemeenteraad vastgesteld op 2% van de begrote lasten (exclusief dotaties aan reserves) en de rapporteringtolerantie voor het toelichten van geconstateerde onrechtmatigheden is gesteld op € 825.000 (RV 26.0018).

B. Nadere toelichting op bevindingen die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording en beheersingsmaatregelen om dit in de toekomst te voorkomen
Niet van toepassing. Uit de rechtmatigheidsverantwoording blijkt dat het college van mening is dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens. Dit houdt dat het totaal van onrechtmatigheden (afwijkingen) lager zijn dan de door de gemeenteraad bepaalde verantwoordingsgrens. Alleen als het totaal van de onrechtmatigheden (afwijkingen) hoger is dan de verantwoordingsgrens worden deze opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording en is een nadere toelichting noodzakelijk.

C. Bewuste afwijkingen van wet- en regelgeving door bijzondere omstandigheden
Niet van toepassing (geen bewuste afwijkingen door bijzondere omstandigheden).

D/E. Bevindingen boven de rapporteringsgrens die niet in de rechtmatigheidsverantwoording zelf zijn opgenomen en beheersingsmaatregelen om dit in de toekomst te voorkomen
De bevindingen boven de rapportagegrens van € 825.000 (die niet in de rechtmatigheidsverantwoording zelf zijn opgenomen) worden toegelicht in deze paragraaf. Hierbij gaat het om bevindingen waarbij het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium niet zijn nageleefd. Deze zijn hieronder toegelicht.

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. De voorwaarden (eisen) zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedrag, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. Het niet naleven van deze voorwaarden kan ook van invloed zijn op het getrouwe beeld van de jaarrekening. Deze bevindingen maken dan geen onderdeel uit van

de rechtmatigheidsverantwoording maar vallen onder de reikwijdte van de accountantscontrole (gericht op de getrouwheid van de jaarrekening).

Bevinding aanbestedingswet: in het proces van aanbesteden zijn 5 opdrachten als onrechtmatig aangemerkt met € 490.000 aan onrechtmatige bestedingen in 2025. De oorzaak van de fouten ligt voornamelijk bij opdrachten die niet Europees zijn aanbesteed maar wel de EU-drempel overschrijden en dus Europees aanbesteed hadden moeten worden en bij niet rechtmatige verlenging van opdrachten.

Beheersingsmaatregel aanbestedingswet: de huidige beheersmaatregelen zijn op dit moment toereikend. Team inkoopadvies en aanbestedingen monitort samen met de lijnorganisatie (en interne controle via de periodiek spendanalyse) de bestedingen van opdrachten en onderneemt waar mogelijk de nodige acties om de onrechtmatige opdrachten op te lossen. De meeste onrechtmatige opdrachten zijn (op korte termijn) opgelost door herstelacties (het contract is opgezegd of de opdracht is opnieuw en juist aanbesteed).

Voorwaardencriterium
Er zijn geen bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium.

Begrotingscriterium
Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties moeten tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (de gemeenteraad autoriseert de begroting op programmaniveau). Een overschrijding van lasten ten opzichte van de begroting is altijd onrechtmatig (op basis van artikel 189, lid 3 van de gemeentewet). In artikel 35c, lid 4 van de Financiële verordening 2023 van de gemeente Leiden zijn wel een aantal situaties opgenomen wanneer onrechtmatige overschrijdingen van lasten ten opzichte van de begroting als acceptabel worden aangemerkt.

Bevinding / overschrijding lasten t.o.v. de begroting
Bij **programma 1 'Bestuur en dienstverlening'** is een onrechtmatige overschrijding van lasten ten opzichte van de begroting. Een overschrijding van lasten ten opzichte van de begroting is altijd onrechtmatig. De overschrijding van de lasten ad € 1.277.000 is te verklaren door de extra dotatie aan de voorziening wethouderspensioenen van € 1.900.000.
Deze storting is gedaan op basis van het advies van het Ministerie Binnenland Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Begin 2025 heeft het ministerie BZK een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de Wet toekomstig pensioenen (Wtp). Met ingang van 1 januari 2028 gaan de pensioenaanspraken over naar het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het Ministerie van BZK heeft de hoogte van het pensioenkapitaal berekend als dit overgaat naar het APB. De storting van € 1.900.000 was voorzien in begrotingsjaar 2027. Door gewijzigde wet- en regelgeving moet de voorziening wethouderpensioen per 31 december 2025 op de door het ministerie BZK geadviseerde niveau komen. In 2027 is € 1.900.000 budget vrijgemaakt om in de voorziening te storten. De verschuiving van de geplande storting van 2027 naar 2025 heeft een over de jaren heen een neutraal karakter.

Gezien het moment van bekendmaking dat storting al in boekjaar 2025 moest plaatsvinden was het niet mogelijk om de begroting hierop aan te passen. Door verplichting om de pensioenvoorziening versneld op hoogte te brengen, is de conclusie dat de overschrijding rechtmatig is.

In 2025 is er sprake van een overschrijding van lasten van € 513.000 ten opzichte van de begroting voor **programma 8 Cultuur, sport en recreatie**. Er is sprake van een tweetal opvallende posten:
a. in de opbrengsten zijn zowel de opbrengsten begrepen van de ijshal als het bad. De Stichting de IJshal stuurt vervolgens een factuur voor de ontvangen opbrengsten. In 2025 bedroeg deze omzet circa € 390.000, die vervolgens ook als kostenpost is opgenomen. Beide posten waren in de begroting niet voorzien.
b. het resterende verschil ca. € 123.000 wordt als onrechtmatige overschrijding aangemerkt.

De overige afwijkingen binnen dit programma zijn < € 250.000 en conform de financiële verordening niet toegelicht. In artikel 35c, lid 4 van de Financiële verordening 2023 van de gemeente Leiden zijn een aantal situaties opgenomen wanneer onrechtmatige overschrijdingen van lasten ten opzichte van de begroting als acceptabel worden aangemerkt. Van de € 513.000 aan onrechtmatige overschrijding is € 390.000 (ad a.) als acceptabel aan te merken omdat direct gerelateerde inkomsten (eveneens € 390.000) de overschrijding van de lasten compenseren.

Beheersingsmaatregel - overschrijding lasten t.o.v. de begroting: in de planning-en-controlcyclus wordt bij de voortgangsrapportages en slotwijziging meer aandacht gevraagd voor het toelichten/melden van afwijkingen en het aanpassen van de begroting.

De commissie BBV geeft via de Kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid. In 2023 is de Kadernota rechtmatigheid gewijzigd en is een nadere toelichting gegeven op

het begrip begrotingsonrechtmatigheid. Vanaf 2023 kunnen ook onderschrijdingen van lasten of onder- of overschrijdingen van baten onrechtmatig zijn. Dat is het geval als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de gemeenteraad zijn gemeld. In de Financiële verordening 2023 van de gemeente Leiden, in 2024 aangepast,

Kort gezegd komt het er op neer dat onderschrijdingen van lasten of onder- of overschrijdingen van baten tijdig zijn gemeld (en daarmee rechtmatig zijn) als deze zijn toegelicht in één van de producten van de planning-en-controlcyclus van de gemeente Leiden. En daarbij de regels in de financiële verordening en het Normenkader rechtmatigheid 2025 van de gemeente Leiden zijn gevolgd. Met de aanvullende opmerking dat afwijkingen ten opzichte van de laatst gewijzigde begroting dienen te worden gemeld en toereikend te worden toegelicht. Besluitvorming over de inzet van ontstane financiële ruimte of het oplossen van tekorten vindt dan plaats bij de eerstvolgende kaderbrief (artikel 7b lid 2 van de financiële verordening).

Bevinding (1) - onderschrijdingen van lasten of onder- of overschrijdingen van baten: op elk programma (naast de hierboven beschreven overschrijding van de lasten op programma 8) is sprake van onderschrijdingen van lasten en/of onder- of overschrijdingen van baten. Deze bestaan uit hogere baten (overschrijdingen) van € 3.708.000, lagere baten (onderschrijdingen) van € 8.291.000 en onderschrijdingen van (lagere) lasten € 38.669.000 en overschrijdingen van lasten € 1.789.000. Deze afwijkingen zijn juist en volledig (en dus tijdig) toegelicht in de jaarrekening. Via bestemmingsvoorstellen besluit de raad wat hiermee gebeurt in het nieuwe jaar.

Bevinding (2) - onderschrijdingen van lasten of onder- of overschrijdingen van baten: artikel 7 lid 3 van de financiële verordening geeft aan dat het college de gemeenteraad informeert als het verwacht dat de lasten, baten of investeringsuitgaven de begroting met meer dan € 100.000 gaan onder- of overschrijden. De huidige werkwijze binnen de gemeente sluit hierop aan: verwachte mee- en tegenvallers leiden tot een toelichting in één van de voortgangsrapportages. Die worden ook vertaald in een begrotingswijziging. Desalniettemin is ook bij deze jaarrekening sprake van onder- en overschrijdingen die mogelijk al eerder in beeld waren of in beeld hadden moeten zijn. En die dus in een van de voortgangsrapportages hadden kunnen worden opgenomen. Dat is achteraf echter moeilijk vast te stellen. Dit is een aandachtspunt.

Dit vraagt om de volgende *beheersingsmaatregel*: bij de aanmelding van over- en onderschrijdingen van de begroting goed kijken naar de volledigheid van de meldingen. Ook bijvoorbeeld de onderschrijdingen die volledig conform afspraak met de raad worden verrekend met reserves. Het 'tijdig' informeren van de raad over afwijkingen van de begroting is geregeld in de financiële verordening.

Er zijn verder geen bevindingen ten aanzien van het begrotingscriterium. Er zijn afwijkingen (overschrijdingen) van kredieten (investeringsbudgetten) van € 351.000, maar dit is kleiner dan de rapporteringstolerantie van € 825.000 en hoeft daarom verder niet toegelicht te worden in de paragraaf bedrijfsvoering.

Hieronder is een nadere toelichting op de begrotingsonrechtmatigheid opgenomen:

Programma (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 na wijziging			Realisatie 2025			Begrotingsafwijking		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	4.613	-28.047	-23.434	4.896	-29.323	-24.427	283	-1.276	-993
Programma 2 Veiligheid	994	-18.969	-17.975	973	-18.842	-17.869	-21	127	106
Programma 3 Economie	2.484	-14.436	-11.952	2.119	-13.046	-10.927	-365	1.390	1.025
Programma 4 Bereikbaarheid	27.753	-30.898	-3.145	27.900	-28.230	-330	147	2.668	2.815
Programma 5 Omgevingskwaliteit	44.363	-79.555	-35.192	43.323	-75.303	-31.980	-1.040	4.252	3.212
6 Programma Stedelijke Ontwikkeling	52.639	-61.734	-9.095	48.067	-52.403	-4.336	-4.572	9.331	4.759
Programma 7 Jeugd en onderwijs	8.336	-77.809	-69.473	8.723	-75.787	-67.064	387	2.022	2.409
Programma 8 Cultuur, sport en recreatie	9.694	-49.736	-40.042	10.598	-50.249	-39.651	904	-513	391
Programma 9 Maatschappelijke onderst.	23.122	-143.477	-120.355	21.116	-138.530	-117.414	-2.006	4.947	2.941
Programma 10 Werk en inkomen	89.400	-139.806	-50.406	89.113	-135.487	-46.374	-287	4.319	4.032
Algemene middelen, onvoorzien, overhead en vpb	495.245	-108.028	387.217	497.232	-98.415	398.817	1.987	9.613	11.600

Programma (Bedragen x € 1.000)	Sprake van een begrotingsonrechtmatigheid? (Bedragen x € 1)	Voldaan aan bepalingen van de financiële verordening?	Toelichting akkoord?	Verwijzing	Totaal onrecht-matig	Onrechtmatigheden?	
						Acceptabel	Niet acceptabel
					€ 2.413	€ 2.290	€ 123
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	Hogere (overschrijding) lasten € 1.276 en hogere (overschrijding) baten € 283. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen beleidsterrein 1A Bestuur.	Ja	Ja	2.2.1	€ 1.900	€ 1.900	€ 0
Programma 2 Veiligheid	Lagere (onderschrijding) lasten € 127 en lagere (onderschrijding) baten € 21. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen beleidsterrein 2A Veiligheid.	ja	Ja	2.2.2			
Programma 3 Economie	Lagere (onderschrijding) lasten € 1.390 en lagere (onderschrijding) baten € 365. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen de beleidsterreinen 3B Stimuleren van ondernemen en 3C Marketing en promotie ruimte om te ondernemen.	Ja	Ja	2.2.3			
Programma 4 Bereikbaar-heid	Lagere (onderschrijding) lasten € 2.668 en hogere (overschrijding) baten € 147. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan de beleidsterreinen 4A Duurzame mobiliteit en 4B Bereikbaarheid.	Ja	Ja	2.2.4			
Programma 5 Omgevings-kwaliteit	Lagere (onderschrijding) lasten € 4.252 en lagere (onderschrijding) baten € 1.040. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen meerdere beleidsterreinen.	Ja	Ja	2.2.5			
Programma 6 Stedelijke ontwikkeling	Lagere (onderschrijding) lasten € 9.331 en lagere (onderschrijding) baten € 4.572. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen de beleidsterreinen 6B Gemeentelijk vastgoed.	Ja	Ja	2.2.6			
Programma 7 Jeugd en onderwijs	Lagere (onderschrijding) lasten € 2.022 en hogere (overschrijding) baten € 387. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen de beleidsterreinen 7A Jeugd.	Ja	Ja	2.2.7			
Programma 8 Cultuur, sport en recreatie	Hogere (overschrijding) lasten € 513 en hogere (overschrijding) baten € 904. De afwijking is voornamelijk ontstaan binnen het onderstaande beleidsterrein 8C Sport en toereikend toegelicht in de jaarrekenig (hoofdstuk 2.2.8): a. in de opbrengsten zijn zowel de opbrengsten begrepen van de ijshal als het bad. De Stichting de IJshal stuurt vervolgens een factuur voor de ontvangen opbrengsten. In 2025 bedroeg deze omzet ca. € 390, die vervolgens ook als kostenpost is opgenomen. Beide posten waren in de begroting niet voorzien. b. het resterende verschil ca. € 123 wordt als onrechtmatige overschrijding aangemerkt. De overige afwijkingen binnen dit programma zijn < € 250 en cf. de financiële verordening niet toegelicht.Conclusie: De initieel onrechtmatige lasten (overschrijding) wordt grotendeels gecompenseerd door hogere baten (eveneens overschrijding).	Nee	Ja	2.2.8	€ 513	€ 390	€ 123
Programma 9 Maatschap-pelijke ondersteuning	Lagere (onderschrijding) lasten € 4.947 en lagere (onderschrijding) baten € 2.006. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen de	Ja	Ja	2.2.9			

	beleidsterreinen 9B Preventie en 9D Kwetsbare groepen.						
Programma 10 Werk en inkomen	Lagere (onderschrijding) lasten € 4.319 en lagere (onderschrijding) baten € 287. De afwijkingen zijn voornamelijk ontstaan binnen meerdere beleidsterreinen.	**Ja**	**Ja**	**2.2.10**			
Algemene middelen, onvoorzien, overhead en vpb	Lagere (onderschrijding) lasten € 9.613 en hogere (overschrijding) baten € 1.987. De afwijkingen zijn ontstaan binnen meerdere beleidsterreinen.	**Ja**	**Ja**	**2.2.11/ 2.2.12**			
Conclusie: Programma 1, 3 t/m 10 en algemene middelen/ onvoorzien/ overhead/vpb	*Conclusie: Rechtmatig. De overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten zijn conform de financiële verordening in de voortgangsrapportages of in de jaarrekening (> € 250) toereikend toegelicht en daarmee tijdig (en dus rechtmatig) aan de raad gemeld . Er kan (mogelijke) sprake zijn van een overschrijding van lasten op een onderliggend beleidsterrein, maar niet op programmaniveau (het niveau waarop de raad de begroting goedkeurd) kan nooit onrechtmatig zijn.*						

Rapportage interbestuurlijk toezicht
In oktober 2012 is een nieuwe wet in werking getreden: de Wet revitalisering generiek toezicht. De kern hiervan is minder toezicht door het Rijk, maar meer toezicht door de provincie en de gemeenteraad op de naleving van wet- en regelgeving. De wet betreft de volgende onderwerpen:
- Ruimtelijke ordening,
- Omgevingsrecht,
- Monumentenzorg & archeologie,
- Archief- & informatiebeheer en
- Huisvesting vergunninghouders.

In Zuid Holland is aan de gemeenten een Bestuursovereenkomst voorgelegd, die ook de gemeente Leiden heeft getekend. Inmiddels is er eind 2021 een nieuwe Bestuursovereenkomst getekend. Vanaf 2022 vindt de verantwoording plaats via een continu bijgewerkt dashboard in plaats van een jaarlijkse verantwoording in de Jaarstukken. U vindt het dashboard via deze link: Interbestuurlijk toezicht Zuid-Holland (arcgis.com).

5. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken
In de Gemeentewet (artikel 213a) staat dat het college regelmatig de doelmatigheid en doeltreffendheid van hun eigen bestuur moet onderzoeken. Doelmatigheid gaat over onze werkprocessen: deze moeten zo slim mogelijk zijn ingericht. Doeltreffendheid gaat over onze doelen: deze willen we graag halen.
In de financiële verordening (artikel 37) staat dat het college in de paragraaf bedrijfsvoering van het Jaarverslag een overzicht geeft van de onderzoeken die het afgelopen jaar zijn uitgevoerd. In 2025 zijn de volgende onderzoeken afgerond:

Programma	Besluit	Titel	Toelichting
1	Z/25/3920584	Evaluatie Jongerenraad	De evaluatie is eind 2025 uitgevoerd. De evaluatie is gedaan met behulp van meerdere betrokkenen, waaronder het college, de begeleidingsgroep, scholen en de jongeren zelf. Op 27 januari 2026 heeft het college de evaluatie vastgesteld. Op 28 januari 2026 heeft het college hierover een brief gestuurd naar de raad. In de collegebrief staan ook scenario's voor een vervolg vermeld.
3	Z/25/3904459	Evaluatie toeristenbelasting	In 2025 is de evaluatie van de toeristenbelasting (periode 2026–2028) afgerond. Op 28 januari 2026 heeft het college hierover een brief gestuurd naar de raad. De evaluatie brengt de tariefontwikkeling, uitvoerbaarheid en beleidsmatige keuzes (waaronder besteding en relatie met citymarketing) in beeld en verwerkt input van stakeholders. De uitkomsten zijn gebruikt in de voorbereiding van besluitvorming over tariefstelling en de verdere beleidsdoorontwikkeling.
3	B 08	Evaluatie economie 071	De evaluatie van Economie071 heeft in 2024 plaatsgevonden. Naar aanleiding hiervan is een traject gestart voor de herpositionering van Economie071. Op 20 24 maart 2025 heeft het college hierover een brief gestuurd naar de raad. Na 10 jaar economische samenwerking tussen ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheid in de Leidse regio wees de evaluatie uit

Programma	Besluit	Titel	Toelichting
			dat een doorontwikkeling naar een meer gerichte organisatie helpend zou zijn om de regionale economie verder te versterken en de regio beter te profileren als kennisregio. Conclusie is ook dat de uitbreiding van de samenwerking met de gemeente Noordwijk en de kennisclusters Leiden Bio Science Park, NL Space Campus en Unmanned Valley daarbij ondersteunend zou zijn.
3	WWV-837-2025	Evaluatie opgave internationalisering	Op 2 juni 2025 heeft het college een brief gestuurd naar de raad over de evaluatie opgave internationalisering. Met de evaluatie is invulling gegeven aan de afspraak met de gemeenteraad om de Visie Internationalisering uit 2020 na vier jaar te evalueren. In de evaluatie wordt een overzicht gegeven van de vooruitgang die is geboekt in de ondersteuning van de internationale inwoners van Leiden. Daarnaast wordt een doorkijkje gegeven naar de focus voor de komende tijd.
7	WAJ-1020-2025	Evaluatie Conciërgeregeling	De subsidieregeling Bekostiging conciërges primair onderwijs 2025 is samen met het onderwijs en DZB geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is de subsidieregeling voor 2026–2027 opgesteld en uitgebreid met de bekostiging voor ander onderwijsondersteunend personeel, naast conciërges, in het primair onderwijs.
8	WYVD-696-2025 en Z/24/3760374	Herijking subsidiesystematiek cultuur	In 2024 heeft een onderzoek plaats gevonden naar de subsidiesystematiek in Leiden. Daarnaast is een vergelijking gemaakt met andere steden. Ook is er een enquête gehouden en zijn er meerdere gesprekstafels georganiseerd met de cultuursector in Leiden. Het is onderzoek is in juni 2024 afgerond. Op basis van het onderzoek is de subsidiesystematiek aangepast. De besluitvorming over de nieuwe subsidiesystematiek heeft in het eerste kwartaal van 2025 plaats gevonden. Op 18 februari 2025 heeft het college een brief gestuurd naar de raad.
9	WJT-1016-2025	Cliëntervaringsonderzoek WMO voorzieningen	In 2025 is het Cliëntervaringsonderzoek Wmo over 2024 uitgevoerd. Inwoners hebben een vragenlijst ingevuld. Het onderzoek laat zien dat de ondersteuning over het algemeen goed werkt en wordt gewaardeerd.
10	Z/25/38link35055	Evaluatie jeugdteam	Het college heeft de raad op 27 mei 2025 geïnformeerd over de evaluatie van de Jeugdteams Leidse Regio en het aangekondigde vervolgproces richting de periode na medio 2028. Deze evaluatie liet zowel sterke punten als verbeterpunten zien. De verbeterpunten zijn verwerkt in de verlengde opdracht aan de Jeugdteams voor de periode van 1 juli 2026 tot en met 30 juni 2028. Daarnaast is aangegeven dat het college zich, met het oog op de afloop van deze afspraken per 30 juni 2028, beraadt op de inrichting van de toegang daarna. Op 17 september 2025 heeft over die toekomstige inrichting van de toegang een woordvoerdersoverleg plaatsgevonden. Daar zijn de uitkomsten van de evaluatie toegelicht en hebben de woordvoerders vragen en aandachtspunten meegegeven voor het vervolgproces.

Opvolging aanbevelingen Rekenkamer (tot 1 januari 2024: Rekenkamercommissie)
De Rekenkamer Leiden-Leiderdorp voert jaarlijks ook een of meer onderzoeken uit. In de Jaarstukken staat een stand van zaken van de aanbevelingen uit de rapporten van de afgelopen drie kalenderjaren. Deze informatie staat in de bijlage 'Opvolging aanbevelingen Rekenkamer (tot 1 januari 2024: Rekenkamercommissie)'.

2.3.6 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners van de gemeente waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft en waarin zij daardoor medeverantwoordelijkheid draagt (‘mede-eigenaarschap’). Van een financieel belang is sprake indien Leiden risico loopt over de aan deze partij beschikbaar gestelde middelen of als Leiden aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Leiden zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (Gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV’s en BV’s) organisaties zijn. Op basis van het beleidskader verbonden partijen (RV17.0101) is de grondhouding voor het aangaan van publiekrechtelijke samenwerking in een verbonden partij positief, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. De grondhouding voor samenwerking met een privaatrechtelijke verbonden partij is ‘nee, tenzij’ er bijzondere redenen zijn voor de privaatrechtelijke samenwerkingsvorm. Voor het participeren in een verbonden partij is altijd een risicoanalyse vereist. De risicoanalyse vormt een deel van de input bij de opstelling van het toezichtsregime per verbonden partij.

Bij de verschillende begrotingsprogramma's staat toegelicht welke bijdragen de Verbonden Partijen leveren aan de beleidsdoelen van de gemeente. Voor de gemeenschappelijke regelingen wordt hiervoor gebruik gemaakt van een format dat is ontleend aan het rekenkamerrapport 'Binding met verbonden partijen' uit 2017. De paragraaf Verbonden partijen bevat aanvullende informatie die als mede-eigenaar van belang is. In de onderstaande overzichten zijn de cijfers over 2025 opgenomen voor zover deze al bekend zijn. In de overige gevallen staan de cijfers 2024 in het overzicht.

Totaal overzicht Leiden van de bijdragen aan verbonden partijen

Verbonden partij		
x € 1.000	Werkelijk 2025	Begroot 2025
Holland Rijnland	1.710	1.710
Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	2.380	2.380
Service-organisatie Zorg Holland Rijnland	1.149	1.149
Veiligheidsregio Hollands Midden	13.538	13.538
Omgevingsdienst West-Holland	3.875	3.849
Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden)	8.785	8.785

Gemeenschappelijke Regelingen
Bij de gemeenschappelijke regelingen zijn de deelnemende overheden onbeperkt aansprakelijk voor eventuele tekorten. Daarom is hier sprake van het zwaarste toezichtsregime waarbij bestuurders deelnemen aan het bestuur en de Leidse gemeenteraad ook een zienswijze geeft op de begroting.

Prog. 1	Regio Holland Rijnland		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Nee
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouders	Heijkoop en Van Delft zijn lid van het DB. Van Delft was portefeuillehouder Duurzaamheid, Energie en Groen.
Doelstelling/ Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Aard van de samenwerking	Regionale afstemming van de beleidsuitvoering op onderdelen.		
Lokale beleidsruimte	Volledig, er zijn geen beleidsbevoegdheden overgedragen.		
Zeggenschap / bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 39 leden waarvan 3 leden afkomstig uit de gemeente Leiden. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 7 leden waarvan 1 leden afkomstig uit de gemeente Leiden. Tot medio december had gemeente Leiden 2 leden in het Dagelijks Bestuur.		
Samenwerkingspartners	Dertien gemeenten zijn Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.		

Prog. 1	Regio Holland Rijnland		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Risico's / weerstandsvermogen	Voornaamste risico is dat indexaties van o.a. loon- en materiële kosten en ontvangen subsidies achterblijven bij de werkelijke prijsontwikkeling. Het Eigen Vermogen van bedraagt € 11.000 en Regio Holland Rijnland is dan nauwelijks in staat tegenvallers en autonome ontwikkelingen in het lopende jaar op te vangen. De deelnemende gemeenten lopen het risico zodra tegenvallers zich voordoet een extra bijdrage aan Regio Holland Rijnland nodig heeft.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 1.032 33.409	31-12-2025 (conceptcijfers) 1.264 32.410 381
Overige informatie / website	https://hollandrijnland.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie toelichting programma 1 Bestuur en Dienstverlening, beleidsterrein A Bestuur.			

Prog. 2	Veiligheidsregio Holland Midden		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Ja
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Nee
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouder	Heijkoop
Doelstelling / publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen		
Aard van de samenwerking	Uitvoeren van en adviseren over rampen - en crisisbestrijding en -preventie		
Lokale beleidsruimte	Beperkt. De gemeenten hebben de wettelijke plicht om doelen voor brandweerzorg vast te stellen, maar het grootste deel van de beleidsruimte ligt bij het AB van de Veiligheidsregio.		
Zeggenschap / bestuurlijk belang	De achttien burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur van VRHM bestaat uit een vertegenwoordiging van het Algemeen Bestuur, aangevuld met de 1e plaatsvervangend voorzitter van de veiligheidsregio. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering en verdere uitwerking van strategische beslissingen die worden genomen door het Algemeen Bestuur.		
Samenwerkingspartners	Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Krimpenerwaard, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Waddinxveen, Zoeterwoude, Zuidplas.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten. Leiden heeft op basis van de uitkering uit het gemeentefonds voor crisisbeheersing en rampenbestrijding hierin een aandeel van ongeveer 20%.		
Risico's / weerstandsvermogen	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 9.349 76.627	31-12-2025 9.926 79.139 2.019
Overige informatie / website	www.vrhm.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie programma 2 Veiligheid, beleidsterrein A Fysieke veiligheid			

Prog. 5	Omgevingsdienst West-Holland		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Ja
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Ja
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouder	North
Doelstelling / publiek belang	Uitvoering van de wettelijke taken zoals de vergunningverlening en handhaving van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (m.n. bouwstoffenbesluit), en advisering van de deelnemende gemeenten en de provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.		
Aard van samenwerking	Uitvoering van de wettelijke milieutaken en advisering van de deelnemende gemeenten en de provincie bij de uitvoering van hun milieutaken.		

Prog. 5	Omgevingsdienst West-Holland		
Lokale beleidsruimte	Voor geluid, luchtkwaliteit, bodem en externe veiligheid voert de Omgevingsdienst het beleid uit voor de gemeente Leiden. Voor een beleidswijziging is evenwel een Leids college- of raadsbesluit nodig.		
Zeggenschap / bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan 1 bestuurslid afkomstig uit de gemeente Leiden. Het algemeen bestuur bestaat uit 25 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Leiden.		
Samenwerkingspartners	De ODWH werkt voor de gemeenten Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Zoeterwoude en de provincie Zuid-Holland. Daarnaast voert de Omgevingsdienst de regionale milieutaken uit voor de regio Holland Rijnland.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten .		
Risico's / weerstandsvermogen	De risico's staan vermeld in de jaarstukken van de Omgevingsdienst. De dienst heeft de juiste beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beperken. Mochten de risico's plaatsvinden, dan zal de dienst deze eerst proberen op te vangen binnen de eigen exploitatie.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 1.702 13.535	31-12-2025 (conceptcijfers) 3.691 13.059 838
Overige informatie / website	www.odwh.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie programma 5 Omgevingskwaliteit, beleidsterrein D Milieu en Duurzaamheid			

Prog. 9	Hecht		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Ja
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Ja
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouder	Veltman
Doelstelling / publiek belang	Een beter leven in Hollands Midden. Alles wat Hecht doet moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het leven in de regio, waarvoor we samen verantwoordelijk zijn. Dit moet leiden tot meer positief ervaren gezondheid, meer veiligheid en meer kansen.		
Aard van samenwerking	Uitvoeren van de wettelijke (GGD-)taken die gemeenten in Hollands Midden gezamenlijk bij Hecht hebben belegd.		
Lokale beleidsruimte	Binnen de begrotingscyclus van Hecht wordt de gemeenteraad gevraagd een zienswijze in te dienen. Deze zienswijze wordt meegenomen in de programmabegroting van Hecht voor het volgende kalenderjaar.		
Zeggenschap / bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit één collegelid uit ieder van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden die deelneemt aan de regeling. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 7 leden, waaronder een uit Leiden. Beide functies worden vanuit Leiden vervult door wethouder Veltman.		
Samenwerkingspartners	Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Krimpenerwaard, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Waddinxveen, Zoeterwoude, Zuidplas.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Risico's / weerstandsvermogen	Het Eigen Vermogen van Hecht is verbeterd t.o.v. 2024 en bedraagt € 3,7 miljoen op 31 december 2025. In dit Eigen Vermogen bevindt zich het onverdeelde resultaat van € 3,4 miljoen over 2025. Afhankelijk van de resultaatverdeling kan het Eigen Vermogen onder het minimale weerstandsvermogen van € 3,0 miljoen komen. Hecht is dan nauwelijks in staat tegenvallers en autonome ontwikkelingen in het lopende jaar op te vangen. De deelnemende gemeenten lopen het risico zodra een tegenvaller zich voordoet een extra bijdrage aan Hecht te verstrekken. Er loopt een herstelplan Eigen Vermogen op het vastgestelde minimale niveau van 3,0 miljoen te brengen. De verwachting is dat het Eigen Vermogen in 2027 het minimale niveau van € 3,0 miljoen bereikt.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat (voor resultaatbestemming)	1-1-2025 258 52.822	31-12-2025 (concetcijfers) 3.733 53.858 3.489
Overige informatie / website	www.wijzijnhecht.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie programma 9 Maatschappelijke ondersteuning , beleidsterrein B Preventie			

Prog. 1	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Ja
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouder	North
Doelstelling / publiek belang	De Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) is een samenwerkingsverband op het gebied van belastingen. De BSGR voert namens de deelnemers de heffing en invordering van lokale belastingen uit. Ook bepaalt de BSGR de hoogte van de WOZ-waarde voor alle onroerende zaken in deze gemeenten.		
Aard van de samenwerking	Gezamenlijke uitvoering van heffing en inning.		
Lokale beleidsruimte	De gemeente Leiden bepaalt zelf de tarieven en het beleid rondom kwijtschelding etc.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 12 leden waarvan 1 lid afkomstig van de gemeente Leiden. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig van de gemeente Leiden.		
Samenwerkingspartners	Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Velsen, Voorschoten, Waddinxveen, Wassenaar en Zoeterwoude.		
Financieel belang	Een jaarlijkse bijdrage volgens een in de begroting opgenomen verdeelsleutel. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Risico's / weerstandsvermogen	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat (voor resultaatbestemming)	1-1-2025 1.422 17.661	31-12-2025 (conceptcijfers) 1.964 13.162 748
Overige informatie / website	www.bsgr.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie programma 1 Bestuur en dienstverlening, beleidsterrein B Dienstverlening			

Prog. 7	Service-organisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)		
Vestigingsplaats	Leiden	Wettelijk verplicht	Ja
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	Overgedragen bevoegdheden	Ja
Raads- of collegeregeling	Raad	Portefeuillehouder	Jermoumi
Doelstelling / publiek belang	De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van gemeentelijke contractering in het kader van de Jeugdwet: (a) Regionale jeugdhulp in het gedwongen kader (b) Gespecialiseerde jeugdhulp		
Aard van samenwerking	Belangenbehartiging van de gemeenten op het terrein van de uitvoering van de gemeentelijke contractering in het kader van de Jeugdwet.		
Lokale beleidsruimte	Volledig, er zijn geen beleidsbevoegdheden overgedragen.		
Zeggenschap / bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zoveel leden als er deelnemende gemeenten zijn. De portefeuillehouder Jeugd neemt deel aan het bestuur.		
Samenwerkingspartners	Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.		
Financieel belang	De SOZ wordt gefinancierd door de 13 deelnemende gemeenten. De verdeling van de kosten vindt plaats naar rato van verbruik in de jeugdhulp van een gemeente in het jaar voorafgaande aan het jaar waarin de begroting wordt opgesteld voor het begrotingsjaar erop (T-2 financiering).		
Kerncijfers	Bedragen * 1.000 Eigen vermogen Vreemd vermogen Resultaat	1-1-2025 423 13.833	31-12-2025 (conceptcijfers) 717 15.916 294
Risico's	Risico's zijn opgenomen in de begroting van de SOZ zelf en hebben vooral betrekking op continuïteit van de dienstverlening, efficiency/kosten en misbruik van regelingen.		
Overige informatie / website	www.serviceorganisatiezorghollandrijnland.nl		
Voor opdrachtgeversrol, zie toelichting programma 7 Jeugd en onderwijs, beleidsterrein 7A Jeugd			

Vennootschappen
Van de vennootschappen zijn de verbonden partijen Innovation Quarter, Uniiq en Alliander de partijen waarbij de gemeente de meeste risico's loopt. Hier nemen portefeuillehouders deel aan de jaarlijkse Algemene vergadering van aandeelhouders en vindt actieve participatie plaats in besluitvorming over bijvoorbeeld beleidsstrategie en begrotingen (bijvoorbeeld via 'Raad van Participanten' Innovation Quarter).
Bij Dunea en de BNG beperkt de gemeentelijke betrokkenheid zich over het algemeen tot het jaarlijks kennis nemen van de jaarstukken.

Prog. 3	**Innovation Quarter**		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid		
Doelstelling/Publiek Belang	De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Zuid-Holland en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van Zuid-Holland (ZH) en Nederland door o.a. : - het positioneren en profileren van de regio ZH en het uitvoeren van marktstrategieën; - het bevorderen van het vestigingsklimaat in de regio ZH door het op enigerlei wijze deelnemen in, financieren, besturen, toezicht houden op, advisering en begeleiden van ondernemingen; - het stimuleren en faciliteren van innovatie en het verbinden van partijen voor economische structuurversterking; - het structureren en organiseren van toegang tot financiering voor startende en snel groeiende ondernemingen die zich bezig houden met technologische innovatie		
Bestuurlijk belang	Gemeente Leiden (2,94%) heeft samen met diverse andere gemeenten, de provincie Zuid-Holland, Ministerie van Economische Zaken en enkele universiteiten deze BV opgericht. Er is een bestuurslid (niet afkomstig uit Leiden).		
Jaarlijkse bijdrage	Naast het gestorte aandelenkapitaal geeft de gemeente Leiden een aanvullende financiële exploitatiebijdrage van ongeveer € 234.000 in 2025 voor de bijdrage aan de economische structuur van Leiden en de regio Zuid Holland.		
Financieel belang	De Gemeente Leiden is in het bezit van 3.700.000 aandelen op naam à € 1,00.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 114.607 23.249	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Leiden loopt als aandeelhouder risico over het ingebrachte kapitaal. Het is mogelijk dat investeringen die IQ doet in startups en snelgroeiende ondernemers niet terug kunnen worden betaald. De strenge selectieprocedures en strakke begeleiding van Innovation Quarter zijn er zo op gericht dit zoveel mogelijk te voorkomen en ervoor te zorgen dat de investeringen juist renderen en banen opleveren. Als dit toch niet lukt, neemt het vermogen van Innovation Quarter af en moet de gemeente bij de jaarrekening ook een deel van de waarde van de Leidse deelneming afwaarderen. Voor dit risico wordt een verliesvoorziening gevormd ter hoogte van € 690.000. Naar verwachting is dit voldoende om de gemaakte (en toekomstige) aanloopverliezen op te vangen.		
Overige informatie	www.innovationquarter.nl		

Prog. 3	Uniiq BV		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid		
Doelstelling/Publiek Belang	Economische structuurversterking in Zuid Holland via het verstrekken van financieringen aan startende bedrijven en of innovatieve vernieuwingen in bestaande bedrijven.		
Bestuurlijk belang	UNIIQ is medio 2016 is opgericht door een consortium van InnovationQuarter (de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij van Zuid-Holland) en de (Technology Transfer Offices van de) Technische Universiteit Delft, de Universiteit Leiden en het Erasmus Medisch Centrum. UNIIQ heeft zes aandeelhouders: InnovationQuarter, Universiteit Leiden, TU Delft, Erasmus MC (ieder € 20.000), gemeente Leiden (€ 1,85 mln.), Stichting HEID (=Holdingfonds gemeente Den Haag, € 2 mln.). Sinds 2021 is ook Erasmus Enterprises een aandeelhouder. De financiering van UNIIQ wordt verder opgebracht door een bredere groep: Provincie Zuid-Holland (€ 10 mln. (zijnde EFRO + eigen middelen + Rijkscofinanciering) en Rotterdam (€ 3 mln., zijnde EFRO).		
Jaarlijkse bijdrage	Naast het gestorte aandelenkapitaal geeft de gemeente Leiden geen aanvullende financiële bijdrage.		
Financieel belang	Gemeente Leiden heeft voor € 1 miljoen aan aandelenkapitaal in Uniiq ingebracht, waar in 2025 extra aandelenkapitaal van € 0,85 miljoen is ingebracht. Totaal €1,85 miljoen aan aandelen kapitaal voor de gemeente Leiden.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 2.289 13.112	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.

Prog. 3	Uniiq BV
Risico's	Uniiq BV investeert in de vroege productontwikkeling van startups. Omdat dit een zeer risicovolle fase is, heeft de gemeente Leiden op voorhand een verliesvoorziening getroffen voor de helft van het ingebrachte aandelenkapitaal (€ 0,5 miljoen). Het extra aandelenkapitaal is volledig voorzien € 0,85 miljoen. Totale verliesvoorziening bedraagt € 1,35 miljoen
Overige informatie	www.uniiq.nl

Prog. 10	DZB Partycatering BV		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Doelstelling/Publiek Belang	De BV had ten doel om cateringactiviteiten uit te voeren in nauwe samenwerking met DZB. In 2017 zijn de cateringactiviteiten gestopt. De BV blijft bestaan als lege BV.		
Bestuurlijk belang	Gemeente Leiden is voor 100% aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid afkomstig van de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Aandelenkapitaal ad € 18.000. De aandeelhouder is niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de BV.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.dzb.nl		

Prog. 11	Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/Publiek Belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. De gemeente Leiden heeft 3.106.811 aandelen in Alliander. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 6.038.000 6.918.000	31-12-2025 6.203.000 7.960.000 289.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.com		

Prog. 11	Dunea N.V.		
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/Publiek Belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden		
Financieel belang	De gemeente heeft 383.881 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000	1-1-2025 265.051 396.250	31-12-2025

Prog. 11	Dunea N.V.		
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat		nnb nnb nnb
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.dunea.nl		

Prog. 11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/Publiek Belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten. De gemeenten zijn aandeelhouders, de gemeente Leiden is voor 0,62% aandeelhouder. De gemeente Leiden heeft 347.646 aandelen (€ 441.510,42) in de BNG. Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 4.777.000 123.164.000	31-12-2025 4.863.000 110.701.000 172.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl		

Stichtingen en verenigingen

De onderstaande stichtingen en verenigingen vallen onder het lichtste toezichtsregime: jaarlijks neemt het college kennis van de Jaarrekening van deze partijen. Verdere sturing vindt eventueel plaats vanuit de opdrachtgeversrol.

Prog. 3	Coöperatief Leids Startersfonds		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging		
Doelstelling/Publiek Belang	Een aantal vooraanstaande Leidse ondernemers heeft in december 2014 het Coöperatief Leids Startersfonds opgericht. Deze coöperatie heeft als doel het bestrijden van winkelleegstand en het bevorderen van (jong) ondernemerschap.		
Bestuurlijk belang	Gemeente Leiden neemt deel in het coöperatief Startersfonds als B-lid, dat wil zeggen als mede-geldschieter van de Coöperatie. In de Algemene Vergadering heeft een B-lid vijfentwintig (25) stemmen. De coöperatie heeft het voornemen het Startersfonds in 2026 te ontbinden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Gemeente Leiden neemt deel in de coöperatie met een eenmalige kapitaalsinbreng van bij de start van € 100.000, welke in 2019, 2021 en 2023 op verzoek van de stichting is verlaagd, waardoor kapitaalsinbreng nu nog € 10.000 is. Het voornemen is in 2026 het Startersfonds te ontbinden en het resterende vermogen aan de leden uit te keren.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 22 8	31-12-2025 concept 22 8 -2
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.leidsstartersfonds.nl		

Prog. 6	Stichting Universitaire Woonwijk Boerhaave		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/Publiek Belang	Het bevorderen van de huisvesting voor promovendi die verbonden zijn aan de Universiteit Leiden. Dit doet de stichting door het bouwen en verhuren van daartoe geschikte wooneenheden.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 5 leden waarvan 3 namens de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Gemeente Leiden stond eind 2024 borg voor € 42,9 miljoen aan financiering die de stichting in het verleden heeft aangetrokken voor het realiseren en renoveren van wooneenheden. Hiertegenover staat een hypotheekrecht op het bezit van de stichting als zekerheid.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 9.880 44.970	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	De jaarrekening 2025 is nog niet beschikbaar.		

Prog. 6	Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Hoevelaken		
Rechtsvorm	Stichting zonder winstoogmerk		
Doelstelling/Publiek Belang	Het stimuleren van kwaliteitsverbetering in de volkshuisvesting door het verstrekken van laagrentende leningen via het SVN aan door de gemeente Leiden aangewezen instellingen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur.Het bestuur wordt door de deelnemende gemeenten benoemd en bestaat uit 5 leden, de directie bestaat uit 2 leden. Geen van de bestuursleden zijn afkomstig van de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Leiden heeft ongeveer € 3,9 miljoen op de Gemeentelijke rekening in dit fonds gestort.Via het SvN is het mogelijk een lening aan te vragen voor diverse initiatieven die zouden bijdragen aan een beter woon- en leefklimaat in Leiden. Leiden beslist zelf aan wie de leningen via het SVN worden verstrekt.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 71.433 2.273.143	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.svn.nl		

Prog. 10	Stichting Participatiewerk Regio Leiden		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/Publiek Belang	Deze stichting is opgericht zodat medewerkers die aangewezen zijn op a) Beschut Werk b) werk in DZB-Diensten of c) gedetacheerd zijn bij reguliere bedrijven voor maximaal 23 maanden door middel van een eigen arbeidsvoorwaardenpakket aan het werk kunnen zonder ambtenaar te worden.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 1 lid afkomstig van de gemeente Leiden.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Omdat de Stichting een niet commerciële organisatie is, hoeft er géén stichtingskapitaal gestort te worden. Het financieel belang voor de gemeente Leiden is nihil.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 0 80	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.dzb.nl		

Prog. 5	Coöperatieve Vereniging Midwaste		
Vestigingsplaats	Delft		
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging		
Doelstelling/Publiek Belang	Zorgdragen voor kennisdeling en samenwerking. Bouwen aan een meer circulaire wereld. Minimaliseren restafval en maximaliseren van recycling en hergebruik van grondstoffen.		
Bestuurlijk belang	Bestuursleden worden benoemd door de ALV. Leiden zit niet in het bestuur. Door haar lidmaatschap kan de gemeente haar stem uitbrengen tijdens de ALV van de coöperatie		
Jaarlijkse bijdrage	Er wordt een jaarlijkse vaste fee betaald en een vergoeding per ton ingebracht afval		
Financieel belang	Er is geen kapitaal ingebracht. Geen winstoogmerk.		
Kerncijfers	Bedragen * € 1.000 Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2025 458.000 0 -34.000	31-12-2025 n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Risico's	Er is geen kapitaal ingebracht en er zijn geen materiële risico’s waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Www.midwaste.nl		

2.3.7 Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen (artikel 9 lid 2). In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de verplichte paragraaf grondbeleid ten minste dient te bestaan. Kortgezegd geeft de gemeenteraad in de paragraaf grondbeleid een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting, met daarbij een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.

Algemeen

Om te zorgen dat er aan de ambities en doelstellingen van de gemeente Leiden wordt gewerkt, kiest de gemeente voor een situationeel grondbeleid: per locatie en situatie maken we een afweging wat de beste aanpak is. Deze keuze heeft de gemeente vastgelegd in de omgevingsvisie. Bepalend voor de keuze van het grondbeleid is in algemene zin of de specifieke ambitie en/of doelstelling ook door de markt opgepakt zal worden en meer specifiek beschikbare middelen, de (organisatorische) capaciteit en de risico's die we bereid zijn te lopen. De uiteindelijke keuze voor het grondbeleid verschilt per situatie en locatie en wordt afgewogen voorgelegd aan de raad.

Realisatie doelstellingen programma's

In 2025 is voor het realiseren van de doelstellingen van programma's zoals opgenomen in de begroting faciliterend en actief grondbeleid toegepast, hierbij is ook een nieuwe grondexploitatie geopend. Met toepassing van het juridische instrumentarium voor kostenverhaal zijn een aantal overeenkomsten met private initiatiefnemers van bouwplannen gesloten. De verwachting is dat ook in de komende jaren weer in belangrijke mate met toepassing van het faciliterende grondbeleid invulling zal worden gegeven aan de doelstellingen van programma's die in de begroting zijn opgenomen. Daarnaast zullen er de komende jaren gebiedsontwikkelingen zijn waar de gemeente een meer actieve rol pakt. De actieve rol kan, maar hoeft niet te betekenen dat er (strategische) verwervingen plaatsvinden maar kan ook een meer regisserende en uitnodigende rol betekenen.

Gronduitgifteprijzen

De grondprijzen zijn evenals voorgaande jaren vastgelegd in een aparte notitie: de Grondprijzenbrief 2026. In de grondprijzenbrief is een bijlage parameters toegevoegd, eveneens relevant in het toepassen van grondbeleid. De Grondprijzenbrief 2026 is 20 januari 2026 door het college van B&W vastgesteld.

Gehanteerde parameters

In de grondexploitatieramingen wordt gerekend met de gemeentelijke rekenrente van 1,0%, een disconteringsvoet van 2% (conform voorschrift BBV) alsook met parameters voor kosten en opbrengstenstijging. Voor de kostenstijging in de grondexploitaties is met name gekeken naar de ontwikkeling van de GWW (Grond-Weg en Waterbouw) kosten aangezien deze categorie vrijwel volledig de hoogte van de kostenramingen voor bouw- en woonrijpmaken van elke grondexploitatie bepaalt. Over jaarschijf 2026 wordt rekening gehouden met een kostenstijging van 3,5%, over 2027 en 2028 3% en de jaren daarna 2% per jaar. Voor de opbrengstenstijging woningbouw wordt voor 2026 3,5%, 2027 en 2028 2,5% en de jaren daarna 2% aangehouden, tenzij er specifieke contractuele afspraken zijn gemaakt.

Binnen de verschillende segmenten van commercieel vastgoed zijn steeds meer verschillen zichtbaar tussen top- en overige locaties. De vraag concentreert zich voornamelijk op toplocaties, wat zich weerspiegelt in de grondwaardering. Daarnaast speelt lokale marktdynamiek een cruciale rol in de prijsbepaling van zowel grond als vastgoed. Kortom, op toplocaties wordt een stijging van de grondwaarde verwacht, maar bij de overige locaties is er sprake van stabilisatie.

Vanwege de diversiteit aan locaties in Leiden die qua verwachte grondprijsontwikkeling geen heel grote verschillen laten zien wordt uitgegaan van een gemiddelde stijging van 1% in 2026, een stijging van 1% in 2027 en 2028, en een stijging van 2% in 2029 conform de inflatiedoelstellingen van de Europese Centrale Bank. Ook hier geldt uiteraard dat deze parameters worden overruled door specifieke contractafspraken.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties (BIE)

De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties resulteert in een nieuw saldo per 1-1-2026. Onderstaand een overzicht van de resultaten van de vastgestelde grondexploitaties op Eindwaarde (EW = saldo op einddatum

grondexploitatie) en Netto Contante Waarde (NCW = saldo einddatum grondexploitatie teruggerekend naar de waarde op moment nu).

Bouwgrond in exploitatie (BIE) - = tekort	MPG 2025	MPG 2026
Projectnaam	Eindwaarde	Eindwaarde
Rhijnvreugd	€ -60.460	€ -98.496
Bizetpad	€ -547.538	€ -470.850
Vijfhoven - Telderskade	€ -777.767	€ -635.959
Lammenschansdriehoek	€ -6.739.565	€ -6.879.896
Schipholweg 101 A t/m K	€ -	€ -505.929
Groenoordhallenterrein	€ 61.230	€ 99.117
Entreelocatie EL6,7	€ 4.116.583	€ 5.952.244
Stationsgebied		
- Stationsgebied – Rijnsburgerblok K1,2,5	€ -4.003.321	€ -4.574.316
- M-kavels – Morspoortterrein	€ -5.562.511	€ -4.877.448

Tabel 1: Resultaten BIE MPG 2026 in vergelijking met MPG 2025, op eindwaarde

Bouwgrond in exploitatie (BIE) - = tekort	MPG 2025 NCW per 1-1-'26	MPG 2026 NCW per 1-1-'26	Verschil MPG 2025-2026
Projectnaam			
Rhijnvreugd	-€ 56.973	-€ 90.995	-€ 34.022
Bizetpad	-€ 526.277	-€ 443.692	€ 82.584
Vijfhoven - Telderskade	-€ 704.447	-€ 576.008	€ 128.439
Lammenschansdriehoek	-€ 6.104.232	-€ 6.231.334	-€ 127.102
Schipholweg 101 A t/m K	€ 0	-€ 458.236	-€ 458.236
Entreelocatie EL6,7	€ 3.803.086	€ 5.285.422	€ 1.482.336
Groenoordhallenterrein	€ 56.567	€ 89.774	€ 33.207
Stationsgebied			
- Stationsgebied – Rijnsburgerblok K1,2,5	-€ 3.772.419	-€ 4.225.961	-€ 453.542
- M-kavels – Morspoortterrein	-€ 4.842.501	-€ 4.081.230	€ 761.271
Totaal BIE	**-€ 12.147.195**	**-€ 10.732.260**	**€ 1.414.935**

Tabel 2: Resultaten BIE op netto contante waarde (NCW) MPG 2026 in vergelijking met MPG 2025

Het resultaat van de gezamenlijke grondexploitaties van de gemeente Leiden is € -10,7 miljoen (tekort) op netto contante waarde (NCW) per 1-1-2026: dit is opgebouwd uit grondexploitaties met een negatief exploitatieresultaat van in totaal € 16.107.456 en grondexploitaties met een positief resultaat van in totaal € 5.375.196. Bij het MPG 2025 was het overall tekort hoger dan dit jaar, namelijk € 12,1 miljoen.

Door het openen van de grondexploitatie Schipholweg 101 A t/m K in 2025 met een geraamd tekort van € 458.236 verslechtert het totaalresultaat. Ook is het resultaat van de deelgrondexploitatie Stationsgebied Rijnsburgerblok K1,2,5 met € 0,45 miljoen verslechterd doordat is overeengekomen dat de ontwikkelaar de niet verrekenbare reserveringsvergoedingen in tegenstelling tot eerdere afspraken mag verrekenen met de koopprijs, mits deze de gronden voor medio 2026 afneemt. Het exploitatiesaldo van de M-kavels daarentegen is met € 0,76 miljoen verbeterd doordat voor dit project subsidies zijn verkregen in 2025; per saldo een verbetering van het resultaat Stationsgebied van ruim € 300.000. De grondexploitatie Entreelocatie heeft een beter resultaat doordat de parkeergarage uit het plan is gehaald, het parkeren wordt in een parkeergarage van de universiteit gerealiseerd. Per saldo is er overall een positief effect van € 1,4 miljoen.

Voorziening negatieve grondexploitaties

Voor grondexploitaties met een tekort op de exploitatie dient een voorziening te worden getroffen. De benodigde voorziening per 31-12-2025 bedraagt € 16,1 miljoen, dit bedrag is € 0,4 miljoen hoger dan de benodigde verliesvoorziening per 31-12-2024. Dit wordt veroorzaakt door de opening van de grondexploitatie Schipholweg 101 A t/m K. De voorziening voor grondexploitaties (BIE) met een negatief resultaat heeft tot doel dat het geprognosticeerde tekort wordt afgedekt. Hierdoor is het eindresultaat voor de betreffende projecten sluitend en dus (financieel) gegarandeerd.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)	benodigde voorziening negatieve grondexploitaties per 31-12-2025
Projectnaam	
Rhijnvreugd	€ 90.995
Bizetpad	€ 443.692
Vijfhoven - Telderskade	€ 576.008
Lammenschansdriehoek	€ 6.231.334
Schipholweg 101 A t/m K	€ 458.236
Stationsgebied	
- Stationsgebied – Rijnsburgerblok K1,2,5	€ 4.225.961
- M-kavels – Morspoortterrein	€ 4.081.230
Totaal BIE	**€ 16.107.456**

Tabel 3: Benodigde voorziening Negatieve Grondexploitaties MPG 2026

Het feitelijk verwachte eindresultaat van de BIE wordt mede bepaald door de projecten met een positief eindresultaat. De in 2025 geopende grondexploitatie LBSP Entreelocatie EL6,7 heeft zoals hierboven reeds vermeld een positief resultaat: € 5,3 miljoen.

Voor een gedetailleerde analyse van de verschillen per grondexploitatie wordt verwezen naar de rapportage Meerjaren Perspectief Grondexploitaties Plus 2026.

Af te sluiten grondexploitaties Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2025

In 2025 zijn er geen grondexploitaties afgesloten.

Beleidsuitgangspunten reserves grondzaken in relatie tot de risico's van de grondexploitatie

In de Nota Grondbeleid 2015 staat hoe het vermogensbeheer is ingericht in aansluiting op de ruimtelijke en stedenbouwkundige projecten. De bestemmingsreserve voor het beheersen van risico's bij grondexploitaties is de reserve Risico's projecten in uitvoering;

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt nader ingegaan op het gemeente brede weerstandsvermogen, ook het weerstandsvermogen betreffende grondzaken.

2.3.8 Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)

Deze paragraaf gaat over de stand van zaken van het openbaar maken van overheidsinformatie. Iedereen heeft recht op informatie van de gemeente. De gemeente moet die informatie uit zichzelf geven of als iemand daarom vraagt. De informatie wordt dan openbaar. Soms kan er een reden zijn om informatie niet openbaar te maken.

In de Wet open overheid (Woo) staat welke informatie openbaar is of de komende jaren openbaar gemaakt wordt. We spannen ons in om de Woo-verzoeken in goed contact met de verzoekers gericht en zorgvuldig te beantwoorden. De vakafdelingen van de gemeente zorgen voor de afhandeling van Woo-verzoeken, met een coördinerende rol voor Juridische Zaken van cluster Interne Dienstverlening en Advisering.
Omdat het veel werk is om de informatie uit de informatiecategorieën actief openbaar te maken, gebeurt dit in stapjes. Daarom heeft de gemeente Leiden het programma 'Open en Toegankelijke Overheidsinformatie' (OTO)

opgezet. In het programma kijken we ook hoe we verplichtingen uit drie andere wetten kunnen invoeren. Het is beter en slimmer om dat samen op te pakken dan apart.

Wat valt er onder het programma 'Open en toegankelijke overheidsinformatie'?
In het programma wordt gewerkt aan het uitvoeren van vier wetten:
1. De Wet open overheid;
2. De Wet elektronische publicaties;
3. Het Besluit digitale toegankelijkheid overheid;
4. De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.

1. Wet open overheid (Woo)
Openbaarheid is belangrijk voor het vertrouwen tussen de burgers en de gemeente. Door het openbaar maken van informatie weten burgers waarom de gemeente sommige keuzes maakt.
In de Woo staat welke informatie de gemeente uit zichzelf openbaar moet maken. Dat heet 'actief openbaar maken'. Iedereen kan informatie die nog niet openbaar is gemaakt opvragen. Dat heet 'openbaar maken op verzoek'.

2. Wet elektronische publicaties (Wep)
De gemeente wil inwoners zo goed mogelijk informeren over besluiten die zij wil gaan nemen en besluiten die genomen zijn in hun buurt. Het gaat dan bijvoorbeeld over een nieuwe verordening die is vastgesteld, een vergunningsaanvraag die is gedaan en waar omwonenden nog iets van mogen vinden of het aanwijzen van een gehandicaptenparkeerplaats. In de Wep staat dat al deze informatie voortaan op één plek te vinden is, namelijk de website officielebekendmakingen.nl. Inwoners kunnen zich aanmelden via 'Berichten over uw buurt' om automatisch nieuwe updates te ontvangen.

3. Besluit digitale toegankelijkheid overheid (Bdto)
Steeds meer zaken regelen we online. Daarom moeten websites en apps niet alleen veilig zijn, maar ook goed te gebruiken voor iedereen. Dat geldt ook voor mensen met een beperking. Als een website of app toegankelijk is, kan écht iedereen meedoen. De Bdto verplicht overheidsorganisaties om hun websites en apps toegankelijk te maken en te houden. Daarom moet elke website en app een toegankelijkheidsverklaring hebben.

4. Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)
De Wmebv is op 1 januari 2026 van kracht geworden. In deze wet staat dat burgers en bedrijven het recht krijgen om elektronische berichten aan de gemeente te sturen. Het gaat bijvoorbeeld om vergunningsaanvraag of bezwaarschrift. De mogelijkheid om deze berichten per post te sturen blijft overigens ook bestaan.

Wat hebben we in 2025 gedaan?
- **Wet open overheid: openbaar maken op verzoek**. Transparantie is een belangrijke waarde in een democratische rechtsstaat. Het behandelen van Woo-verzoeken kost vaak veel tijd en aandacht. Daarom is afgesproken dat vakafdelingen en Juridische Zaken samen verantwoordelijk zijn voor de afhandeling van deze verzoeken. In 2025 hebben de afdelingen volgens deze afspraak gewerkt en zijn de Woo-verzoeken gezamenlijk behandeld. Ook is binnen de bestaande begroting extra ruimte gevonden om de capaciteit bij Juridische Zaken uit te breiden, vanwege een toename van complexe verzoeken en andere Woo-werkzaamheden.
- **Wet open overheid: actief openbaar maken**. Vanuit het programma OTO is in 2025 onderzocht welke software nodig is om informatie actief openbaar te maken. Deze software hebben we gekocht en gaan we in 2026 implementeren. Ook hebben we nieuwe software in gebruik genomen die documenten slim controleert, bijvoorbeeld op privacygevoelige informatie. We zijn in 2025 bezig geweest met de implementatie van deze software. Dit traject zetten we in 2026 door omdat er nog verbeterpunten zijn.
- **Wet elektronische publicaties**. De Wep is al eerder ingegaan. Wij voldoen aan deze wet. In 2025 lag de focus op de andere drie wetten. Wel is afgelopen jaar geconstateerd dat het Wep-proces nog geoptimaliseerd kan worden. Dat is een actie voor de toekomst.
- **Besluit digitale toegankelijkheid overheid (Bdto)**. We hebben in 2025 alle websites en apps op een rij gezet en bepaald wat de belangrijkste zijn. Een gespecialiseerd bureau heeft een deel van deze websites en apps onderzocht. Met de resultaten zijn toegankelijkheidsverklaringen opgesteld. In 2026 gaan we hiermee verder. Op basis van de onderzoeken kunnen we de websites en apps verbeteren. Inwoners kunnen de resultaten per website of app van de gemeente online terugvinden op het landelijke dashboard.
- **Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)**. In 2025 hebben we veel digitale formulieren gemaakt en verbeterd. Met deze formulieren kunnen inwoners gemeentelijke diensten online aanvragen. Voor diensten waarvoor nog geen apart formulier is, hebben we een algemeen digitaal formulier gemaakt. De burgemeester, het college en de gemeenteraad hebben deze werkwijze op 18 december 2025 voor hun eigen taken officieel vastgesteld (RV 25.0104). Dit aanwijzingsbesluit is ook gepubliceerd in het Gemeenteblad (nummer 570813). Daarmee voldoen we aan de wet die op 1 januari 2026 is ingegaan.

2.3.9 Subsidies

Subsidiëring is één van de middelen die de gemeente heeft om de beleidsdoelen uit te voeren. Als er gebruik wordt gemaakt van het middel subsidiëring geldt de Algemene Wet Bestuursrecht en de Algemene Subsidieverordening gemeente Leiden (ASV). Daarnaast zijn er extra afzonderlijke subsidieregelingen met aanvullende regels op verschillende beleidsterreinen. Zie ook www.leiden.nl/subsidies.

In 2025 is voor een totaalbedrag van € 60.493.696 aan subsidies verstrekt. Dat is € 3.704.343 minder dan het begrote bedrag aan subsidies inclusief begrotingswijzigingen. Zie tabel 1. In tabel 2 is een overzicht opgenomen van subsidie-uitgaven op investeringskredieten in 2025. De subsidie-uitgaven worden dan gedekt binnen het investeringskrediet. In tabel 3 is een overzicht van de verstrekte subsidies opgenomen, gespecificeerd naar prestatie en project. Voor een overzicht van subsidies van € 100.000 of meer, zie tabel 4. En voor een overzicht van de definitieve subsidieplafonds 2025 met toelichting, zie tabel 5.

Tabel 1: subsidies per programma en beleidsterrein

Programma	Beleidsterrein	Prim.Begr.2025	Begr.wijz.2025	Begroting 2025	Rekening 2025	Resultaat 2025
1 Bestuur en dienstverlening		**43.745**	**205.000**	**248.745**	**227.390**	**21.355**
	Bestuur	43.745	205.000	248.745	227.390	21.355
2 Veiligheid		-	-	-	**2.100**	**-2.100**
	Veiligheid	-	-	-	2.100	-2.100
3 Economie		**1.981.017**	**496.337**	**2.477.354**	**2.291.752**	**185.602**
	Circulaire Economie	54.445	175.333	229.778	148.200	81.578
	Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	664.148	44.556	708.704	638.621	70.083
	Marketing en promotie	615.736	-33.032	582.704	565.448	17.256
	Ruimte om te ondernemen	143.780	26.934	170.714	172.735	-2.021
	Vitale Binnenstad en Kennisstad	502.908	282.546	785.454	766.748	18.706
5 Omgevingskwaliteit		**118.171**	**109.857**	**228.028**	**95.703**	**132.325**
	Klimaatadaptatie	81.666	-40.143	41.523	9.198	32.325
	Openbaar groen	36.505	150.000	186.505	86.505	100.000
6 Stedelijke ontwikkeling		**1.115.490**	**2.968.043**	**4.083.533**	**3.286.976**	**796.557**
	Energietransitie	888.708	125.874	1.014.582	778.882	235.700
	Gemeentelijk vastgoed	-	3.021.836	3.021.836	2.464.860	556.976
	Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	43.234	-	43.234	43.234	-
	Wonen	183.548	-179.667	3.881	-	3.881
7 Jeugd en onderwijs		**8.739.738**	**1.618.939**	**10.358.677**	**9.656.121**	**702.556**
	Jeugd	1.871.981	-34.855	1.837.126	1.746.392	90.734
	Onderwijsbeleid	5.283.952	1.477.794	6.761.746	6.157.989	603.757
	Onderwijshuisvesting	3.072	-	3.072	-	3.072
	Peuterspeelopvang en kinderopvang	1.580.733	176.000	1.756.733	1.751.740	4.993
8 Cultuur, sport en recreatie		**15.020.174**	**1.160.581**	**16.180.755**	**16.338.167**	**-157.412**
	Cultureel erfgoed	298.354	50.000	348.354	354.254	-5.900
	Cultuur	13.063.088	1.266.020	14.329.108	14.615.353	-286.245
	Recreatie	36.498	273.164	309.662	298.614	11.048
	Sport	1.622.234	-428.603	1.193.631	1.069.947	123.684
9 Maatschappelijke ondersteuning		**25.365.697**	**2.044.138**	**27.409.835**	**25.812.766**	**1.597.069**

Programma	Beleidsterrein	Prim.Begr.2025	Begr.wijz.2025	Begroting 2025	Rekening 2025	Resultaat 2025
	Kwetsbare groepen	16.499.012	2.662.328	19.161.340	17.763.159	1.398.181
	Ondersteuning	5.680.191	180.000	5.860.191	5.791.775	68.416
	Preventie	1.313.495	-553.244	760.251	705.010	55.241
	Sociale binding en participatie	1.872.999	-244.946	1.628.053	1.552.822	75.231
10 Werk en inkomen		**2.286.922**	**924.190**	**3.211.112**	**2.782.722**	**428.390**
	Arbeidsparticipatie	338.977	727.798	1.066.775	833.365	233.410
	Maatsch. participatie en onderst. minima	1.507.065	139.959	1.647.024	1.460.404	186.620
	Schuldhulpverlening	440.880	56.433	497.313	488.953	8.360
Eindtotaal		**54.670.954**	**9.527.085**	**64.198.039**	**60.493.696**	**3.704.343**

Toelichting Begrotingswijzigingen 2025 per programma (groter dan € 100.000 per beleidsterrein)

Programma Bestuur en dienstverlening
Bestuur
In de Kaderbrief 2025-2029 is een structureel budget van € 100.000 beschikbaar gesteld aan Stichting Begraafplaats Rhijnhof voor vervangingsinvesteringen op de begraafplaats. Voor het jubileumjaar van Bevrijdingsdag 2025 is € 80.000 beschikbaar gesteld.

Programma Economie
Circulaire Economie
In 2024 stond een bedrag van € 175.000 begroot voor subsidies voor circulaire economie. Echter zijn deze subsidies in 2025 verstrekt, hierdoor is er een begrotingswijziging opgenomen om het bedrag uit de begroting van 2024 over te hevelen naar 2025.

Vitale Binnenstad en Kennisstad
De middelen van Kennisstad worden ingezet voor projecten die de samenwerking tussen de gemeente, musea, kennisinstellingen en andere culturele partners in de stad versterken, in lijn met het profiel van Leiden als kennisstad. Vanuit Kennisstad worden hiervoor subsidies verstrekt. Deze uitgaven waren echter niet als zodanig als subsidie in de begroting opgenomen, wat de begrotingswijziging in 2025 van € 282.546 verklaard voor kennisstad.

Programma Omgevingskwaliteit
In 2025 is € 150.000 beschikbaar gesteld voor subsidies binnen openbaar groen. Hiervan is voor € 50.000 aan subsidie verstrekt. Bij de jaarrekening wordt hiervan € 100.000 doorgeschoven naar 2026.

Programma Stedelijke ontwikkeling
Energie transitie
Het deel van de SPUK energiearmoede armoede was in 2024 niet besteed en dit is doorgeschoven naar 2025. Hiervoor is een begrotingswijziging van € 125.000 gemaakt.

Gemeentelijk vastgoed
De gemeente Leiden heeft in 2023 van het Rijk voor vier woningbouwprojecten de specifieke uitkering StartBouwImpuls (SBI) toegekend gekregen. Met de ontwikkelaar van project Lead is in 2025 een overeenkomst gesloten en is de toegekende StartBouwImplus en de gemaakte plankosten (een bedrag van afgerond € 2,2 miljoen) in de begroting verwerkt. Voor de initiatieven derden "Zirro/Schouls" en "Kappa" (onderdeel van de grondexploitatie Lammenschansdriehoek) is eveneens SBI-subsidie ontvangen (€ 0,8 miljoen).

Wonen
De gemeenteraad heeft een budget beschikbaar gesteld voor de subsidie van het huurteam, echter wordt er niet meer via een subsidie afgerekend met het huurteam. Dit verklaart de begrotingswijziging van €180.000 in 2025 voor wonen.

Programma Jeugd en onderwijs
Onderwijsbeleid
Bij de derde technische wijziging van 2024 is het subsidiebudget structureel met € 670.000 verhoogd in verband met een actualisatie van de Rijksbijdrage voor onderwijsachterstandenbeleid. Verder is het subsidiebudget bij de tweede technische wijziging 2025 incidenteel met € 560.000 verhoogd in verband met nog te besteden middelen uit voorgaande jaren van de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Tenslotte is er bij de derde technische wijziging 2025 nog € 200.000 overgeheveld vanuit Onderwijshuisvesting voor een subsidie aan azc-klassen en een kwartiermaker voor internationale taalklassen.

Peuterspeelopvang en kinderopvang
Bij de tweede technische wijziging van 2025 is er vanuit Programma Oekraïners, Asielzoekers en Statushouders (OSA) € 80.000 subsidiebudget toegevoegd voor een peuterklas bij het azc. Verder is er binnen het beleidsterrein € 95.000 overgezet van andere kostensoorten naar subsidiebudget omdat deze middelen als subsidie besteed worden.

Programma Cultuur, sport en recreatie
Cultuur
De begrotingswijziging van € 1.266.000 in 2025 voor cultuur wordt verklaard door onderstaande grootste begrotingswijzingen:

- Begrotingswijziging van € 440.000 voor de SISA SPUK LBV, die in de jaarrekening van 2024 is overgeheveld naar 2025. Deze subsidies zijn in 2025 verleend.
- In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Voor Leiden betreft dit een bedrag van afgerond € 384.000 voor 2025 en 2026, deze begrotingswijziging is opgenomen in de 1e technische wijziging 2025.
- De gemeente Leiden heeft een bedrag van afgerond € 211.000 ontvangen in het kader van de Specifieke Uitkering Impuls jongeren en Talent cultuurregio's, opgenomen in de 1e technische wijziging.
- De maatwerkoplossingen van de culturele instelling voor zijn verwerkt in de begroting, wat de begrotingswijziging in 2025 van totaal € 247.000 verklaard voor diverse culturele instellingen.
- Verder zijn er subsidies verleend gedekt binnen de begroting van cultuur aan:
  - PS Theater € 75.000
  - Werfpop € 25.000
  - Kasset € 10.000
  - Dansblok € 10.000

Recreatie
Voor het tijdelijke budget van de impuls evenementen is € 273.000 verleend aan Centrum Management Leiden voor de uitvoering van de impuls (adviesrol, netwerkbijeenkomsten en gezamenlijke opslag), dit verklaart ook de begrotingswijziging van dit bedrag in 2025.

Sport
In 2025 is een deel van het budget (€ 550.000) voor de combinatiefunctionarissen omgezet van een subsidiebudget in een regulier budget. Niet alle combinatiefunctionarissen worden namelijk via een subsidieconstructie betaald. Daarnaast is er € 130.000 subsidiebudget beschikbaar gesteld voor de IJshal.

Programma Maatschappelijke ondersteuning
Kwetsbare groepen
Voor de Maatschappelijke zorg (MZ) was de primitieve begroting voor zowel de regionale Specialistische MZ als de MZ Leidse regio gebaseerd op de vastgestelde regionale begrotingen (vastgesteld in september 2024). Medio 2025 de MZ begrotingen geactualiseerd en als gevolg daarvan zijn de regionale MZ subsidiebudgetten verhoogd met € 2,5 miljoen. Deze verhoging heeft vooral betrekking op de subsidie ten behoeve van de jongerenopvang aan het Maansteenpad (€ 1,87 miljoen). Daarnaast betreft het de verhoging van de subsidie aan de Binnenvest (€ 503.000), voornamelijk voor een verbouwing van het pand voor de regionale Maatschappelijke opvang en de verhoging van de subsidie aan Limor (€ 100.000). Verderis het subsidiebudget voor de vrouwenopvang met € 340.000 verhoogd. Dit budget is onttrokken aan het geoormerkte deel voor de vrouwenopvang van de reserve sociaal domein. Tenslotte zijn er nog een aantal kleinere correcties gemaakt tussen structurele subsidiebudgetten en reguliere budgetten.

Ondersteuning
Het subsidiebudget voor de Sociale Wijkteams (SWT) is bij de Kaderbrief structureel met € 110.000 verhoogd om

te compenseren voor de gestegen cao-lonen. Daarnaast is het subsidiebudget bij de derde technische wijziging 2025 verder verhoogd met € 70.000 vanuit een onderbesteding op bemoeizorg voor extra uren voor wonen met ondersteuning.

Preventie
In 2025 zijn diverse subsidiebudgetten (€ 473.000) vanuit specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) overgezet naar reguliere budgetten. In eerste instantie waren deze gelden als subsidiebudget begroot, maar uiteindelijk worden ze niet via een subsidieconstructie verstrekt. Daarnaast zijn er een aantal kleinere correcties gemaakt tussen structurele subsidiebudgetten en reguliere budgetten.

Sociale binding en participatie
In 2025 zijn diverse subsidiebudgetten (€ 182.000) vanuit specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) overgezet naar reguliere budgetten. In eerste instantie waren deze gelden als subsidiebudget begroot, maar uiteindelijk worden ze niet via een subsidieconstructie verstrekt. Daarnaast zijn er een aantal kleinere correcties gemaakt tussen structurele subsidiebudgetten en reguliere budgetten.

Programma Werk en inkomen
Arbeidsparticipatie
Betreft een subsidie van € 322.000 aan de stichting Vluchtelingenwerk voor maatschappelijke begeleiding in het kader van Inburgering. In de primitieve begroting was dit als budget begroot, maar niet als subsidiebudget. Dat zelfde geldt voor de subsidies aan de bibliotheken van Katwijk, Bollenstreek en Rijn en Veen in het kader van volwasseneneducatie voor in totaal € 371.000 uit de regionale WEB-middelen. Het overige deel van € 29.000 betreft subsidies laaggeletterdheid uit de regionale middelen laaggeletterdheid.

Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima
Betreft een subsidie van € 140.000 voor de pilot Het Leids bouwdepot. In de primitieve begroting was dit als budget begroot, maar niet als subsidiebudget. Het wordt gedekt vanuit de incidentele middelen Bestaanszekerheid.

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen realisatie t.o.v. begroting (groter dan € 100.000 per beleidsterrein)

Programma Omgevingskwaliteit
Openbaar groen
In 2025 is een budget van € 100.000 beschikbaar gesteld. Dit budget wordt echter in 2026 besteed waardoor deze middelen doorgeschoven worden naar 2026.

Programma Stedelijke ontwikkeling
Energietransitie
Vanuit de Leidse begroting is € 400.000 beschikbaar gesteld voor lokale initiatieven. Hiervan is € 235.000 niet besteedt wat overgeheveld wordt naar 2026. Daarnaast is er vanuit het Rijk € 600.000 beschikbaar gesteld voor energiebesparende maatregelen, hiervan wordt € 99.000 doorgeschoven naar 2026.

Gemeentelijk vastgoed
Van de toegekende StartBouwImpuls subsidie is in 2025 € 1.050.000 ingezet voor het project Lead en voor € 808.743 voor het project Kappa (onderdeel van de grondexploitatie Lammenschansdriehoek). Voor DAEB-uitkering project Trien Semlerstraat is € 606.117 in 2025 ingezet. Onderaan de streep resulteert dit in 2025 in een voordeel van € 556.976 doordat in 2025 niet de volledige SBI subsidie voor het project LEAD is ingezet.

Programma Jeugd en Onderwijs
Onderwijsbeleid
Binnen Onderwijsbeleid zijn in 2025 terugvorderingen geweest op diverse subsidies. Deze terugvorderingen waren onder andere van SPL (€ 126.000) vanwege een lager peuteraantal dan begroot, en van PROO (€ 60.000) vanwege een kostendekkende rijksbijdrage voor de internationale taalklassen. Daarnaast is het niet volledige begrote incidentele extra budget vanuit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid ook daadwerkelijk uitgegeven in 2025.

Programma Cultuur, sport en recreatie
Cultuur
Voor cultuur is er een afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting van € 286.000 verklaard door:

- In 2025 zijn de lasten met betrekking tot de subsidie Infopunt Digitale Overheid niet in de begroting opgenomen. Hierdoor ontstaat een afwijking van de verleende subsidie € 120.000 ten opzichte van de vastgestelde begroting. De baten worden volledig gecompenseerd door de lasten die binnen hetzelfde programma zijn verantwoord.

- Bovenstaande geldt ook voor de subsidie Leids mediafonds van € 37.500 die niet in de begroting is opgenomen, de lasten worden gecompenseerd door de baten vanuit de subsidie van provincie Zuid-Holland.
- Verder is een subsidie verleend voor de culturele huisvesting van € 40.000, niet als zodanig begroot als subsidie, wel gedekt binnen de begroting van cultuur.
- Door een onjuiste begrotingswijziging is een bedrag van –€ 16.225 in de begroting opgenomen (zonder financieel effect), terwijl dit had moeten aansluiten bij het juiste begrotingsniveau van € 16.225. Dit verklaart de geconstateerde afwijking bij cultuurfonds van € 32.450 ten opzichte van de begroting.
- Er is invulling gegeven aan de motie Koester Amateurkunst M.24.0083.56, hierdoor is er een afwijking van € 25.000, gedekt uit de opbrengsten uit de toeristische verhuur van woonruimte (uit programma 3).
- Uit het programma Cultuur zijn diverse subsidies verstrekt aan culturele instellingen van totaal afgerond € 22.000. Deze uitgaven waren echter niet als subsidie in de begroting opgenomen, dit past wel binnen de beschikbare programmabudgetten van cultuur.

Sport
Er is in 2025 geen gebruik gemaakt van het beschikbare budget voor de subsidieregeling sportstimulering (€ 51.000). Deze middelen zijn teruggevloeid naar de reserve sportstimulering en worden betrokken bij het nieuwe beleidskader. Daarnaast is er een onderbesteding op de incidentele sportevenementen. Sporters weten stichting topsport goed te vinden voor financiële ondersteuning (topsporttalentfonds). Zij maken beperkt gebruik van de gemeentelijk subsidieregeling.

Programma Maatschappelijke ondersteuning
Kwetsbare groepen
Op het subsidiebudget voor Kwetsbare groepen is in 2025 een voordeel ontstaan van € 1,4 miljoen. Dit is vooral ontstaan doordat een aantal regionale subsidies voor Maatschappelijke zorg (MZ) uit 2024 lager is vastgesteld (in totaal € 523.000 teruggevorderd van de Binnenvest en Limor). Daarnaast is € 350.000 van de Subsidieregeling MZ Leidse regio (MZ LR) niet ingezet, doordat er weinig aanvragen waren in 2025 en was de MZ LR subsidie aan de Binnenvest € 200.000 lager dan begroot, vanwege geringe uitbreiding crisisopvang. Ten slotte is een subsidiebudget voor Specialistische MZ ten behoeve van een verbouwing van de Maatschappelijke opvang doorgeschoven naar 2026 (€ 290.000).

Programma Werk en inkomen
Arbeidsparticipatie
Er is een voordeel van € 53.000 op de subsidie aan stichting Vluchtelingenwerk, een voordeel van € 120.000 op volwasseneneducatie (WEB) en een voordeel van € 60.000 op de stichting SPARK vanwege een subsidie-afrekening.

Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima
Het voordeel van afgerond € 187.000 is grotendeels ontstaan door een afrekening van een tweetal subsidies die in 2024 verstrekt zijn. Betreft de stichting Leergeld (€ 156.000) en Jeugdfonds Sport en Cultuur (€ 26.000).

Tabel 2: Overzicht van de subsidie-uitgaven op investeringskredieten in 2025

Programma	Beleidsterrein	Rekening 2025
Geen subsidie uitgaven 2025 op investeringskredieten.		

Tabel 3: overzicht verstrekte subsidies 2025 per prestatie

Het subsidieregister is ook online te raadplegen via de gemeentewebsite.

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
Bestuur en dienstverlening	**Bestuur**	01A205 Adviseren bestuur over communicatie	914794 Molukse graven Rhijnhof	5.500
			917100 overige subsidies niet overheid	6.000
			917171 Stg Dodenherdenking Leiden	24.500
			917172 Stg Herdenking Leids Indië Monument	350
			917173 Oranjevereniging Leiden	11.040
			917175 Stichting Bevrijdingsdag	80.000
			917313 MJIP Beheer Begraafpl St Rhijnhof	100.000

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
Totaal Bestuur en dienstverlening				**227.390**
Veiligheid	**Veiligheid**	02A205 Inzet buurt- en wijkveiligheid	913374 Programma Veilige Steden	2.100
Totaal Veiligheid				**2.100**
Economie	**Circulaire Economie**	03D102 Circulair Herwaarderen	914937 SR Circulair Herwaarderen	139.700
			919264 circulaire economie	8.500
	Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	03B102 Verbet. Aansl. onderwijs-arbeidsmarkt	913391 Human capital	43.575
			914536 PLNT Leiden Centrum voor Innovatie	150.000
			917258 Gulliver	5.000
		03B201 Stim. en acquis kennisintens. bedrijvigh	910955 Ondernemersvereniging Bio Science Park	154.785
			913376 Biodiversiteit	10.000
			917042 Innovation Quarter	218.250
			917282 Medical Delta	10.000
			917283 Science meets business	50.000
			919262 energietransitie	-2.989
	Marketing en promotie	03C101 Citymarket stim. toerist. aantrekkelijkh	917120 Leiden en Partners	340.090
		03C102 Faciliteren Centrummanagement Leiden	917041 Centrummanagement	225.358
	Ruimte om te ondernemen	03A101 Regionale en lokale beleidsontwikkeling	913826 St. Ruimte Onderzoek Nederland (SRON)	-2.912
			914546 Actieplan Versterking Leidse Economie	75.000
			917100 overige subsidies niet overheid	41.614
		03A102 Ontwikkelen Leiden Bio Science Park	913826 St. Ruimte Onderzoek Nederland (SRON)	59.033
	Vitale Binnenstad en Kennisstad	03E101 Vitale Binnenstad	914356 PZH Oprichtingsplan Ondernemersver (228)	8.450
			917280 SR vitale binnenstad	410.857
		03E201 Kennisstad	913375 Cultureel erfgoed	10.000
			913376 Biodiversiteit	40.000
			917285 SR Cultuur	29.196
			917840 ESOF / ECS 2022	73.850
			918217 Kennisstad algemeen	126.000
			918219 Onderwijs en onderzoek	10.500
			918222 PkvV – Student en Stad	57.895
Totaal Economie				**2.291.752**
Omgevingskwaliteit	**Klimaatadaptatie**	05E101 Ontwikk en uitv beleid waterkwantit-kwal	918232 SR Groene daken - klein	6.309
			918233 SR Groene daken - middel	2.889
	Openbaar groen	05C101 Ontw en uitv beleid sted. en regio groen	914974 Vrienden van het Singelpark	50.000
		05C301 Ontwikk en uitv beleid dierenwelzijn	917271 Dierenambulance	36.505

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
Totaal Omgevingskwaliteit				**95.703**
Stedelijke ontwikkeling	**Energietransitie**	06D101 Energiebesparing	913381 Algemeen energiearmoede	16.224
			914255 SISA BZK C55 Energiearmoede	400.000
			914922 VVE aanpak	217.100
			914938 SR Lokale energie initiatieven	53.615
			919262 energietransitie	91.943
	Gemeentelijk vastgoed	06B102 Opstellen MPG en Vermogensbeheer	917307 SBI-subsidie LMP / Kappa	808.743
			917309 SBI-subsidie LEAD bouwfase 1	1.050.000
		06B103 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen	919776 Trien Semlerstraat 1-14 (Woonwagenkamp)	606.117
	Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	06A103 Opst. en act. ruimtelijk instrumentarium	917226 Regionaal architectuur platform	43.234
Totaal Stedelijke ontwikkeling				**3.286.976**
Jeugd en onderwijs	**Jeugd**	07A101 Betrekken jeugd via jeugdparticipatie	917100 overige subsidies niet overheid	12.000
		07A102 Waarborgen kwal (openbare) speelruimte	917118 Leidse bond van speeltuinver.	90.878
		07A202 Vanuit CJG org. informatie en opvoeding	917022 GGZ Rivierduinen	33.329
			917036 Hecht	536.902
			917100 overige subsidies niet overheid	3.075
			917293 Coöperatie Verloskunde Praktijk Leiden	17.452
			919980 Z/20/1596353 St Hogeschool Leiden	16.333
		07A301 Doen organiseren specialistische hulp	914286 SISA VWS H26 Randvoorwaarden Jeugdhulp	978.998
			917100 overige subsidies niet overheid	57.426
	Onderwijsbeleid	07C101 Waarborg aanbod, kwaliteit, deelname VVE	917025 Stichting 1801 - Onderwijsadvies	104.400
			917036 Hecht	30.439
			917043 JES	710.058
			917100 overige subsidies niet overheid	158.000
			917147 SR Peuterspeelopvang en VE	1.665.802
		07C102 Stim. Hoogwaardig taalaanbod	917002 Schoolbesturen bao	75.975
			917004 BplusC	30.000
			917043 JES	319.564
			917053 SR internationale taalklassen	145.000
			917059 SCOL	270.668
			917060 PROO	356.219
			917100 overige subsidies niet overheid	160.598
			917273 Jeugdtheaterhuis	12.007
			917303 SR Brugfunctionaris	159.092
		07C103 Bevord. Samenw. Ouder en Prof.	917004 BplusC	120.375

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
			917025 Stichting 1801 - Onderwijsadvies	42.480
			917043 JES	133.492
			917100 overige subsidies niet overheid	48.900
			917303 SR Brugfunctionaris	120.908
			918117 Social Impact	-5.729
			918252 NPOnderwijs	-66.857
		07C201 Onderst. zorg leerlingen spec. behoeften	917025 Stichting 1801 - Onderwijsadvies	166.500
			917057 WBS 1E.xxxxx Leonardo da Vinci	149.200
			917058 Samenwerkingsverband PPO Leiden	24.500
		07C202 Stim. samenwerking voorzieningen onderw	917000 overige subsidies overheid	104.730
			917052 SR bekostiging conciërges po	218.204
			917060 PROO	92.500
			917100 overige subsidies niet overheid	298.152
		07C301 Stimul. aanbod leerlingen eigen talenten	917005 Bright Kids (hoogbegaafden)	27.245
			917100 overige subsidies niet overheid	5.000
			917262 Technolab	88.875
		07C303 Bevorderen toekomstgerichte talentontwik	914968 Hortus Botanicus Leiden	5.000
			917169 Vereniging Natuurbeleving	18.667
			917170 Vereniging Leidse Schooltuinen	36.821
			917262 Technolab	34.252
			917263 Stichting naar buiten	51.777
			917264 Naturalis Verwonderpaspoort	32.777
		07C401 Sturing geven op uitvalcijfers met RMC	917043 JES	70.000
			917048 Holland Rijnland RBL	-2.972
			917051 SR voortijdig schoolverlaten	145.371
	Peuterspeelopvang en kinderopvang	07B101 Zorgdr. Vold. aanbod peuterspeelopvang	917029 Subs St. peuterspeelzalen leiden(spl)	81.160
			917147 SR Peuterspeelopvang en VE	1.575.580
			917198 Cardea Jeugdzorg	95.000
Totaal Jeugd en onderwijs				**9.656.121**
Cultuur, sport en recreatie	**Cultureel erfgoed**	08B104 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners	917113 Pieterskerk	94.839
			917141 SR Hist. stadsbeeld - winkelpuien	102.000
			917142 SR Hist. stadsbeeld - kleuren	110.405
			917144 SR Hist. stadsbeeld - openb. ruimte	17.425
			917268 Open Monumentendagen	29.585

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
	Cultuur	08A101 Ondersteunen voorstellingen-podiumaanbod	914338 SISA OCW D28 SPUK Imp Jongeren en Talen	208.563
			914734 SR Cultuur: Driejarig Makers Stipendium	36.625
			917044 Leids Internationaal Film Festival LIFF	25.940
			917100 overige subsidies niet overheid	40.000
			917101 Culturele subsidies overig	22.057
			917106 Gebr. de Nobel	1.220.182
			917107 LSSGZ (Schouwburg en Stadsgehoorzaal)	3.430.373
			917108 Cultureel centrum de x	16.552
			917109 Jazz-zolder hot house	9.285
			917110 Imperium theater	4.065
			917113 Pieterskerk	60.872
			917114 Ars aemula naturale	95.535
			917127 Veenfabriek	128.994
			917129 Werfpop	50.000
			917131 Schemerstad	18.634
			917132 Leidse draaiorgeldagen/Verh. van Leiden	6.485
			917133 Muziek in de Hofjes	19.455
			917136 Gouden Pet festival	5.188
			917137 Museumnacht	6.485
			917180 Ins Blau	499.448
			917183 Wevershuisje	5.036
			917231 Biggg	4.236
			917232 Fields of Wonder	21.179
			917233 Jazzweek	4.243
			917234 Kerst Taptoe	9.077
			917236 Leidse Orgeldag	1.282
			917237 Leiden Shorts	6.050
			917238 Nieuwplaatz	74.633
			917239 Popronde	5.447
			917241 PS theater	164.243
			917242 PSAS	12.584
			917260 Waterlelieconcerten Leidsehout	5.950
			917261 Scholieren Film Festival	5.950
			917267 De Generator	41.645
			917270 Gluren bij de Buren	5.850
			917276 Korendagen	2.811
			917277 Nobel Award	2.249
			917279 Festival Andere Theater - Ins Blau	22.493

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
			917281 Impuls jongerencultuur	-2.100
			917285 SR Cultuur	281.796
			917298 Leids Literair Landschap	3.374
			917311 Dansblok	10.000
			917312 Kassett	10.000
			917778 Programmering OLT Leidse Hout	18.424
			918197 Stichting Cultuurkwartier – Cultuurple	18.335
		08A102 Ondersteunen museaal aanbod	914734 SR Cultuur: Driejarig Makers Stipendium	12.371
			917039 SieboldHuis	177.882
		08A103 Ondersteunen educatief aanbod	914281 SISA BZK C92 Infopunt Digitale Overheid	120.000
			914318 SISA OCW D23 SPUK LBV	440.000
			917000 overige subsidies overheid	60.000
			917004 BplusC	6.163.558
			917046 BplusC huisvestingsproces	40.000
			917114 Ars aemula naturale	57.813
			917245 Ars Talentclass	7.322
			917272 Theatergroep Hardt	7.019
			917273 Jeugdtheaterhuis	70.568
			917274 Jeugdtheaterschool	42.886
		08A104 Ondersteunen beeldende kunst (in de OR)	917184 Stichting Beelden in Leiden	5.950
			917248 Onderh beeldende kunst en muurgedichten	16.050
			917302 Kunst in het Singelpark	100.000
		08A105 Ondersteunen amateurkunstverenigingen	917004 BplusC	23.852
			917150 SR Amateurkunst Leiden	185.035
			917166 Stichting OLAF–LeidsAmateurkunstfestiv	6.485
			917256 Amateurs manifestaties	9.077
		08A106 Ondersteunen lokale media	917167 Wettelijke bijdrage lokale omroep	117.235
			917227 Mediafonds	179.500
		08A301 Versterken kennis en cultuur Pilgrimjaar	917162 St. Cultuurfonds Leiden	16.225
		08A302 Cultuureducatie icm natuur- en milieuedu	917999 StCultuureducatiegr–Verwonder om de ho	117.000
	Recreatie	08D102 Beheer en exploitatie volkstuinen	914674 Recreatief tuinieren	34.926
		08D204 Verstrekken evenementensubsidie	913393 Evenementenfonds	263.688
	Sport	08C101 Exploiteren gem sportaccommodaties	917100 overige subsidies niet overheid	110.000
		08C201 Leidenaars bewegen voldoende	914301 SISA H30 Brede Spuk combin.functies	556.596

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
			914302 SISA H30 Brede Spuk lok.uitv.sport.akk.	52.205
			917001 Schoolsportcie Leiden	39.828
			917100 overige subsidies niet overheid	7.000
			917103 leidse sportfederatie	14.250
			917104 Stichting marathon	22.689
			917151 DV incidentele subsidies sportevenement	10.292
			917152 DV Subsidiëring Jeugdsport.	66.107
			917157 Stichting topsport Leiden	187.979
			917253 Singelloop	3.000
Totaal Cultuur, sport en recreatie				**16.338.167**
Maatschappelijke ondersteuning	**Kwetsbare groepen**	09D101 Preventie verslaving, dak- en thuisloosh	910100 voorbereiding en toezicht	21.663
			917060 PROO	47.500
			917100 overige subsidies niet overheid	75.796
			917304 SR Maats. zorg LR bestaand	660.277
		09D102 Toel. zorg verslavings- en psychia. prob	917022 GGZ Rivierduinen	-177.012
			917100 overige subsidies niet overheid	1.200
			917214 St. Vluchtelingenwerk ZWN	357.632
			917297 Diaconie Protestantse Gem.	101.939
			917304 SR Maats. zorg LR bestaand	366.343
		09D103 Uitv. opvang en huisvesting kwetsbare gr	917012 Binnenvest	4.913.061
			917036 Hecht	61.299
			917304 SR Maats. zorg LR bestaand	2.622.045
			917310 SR Maats. zorg LR nieuw	49.628
			917894 Stichting Lumen	-8.102
			918254 Limor	456.651
			918255 Jongerenopvang Maansteenpad	1.826.335
		09D104 Uitv. geven aan beschermd wonen	910049 zorgwoningen De Haardstee	-18.968
			917220 Coöperatie SWT	197.709
			917304 SR Maats. zorg LR bestaand	65.351
		09D201 Voorkomen geweld in huiselijke kring	917011 Rosa manus	4.483.050
			917022 GGZ Rivierduinen	145.097
			917036 Hecht	1.384.164
			917208 Reclassering Nederland	130.500
	Ondersteuning	09C101 Organiseren toegang sociale wijkteams	917220 Coöperatie SWT	5.456.042
		09C202 Organiseren aanbod maatwerk WMO voorz.	917220 Coöperatie SWT	335.733
	Preventie	09B101 Organiseren samenhangend aanbd mtsch.wrk	912060 St MEE	186.718

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
			917100 overige subsidies niet overheid	13.952
			917894 Stichting Lumen	34.248
		09B201 Uitv wettelijke tkn basisgezondheidszorg	914304 SISA H30 Brede Spuk kansrijke start	52.005
			914305 SISA H30 Brede Spuk aanpak overgewicht	12.328
			914306 SISA H30 Brede Spuk aanpak valpreventie	52.000
			914307 SISA H30 Brede Spuk mentale gezondheid	14.338
			914309 SISA H30 Brede Spuk alcoholprev.(OKO)	31.737
			917022 GGZ Rivierduinen	175.539
			917100 overige subsidies niet overheid	1.500
			917894 Stichting Lumen	130.645
	Sociale binding en participatie	09A101 Organiseren voorzieningenaanbod	914310 SISA H30 Brede Spuk versterken soc.basis	190.030
			914313 SISA H30 Brede Spuk welzijn op recept	110.061
			917009 St. Kwadraad	116.225
			917100 overige subsidies niet overheid	35.750
			918228 SR SSB Opgroeien	220.616
			918229 SR SSB Samen Meedoen	85.075
		09A102 Organiseren act. maatschappelijke partic	914312 SISA H30 Brede Spuk 1 tegen eenzaamheid	50.662
			914675 Jeugddorp	3.500
			917100 overige subsidies niet overheid	44.177
			917153 SR Maatschappelijke Initiatieven	150.252
			917154 DV Subsidiëring Bejaardensociëteiten	300
			917155 DV Subs. Wijk- en Buurtverenigingen	96.965
			917199 COC Leiden	31.500
			917251 Scarabee	12.000
			918230 SR SSB Basiskracht	212.723
		09A103 Bevorderen cliëntbetrokkenheid	917018 St. Platform gehandicapten	45.420
			917026 Platform vluchtelingen	8.085
			917027 HTIB	12.823
			917028 Radius	94.261
			917197 Adviesraad WMO Leiden	5.500
			917247 Vrouwennetwerk	5.500
		09A104 Uitv. Basisfuncties onderst vrijw.werk	910928 subsidie hospice Issoria	7.500
			917100 overige subsidies niet overheid	13.897
Totaal Maatschappelijke ondersteuning				**25.812.766**
Werk en inkomen	**Arbeidsparticipatie**	10A101 Inz. re-integratie en participatievoorz.	917100 overige subsidies niet overheid	-23.723

Programma	Beleidsterrein	Prestatie	Project	Rekening 2025
			917192 Dressed for Succes	7.000
			917193 JobOn (Voorheen de Broekriem)	17.023
			917195 VLS Ekklesia	5.000
			917214 St. Vluchtelingenwerk ZWN	268.862
		10A102 Aanbieden volwasseneneducatie	910069 bijdrage Zoeterwoude	18.000
			917004 BplusC	140.643
			917054 Bibliotheek Katwijk	95.655
			917055 Bibliotheek Bollenstreek	137.555
			917056 Bibliotheek Rijn en Venen	138.000
			917100 overige subsidies niet overheid	29.350
	Maatsch. participatie en onderst. minima	10B205 Subsidies minimabeleid	914793 Bouwdepot	139.959
			917100 overige subsidies niet overheid	85.900
			917188 Urgente Noden Leiden	75.196
			917189 Voedselbank Leiden e.o.	46.071
			917191 Leergeld Leiden	369.240
			917220 Coöperatie SWT	84.559
			917301 Volwassenenfonds Sport & Cultuur	321.556
			917826 Jeugdsportfonds Zuid-Holland	337.923
	Schuldhulpverlening	10D201 Uitvoeren schuldhulpverlening	917100 overige subsidies niet overheid	56.433
			917220 Coöperatie SWT	432.520
Totaal Werk en inkomen				**2.782.722**
Eindtotaal				**60.493.696**

Toelichting: bij subsidies met een gerealiseerd '-' bedrag is met name sprake van terugbetaling of afrekening

Tabel 4: Tabel overzicht subsidies boven € 100.000

Aanvrager	Toegekend 2025
Stichting De Binnenvest	9.204.591
Stichting Bibliotheek plus Centrum voor Kunst en Cultuur	7.543.259
Coöperatie SWT Leiden en omgeving U.A.	6.618.624
Stichting Vrouwenopvang Rosa Manus	4.483.050
Stichting Leidse Schouwburg en Stadsgehoorzaal	3.489.194
Stichting Peuterspeelzalen Leiden e.o.	3.346.172
Hecht	2.129.762
Stichting Jeugd en Samenleving Rijnland	1.315.787
Stichting Nobel	1.280.932
LEAD Fase II B.V.	1.050.000
Academisch Ziekenhuis Leiden	995.998
Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden-Leiderdorp	844.262
Stichting Jakas	808.743
Stichting Centrummanagement Leiden (CML)	722.252

Aanvrager	Toegekend 2025
Stichting VluchtelingenWerk Nederland	626.494
Woningbouwvereniging de Sleutels	606.117
Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden	590.025
Indigo i-psy PsyQ Brijder B.V.	587.384
Stichting Lumen Holland Rijnland	557.924
Stichting Rivierduinen	543.297
Stichting Ins Blau	529.741
Stichting Landelijke Instelling voor Maatschappelijke Ondersteuning en Rehabilitatie	456.651
Stichting Cultuureducatiegroep	391.732
Stichting Leergeld Leiden en Omstreken	369.240
Stichting Stadspartners Leiden Stad van Ontdekkingen	361.090
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur Zuid-Holland	337.923
Stichting Volwassenenfonds Sport & Cultuur	321.556
Stichting 1801	313.380
Stichting Topsport Leiden	303.894
Coöperatie Energiek Leiden U.A.	279.578
Stichting Leids Centrum voor Innovatie en Ondernemerschap	257.000
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.	234.864
Stichting Energiek Leiden	230.000
VvE2050 B.V.	217.100
Stichting Hogeschool Leiden	204.743
Stichting PS | Theater	204.243
Stichting MEE Zuid-Holland Noord	186.718
Stichting Japanmuseum Sieboldhuis	183.999
HUMANITAS, Nederlandse vereniging voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw	177.376
Stichting Pieterskerk Leiden	167.961
Ars Aemula Naturae	166.670
Stichting Bibliotheek Rijn en Venen	156.000
Stichting Maatschappelijk Ondernemen in Onderwijs	155.725
Stichting Leids Stimuleringsfonds Lokale Journalistiek	154.500
Stichting Vrienden van het Singelpark	150.000
Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden	149.200
Universiteit Leiden	148.535
Stichting Leiden Bio Science Park	141.360
Stichting Technolab Leiden	138.127
Stichting Bibliotheek Bollenstreek	137.555
Stichting Reclassering Nederland	130.500
Stichting De Veenfabriek	128.994
Stichting Buurtgezinnen	123.690
Stichting Agglomeratieomroep Holland Centraal	117.235
Stichting Kwadraad	116.225
Stichting "Voor Elkaar" Leiden	110.000
Stichting IJshal de Vliet	110.000

Aanvrager	Toegekend 2025
Stichting Comité Ondersteuning Ongedocumenteerden Leiden e.o.	101.939

Tabel 5: Overzicht subsidieplafonds 2025

Nr.	Naam subsidieregeling	Bedrag subsidieplafond 2025 bij begroting	Definitief bedrag subsidieplafond 2025
1	Subsidieregeling Amateurkunst Leiden	164.105	185.105[1]
2	Subsidieregeling Bekostiging conciërges primair onderwijs	352.000	352.000
3	Subsidieregeling Circulair Herwaarderen		
	Categorie A Circulaire ondernemersinitiatieven	150.000	150.000
	Categorie B Circulaire bewonersinitiatieven	30.000	30.000
4	Subsidieregeling Cultuur 2024:		
	Cultuur en inclusief, kennis en cultuur en projectensubsidie Leidse makers	12.371	12.371
	Uit Leiden: Driejarig Makers Stipendium	317.891	317.891
	Het verhaal van Leiden: Publicatiesubsidie	37.620	37.620
5	Subsidieregeling Groene Daken	78.150	78.150
6	Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld	151.430	201.430[2]
	Uitbreiding pilot (A.24.0056.08)	30.000	30.000
7	Subsidieregeling Huisvesting bijzondere doelgroepen	400.000	400.000
8	Subsidieregeling Internationale taalklassen	320.000	320.000
9	Subsidieregeling Inzet Brugfunctionaris	640.000	640.000
10	Subsidieregeling Leidse Onderwijsinnovatie	329.113	329.113
11	Subsidieregeling Lokale energie-initiatieven	100.000	100.000
12	Subsidieregeling Maatschappelijk Initiatieven	152.004	152.004
13	Subsidieregeling Maatschappelijke Zorg Leidse Regio 2025		
	Categorie A Bestaande initiatieven	3.681.789	3.681.789
	Categorie B Nieuwe initiatieven	400.000	400.000
14	Subsidieregeling Privaat gefinancierde parkeergelegenheden	75.000	75.000
15	Subsidieregeling Voortijdig schoolverlaten	250.000	250.000
16	Subsidieregeling Vitale Binnenstad		
	Categorie A subsidie beeldbepalend initiatief	217.778	217.778
	Categorie B impulssubsidie	217.778	217.778
17	Isolerende Maatregelen Vve's Leiden 2023-2029		1.740.000[3]

1 verhoging subsidieplafond 2025 M.24.0083.56 - Koester Amateurkunst
2 verhoging subsidieplafond 2025 A.25.0074 - Aanvullend budget herstel Historisch Stadsbeeld
3 subsidieregeling geldend vanaf 17/7/25

2.3.10 Taakstellingen en reserveringen

Inleiding
De raad wordt via de planning- en controlcyclus geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van de taakstellingen. Omdat de invulling van taakstellingen gedurende het jaar op elk moment kan plaatsvinden biedt een overzicht van taakstellingen een momentopname. In deze paragraaf geven wij actuele informatie over de taakstellingen per 31 december 2025.

Voor het begrotingsjaar 2025 waren er geen taakstellingen open die moesten worden ingevuld. In het meerjarenbeeld (2027-2028) staat nog een taakstelling voor specialistischtische jeugdhulp.

	2025 (B)	2026 (B)	2027 (B)	2028 (B)
Taakstelling Sociaal Domein (specialistische jeugdhulp)	-	-	-7.950.391	-7.922.391

De kosten van de specialistische jeugdhulp over 2025 in Leiden zijn ten opzichte van de raming voor 2025 aanzienlijk lager uitgevallen. Een combinatie van factoren draagt hieraan bij. Het grootste effect komt door de overstap van de T-2 naar de T-0 afrekening. In 2023, de bron van de T-2 begroting voor 2025 en latere

jaren, waren de kosten voor de specialistische jeugdhulp hoog vergeleken met andere gemeenten. Deze verhouding heeft zich in 2025 aanzienlijk gunstiger ontwikkeld. Gelet op de meerjarenraming 2026-2030 van de Service-organisatie Zorg is de verwachting dat de taakstelling vanaf 2028 in de programmabegroting 2027-2030 volledig structureel kan worden afgeraamd.

2.3.11 Demografische ontwikkelingen

In deze paragraaf kijken we terug op een aantal ontwikkelingen in de demografie in Leiden in 2025 die invloed hebben op de gemeentelijke taken en kosten.

Ontwikkeling van het aantal inwoners in 2025
De Leidse bevolking daalde in 2025 met 297 personen: op 1 januari 2024 had Leiden 130.595 inwoners, aan het eind van het jaar waren dat er 130.298. Een daling met -0,2%.
De daling deed zich niet voor in alle leeftijdsgroepen. Het aantal inwoners van 27-39 jaar en vanaf 55 jaar steeg licht. De grootste daling deed zich voor in de leeftijdsgroep 18-26 jaar.

Omvang Leidse bevolking begin en eind 2024

	1-1-2025	31-12-2025	verschil (aantal)	verschil (%)
0-17 jaar	18.295	18.202	-93	-0,5%
18-26 jaar	27.217	26.295	-922	-3,4%
27-39 jaar	27.220	27.597	377	1,4%
40-54 jaar	21.339	21.187	-152	-0,7%
55-64 jaar	15.092	15.174	82	0,5%
65+ jaar	21.432	21.843	411	1,9%
Totaal	130.595	130.298	-297	-0,2%

Bron: BRP

Er werden in 2025 in Leiden 1.008 kinderen geboren en er overleden 1.052 Leidenaren. Voor het vierde jaar achter elkaar was het aantal sterfgevallen hoger dan het aantal geboortes. Het saldo van de natuurlijke aanwas blijft echter klein.

Het aantal verhuizingen heeft meer impact. Er vertrokken in 2025 12.756 inwoners uit Leiden (in het jaar daarvoor waren dat er 12.086). Daarvan bleef het grootste deel (9.661) in Nederland en 3.095 vertrokken naar het buitenland. Daarnaast waren er in 2025 12.518 mensen die in Leiden kwamen wonen, 8.964 vanuit een andere gemeente in Nederland en 3.554 vanuit het buitenland. Het hoge aantal binnenlandse vestigers in 2023 had mogelijk te maken met de invoering van de basisbeurs. In veel gevallen zal het zo zijn dat de studenten eigenlijk al in Leiden woonden, maar zich hier nog niet hadden ingeschreven.

Veranderingen in de bevolking, 2022 - 2025

	2022	2023	2024	2025
Aantal inwoners geboren	995	985	927	1.008
Aantal inwoners gestorven	1.020	1.040	1.065	1.052
Aantal verhuisd uit Leiden naar elders in Nederland	8.190	8.653	9.211	9.661
Aantal verhuisd uit Leiden naar buitenland	2.357	2.579	2.875	3.095
Aantal verhuisd naar Leiden vanuit elders in Nederland	8.099	10.285	8.948	8.964
Aantal verhuisd naar Leiden vanuit buitenland	4.509	4.026	3.839	3.554

Bron: BRP

2.3.12 Bijzonder programma Duurzaamheid

In de begroting 2025-2028 is een paragraaf duurzaamheid opgenomen. In deze jaarrekening geven we inzicht in de resultaten van de overkoepelende duurzaamheidsopgave.

We pakken de grotere opgave duurzaamheid op door middel van vijf aparte opgaven, die hieronder zijn weergegeven. Daarbij is per opgave aangegeven welke indicator(en) van die opgave het meest bijdraagt aan het realiseren van de opgave en aan de CO2-reductie. Dit geeft inzicht in de mate waarin Leiden op koers ligt voor de brede opgave duurzaamheid en de (landelijk) afgesproken doelstellingen voor 2030 en 2050.

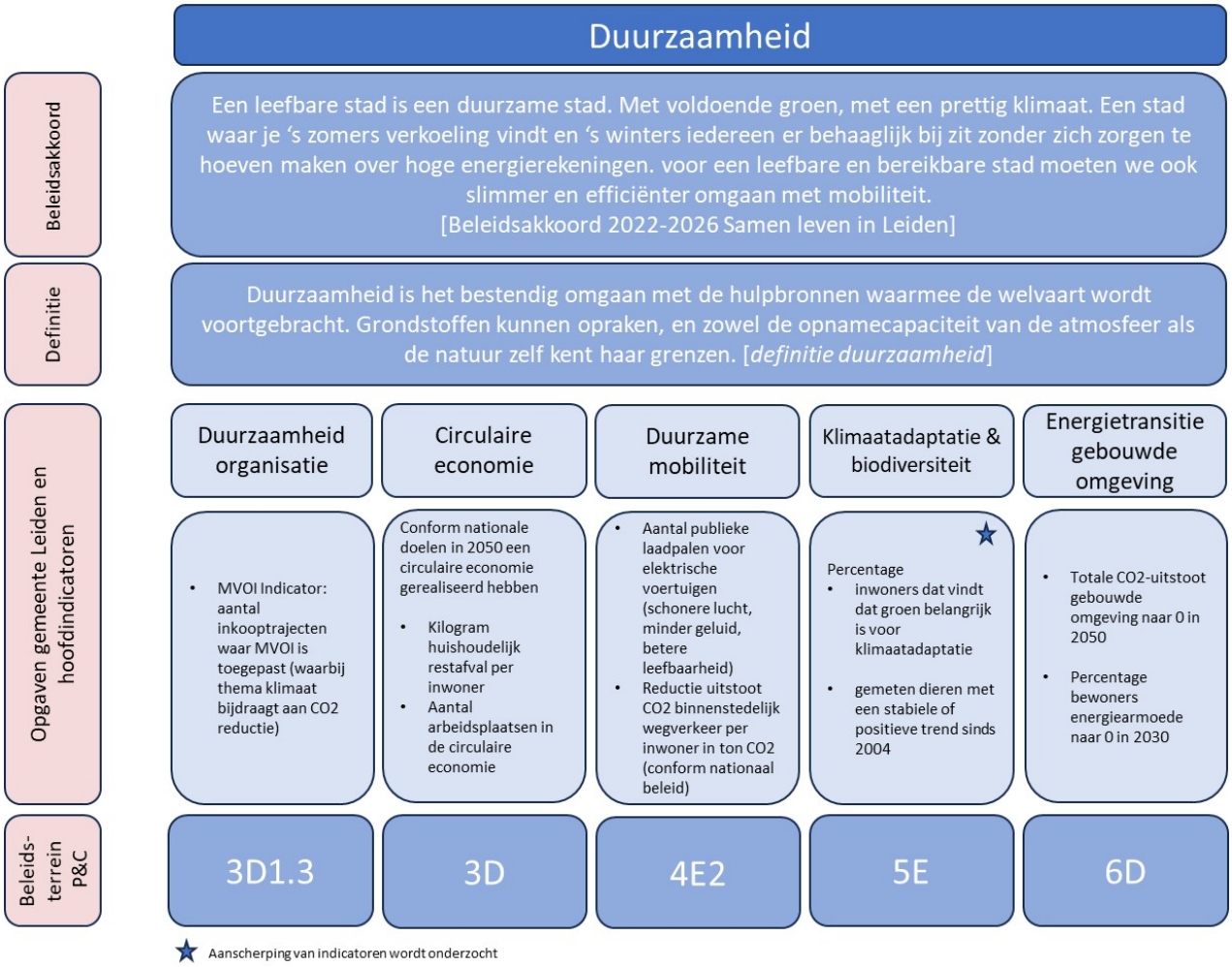

In de begroting voor 2025 hebben we in de duurzaamheidsparagraaf 2 punten genoemd waar we ons in het bijzonder in 2025 op wilden gaan richten. Dit waren het opstellen van een overkoepelende boodschap (communicatie) voor de diverse duurzaamheidsprogramma's, zodat we de raakvlakken beter over het voetlicht kunnen brengen richting bewoners en ondernemers. Het tweede punt is het betrekken van jeugd via NDE, om te werken aan bewustwording.

Voor communicatie hebben we in 2025 mooie stappen gezet. Er is meer lijn gebracht in de communicatie in brede zin, door betere afstemming tussen de programma's onderling. Dit blijven we continueren in 2026 via berichten met het Goed. keurmerk over diverse duurzame onderwerpen (denk aan nieuwtjes en goede voorbeelden). In 2025 zijn ook voorbereidingen voor een grote campagne circulair herwaarderen gestart. De lancering van deze campagne vond plaats begin 2026. Ook voor het betrekken van de jeugd hebben we in 2025 goede stappen gezet. In 2025 namen duizenden Leidse kinderen en jongeren deel aan lessen, projecten en activiteiten rond natuur en duurzaamheid. Op vier middelbare scholen startte bijvoorbeeld een praktijkgericht programma, waarin leerlingen werken aan echte vraagstukken rond duurzaamheid en circulaire economie. Met het mobiele buitenlokaal KEET werd op schoolpleinen uitgelegd wat de gemeente doet aan klimaatadaptatie en wat inwoners zelf kunnen bijdragen. Technolab benutte de verduurzaming van echte Leidse schooldaken als casus voor het techniekonderwijs. En er zijn Repair Clubs opgericht, waar kinderen circulair leren denken en handelen.

2.3.13 Bijzonder programma Doorontwikkeling Sociaal Domein

Inleiding
Leiden is en blijft een sociale stad waarin iedereen mee telt en meedoet. In 2025 voerden we onverminderd de Visie Sociaal Domein uit voor alle inwoners. Voor meer informatie over de inhoudelijke doorontwikkeling van het sociaal domein en de uitvoering van de Visie Sociaal Domein wordt verwezen naar programma 7 Jeugd & Onderwijs, beleidsterrein 8C Sport van Programma 8 Cultuur, Sport en Recreatie, programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning en programma 10 Werk & Inkomen.

Sociaal domein als gesloten systeem / hek rond het sociaal domein
Binnen het beschikbare budget willen we onze taken zo goed mogelijk uitvoeren en onze visie realiseren. We betrekken de budgetten voor het sociaal domein bij elkaar middels de huidige financiële systematiek. Bij de Programmabegroting 2019 heeft de Raad ermee ingestemd om een hek rondom het sociaal domein te plaatsen en een reserve sociaal domein te maken. Door het hek is het sociaal domein een financieel gesloten systeem. Voor- en nadelen binnen het hek rond het sociaal domein worden verrekend met de reserve. Voor nadelige ontwikkelingen bij Hecht geldt dat deze gedekt worden uit de algemene middelen, zoals besloten in de Kaderbrief 2020-2024.

Definitie financiële hek rond sociaal domein
Bij de Programmabegroting 2019 is het financiële hek rond het sociaal domein gedefinieerd:

- Programma 7 Jeugd & Onderwijs: de prestaties 7A2.1 tot en met 7A3.1, betreffende CJG en jeugdzorg.
- Programma 9 Maatschappelijke ondersteuning. Alle beleidsterreinen, behoudens de prestatie 'Bevorderen cliëntbetrokkenheid'. Deze prestatie bestaat uit *Stimuleren wijkinitiatieven* en de diverse *Wijkvisies*
- Programma 10 Werk en Inkomen. De beleidsterreinen 10A Arbeidsparticipatie (inclusief DZB), 10D Schuldhulpverlening en 10B Maatschappelijke participatie en Minimabeleid behoudens de prestatie 'Kwijtschelding gemeentelijke heffingen.

Financiële resultaat 2025
We sluiten het jaar 2025 met een positief resultaat af (zie tabel hieronder) van afgerond € 8,4 miljoen. Voorgesteld zal worden om onder andere € 2,2 miljoen te bestemmen voor regionale doelen, € 0,9 miljoen te bestemmen voor budgetoverhevelingen en per saldo € 3,8 miljoen te storten in de reserve sociaal domein. Het overige deel van € 1,5 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene middelen en overige bestemmingsreserves. De bedragen in onderstaande tabel zijn een deelverzameling van de bedragen zoals opgenomen in programma 7, 9 en 10. In de programmaverantwoordingen, onderdeel programmabudget, zijn toelichtingen opgenomen over alle relevante financiële afwijkingen.

Resultaat Sociaal domein 2025

Samenvatting resultaat Sociaal domein 2025	begroting	rekening	saldo
uit programma Onderwijs en Jeugd LASTEN	49.461.423	47.617.119	1.844.304
Uit programma Onderwijs en Jeugd BATEN	-1.945.704	-2.175.369	229.665
uit programma Maatschappelijke ondersteuning LASTEN	143.477.461	138.529.675	4.947.786
Uit programma Maatschappelijke ondersteuning BATEN	-23.122.072	-21.116.402	-2.005.670
uit programma Werk en Inkomen (exclusief DZB) LASTEN	28.076.250	27.571.971	504.279
Uit programma Werk en Inkomen (exclusief DZB) BATEN	-8.427.325	-10.567.230	2.139.905
Uit programma Werk en Inkomen onderdeel DZB LASTEN	36.939.326	34.205.154	2.734.082
uit programma Werk en Inkomen onderdeel DZB BATEN	-11.827.544	-9.867.106	-1.960.438
totaal	212.631.725	204.197.812	8.433.913

Reserve Sociaal domein

Reserve sociaal domein	rekening
Stand reserve per 1-1-2025	45.862.439
Stortingen	10.403.983
Onttrekkingen	-8.905.058
Stand reserve per 31-12-2025	47.361.364
Begrote onttrekkingen/stortingen 2026-2029	-19.903.285
Nog beschikbaar	27.458.079
Waarvan regionaal	-12.786.295
Nog beschikbaar lokaal	14.671.784
Voorgestelde bestemmingsvoorstellen lokaal	3.808.384
Bestemd voor opvang risico's	-5.000.000
Beschikbaar voor lokale bestedingen	13.480.168

Hoofdstuk 3

3 Jaarrekening

3.1 Balans per 31 december 2025

ACTIVA (bedragen x € 1.000)		31-12-2024		31-12-2025
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		**4.483**		**7.786**
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.758		3.192	
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.725		4.594	
Materiële vaste activa		**998.108**		**1.070.060**
- Investeringen met economisch nut	659.225		689.520	
- Inv. met econ.nut, waarvoor een heffing kan worden geheven	83.955		96.084	
- Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	254.928		284.456	
Financiële vaste activa		**30.824**		**31.289**
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- Deelnemingen	12.629		12.629	
- Overige verbonden partijen	20		20	
Leningen aan:				
- Woningbouwcorporaties	107		81	
- Deelnemingen	13.634		13.634	
Overige langlopende leningen	4.434		4.925	
Totaal vaste activa		**1.033.415**		**1.109.135**
Vlottende activa				
Voorraden		**11.559**		**15.535**
- Grond- en hulpstoffen	84		59	
- Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie	9.125		13.126	
- Gereed product en handelsgoederen	2.350		2.350	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd<1 jaar		**82.292**		**79.933**
- Vorderingen op openbare lichamen	38.808		44.522	
- Rekening-courant verhoudingen met het Rijk	4.137			
- Rekening-courant verhoudingen met niet fin. Instellingen	515		457	
- Overige vorderingen	38.832		34.954	
Liquide middelen		**2.532**		**3.430**
- Kassaldi	50		53	
- Banksaldi	2.482		3.377	
Overlopende activa		**19.089**		**27.856**
Voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:				
- het Rijk	6.522		16.350	
- Overige Nederlandse overheidslichamen	3.895		2.175	
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.672		9.331	
Totaal vlottende activa		**115.472**		**126.753**
TOTAAL ACTIVA		**1.148.887**		**1.235.889**

PASSIVA (bedragen x € 1.000)		31-12-2024		31-12-2025
Vaste passiva				
Eigen vermogen		**303.293**		**341.741**
Reserves				
- Algemene reserve	51.163		39.508	
- Bestemmingsreserves	227.616		282.509	
Gerealiseerd resultaat	24.514		19.724	
Voorzieningen		**39.417**		**45.412**
- Voorzieningen ter egalisering van kosten	18.311		20.549	
- Voorzieningen gelden van derden, met gebonden bestemming	4.984		5.445	
- Voorzieningen toekomstige verplichtingen	15.965		19.418	
- Voorzieningen ter dekking van risico's	157			
Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ één jaar		**664.471**		**630.074**
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	435.318		410.274	
- Binnenlandse bedrijven	3		3	
- Openbare lichamen	107.000		102.250	
- Binnenl.pens./verz.inst.	57.500		54.583	
Door derden belegde gelden	122		129	
Waarborgsommen	1.240		1.242	
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	63.288		61.593	
Totaal vaste passiva		**1.007.181**		**1.017.226**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		**57.263**		**128.036**
- Overige kasgeldleningen			70.000	
- Banksaldi	1.255		20.120	
- Overige schulden	56.008		37.916	
Overlopende passiva		**84.443**		**90.627**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	14.846		16.750	
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:				
- het Rijk	49.908		59.294	
- Overige Nederlandse overheidslichamen	12.589		7.167	
Overige vooruitontvangen bedragen	7.100		7.416	
Totaal vlottende passiva		**141.706**		**218.663**
TOTAAL PASSIVA		**1.148.887**		**1.235.889**
Borg-en garantstellingen		**77.552**		**73.425**

3.2 Overzicht van baten en lasten

Decade Include: Jaarrekening

Programma Bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Bestuur en dienstverlening	Lasten	27.539	25.306	2.741	28.047	29.323	-1.277
	Baten	-4.744	-4.176	-437	-4.613	-4.896	282
Saldo		**22.794**	**21.130**	**2.304**	**23.433**	**24.428**	**-994**
Veiligheid	Lasten	17.643	18.322	647	18.969	18.842	127
	Baten	-809	-179	-815	-994	-973	-21
Saldo		**16.835**	**18.142**	**-168**	**17.975**	**17.869**	**106**
Economie	Lasten	10.728	13.114	1.323	14.436	13.046	1.391
	Baten	-2.007	-2.417	-65	-2.482	-2.119	-363
Saldo		**8.720**	**10.697**	**1.257**	**11.954**	**10.926**	**1.028**
Mobiliteit	Lasten	28.155	30.646	251	30.898	28.230	2.667
	Baten	-25.250	-23.983	-3.770	-27.753	-27.900	147
Saldo		**2.905**	**6.663**	**-3.519**	**3.144**	**330**	**2.814**
Omgevingskwaliteit	Lasten	73.526	78.423	1.132	79.555	75.303	4.252
	Baten	-44.910	-42.941	-1.422	-44.363	-43.323	-1.040
Saldo		**28.616**	**35.481**	**-289**	**35.192**	**31.980**	**3.212**
Stedelijke ontwikkeling	Lasten	58.922	41.789	19.945	61.734	52.403	9.331
	Baten	20.097	-34.313	-18.326	-52.639	-48.067	-4.572
Saldo		**79.020**	**7.477**	**1.618**	**9.095**	**4.337**	**4.759**
Jeugd en onderwijs	Lasten	75.052	79.642	-1.833	77.809	75.787	2.022
	Baten	-7.185	-5.544	-2.793	-8.336	-8.723	386
Saldo		**67.867**	**74.099**	**-4.626**	**69.473**	**67.064**	**2.409**
Cultuur, sport en recreatie	Lasten	49.860	47.819	1.917	49.736	50.249	-513
	Baten	-10.703	-7.874	-1.820	-9.694	-10.598	903
Saldo		**39.157**	**39.945**	**97**	**40.042**	**39.651**	**391**
Maatschappelijke ondersteuning	Lasten	128.189	134.259	9.219	143.477	138.530	4.948
	Baten	-23.077	-19.910	-3.212	-23.122	-21.116	-2.006
Saldo		**105.112**	**114.348**	**6.007**	**120.355**	**117.413**	**2.942**
Werk en inkomen	Lasten	129.340	125.561	14.246	139.806	135.487	4.319
	Baten	-86.149	-78.946	-10.454	-89.400	-89.113	-287
Saldo		**43.191**	**46.614**	**3.792**	**50.406**	**46.374**	**4.032**
Algemene middelen	Lasten	1.233	6.045	1.114	7.158	4.120	3.039
	Baten	-449.254	-459.627	-18.905	-478.532	-479.643	1.111
Saldo		**-448.021**	**-453.583**	**-17.791**	**-471.374**	**-475.523**	**4.150**
Overhead	Lasten	88.712	93.533	6.886	100.419	93.954	6.465
	Baten	-15.392	-15.657	-1.056	-16.713	-17.589	876
Saldo		**73.320**	**77.877**	**5.829**	**83.706**	**76.365**	**7.341**
Onvoorzien	Lasten	-	277	-	277	-	277
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**-**	**277**	**-**	**277**	**-**	**277**

Programma Bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Vennootschapsbelasting	Lasten	256	174	-	174	341	-167
	Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo		**256**	**174**	**-**	**174**	**341**	**-167**
Totaal	Lasten	689.156	694.908	57.587	752.495	715.613	36.882
	Baten	-649.384	-695.568	-63.075	-758.643	-754.061	-4.582
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		**39.772**	**-660**	**-5.488**	**-6.148**	**-38.447**	**32.299**
RESERVES Bestuur en dienstverlening	Toevoeging	70	316	105	421	421	0
	Onttrekking	-2.308	-40	-233	-274	-252	-22
Saldo		**-2.238**	**276**	**-128**	**148**	**170**	**-22**
RESERVES Economie	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-84	-	-293	-293	-122	-171
Saldo		**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**
RESERVES Mobiliteit	Toevoeging	6.726	25.889	4.499	30.388	31.338	-950
	Onttrekking	-2.734	-3.494	11	-3.484	-2.781	-703
Saldo		**3.993**	**22.395**	**4.509**	**26.904**	**28.557**	**-1.653**
RESERVES Omgevingskwaliteit	Toevoeging	331	108	788	896	896	0
	Onttrekking	-597	-100	-1.508	-1.608	-394	-1.214
Saldo		**-267**	**8**	**-719**	**-711**	**502**	**-1.214**
RESERVES Stedelijke ontwikkeling	Toevoeging	51.122	4.711	14.661	19.373	20.383	-1.010
	Onttrekking	-131.398	-3.303	-7.615	-10.918	-9.833	-1.084
Saldo		**-80.276**	**1.408**	**7.047**	**8.455**	**10.550**	**-2.095**
RESERVES Jeugd en onderwijs	Toevoeging	65	-	5.079	5.079	5.079	0
	Onttrekking	-7.496	-7.647	4.359	-3.288	-3.142	-146
Saldo		**-7.431**	**-7.647**	**9.438**	**1.791**	**1.937**	**-146**
RESERVES Cultuur, sport en recreatie	Toevoeging	845	3.200	260	3.460	3.785	-325
	Onttrekking	-728	-297	-692	-989	-937	-52
Saldo		**117**	**2.903**	**-432**	**2.471**	**2.848**	**-377**
RESERVES Maatschappelijke ondersteuning	Toevoeging	10.263	5.107	3.908	9.015	8.400	616
	Onttrekking	-3.236	-2.819	-13.193	-16.012	-14.927	-1.085
Saldo		**7.027**	**2.288**	**-9.285**	**-6.997**	**-6.527**	**-469**
RESERVES Werk en inkomen	Toevoeging	3.553	-	3.595	3.595	3.595	-
	Onttrekking	-2.482	-1.363	-2.234	-3.597	-3.454	-143
Saldo		**1.071**	**-1.363**	**1.361**	**-3**	**140**	**-143**
RESERVES Algemene middelen	Toevoeging	49.699	7.183	38.203	45.386	47.314	-1.928
	Onttrekking	-35.898	-26.791	-44.214	-71.004	-66.646	-4.358
Saldo		**13.801**	**-19.608**	**-6.010**	**-25.618**	**-19.332**	**-6.286**
Totaal	Toevoeging	122.674	46.514	71.099	117.613	121.211	-3.598
	Onttrekking	-186.960	-45.854	-65.611	-111.465	-102.488	-8.977
TOTAAL MUTATIES IN RESERVES		**-64.286**	**660**	**5.488**	**6.148**	**18.723**	**-12.575**
	Lasten/Toev	811.829	741.422	128.686	870.108	836.825	33.284
	Baten/Onttr.	-836.344	-741.422	-128.686	-870.108	-856.549	-13.559
RESULTAAT		**-24.514**	**0**	**0**	**0**	**-19.724**	**19.724**

Een gespecificeerd overzicht van de algemene dekkingsmiddelen is terug te vinden in paragraaf 3.5.2 Gerealiseerde dekkingsmiddelen.

3.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente' (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. In 2023 is de Financiële verordening 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. (RB23.0072). In 2024 is hoofdstuk 8 Bestuurlijke deelname in organisaties aan deze verordening toegevoegd.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarden.
De verkrijgingprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen verder worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten.
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid.
Alle bedragen in de jaarrekening staan weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Grondslagen voor waardering

ACTIVA

Immateriële vaste activa
Kosten die worden gemaakt in de periode vóórdat een grondexploitatie wordt vastgesteld door de gemeenteraad, worden als voorbereidingskosten geactiveerd onder de balanspost 'Kosten van onderzoek en ontwikkeling'. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat. Deze kosten zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs en worden alleen geactiveerd als ze passend zijn binnen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd, indien:
a. er sprake is van een investering door een derde;
b. de investering bijdraagt aan de publieke taak;
c. de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen en;
d. de bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.
De afschrijvingsduur voor deze bijdragen is maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Materiële vaste activa worden geactiveerd bij een aanschafwaarde groter dan € 25.000 en een minimale gebruiksduur van drie jaar. Uitzondering hierop zijn Gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd. Op gronden wordt niet afgeschreven. Bij de waardering is in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. Dit geldt voor alle activa met uitzondering van activa met maatschappelijk nut.

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. De afschrijving van een activum start op de eerste dag van het jaar volgend op het jaar waarin het object bedrijfsvaardig is opgeleverd. Afschrijvingen zijn onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Bijdragen uit reserves ten behoeve van investeringen worden ingezet ter dekking van de kapitaallasten.
Voor maatschappelijke investeringen zijn bijdragen van reserves aan activeerbare investeringen naar aanleiding van de vernieuwing BBV, met ingang van 2017 niet meer toegestaan.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen uitgifteprijs van eerste uitgifte. De in eeuwigdurende erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Maximale afschrijvingstermijnen voor materiële vaste activa

Maximale levensduur	Soort activa
60 jaar	Aanleg en vervanging riolering. Aanleg en vervanging grote civiele technische kunstwerken (bruggen, tunnels, viaducten en walmuren).
40 jaar	Nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen. Aanleg en reconstructie van wegen. Renovatie riolering. Openbare verlichting (masten). Natuurgrasveld. Volkstuinen. Zwembaden.
30 jaar	Betonput en plaatsingskosten t.b.v. ondergrondse containers. Onderbouw sportveld: Kunstgrasveld hockey waterveld, Atletiekbaan met volkunststof toplaag.
25 jaar	Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen. Aanleg, reconstructie of levensduurverlengende maatregelen houten bruggen Aanleg, reconstructie of levensduurverlengende maatregelen parken.
24 jaar	Onderbouw sportveld (WETRA voetbalveld, kunstgrasveld (voetbal, hockey, korfbal) met rubber, TPE of zand ingestrooid). Tennisbaan gravel en gravel plus ; Handbalveld asfalt ; Diverse investeringen sportaccommodaties (hekwerken, bestrating, lichtmasten)
20 jaar	Stenen bergplaatsen en loodsen. Openbare verlichting (armaturen).
15 jaar	Centrale verwarming. Aanleg en vervanging van speelplekken en speeltoestellen. Bewegwijzering. Atletiekbaan met volkunststof toplaag.
12 jaar	Toplaag sportveld: WETRA voetbalveld, Kunstgrasveld (voetbal, hockey) met rubber, TPE of zand ingestrooid
10 jaar	Aanleg en vervanging technische installaties. Houten bergplaatsen en loodsen. Technische- en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen. Telefooninstallaties. Kantoormeubilair. Schoolmeubilair. Verkeerslichteninstallaties. Machines. Waterrechten. Afvalcontainers inclusief plaatsingskosten. Toplaag sportveld: Kunstgrasveld hockey waterveld.Digitale basiskaarten, kasten kadasterkaarten, reader archief, kabelkrant
8 jaar	Toplaag sportveld: Kunstgrasveld korfbal zand ingestrooid nieuwe veld afmeting 40x20. Zware transportmiddelen. Personenauto's. Lichte motorvoertuigen. Schuiten. Aanhangwagens.
6 jaar	Veegwagens
5 jaar	Automatiseringsapparatuur. Kosten voor onderzoek en ontwikkeling. ICT software .

Als afschrijvingsmethode is gekozen voor de lineaire afschrijvingsberekening. Een uitzondering kan worden gemaakt indien de investering wordt verwerkt in een tarief dat in rekening wordt gebracht bij derden. In dat geval kan de afschrijving worden bepaald op basis van de annuïtaire systematiek.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen, leningen, overige langlopende leningen en overige uitzettingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs onder aftrek van eventuele aflossingen en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deelnemingen worden in afwijking hiervan gewaardeerd tegen marktwaarde indien deze waarde lager is dan de verkrijgingprijs.
Onder overige uitzettingen worden aandelen, obligaties, maar ook leningen en vorderingen verstaan. Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar worden opgenomen onder de vlottende activa. Uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van langer dan één jaar worden gedurende de gehele looptijd onder de financiële vaste activa opgenomen.
Voorzieningen wegens oninbaarheid van leningen worden in mindering gebracht op de nominale waarde van de leningen.

Voorraden
De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen tegen de daaraan bestede kosten, limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst, zoals opgenomen in bijlage IV van het Omgevingsbesluit (artikel 8.15 van het Omgevingsbesluit), inclusief de bijgeschreven rente (gebaseerd op de werkelijke in het boekjaar betaalde rente over het vreemd vermogen) en verminderd met de opbrengst wegens gerealiseerde grondverkopen en/of andere opbrengsten. De rente is toegerekend over de boekwaarde per 1 januari van het betreffende boekjaar. Winstneming vindt plaats op het moment dat de exploitatie van een complex wordt beëindigd of wanneer tussentijds met redelijke zekerheid vast te stellen is, dat er winst gerealiseerd wordt. Voor het bepalen van de hoogte van tussentijdse winstneming wordt de Percentage of completion (POC) methode gehanteerd. Deze methode wordt voorgeschreven door het BBV. Door gebruik te maken van de POC methode wordt naar rato van de voortgang van het project tussentijds winst genomen.

Voor de bouwgronden in exploitatie en een geprognosticeerd negatief eindresultaat wordt een voorziening getroffen die in mindering wordt gebracht op de post Bouwgrond in exploitatie tot maximaal de hoogte van de boekwaarde van een individuele grondexploitatie. Indien de getroffen voorziening hoger is dan de boekwaarde van een individuele grondexploitatie wordt het meerdere gepresenteerd onder de post voorzieningen.
De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen

van deze verliesvoorziening is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2025: 2%).

De gehanteerde parameters voor kosten, opbrengsten en rente zijn terug te vinden in de toelichting op de balanspost voorraden.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar bedragen.

Deze 10 jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden bezien en waar alleen gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risico-beperkende beheersmaatregelen die de gemeente heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren.

De overige voorraden, inclusief de vooruitbetalingen op onderhanden werk zijn gewaarderd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de nominale waarde van de vorderingen. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

PASSIVA

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Voorzieningen
In het BBV worden vijf mogelijkheden aangereikt waarvoor voorzieningen gecreëerd kunnen worden **:**

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs is in te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.
5. De van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Een uitzondering hierop zijn de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. Conform Artikel 49 BBV worden deze sinds 2008 onder de overlopende passiva opgenomen.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Aan voorzieningen wordt geen rente toegevoegd. De gemeente Leiden kent één voorziening die tegen de 'netto contante waarde' is gewaardeerd. De voorziening pensioenen wethouders is gewaardeerd op het advies van het Ministerie Binnenland Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het advies volgt uit een onderzoek naar de financiële gevolgen van de Wet toekomstig pensioenen (Wtp). De hoogte van pensioenkapitaal is berekend als dit op 1 januari 2028 overgaat naar het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP).

Afkoopsommen erfpacht
Tot en met de jaarrekening 2023 werden van derden ontvangen afkoopsommen voor erfpachtcanons gestort in de reserve afkoopsommen erfpacht. Een deel kwam conform raadsbesluit (RV 22.0056) ten gunste van de exploitatie. Omdat dit niet conform de aanbevolen verwerkingsmethode van de commissie BBV is heeft de raad met het vaststellen van het raadsvoorstel bij Programmabegroting 2025-2028 besloten over te gaan tot een stelselwijziging. Daarbij veranderen twee dingen:
1. Het vermogen in de reserve Afkoopsommen erfpacht verantwoorden we voortaan als een vaste schuld op de balans.
2. Het bedrag dat als vaste schuld wordt opgenomen is opnieuw berekend op basis van gelijke vrijvallende bedragen per jaar. Tot nu toe gebeurde dat op basis van annuïteiten.

Hoogte reserve afkoopsommen was per 31-12-2023	102.986
Toegevoegd aan reserve grondexploitaties	37.997
Opgenomen als vaste schuld	64.989

Bedragen * € 1.000

Eigen bijdrage op grond van de Wmo
Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeente bij de verantwoording van deze eigen bijdragen steunt op de informatie van het CAK en niet zelfstandig geheel sluitend de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de eigen bijdragen hoeft te controleren.

Grondslagen voor resultaatbepaling
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Onder baten worden verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment van besluitvorming door de AvA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders) van de betreffende deelneming. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hierboven vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Conform het BBV worden de mutaties in reserves, zowel bij de begroting als bij de rekening, separaat verantwoord. Zowel het totaal van saldo van baten en laten als het resultaat zijn hierdoor inzichtelijk.

3.4 Toelichting op de balans

3.4.1 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2024	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2025
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.758	1.734			299		3.192
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.725	4.943		55	3.019		4.594
Totaal immateriele vaste activa	**4.483**	**6.677**		**55**	**3.318**		**7.786**

Kosten van onderzoek en ontwikkeling
Kosten die worden gemaakt in de periode vóórdat een grondexploitatie wordt vastgesteld door de gemeenteraad, worden als voorbereidingskosten geactiveerd onder de balanspost 'Kosten van onderzoek en ontwikkeling'. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat. In de tabel hieronder wordt de ouderdom van de voorbereidingskosten in beeld gebracht.
Voor het deelgebied Morssingelblok (H2-5) wordt momenteel onderzocht of een aangepaste ontwikkelstrategie tot een financieel uitvoerbaar plan kan leiden met als doel om in 2027 een grondexploitatie door de gemeenteraad te laten vaststellen.
Voor het project Gebiedsontwikkeling Westerpoort heeft de raad op 25 september 2025 besloten om de voorbereidingskosten tot aan het uitvoeringsbesluit te activereren onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling. (RB25.0061)

Project	2021	2022	2023	2024	2025	TOTAAL
Morssingelblok H2-5			133	406	361	900
Voorbereiding Entreegebied LBSP			53	142	181	376
Telderskade gebied	221	251	274	220	892	1.857
Infra ontwikkeling Westerpoort						
Bedrijventerrein Vlietzone Midden				58		58
Totaal geactiveerd per jaar	**221**	**251**	**460**	**827**	**1.434**	**3.192**

Bijdragen aan activa in eigendom van derden
De boekwaarde van de opgenomen bijdragen aan activa in eigendom van derden bevat als grootste posten de gemaakte kosten voor de Leidse Ring Noord-tracé Oude Spoorlaan en Engelendaal (grondgebied van de gemeente Leiderdorp) (nog lopend, € 3,8 mln), Stoelenplan Leidse Schouwburg (2022) (€ 234.000), Fietsparkeren De Vink (nog lopend, € 344.000) en de realisatie van de fietsenstalling bij het voormalige pand van V&D van € 177.000 (2013).

Specificatie investeringen met bijdrage aan activa in eigendom van derden

Omschrijving investering	Bedrag
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	
LRN opdrachtgeverskosten Oude Spoorlaan	2.723
LRN tracé Engelendaal 50 jaar	1.482
Overig	738
TOTAAL INVESTERINGEN	**4.943**

De bijdragen van derden met betrekking tot bijdragen in activa van derden betreffen voornamelijk ontvangen subsidies voor de Leidse Ring Noord (LRN).

Vaste activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
In erfpacht uitgegeven gronden	176.015	175.040
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	83.955	96.084
Overige investeringen met een economisch nut	483.209	514.480
Totaal investeringen economisch nut	**743.179**	**785.604**
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	254.929	284.456
Totaal	**998.108**	**1.070.060**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarden van de investeringen met economisch nut weer waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	Boekwaarde 31-12-2024	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen Reclassificatie	Boekwaarde 31-12-2025
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken	75.783	13.861		619	343		88.681
Vervoermiddelen	2.684	572		478			2.778
Machines, apparaten en installaties	4.780	264		871			4.172
Overige materiele vaste activa	707			255			452
Totaal investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	**83.954**	**14.697**		**2.223**	**343**		**96.084**

Conform artikel 63 lid 3 van het BBV moet melding worden gemaakt van investeringen waaraan rente wordt toegevoegd. Deze situatie doet zich niet voor.

Specificatie investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Omschrijving investering	**Bedrag**
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 2	2.402
wv rio Professorenwijk Oost	1.929
wv rio Vogelwijk	1.486
riolering Voorschoterweg	1.271
riolering Binnenstad Z+N	1.140
Overig	5.633
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13.861
Vervoermiddelen	
DAF XD Transportwagen I&R 1671 +1672	497
DAF XB Kolkenzuiger groot C&C 5332	71
Overig	4
Totaal Vervoermiddelen	572
Machines, apparaten en installaties	
Inzamelmiddelen	63
Gemalen	200
Overig	-
Totaal Machines, apparaten en installaties	264
TOTAAL INVESTERINGEN	**14.697**

Specificatie bijdragen van derden in investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Omschrijving investering	**Bedrag**
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
wv rio Professorenwijk Oost	317
wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 2	15
riool verv. Noorderkwartier Oost	10
Overig	-
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	343
TOTAAL BIJDRAGEN VAN DERDEN	**343**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarden van de overige investeringen met economisch nut weer:

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde 31-12-2024	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen Af van derden	waarderingen Reclassificatie	Boekwaarde 31-12-2025
In erfpacht uitgegeven gronden	176.015		88			886	175.040
Subtotaal in erfpacht uitgegeven gronden	**176.015**		**88**			**886**	**175.040**
Gronden en terreinen (excl. in erfpacht uitgegeven)	27.904	148				-886	28.938
Gronden en terreinen gebiedsontwikkeling	11.346						11.346
Woonruimten	4.531	17.893		38	1.391		20.995
Bedrijfsgebouwen	379.445	28.402	1.604	14.284	244		391.715
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken	5.611	2.729		523	448		7.369
Vervoermiddelen	2.870	245		732			2.383
Machines, apparaten en installaties	36.637	3.842		3.693	132		36.654
Overige materiele vaste activa	14.864	3.065	11	2.649	189		15.080
Subtotaal overige investeringen met economisch nut	**483.209**	**56.324**	**1.615**	**21.920**	**2.404**	**-886**	**514.480**
Totaal overige investeringen met economisch nut	**659.223**	**56.324**	**1.703**	**21.920**	**2.404**		**689.520**

De bedragen in de kolom afwaarderingen/reclassificatie betreft een reclassificatie van een perceel grond aan het Schuttersveld. De grond was in erfpacht uitgegeven. De opstallen op de grond zijn verworven en worden ingezet voor de opvang van Oekraïense ontheemden.

Conform artikel 63 lid 3 van de BBV moet melding worden gemaakt van investeringen waaraan rente wordt toegevoegd. Deze situatie doet zich niet voor.

Specificatie overige investeringen materiële vaste activa met economisch nut

Omschrijving investering	**Bedrag**
In erfpacht uitgegeven gronden	
Totaal In erfpacht uitgegeven gronden	-
Gronden en terreinen (excl. in erfpacht uitgegeven)	
LBSP infrastructuur grond	148
Overig	-
Totaal Gronden en terreinen (excl. in erfpacht uitgegeven)	148
Woonruimten	
Opvanglocatie Schuttersveld gebouw	11.510
Flexwoningen Gooimeerln 25	6.383
Overig	-
Totaal Woonruimten	17.893
Bedrijfsgebouwen	
IHP Vlietlandcollege, incl gymzaal	15.462
IHP Noachstraat (wissellocatie)	4.532
Boshuizerk119 (1e fase HvB) gebouw	1.884
Fietsenstalling Lange Mare (40 jaar)	1.664
internationale schakelklas (ISK)	872
renovatie Kikkerpolder II 40 jr	961
Overig	3.030
Totaal Bedrijfsgebouwen	28.405
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Sportp de Mors Kunstgras onderbouw(24jr)	1.182
Sportp de Mors Kunstgras toplaag (12jr)	714
Ren. Kikpldr kunstgrveld UVS veld 2,2a	601
Overig	232
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.729
Vervoermiddelen	
electrische waswagen	69
Maxus eDeliver bordenvoertuig C&C 5045	46
Opel E-Combo bestel gesl.klein IDA 8773-8774-8775	100
Overig	29
Totaal Vervoermiddelen	244
Machines, apparaten en installaties	
Huis vd Buurt installaties 20 jr	665
VVI SGZ LED Grote Zaal	633
Speeltoestellen in openbare ruimte 2023	398
Huis vd Buurt installaties 15 jr	307
Overig	1.839
Totaal Machines, apparaten en installaties	3.842
Overige materiële vaste activa	
CR JS Surfaces	1.160
Docking /Monitoren/werkstations 2025	722

Omschrijving investering	**Bedrag**
Surfaces 2025	630
Valondergronden openbare speelplaatsen	125
Overig	426
Totaal Overige materiële vaste activa	3.063
TOTAAL INVESTERINGEN	**56.324**

Specificatie des-investeringen in overige investeringen met economisch nut

Omschrijving investering	**Bedrag**
In erfpacht uitgegeven gronden	
Erfpachtbedrijf	88
Totaal In erfpacht uitgegeven gronden	88
Bedrijfsgebouwen	
Aankoop Sauna	1.604
Overig	-
Totaal Bedrijfsgebouwen	1.604
Overige materiële vaste activa	
CR AV-middelen Stadskantoor Leiden 2024	11
Overig	-
Totaal Overige materiële vaste activa	11
TOTAAL DES-INVESTERINGEN	**1.703**

Specificatie bijdragen van derden m.b.t. overige investeringen met economisch nut

Omschrijving investering	**Bedrag**
Woonruimten	
Flexwoningen Gooimeerln 25	1.391
Overig	-
Totaal Woonruimten	1.391
Bedrijfsgebouwen	
SPUK renovatie Kikkerpolder II 40 jr	173
SPUK sportzaal Oppenheimstraat 4a	32
SPUK renovatie Sportpark Noord 40 jr	23
SPUK Aanpassingen IJshal de Vliet	16
Overig	-
Totaal Bedrijfsgebouwen	244
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
SPUK Sportp de Mors Kunstgras onderbouw(24jr)	190
Sportp de Mors Kunstgras toplaag (12jr)	121
SPUK Ren. Kikpldr kunstgrveld UVS veld 2,2a	108
Overig	29
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	448
Machines, apparaten en installaties	
SPUK renovatie Kikkerpolder II 15 jr	41
SPUK renovatie Kikkerpolder I 15 jr	41
SPUK ijsdweilmachines	22
CR JS telefoontoestellen	22
Overig	6
Totaal Machines, apparaten en installaties	132
Overige materiële vaste activa	
Fietsparkeren station Lammenschans	184
CR JS Surfaces	5
Overig	-
Totaal Overige materiële vaste activa	189
TOTAAL BIJDRAGEN VAN DERDEN	**2.404**

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2024	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen Reclassificatie	Boekwaarde 31-12-2025
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken (Tot en met 2016)	67.394			2.701			64.693
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken (vanaf 2017)	164.503	45.126	127	3.320	10.649		195.533
Machines, apparaten en installaties (tot en met 2016)	1.676			295			1.381
Machines, apparaten en installaties (vanaf 2017)	18.359	2.496		1.138			19.717
Overige materiele vaste activa (tot en met 2016)	85			10			75
Overige materiele vaste activa (Vanaf 2017)	2.911	156		11			3.056
Totaal	**254.930**	**47.778**	**127**	**7.475**	**10.649**		**284.455**

Specificatie investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Omschrijving investering	**Bedrag**
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
LRN opdrachtgeverskosten Plesmanlaan	8.231
reconstructie openbare ruimte LBSP	4.094
Damwanden/Walmuren 2024 (60 jaar)	3.557
combibad openbare ruimte De Vliet	2.095
Overig	27.149
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	45.126
Machines, apparaten en installaties	
Armaturen Leidse Lantaarn	822
Vervangen verkeerslichten	645
Vervanging armaturen ov	550
Techn. install. beweegbare bruggen	168
Overig	312
Totaal Machines, apparaten en installaties	2.497
Overige materiële vaste activa	
stadsbrede fietsparkeervoorzieningen	105
Overig	50
Totaal Overige materiële vaste activa	155
TOTAAL INVESTERINGEN	**47.778**

Specificatie bijdragen van derden m.b.t. investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Omschrijving investering	**Bedrag**
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
LRN opdrachtgeverskosten Plesmanlaan	4.146
LRN Plesmanlaan Bouwkosten 40 jaar	2.374
reconstructie openbare ruimte LBSP	1.242
Kopermolen	639
Overig	2.248
Totaal Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.649
TOTAAL BIJDRAGEN VAN DERDEN	**10.649**

De desinvestering ad € 127.000 betreft het afboeken van de gerealiseerde kosten van Kooiplein deelgebied 1 en 2 conform RB25.0064 d.d. 11-11-2025.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende 2025 is in onderstaand overzicht weergegeven:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2024	Toename	Aflossingen/ vermindering	Afschrijvingen	Doorgevoerde waarde-vermindering	Boekwaarde 31-12-2025
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	13.819	850				14.669
- voorziening deelnemingen	-1.190	-850				-2.040
- overige verbonden partijen	20					20
Leningen aan:						
- woningbouwcorporaties	107		26			81
- deelnemingen	13.634					13.634
Overige langlopende leningen	4.434	1.297	806			4.925
Totaal	**30.824**	**1.297**	**832**			**31.289**

Deelnemingen	31-12-2024	31-12-2025	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	Balanswaarde per 31-12-2025
B.V. Exploitatie en Beheer Stadsgehoorzaal/de Waag	18	18		18
DZB Partycatering BV Leiden	135	135		135
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	789	789		789
N.V. Alliander	8.175	8.175		8.175
Innovation Quarter	3.700	3.700		3.700
Voorziening Innovation Quarter	-690	-690		-690
UNIIQ	1.000	1.850		1.850
Voorziening UNIIQ	-500	-1.350		-1.350
Coöperatief Leids Startersfonds	2	2		2
Totaal deelnemingen	**12.629**	**12.629**		**12.629**

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen
Het participatiefonds van Innovation Quarter (IQ) is onderdeel van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen. De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Zuid-Holland en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van Zuid-Holland (ZH) en Nederland. Voor de deelneming in IQ is een verliesvoorziening gevormd van € 690.000

Verder heeft de gemeente Leiden een deelneming in het Proof of Concept fonds UNIIQ. Op basis van een besluit uit 2024, is in 2025 de deelneming verhoogd met € 850.000. De deelneming bedraagt eind 2025 € 1.850.000. Uniiq BV investeert in de vroege productontwikkeling van startups. Voor de deelneming in UNIIQ is een verliesvoorziening gevormd. de verliesvoorziening is in 2025 ook verhoogd met € 850.000 en bedraagt eind 2025 € 1.350.000.

Tenslotte is de Gemeente Leiden aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten en van Alliander.

Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen
De opgenomen kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen voor een bedrag van € 20.000 betreft een belang in Coöperatieve Zakelijke Post Nederland UA. Doel van deze deelname is kennisuitwisseling ter ondersteuning van de exploitatie van post activiteiten door de DZB.

Leningen aan woningbouwcorporaties
Een groot deel van de geldleningen is verstrekt aan woningbouwcorporaties en instellingen of bedrijven met een bepaald gemeentelijk belang. Het actief (door)verstrekken van leningen voor woningbouw is bij RB 04.0018 beëindigd. De nu nog lopende leningen zijn gemeentelijke voorschotten met looptijden van 50 tot 75 jaar uit de jaren 1948 tot 1969 en financiering van sociale woningen. Hierbij zijn leningen onder dezelfde condities

doorverstrekt aan corporaties in de jaren 1982 tot en met 1992. Als gevolg van reguliere of vervroegde aflossing door de woningbouwcorporaties neemt de omvang van de opgenomen en doorverstrekte geldleningen af.

Lening aan deelnemingen
Dit betreft een lening verstrekt van € 75.000 aan het Coöperatief Leids Startersfonds. Deze coöperatie heeft als doel het bestrijden van winkelleegstand en het bevorderen van (jong) ondernemerschap. Ultimo 2025 resteert een leningbedrag van € 7.500.

Op 23 november 2021 BW21.0597 heeft het college besloten een hybride converteerbare lening te verstrekken aan Alliander van € 13.626.866. De lening dient ter versterking van het eigen vermogen van Alliander om voldoende financiering op de kapitaalmarkt aan te trekken om de energietransitie te kunnen financieren. De hybride lening wordt op een nader te bepalen moment omgezet in aandelen.

Overige langlopende leningen
Het betreft drie leningen die zijn verstrekt aan instellingen in de stad (twee verenigingen en één stichting), met een gezamelijke hoofdsom van € 650.000 (eind 2025), waar regulier op wordt afgelost.

De overige mutaties in deze categorie leningen bestaan vooral uit verstrekkingen van en aflossingen op relatief kleine leningen aan particulieren, die lopen via de Stadsbank, het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) en het Natitionaal Restauratiefonds (NRF).

Vlottende activa

Voorraden

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
- overige grond- en hulpstoffen	84	59
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	9.125	13.126
Gereed product en handelsgoederen	2.350	2.350
Totaal	**11.560**	**15.534**

Overige grond- en hulpstoffen
De boekwaarde heeft voornamelijk betrekking op de voorraad grond- en hulpstoffen bij DZB.

Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie
Specificatie onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie.

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
DZB onderhanden werk	161	99
Bouwgronden in exploitatie incl. voorziening negatieve grondexploitaties	8.965	13.027
Totaal	**9.125**	**13.126**

	Boekwaarde 31-12-2025
Balanswaarde bouwgronden per 31-12-2025	13.027
Correctie voorziening negatieve grondexploitaties	7.011
Balanswaarde bouwgronden per 31-12-2025 onder de voorraden	6.016

Voor een aantal grondexploitaties is een voorziening getroffen voor het verwachte negatieve resultaat van de betreffende projecten. Met de getroffen voorziening wordt de boekwaarde verlaagd. Voor zover de voorziening hoger is dan de boekwaarde wordt het hogere bedrag van de voorziening onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen gepresenteerd. Deze beoordeling vindt per individuele grondexploitatie plaats. Totaal wordt € 7.011.000 per 31-12-2025 onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen gepresenteerd (per 31-12-2024 was dit € 6.723.000).

In 2025 is de grondexploitatie Schipholweg 101 A t/m K geopend. (RB25.0091)

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2024	Vermeerde-ringen	Vermin-de-ringen	Winst-uitname	Boekwaarde 31-12-2025	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-2025
Groenoordhallen e.o.	1.246	261			1.507		1.507
Lammenschansdriehoek	-1.036	1.147	1.425		-1.314	6.231	-7.545
Rhijnvreugd	-6	90	71		13	91	-78
Telderskade	524	307	172		659	576	83
Bizetpad	-166	366			200	444	-244
Entreegebied LBSP	118	169			287		287
Schipholweg 101 A t/m K						458	-458
Stationsgebied e.o.	17.254	3.666	150		20.770	8.307	12.463
Totaal	**17.934**	**6.006**	**1.818**		**22.122**	**16.107**	**6.016**
Voorziening verlieslatend complex	**15.693**						
Balanswaarde 31-12-2024	**2.241**						

De vermeerderingen van Lammenschansdriehoek hebben vooral betrekking op kosten voor woonrijpmaken en plankosten. De verminderingen van deze grondexploitatie hebben voor € 0,9 mln betrekking op bijdragen van projectontwikkelaars. Daarnaast is een subsidie ontvangen ad € 0,5 mln.
De vermeerderingen van Stationsgebied e.o. hebben voornamelijk betrekking op het deelgebied M-kavels (€ 1,4 mln sloop/sanering, € 1,0 mln bouwrijpmaken en € 0,9 mln plankosten).

	Bedrag
Voorziening negatieve grondexploitaties per 31-12-2024	15.693
Toevoeging ivm openen grondexploitatie Schipholweg 101 A-K	458
Verlaging overige projecten	-/- 44
Voorziening negatieve grondexploitaties per 31-12-2025	16.107

Bedragen * € 1.000

De voorziening negatieve grondexploitaties is per 31-12-2025 € 414.000 hoger dan per 31-12-2024.
In 2025 is de grondexploitatie Schipholweg 101 A t/m K geopend. Voor dit project wordt een negatief resultaat verwacht. De voorziening is om die reden met € 458.000 verhoogd.

Project	Boekwaarde 31-12-2025	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Rente	Verwacht exploitatie-resultaat op eindwaarde	Netto contante waarde verwacht exploitatie-resultaat
Groenoordhallen e.o.	1.507	1.012	2.664	45	-100	-90
Lammenschansdriehoek	-1.314	15.410	7.319	102	6.879	6.231
Rhijnvreugd	13	2.593	2.508	1	99	91
Telderskade	659	2.337	2.365	5	636	576
Bizetpad	200	1.847	1.572	-4	471	444
Entreegebied LBSP	287	1.448	7.617	-70	-5.952	-5.285
Schipholweg 101 A t/m K		3.592	3.091	5	506	458
Stationsgebied e.o.	20.770	25.480	37.669	872	9.453	8.307
Totaal	**22.122**	**53.719**	**64.805**	**956**	**11.992**	**10.732**

In de presentatie hierboven betekent een negatief exploitatiesaldo dat er meer opbrengsten zijn dan kosten en dat er dus feitelijk sprake is van een project met een voordelig saldo. Projecten die hierboven met een positief exploitatiesaldo worden gepresenteerd zijn projecten waarvan de kosten hoger zijn dan de opbrengsten. Dit

zijn dus projecten waarvan de verwachting is dat die met een verlies afgesloten zullen worden. Dat verlies is al genomen op grond van de BBV-voorschriften.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar de toelichting op programma 6 en de paragraaf grondbeleid.

Er zijn geen projecten waar tussentijds winst zou moeten worden genomen.

De waardering van de bouwgronden in exploitatie per 31 december 2025 is gebaseerd op geactualiseerde berekeningen en uitkomsten van de door de gemeente uitgevoerde risicoanalyses. Dit is de beste schatting op dit moment die omgeven is door de nodige risico's, aannames en veronderstellingen die jaarlijks worden herzien. Deze herziening kan, mede gezien de huidige onzekere marktomstandigheden, leiden tot een aangepaste waardering van de gronden in exploitatie en de hiermee samenhangende voorziening voor negatieve exploitaties. Dat geldt zowel voor de nog te maken kosten als voor de fasering en de raming van de opbrengsten.

De volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van de schattingen zijn gehanteerd:
- Rentepercentage: 1,0%
- Kostenindexatie: 2026 3,5%, 2027 en 2028 3,0%, 2029 en verder 2,0%
- Opbrengstenindexatie: Op basis van contractuele afspraken maar tot contract volgens 3,5% in 2026, 2,5% in 2027 en 2028 en 2% in 2029 e.v.
- De geplande afzet is gebaseerd op afspraken met ontwikkelende partijen, deels vastgelegd in contracten en deels mondeling overeengekomen.
- Disconteringsvoet: 2% (conform BBV - wordt gebruikt voor de berekening van het netto contante resultaat)

Er zijn geen projecten met een looptijd langer dan de voorgeschreven maximale looptijd van 10 jaar.

Gereed product en handelsgoederen
De boekwaarde betreft te verkopen activa. In de notitie Materiële vaste activa van de commissie BBV staat dat indien een actief daadwerkelijk wordt bestemd voor verkoop, de boekwaarde van dit actief over moet worden geboekt naar de voorraden. Er zijn in 2025 geen nieuwe boekwaarden overgeboekt naar de voorraden.

Het grootste gedeelte van het restant van de boekwaarde betreft Rhijnvreugd 1 tm 6 (€ 1.698.000).
Deze boekwaarde zal in de grondexploitatie Rhijnvreugd ingebracht worden. Naar verwachting zal dit in 2026 gebeuren.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt worden gespecificeerd :

	Balanswaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde per 31-12-2025
Vorderingen op openbare lichamen	38.808	44.522		44.522
Rekening-courant verhoudingen met het Rijk	4.137			
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	515	457		457
Overige vorderingen	38.832	46.894	11.941	34.954
Totaal	**82.292**	**91.874**	**11.941**	**79.933**

De **vorderingen op openbare lichamen** bestaan voor het grootste gedeelte uit vorderingen in het kader van btw (ondernemers-btw en Btw-compensatiefonds) (32,6 mln per 31-12-2024 en € 34,2 mln per 31-12-2025)
De overige vorderingen bestaan uit vorderingen op:

Vorderingen op	31-12-2024	31-12-2025
Gemeenten	4.206	1.919
Gemeenschappelijke regelingen	938	6.275
Ministeries	15	1.262
Overige posten	1.011	825
TOTAAL	6.170	10.281

Ongeveer € 1 mln van de verlaging van de vorderingen op gemeenten wordt veroorzaakt doordat Leiden eerder dan gebruikelijk facturen heeft verzonden aan de regiogemeenten, zodat de betaling daarvan nog in 2025 plaats kon vinden. De reden hiervoor was de vervroegde afsluiting van de administratie in verband met de invoering van een nieuw softwarepakket.
De vordering op **gemeenschappelijke regelingen** per 31-12-2025 betreft voornamelijk een vordering op Holland Rijnland in het kader van jeugdzorg ad € 5,9 mln. Deze vordering is gebaseerd op de meest recente prognose van de bij Holland Rijnland gemaakte kosten voor jeugdzorg. De betaalde voorschotten waren fors hoger.

De **rekening-courant verhoudingen met het Rijk** betreft een rekening-courant verhouding met het Ministerie van Financiën in het kader van het verplicht Schakistbankieren. Op 31-12-2025 waren er geen middelen uitgezet in het kader van het Schatkistbankieren.

De vordering op **ministeries** per 31-12-2025 betreft een vordering op het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in het kader van het project OV Knoop Leiden Centraal Station.

De **rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen** betreft een rekening-courant verhouding met het Nationaal RestauratieFonds (NRF).

De balanswaarde van de **overige vorderingen** bestaat uit:

	31-12-2024	31-12-2025
Debiteuren	22.519	28.297
Belastingdebiteuren	13.198	4.929
Voorziening dubieuze debiteuren	- 1.950	-2.805
Overige posten	5.065	4.532
TOTAAL	38.832	34.953

Debiteuren
Onder de debiteuren vallen ook de bedragen van de belastingaanslagen die de BSGR per 31-12-2025 nog op moet leggen. Per 31-12-2025 is dat een bedrag ad € 5,4 mln. Per 31-12-2024 was dat € 1,8 mln. Zie verder ook de opmerking onder het kopje 'belastingdebiteuren'.
Een andere opvallende vordering per 31-12-2025 is een vordering op Liander ad € 1,4 mln. Dit betreft een compensatie voor een door Liander gehanteerd foutief tarief voor de voedingspunten van de openbare verlichting over de periode 2018-2025.

Belastingdebiteuren
De gemeentelijke belastingen worden geind door de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR). De vordering per 31-12-2025 bestaat uit:
- af te dragen door BSGR aan Leiden € 568.000 (Per 31-12-2024 was dit nog € 3,3 mln) Dit bedrag is op 7 januari 2026 door Leiden ontvangen.
- Door BSGR opgelegde aanslagen die per 31-12-2025 nog niet zijn betaald door de belastingplichtigen. (€ 4,4 mln) Per 31-12-2024 was dit € 9,9 mln. De daling van dit saldo is veroorzaakt, doordat de BSGR de aanslagen gemiddeld eerder in 2025 heeft op kunnen leggen en daardoormeer aanslagen heeft kunnen innen dan in 2024. Daarnaast zijn een aantal aanslagen van objecten met een grote waarde (ziekenhuizen bijv.) nog niet opgelegd per 31-12-2025. Dat waren ze per 31-12-2024 wel.

Overige posten
Onder de overige posten vallen o.a. vorderingen met betrekking tot parkeren en de uitkeringsadministratie.

Schatkistbankieren
Conform de wet FIDO is de gemeente Leiden verplicht om overtollige middelen, boven de doelmatigheidsdrempel, aan te houden in 's Rijks Schatkist. Voor 2025 bedraagt de doelmatigheidsdrempel € 10.482.844 (Regeling schatkistbankieren decentrale overheden).

De middelen die, in het kader van het drempelbedrag, buiten 's Rijks Schatkist zijn gehouden zijn:

Middelen buiten 's Rijks Schatkist	2025
Kwartaal 1	1.124
Kwartaal 2	0
Kwartaal 3	0
Kwartaal 4	680

Bedragen x € 1.000,-

Geconcludeerd kan worden dat over 2025 de doelmatigheidsdrempel niet is overschreden.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Kassaldi	50	53
Banksaldi	2.483	3.377
Totaal	**2.532**	**3.429**

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Van Europese overheidslichamen nog te ontvangen uitkeringen		
Van het Rijk nog te ontvangen uitkeringen	6.521	16.350
Van overige Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen uitkeringen	3.897	2.175
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.671	9.331
Totaal	**19.089**	**27.856**

Voor verschillende projecten is een subsidiebeschikking ontvangen van overheidsorganen. Voor zover er al subsidiabele kosten zijn gemaakt, is een deel van de toegezegde subsidie als opbrengst verantwoord. Het deel van die opbrengst wat hoger is dan een eventueel voorschot wat is ontvangen, is opgenomen onder de overlopende activa.

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitsplitsing Overlopende Activa	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
Geen subsidie					
Totaal Europese overheidslichamen					
FIN Regeling gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	662		878	662	878
SZW Gebundelde uitkering Pw, IOAW, IOAZ en loonkostensubsidies Gebundelde uitkering Pw, IOAW, IOAZ en loonkostensubsidies	111		4	65	49
SZW BBZ (Bijzondere bijstand zelfstandigen 2019)	56		49	54	51
ZonMw MDT UniverCity voor changemakers	15		-15		
SZW Kwijtschelding Kinderopvang	30		6	16	20
BZK Kwijtschelding toeslagenaffaire	107		39	49	98
J&V opvang ontheemden Oekraïne	3.415		11.393	3.415	11.393
J&V Dealbreakers 2023-2024	33		-1	32	
SWZ 2023ESFp20236 - Arbeidstoeleiding PrO HR 23-25			160	160	
I&W Startfase MIRT-Verkenning Oude Lijn	1.474		-192	1.283	
SZW Europees Sociaal Fonds Plus voor het project “Arbeidsmarkttoeleiding AMR Holland Rijnland 24-25”	495		495		989
PZH Veilige Schoolomgeving	47			47	
SZW Europees Sociaal Fonds Plus voor het project “Arbeidstoeleiding PrO-vso Holland Rijnland 25-28”			76		76
VRO Realisatiestimulans			2.681		2.681
SZW Op je plek in de zorg OSA	77		109	70	115
Totaal ministeries	**6.522**		**15.682**	**5.853**	**16.350**
PZH Brugverbinding Poelgeest	560			560	
PZH Onderhoud Molen de Valk	4			4	

Uitsplitsing Overlopende Activa	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
PZH Subsidie R-net centrumroute fase 3-4	2.450			2.450	
PZH G20008 Fietsroute DH-Niels Bohr	124			124	
PZH G20007 Fietscorridor Noordwijk Nagtegaallaan	159			159	
PZH G18015 SRM Fietsparkeren plein Lammenschans	230			230	
PZH S809 Fietsenstalling De Geus	10				10
PZH G21007 Groote Vink velostrada			95		95
PZH D22007/V21004 Verbeteren verkeersveiligheid Houtkwartier	128		286		414
PZH Project Leids Media Fonds	8		8		15
PZH woonblokken W. de Zwijgerlaan	50			50	
PZH Beheer Cronesteyn	36			58	-23
PZH Verticaal kabels en leidingen	6			6	
PZH G23002 Haagsche Schouwweg			38		38
PZH Morssingelblok Vliegende Brigade			20		20
PZH Herinrichting Noordeinde	43		33		76
PZH SPUK Soortenmanagementplan			13		13
PZH Haagweg Blauwe Tramstraat			85		85
PZH Park de Zwijger Vliegende Brigade			94		94
PZH Werninkterrein Vliegende Brigade			49		49
PZH AZC Paardwei			79		79
PZH Langzaam Verkeer Lammenschansweg			493		493
PZH Herinrichting Koepoortsbrug - Jan van Houtkade			512		512
Totaal Provincie Zuid-Holland	**3.808**		**1.805**	**3.641**	**1.970**
MRDH HOV Leiden Leiderdorp	46		22		67
OCW RCE Onderhoud molen De Valk			4		4
ZonMw MDT UniverCity voor changemakers			15		15
HR RGLOL Singelpark Jan van Houtkade	41				41
PZH Biodiversiteit LBSP			78		78
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**87**		**119**		**205**
Totaal provincie Zuid-Holland en overige Nederlandse overheidslichamen	**3.895**		**1.924**	**3.641**	**2.175**

Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

	31-12-2024	31-12-2025
Facilitair grondbeleid	2.007.000	2.620.000
DPRA	3.216.000	2.885.000
Integraal Zorg Akkoord (IZA)	639.000	676.000
Subsidie isolatiemaatregelen eensgezinswoningen Leiden	877.000	554.000
Open Line - Microsoft licenties	364.000	441.000
Subsidie doorontwikkeling Het Gebouw	220.000	
Contributie VNG		225.000

	31-12-2024	31-12-2025
Overige posten > € 200.000	1.350.000	1.930.000
TOTAAL	8.673.000	9.331.000

- Facilitair grondbeleid - Dit betreft verhaalbare kosten in het kader van faciliterend grondbeleid. Zie specificatie onder.
- MIW Impulsregeling klimaatadaptatie (DPRA Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie) - Dit betreft aan regiogemeenten vooruitbetaalde bedragen in het kader van deze subsidieregeling. (Dit bedrag stond per 31-12-2024 niet juist in de jaarrekening. Bedrag was € 1.863.000 en had € 3.216.000 moeten zijn).
- Integraal Zorg Akkoord (IZA) - De gemeente Leiden is centrumgemeente voor het uitvoeren van het Integraal Zorg Akkoord.
  Deze regeling loopt tot en met 2025. De regiogemeenten moeten de kosten van deze regeling in de SISA-bijlage van de jaarrekening 2025 opnemen. In 2026 mag Leiden, als centrumgemeente voor deze regeling, de bedragen dan weer in de SISA-bijlage van Leiden opnemen. Daarom zijn de bedragen die uit zijn gekeerd aan de regiogemeenten per 31-12-2025 als vooruitbetaalde kosten op de balans van Leiden opgenomen. (€ 476.000)
  In 2023 is € 600.000 vooruitbetaald aan Stichting Participe voor sociaal werk in Zuid Holland Noord. Ook deze werkzaamheden komen voort uit het Intergraal Zorg Akkoord en lopen van 1 januari 2024 tot en met 31-12-2026. (€ 200.000 per jaar). Per 31-12-2025 is hiervan nog € 200.000 op de balans als vooruitbetaalde kosten opgenomen.
- Subsidieregeling isolatiemaatregelen eensgezinswoningen Leiden 2023-2027 - Deze subsidieregeling wordt door het Regionaal EnergieLoket (REL) uitgevoerd. Oorspronkelijk kreeg REL een voorschot van Leiden voor de uitvoering van deze regeling. Per 31-12-2024 was hiervan nog € 877.000 niet besteed. In 2025 is deze systematiek aangepast en maakt Leiden een bedrag aan REL over op het moment dat REL aangeeft dat ze het nodig hebben voor de uitvoering van de regeling.
- Open Line - Microsoft licenties - Deze licentie loopt van 1 april tot en met 31 maart van het volgende jaar. Er is daardoor altijd een deel wat vooruitbetaald is.
- Subsidie doorontwikkeling Het Gebouw - Aan stichting BplusC is in 2024 een eenmalige subsidie toegekend voor het verbeteren of doorontwikkelen van bestaande beperkte bibliotheekvoorzieningen. Deze subsidie is in 2025 afgewikkeld.
- Contributie VNG - Dit betreft de contributie voor 2026. De contributie voor 2025 was ook in 2025 betaald.
- Alle overige verschillen zijn kleiner dan € 200.000. Een groot deel hiervan heeft betrekking op softwarelicenties.

De verhaalbare kosten in het kader van faciliterend grondbeleid ad € 2,6 mln bestaan uit:
- € 840.000 Lammenschans
- € 173.000 Monuta
- € 280.000 Watergeuskade
- € 138.000 Sport en tentamencentrum
- € 616.000 Plesmanlaan 100
- € 398.000 Holiday Inn locatie
- € 174.000 Diverse andere projecten (per project < € 100.000)

Het saldo per 31-12-2025 is € 612.000 hoger dan het saldo per 31-12-2024. De mutaties in de individuele projecten zijn:
- Touw € 100.000 lager
- Plesmanlaan 100 € 285.000 hoger
- Holiday Inn locatie € 398.000 hoger
- Overige projecten samen € 30.000 hoger (mutaties per individueel project kleiner dan € 100.000)

3.4.2 Toelichting op de passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Algemene reserve	51.163	39.508
Bestemmingsreserves	227.617	282.508
Gerealiseerd resultaat	24.514	19.724
Totaal	**303.294**	**341.741**

Het verloop in 2025 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven. Zoals gebruikelijk zijn hierin de bestemmingsvoorstellen bij de jaarrekening 2025 nog niet verwerkt.

Toelichting op de mutaties van en over de aard en reden van de reserves:

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Algemene reserve							
Algemene reserve	51.163	7.619	43.788		24.514	39.508	Functie: Bufferfunctie Doel: De concernreserve dient als buffer voor de afdekking van niet-kwalificeerbare risico's en de egalisatie van het exploitatieresultaat. Minimale omvang: gelijk aan benodigd weerstandsvermogen
Totaal Algemene Reserve	**51.163**	**7.619**	**43.788**	**-**	**24.514**	**39.508**	
Bestemmingsreserve							
Reserve publicaties Erfgoed Leiden e.o.	227	-	-			227	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van initiatieven voor publicaties.
Reserve raad	136	105	38			203	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het bekostigen van uitgaven van de Raad voor verkiezingen, opleiding/ begeleiding van nieuwe raadsleden en technische apparatuur voor commissie- en raadsvergaderingen. Maximale omvang: € 150.000
Reserve flankerend beleid	1.395	-	8			1.387	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van het flankerend beleid bij de taken- en efficiencydiscussie; dekken van kosten voor maatregelen die de verlaging van de formatie moeten realiseren en de bijbehorende personeelsomvang.
Bedrijfsvoeringsreserve concern	2.097	1.787	343			3.541	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het egaliseren van resultaten op de bedrijfsvoering ten opzichte van de begroting over meerdere jaren en het oplossen van incidentele knelpunten in de bedrijfsvoering. Maximale omvang: 3,5% van de personele lasten van de ambtelijke organisatie Minimale omvang: 1,0% van de personele lasten van de ambtelijke organisatie
Egalisatiereserve verkiezingen	122	316	3			435	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van verkiezingen.
Reserve parkeren	22.823	6.779	771			28.831	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van parkeervoorzieningen en egaliseren van de exploitatieresultaten over meerdere jaren.
Reserve bereikbaarheids-projecten	5.335	548	937			4.946	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de bereikbaarheidsprojecten.
Reserve asbestsanering	194	106	-			300	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de sanering van asbest in gemeentelijk vastgoed

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Reserve Leefbaarheidsprojecten in de wijken	929	2	275			656	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van onderhoud van kapitaalgoederen en noodzakelijke investeringen in de Nieuwe Beestenmarkt, herinrichting van de Breestraat en de begraafplaats Groenesteeg.
Reserve grondexploitaties	27.496	11.206	7.908	32		30.762	Functie: Bestedingsfunctie Doel: De reserve Grondexploitaties wordt gevoed met positieve saldi bij afsluiten of tussentijds winstnemen van grondexploitaties, het exploitatieresultaat van het erfpachtbedrijf en verkoopopbrengsten van vastgoed en gronden. De reserve Grondexploitaties is de overkoepelende reserve van Grondzaken van waaruit de onderliggende voorzieningen en bestemmingsreserves gevoed kunnen worden. Tevens worden vrijvallende gelden uit de onderliggende voorzieningen en reserves teruggestort in deze reserve om herbestemd te worden.
Reserve bovenwijkse voorzieningen grondbedrijf	100	-	-18			118	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van een extra kwaliteitsimpuls aan de openbare ruimte, aangepast aan het monumentale karakter van de stad (kunstobjecten, e.d.). Jaarlijks wordt bij Vermogensbeheer Grondexploitaties een voorstel meegenomen voor de te honoreren objecten.
Reserve afkoop administratiekosten Erfpacht	177	-	177			0	Functie: Inkomensfunctie Doel: Het financieren van de administratiekosten van de in erfpacht uitgegeven gronden door jaarlijkse vrijval van een deel van de betaalde afkoopsommen voor administratiekosten.
Egalisatiereserve inkomsten bouwleges	12.766	3.260	339			15.687	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het bekostigen van niet geraamde incidentele uitgaven voor de optimalisatie van de omgevingsvergunningverlening (onderdeel bouwactiviteiten) en het tegengaan van fluctuaties in de tariefstelling.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Reserve Leids Uitvoeringsprogramma Bodem en Ondergrond	2.524	-	336			2.188	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van sanering bij projecten waarbij bodemverontreiniging wordt aangetroffen.
Reserve risico's projecten in uitvoering	6.171	141	955			5.357	Functie: Bufferfunctie Doel: Het dekken van algemene- en projectspecifieke risico's binnen grondexploitaties in uitvoering (BIE).
Reserve combinatiefuncties	169	-	-			169	Functie: Egalisatiefunctie Doel: In het kader van de rijksregeling Impuls Brede Scholen Sport en Cultuur ontvangt de gemeente een bijdrage voor het realiseren van combinatiefuncties in het onderwijs en de sectoren sport en cultuur.
Reserve onderwijshuisvesting	460	-	55			405	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van beleid en uitvoering van onderwijshuisvesting
Reserve aankopen kunst Museum de Lakenhal	98	56	-			154	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Aankopen kunst voor museum De Lakenhal middels door de gemeente beschikbaar gestelde gelden.
Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal	89	325	-			414	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het egaliseren van resultaten op de bedrijfsvoering en afgesloten projecten over meerdere jaren en oplossen van incidentele knelpunten in de bedrijfsvoering. Maximale omvang: 15% van de totale exploitatielasten voor de periode 2019-2026.
Reserve exploitatie De Nobel	172	-	9			163	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de jaarlijkse bijdrage aan de exploitatie van muziekcentrum De Nobel.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Reserve sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen	1.415	-	432			983	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van aanvullingen op de beschikbare sociaal-maatschappelijke voorzieningen.
Bedrijfsreserve DZB-Leiden WSW	4.448	2.330	565			6.213	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het egaliseren van de jaarlijkse schommelingen in de bedrijfsvoeringkosten van de DZB en oplossen van knelpunten in de exploitatie.
Reserve GSB-middelen ISV/EZ	1.227	-	12			1.215	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het realiseren van prestatieafspraken in het kader van het grotestedenbeleid (GSB) met het Rijk. De volgende projecten worden bekostigd: verbeterplan bomen, gebiedsvisies en gevelsanering.
Reserve zachte landing WSW/DZB	924	-	33			891	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de herstructurering DZB.
Reserve bedrijfsvoering plankosten	2.689	4.658	1.268			6.079	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het dekken van de plankosten van projecten in de definitiefase en het egaliseren van fluctuaties in de exploitatie als gevolg van de plankostensystematiek.
Reserve exploitatie Oppenheimstraat	100	-	100			0	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het bekostigen van de jaarlijkse bijdrage aan de exploitatie van de Oppenheimstraat.
Reserve rekenkamer	132	-	66			66	Functie: Egalisatiefuntie Doel: Het financieren van de uitgaven voor onderzoek en de mogelijkheid tot extra onderzoek. Maximale omvang: € 80.000 (besloten bij Kadernota 2025)
Reserve bedrijfsvoering Erfgoed Leiden en omstreken	1.310	-	361			949	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Het egaliseren van jaarlijkse schommelingen in de bedrijfsvoeringskosten van Erfgoed Leiden en omstreken. Maximale omvang: 10% van de begrote exploitatielasten
Reserve Sociaal Domein	45.862	10.404	8.905			47.361	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het dekken van bijsturingsmaatregelen die (op termijn) leiden tot kostenreductie en opvangen van tekorten en overschotten in het sociaal domein.
Reserve Informatisering	68	-	-			68	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de digitalisering van werkprocessen, ontwikkelen van informatiebeleid en vernieuwen van de gemeentelijke website.
Reserve programma binnenstad	308	-	107			201	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van projecten voor een economisch vitale binnenstad

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Reserve stedelijke ontwikkeling	347	-	30			317	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van investeringsinitiatieven in de stad.
Reserve afschrijvingen investeringen	39.302	19.217	6.513	829		51.177	Functie: Financieringsfunctie Doel: Het dekken van de jaarlijkse kapitaallasten vanuit incidentele middelen.
Reserve economische impulsen en Kennisstad	308	3.200	273			3.235	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van impulsen voor duurzame, economische ontwikkelingen en initiatieven in de stad.
Reserve budgetoverheveling	13.102	14.970	12.428			15.644	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het faciliteren van budgetoverhevelingen.
Bestemmingsreserve frictiekosten ID/WIW-banen	176	-	6			170	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het dekken van kosten die gemoeid zijn met een raadsbesluit dat geleid heeft tot 'geen gedwongen ontslagen WIWmedewerkers'
Reserve sportstimulering	226	-	-			226	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van een sportstimuleringsfonds voor een betere uitvoering van de Leidse sportvisie onder nader vast te stellen voorwaarden van cofinanciering met inzet private middelen.
Reserve herontwikkeling Stationsgebied eo	3.490	-	-			3.490	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de uitvoering masterplan Stationsgebied
Reserve restauratie collectie De Lakenhal	43	-	2			41	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de restauratie van collectie van Museum De Lakenhal.
Reserve Molen de Valk / Erfgoed Leiden	20	-	-			20	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van de salarislasten van een derde molenaar bij molen de Valk
Reserve Duurzame Stad	3.018	2.166	162			5.022	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het bekostigen van investeringen en uitgaven die om doelstellingen te realiseren op het gebied van verstedelijking, duurzame mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiverse vergroening en circulaire economie en afval.
Reserve projecten en tentoonstelling Museum de Lakenhal	79	203	-			282	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Meerjarig beschikbaar houden van gemeentelijke middelen voor meerjarige projecten en tentoonstellingen van Museum de Lakenhal Maximale omvang: € 600.000
Reserve regionale verkeers- en milieukaart	334	74	-			408	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Alle regionale verkeers- en milieukaart (RVMK) taken zijn belegd bij de gemeente Leiden. Zoals afgesproken met de regiogemeenten in de dienstverleningsovereenkomst wordt een reserve RVMK gevormd. Hiermee kunnen eventuele risico's worden gedekt.
Reserve Bomenfonds	383	40	133			290	Functie: Bestedingsfunctie Doel: De versterking van het bomenbestand van Leiden.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
Reserve beheerkosten	0	-	-			0	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Instellen centraal budget (reserve) voor stijging van beheerkosten als gevolg van klimaatadaptieve maatregelen en vergroening bij projecten.
Reserve specialistische voorzieningen maatschappelijke zorg	1.440	150	-			1.590	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Egaliseren van verschillen tussen begrote en gerealiseerde lasten voor specialistische voorzieningen Maatschappelijke Zorg die in afzonderlijke boekjaren ontstaan, conform de Samenwerkingsovereenkomst Maatschappelijke zorg (MZ) 2023 Holland Maximale omvang: 10% van het jaarlijkse budget voor de specialistische voorzieningen en de uitvoeringskosten.
Reserve Oekraïne asielzoekers statushouders	17.857	4.244	11.755			10.346	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het egaliseren van verschillen tussen de lasten en de (rijks)baten
Reserve maatschappelijke zorg Leidse Regio	1.161	-	55			1.106	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Egaliseren van verschillen tussen het Leidse aandeel van de begrote en gerealiseerde lasten voor Maatschappelijke Zorg binnen de Leidse Regio die in afzonderlijke boekjaren ontstaan, conform de Samenwerkingsovereenkomst Maatschappelijke Zorg 2023 Leidse regio.
Reserve OV Knoop Leiden CS	0	23.938	1.099			22.839	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Dekking van de investeringsambities OV knoop Leiden Centraal station.
Reserve egalisatie kapitaallasten centrumregeling	2.153	109	194			2.068	Functie: Egalisatiefunctie Doel: Egaliseren van verschillen tussen begrote en gerealiseerde kapitaallasten die in afzonderlijke boekjaren ontstaan binnen de centrumregeling bedrijfsvoering.
Reserve risicobijdrage centrumregeling	241	-	-			241	Functie: Bestedingsfunctie Doel: Het beschikbaar houden van het in een boekjaar niet bestede deel van de risicobijdrage van partnergemeenten voor de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening aan deze partnergemeenten.
Reserve bedrijfsvoering centrumregeling	1.793	3.258	1.204			3.847	Functie: Egalisatie- en bestedings-/bestemmingsfunctie De Bedrijfsvoeringsreserve Centrumregeling heeft als functie het opvangen van jaarlijkse fluctuaties (egalisatiefunctie) en knelpunten in de bedrijfsvoering voor de werkzaamheden die binnen de centrumregeling vallen. Daarnaast kan de reserve worden ingezet voor het ontwikkelen van innovaties en aanpassingen in de bedrijfsvoering, voor zover die ten goede komen aan de dienstverlening in het kader van de centrumregeling.
Reserve instandhouding molens	180	-	-			180	Functie: Bestedingsreserve Doel: Het in stand houden van molens Voeding: Incidentele dotatie van € 180.000 in verband met compensatie project Ypenburgbocht voor de instandhouding van de molen Helder en de Maredijkmolen.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ivm afschrijving op activa	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Functie, doel en minimale/maximale omvang
							Besteding: Dekking voor de kosten van het onderhoud van de draaigevoelige onderdelen
Totaal Bestemmingsreserves	**227.616**	**113.592**	**57.839**	**861**	**-**	**282.508**	
Totaal Reserves	**278.779**	**121.211**	**101.627**	**861**	**24.514**	**322.016**	

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2025 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Toelichting op de mutaties binnen, en over de aard en reden van de voorzieningen:

Prg.	Naam Voorziening	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-2025	Doel
Egalisatievoorzieningen							
5	Voorziening groot onderhoud riolering	903	737	166		1.474	Spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen rioleringen, overeenkomstig regelgeving in het BBV.
5	Voorziening waterkwaliteit	631	312	197		746	Egalisatie van de kosten van onderhoudsachterstand en voor het op orde houden van de waterkwaliteit voor die onderdelen die groot onderhoud nodig hebben, waarvan de omvang jaarlijks niet gelijk is.
5	Voorziening groot onderhoud kunstwerken	1.617	1.662	1.925		1.354	Egalisatie van de kosten van onderhoudsachterstand en voor het op orde houden van de kunstwerken voor die onderdelen die groot onderhoud nodig hebben, waarvan de omvang jaarlijks niet gelijk is.
5	Voorziening groot onderhoud walmuren en beschoeiing	835	397	1		1.231	Egalisatie van de kosten van onderhoudsachterstand en voor het op orde houden van walmuren en beschoeiingen voor die onderdelen die groot onderhoud nodig hebben, waarvan de omvang jaarlijks niet gelijk is.
5	Voorziening groot onderhoud wegen	1.035	2.778	2.614		1.199	Egalisatie van de kosten van onderhoudsachterstand en voor het op orde houden van de wegen voor die onderdelen die groot onderhoud nodig hebben, waarvan de omvang jaarlijks niet gelijk is.
5	Voorziening groot onderhoud gemalen	114	101	36		179	Egalisatie van de kosten voor het groot onderhoud van de gemalen
6	Voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed	8.183	3.225	2.760		8.648	Egalisatie van de kosten voor (groot)onderhoud van gemeentelijk vastgoed
8	Voorziening groot onderhoud lakenhal	685	83	0		768	Egalisatie van de kosten voor onderhoud van Museum de Lakenhal en voorzien in dekking voor meerjarige uitgaven in beveiligingssysteem en -apparatuur.
8	Voorziening groot onderhoud sportaccommodaties	3.540	1.781	708		4.613	Egalisate van kosten van het groot onderhoud aan de sportaccomodaties die in het eigendom zijn van de gemeente Leiden.
AD	Voorziening onderhoud gebouwen DZB	768	41	472		337	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud gebruikersdeel van de bedrijfspanden aan Le Pooleweg 6 en 11 en Nachtegaallaan 41-43.
Totaal Egalisatievoorzieningen		**18.311**	**11.117**	**8.879**	**-**	**20.549**	
Voorzieningen van derden verkregen middelen							
5	Voorziening boomregeling wijk	3.164	154	72	70	3.176	Egalisatie van de kosten voor het duurzaam in stand houden van bepaalde monumentale, bijzondere of waardevolle bomen, boomgroepen of houtopstand en dergelijke.
5	Egalisatievoorziening riolering	0	356	0		356	Egaliseren van de saldi van de exploitatie van de gemeentelijke riolering zodat de middels de rioolheffing ontvangen middelen beschikbaar blijven voor het in stand houden van de gemeentelijke riolering.
5	Voorziening inzameling en verwerking huishoudelijk afval	887	204	0		1.091	Egaliseren van de saldi van de exploitatie van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval middels de afvalstoffenheffing ontvangen zodat de middelen beschikbaar blijven voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval

Prg.	Naam Voorziening	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-2025	Doel
8	Voorziening bijdrage derden Museum De Lakenhal	857	21	56		822	Het uitvoeren van geoormerkte activiteiten in Museum De Lakenhal middels door derden beschikbaar gestelde gelden.
AD	Voorziening van derden verkregen middelen	76	2	78	0	0	Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en die nog niet als opbrengst verantwoord kunnen worden, moeten conform artikel 44 lid 2 van de BBV in een voorziening worden gestort.
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen		**4.984**	**737**	**206**	**70**	**5.445**	

Prg.	Naam Voorziening	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-2025	Doel
Voorzieningen toekomstige verplichtingen							
1	Voorziening pensioenen wethouders	6.844	2.147	245	0	8.746	Voorziening om de toekomstige pensioen verplichtingen van (oud)-wethouders af te dekken.
1	Voorziening wachtgeld oud wethouders	242	102	117	0	227	Voorziening om de toekomstige wachtgeldverplichtingen van (oud)wethouders af te dekken.
2	Voorziening veiligheidsbeleid	2	0	0	2	0	Egalisatie van kosten programma veiligheid, camera toezicht en tussentijdse evaluatie veiligheidsprogramma.
6	Voorziening negatieve grondexploitaties	6.723	288	0	0	7.011	Voorziening om verwachte verliezen van grondexploitaties op te vangen.
9	Voorziening huisvesting statushouders	2.061	199	0		2.260	Het bekostigen van extra (tijdelijke) woningen voor vergunninghouders en/of bijzondere doelgroepen.
9	Voorziening transitievergoeding DZB-personeel	0	314	0		314	Voorziening om toekomstige kosten RVU (2026-2027) te dekken
AD	Voorziening spaarverlof	0	767	0		767	Egalisatie van de kosten die voortvloeien uit geregistreerd spaarverlof
AD	Voorziening loga-gelden	93	0	0		93	Egalisatie van de kosten die voortvloeien uit spaarcontracten met personeel voor verlofrecht en dergelijke (voorheen M&B).
Totaal voorzieningen toekomstige verplichtingen		**15.965**	**3.817**	**362**	**2**	**19.418**	
Voorzieningen ter dekking van risico's							
10	Voorziening Stadsbank Schuldbemiddeling	157	110	2	265	0	Voorziening van de Stadsbank voor het bekorten van de Schuldbemiddelingstrajecten
Totaal voorzieningen ter dekking van risico's		**157**	**110**	**2**	**265**	**0**	
Totaal voorzieningen		**39.417**	**15.781**	**9.449**	**337**	**45.412**	

Voorziening negatieve grondexploitaties
Voor een aantal grondexploitaties is een voorziening getroffen voor het verwachte negatieve resultaat van de betreffende projecten. Met de getroffen voorziening wordt de boekwaarde verlaagd. Voor zover de voorziening hoger is dan de boekwaarde wordt het hogere bedrag van de voorziening onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen gepresenteerd. Deze beoordeling vind per individuele grondexploitatie plaats. Totaal wordt € 7.011.000 per 31-12-2025 onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen gepresenteerd (per 31-12-2024 was dit € 6.723.000).

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt (de stand van de leningenportefeuille is nader gespecificeerd in de paragraaf Financiering):

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Onderhandse leningen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	435.318	410.274
- binnenlandse bedrijven	3	3
- openbare lichamen	107.000	102.250
- binnenl.pens./verz.inst.	57.500	54.583
	599.821	**567.110**
Door derden belegde gelden	122	129
Waarborgsommen	1.240	1.242
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	63.288	61.593
Totaal	**664.471**	**630.074**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2025:

	Saldo 31-12-2024	Vermeer - deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2025	Rentelast 2025
Onderhandse leningen	599.821		32.711	567.110	7.773
Door derden belegde gelden	122	6		129	6
Waarborgsommen	1.240	4	1	1.242	
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	63.288		1.695	61.593	
Totaal	**664.471**	**10**	**34.407**	**630.074**	**7.779**

Onderhandse leningen
Gedurende 2025 zijn geen nieuwe langelopende leningen afgesloten. De aflossingen betreffen reguliere, contractueel afgesproken, aflossingen op lopende leningen.

Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
De raad heeft, met het vaststellen van het raadsvoorstel bij Programmabegroting 2025-2028, besloten over te gaan tot een stelselwijziging ten aanzien van de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De ontvangen afkoopsommen erfpacht worden vanaf de jaarrekening 2024 verantwoordt als een vaste schuld op de balans. Over 2025 is € 1,7 miljoen van de afkoopsommen vrijgevallen ten gunste van het resultaat op erfpacht.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	57.263	128.036
Overlopende passiva	84.443	90.627
Totaal	**141.706**	**218.664**

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd :

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Overige kasgeldleningen		70.000
Bank- en girosaldi	1.255	20.120
Overige schulden	56.007	37.916
Totaal	**57.263**	**128.036**

Overige kasgeldleningen
In 2025 was het nodig om kasgeld aan te trekken. In december 2025 is € 70 miljoen aan kasgeld aangetrokken.

De post 'Overige schulden' bestaat per 31-12-2025 uit:

- Crediteuren € 4 mln
- Nog te betalen kosten € 34 mln

Ten opzichte van 2024 is de post crediteuren met ongeveer € 24 mln gedaald. De post nog te betalen posten is met ongeveer € 6 mln gestegen. Deze opvallende mutatie t.o v. 31-12-2024 wordt veroorzaakt door de invoering van een nieuw financieel softwarepakket per 1-1-2026. Om dat soepel te laten verlopen is medio december gestopt met het inbrengen van inkomende facturen in het oude softwarepakket. Aan onze leveranciers is gevraagd om daar waar dat kan vroegtijdig te factureren. Gelijktijdig is besloten om de facturen die nog in het oude softwarepakket opgenomen waren, voor 31-12-2025 te betalen. Facturen die na medio december 2025 binnen zijn gekomen en betrekking hadden op 2025 zijn als nog te betalen op de balans openomen. Door deze oorzaken is de afname van de post crediteuren fors groter dan de toename van de post nog te betalen kosten.
De post 'nog te betalen kosten' bevat per 31-12-2025 als belangrijkste posten:

- Wet Maatschappelijke Opvang (WMO) € 4,3 mln (per 31-12-2024 € 4,4 mln)
- Rente langlopende geldleningen € 3,1 mln (per 31-12-2024 € 3,3 mln)
- Algemene uitkering € 3,3 mln (per 31-12-2024 € 2,3 mln)
- Maatschappelijke zorg € 1,3 mln.
  € 0,8 mln. Beschermd wonen Leidse regio; gedeclareerd door Leidse regiogemeenten
  € 0,5 mln. Saldo Specialistische maatschappelijke zorg 2025; wordt uitgekeerd aan de Holland Rijnland regiogemeenten.
- 2 Facturen van Van der Werff Infra (€ 1,3 mln)
  € 0,8 mln Termijn 6 Wijkvernieuwing Gasthuiswijk fase 2
  € 0,5 mln Termijn 11 Professorenwijk Oost fase 2
- Alle andere bedragen zijn kleiner dan € 1 mln.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	14.846	16.750
- De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	62.499	66.461
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaar komen	7.100	7.416
Totaal	**84.445**	**90.628**

De in de balans opgenomen verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen bevat als grootste posten:

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Nog te betalen ingehouden loonheffing	11.310	12.606
Gelden van derden in beheer bij de stadsbank in het kader van budgetbeheer	991	928
Nog te betalen pensioenpremies	2.262	2.370
Overige posten	283	846
Totaal	**14.846**	**16.750**

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
Ontvangen voorschotten overige overheden	8				8
Vooruitontvangen Subsidies Provincie:	12.183	82	9.495	3.616	6.222
Vooruitontvangen van diverse ministeries	49.908	1.161	102.064	112.611	59.294
Vooruitontvangen van overige overheidsinstanties	398		1.252	1.791	937
Totaal	**62.497**	**1.243**	**112.811**	**118.018**	**66.461**

De in de balans opgenomen vooruit ontvangen voorschotbedragen van diverse Ministeries en Provincie kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
J&V ondermijning dealbrekers 2023-2024	8				8
Ontvangen voorschotten overige overheden	**8**				**8**
PZH Onderhoud Molen De Valk (incl. draaipremie) 2020-2025 DOS-2019-0009001			4	4	
PZH Economie071 Rhijnvreugd DOS-2021-0002872	209				209
PZH Knelpuntenpost Bizetpad	200				200
PZH Leidse Ring Noord DOS-2021-0007963	2.714		5.549	2.905	70
PZH LRN R-net Leiden-Katwijk	8.739		3.192		5.547
PZH project Leids Media Fonds			30	30	
PZH Laat digitalisering voor je werken	29	82		53	
PZH Biodiversiteit LBSP	23		43	20	
PZH Toegankelijkheid 14 haltes	32				32
PZH Knelpuntenpot Corantijnstraat	144		194	50	
PZH klim adapt maatr Gasthuiswijk	80				80
PZH Morssingelblok Vliegende Brigade	13		13		
PZH Oprichtingsplan Ondernemersver			8	8	
PZH Soortenmanagementplan			304	304	
PZH Vondelkwartier Vliegende Brigade			46	69	23
PZH Singelpark Circulair (230)				21	21
PZH Knelpuntenpot Bakkerij (231)				40	40
PZH Park de Zwijger Vliegende Brigade			56	56	
PZH Werninkterrein Vliegende Brigade			56	56	
Vooruitontvangen Subsidies Provincie:	**12.183**	**82**	**9.495**	**3.616**	**6.222**
VWS SPUK BTW	328	330	1.474	1.973	497
MOCW Onderwijsachterstandenbeleid	1.278		3.402	3.609	1.485
SZW Overbr zelfstandig ondernemen TOZO			-150		150
VWS Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)					
RCI Instandhoudingssubsidie Molen De Valk Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM)	10		15	5	
BZK Besluit en regeling Woningbouwimpuls 2020 Woningbouwimpuls Lammenschansstrip	6.120		504		5.616
OCW Regionale meld- en coördinatiefunctie 2021-2024			1.293	1.293	
OCW Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2021-2024			1.224	1.224	
SZW Gebundelde uitkering Pw, IOAW, IOAZ en loonkostensubsidies Gebundelde uitkering Pw, IOAW, IOAZ en loonkostensubsidies			65.351	65.351	
RON Regeling Schone Lucht Akkoord (SLA) SPUKSLA-21-01264551	29		29		

	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
VWS Lokale Preventieaanpakken - Preventieakkoorden	69				69
MIW Impulsregeling klimaatadaptatie (DPRA Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie)	3.216		330		2.886
OCW NPOnderwijs	110		110		
ZonMw MDT UniverCity	9		-209	-218	
BZK Besluit en regeling Woningbouwimpuls 2020 Woningbouwimpuls De Zwijger	3.693				3.693
RON Huisvesting aandachtsgroepen Energiepark	250	250		250	250
RON Huisvesting aandachtsgroepen Gooimrlaan	25				25
SZW Wet inburgering 2021	2.709	282	2.400	2.626	2.653
BZK Energiearmoede	1.330		474		856
J&V Opvang ontheemden Oekraïne			2.928	6.163	3.235
MIW Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	165		108		57
OCW Implus jongerencultuur					
SZW Voorlopige uitkering Onderwijsroute 2022	190	144	92	111	65
VROM RHA 2022 Gooimeerlaan 25	10				10
OCW Tijdelijk onderwijshuisvesting ontheemden	46	46			
VROM RHA 2022 TrienSemlerstraat	35		35		
J&V Aanpak radicalisering 2023-2026	91		120	131	102
BZK Infopunt digitale overheid			115	115	
VWS Randvoorwaarden jeugdhulp	48		979	979	48
KE RON MWh IJsbaan en De Vliet SDE++			1	1	
KE RON MWh Indoor Sportcentrum SDE++			6	6	
EZK CDOKE capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energie	827		5.109	6.409	2.127
VWS SPUK Versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (SPUK BREED)	272		1.707	1.889	454
VROM Lokale Aanpak Isolatie 2023-2026	1.247		1.190		57
VWS SPUK MEOZ	308		308		
OCW SPUK Lokale bibliotheekvoorzieningen	440		440		
VWS SPUK IZA	4.529		4.138	4.214	4.605
BZK SPUK Gebiedsbudget Stationsplein	1.669				1.669
BZK SPUK Gebiedsbudget Groene Hartlijn fase 2	558		558		
BZK Start bouwimpuls	6.223		3.776		2.447
IenW SPUK Woningbouw op korte termijn	4.856				4.856
RON SPUK Schone Lucht Akkoord	4		4		
VWS SPUK NBKJ			486	486	
OCW SPUK Impuls Jongeren en Talent	211		209		2
J&V Preventie met gezag	173		430	500	243
IenW SPUK Mobiliteit Groenoord	114				114

	Saldo 31-12-2024	Terugbetalingen	Bestedingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
IenW SPUK Mobiliteit Vondellaan-Oost	332				332
IenW SPUK Mobiliteit Parmentierweg	1.994				1.994
DUMAVA	2.361	69		1.626	3.918
IenW SPUK Schoon en Emissieloos Bouwen				83	83
OCW Waarderen Vanuit Het Levend Geheugen	25			27	52
VROM Lokale Aanpak Isolatie 2024-2027	2.782				2.782
IenW Spuk bodem 2024	170			157	327
EZK SPUK impulsaanpak winkelgebieden	373		15		358
PZH SPUK Soortenmanagementplan			54	54	
IenW SPUK Schoon en Emissieloos Bouwen Professorenwijk			317	318	1
IenW SPUK Schoon en Emissieloos Bouwen Gasthuiswijk			15	357	342
VROM Lokale Aanpak Isolatie 2025-2028		40		1.636	1.596
VWS SPUK Cliëntondersteuning			34	50	16
IenW SPUK verkeersveiligheid				367	367
RVO SDE Zwembad de Zijl (238)					
VROM RHA 2025 Titus Brandsmaln				270	270
VROM RHA 2025 Energiepark				486	486
JenV SPUK Doorstroomlocaties				82	82
BZK Besluit en regeling Woningbouwimpuls 2020 Woningbouwimpuls Energiepark				3.000	3.000
BZK Inrichten Overheidsbrede Loketten			75	75	
VROM RHA 2025 Zoeterwoudseweg				4.073	4.073
VROM RHA 2025 Rijn- en Schiekade				171	171
OCW Volwaseneducatie	543		2.433	2.520	630
MJV Versterking aanpak ondermijning					
JenV Begeleiden van ex-gedetineerden	135		135	142	142
Vooruitontvangen van diverse ministeries	**49.908**	**1.161**	**102.064**	**112.611**	**59.294**
HR Capaciteit Beleidsagenda Jeugd	224		57		167
VNG Pilot Uitvoeringskracht en arbeidsmarktkrapte	67		170	103	
ZonMw Ontwikkeling en versterking reg smw structuur IZA			537	749	212
ZonMW Jongerenkracht Verankerd MDT				270	270
ZonMW MDT UniverCity			209	219	10
RIEC Dealbreakers 2025			279	366	87
Diverse gemeenten - kopgroep beheer	108			83	191
Vooruitontvangen van overige overheden	**399**		**1.252**	**1.790**	**937**

Specificatie overige vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Vooruitontvangen bedragen in het kader van facilitair grondbeleid	3.504	3.535
Parkeervergunningen	2.323	2.375
Vooruitgefactureerde erfpachtcanons	781	1.026
Overige posten	492	480
Totaal	**7.100**	**7.416**

Het BBV bepaald dat de vooruitontvangen bedragen in het kader van facilitair grondbeleid moeten worden opgenomen onder de overige vooruitontvangen bedragen. Hieronder wordt dit bedrag naar locatie gespecificeerd, waarbij bedragen kleiner dan € 100.000 onder de overige posten zijn opgenomen.

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Verbouw en uitbreiding museum Naturalis (Stg Naturalis Biodiversity Center)	201	110
Hoge Rijndijk 5 (GCCF)	154	147
Schipholweg 66-128 (OC Schipholweg)	49	247
Bijdr geb ontwikkeling (Stg werk jong)		102
Mercedes/IJshal locatie	125	125
Werninkterrein 2.0 (Kadeaanderijn BV)	1.550	1.323
STEO - De Geus	132	68
Lammenschansstrip	1.126	976
Overige posten	167	439
Totaal	**3.504**	**3.535**

3.4.3 Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen

Het onder de balans opgenomen bedrag voor verstrekte borgstellingen bestaat uit de volgende borgstellingen:

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	Schuldrestant
			1-1-2025	31-12-2025
Directe borgstellingen				
Verstrekte leningen NRF	3.910	100%	771	623
Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden	1.134	100%	277	213
Stichting Sportpark Haarlemmerweg Leiden	153	19%	61	46
DUWO	3.040	100%	896	735
Stichting Huisvesting Werkende Jongeren	42.184	100%	22.596	21.160
Stichting Universitaire Woonwijk Boerhaave	53.586	100%	44.503	42.856
Stichting Werk en Onderneming	2.212	100%	1.022	929
Marente	1.014	100%	257	173
Stichting RK Zorgcentrum Roomburgh	6.580	100%	2.178	1.936
Stichting St. Jacobshof	7.130	100%	4.991	4.753
Totaal directe borgstellingen	120.943		77.552	73.424
Waarborgfonds Sociale Woningbouw				
DUWO	560.806	Achtervang	130.467	162.630
Stichting Portaal	1.040.421	Achtervang	411.325	436.304
Woningbouwvereniging De Sleutels	363.455	Achtervang	261.282	288.206
Woningstichting Ons Doel	87.283	Achtervang	72.403	84.588
Woonzorg Nederland	659.709	Achtervang	412	527
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw	2.711.674	Achtervang	875.889	972.255
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)	252.000	Achtervang	252.000	237.000
Totaal dir. borgstellingen + Waarborgfondsen	3.084.617		1.205.441	1.282.679

Bedragen x € 1.000,-

Rechtstreekse borgstelling door de gemeente (per 31 december 2025: € 73.424.000):
De gemeente heeft de mogelijkheid om borg te staan voor de betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen die binnen het grondgebied van de gemeente actief zijn. De gemeenteraad heeft hierin echter een terughoudend beleid vastgesteld in de Verordening gemeentegaranties(RV24.0004).

DUWO is een toegelaten instelling en organiseert de borgstellingen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Vanuit het verleden heeft de gemeente Leiden echter nog een aantal leningen direct gewaarborgd. Sinds 2007 moeten deze leningen worden geherfinancierd door het WSW. Als gevolg hiervan loopt deze borging door de gemeente Leiden geleidelijk af.

In 2025 zijn twee besluiten genomen over een nieuwe borgstellingen:
- Besloten is om de borgstelling, ten gunste van de Stichting Huisvesting Werkende Jongeren, te verhogen met € 34.655.000. Voor een deel van dit bedrag, ad € 5.200.000, is in 2025 is een akte van borgstelling ondertekend. De lening zal in 2026 daadwerkelijk verstrekt gaan worden.
- Besloten is om de borgstelling, ten gunste van de Stichting Werk en Onderneming, te verhogen met € 5.221.460. In 2025 is geen akte van borgstelling ondertekend. Er is door de bank ook nog geen lening verstrekt.

In 2013 heeft het College van Burgemeester en Wethouders een positief besluit genomen op het verstrekken van een borgstelling ten gunste van De Meelfabriek CV (renovatie en verbouw van het meelmagazijn) voor een bedrag van € 500.000. De akte van borgstelling is echter nooit ondertekend.

Garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (per 31 december 2025: € 972.255.000):
Binnen het grondgebied van de gemeente Leiden is een aantal toegelaten instellingen actief dat vanaf december 2007 borging van leningen laat lopen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW biedt corporaties de mogelijkheid om leningen aan te trekken tegen een lagere rente. Borgstelling door het WSW is echter alleen mogelijk als de Rijksoverheid en de gemeenten een minimaal garantieniveau van het WSW garanderen. Dit heet de achtervang. De achtervang biedt financiers zekerheid, waardoor het rendement voor de financiers volledig gegarandeerd is. De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen:
- Primaire zekerheid: de financiële middelen van de corporatie.
  De financiële positie van de corporatie vormt de eerste zekerheid. Het WSW stelt eisen aan de kredietwaardigheid van (aspirant-) deelnemers.
- Secundaire zekerheid: het garantievermogen van het WSW.
  Als corporaties hun rente- en aflossingsverplichtingen niet nakomen, dan kan de financier het WSW aanspreken. Hiertoe beschikt het WSW over een borgstellingsreserve. Als de borgstellingsreserve van het WSW onder een bepaald garantieniveau komt of dreigt te komen, dan heeft het WSW de plicht obligo's op te vragen bij de corporaties. De obligo is een financiële bijdrage die de corporatie verschuldigd is op basis van een overeenkomst tussen de corporatie en het WSW. Het garantievermogen bestaat dus uit de borgstellingsreserve van het WSW plus de obligoverplichting. Als een financier het WSW aanspreekt, en het WSW betaalt voor een corporatie, dan krijgt het WSW een vordering op de desbetreffende deelnemer (regresrecht). De deelnemende corporatie heeft onroerende zaken in onderpand gegeven bij het WSW. De corporatie heeft zich verplicht deze onroerende zaken vrij van hypotheek te houden, en er op eerste verzoek van het WSW een hypotheekrecht op te vestigen voor het WSW. Daarnaast kan het WSW ook een aanspraak doen op het overige bezit. Zo wordt de schade bij het WSW zo veel mogelijk beperkt.
- Tertiaire zekerheid: Rijksoverheid en gemeenten.
  De achtervangpositie van Rijk en gemeenten vormt de derde zekerheid. Indien, na het opvragen van de obligo's en het uitoefenen van het regresrecht, het WSW nog steeds niet kan voldoen aan de verplichting, dan moeten de Rijkoverheid en de gemeenten renteloze leningen aan het WSW verstrekken. Dit is geregeld in de achtervangovereenkomsten die het WSW heeft met de gemeenten en de Rijksoverheid. In het geval dat de achtervangers op hun achtervangpositie worden aangesproken, neemt de Rijkoverheid 50% voor haar rekening neemt en de overige 50% van de leningen moet door gemeenten worden verstrekt. De tertiaire zekerheid is voor de gemeente Leiden nog nooit ingeroepen.

Garantstelling via het Waarborgfonds Eigen Woningen (per 31 december 2025: € 237.000.000)
Naast de 100% garantstellingen en de achtervang bij de door het WSW verstrekte garantstellingen, heeft de gemeente Leiden ook een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW), beter bekend als Nationale Hypotheekgarantie.

De achtervangfunctie bij het WEW bestaat voor verstrekte garanties tot en met 2010 uit een achtervangovereenkomst tussen het WEW en de Rijksoverheid en (standaard) achtervangovereenkomsten tussen het WEW en alle gemeenten. Op basis van deze overeenkomsten kan het WEW bij dreigende liquiditeitstekorten een beroep doen op achtergestelde, renteloze leningen door het Rijk (50%) en door de gemeenten (50%). Deze achtervangfunctie kan door het WEW worden aangesproken indien het fondsvermogen kleiner is dan anderhalf maal het gemiddeld verliesniveau. Per 1 januari 2011 is deze achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuw af te geven hypotheekgaranties vervallen en is sprake van

een volledige achtervang door het Rijk. Gemeenten kunnen dus niet worden aangesproken op de risico's die voortvloeien uit hypotheekgaranties die zijn verstrekt na 31 december 2010.

Jaarlijks verstrekt het WEW een liquiditeitsprognose over de voorliggende jaren. Op basis meest recente liquiditeitsprognose is de verwachting dat geen aanspraken worden gedaan op de achtervangfunctie van gemeenten en Rijk (bron:liquiditeitsprognose WEW 2025-2030). Jaarlijks verstrekt het WEW tevens een opgave van de nominale gegarandeerde bedrag per gemeente. Het nominaal door de gemeente Leiden gegarandeerde bedrag bedraagt € 237.000.000 (hoofdsom van de verstrekte NHG hypotheken tot 2011).

3.4.4 Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen

Omschrijving van de verplichtingen	Laatste jaar van de verplichting	Verplichting (x 1000)
Resterende verlofdagen per 31-12-2025	n.v.t.	11.765
Uitstaande WW-verplichtingen per 31-12-2025	2027	307
Opgebouwd vakantiegeld WSW en WIW medewerkers per 31-12-2025	2026	789
TOTAAL		12.861

In aanvulling op de balans wordt een overzicht van niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen opgemaakt. Zo ontstaat inzicht in de meerjarige verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren gebonden is. Een gedetailleerd overzicht is hierboven opgenomen. Het totaal van de personele verplichtingen bedraagt € 12,9 miljoen.

Het saldo van de verlofuren berekenen we met de openstaande (boven)wettelijke verlofuren per 31-12-2025 per medewerker. We vermenigvuldigen het aantal uren met het uurloontarief plus werkgeverslasten van de betreffende medewerker. Dit geeft een totaalbedrag van € 11,8 miljoen. Het bedrag voor spaarverlofuren (€ 767.000) is in een voorziening opgenomen.

Bij ontslag van een medewerker is de gemeente verplicht om voor een bepaalde periode de WW-uitkering te betalen en/of aan te vullen. De verplichting is afhankelijk van de duur van het voormalig werkverband en de leeftijd van de medewerker. De uitstaande WW-verplichtingen ad € 307.000 bestaan uit de maximale totale verplichting in dit kader. Als een voormalige medewerker een nieuwe baan vindt vervalt de verplichting.

De WSW, WIW en CAD hebben een eigen CAO regeling. Volgens die regeling wordt er vakantiegeld opgebouwd gedurende de periode van juni tot en met mei het volgende jaar. Het in dit overzicht opgenomen tegoed ad € 789.000 van de periode juni tot en met december 2025 wordt in mei 2026 uitbetaald.

Meerjarige inkoopverplichtingen
Onderstaand zijn de inkoopverplichtingen ultimo 2025 opgenomen. Het gaat om de verplichtingen met een restwaarde van meer dan € 250.000, inclusief de maximale verlengingsopties voor 2025 en verder, ongeacht of de verleningsoptie wel of niet wordt uitgevoerd.

We onderscheiden drie verschillende groepen verplichtingen. De oude verplichtingen van voor 2025, de nieuwe verplichtingen aangegenaan in 2025 en de verplichtingen Sociaal Domein.

Omschrijving	Verplichting (x 1000)
Verplichtingen van voor 2025	107.078
Nieuwe verplichtingen 2025	70.285
Verplichtingen Sociaal Domein	293.700
Totaal	471.064

Europese aanbestedingen
Uit de controle van de EU- aanbestedingen is aan onrechtmatige contracten € 419.000 toekomstige fout (verwachte uitgaven 2026 op deze in 2025 als onrechtmatig aangemerkte contracten) gebleken.

Niet uit de balans blijkende rechten
Bijdrage HOV-net
In verband met de in 2014 toegepaste balansverkorting is de bijdrage HOV-net van € 19 miljoen (bijdrage aan activa in eigendom van derden) versneld afgeschreven. Het project is echter nog niet door de derde partij afgerond waardoor de gemeente Leiden op grond van de bestuursovereenkomst HOV-NET Zuid Holland Noord Leiden, 17-5-2013, formeel nog wel het recht heeft om deze gelden terug te vorderen als de afgesproken prestatie niet gerealiseerd wordt. In 2021 is door de Provincie € 4 mln terugbetaald. Het restant van dit recht ad € 15 mln blijft bestaan totdat de Rijnlandroute gereed is. Conform huidige planning is de Rijnlandroute gereed in 2027.

3.4.5 EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft het saldo van de inkomende en uitgaande geldstromen die daadwerkelijk in het kalenderjaar 2025 hebben plaatsgevonden minus deelname aan bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking. Dit is de wijze waarop de landen in de Euro-zone hun EMU-saldo berekenen en waarover ook begrotingsafspraken zijn gemaakt. In het bestuurlijk overleg tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken, VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en IPO (Interprovinciaal Overleg) is afgesproken dat het Rijk en de lokale overheden gezamenlijk werken aan het beheersen van het EMU-tekort. De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2025 bedraagt -0,5% van het bruto binnenlands product, waarvan het aandeel voor gemeenten -0,34% is. Deze norm is voor vastgesteld voor de periode 2024-2026.

Omschrijving	2025
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	38.447
-/- Mutatie (im)materiële vaste activa	75.254
+/+ Mutatie voorzieningen	5.995
-/- Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.976
-/- Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0
Berekend EMU-saldo	**-34.789**

Bedragen * € 1.000

Het EMU-saldo kan gezien worden als een extra financieel kengetal, naast de andere vijf verplichte financiële kengetallen zoals de solvabiliteit en de (netto) schuldquote. Het EMU-saldo heeft een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht in het bedrijfsleven. Het negatieve EMU-saldo over 2025 geeft aan dat we als gemeente via reële transacties afgelopen jaar meer uitgegeven hebben dan dat we hebben ontvangen. Het is echter wel van belang om het EMU-saldo in de juiste context te zien. Gemeenten maken voor hun boekhouding gebruik van het ‘gemodificeerde stelsel van baten en lasten’. Hierdoor zegt het EMU-saldo van één jaar relatief weinig, omdat de uitgaven voor investeringen bijvoorbeeld in één jaar leiden tot een uitgave, maar in de exploitatie via de kapitaallasten leiden tot meerjarige lasten. Of dat toevoegingen aan voorzieningen ten laste van het resultaat gaan, maar pas bij besteding van de voorziening leiden tot een uitgave.

3.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

3.5.1 Toelichting financiële afwijkingen programma's

Inleiding
De raad stelt de begroting vast. Begrotingsafwijkingen en -overschrijdingen (beleidsmatig en/of financieel) behoeven autorisatie door de raad. In de regel zullen begrotingswijzigingen vooraf door het college aan de raad worden voorgelegd ter autorisatie. Hiermee wordt toestemming gevraagd voor het te realiseren beleid en voor de besteding van het benodigde bedrag. Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog door de raad worden vastgesteld.

Rechtmatigheid, hoe zat het ook al weer?
De begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld op programmaniveau omdat de Raad op dat niveau de begroting vaststelt. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en de lasten binnen de begroting blijven en dat wijzigingen tijdig worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is vastgesteld zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Wanneer kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten valt dit binnen de kaders van rechtmatigheid. Voorwaarde is wel dat deze kostenoverschrijdingen goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. Extra kosten die worden gemaakt omdat (extra) opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, zijn onrechtmatig wanneer deze lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten of de raad over de aanwending van deze opbrengsten nog geen besluit heeft genomen.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves mogen alleen worden verwerkt tot maximaal het bedrag dat via de begroting(swijzigingen) door de raad is goedgekeurd. Bij reserves met een egalisatie- of inkomensfunctie mag een positief- of negatief exploitatiesaldo bij de jaarrekening vóór bestemming worden verrekend met de corresponderende reserve. In deze gevallen maakt het betreffende exploitatiesaldo geen onderdeel uit van het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening. Daarnaast mag de mutatie in de voorziening negatieve grondexploitaties direct met de reserve grondexploitaties worden verrekend en mag het resultaat van de parkeerexploitatie bij de jaarrekening vóór bestemming worden verrekend met de reserve Parkeren.

Begrotingsonrechtmatigheden in 2025

Bestuur en dienstverlening (€ 1.277.000)
De overschrijding van de lasten ad € 1.277.000 op het programma Bestuur en Dienstverlening is te verklaren door de extra dotatie aan de voorziening wethouderspensioenen van € 1.900.000. Deze storting is gedaan op basis van het advies van het Ministerie Binnenland Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Begin 2025 heeft het ministerie BZK een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de Wet toekomstig pensioenen (Wtp). Met ingang van 1 januari 2028 gaan de pensioenaanspraken over naar het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het Ministerie van BZK heeft de hoogte van het pensioen-kapitaal berekend als dit overgaat naar het APB. De storting van € 1.900.000 was eerder voorzien in begrotingsjaar 2027. Door gewijzigde wet- en regelgeving moet de voorziening wethouderpensioen per 31 december 2025 op de door het ministerie BZK geadviseerde niveau komen. In 2027 is € 1.900.000 budget vrijgemaakt om in de voorziening te storten. De verschuiving van de geplande storting in 2027 naar 2025 heeft een neutraal karakter.

Gezien het moment van bekendmaking dat storting al in boekjaar 2025 moest plaatsvinden was het niet mogelijk om de begroting hierop aan te passen. Door verplichting om de pensioenvoorziening versneld op hoogte te brengen, is de conclusie dat de overschrijding rechtmatig is.

Cultuur, Sport en Recreatie (€ 513.000)
De overschrijding van € 513.000 op het programma Sport, Recreatie en Cultuur is opgebouwd uit verschillende overschrijdingen. De hogere lasten (€ 473.000) die het beleidsterrein sport laat zien hebben grotendeels een administratieve achtergrond. De gemeente Leiden int namelijk de entreegelden voor Stichting De IJshal. De reden hiervoor is dat het technisch niet mogelijk is om pintransacties voor de ijshal en het binnenbad afzonderlijk te organiseren. De binnengekomen entreegelden en het doorbetalen ervan aan de stichting, is in 2025 als een bate (ontvangen entreegelden) en last (doorbetalen) in de jaarrekening verwerkt. Hierdoor ontstaat een nadeel bij de lasten van dit beleidsveld van € 390.000 en een vergelijkbaar voordeel bij de baten. In 2026 zal het doorbetalen van de entreegelden via de balansrekening worden afgewikkeld, waardoor dit geen effect heeft op het resultaat van de jaarrekening. Daarnaast zijn er nog enkele administratieve correcties die voorvloeien uit de samenwerkingsafspraken met Stichting de IJshal.

De conclusie is dat de overschrijding op het programma Sport, Recreatie en Cultuur grotendeels te verklaren is door de financiële afhandeling met Stichting De IJshal. Hoewel er geen specifieke begrotingspost is voor de entreegelden van De IJshal, worden de uitgaven gedekt door bijbehorende inkomsten. Gezien deze omstandigheden kan geconcludeerd worden dat € 390.000 van de totale overschrijding van€ 513.000 als rechtmatig kan worden beschouwd. Resteert € 123.000 als onrechtmatige overschrijding op de lasten.

Toelichting op financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting
Hieronder wordt op beleidsterreinniveau bij afwijkingen op de baten en/of lasten tussen begroting en rekening > € 250.000 een toelichting gegeven.

Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	28.047	29.323	-1.277	-4,55
Baten	-4.613	-4.896	282	-6,12
Saldo	**23.433**	**24.428**	**-994**	**-4,24**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	-1.497	-35	-1.532
Dienstverlening	220	318	538
Totaal	**-1.277**	**282**	**-994**

Bestuur

1A Bestuur
Het budget voor het College van Burgemeester en Wethouders geeft een nadeel van € 1.887.000. Dit wordt veroorzaakt door een extra storting in de voorziening wethouderpensioenen van € 1.900.000. Deze storting is gedaan op basis van het advies van het Ministerie Binnenland Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Begin 2025 heeft het ministerie BZK een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de Wet toekomstig pensioenen (Wtp). Met ingang van 1 januari 2028 gaan de pensioenaanspraken over naar het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het Ministerie van BZK heeft de hoogte van het pensioen-kapitaal berekend als dit overgaat naar het APB. De storting van € 1.900.000 was eerder voorzien in begrotingsjaar 2027. Door gewijzigde wet- en regelgeving moet de voorziening wethouderpensioen per 31 december 2025 op de door het ministerie BZK geadviseerde niveau komen. In 2027 is € 1.900.000 budget vrijgemaakt om in de voorziening te storten. De verschuiving van de geplande storting in 2027 naar 2025 heeft een neutraal karakter. Daarnaast is voor de lopende pensioenuitkering € 244.000 gestort in de voorziening wethouderpensioenen. De kosten voor de wachtgelden oud wethouder vielen € 310.000 voordeliger uit. Verder is er binnen de begroting van de raad en de griffie een voordeel van € 285.000. Dit voordeel is voornamelijk ontstaan doordat voor verschillende taken – zoals de gemeenteraadsverkiezingen en het initiatiefvoorstel Levendige Lokale Democratie – incidentele middelen zijn toegekend. Deze activiteiten zijn in 2025 gestart, maar nog niet volledig afgerond. De afronding van deze activiteiten vindt in 2026 plaats. We stellen voor om een deel van de voordelen over te hevelen naar 2026 om de werkzaamheden af te ronden. Daarnaast zijn er nog kleine voordelen op verschillende activiteiten van € 105.000.

1B Dienstverlening
Het voordeel op de baten wordt veroorzaakt doordat er meer paspoorten zijn verstrekt dan geraamd waardoor meer leges zijn ontvangen. Daardoor zijn de rijksafdrachten ook hoger dan geraamd.

Veiligheid

Veiligheid Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	18.969	18.842	127	0,67
Baten	-994	-973	-21	2,13
Saldo	**17.975**	**17.869**	**106**	**0,59**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Veiligheid	127	-21	106
Totaal	**127**	**-21**	**106**

Economie

Economie Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	14.436	13.046	1.391	9,63
Baten	-2.482	-2.119	-363	14,62
Saldo	**11.954**	**10.926**	**1.028**	**8,60**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Ruimte om te ondernemen	278	-39	239
Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	684	36	720
Marketing en promotie	290	-384	-94
Circulaire Economie	-5	-	-5
Vitale Binnenstad en Kennisstad	144	25	169
Totaal	**1.391**	**-363**	**1.028**

3*A Ruimte om te ondernemen*
De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- Het 'Actieplan Versterking Leidse Economie' is opgesteld om extra steun te bieden aan de lokale economie en haar ondernemers. Met twintig actiepunten geeft gemeente Leiden in samenwerking met Centrummanagement Leiden (CML) en ondernemers een praktische impuls aan de lokale Leidse economie om hiermee het lokale leef- en verblijfsklimaat van de hele stad te versterken. Van het actieplan is een bedrag van € 94.000 nog niet besteed, dit verklaart de afwijking van de lasten ten opzichte van de begroting. In 2026 zal verdere uitvoering worden gegeven aan de nog openstaande activiteiten.
- In 2024 is een incidenteel budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor de vergroening van winkelstraten. Van dit bedrag is € 30.000 nog niet overgeheveld naar 2026, dit verklaart de afwijking van de lasten ten opzichte van de begroting. In 2026 zal deze vergroening verder gerealiseerd worden, voor onder andere de vergroening van de Burgsteeg.
- Voor het programma LBSP is bij de kaderbrief 2024-2028 een meerjarig incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 300.000 in 2025 en twee keer € 150.000 in de jaren 2026 en 2027. Dit budget is voor de gebiedsontwikkeling op het LBSP en in het bijzonder voor activiteiten zoals netcongestie en de intensivering van de samenwerking met Katwijk. Het aanvullende budget is in 2025 niet volledig benut, dit wordt met een budgetoverheveling meegenomen naar 2026. Hierdoor is er een afwijking van € 94.000 ten opzicht van de begroting.
- Het resterende verschil van € 60.000 ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door onderuitputting van diverse budgetten binnen 3A Ruimte om te ondernemen. Hier staat echter een negatieve afwijking van € 39.000 aan baten tegenover.

3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen
De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- De afrekening van het ondernemersfonds over de jaren 2021/2022 heeft in 2025 plaatsgevonden. Door een hogere eindafrekening vergeleken met het verstrekte voorschot is een negatieve afwijking van €54.000 ontstaan in de realisatie ten opzichte van de begroting.
- Onderuitputting bij glasvezel, voornamelijk verklaard door het feit dat de interne plankosten in 2025 aanzienlijk lager zijn uitgevallen dan eind 2024 werd voorzien. De plankosten zijn lager uitgevallen doordat de complexiteit van de werkzaamheden is afgenomen en er meer kleinere werken waren, waar minder inzet voor nodig is geweest. Bij de slotwijziging in 2024 is een bedrag van € 560.000 overgeheveld naar 2025. Deze overheveling kwam bovenop de reeds voor 2025 opgenomen budgetten. Hierdoor kwam het totale beschikbare budget in 2025 uit op circa € 825.000. Hiervan is in 2025 slechts € 140.000 aan plankosten gerealiseerd waardoor € 684.000 resteerd.
- Het resterende verschil van € 54.000 ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door onderuitputting van diverse budgetten binnen 3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen.

3C Marketing en promotie
De grootste verschillen op dit beleidsveld zijn:

- In 2025 heeft de ANG een onderzoek uitgevoerd naar de baten toeristenbelasting over 2024. De resultaten van het onderzoek hebben geleid tot een aangepaste raming van de baten toeristenbelasting over 2025. In de loop van 2026 zullen deze baten over 2025 verder worden geconcretiseerd op basis van de definitief opgelegde aanslagen.Voor 2025 resulteert dit in een afwijking van € 390.000 van de baten ten opzichte van de begroting. De afwijking wordt verklaard doordat de begroting jaarlijks wordt geïndexeerd, terwijl het tarief van de toeristenbelasting tot en met 2025 ongewijzigd is gebleven.
- Aangezien 70% van de gerealiseerde baten wordt afgedragen aan Leiden & Partners, leidt deze lagere batenrealisatie eveneens tot een positieve lastenafwijking van € 321.000.
- Daarnaast is sprake van een beperkte overschrijding van € 31.000 op het budget voor het stimuleren van toeristische aantrekkelijkheid, waar € 5.000 niet begrote baten tegenover staan.

3D Circulaire economie

Er zijn geen relevante afwijkingen.

3E Vitale Binnenstad en Kennisstad

Er zijn geen relevante afwijkingen.

Mobiliteit

Mobiliteit Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	30.898	28.230	2.667	8,63
Baten	-27.753	-27.900	147	-0,53
Saldo	**3.144**	**330**	**2.814**	**89,50**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Duurzame Mobiliteit	154	4	158
Bereikbaarheid	2.720	12	2.732
Verkeersveiligheid	-206	130	-75
Totaal	**2.667**	**147**	**2.814**

Duurzame Mobiliteit

Bereikbaarheid
Op het beleidsterrein Bereikbaarheid is sprake van een voordeel van € 2,7 mln. Dit wordt veroorzaakt door een voordeel op de lasten van € 2,7 mln.

Voor wat betreft de lasten wordt het voordeel voor € 429.000 veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door reserves, aan de diverse beschikbaar gestelde kredieten voor bijvoorbeeld de fietsenstalling aan de Lange Mare en Lorentz, het onderzoek spoor Leiden - Utrecht en plankosten definitiefase infrastructurele werken. De dekking voor deze kredieten blijft beschikbaar in 2026.

Ook is er sprake van een voordeel van € 1,3 mln. op de lasten van de gezamenlijke voorbereidende studiekosten van Leiden en externe partners voor het knooppunt Leiden Centraal. Dit voordeel blijft, conform afspraken met de partijen die betrokken zijn bij het MIRT-project "Oude Lijn", beschikbaar voor besteding in 2026. Daartegenover staat ook een lagere bijdrage van Rijk en Provincie van € 1,2 mln. die een jaar later, in 2026, zal worden ontvangen.

Op het Leidse deel van de voorbereidende studiekosten voor het knooppunt Leiden Centraal is sprake van een voordeel van € 99.000. Ook dit budget blijft beschikbaar voor besteding in 2026.

Op het budget voor aanvullende verkeersmaatregelen (van omleidingsroutes) Leiden Duurzaam Bereikbaar is sprake van een voordeel van € 331.000. Dit budget moet in 2026 beschikbaar blijven voor de eindafrekeningen van het geleverde werk. Ook zal er vanaf 2026 inzet nodig zijn van verkeersregelaars en zullen er werkzaamheden plaatsvinden om de wegen in oude staat terug te brengen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de resultataen van het auto- en fietsparkeren.

V=voordeel/N=nadeel	lasten		baten		saldo	
Autoparkeren	166.000	V	1.112.000	V	1.278.000	V
Fietsparkeren	291.000	V	36.000	V	327.000	V
Totaal	457.000	V	1.148.000	V	1.605.000	V

Het voordeel op de lasten van € 457.000 wordt voor een bedrag van € 274.000 veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve parkeren, aan de kredieten fietsenstalling Lange Mare en voorbereidingskosten/studies naar parkeren Leiden CS (Lorentz). De dekking voor beide kredieten blijft beschikbaar in 2026.

Het voordeel op de baten autoparkeren heeft vooral betrekking op een voordeel op het ondergronds parkeren in de garages Lammermarkt en Garenmarkt, in het bijzonder in de maanden november en december 2025.

Het voordelige resultaat van de lasten en baten binnen de parkeerexploitatie wordt verrekend met de reserve parkeren.

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	79.555	75.303	4.252	5,34
Baten	-44.363	-43.323	-1.040	2,34
Saldo	**35.192**	**31.980**	**3.212**	**9,13**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Verharde openbare ruimte	2.047	-1.177	870
Openbaar water	156	-177	-21
Openbaar groen	946	220	1.166
Milieu en duurzaamheid	1.025	95	1.119
Klimaatadaptatie	78	-0	78
Totaal	**4.252**	**-1.040**	**3.212**

5A Verharde openbare ruimte

Binnen beleidsterrein 'Verharde openbare ruimte' is op de lasten sprake van een voordeel van €2.047.000. Dit voordeel komt o.a. door:

- Ontvangst van te veel betaalde energiekosten aan Liander (€ 1.400.000). In 2025 heeft Liander gemeld dat ze de periode 2018 -2025 te veel kosten in rekening hebben gebracht voor de OVL-voedingspunten en dat een creditfactuur volgt zodra het exacte bedrag bekend is. Veiligheidshalve is een bedrag van € 1.000.000 opgenomen in de begroting aan de batenkant. Uiteindelijk blijkt het bedrag aan te veel betaalde energiekosten € 1.400.000 te zijn en is dit verwerkt als voordeel aan de lastenkant.
- Minder lasten bij beheer van wegen (€ 380.000) door o.a. incidentele lagere interne doorbelasting van de waterschapsbelasting vanwege een correctie op voorafgaande jaren, minder uitgaven aan de tunnelbeheerorganisatie van de Stationspleintunnel omdat de opstart van deze organisatie wat langer heeft geduurd dan gepland en incidenteel minder interne doorbelasting van werkzaamheden die zijn uitgevoerd t.b.v. inkomsten leges van graafmeldingen kabels en leidingen.
- De inkomsten uit de afvalstoffenheffing komen iets lager uit dan geraamd. We zien een daling van het aantal meerpersoonshuishoudens en een stijging van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens. De kostendekking komt uit op 100,7%. Deze overdekking van 0,7% = € 171.560 is toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.

Binnen beleidsterrein 'Verharde openbare ruimte' is op de baten sprake van een nadeel van € 1.177.000. Dit nadeel komt o.a. door de verwachte opbrengst van te veel betaalde energiekosten aan Liander (€ 1.000.000). Zie verder de toelichting hierboven.

5B Openbaar water

Binnen beleidsterrein 'openbaar water' is op de baten sprake van een nadeel van € 177.000. Dit komt o.a. door:

- Lagere opbrengst riool- en waterzorgheffing (€ 490.000). Het verschil is ontstaan door het niet verwerken van een begrotingswijziging op de opbrengst riool- en waterzorgheffing eigenaren woning van € 400.000. De kosten voor de watertaken vallen ook lager uit waardoor de dekking inclusief verrekening met de voorziening riolering uitkomt op 100% kostendekkend. Zie ook de paragraaf lokale heffingen.

5C Openbaar groen

Binnen beleidsterrein 'openbaar groen' is op de lasten sprake van een voordeel van € 946.000. Dit komt onder andere door:

- Minder kosten bij diverse groenprojecten (€ 360.000). Dit komt o.a. door projecten zoals de wereldtuin en de Panoramapark die doorgeschoven zijn naar volgend jaar en waarvan het budget voor 2026 opnieuw wordt aangevraagd.

- Incidenteel minder kosten bij het beheer van groen in de openbare ruimte (€ 320.000). Dit heeft meerdere oorzaken zoals het moeten uitstellen van reconstructies en vervangingen als gevolg van tijdelijke personeelskrapte. Tevens zijn er uitvoeringskosten bespaard door het verbeteren van diverse processen en systemen. Tegelijkertijd voorzien we echter een structurele stijging in de kosten doordat onder andere het areaal te vervangen bomen komende jaren sterk zal toenemen. Deze trend komt terug in de Strategische Verkenningen en zal worden verwerkt in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Groen.
- Meer kosten bij bomenfonds (€ 147.00). Het betreft de kosten die gemaakt zijn voor het kappen van bomen. Tegenover deze kosten staat een opbrengst (waarborg) op de baten kant. Tezamen is het budgetneutraal.

Binnen beleidsterrein 'openbaar groen' is op de baten een voordeel van € 220.000. Dit voordeel komt vooral door de ontvangen gelden (waarborg) vanuit het bomenfonds. Het betrof de ontvangen gelden die aan de gemeente voldaan zijn voor het kappen van bomen. Deze baten worden nooit begroot waardoor hier een voordeel ontstaat. Nadere uitleg bomenfonds:

- € 147.000 is geld wat ontvangen is voor bomenfonds. Dit wordt in de voorziening geplaatst, op het moment dat de partij bomen geplant heeft dan wordt dit geld uit de voorziening terugbetaald.
- € 70.000 vrijval voorziening betreft bedrag wat in de voorziening stond, maar wat niet meer terugbetaald gaat worden. Bijvoorbeeld omdat er geen plaats was, of omdat er minder bomen zijn terug geplant. Dit bedrag komt in de reserve bomenfonds terecht en is vrij te besteden aan het planten van bomen elders in de stad.

5D Milieu en duurzaamheid

Binnen beleidsterrein 'Milieu en duurzaamheid' is op de lasten sprake van een voordeel van € 1.025.000. Dit komt door incidenteel budget voor de gevelsanering die bedoeld was voor meerdere jaren. In 2025 is het gehele budget van € 982.000 volledig geraamd in 2025, maar deze was bedoeld voor meerdere jaren. De gevelsanering wordt gedekt uit de reserve GSB middelen.

Stedelijke ontwikkeling

Stedelijke ontwikkeling Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	61.734	52.403	9.331	15,11
Baten	-52.639	-48.067	-4.572	8,69
Saldo	**9.095**	**4.337**	**4.759**	**52,32**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	1.058	880	1.938
Gemeentelijk vastgoed	7.103	-4.590	2.513
Wonen	311	29	339
Energietransitie	859	-891	-32
Totaal	**9.331**	**-4.572**	**4.759**

Algemeen
Het saldo van baten en lasten van het programma Stedelijke Ontwikkeling is voor de reservemutaties € 4,8 miljoen positief. Het positieve resultaat komt tot stand doordat binnen het programma de totale lasten een voordeel laten zien van € 9,3 miljoen. De totale baten van het programma laten een nadeel zien van € 4,5 miljoen. Hieronder wordt per beleidsterrein zowel de afwijking van de lasten als de afwijking van de baten nader toegelicht. Voor het voordelig saldo zijn voorstellen gemaakt voor bestemming van dit resultaat.

6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing
De werkelijke lasten zijn € 1,0 miljoen lager dan begroot. Reden is onder meer het niet volledig inzetten van het incidenteel budget voor aanjagen verstedelijkingsdoelen (€ 100.000 voordeel). Het budget exploitatiebijdragen aan investeringen heeft een voordeel van € 50.000. Dit betreft de bijdragen vanuit een reserve aan het budget invoering programma Omgevingswet. Deze middelen zijn in 2025 niet volledig uitgegeven en worden doorgeschoven naar 2026. Dit geldt ook voor het incidenteel budget voor implementatie omgevingswet wat volledig is begroot in 2025 (€ 700.000). Ook de werkelijke lasten van het handhaven op naleven van bouwregelgeving zijn lager (€ 100.000 voordeel). Reden is dat de werkelijke proceskosten voor uitvoering van de Wet Goed Verhuurderschap lager zijn als gevolg van minder procedures.

Het voordeel op de baten van € 900.000 komt grotendeels tot stand door het realiseren van hogere leges (€ 800.000) voor bouwvergunningen. De inkomsten uit leges zijn voor een groot deel toe te schrijven aan bouwprojecten op het BioScience park, Willem de Zwijgerlaan, Corantijnstraat en Lammenschansweg. Daarnaast zijn de gerealiseerde baten voor ruimtelijke ontwikkelingen (externe bijdrage per te realiseren woning) € 100.000 hoger dan begroot.

6B Gemeentelijk vastgoed
Het resultaat van het beleidsterrein gemeentelijk vastgoed is € 2,1 miljoen positief. Dit saldo komt tot stand doordat de werkelijke lasten binnen dit beleidsterrein afgerond € 7,1 miljoen lager zijn (voordeel) dan begroot wat resulteert in een voordeel aan de lastenkant. Daarnaast zijn de werkelijke baten afgerond € 4,6 miljoen lager dan begroot (nadeel) wat resulteert in een nadeel aan de batenkant. In onderstaande tabel zijn de voordelen en nadelen van het beleidsterrein Gemeentelijk vastgoed per betreffende prestatie opgenomen. Deze voordelen en nadelen worden onder de tabel nader toegelicht.

Prestatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil	
Prestatie voeren erfpachtbedrijf	Lasten	1.963	1.833	130	*voordeel*
	Baten	-3.847	-4.854	1.007	*voordeel*
Prestatie opstellen MPG en Vermogensbeheer Grondexploitaties	Lasten	24.355	17.118	7.237	*voordeel*
	Baten	-22.406	-17.331	-5.076	*nadeel*
Prestatie exploiteren van gemeentelijke gebouwen	Lasten	13.281	13.546	-265	*nadeel*
	Baten	-10.560	-10.039	-521	*nadeel*
Totaal beleidsterrein Gemeentelijk vastgoed	**Lasten**	**39.600**	**32.497**	**7.103**	***voordeel***
	Baten	**-36.813**	**-32.223**	**-4.590**	***nadeel***

Prestatie voeren erfpachtbedrijf
De werkelijke lasten zijn € 130.000 lager dan begroot (voordeel). Dit komt met name door lagere kosten voor ICT (erfpachtsysteem Totallink) en inhuur. De werkelijke baten binnen deze prestatie zijn € 1,0 miljoen hoger dan begroot (voordeel). Deze hogere opbrengst is voornamelijk het gevolg van incidentele opbrengsten door verkoop van erfpachtgronden naar volledige eigendom en canonherzieningen. Daarnaast zijn er suppletievergoedingen ontvangen van woningbouwvereniging Ons Doel voor het omzetten van erfpachtpercelen met sociale huurwoningen naar erfpachtpercelen met koopwoningen.

Prestatie opstellen Meerjaren Perspectief Grondexploitaties en Vermogensbeheer

Lasten
De werkelijke lasten zijn € 7,2 miljoen lager dan begroot (voordeel). Voornaamste redenen worden hieronder toegelicht.

a - Lasten actieve grondexploitaties
De gerealiseerde lasten van de grondexploitaties zijn in 2025 afgerond € 8,6 miljoen lager dan begroot (voordeel). De niet gerealiseerde lasten schuiven door naar 2026. Zie voor een nadere toelichting van alle gemeentelijke grondexploitaties paragraaf 2.3.7 Grondbeleid.

b - Beheerskosten tijdelijk vastgoed
De beheerskosten van het tijdelijk vastgoed (strategisch vastgoed) zijn ten opzichte van het beschikbare budget met € 400.000 overschreden (nadeel). Overschrijding komt tot stand door hogere afrekening energiekosten voorgaande jaren en tegenvallers op het uitvoeren van het onderhoud van het tijdelijk vastgoed. In 2025 is ook de OZB eigenaren hoger dan gebudgeteerd als gevolg van door de BSGR in rekening gebrachte OZB van voorgaande jaren.

c - Subsidie ontwikkeling Rooseveltstraat plot 1a
De gemeente heeft van het Rijk en van de provincie een tweetal subsidies ontvangen voor dekken onrendabele top gebiedsontwikkeling Roosevelt West. Hiervan is in 2025 € 870.000 niet ingezet (voordeel) en schuift door naar 2026.

d - Lasten werken voor derden (facilitair grondbeleid)
Het werken voor derden budget betreft projecten van derden waarbij de gemeente met een initiatiefnemer een intentieovereenkomst dan wel een anterieure overeenkomst heeft afgesloten. Om deze lasten te kunnen bekostigen ontvangt de gemeente een exploitatiebijdrage van de initiatiefnemer die gelijk is aan de te maken kosten. In 2025 zijn de totaal gerealiseerde lasten € 2,1 miljoen hoger dan begroot (nadeel). Tegenover deze hogere lasten zijn in 2025 ook een hogere exploitatiebijdrages van derden ontvangen, zie hiervoor de toelichting bij punt j - Baten werken voor derden.

e - Voorziening negatieve grondexploitaties
De voorziening negatieve grondexploitaties neemt in 2025 af met € 360.000. Voor het toevoegen van rente aan de voorziening is in de exploitatie budget begroot. Doordat de voorziening in 2025 minder negatief wordt resulteert dit in de rekening van baten en lasten in een voordeel van afgerond € 280.000.

f - Afboeken extra plankosten Werninkterrein
Om de verkeersveiligheid in de stad te verbeteren is de zogenaamde GOW30 (gebiedsontsluitingsweg max. 30km per uur) ingevoerd. Voor het project Werninkterrein betekent dit extra verkeersonderzoeken en dus ook extra kosten. In 2025 resulteert dit voor het project Werninkterrein in een nadeel van € 619.000. Een deel ter grootte van € 295.000 is gedekt uit het krediet Projecten initiatieven derden (PID), welke gedekt wordt door de reserve Grondexploitaties. Deze kosten worden niet volgens het revolving fund mechanisme vanuit het project

terugbetaald. Voor het deel ‘werken voor derden’ ter grootte van € 324.000 wordt voorgesteld deze af te boeken ten laste van het jaarrekeningsaldo van 2025.

g - Exploitatiebijdrage aan investeringen
Het budget exploitatiebijdragen aan investeringen heeft een voordeel van € 50.000. Dit betreft verschillende bijdragen vanuit reserves aan kredieten die nog niet volledig zijn uitgegeven en worden doorgeschoven naar 2026.

h - Plankosten gebiedsgerichte projectoverstijgende sturing Spoorzone
De werkelijke plankosten zijn in 2025 € 200.000 lager (voordeel). Reden is dat het volledig budget (€ 700.000) in 2025 is begroot. Dit budget heeft betrekking heeft op meerdere jaren.

Baten
De werkelijke baten zijn € 5,0 miljoen lager dan begroot (nadeel). Voornaamste redenen worden hieronder toegelicht.

a - Baten actieve grondexploitaties
De gerealiseerde baten van de grondexploitaties zijn in 2025 € 8,6 miljoen lager dan begroot (nadeel). De niet gerealiseerde opbrengsten in 2025 schuiven door naar 2026. Zie voor een nadere toelichting van alle gemeentelijke grondexploitaties paragraaf 2.3.7 Grondbeleid.

b- *Baten werken voor derden (facilitair grondbeleid)*
Zie ook toelichting hierboven bij punt d - Lasten werken voor derden. In 2025 zijn de gerealiseerde opbrengsten € 2,2 miljoen hoger dan begroot (voordeel).

c- *Subsidie ontwikkeling Rooseveltstraat plot 1a*
De gemeente heeft van het Rijk en van de provincie twee subsidies ontvangen voor dekken onrendabele top gebiedsontwikkeling Roosevelt West. Hiervan is in 2025 € 870.000 niet ingezet (nadeel) en deze schuift door naar 2026.

d - Rijksbijdrage realisatiestimulans
De nieuwe Rijksregeling ‘Realisatiestimulans’ zal ervoor zorgen dat de start van de bouw van betaalbare woningen de komende jaren zal worden beloond met een vaste bijdrage van het Rijk. Met de Realisatiestimulans krijgen gemeenten € 7.000 voor iedere betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in de periode 2025-2029. Voor 2025 heeft de gemeente € 2,7 miljoen ontvangen (voordeel).

e - *Bijdragen tijdelijk vastgoed*
Als gevolg van aflopen huurcontract tijdelijk vastgoed ontstaat een nadeel van € 100.000. Daarnaast is het niet gelukt om bij het pand aan de Gooimeerlaan de volledige energielasten af te rekenen met de voormalige gebruiker (€ 100.000 nadeel).

f - Herinrichting openbare ruimte Verbeekstraat
Voor herinrichten openbare ruimte Verbeekstraat ontvangt de gemeente Leiden een bijdrage van de ontwikkelende partij. Deze bijdrage is in 2025 niet volledig gerealiseerd en schuift door naar 2026. Voor 2025 betreft dit een nadeel van € 200.000.

Prestatie exploiteren van gemeentelijke gebouwen
De werkelijke lasten binnen deze prestatie zijn € 300.000 hoger dan begroot (nadeel). De voornaamte reden worden hieronder toegelicht.

- Het niet volledig intern kunnen doorbelasten van de gemeentelijke heffingen (OZB en Waterschapsheffing) naar de betreffende prestaties binnen de gemeentelijke begroting (€ 600.000 nadeel). Tegenover dit nadeel in programma 6 worden in andere programma's voordelen gerealiseerd.
- De werkelijke onderhoudskosten van de panden uit de portefeuille maatschappelijk vastgoed zijn € 300.000 lager dan begroot (voordeel). Voornaamste reden hiervan is het nog niet kunnen uitvoeren van de gewenste werkzaamheden aan het monumentale pand Gravensteen (€ 500.000 voordeel). Reden is dat de planvorming nog niet zover is. Dit schuift door naar 2026. De onderhoudskosten van de panden uit de portefeuille maatschappelijk vastgoed zijn € 200.000 hoger dan begroot (nadeel). Dit met name als gevolg van meerdere kleinere storingen/calamiteiten (dagelijks onderhoud).
- In 2025 zijn een tweetal onderzoeken uitgevoerd. Het beleidskader vastgoed is in 2025 geëvalueerd en er is een routekaart voor verduurzaming gemeentelijk vastgoed opgesteld (€ 100.000 nadeel).
- Een aantal overschrijdingen zoals hogere energielasten bij maatschappelijk vastgoed (€ 50.000 nadeel).
- De werkelijke lasten bij multifunctionele accommodaties zijn € 200.000 lager dan begroot (voordeel).

De werkelijke baten zijn € 500.000 lager dan begroot (nadeel). Betreft afrekening servicekosten van 2024 (€ 100.000 nadeel). Bij een aantal huurders is in 2024 onterecht een zogenaamde nog te ontvangen huur opgenomen (€ 150.000 nadeel). De ontvangen vergoeding van multifunctionele accommodaties is in 2025 € 200.000 lager dan begroot (nadeel) aangezien op basis van werkelijke kosten wordt afgerekend.

6C Wonen
De werkelijke lasten binnen dit beleidsterrein zijn afgerond € 400.000 lager dan begroot (voordeel). De incidentele budgetten die volledig in 2025 zijn begroot (maar voor meerdere jaren beschikbaar) voor huurteam wonen en de incidentele middelen voor uitvoering wet betaalbare huur zijn niet volledig ingezet en schuiven door naar 2026.

De werkelijke baten zijn € 26.000 hoger (voordeel) dan begroot.

6D Energietransitie
Binnen het beleidsterrein Energietransitie zijn de werkelijke lasten € 900.000 lager dan begroot (voordeel). Bij een aantal projecten is het beschikbare budget in 2025 niet volledig ingezet. Voornaamste reden is dat deze budgetten over meerdere jaren ingezet gaan worden, maar grotendeels begroot zijn in 2025 en 2026. Er is in 2025 minder besteed aan het samenwerkingsverband Warmte Leidse Regio, het project energiearmoede en het project isolatie offensief. Voor warmtetransitie en opwek duurzame energie is meer uitgegeven.

De werkelijke baten zijn € 900.000 lager dan begroot (nadeel) dit houdt verband met de lagere lasten. Voor het samenwerkingsverband Warmte Leidse Regio is minder doorbelast aan de deelnemende gemeenten, EBN en Firan en er is minder gerealiseerd op de projecten gedekt door een rijkssubsidie (isolatie).

Jeugd en onderwijs

Jeugd en onderwijs Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	77.809	75.787	2.022	2,60
Baten	-8.336	-8.723	386	-4,64
Saldo	**69.473**	**67.064**	**2.409**	**3,47**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Jeugd	2.087	185	2.272
Peuterspeelopvang en kinderopvang	39	-	39
Onderwijsbeleid	-99	192	93
Onderwijshuisvesting	-4	9	5
Totaal	**2.022**	**386**	**2.409**

7A Jeugd
De belangrijkste oorzaak van het resultaat zijn de lagere kosten voor de regionale specialistische jeugdhulp. De verantwoorde kosten in 2025 voor de regionale specialistische jeugdhulp waren voor het grootste deel nog gebaseerd op de tweede prognose van 2025 van de SOZ en zijn de totale kosten in de Leidse begroting ingeschat op € 32,67 miljoen. In de in februari 2026 ontvangen voorlopige verantwoording 2025 komt Leiden uit op € 31,23 miljoen, een onderbesteding van €1,4 miljoen.

Hoewel er nader onderzoek en analyse nodig is om een helder en eenduidig beeld te krijgen van de oorzaken van deze forse onderbesteding is er wel al een aantal factoren dat hierbij een rol speelt te benoemen:

- Door het monitoren van de data en de sturing van de SOZ zijn de kosten voor het Landelijke Transitie Arrangement (LTA) gedaald.
- Bij stichting Jeugdteams is veel aandacht voor afbakening van de jeugdhulp. Ongeveer een kwart van de aanmeldingen bij stichting Jeugdteams werd verwezen naar passende hulp of ondersteuning buiten de jeugdwet.
- In de pedagogische basis van Leiden is aandacht voor normaliseren; het versterken van het gewone leven. - Hiernaast kan het zijn dat door de voorbereiding van maatregelen uit de Taskforce in de jeugdhulpregio Holland Rijnland een voorgesorteerd effect is ontstaan.
- Daarbovenop is het aantal kinderen in Leiden de afgelopen jaren gedaald en daalt ook het aantal kinderen dat jeugdhulp ontvangt de laatste jaren.

Overige meevallers binnen het beleidsterrein Jeugd zijn:

- Op basis van de Meicirculaire 2025 zijn binnen het programmaonderdeel Jeugd € 261.000 aan extra middelen geraamd als gevolg van de vrijval van de reservering compensatieregeling Voogdij 18+ en de loon- en prijsbijstelling van Voogdij 18+. Hier staan geen verplichtingen tegenover. Dit levert een voordeel op van € 261.000.
- Ondanks eerdere bijstellingen van het budget bij de derde technische- en de slotwijziging is er ten opzichte van de raming voor de persoonsgebonden budgetten Jeugd (PGB's) nog sprake van een onderbesteding van € 79.000.
- Met betrekking tot de uitvoeringskosten Jeugd, in het bijzonder de kosten voor het beleidsprogramma Jeugd Holland Rijnland, is sprake van een onderbesteding van € 220.700. Een deel van de geraamde uitgaven voor het programma is binnen het programma overhead verantwoord.
- Ten opzichte van de raming voor speeltuinen en speelaccommodaties is een bedrag van € 208.500 niet besteed. Dit wordt vooral veroorzaakt door het nog niet ten uitvoering komen van het bij de Kaderbrief 2025 toegevoegde budget van € 175.000 voor de speelplekken in Leiden Noord en Cronensteijn.
- Tenslotte is er voor de onderdelen Centrum voor Jeugd en Gezin en de Jeugd- en Gezinteams sprake van een totale overbesteding van € 172.300.

7B Peuterspeelopvang en kinderopvang
Er zijn geen relevante afwijkingen.

7C Onderwijsbeleid
Er zijn geen relevante afwijkingen.

7D Onderwijshuisvesting
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	49.736	50.249	-513	-1,03
Baten	-9.694	-10.598	903	-9,32
Saldo	**40.042**	**39.651**	**391**	**0,98**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Cultuur	15	387	402
Cultureel erfgoed	132	165	297
Sport	-473	174	-299
Recreatie	-187	177	-10
Totaal	**-513**	**903**	**391**

8A Cultuur
In 2025 zijn de baten met betrekking tot de subsidie Infopunt Digitale Overheid niet in de begroting opgenomen. Hierdoor ontstaat een voordel van €115.000.

In 2025 verwelkomde Museum De Lakenhal bijna 89.000 bezoekers. Deze stijging van 14% ten opzichte van 2024 zorgde voor hogere opbrengsten vanuit entreegelden (€ 91.000) en de museumwinkel (€ 35.000). Dit heeft vooral te maken met het de succesvolle tentoonstellingen, zoals Floris Verster – Thuis in het groen, Meesterlijk Mysterie – Over Rembrandts raadselachtige tijdgenoot, de Doesjenelprijs 2025, Natuurlijk Jan Wolkers – een eeuw verwondering en Nieuw Leids deken met Vera van de Seyp. Museum De Lakenhal heeft daarnaast in 2025 ruim € 78.000 meer aan fondsen en bijdragen ontvangen dan begroot. Hiertegenover staan aanvullende, door deze fondsen gedekte, uitgaven.

8B Cultureel erfgoed
Er zijn geen relevante afwijkingen.

8C Sport
Er is sprake van een overschrijding van de begrote lasten met €473.000, terwijl de gerealiseerde baten €174.000 hoger zijn dan begroot. Per saldo resulteert dit in nadelige resultaat van €299.000

De hogere lasten (€ 473.000) die het beleidsterrein sport laat zien hebben grotendeels een administratieve achtergrond. De gemeente Leiden int namelijk de entreegelden voor Stichting De IJshal. De reden hiervoor is dat het technisch niet mogelijk is om pintransacties voor de ijshal en het binnenbad afzonderlijk te organiseren. De binnengekomen entreegelden en het doorbetalen ervan aan de stichting, is in 2025 als een bate (ontvangen entreegelden) en last (doorbetalen) in de jaarrekening verwerkt. Hierdoor ontstaat een een nadeel bij de lasten van dit beleidsveld van € 390.000 en een vergelijkbaar voordeel bij de baten.

De baten vallen € 174.000 hoger uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de ontvangen entreegelden (€ 390.000) voor de ijshal, zoals hiervoor toegelicht. Daarnaast was er een nadeel van € 283.000 door een lagere Specifieke Uitkering (SPUK) sport. Het overige verschil wordt verklaard door een aantal kleinere voordelen.

8D Recreatie
Er zijn geen relevante afwijkingen.

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	143.477	138.530	4.948	3,45
Baten	-23.122	-21.116	-2.006	8,67
Saldo	**120.355**	**117.413**	**2.942**	**2,44**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Sociale binding en participatie	316	32	349
Preventie	-834	696	-138
Ondersteuning	-434	-38	-472
Kwetsbare groepen	5.899	-2.696	3.204
Totaal	**4.948**	**-2.006**	**2.942**

9A Sociale binding en participatie
Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderschrijding van € 0,1 miljoen op de Wijkenvisie Roomburg Meerburg die inmiddels afgesloten is. Het werd gedekt uit de reserve Leefbaarheidsprojecten in de wijken. Het overige voordel wordt veroorzaakt door diverse incidentele posten, waarvan Basiskracht € 76.000), stimuleren wijkinitiatieven (€ 57.000) en overig sociaal cultureel werk (€ 33.000) de grootste posten zijn.

9B Preventie
Er is € 0,85 miljoen aan extra regionale IZA-acitiviteiten (Integraal Zorgakkoord) uitgegeven. Deze extra uitgaven hebben ook geleid tot € 0,7 miljoen extra rijksbaten. De overschrijding komt voort uit de ervaring van 2024, toen er een fors bedrag aan IZA-middelen niet werd besteed en terug moest worden betaald aan het Rijk. Daarop zijn veel initiatieven opgestart om dit in 2025 te voorkomen.

9C Ondersteuning
Het nadeel van € 0,25 miljoen op de lasten wordt veroorzaakt door de Wmo-maatwerkvoorzieningen, met name huishoudelijke ondersteuning, regiotaxi en de arrangementen ambulant.

9D Kwetsbare groepen
Op het programma OSA (Oekraïense vluchtelingen, Statushouders en Asielzoekers) is € 2,5 miljoen minder uitgegeven omdat het aangekochte pand aan het Schuttersveld grotendeels in 2026 wordt verbouwd. De rijksbaten zijn daardoor € 2,5 miljoen lager. In de voorziening van huisvesting van statushouders en bijzondere doelgroepen moest € 0,2 miljoen worden gestort als gevolg van indexering. Uit deze voorziening worden de toekomstige verplaatsingskosten gedekt van de drie tijdelijke woonlocaties (Wassenaarseweg, Voorschoterweg en Verdamstraat).

Op de Specialistische Maatschappelijke zorg (regionale MZ) is een onderbesteding ontstaan van € 1,2 miljoen. Dit positieve saldo is voornamelijk ontstaan door het lager vaststellen van een aantal subsidies over 2024, lagere kosten voor Beschermd Wonen en kosten voor de Jongerenopvang Maansteenpad die doorschuiven naar 2026. Van het totale positieve saldo wordt € 526.000 uitgekeerd aan Holland Rijnland regiogemeenten, het Leidse aandeel bedraagt € 711.000 (inclusief de over te hevelen middelen Jongerenopvang naar 2026).

Op de Maatschappelijke zorg Leidse regio (MZ LR) is in 2025 een onderbesteding ontstaan van € 1,8 miljoen. Dit positieve saldo is voornamelijk ontstaan door de lagere kosten voor beschermd, beschut en begeleid wonen. Na de doordecentralisatie heeft een verschuiving plaatsgevonden van Beschermd Wonen (dure intramurale zorg) naar lichtere vormen van wonen met ondersteuning, waarbij wonen en zorg gescheiden zijn, daarnaast is een aantal subsidies over 2024 lager vastgesteld en viel de compensatie zorgaanbieders over 2024 lager uit.

Op het Leidse regio budget voor de LAD middelen (Landelijk Actieplan voorkomen Dakloosheid) is € 350.000 minder uitgegeven dan geraamd.

Werk en inkomen

Werk en inkomen Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	139.806	135.487	4.319	3,09
Baten	-89.400	-89.113	-287	0,32
Saldo	**50.406**	**46.374**	**4.032**	**8,00**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Arbeidsparticipatie	2.721	-839	1.882
Maatsch. participatie en onderst. minima	77	417	495
Inkomensvoorzieningen	1.063	-505	558
Schuldhulpverlening	459	640	1.098
Totaal	**4.319**	**-287**	**4.032**

10A Arbeidsparticipatie Werk en Inkomen
Er is € 1,1 miljoen aan extra declarabele lasten Inburgering ontstaan, wat geleid heeft tot € 1,1 miljoen aan extra rijksbaten. Er was in 2024 een nog te betalen post opgenomen van € 0,6 miljoen aan de regio-gemeenten, maar die is in 2025 vrijgevallen omdat een groter deel van de ESF-subsidie dan verwacht aan Leiden toekomt. Er zijn onderbestedingen ontstaan op Taal en participatie (€ 54.000), onderzoek- en scholingstrajecten (€ 119.000), het regionale budget Laaggeletterdheid (€ 67.000) en het Leids participatiebudget (€ 98.000).

10A Arbeidsparticipatie DZB
Er is een nadeel gerealiseerd van € 280.000 bij DZB waarvan een deel tot uiting komt op programma 10 Werk en inkomen en een deel op programma Overhead. Het nadeel is opgebouwd uit een voordeel van € 566.000 bij Re-integratie en een voordeel van € 211.000 bij WSW, een nadeel van € 143.000 op de reserves (allemaal programma 10 Werk en inkomen) en een nadeel van € 914.000 op Overhead (zie programma Overhead).

Het totale voordeel op het budget Re-integratie is € 566.000. In het budget van Re-integratie zijn een aantal projecten van de arbeidsmarktregio Holland-Rijnland opgenomen. Dit regionaal budget is goed voor een voordeel van € 102.000 en is nodig voor afronding van projecten in de komende jaren. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de DZB-bedrijfsreserve en in 2026 weer onttrokken. Bij de overige re-integratieactiviteiten is een voordeel ontstaan van € 464.000. Dit voordeel is grotendeels veroorzaakt door het realiseren van een hogere omzet.

Het voordeel op het budget Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) is € 211.000 en wordt grotendeels veroorzaakt door het realiseren van lagere loonkosten.

Het nadeel van € 280.000 is exclusief een door het Rijk voor 2025 toegekend bedrag aan "Compensatie medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven" voor de WSW. Voor DZB komt dit neer op € 475.000. Dit bedrag is bij de decembercirculaire 2025 van de algemene uitkering gemeentefonds toegekend. Gelet op het tijdstip van toekenning kon dit bedrag niet meer verwerkt worden in de begroting 2025. Via bestemming van het rekeningresultaat 2025 wordt dit bedrag verwerkt in DZB-bedrijfsreserve.

10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima
De opbrengst leenbijstand is € 235.000 hoger dan geraamd. Daar tegenover staat een extra storting van € 102.000 in de voorziening oninbaar. Uit ervaring weten we dat de opbrengst niet volledig zal worden geïnd. Tevens is een niet-geraamde bijdrage van € 89.000 ontvangen van Leiderdorp voor invoeringskosten van de Sleutelpas. Op Alleenverdienerspoblematiek is een onderschrijding ontstaan van € 95.000. Dit betreft een groep huishoudens die door een ongunstige samenloop van toeslagen en uitkeringen (veelal UWV-uitkering) onder het bestaansminimum zakt. Het Rijk heeft € 1.000 aan compensatie per huishouden beschikbaar gesteld en de gemeente voert deze regeling uit. De onderschrijding van € 95.000 zal worden overgeheveld naar 2026, omdat nog circa 95 huishoudens recht hebben op deze compensatie van € 1.000. Er is daarnaast € 57.000 minder kwijtgescholden aan gemeentelijke heffingen.

10C Inkomensvoorzieningen
Op het budget bijstandsuitkeringen is een voordeel ontstaan van € 621.000. Dat is voornamelijk ontstaan door een onderschrijding op het loonkostensubsidiebudget (onderdeel BUIG-budget) van € 434.000. Tegenover een lagere opbrengst aan bijstandsvorderingen van € 332.000 staat een lagere storting in de voorziening oninbaar van € 267.000. De declarabele uitvoeringskosten van Leiderdorp zijn € 157.000 lager dan begroot, waardoor de opbrengst Leiderdorp ook € 157.000 lager is.

10D Schuldhulpverlening
Op de teamkostenplaats Schuldhulpverlening is een technisch nadeel van € 411.000 ontstaan dat doorbelast had moeten worden naar dit beleidsterrein, maar is achterwege gebleven. Het is de belangrijkste oorzaak van het voordeel op de lasten van € 459.000 op dit beleidsterrein. Via de resultaatbestemming wordt dit alsnog opgelost. Daarnaast is er medio 2025 een extra incidenteel budget van € 140.000 ontvangen van het Rijk inzake schuldhulpverlening. Dit budget zal overgeheveld worden naar 2027 zodat het beschikbaar komt voor het nieuwe beleidsplan armoede- en schuldhulpverlening 2027-2030. Ook zijn er extra declarabele kosten (€ 350.000) ontstaan inzake de afhandeling van de kindertoeslagaffaire, waardoor de rijksbaten ook € 350.000 hoger zijn. Via de kaderbrief 2025 is er een incidenteel budget geraamd van € 100.000 voor financiële begeleiding vanaf medio 2025. Het is niet gelukt om dit uit te besteden. Daarom zal worden voorgesteld om dit budget over te hevelen naar 2027, voor 2026 was al € 200.000 geraamd. Het overige voordeel op de baten van € 290.000 wordt met name veroorzaakt door het vrijvallen van de voorziening die gevormd was voor de verkorting van het overgangsrecht van 36 naar 18 maanden. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 267.000.

Algemene middelen

Algemene middelen Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	7.158	4.120	3.039	42,45
Baten	-478.532	-479.643	1.111	-0,23
Saldo	**-471.374**	**-475.523**	**4.150**	**-0,88**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Lokale heffingen besteding niet gebonden	-	-388	-388
Algemene uitkering	1.435	1.629	3.064
Dividend	-0	-14	-14
Saldo financieringsfunctie	346	59	405
Overige alg.dekkingsmiddelen	1.258	-176	1.082
Totaal	**3.039**	**1.111**	**4.150**

Belastingopbrengsten
De OZB niet-woningen eigenaren komt € 0,5 miljoen lager uit doordat een aantal aanslagen uit voorgaande jaren verminderd moest worden. Het gaat hierbij onder andere over woon/zorgcomplexen die niet meer als niet-woningen mogen worden aangeslagen, maar als woning.

Algemene uitkeringen gemeentefonds
De algemene uitkering komt € 1,6 miljoen hoger uit dan geraamd, onder andere door uitkeringen voor taakmutaties (€ 1,4 miljoen) in de decembercirculaire 2025.
Aan de lastenkant staat het restant van de stelpost indexering (€ 1,4 miljoen) die niet aangewend hoefde te worden.
Saldo financieringsfunctie
In het budget is rekening gehouden met een rentelast van drie maanden op een, nog aan te trekken, langlopende geldlening. De financieringsbehoefte ontstond pas in december en is toen tijdelijk ingevuld met kortlopende financiering (kasgeld). Het is de verwachting dat de langlopende geldlening in 2026 aangetrokken gaat worden. Omdat de financieringsbehoefte later ontstond, is er voordeel op de rentelasten ontstaan van € 350.000.

Overige algemene dekkingsmiddelen
Het voordeel op de lasten van € 1,3 miljoen wordt veroorzaakt door :

- Een voordeel van € 1,7 mln. op de bijdrage, die wordt gedekt door onttrekking aan de reserve bedrijfsvoering plankosten, aan diverse kredieten in de definitiefase van een project. Omdat dergelijke kredieten jaaroverschrijdend kunnen zijn, blijft de bijdrage beschikbaar in 2026.
- Een nadeel van € 820.000 door de (incidentele) verhoging van de Voorziening dubieuze debiteuren, met name doordat meer vorderingen in het parkeerdomein als oninbaar worden beoordeeld.
- De gemeentebrede budgetten voor personele lasten met betrekking tot voormalig personeel, arbeidsongeschiktheid en vervroegde uittreding geven een voordeel van € 215.000. Tegenover dit voordeel aan de lastenkant staat een nadeel aan de batenkant van € 175.000

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Overhead Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	100.419	93.954	6.465	6,44
Baten	-16.713	-17.589	876	-5,24
Saldo	**83.706**	**76.365**	**7.341**	**8,77**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Overhead	6.465	876	7.341
Totaal	**6.465**	**876**	**7.341**

Onvoorzien Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	277	-	277	100,00
Baten	-	-	-	
Saldo	**277**	**-**	**277**	**100,00**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Onvoorzien	277	-	277
Totaal	**277**	**-**	**277**

Vennootschapsbelasting Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025	Afwijking %
Lasten	174	341	-167	-96,27
Baten	-	-	-	
Saldo	**174**	**341**	**-167**	**-96,27**

Bedragen x € 1.000,-	Afwijking Begroting - Rekening (- is nadeel)		
	Lasten	Baten	Saldo
Vennootschapsbelasting	-167	-	-167
Totaal	**-167**	**-**	**-167**

OVERHEAD

Het resultaat op Overhead is als volgt opgebouwd:

Resultaat Overhead 2025 per onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	V/N
1. Saldi op afdelingskosten (gemeentebreed)	3.341	28	3.369	V
2. Centrumregeling IDA	1.695	971	2.665	V
3. Nieuw financieelsysteem -projectbudget	2.718	0	2.718	V
4. Vervanging en migreren SQL-servers (Structured Query Language)	237	0	237	V
5. Regionale risicobijdrage	258	0	258	V
6. Informatievoorziening - projectbudget	337	0	337	V
7. Facilitaire zaken	-186	-76	-262	N

8. Gemeentelijke huisvesting	-272	-183	-455	N
9. Overhead DZB	-1.071	160	-911	N
10. Vorming voorziening spaarverlof	-767	0	-767	N
11. Overhead overige	174	-24	151	V
Totaal	**6.465**	**876**	**7.341**	**V**

1. Saldi op afdelingskostenplaatsen (gemeentebreed)
Het resultaat 2025 van alle afdelingen binnen de gemeente Leiden bedraagt € 3,4 miljoen voordelig.

2. Centrumregeling IDA
Binnen de Centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio zijn de werkelijke lasten en baten lager dan begroot. Dit levert een voordeel op van c.a. € 2,7 miljoen. In lijn met de afspraken met de Centrumregelingpartners doet de gemeente Leiden een storting in de bedrijfsvoeringsreserve van het saldo op de centrumregeling (minus voorstellen budgetoverheveling en resultaatbestemming). Zodat de gelden beschikbaar blijven voor kwaliteitsverbeteringen in de gezamenlijke bedrijfsvoering. Het verschil is opgebouwd uit diverse posten. De grootste oorzaken hebben betrekking op:

- lagere personele lasten binnen de CR € 1,2 miljoen.
- Lagere licentiekosten € 273.000 onder andere doordat voor oude financieel pakket geen licentiekosten in rekening worden gebracht.
- Lagere kwaliteitsverbeteringskosten € 422.000 doordat kwaliteitsverbeteringen deels in 2026 worden afgerond. Voorbeelden hiervan zijn datagedreven werken, invoering leermanagementsysteem, nieuwe tool werving en selectie, Arificial Intelligence.
- Overige kleine verschillen € 784.000.

3. Nieuw financieel systeem - projectbudget
In 2025 is het nieuwe financiële systeem technisch geïmplementeerd. Op het projectbudget is eind 2025 nog € 2,7 miljoen beschikbaar. Vanaf 1 januari is SAP in gebruik genomen, in 2026 zal SAP nog verder in de organisatie geïmplementeerd worden en vinden nog diverse aanvullende werkzaamheden plaats.

4. Vervanging en migreren van SQL-servers (= Structured Query Language)
De SQL-servers die momenteel in gebruik zijn, worden vanaf juli 2022 niet meer ondersteund door Microsoft. Sinds 2024 wordt gewerkt aan het vervangen en migreren van de databases. Op het beschikbare budget is € 237.000 overgehouden. De werkzaamheden worden in 2026 afgerond.

5. Regionale risicobijdrage
Alle vier de partners in de Centrumregeling betalen jaarlijks 2,3% risicobijdrage bovenop de lumpsum. Deze risicobijdrage wordt ingezet voor risico's die zich voordoen gedurende het jaar. Eind 2025 was er € 258.000 over van het ontvangen budget. Met de regiogemeenten is afgesproken deze gelden te reserveren voor mogelijke toekomstige risico's.

6. Informatievoorziening - projectbudget
Doel van dit budget is om een deel van de incidentele ontwikkelkosten binnen IV te kunnen dekken, zodat IV-ontwikkelingen voortvarend kunnen worden opgepakt. Als gevolg van de langere opstartfasen van diverse projecten binnen de afdeling IV in 2025, zijn er minder projecten gestart dan gepland. Hierdoor is het budget niet volledig benut. Deze projecten zijn in de tijd opgeschoven en zullen in 2026 en verder alsnog opgepakt worden.

7. Facilitaire zaken Leiden
Het nadeel (€ 262.000) is zichtbaar bij de activiteiten schoonmaak, beveiliging en overige kosten. De kosten zijn in 2025 sterk gestegen door de hoge indexatie, doorgevoerd door externe leveranciers. De beschikbare budgetten waren niet toereikend.

8. Gemeentelijke huisvesting
Het nadeel op de gemeentelijke huisvesting (€ 455.000) bestaat uit diverse posten, de grootste posten zijn:

- Nadeel op de baten € 140.000 doordat de 4e etage van Level niet verhuurd wordt maar gebruik wordt voor eigen werkplekken.
- Overschrijding van de lasten van € 120.000 doordat de BSGR voor Le Pooleweg 6 en 11 nog een aanslag van voorgaande jaren heeft ingediend.
- Overschrijding van de lasten € 50.000 doordat de index op de huur van Level hoger is dan de in de begroting gehanteerde index.

- Overschrijding van de lasten € 80.000 door hogere kosten voor dagelijks onderhoud.

9. Overhead DZB
Het nadeel op budget Overhead DZB is € 911.000. Dit nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door het vormen van een voorziening voor medewerkers t.b.v. de RVU-regeling en hogere implementatiekosten t.b.v. het nieuwe ERP-systeem. Ook zijn er hogere projectkosten door de verbouwing van het pand aan de Le Pooleweg 11. Het nadeel op Overhead kan voor € 690.000 worden toegerekend aan het budget WSW en voor € 224.000 aan het budget Re-integratie. Op de programma's zijn hierdoor juist voordelen zichtbaar die dit nadeel compenseren.

10. Vorming voorziening spaarverlof
Sinds 2022 is het voor gemeenteambtenaren mogelijk om verlof apart op te sparen om op een later moment voor een langere periode op te nemen (spaarverlof). Deze mogelijkheid is in de cao gemeenten opgenomen. Sinds eind 2024 kunnen medewerkers verlof ook daadwerkelijk aanmerken als spaarverlof. De commissie BBV stelt dat voor het gespaarde verlof een voorziening genomen moet worden. Bij het opstellen van de jaarrekening 2025 is deze voorziening spaarverlof gevormd voor een bedrag van € 767.000. Deze voorziening zal vanaf nu jaarlijks worden bijgesteld aan de hand van het gespaarde verlofsaldo.

VENNOOTSCHAPSBELASTING
Er zijn geen relevante afwijkingen.

ONVOORZIEN
Er zijn geen uitgaven gedaan ten laste van onvoorzien in 2025.

3.5.2 Gerealiseerde dekkingsmiddelen

Hieronder treft u aan het overzicht van algemene dekkingsmiddelen conform het Besluit Begroting en Verantwoording.

Beleidsterrein Bedragen x € 1.000,-	Rekening 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Begroting 2025	Verschil 2025
Lokale heffingen besteding niet gebonden	-70.299	-	-74.615	-74.615	-75.003	-388
Algemene uitkering	-373.351	-	-401.459	-401.459	-398.394	3.064
Dividend	-4.606	72	-3.034	-2.962	-2.976	-14
Saldo financieringsfunctie	-1.395	485	-535	-50	356	405
Overige alg.dekkingsmiddelen	1.629	3.562	-	3.562	4.645	1.082
Totaal	**-448.021**	**4.120**	**-479.643**	**-475.523**	**-471.374**	**4.150**

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. De gemeente Leiden heeft tevens de laatste informatie afkomstig uit de decembercirculaire in de jaarrekening verwerkt.

3.5.3 Toelichting financiële afwijkingen reserves

Het resultaat van de jaarrekening voor bestemming komt uit op € 19,7 miljoen positief. De afgelopen vijf jaar waren de resultaten als volgt:

Jaar	Resultaat	Voordeel (V) / Nadeel (N)
2021	13,7	V
2022	20,0	V
2023	19,6	V
2024	24,5	V
2025	19,7	V

Bedragen x € 1.000,-	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025	Verschil 2025
Lasten	689.156	752.495	715.613	36.882
Baten	-649.384	-758.643	-754.061	-4.582
Totaal van saldo van baten en lasten	**39.772**	**-6.148**	**-38.447**	**32.299**
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	122.674	117.613	121.211	-3.598
- onttrekkingen	-186.960	-111.465	-102.488	-8.977
Resultaat	**-24.514**	**0**	**-19.724**	**19.724**

Het besteden van een reserve kan alleen met een raadsbesluit waarin de reden van besteding staat aangegeven. De besteding moet overeenkomen met het doel van de reserve.

Bij reserves met een egalisatie- of inkomensfunctie mag een positief- of negatief exploitatiesaldo bij de jaarrekening vóór bestemming worden verrekend met de corresponderende reserve. In deze gevallen maakt het betreffende exploitatiesaldo geen onderdeel uit van het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening. In aanvulling hierop mag de mutatie op de Voorziening negatieve grondexploitaties bij de jaarrekening vóór bestemming worden verrekend met de reserve grondexploitaties en mag het resultaat van de parkeerexploitatie bij de jaarrekening vóór bestemming verrekend worden met de reserve parkeren.

Voor alle overige reserves geldt dat in de rekening alleen toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn verwerkt tot maximaal het bedrag dat via de begroting(swijzigingen) door de raad is goedgekeurd.

Per programma wordt hieronder een tabel gepresenteerd, waarin per reserve de geraamde en de werkelijke toevoeging en onttrekking wordt getoond. Daaronder worden de afwijkingen ten opzichte van de raming toegelicht.

Bestuur en dienstverlening

Reserves programma 1 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve raad	Toevoeging	-	-	105	105	105	-0
	Onttrekking	-35	-	-38	-38	-38	-0
Saldo		**-35**	**-**	**68**	**68**	**68**	**-0**
Reserve Holland Rijnland	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-2.174	-	-	-	-	-
Saldo		**-2.174**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Egalisatiereserve verkiezingen	Toevoeging	48	316	-	316	316	0
	Onttrekking	-77	-25	-	-25	-3	-22
Saldo		**-29**	**291**	**-**	**291**	**313**	**-22**
Reserve rekenkamer	Toevoeging	22	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-22	-15	-51	-66	-66	-
Saldo		**-0**	**-15**	**-51**	**-66**	**-66**	**-**
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P1	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-145	-145	-145	0
Saldo		**-**	**-**	**-145**	**-145**	**-145**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**70**	**316**	**105**	**421**	**421**	**0**
	Onttrekking	**-2.308**	**-40**	**-233**	**-274**	**-252**	**-22**
Reserves programma 1		**-2.238**	**276**	**-128**	**148**	**170**	**-22**

Toelichting

Egalisatiereserve verkiezingen
De uitvoeringskosten van de Tweede Kamer-verkiezingen zijn € 22.000 lager uitgevallen, waardoor de onttrekking ook € 22.000 lager is. Het budget was afgerond € 0,4 miljoen.

Veiligheid

Toelichting
Er zijn geen afwijkingen van de begroting.

Economie

Reserves programma 3 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve programma Binnenstad P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-34	-	-173	-173	-37	-136
Saldo		**-34**	**-**	**-173**	**-173**	**-37**	**-136**
Reserve economische impulsen Kennisst P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-21	-	-35	-35	-	-35
Saldo		**-21**	**-**	**-35**	**-35**	**-**	**-35**
reserve grondexploitaties P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-29	-	-	-	-	-
Saldo		**-29**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Duurzame Stad P3	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-85	-85	-85	-0
Saldo		**-**	**-**	**-85**	**-85**	**-85**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Onttrekking	**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**
Reserves programma 3		**-84**	**-**	**-293**	**-293**	**-122**	**-171**

Toelichting op afwijkingen Reserves

Reserve Programma binnenstad (P3)
Niet het volledige budget voor activiteiten van het programma binnenstad, waaronder het zichtbaarder maken van de openbare toiletten, is in 2025 besteed. Daarom is ook de onttrekking aan de reserve lager.

Reserve Economische impulsen en kennisstad (P3)
De middelen voor het bekostigen van impulsen voor duurzame, maatschappelijke ontwikkelingen en initiatieven in de stad, zijn in 2025 niet besteed en daarom niet aan de reserve onttrokken.

Mobiliteit

Reserves programma 4 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve parkeren P4	Toevoeging	6.198	1.876	3.952	5.828	6.778	-950
	Onttrekking	-572	-145	-874	-1.019	-745	-274
Saldo		**5.626**	**1.731**	**3.078**	**4.810**	**6.034**	**-1.224**
Reserve bereikbaarheidsprojecten	Toevoeging	414	75	473	548	548	0
	Onttrekking	-1.573	-	-1.366	-1.366	-937	-429
Saldo		**-1.160**	**75**	**-893**	**-818**	**-389**	**-429**
Reserve Duurzame Stad P4	Toevoeging	54	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-588	-	-	-	-	-
Saldo		**-534**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve RVMK (reg verkeer en milieukrt)	Toevoeging	60	-	74	74	74	0
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**60**	**-**	**74**	**74**	**74**	**0**
Reserve OV knoop Leiden CS	Toevoeging	-	23.938	-	23.938	23.938	-
	Onttrekking	-	-3.349	2.250	-1.099	-1.099	0
Saldo		**-**	**20.588**	**2.250**	**22.839**	**22.839**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**6.726**	**25.889**	**4.499**	**30.388**	**31.338**	**-950**
	Onttrekking	**-2.734**	**-3.494**	**11**	**-3.484**	**-2.781**	**-703**
Reserves programma 4		**3.993**	**22.395**	**4.509**	**26.904**	**28.557**	**-1.653**

Reserve parkeren:
Het nadeel op de toevoegingen van € 950.000 aan de reserve wordt veroorzaakt door het verrekenen van het voordelige resultaat op de parkeerexploitatie in 2025 met de reserve parkeren.
Het nadeel van € 274.000 op de onttrekkingen aan de reserve parkeren wordt veroorzaakt door niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve parkeren, aan de kredieten fietsenstalling Lange Mare (€ 196.000) en voorbereidingskosten/studies naar parkeren Leiden CS (€ 78.000). Voor beide nadelen geldt dat de dekking uit de reserve beschikbaar blijft voor 2026.

Reserve bereikbaarheidsprojecten:
Het nadeel van € 429.000 op de onttrekkingen aan de reserve bereikbaarheidsprojecten heeft onder andere betrekking op niet gerealiseerde bijdragen, gedekt door de reserve bereikbaarheidsprojecten, aan bijvoorbeeld de kredieten voor plankosten definitiefase infrastructurele werken (€ 335.000). Dat geldt ook voor de kosten van het onderzoek verbeteren spoor Leiden CS - Utrecht CS (€ 12.818) en de Leidse (onderzoeks)kosten Rijnlandroute (€ 14.328). Voor al deze nadelen geldt dat de dekking uit de reserve beschikbaar blijft voor 2026.

Tot slot is er voor een bedrag van € 66.574 minder aan de reserve onttrokken voor diverse kosten van het management van autoluwe binnenstad. Ook dit bedrag blijft beschikbaar voor 2026

Omgevingskwaliteit

Reserves programma 5 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve asbestsanering (P5)	Toevoeging	106	106	-	106	106	-
	Onttrekking	-88	-	-	-	-	-
Saldo		**18**	**106**	**-**	**106**	**106**	**-**
Reserve ontsluiting van groengebieden	Toevoeging	0	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-27	-	-	-	-	-
Saldo		**-27**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P5	Toevoeging	2	2	-	2	2	0
	Onttrekking	-	-	-210	-210	-210	-
Saldo		**2**	**2**	**-210**	**-208**	**-208**	**0**
Reserve gsb-middelen ISV/EZ P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-981	-981	-12	-969
Saldo		**-**	**-**	**-981**	**-981**	**-12**	**-969**
Reserve programma binnenstad P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-20	-20	-20	-0
Saldo		**-**	**-**	**-20**	**-20**	**-20**	**-0**
Reserve Duurzame Stad P5	Toevoeging	91	-	748	748	748	-0
	Onttrekking	-232	-	-56	-56	-17	-39
Saldo		**-142**	**-**	**693**	**693**	**732**	**-39**
Reserve grondexploitaties P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-84	-	-	-	-	-
Saldo		**-84**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Bomenfonds P5	Toevoeging	132	-	40	40	40	0
	Onttrekking	-165	-	-221	-221	-134	-87
Saldo		**-33**	**-**	**-181**	**-181**	**-94**	**-87**
Reserve bovenwijkse voorz. Grondbedr. P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-100	-	-100	18	-118
Saldo		**-**	**-100**	**-**	**-100**	**18**	**-118**
Reserve Sociaal Domein P5	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-20	-20	-20	-0
Saldo		**-**	**-**	**-20**	**-20**	**-20**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**331**	**108**	**788**	**896**	**896**	**-0**
	Onttrekking	**-597**	**-100**	**-1.508**	**-1.608**	**-394**	**-1.214**
Reserves programma 5		**-267**	**8**	**-719**	**-711**	**502**	**-1.214**

Toelichting op afwijkingen Reserves

Reserve GSB middelen
De onttrekking uit de Reserve GSB middelen is € 969.000 lager dan begroot. Dit komt doordat in 2025 het gehele budget van € 982.000 volledig geraamd is, terwijl deze was bedoeld voor meerdere jaren.

Reserve duurzame stad
De onttrekking is € 39.000 lager dan begroot. Dit komt omdat er € 39.000 minder is uitgegeven aan biodiversiteit.

Reserve bomenfonds
De onttrekking is € 87.000 lager dan begroot. Dit komt doordat het plantseizoen over het boekjaar heen loopt en daardoor bomen begin 2026 geplant worden. Het bedrag van € 87.000 wordt ingezet in 2026.

Reserve bovenwijkse voorzieningen middelen
De onttrekking is € 118.000 lager dan begroot. De begrote onttrekking (€ 100.000) heeft betrekking op onderzoekskosten voor het vergroenen van de Beestenmarkt. In 2025 is hier mee gestart maar de uit te voeren werkzaamheden zijn nog niet afgerond. Door een incorrecte administratieve boeking is de onttrekking verkeerd geboekt waardoor € 118.000 lager dan begroot. Bij de resultaatbestemming wordt dit gecorrigeerd.

Stedelijke ontwikkeling

Reserves programma 6 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve grondexploitaties P6	Toevoeging	43.997	2.720	8.412	11.132	11.206	-74
	Onttrekking	-23.267	-935	-7.541	-8.476	-7.941	-536
Saldo		**20.730**	**1.785**	**871**	**2.656**	**3.265**	**-610**
Reserve bovenwijkse voorz. Grondbedr. P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-194	-	-	-	-	-
Saldo		**-194**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve afkoopsommen erfpacht	Toevoeging	0	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-102.986	-1.688	1.688	-	-	-
Saldo		**-102.986**	**-1.688**	**1.688**	**-**	**-**	**-**
Reserve afkoop adm.kst. Erfpacht	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-3	-3	-174	-177	-177	-0
Saldo		**-3**	**-3**	**-174**	**-177**	**-177**	**-0**
Egalisatiereserve inkomsten bouwleges P6	Toevoeging	3.734	-	2.350	2.350	3.260	-910
	Onttrekking	-134	-339	-	-339	-339	-0
Saldo		**3.599**	**-339**	**2.350**	**2.011**	**2.922**	**-910**
Reserve sociale huurwoningen	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-16	-	-	-	-	-
Saldo		**-16**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Leids uitvoeringspr LUBO 2016 P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-514	-	-336	-336	-336	-0
Saldo		**-514**	**-**	**-336**	**-336**	**-336**	**-0**
Reserve herstruct.woongebieden SvZ&V	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-16	-	-	-	-	-
Saldo		**-16**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve risico's projecten in uitvoering	Toevoeging	1.843	-	141	141	141	0
	Onttrekking	-	-	-955	-955	-955	0
Saldo		**1.843**	**-**	**-814**	**-814**	**-814**	**0**
Reserve exploitatie Oppenheimstraat P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-52	-	-	-	-	-
Saldo		**-52**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve Stedelijke Ontwikkeling P6	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-163	-	-174	-174	-	-174
Saldo		**-163**	**-**	**-174**	**-174**	**-**	**-174**
Reserve asbestsanering (P6)	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-155	-155	-	-155
Saldo		**-**	**-**	**-155**	**-155**	**-**	**-155**
Reserve parkeren P6	Toevoeging	-	-26	-	-26	-	-26
	Onttrekking	-26	-	-	-	-26	26
Saldo		**-26**	**-26**	**-**	**-26**	**-26**	**0**
Reserve bedrijfsvoering plankosten P6	Toevoeging	37	-	4.358	4.358	4.358	-

Reserves programma 6 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
	Onttrekking	-37	-	-	-	-	-
Saldo		**-**	**-**	**4.358**	**4.358**	**4.358**	**-**
Reserve Duurzame Stad P6	Toevoeging	1.332	2.017	-600	1.417	1.417	-0
	Onttrekking	-3.991	-338	212	-126	-60	-66
Saldo		**-2.659**	**1.679**	**-388**	**1.292**	**1.357**	**-66**
Reserve instandhouding molens	Toevoeging	180	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-180	-180	-	-180
Saldo		**180**	**-**	**-180**	**-180**	**-**	**-180**
Totaal	**Toevoeging**	**51.122**	**4.711**	**14.661**	**19.373**	**20.383**	**-1.010**
	Onttrekking	**-131.398**	**-3.303**	**-7.615**	**-10.918**	**-9.833**	**-1.084**
Reserves programma 6		**-80.276**	**1.408**	**7.047**	**8.455**	**10.550**	**-2.095**

Reserve Grondexploitaties
De werkelijke storting in de reserve is € 74.000 hoger dan begroot (voordeel). Reden is dat de begrote grondopbrengst voor het project Trien Semlerstraat niet is gerealiseerd (€ 240.000 nadeel). Daarnaast is de subsidie voor het project Werninkterrein € 45.000 lager (nadeel). De storting in de voorziening negatieve grondexploitaties neemt af met € 360.000 (voordeel) als gevolg van verbetering resultaat grondexploitaties.

De werkelijke onttrekking aan de reserve is € 536.000 lager dan begroot (voordeel). Reden is dat de investeringen die worden gedekt uit deze reserve niet volledig zijn ingezet in 2025 en dus ook niet volledig worden onttrokken aan de reserve (€ 280.000 voordeel). Dit betreft de projecten restplan Aalmarkt, herontwikkeling energiepark, bedrijventerrein Groenoord en STEO Rijnsburgerblok K3-4. De begrote onttrekking voor het project Trien Semlerstraat is niet gerealiseerd (€ 240.000 voordeel). De bijdrage vanuit de reserve voor de Provada is in 2025 € 15.000 lager gebleken (voordeel).

Egalisatiereserve Inkomsten bouwleges
Doordat er meer grote bouwaanvragen zijn ontvangen dan geraamd is er € 910.000 meer gestort in de reserve.

Reserve Stedelijke ontwikkeling P6
De reserve Stedelijke ontwikkeling wordt onder andere ingezet voor uitvoering project Wonen boven winkels. In 2025 zijn hiervoor geen uitgaven gedaan waardoor het beschikbare budget vanuit deze reserve niet is ingezet.

Reserve Asbestsanering
In 2025 zijn geen gemeentelijke panden gesaneerd op asbest. Hierdoor is het beschikbare budget vanuit deze reserve niet ingezet.

Reserve Parkeren P6
Er is een negatieve storting begroot wat in feite neerkomt op een onttrekking. Er is dan ook een onttrekking gerealiseerd. Dit heeft geen invloed op de stand van de reserve.

Reserve Duurzame stad P6
De onttrekking aan de reserve is € 66.000 lager doordathet incidentele budget voor 'adviezen burgerberaad versnellen energietransitie' in 2025 niet volledig is ingezet

Reserve Instandhouding molens
In 2024 is deze reserve ingericht en is eenmalig € 180.000 in deze reserve gestort voor instandhouding molen De Helder en de Maredijkmolen. Deze middelen worden ingezet voor uitvoeren onderhoud draaigevoelige onderdelen. In 2025 zijn deze middelen niet ingezet.

Jeugd en Onderwijs

Reserves programma 7 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve onderwijshuisvesting	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-55	-55	-	-55	-55	0
Saldo		**-55**	**-55**	**-**	**-55**	**-55**	**0**
Reserve Sociaal Domein P7	Toevoeging	-	-	5.079	5.079	5.079	0
	Onttrekking	-6.959	-7.592	4.359	-3.233	-3.087	-146
Saldo		**-6.959**	**-7.592**	**9.438**	**1.847**	**1.993**	**-146**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P7	Toevoeging	65	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-481	-	-	-	-	-
Saldo		**-416**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal	**Toevoeging**	**65**	**-**	**5.079**	**5.079**	**5.079**	**0**
	Onttrekking	**-7.496**	**-7.647**	**4.359**	**-3.288**	**-3.142**	**-146**
Reserves programma 7		**-7.431**	**-7.647**	**9.438**	**1.791**	**1.937**	**-146**

Reserve sociaal domein P7
In de kaderbrief 2025-2029 is incidenteel € 150.000 beschikbaar gesteld voor extra beleidscapapciteit. Nodig voor het ontwikkelen van een visie op jeugd, gedekt vanuit de reserve sociaal domein. De extra beleidscapaciteit is vanaf eind november ingezet, waardoor er slechts € 4.000 is besteed. De onttrekking is daardoor € 146.000 lager.

Cultuur, sport en recreatie

Reserves programma 8 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve publicaties Erfgoed Leiden e.o.	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-11	-	-	-	-	-
Saldo		**-11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve aankopen kunst De Lakenhal	Toevoeging	46	-	57	57	57	0
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**46**	**-**	**57**	**57**	**57**	**0**
Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal	Toevoeging	89	-	-	-	325	-325
	Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Saldo		**89**	**-**	**-**	**-**	**325**	**-325**
Reserve exploitatie De Nobel	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-9	-9	-	-9	-9	0
Saldo		**-9**	**-9**	**-**	**-9**	**-9**	**0**
Reserve bedrijfsvoering ELO	Toevoeging	420	-	-	-	0	-0
	Onttrekking	-12	-12	-350	-362	-362	-1
Saldo		**408**	**-12**	**-350**	**-362**	**-362**	**-1**
Reserve stedelijke ontwikkeling P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-30	-	-30	-30	-
Saldo		**-**	**-30**	**-**	**-30**	**-30**	**-**
Reserve sportstimuleringsfonds	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-51	-51	-	-51
Saldo		**-**	**-**	**-51**	**-51**	**-**	**-51**
Reserve economische impulsen Kennisst P8	Toevoeging	-	3.200	-	3.200	3.200	-0
	Onttrekking	-27	-	-273	-273	-273	-0
Saldo		**-27**	**3.200**	**-273**	**2.927**	**2.927**	**-0**
Reserve restauratie collectie Lakenhal	Toevoeging	24	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-	-2	-2	-2	-
Saldo		**24**	**-**	**-2**	**-2**	**-2**	**-**
Reserve Molen de Valk / Erfgoed Leiden	Toevoeging	67	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-340	-35	35	-	-	-
Saldo		**-273**	**-35**	**35**	**-**	**-**	**-**
Reserve projecten en tentoonstelling MDL	Toevoeging	-	-	203	203	203	0
	Onttrekking	-129	-	-	-	-	-
Saldo		**-129**	**-**	**203**	**203**	**203**	**0**
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-111	-	-111	-111	-
Saldo		**-**	**-111**	**-**	**-111**	**-111**	**-**
Reserve exploitatie Oppenheimstraat P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-	-100	-	-100	-100	-
Saldo		**-**	**-100**	**-**	**-100**	**-100**	**-**
Reserve programma binnenstad P8	Toevoeging	-	-	-	-	-	-

Reserves programma 8 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
	Onttrekking	-	-	-50	-50	-50	0
Saldo		**-**	**-**	**-50**	**-50**	**-50**	**0**
Totaal	**Toevoeging**	**645**	**3.200**	**260**	**3.460**	**3.785**	**-325**
	Onttrekking	**-528**	**-297**	**-692**	**-989**	**-937**	**-52**
Reserves programma 8		**117**	**2.903**	**-432**	**2.471**	**2.848**	**-377**

Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal
De exploitatie van De Lakenhal heeft een plus gerealiseerd. De toevoeging aan de Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal betreft het positieve bedrijfsresultaat van € 325.000. Door de invoering van het organisatieplan op 1 augustus 2025 zijn verschillende acties pas laat in het jaar opgestart, terwijl de bijbehorende budgetten wel voor het hele jaar zijn toegekend.

Reserve sportstimuleringsfonds
Er is geen subsidie geboekt op de DV sportstimulering waardoor er geen ontrekking is gedaan uit de reserve sportstimuleringsfonds.

Maatschappelijke ondersteuning

Reserves programma 9 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve soc.-maatsch. En cult. Voorz P9	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-242	-154	-22	-176	-176	-0
Saldo		**-242**	**-154**	**-22**	**-176**	**-176**	**-0**
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P9	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-40	-	-230	-230	-64	-166
Saldo		**-40**	**-**	**-230**	**-230**	**-64**	**-166**
Reserve Sociaal Domein P9	Toevoeging	1.855	500	3.505	4.005	4.005	-0
	Onttrekking	-1.410	-1.944	-932	-2.876	-2.876	0
Saldo		**445**	**-1.444**	**2.573**	**1.129**	**1.129**	**-0**
Res. Spec voorz maatsch zorg P9	Toevoeging	1.316	-	150	150	150	-
	Onttrekking	-1.076	-	-	-	-	-
Saldo		**240**	**-**	**150**	**150**	**150**	**-**
Res. Oekraïne asielzoekers statushouder	Toevoeging	6.374	4.607	252	4.860	4.244	616
	Onttrekking	-387	-721	-11.953	-12.674	-11.755	-919
Saldo		**5.987**	**3.886**	**-11.701**	**-7.814**	**-7.511**	**-304**
Res. Maatschappelijke Zorg Leidse regio	Toevoeging	718	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-80	-	-55	-55	-55	-
Saldo		**638**	**-**	**-55**	**-55**	**-55**	**-**
Totaal	**Toevoeging**	**10.263**	**5.107**	**3.908**	**9.015**	**8.400**	**616**
	Onttrekking	**-3.236**	**-2.819**	**-13.193**	**-16.012**	**-14.927**	**-1.085**
Reserves programma 9		**7.027**	**2.288**	**-9.285**	**-6.997**	**-6.527**	**-469**

Reserve Leefbaarheidsprojecten in de wijken
Er was € 70.000 beschikbaar gesteld voor een visie op wijkregie gedekt vanuit de reserve. Het is niet gelukt om dit op te starten en daardoor is er ook niets onttrokken. Begin 2026 is de opdracht verstrekt. Voorgesteld zal worden om het budget en de onttrekking over te hevelen. De visie Roomburg-Meerburg is afgesloten. Er bleef een budget over, waardoor er € 96.000 minder onttrokken is aan de reserve.

Reserve OSA (Oekraïne, statushouders en asielzoekers)
Het resultaat op programma OSA is € 0,3 miljoen voordeliger dan begroot. Daarom wordt er per saldo € 0,6 miljoen minder gestort in en 0,9 miljoen minder onttrokken aan de reserve OSA dan begroot. Het hogere resultaat komt doordat de kosten voor de opvang van Oekraïeners iets lager zijn dan begroot, en doordat er minder dan begroot is uitgegeven aan kosten voor statushouders. De storting van € 0,2 miljoen in de voorziening van toekomstige verplaatsingskosten wordt niet verrekend met de reserve OSA, maar met de algemene middelen

Werk en inkomen

Reserves programma 10 Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
DZB Bedrijfsreserve dzb-Leiden wsw	Toevoeging	1.106	-	2.330	2.330	2.330	-0
	Onttrekking	-1.106	-	-565	-565	-565	-
Saldo		**-**	**-**	**1.765**	**1.765**	**1.765**	**-0**
DZB Reserve zachte landing rijksbez. Wsw	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-65	-65	-111	-176	-33	-143
Saldo		**-65**	**-65**	**-111**	**-176**	**-33**	**-143**
DZB Reserve frictiekosten ID/WIW DZB	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-30	-33	26	-6	-6	-0
Saldo		**-30**	**-33**	**26**	**-6**	**-6**	**-0**
Reserve Sociaal Domeins P10	Toevoeging	2.447	-	1.265	1.265	1.265	-0
	Onttrekking	-1.280	-1.266	-1.585	-2.851	-2.851	0
Saldo		**1.167**	**-1.266**	**-320**	**-1.586**	**-1.586**	**-0**
Totaal	**Toevoeging**	**3.553**	**-**	**3.595**	**3.595**	**3.595**	**0**
	Onttrekking	**-2.482**	**-1.363**	**-2.234**	**-3.597**	**-3.454**	**-143**
Reserves programma 10		**1.071**	**-1.363**	**1.361**	**-3**	**140**	**-143**

Reserve DZB zachte landing rijksbezuinigingen WSW
Doordat de kosten € 143.000 lager zijn uitgevallen, is er € 143.000 minder onttrokken.

Algemene middelen en overhead

Reserves programma AD Bedragen x € 1.000,-		Rekening 2024	Begroting 2025	Wijziging Begroting	Begroting 2025 na wijziging	Rekening 2025	Verschil 2025
Reserve flankerend beleid AD	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-192	-100	-	-100	-8	-92
Saldo		**-192**	**-100**	**-**	**-100**	**-8**	**-92**
Bedrijfsvoeringsreserve concern	Toevoeging	-	-	1.787	1.787	1.787	-
	Onttrekking	-1.798	-	-2.281	-2.281	-343	-1.938
Saldo		**-1.798**	**-**	**-494**	**-494**	**1.444**	**-1.938**
Concernreserve	Toevoeging	18.450	-	7.619	7.619	7.619	-
	Onttrekking	-13.968	-23.370	-20.418	-43.788	-43.788	-0
Saldo		**4.482**	**-23.370**	**-12.798**	**-36.169**	**-36.169**	**-0**
Reserve bedrijfsvoering plankosten	Toevoeging	1.215	-	300	300	300	-
	Onttrekking	-1.030	-	-2.979	-2.979	-1.268	-1.711
Saldo		**185**	**-**	**-2.679**	**-2.679**	**-968**	**-1.711**
Reserve Sociaal Domein AD	Toevoeging	557	-	55	55	55	-0
	Onttrekking	-64	-	-71	-71	-71	-
Saldo		**493**	**-**	**-17**	**-17**	**-17**	**-0**
Reserve afschrijvingen investeringen	Toevoeging	14.311	7.062	12.154	19.217	19.217	0
	Onttrekking	-2.904	-1.279	-6.046	-7.325	-7.342	17
Saldo		**11.407**	**5.783**	**6.108**	**11.892**	**11.875**	**17**
Reserve budgetoverheveling	Toevoeging	13.680	-	14.970	14.970	14.970	-0
	Onttrekking	-15.323	-2.042	-10.387	-12.428	-12.428	0
Saldo		**-1.643**	**-2.042**	**4.584**	**2.542**	**2.542**	**-0**
Reserve egalisatie kapitaallasten CR	Toevoeging	237	121	-12	109	109	-
	Onttrekking	-504	-	-430	-430	-193	-237
Saldo		**-268**	**121**	**-442**	**-321**	**-85**	**-237**
Reserve risicobijdrage CR	Toevoeging	-	-	-	-	-	-
	Onttrekking	-115	-	-	-	-	-
Saldo		**-115**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregel.	Toevoeging	1.249	-	1.329	1.329	3.258	-1.928
	Onttrekking	-	-	-1.602	-1.602	-1.204	-397
Saldo		**1.249**	**-**	**-272**	**-272**	**2.053**	**-2.325**
Totaal	**Toevoeging**	**49.699**	**7.183**	**38.203**	**45.386**	**47.314**	**-1.928**
	Onttrekking	**-35.898**	**-26.791**	**-44.214**	**-71.004**	**-66.646**	**-4.358**
Reserves programma AD		**13.801**	**-19.608**	**-6.010**	**-25.618**	**-19.332**	**-6.286**

Reserve Flankerend beleid
De begrote onttrekking aan deze reserve is resultaat afhankelijk. In 2025 zijn er minder situaties voorgekomen waarbij de kosten ten laste van de reserve moesten worden gebracht.

Bedrijfsvoeringsreserve concern
In 2025 is aan de bedrijfsvoeringsreserve 1,9 miljoen minder onttrokken dan begroot. Het begrote budget van € 1,9 miljoen voor de invoering van het nieuwe financieel systeem en € 38.000 voor het Strategisch Huisvestingsplan zijn 2025 niet besteed. De besteding van deze budgetten zal in 2026 plaatsvinden.

Reserve bedrijfsvoering Plankosten
De jaarlijkse onttrekking aan de reserve is afhankelijk van de gemaakte kosten in de definitiefase van de ruimtelijke projecten. De onderschrijding van de begrote onttrekking met € 1,7 miljoen is het bedrag dat de projectleiders eind 2025 nog aan plankosten verwachten te moeten maken voor projecten in definitiefase

Reserve afschrijvingen investeringen
Er is € 17.000 minder onttrokken aan de reserve afschrijving investeringen.
CR Reserve egalisatie kapitaallasten
De SQL-servers die momenteel in gebruik zijn, worden vanaf juli 2022 niet meer ondersteund door Microsoft. Het is daarom noodzakelijk om de verouderde SQL-servers te vervangen en gelijktijdig de databases te migreren om de beveiligingsrisico's te beperken. Hiervoor was een onttrekking uit deze reserve begroot. Dit bedrag is niet volledig besteed doordat het project doorloopt in 2026. Daarmee was het niet nodig om het volledige bedrag aan de reserve te onttrekken.

CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregeling
De hogere storting van € 1,9 miljoen betreft het resultaat van de centrumregeling exclusies bestemmings en overhevelingsvoorstellen. Dit bedrag wordt conform de afspraken met de partnergemeenten gestort in deze reserve zodat het in volgende jaren kan worden ingezet voor kwaliteitsverbeteringen in de bedrijfsvoering.
Er is voor € 397.000 minder onttrokken voor kwaliteitsverbeteringen dan begroot. Dit betreft:

- Voor het project stabiliteit en veiligheid was een grote onttrekking begroot. Een deel van de kosten betrof het uitbreiden van de personele bezetting. De kosten van deze personele bezetting zijn € 277.000 lager uitgevallen.
- Voor de projecten Artificial Intelligence, invoering Leermanagementsysteem en het nieuwe werving en selectiesysteem zijn de projectkosten in 2025 € 120.000 lager uitgevallen, deze kosten worden naar verwachting in 2026 alsnog gemaakt.

3.5.4 Overzicht aanwending onvoorzien

Onvoorzien
In de Programmabegroting 2025 was € 277.000 voor onvoorzien geraamd. Dit bedrag is gedurende het jaar niet ingezet.

3.5.5 Overzicht incidentele baten en lasten

Op basis van onderstaand overzicht wordt aangetoond of de jaarrekening 2025, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten zijn gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval is, is er een risico dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. Incidentele lasten mogen worden gedekt door zowel structurele als door incidentele baten.

Het structureel evenwicht wordt berekend door de som van de incidentele lasten en de toevoegingen aan reserves te verminderen met de incidentele baten en de onttrekkingen aan reserves. Hierbij is het uitgangspunt dat alle toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves incidenteel van aard zijn. Uitzondering is een onttrekking ter dekking van kapitaallasten. Dit soort onttrekkingen zijn structureel van aard. Als de bedragen groter zijn dan € 250.000, dan wordt deze kort toegelicht.

De jaarrekening 2025 heeft het onderstaande structureel evenwicht:

	2025	
Saldo baten en lasten	-38.448	
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	18.723	
Begrotingssaldo na bestemming	-19.725	V
Af: incidentele lasten	-137.917	
Af: incidentele baten	119.730	
Structureel saldo van de begroting	-37.912	V
Structureel evenwicht	JA	

Bedragen x €1.000

Het saldo van de jaarrekening is € 37,9 miljoen positief. Dit saldo bestaat uit het totaal aan structurele- en incidentele posten. Het saldo van de incidentele posten (zie voor een nadere specificatie onderstaande tabel) bedraagt € 18,2 miljoen. Per saldo bestaat deze post uit incidentele lasten. Een saldo van incidentele lasten is gunstig voor het structurele saldo. Een overschot aan incidentele lasten betekent dat incidentele lasten zijn gedekt door structurele baten. Zouden de incidentele lasten op termijn wegvallen, dan blijven de structurele baten bestaan, met als gevolg een overschot op de begroting.
Door het jaarrekening saldo te vermeerderen met het saldo aan de incidentele posten wordt het structurele saldo van de jaarrekening 2025 berekend. Deze komt voor 2025 uit op € 37,9 miljoen positief.

Incidentele baten en lasten per programma:

	Lasten	Baten
Bestuur en dienstverlening	-	-
Veiligheid	-	-
Economie	850	-
Bereikbaarheid	3.182	-1.453
Omgevingskwaliteit	-	-
Stedelijke ontwikkeling	10.499	-13.659
Jeugd en onderwijs	744	-65
Cultuur, sport en recreatie	-	-
Maatschappelijke ondersteuning	3.041	-2.894
Werk en inkomen	-	-
Algemene Dekkingmiddelen en Overhead	62	-
Totaal inc. lasten en baten	**18.378**	**-18.071**
	Stortingen	**Onttrekkingen**
Bestuur en dienstverlening	416	-252

	Lasten	Baten
Veiligheid	-	-
Economie	-	-122
Bereikbaarheid	31.190	-2.781
Omgevingskwaliteit	790	-394
Stedelijke ontwikkeling	18.966	-9.833
Jeugd en onderwijs	5.079	-3.142
Cultuur, sport en recreatie	3.785	-937
Maatschappelijke ondersteuning	8.400	-14.927
Werk en inkomen	3.595	-3.454
Algemene Dekkingmiddelen en Overhead	47.320	-65.817
Totaal inc. stortingen en ontrekkingen	**119.539**	**-101.660**
Totaal incidentele posten	**137.917**	**-119.730**
Saldo Incidentele posten	**18.187**	

Bedragen x €1.000

Per programma volgt hieronder een toelichting van de incidentele lasten en baten > € 250.000. Alle overige posten worden in een totaalbedrag genoemd.

Programma 1

Expoitatie		Lasten	Baten
Bestuur	Geen incidentele posten	-	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P1	Egalisatiereserve verkiezingen	316	
Reserves P1	Overig	100	-252
P1 Bestuur en dienstverlening	**Totaal**	**416**	**-252**

Bedragen x €1.000

Egalisatiereserve verkiezingen
Storting in de reserve verkiezingen om de jaarlijke kosten van de diverse verkiezingen te egaliseren

Programma 2

Expoitatie		Lasten	Baten
Veiligheid	Geen incidentele posten	-	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P2	Geen incidentele posten	-	-
P2 Veiligheid	**Totaal**	**-**	**-**

Bedragen x €1.000

Programma 3

Expoitatie		Lasten	Baten
Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	Stim. en acquis kennisintens. bedrijvigh	850	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P3	Overig	-	-122
P3 Economie	**Totaal**	**850**	**-122**

Bedragen x €1.000

Stim. en acquis kennisintens. bedrijvigh
Dit betreft een eenmalige kapitaalstorting waarmee de deelneming in het financieel vast actief Uniiq is verhoogd.

Programma 4

Expoitatie		Lasten	Baten
Bereikbaarheid	Verbeteren openbaar vervoer	2.430	-1.453
Bereikbaarheid	Verbeteren parkeeraanbod	752	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P4	Reserve parkeren	6.778	-745
Reserves P4	Reserve bereikbaarheidsprojecten	400	-937
Reserves P4	Reserve OV knoop Leiden CS	23.938	-1.099
Reserves P4	Overig	74	-
P4 Bereikbaarheid	**Totaal**	**34.371**	**-4.234**

Bedragen x €1.000

Verbeteren openbaar vervoer
Betreft incidendeel budget, contractueel vastgesteld door contractpartijen ivm gezamenlijke.studiekosten (intern/extern) voor project Knooppunt Leiden Centraal.

Verbeteren parkeeraanbod
Betreft incidenteel budget voor de renovatie van een parkeergarage.

Reserve parkeren
Het bekostigen van parkeervoorzieningen en egaliseren van de exploitatieresultaten over meerdere jaren.

Reserve bereikbaarheidsprojecten
De reserve bereikbaarheidsprojecten is voeding voor het krediet plankosten definitiefase infra waaruit de plankosten van infraprojecten worden voorgefinancierd. Het bedrag fluctueert met de start van infra projecten.

Reserve OV knoop Leiden CS
De storting in de reserve betreft de in het investeringsplan gereserveerde middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de overeengekomen gemeentelijke bijdrage in het MIRT-deelproject Knooppunt Leiden CS. De onttrekking aan de reserve betreft de storting in de reserve afschrijvingen ter hoogte van de in 2025 geraamde uitgaven.

Programma 5

Expoitatie		Lasten	Baten
Klimaatadaptatie	Geen incidentele posten	-	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P5	Reserve Duurzame Stad P5	748	-
Reserves P5	Overig	42	-394
P5 Omgevingskwaliteit	**Totaal**	**790**	**-394**

Bedragen x €1.000

Reserve Duurzame Stad
De in 2024 ontvangen vergoeding voor "single use plastics" is bij bestemming van de jaarrekening 2024 overgeheveld naar 2025 en gestort in de reserve duurzaame stad.

Programma 6

Expoitatie		Lasten	Baten
Energietransitie	Energiebesparing	2.475	-2.475
Energietransitie	Warmtetransitie	562	-562
Gemeentelijk vastgoed	Voeren erfpachtbedrijf	-	-531
Gemeentelijk vastgoed	Opstellen MPG en Vermogensbeheer	7.037	-10.090
Gemeentelijk vastgoed	Exploiteren van gemeentelijke gebouwen	424	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P6	reserve grondexploitaties P6	11.206	-7.941
Reserves P6	egalisatiereserve inkomsten bouwleges P6	3.260	-339
Reserves P6	reserve Leids uitvoeringspr LUBO 2016 P6	-	-336
Reserves P6	Reserve risico's projecten in uitvoering	-	-955
Reserves P6	Reserve bedrijfsvoering plankosten P6	4.358	-
Reserves P6	Overig	141	-263
P6 Stedelijke ontwikkeling	**Totaal**	**29.464**	**-23.492**

Bedragen x €1.000

Energiebesparing
Het betreft baten en lasten in het kader van de bestrijding van energiearmoede.

Warmtetransitie
Het betreft baten en lasten in het kader van de uitvoering van de "warmte Leidse regio" die zijn gemaakt voor de deelnemende partners.

Voeren erfpachtbedrijf

Dit zijn incidenele verkoopopbrengst van verkochte erfpachtgronden.

Opstellen MPG en Vermogensbeheer

Het betreft exploitatiebijdragen aan investeringen, afwaarderingen van boekwaarden, mutaties in voorzieningen en incidentele baten/asten ten aanzien van het grondbeleid.

Exploiteren van gemeentelijke gebouwen
Het betreft een eenmalige uitbetaling van een onrendabele top voor een project.

Reserve afkoopsommen erfpacht
De onttrekking betreft de vrijval vanuit de reserve in verband met stelselwijziging erfpacht.

Reserve grondexploitaties
De reserve Grondexploitaties wordt gevoed met positieve saldi bij afsluiten of tussentijds winstnemen van grondexploitaties, het exploitatieresultaat van het erfpachtbedrijf en verkoopopbrengsten van vastgoed en gronden. De reserve Grondexploitaties is de overkoepelende reserve van Grondzaken van waaruit de onderliggende voorzieningen en bestemmingsreserves gevoed kunnen worden. Tevens worden vrijvallende gelden uit de onderliggende voorzieningen en reserves teruggestort in deze reserve om herbestemd te worden.

Egalisatiereserve inkomsten bouwleges
Door een aantal grote bouwprojecten in Leiden en de daarmee gemoeide opgelegde bouwleges zijn de inkomsten op de Leges hoger uitgevallen dan geraamd.Dit wordt gestort in de egalisatiereserve.

Reserve Leids uitvoeringspr LUBO 2016
Het bekostigen van sanering bij projecten waarbij bodemverontreiniging wordt aangetroffen.

Reserve risico's projecten in uitvoering
Het dekken van algemene- en projectspecifieke risico’s binnen grondexploitaties in uitvoering (Bouwgronden in exploitatie (BIE)).

Reserve bedrijfsvoering plankosten P6
In 2025 zijn veel stortingen gedaan in de reserve plankosten, doordat veel projecten in 2025 gerevolveerd zijn.

Programma 7

Expoitatie		Lasten	Baten
Onderwijsbeleid	Stim. Hoogwaardig taalaanbod	744	-
Onderwijsbeleid	Overig	-	-65
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P7	Reserve Sociaal Domein P7	5.079	-3.087
Reserves P7	Overig	-	-55
P7 Jeugd en onderwijs	**Totaal**	**5.823**	**-3.207**

Bedragen x €1.000

Stim. Hoogwaardig taalaanbod
De kosten zijn gemaakt voor het programma "Gelijke Kansen" dat loopt tot en met 2026

Reserve Sociaal Domein
De stortingen en onttrekkingen zijn mutaties in het kader van de regionale jeugdhulp.

Programma 8

Expoitatie		Lasten	Baten
Cultureel erfgoed	Geen incidentele posten	-	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P8	bedrijfsreserve Museum De Lakenhal	325	-
Reserves P8	reserve bedrijfsvoering ELO	0	-362
Reserves P8	Reserve economische impulsen Kennisst P8	3.200	-273
Reserves P8	Overig	260	-302
P8 Cultuur, sport en recreatie	**Totaal**	**3.785**	**-937**

Bedragen x €1.000

Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal
De toevoeging aan de Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal betreft het positieve bedrijfsresultaat van € 325.000.

Reserve bedrijfsvoering ELO
De onttrekking betreft een dotatie aan de reserve afschrijving in verband met een investering in de expositieruimte.

Reserve economische impulsen Kennisst P8
De onttrekking betreft een tijdelijke budget van de impuls evenementen verleend aan het Centrum Management Leiden.

De storting betreft het vervangen van de kostbare hijs- en trekinstallaties (theatertechniek bij de Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal). Het college reserveert voor de hijs- en trekinstallaties een incidenteel bedrag van € 3.200.000 in de reserve economische impulsen en kennisstad.

Programma 9

Expoitatie		Lasten	Baten
Kwetsbare groepen	Preventie verslaving, dak- en thuisloosh	3.041	-2.894
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P9	Reserve Sociaal Domein P9	4.005	-2.876
Reserves P9	Res. Oekraïne asielzoekers statushouder	4.244	-11.755
Reserves P9	Overig	150	-296
P9 Maatschappelijke ondersteuning	**Totaal**	**11.441**	**-17.821**

Bedragen x €1.000

Preventie verslaving, dak- en thuisloosheid
Deze kosten zijn hoofdzakelijk gemaakt in het kader van een verbouwing aan een opvanglocatie voor Oekraïnse Ontheemden. Dit wordt gefinancierd uit een specifieke uitkering, dit zijn de in het overzicht gepresenteerde baten.

Reserve Sociaal Domein
De stortingen hebben vooral betrekking op positieve resultaten op sociaal domein vanuit de P&C producten 2025. De onttrekkingen hebben vooral betrekking op dekking voor de doordecentralisatie maatschappelijke zorg, voor zowel de Leidse regio, de specialistische als de regionale maatschappelijke zorg.

Res. Oekraïne asielzoekers statushouders
De onttrekking is gedaan voor de aankoop van een pand aan het Schuttersveld voor de opvang van Oekraïnse Ontheemden. De stortingen zijn het positieve resultaat op programma OSA. Dit wordt grotendeels veroorzaakt

doordat de daggelden die de gemeenten ontvangt voor de opvang van Oekraïners hoger zijn dan de kosten ervan.

Programma 10

Expoitatie		Lasten	Baten
Arbeidsparticipatie	Geen incidentele posten	-	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves P10	DZB bedrijfsreserve dzb-Leiden wsw	2.330	-565
Reserves P10	Reserve Sociaal Domeins P10	1.265	-2.851
Reserves P10	Overig	-	-39
P10 Werk en inkomen	**Totaal**	**3.595**	**-3.454**

Bedragen x €1.000

DZB bedrijfsreserve dzb-Leiden wsw
De bedrijfsreserve DZB heeft als functie het opvangen van jaarlijkse fluctuaties in de bedrijfsvoering (egalisatiefunctie) en het oplossen van knelpunten in de bedrijfsvoering.

Reserve Sociaal Domein
De stortingen hebben vooral betrekking op positieve resultaten op sociaal domein vanuit de P&C producten 2025. De onttrekkingen waren nodig voor tijdelijke intensivering binnen het programma werk en inkomen.

Algemene Dekkingsmiddelen en Overhead

Expoitatie		Lasten	Baten
Overhead	Overig	62	-
Reserves		**Stortingen**	**Onttrekkingen**
Reserves AD/OH	bedrijfsvoeringsreserve concern	1.787	-343
Reserves AD/OH	concernreserve	7.624	-43.788
Reserves AD/OH	Reserve bedrijfsvoering plankosten	300	-1.268
Reserves AD/OH	Reserve afschrijvingen investeringen	19.217	-6.513
Reserves AD/OH	Reserve budgetoverheveling	14.970	-12.428
Reserves AD/OH	CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregel.	3.258	-1.204
Reserves AD/OH	Overig	164	-273
P11 Algemene Dekkingmiddelen en Overhead	**Totaal**	**47.382**	**-65.817**

Bedragen x €1.000

Bedrijfsvoeringsreserve concern
De onttrekkingen aan deze reserve zijn gebasserd op directie besluiten. Hiermee zijn de kosten van verschillende knelpunten in de bedrijfsvoering gedekt. In de financiele verordening is bepaald wat de omvang van de reserve zou moeten zijn. In 2025 was een extra storting noodzakelijk.

Concernreserve
De concernreserve dient als buffer voor de afdekking van niet-kwalificeerbare risico's en de egalisatie van het exploitatieresultaat.

Reserve bedrijfsvoering plankosten
Het dekken van de plankosten van projecten in de definitiefase en het egaliseren van fluctuaties in de exploitatie als gevolg van de plankostensystematiek.

Reserve afschrijvingen investeringen
Het dekken van de jaarlijkse kapitaallasten vanuit incidentele middelen.

Reserve budgetoverheveling
Het faciliteren van budgetoverhevelingen.

CR Reserve bedrijfsvoering Centrumregel.
De Bedrijfsvoeringsreserve Centrumregeling heeft als functie het opvangen van jaarlijkse fluctuaties (egalisatiefunctie) en knelpunten in de bedrijfsvoering voor de werkzaamheden die binnen de centrumregeling vallen. Daarnaast kan de reserve worden ingezet voor het ontwikkelen van innovaties en aanpassingen in de bedrijfsvoering, voor zover die ten goede komen aan de dienstverlening in het kader van de centrumregeling.

Structurele reservemutaties
Hieronder volgt een overzicht en toelichting op de structurele reservemutaties:

Reserve	Storting	Onttrekking
Reserve afschrijvingen investeringen		-829
Reserve Duurzame Stad P6	1.417	
Overig	255	
Totaal	1.672	-829

Bedragen x €1.000

Reserve afschrijvingen investeringen
Dit zijn de onttrekkingen uit de reserve afschrijvingen investeringen voor de dekking van de afschrijvingslasten van investeringen.

Reserve Duurzame Stad
Het bekostigen van investeringen en uitgaven die om doelstellingen te realiseren op het gebied van verstedelijking, duurzame mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiverse vergroening en circulaire economie en afval.
De reservestorting in deze reserve wordt op termijn omgezet in kapitaallasten.

3.5.6 Verantwoording wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Openbaarmakingsverplichting Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn in ieder geval de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen.

Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld, zodra de bezoldiging in totaal hoger is dan het bezoldigingsmaximum. ↲ Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen en in welke deeltijdfactor de functionaris werkt.

Deze verantwoording 2025 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen geldende algemene WNT-maximum van € 246.000.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben, voor zover ons bekend, geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf van 1 januari 2025).

Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

1a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2025				
Organisatie	Gemeente Leiden	Gemeente Leiden	Gemeente Leiden	Gemeente Leiden
Naam	P.M. van Vliet	I.N. Ishaak	K. Kuipers	G.F.C. van Leiden
Functie	gemeentesecretaris	waarnemend gemeentesecretaris	gemeentesecretaris	griffier
Functiegegevens				
aanvang en einde functievervullling in 2025	01-01 - 31-05	1-6 - 10-8	11-08 - 31-12	01-01 - 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	70.806	23.983	65.978	127.369
Beloningen betaalbaar op termijn	9.718	4.483	9.092	20.642
Bezoldiging	***80.525***	***28.466***	***75.071***	***148.011***
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**101.770**	**47.852**	**96.378**	**246.000**
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2024				
Organisatie	Gemeente Leiden			Gemeente Leiden

Naam	P.M. van Vliet			G.F.C. van Leiden
Functie	gemeentesecretaris			griffier
Functiegegevens				
aanvang en einde functievervullling in 2024	01-01 - 31-12			01-01 - 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0			1,0
Dienstbetrekking	ja			ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	165.602			125.201
Beloningen betaalbaar op termijn	23.403			21.085
Bezoldiging	***189.004***	***0***	***0***	***146.287***
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**233.000**			**233.000**

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Gegevens 2025	
Naam	P.M. van Vliet
Functiegegevens	
Functie bij beëindiging dienstverband	gemeentesecretaris
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Jaar waarin het dienstverband is beëindigd	2025
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Uitkering in verlof wegens beëindiging dienstverband	688
Individueel toepasselijke maximum	75.000
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	688
Waarvan betaald in 2025	688
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

3.6 Rechtmatigheidsverantwoording

3.6.1 Grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld conform de stellige uitspraken van de commissie BBV in de Kadernota rechtmatigheid 2025. De commissie BBV geeft via de Kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van de decentrale overheden. Het begrip rechtmatigheid heeft betrekking op het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. In de Financiële Verordening 2023 van de gemeente Leiden worden deze criteria toegelicht en zijn nadere regels over deze criteria opgenomen. Ook in de paragraaf bedrijfsvoering worden deze criteria verder toegelicht.

Toetsing van de rechtmatigheid is sinds 2023 de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college). Hiervoor wordt de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld. De externe accountant beoordeelt nog wel of de informatie van het college in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.
De rechtmatigheidsverantwoording moet samen gelezen worden met de toelichting over de rechtmatigheidsverantwoording in de paragraaf bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt ook een toelichting gegeven op eventuele afwijkingen en welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Regelgeving voor de rechtmatigheidsverantwoording
De rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening op basis van artikel 36 lid 3 van de Financiële Verordening 2023 van de gemeente Leiden. Hierin staat dat het college in de jaarstukken met de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording aflegt over de naleving van de regels die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. In het Controleprotocol 2025 van de gemeente Leiden zijn hierover nadere regels opgenomen.

Werkzaamheden ten grondslag aan de rechtmatigheidsverantwoording
De gemeenteraad heeft het Normenkader rechtmatigheid 2025 van de gemeente Leiden op 18 juni 2026 met terugwerkende kracht vastgesteld. Het Normenkader rechtmatigheid 2025 van de gemeente Leiden betreft de inventarisatie van de relevante regelgeving voor de jaarlijks rechtmatigheidscontrole door het college. De uitwerking van het normenkader is een taak van het college en mondt mede uit in een toetsingskader per interne rechtmatigheidscontrole. De kaders voor de interne rechtmatigheidscontroles zijn vastgelegd in het Algemeen controleplan 2025 van de gemeente Leiden. De uitkomst van de interne rechtmatigheidscontroles (inclusief aanvullende analyses op de bovengenoemde criteria) vormt de basis voor de uitspraak van het college over de rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording.

3.6.2 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen.
Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.
In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 18 juni 2026 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2% van de totale (begrote) lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 15.050.000.
De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding
Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de

balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 3.254.000 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 15.050.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 2.290.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op grond van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie het onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen. De gemeenteraad heeft daarnaast aanwijzingen gegeven over zaken waarover de gemeenteraad in het kader van de financiële rechtmatigheid geïnformeerd wil worden in de paragraaf bedrijfsvoering.

3.7 SISA-verantwoording

3.7.1 SISA-tabel

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A20	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026** Gemeenten		Beschikkingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/01*	Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per taak/project (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A20/03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A20/04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A20/05*	
			1	59115532	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 34.879	€ 130.079	
			2	59115532	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 2.800	€ 2.800	
			3	59115532	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 43.924	€ 135.202	
			4	59115532	Eenjarige flexibele schil	Ja	€ 38.664	€ 38.664	
				Kopie Beschikingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/06*	Kopie Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/07*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per taak/project - bij Ja is indicator 09 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/08*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens activiteitenplan per taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/11*
			1	59115532	Generieke preventie-projecten	Nee		Nee	Ja
			2	59115532	Generieke preventie-projecten	Nee		Nee	Ja
			3	59115532	Generieke preventie-projecten	Nee		Nee	Ja
			4	59115532	Eenjarige flexibele schil	Nee		Nee	Ja
JenV	A31	**Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024** Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A31/02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A31/03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A31/04*		
				€ 429.955	€ 507.243	Nee	Het project is nog niet afgerond		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten		Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
				51	119	Ja	Ja	Nee	
				Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*				
				Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*
				€446.324	€ 846.419			€0	€0
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
				€20.502	€115.039	€187.323	€427.894	€96.951	€221.455
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
				€127.073	€370.553	€0	€ 0	€878.173	
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**		Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
				€ 34.222	Nee				
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
				€ 115.431	€ 0	4	421	13	
BZK	C132	**Inrichten overheidsbrede loketten**		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C132/01*					
				€ 75.000					
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten		Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05* *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D8/06*
				€ 1.696.241	€ 826.995	€ 878.385	€ 0	€ 1.278.263	€ 1.486.017
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/09*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*		
			1						
			2						
			100						
OCW	D10	**Volwasseneneducatie**		Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling)	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW]	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T)	Besteding (jaar T) educatie	Reservering besteding educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1)

		Contactgemeenten						Bij lagere besteding dan beschikbare middelen	Bij hogere besteding dan beschikbare middelen
				Aard controle R Indicator: D10/01	*Aard controle R Indicator: D10/02*	*Aard controle R Indicator: D10/03*	*Aard controle R Indicator: D10/04*	*Aard controle R Indicator: D10/05*	*Aard controle R Indicator: D10/06*
			1	€ 2.519.681	€ 543.445	€ 3.063.126	€ 2.433.207	€ 629.920	€ 0
				Onderbesteding jaar T Automatisch berekend *Aard controle n.v.t. Indicator: D10/07*					
			1	-€ 1					
OCW	D12	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025** Contactgemeenten		Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R Indicator: D12/01*	Correctie besteding contactgemeente (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12/02*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R Indicator: D12/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12/05*	
				€ 1.292.704	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
OCW	D12A	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025** Contactgemeenten		Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) (automatisch ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03*	Correctie totale besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12A/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D12A/05*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R Indicator: D12A/06*
				€ 0	€ 1.223.586	€ 1.223.586	€ 0	€ 0	€ 0
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/07*					
				Ja					
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**		Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/03*			
				€ 120.908	€ 0	€ 69.262			
				Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14/05*	Opgebouwde reserve (jaar T) *Aard controle R Indicator: D14/06*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07*		
				-€ 72.586	€ 110.170	€ 0	Ja		
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/09*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D14/10*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/11*		
			1						
			2						
			10						
OCW	D23	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**		Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: D23/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2025 naar 2026. *Aard controle R Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: D23/06*
			1	SB230138	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 293.307		c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 293.307
			2	SB240168	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 275.000		c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 275.000
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07*					
			1	Ja					
			2	Ja					
OCW	D28	**Impuls jongeren en talent**		Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t. Indicator: D28/01*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R Indicator: D28/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t. Indicator: D28/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D28/04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t. Indicator: D28/05*	
			1	Stichting Nobel	€ 20.750	€ 20.750	Nee		
			2	Stichting Cultuureducatiegroep	€ 147.603	€ 147.603	Nee		
			3	Stichting Participe Alphen aan den Rijn	€ 25.220	€ 25.220	Nee		
			4	Stichting Fields of Wonder	€ 10.000	€ 10.000	Nee		
			5	Stichting Parkvilla	€ 4.990	€ 4.990	Nee		
OCW	D29	**Waarderen Vanuit Het Levend Geheugen**		Projectnaam *Aard controle n.v.t. Indicator: D29/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: D29/02*	Project afgerond in jaar 2025 (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D29/03*	Eventuele toelichting op niet afgerond projectactiviteiten *Aard controle n.v.t. Indicator: D29/04*		
				Waarderen Vanuit Het Levend Geheugen	0	Nee	Wegens ziekte van de projectleider is er in 2025 geen voortgang geboekt		
lenW	E27B	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)** **Provinciale beschikking en/of verordening** Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R Indicator: E27B/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R Indicator: E27B/03*	**Correctie ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen** Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R Indicator: E27B/04*	**Correctie ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde overige bestedingen** Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R Indicator: E27B/05*	
			1	Geen	€ 0	€ 0			
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/07*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/10*	
			1	Geen	€ 0	€ 0	Deze regeling is in 2023 eindverantwoord en staat onterecht in deze lijst.Daarom een nulaanlevering ervan gemaakt. Graag verwijderen voor volgende SiSa-bijlage	Ja	
lenW	E44	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E44/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E44/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t. Indicator: E44/03*	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering *Aard controle R Indicator: E44/04*	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief *Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06*
			1	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 100.000	€ 0	€ 218.466	Nee
			2	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 120.000	€ 0	€ 377.419	Nee
			3	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 80.000	€ 0	€ 225.151	Nee
			4	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 95.000	€ 0	€ 225.814	Nee
			5	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 55.000	€ 0	€ 160.544	Nee
			6	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 201.250	€ 0	€ 676.600	Nee

			7	IENW/BSK-2021/213742	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			8	IENW/BSK-2023/379653	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			9	IENW/BSK-2023/63498	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/09*			
			1	IENW/BSK-2021/213742	Noorderkwartier Oost - Aanleggen drainage en infiltratiesysteem	Ja			
			2	IENW/BSK-2021/213742	Vogelwijk-Raadsherenbuurt - Aanleggen drainage en infiltratiesysteem	Ja			
			3	IENW/BSK-2021/213742	Professorenwijk - Aanleggen drainage en infiltratiesysteem	Ja			
			4	IENW/BSK-2021/213742	Langegracht - Aanleggen drainage en infiltratiesysteem	Ja			
			5	IENW/BSK-2021/213742	Houtkwartier - Aanleggen drainage en infiltratiesysteem	Ja			
			6	IENW/BSK-2021/213742	Gasthuiswijk - Retentiesysteem om grondwater te reguleren	Ja			
			7	IENW/BSK-2021/213742	Deel doorbelast aan overige gemeenten	Nee			
			8	IENW/BSK-2023/379653	Beschikking is doorbelast aan overige gemeenten	Nee			
			9	IENW/BSK-2023/63498	Beschikking is doorbelast aan overige gemeenten	Nee			
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/10*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/11*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/12*	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/13*		
			1	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			2	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			3	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			4	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			5	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			6	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			7	IENW/BSK-2021/213742	Nee	€ 0	€ 0		
			8	IENW/BSK-2023/379653	Nee	€ 132.667	€ 278.289		
			9	IENW/BSK-2023/63498	Nee	€ 197.826	€ 571.990		
IenW	**E53**	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**		Beschikkingsnummer / en projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/06*
			1	SPUKSLA-23-03524844	€ 4.240	€ 17.730	1-6-2023	31-12-2025	Ja
				Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/09*			
			1	SPUKSLA-23-03524844	nvt	Ja			
IenW	**E83**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**		Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/01*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: E83/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/03*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E83/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/05*	
			1	Botermarkt, Breestraat 128	€ 34.464	Nee		€ 229.760	
			2	Herensingel 27C	€ 0	Nee		€ 23.833	
			3	Rooseveltstraat 7-9	€ 37.216	Nee		€ 62.366	
			4	Roomburg - de Bult	€ 36.684	Nee		€ 185.579	
				Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/06*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/07*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/08*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/10*	Beschikking kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/11*
			1	Botermarkt, Breestraat 128	Ja		Ja	Ja	IENW/BSK-2022/276239
			2	Herensingel 27C	Nee	Beschikking liep af 31-10-2025, dit is de eindverantwoording. Project is niet afgerond. Bij de SPUK Bodem aanvraag 2026 worden nieuwe rijksmiddelen aangevraagd voor afronding project.	Nee	Ja	IENW/BSK-2022/221304
			3	Rooseveltstraat 7-9	Nee	Beschikking liep af 31-10-2025, dit is de eindverantwoording. Project is niet afgerond. Bij de SPUK Bodem aanvraag 2026 worden nieuwe rijksmiddelen aangevraagd voor afronding project.	Nee	Ja	IENW/BSK-2022/276239
			4	Roomburg - de Bult	Nee	Beschikking liep af 31-10-2025, dit is de eindverantwoording. Project is niet afgerond. Bij de SPUK Bodem aanvraag 2026 worden nieuwe rijksmiddelen aangevraagd voor afronding project.	Nee	Ja	IENW/BSK-2022/276239
IenW	**E104**	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E104/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/04*	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/05*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/06*
			1	*IENW/BSK-2023/372767*		€ 0	€ 0	35	35
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/10*		
			1	IENW/BSK-2023/372767	0	0	Nee		
				Naam infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/11*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/12*	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle R* *Indicator: E104/13*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/14*	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/15*	
			1	*Leiden: Willem de Zwijgerlaan/ De Zwijger*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
IenW	**E110**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/01*	Totale besteding (t/m jaar T-1) *Automatisch berekend. Alleen voor SiSa 2024.* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/02*	Totale besteding (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/04*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) Automatisch berekend *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/05*	
			1	IENW/BSK-2024/194277	€ 0	€ 0		€ 5.187.369	
				Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/06*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/11*
			1	2.161	1.813	1.670	1.571	Nee	Ja
				Naam mobiliteitsmaatregel	Totale besteding (t/m jaar T-1) per mobiliteitsmaatregel *Alleen voor SiSa 2024*	Totale besteding (jaar T) per mobiliteitsmaatregel	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per mobiliteitsmaatregel	Mobiliteitsmaatregel afgerond (Ja/Nee)	

				Aard controle n.v.t *Indicator: E110/12*	*Aard controle R* *Indicator: E110/13*	*Aard controle R* *Indicator: E110/14*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: E110/15*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: E110/16*
			1	*Realisatie kruising Gooimeerlaan Groenoordfase 2*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2	*Herinrichting Schipholweg - Oost*	€ 0	€ 0	€ 5.187.369	Ja
			3	*Herinrichting Vondellaan Oost*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			4	*Herinrichting Parmentierweg en Marislaan*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
IenW	**E111**	**Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E111/02*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/04*	
			1	SPUK-SEB25-03799042 Jan van Houtkade	€ 40.500	€ 40.500	Nee	
			2	SPUK-SEB25-03794794 Gasthuiswijk	€ 15.360	€ 15.360	Nee	
			3	SPUK-SEB25-03794729 Professorenwijk	€ 317.252	€ 317.252	Ja	
IenW	**E113**	**Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030**		Besteding (jaar T) binnen werkvoorraad *Aard controle R* *Indicator: E113/01*	Is er sprake van Sisa tussen medeoverheden (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/02*	Correctie (Jaar T-1) werkvoorraad ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: E113/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) binnen werkvoorraad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/05*
				€ 0	Nee	€ 0	€ 0	Nee
IenW	**E120**	**Regeling specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030**		Totale besteding (Jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E120/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator E120/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E120/03*	Project afgerond (alle maatregelen) t/m Jaar T?(ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/04*	
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/05*	Per maatregel, maatregel afgerond t/m (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/07*	Eventuele toelichting, indien noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/08*	
			1	401 Aanleg van openbare verlichting , aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			2	402 Aanleg vrijliggend voetpad (≥2,0m), aantal in m	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			3	411 Verplaatsen lichtmast, aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			4	432 Wegversmalling, aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			5	433 Asverspringing - 2 st , aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			6	434 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone, aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			7	455 Aanleg van een gebiedsontsluitingsweg 30 km/u (GOW30), aantal in m	Nee	0	IENW/BSK-2025/108253: Project is nog niet in uitvoering. Uitvoerbesluit wordt 5 maart 2026 door de gemeenteraad genomen	
			8	437 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg, aantal in m	Nee	0	IENW/BSK-2026/14370: Project vertraagd, aanbesteding niet gelukt	
			9	434 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone, aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2026/14370: Project vertraagd, aanbesteding niet gelukt	
			10	411 Verplaatsen lichtmast, aantal in st	Nee	0	IENW/BSK-2026/14370: Project vertraagd, aanbesteding niet gelukt	
EZ	**F20**	**Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F20/03*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) conform projectplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/05*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F20/06*
			1	SPUKIW24-03698070	Versterking van het hart van het Leidse kernwinkelgebied	€ 14.830	De realisatie van de fietsenstalling Lange Mare is, zoals aangegeven, gestart in 2025. De uitvoering ervan duurt langer dan verwacht, waardoor de kosten in 2026 zal worden gemaakt. Het totale budget dat wij van plan zijn te besteden blijft ongewijzigd. We verwachten daarom geen problemen met het indienen van de eindverantwoording over zes jaar.	€ 14.830	€ 0
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/07*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/08*	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/09*	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden renovatie/transformatie gerealiseerd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/10*	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/11*	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden sloop-nieuwbouw gerealiseerd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/12*
			1	SPUKIW24-03698070	€ 0	Ja	0	Ja	0
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/13*	Realisatie fasering verloopt conform projectplan (ja/nee) *Aard controle D1* *Indicator: F20/14*	Toelichting (verplicht indien bij indicator F20/14 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/15*	Samenwerkingsovereenkomst aanwezig (ja/nee) *Aard controle D2* *Indicator: F20/16*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F20/17*	
			1	SPUKIW24-03698070	Nee	In 2025 zijn we, conform de aanvraag, gestart met uitvoering van de projecten, waaronder de bouw van de fietsenstalling, transformatie van de panden en acties binnen de stegenaanpak. Met name bij de bouw van de fietsenstalling inclusief openbaar toilet vraagt in de uitwerking meer tijd. Zoals aangegeven in het voortgangsrapportage is de uitvoering het project Breestraat fase 2 afhankelijk van het trillengenonderzoek, die nog niet is uitgevoerd. Vooralsnog, verwachten we dat de projecten binnen de zes jaar gerealiseerd worden.	Ja	Nee	
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*

			€ 56.839.489	€ 1.006.246	€ 1.395.131	€ 3.247	€ 97.115	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 154.414	€ 15.854	€ 0	€ 3.858.027	€ 0	€ 3.651
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 1.935	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2025** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 57.615	€ 8.927	€ 1.291	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	-€ 998	€ 0	€ 0	€ 78.444	€ 5.961
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	-€ 664	€ 0	€ 0	€ 20.018	€ 2.204
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 1.423	€ 0	€ 0	€ 32.940	€ 3.000
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	-€ 314	€ 0	€ 0	€ 2.555	€ 87
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	-€ 347	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 164
		6	Totaal	-€ 3.746	€ 0	€ 0	€ 134.957	€ 11.416
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
		6	Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
		6	Totaal	0	0	0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 2.399.743	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025**	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*				
			€ 350	€ 0	Ja				
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* Indicator: G13/05		
			€ 91.867	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*					
			€ 1.972.884	€ 1.475.674					
			Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/03*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/06*			
			€ 1.068.833	€ 324.429	€ 82.412				
VWS	**H21**	**Specifieke uitkering cliëntondersteuning**	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H21/01*	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H21/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H21/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H21/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H21/05*		
			Ja		€ 34.248	€ 34.248	Nee		
VWS	**H26**	**Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/01*	Gedurende jaar T zijn de activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/02*	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H26/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2024 *Aard controle R* *Indicator: H26/04*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/05*	Optionele toelichting (verplicht in te vullen indien indicator 2 met "nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/06*	
		1	*1046269*	*Ja*	€ 978.998	€ 2.750.999	Ja		
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/07*						
		1	Ja						
VWS	**H26B**	**Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/01*	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/02*	Gedurende jaar T zijn de activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/03*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H26B/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/05*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/06*	
		1	060599 Gemeente Rotterdam	*1044502*	*Ja*	€ 71.354	€ 71.354	Ja	
		2							
		15							
			Optionele toelichting (verplicht in te vullen indien indicator 3 met "nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26B/07*						
		1							
		2							
		15							
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Totaalbedrag (jaar T) toegekend *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Reservering 2025 voor 2026 (maximaal 10% van toegekende budget 2025 kan worden meegenomen naar 2026) *Aard controle R* *Indicator: H30/02*	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H30/04*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*	
			€ 1.889.083	€ 182.333	€ 1.706.750	€ 5.128.162	Ja		
			Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*					
			Ja	Nee					
VWS	**H35**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/01*	Zijn activiteiten verricht zoals vermeld in artikel 3 van de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/02*	Is meegewerkt aan monitoring zoals gesteld in artikel 7 lid 2 in de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/03*	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H35/04*	Corrections besteding (T-1) inclusief uitvoering door medeoverheden *vanaf SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: H35/05*	Eindverantwoording (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/06*	
		1	*IZA23n17 (2023)*	Ja	Ja	€ 0	-€ 497	Ja	
		2	*1045487 (2024)*	Ja	Ja	€ 0	€ 720.283	Ja	
		3	*1045487 (2025)*	Ja	Ja	€ 3.737.859		Nee	
VRO	**J6B**	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet ondersteuning woningbouw (derde tranche)** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: J6B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/03*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J6B/04*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/05*	Cumulatief aantal woningbouw- of herstructureringsprojecten dat t/m jaar T geholpen is met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/06*	
			030008 Provincie Zuid-Holland	€ 301.163	€ 301.163	€ 21.779	€ 21.779	0	
			Cumulatief aantal woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd (t/m Jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J6B/08*					
			0	Nee					
VRO	**J9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 7** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: J9/03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/06*	
		1	Lammenschansstrip	Nee	Ja	1.385	722	444	
		2	Campus Stationsgebied	Nee	Nee	0	0	0	
		3	De Zwijger	Nee	Nee	35	35	0	
		4	Energiepark	Ja	Ja	0	0	0	
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/07*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/08*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/10*	Opbrengsten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J9/11*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/12*	
		1	Lammenschansstrip	Nee	€ 979.693	€ 6.279.128	€ 1.629.318	€ 4.858.251	
		2	Campus Stationsgebied	Nee	€ 0	€ 8.938.069	€ 0	€ 0	
		3	De Zwijger	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	Energiepark	Ja	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/13*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/14*	Toelichting afwijking(en) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/15*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/16*				
			1	Lammenschansstrip	Ja	Er heeft een vertraging plaats gevonden t.o.v de aanvraag Er worden meer woningen gebouwd. In voorgaande jaren zijn de kosten en opbrengsten gesaldeerd en daardoor zijn er te weinig kosten en opbrengsten verantwoord. Dit is nu gecorrigeerd. Hierover is er contact geweest met het ministerie. In antwoord hierop is verzocht de juiste cummulatieve stand op te nemen en dit hier in de toelichting te vermelden.	Nee				
			2	Campus Stationsgebied	Ja	Eind 2025 is een tweede wijzigingsverzoek ingediend waar in verband met 4 gebeurtenissen uitstel voor startbouw eerste woningen	Nee				
			3	De Zwijger	Ja	Er is ambtelijk overleg met BZK over mogelijke intrekking dan wel uitstel van de subsidie. Daarom zijn er nogsteeds geen kosten opgevoerd voor deze subsidie	Nee				
			4	Energiepark	Ja		Nee				
VRO	**J17**	**Realisatiestimulans**		Aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling. *Aard controle D1* *Indicator: J17/01*	Geprognotiseerde aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T+1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J17/02*	Correctie aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T-1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling. *Aard controle D1* *Indicator: J17/03*					
				383	592	0					
				Aantal betaalbare woningen bouw gestart in jaar T in het NPLV-gebied, waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J17/04*	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling (excl. Compensabele Btw) . *Aard controle R* *Indicator: J17/05*	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling. *Aard controle R* *Indicator: J17/06*	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling (excl. Compensabele Btw). *Aard controle R* *Indicator: J17/07*	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling. *Aard controle R* *Indicator: J17/08*	
			1								
VRO	**J55**	**Aanpak energiearmoede**		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/06*	
				0	€ 0	€ 140.162	0	€ 0	€ 237.313		
				Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/09*					
				265	€ 474.263	€ 1.649.646					
				Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/15*	
				4.594	1.453	0	0	798	387		
VRO	**J56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: J56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/06*		
			1	*RHA2021-02276347*	*Gooimeerlaan*	€ 0	€ 375.001	0	75		
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: J56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: J56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/12*		
			1	*Gooimeerlaan*	€ 0	€ 0	Ja	Ja	Ja		
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/14*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/15*					
			1	*Gooimeerlaan*	Ja	Ja					
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/01*	Besteding (jaar T), in J94/06 t/m J94/08 opgesplitst *Aard controle R* *Indicator: J94/02*	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a *Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2024) of een WOZ-waarde van boven € 477.000 *Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III en bijlage IV besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, tweede lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2 en tranche 3). *Aard controle R* *Indicator: J94/05*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/06*	
			1	*LAI23-03506148*	€ 1.190.025	715	14	€ 3.753	€ 52.938		
			2	*LAI24-03760756*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0		
			3	*LAI25-03822421*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0		
				Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel c *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/07*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*					
			1	€ 280.259	€ 853.076	Nee					
			2	€ 0	€ 0	Nee					

			3	€ 0	€ 0	Nee			
VRO	J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/01*	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/02*	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: J105/03*	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/04*	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: J105/05*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: J105/06*
			1 *1. MORE 5*	206	Ja	206	Ja	€ 0
			2 *2. Kappa*	161	Ja	0	Ja	€ 345.566
			3 *3. LEAD Bouwfase 1*	395	Ja	0	Ja	€ 2.312.068
			4 *4. Zirro en Schouls*	780	Ja	0	Ja	€ 309.776
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/08*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/09*	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/10*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/11*	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: J105/12*
			1 *1. MORE 5*	€ 1.421.400	Ja		186	Ja
			2 *2. Kappa*	€ 345.566	Ja		119	Ja
			3 *3. LEAD Bouwfase 1*	€ 2.312.068	Ja		242	Ja
			4 *4. Zirro en Schouls*	€ 2.807.343	Ja		420	Ja
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/14*				
			1 *1. MORE 5*	Ja				
			2 *2. Kappa*	Nee				
			3 *3. LEAD Bouwfase 1*	Nee				
			4 *4. Zirro en Schouls*	Nee				
VRO	J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/01*	Totale besteding (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/02*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/03*			
			1 2023-0000697096	€ 558.227	€ 1.676.861			
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/04*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/05*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/06*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/08*	
			1 2.161	1.813	1.670	1.571	Nee	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/09*	Naam gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: J106/10*	Besteding (jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle R* *Indicator: J106/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: J106/12*	Gebiedsmaatregel afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/13*	
			1 2023-0000697096	*Stationsplein en stationsweg*	€ 0	€ 0	Nee	
			2 2023-0000697096	*Groene Hartlijn LBSP fase 2*	€ 558.227	€ 1.676.861	Nee	
VRO	J117B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J117B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J117B/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J117B/03*			
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	€ 317.146	€ 317.146			
			Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J117B/04*	Status SMP (nog niet gestart/in ontwikkeling/afgerond) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/05*	Gebruik van pre-SMP (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/06*	Verwachte opleverdatum SMP(dd/mm/jj) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J117B/08*	
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	in ontwikkeling	Nee	31-12-2027	Nee	
VRO	J122	RIONET – VKLS en BRO	Besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J122/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J122/02*				
			€ 0	Ja				
VRO	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: J209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/06*
			1 *RHA2022-03320489*	*Gooimeerlaan 25*	€ 0	€ 150.000	€ 0	0
			2 *RHA2022-03320117*	*Trien Semlerstraat*	€ 35.000	€ 35.000	€ 380	0
			3 *RHA25-AAND-03846232*	*Energiepark*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			4 *RHA25-AAND-03844166*	*Titus Brandsmalaan*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			5 *RHA25-STUD-03876230*	*Rijn- en Schiekade 100-110*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			6 *RHA25-STUD-03875700*	*Zoeterwoudseweg*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R.* *Indicator: J209/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/11*	
			1 *Gooimeerlaan 25*	75	Ja	Ja	Ja	
			2 *Trien Semlerstraat*	8	Ja	Ja	Nee	
			3 *Energiepark*	0	Nee	Ja	Nee	
			4 *Titus Brandsmalaan*	0	Ja	Ja	Nee	
			5 *Rijn- en Schiekade 100-110*	0	Ja	Ja	Nee	
			6 *Zoeterwoudseweg*	0	Ja	Ja	Nee	
VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Sisa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J210B/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle R* *Indicator: J210B/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J210B/03*	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J210B/04*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J210B/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J210B/06*
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	€ 89.007	€ 8.901	1	500	Ja
KGG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: K28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: K28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*
			€ 3.073.367	€ 1.139.394	€ 642.100	€ 13.006.454	€ 640.860	€ 1.279.322
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*					
			Nee					
AenM	M6	Bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders in doorstroomlocaties Gemeenten	Berekening totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per dag per geplaatste vergunninghouder in een doorstroomlocatie (jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2025* *Aard controle R* *Indicator: M6/01*	Berekening totaal cumulatief te ontvangen aanvullende vergoeding per dag per in de doorstroomlocatie geplaatste vergunninghouder die gekoppeld is aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2025* *Aard controle R* *Indicator: M6/02*	Besteding (jaar T-1) t.b.v. de transitie *Geldt alleen voor SiSa 2025* *Aard controle R* *Indicator: M6/03*			
			€ 0	€ 0	€ 0			
			Berekening totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per dag per geplaatste vergunninghouder in een doorstroomlocatie (jaar T)	Berekening totaal cumulatief te ontvangen aanvullende vergoeding per dag per in de doorstroomlocatie geplaatste vergunninghouder die gekoppeld is aan een andere deelnemende gemeente in de regio (jaar T)	Besteding (jaar T) t.b.v. de transitie	Berekening totale besteding (jaar T) Som van de bestedings- en berekeningsindicatoren (04/05 en 06)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	

			Aard controle R *Indicator: M6/04*	*Aard controle R* *Indicator: M6/05*	*Aard controle R* *Indicator: M6/06*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M6/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M6/08*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
AenM	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne**	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) Gemeenten *Aard controle R* *Indicator: M16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: M16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: M16/04*	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie *Aard controle R* *Indicator: M16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO) *Aard controle R* *Indicator: M16/06*
			€ 9.503.296	€ 0	€ 0	€ 3.546.835	€ 587.757	€ 991.709
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/07*	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/08*	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/09*	Periode vanaf wanneer de eigen bijdrage is ingevoerd *Aard controle D2* *Indicator: M16/10*	Periode vanaf wanneer de verhoging eigen bijdrage is ingevoerd *Aard controle D2* *Indicator: M16/11*	
			€ 0	€ 27.648	€ 361.188	1-1-2025	1-10-2025	
			Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/12*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/13*				
			€ 14.296.057	€ 69.101.938				

3.8 Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, wordt een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven, waaraan de bijbehorende baten en lasten worden toegerekend.

Hoofdtaakveld	Taakveld		Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	9.358.010,16	119.928,00
	0.10	Mutaties reserves	121.211.265,16	102.488.135,10
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	19.724.208,27	-
	0.2	Burgerzaken	11.508.394,62	3.970.134,39
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.832.949,68	4.853.745,61
	0.4	Overhead	94.113.860,58	17.758.917,04
	0.5	Treasury	557.205,29	3.569.322,47
	0.61	OZB woningen	1.211.064,00	30.456.813,35
	0.62	OZB niet-woningen	-	43.697.783,25
	0.63	Parkeerbelasting	438.004,65	25.381.545,87
	0.64	Belastingen overig	386.199,00	1.801.557,24
	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-	401.458.624,53
	0.8	Overige baten en lasten	1.575.547,65	-
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	340.572,14	-
	Totaal		**262.257.281,20**	**635.556.506,85**
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	13.455.599,09	5.594,67
	1.2	Openbare orde en veiligheid	5.882.144,91	967.721,41
	Totaal		**19.337.744,00**	**973.316,08**
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	39.626.487,01	2.576.009,62
	2.2	Parkeren	15.446.694,85	202.326,91
	2.3	Recreatieve havens	631.526,71	708.943,29
	2.5	Openbaar vervoer	3.312.796,14	1.453.457,95
	Totaal		**59.017.504,71**	**4.940.737,77**
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	5.588.773,66	332.361,00
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2.865.846,29	468.128,02
	3.4	Economische promotie	3.732.725,63	1.656.595,09
	Totaal		**12.187.345,58**	**2.457.084,11**
Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	12.052.726,78	281.114,61
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.990.942,54	8.693.601,51
	Totaal		**30.043.669,32**	**8.974.716,12**
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	2.493.671,55	609.886,40
	5.2	Sportaccommodaties	17.165.442,34	6.173.227,85
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	10.145.547,06	212.063,00
	5.4	Musea	6.906.902,59	1.556.029,26
	5.5	Cultureel erfgoed	6.178.755,50	1.066.205,46
	5.6	Media	5.669.527,54	601.404,42
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	16.625.383,68	766.462,87

Hoofdtaakveld	Taakveld		Lasten	Baten
	Totaal		**65.185.230,26**	**10.985.279,26**
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	26.719.288,85	14.879.647,66
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	8.366.912,95	69.800,00
	6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	10.715.637,70	-
	6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	365.964,37	-
	6.3	Inkomensregelingen	90.162.696,74	71.361.863,96
	6.4	Begeleide participatie	34.758.773,69	9.919.657,76
	6.5	Arbeidsparticipatie	7.200.232,28	4.294.595,89
	6.60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	6.185.511,48	177.277,63
	6.711	Huishoudelijke hulp(WMO)	11.389.053,04	1.038.684,47
	6.712	Begeleiding(WMO)	17.050.692,55	-
	6.713	Dagbesteding(WMO)	-14.565,00	-
	6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	20.979.560,79	1.158.804,50
	6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	1.733.337,00	-
	6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	8.475.196,70	-
	6.791	PGB Wmo	1.838.548,83	-
	6.792	PGB Jeugd	801.337,17	-
	6.811	Beschermd wonen (Wmo)	31.305.552,26	214.384,00
	6.812	Maatschappelijke - en vrouwenopvang (Wmo)	21.266.256,19	29.733,00
	6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-
	6.821	Jeugdbescherming	2.355.381,00	-
	6.822	Jeugdreclassering	534.778,00	-
	6.91	Coördinatie en beleid Wmo	2.272.109,00	13.900,00
	6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	1.977.012,30	1.016.564,37
	Totaal		**306.439.267,89**	**104.174.913,24**
Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	13.256.591,18	5.801.309,21
	7.2	Riolering	9.453.166,33	14.515.170,62
	7.3	Afval	17.888.186,81	24.405.848,02
	7.4	Milieubeheer	4.185.111,48	109.295,26
	Totaal		**44.783.055,80**	**44.831.623,11**
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	10.312.029,92	4.002.923,97
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	28.051.575,48	23.783.257,00
	8.3	Wonen en bouwen	18.934.243,70	15.868.590,35
	Totaal		**57.297.849,10**	**43.654.771,32**
Totaal			**856.548.947,86**	**856.548.947,86**

Bedragen in euro's

Verdelingsprincipe
Leiden kent in de begroting en realisatie een onderverdeling naar door de Raad vastgestelde programma's met onderliggende beleidsthema's en een onderverdeling naar prestaties. Deze gelaagdheid is in de begrotingsadministratie eveneens vastgelegd.

In de administratie zijn op een gedetailleerder niveau ook alle begrotingsposten opgenomen.
- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één bepaalde productgroep en elke productgroep is gekoppeld aan één bepaald programma.
- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één van de voorgeschreven taakvelden zoals die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld.
- Overhead wordt gepresenteerd op **taakveld** 0.4. Dit **taakveld** wordt niet verdeeld over de programma's, maar behoort bij het overzicht overhead.

3.9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

Hoofdstuk 4

4 Overige gegevens

4.1 Controleverklaring van de accountant

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte Accountants B.V.
Gustav Mahlerlaan 2970
1081 LA Amsterdam
Postbus 58110
1040 HC Amsterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Leiden

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeente Leiden te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen van de gemeente Leiden op 31 december 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2025.
- De balans per 31 december 2025.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2025.
- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol (RV.0028) en het normenkader (RV26.0018) voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door de gemeenteraad op 18 juni 2026 en het Controleprotocol WNT 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Leiden zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 24362853.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 14.310.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 en 3 Bado en het controleprotocol vastgesteld met het besluit d.d. 18 juni 2026.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2025. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 715.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat het college van burgemeester en wethouders beschikt over een actuele frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole van € 14.310.000, hebben wij het in de Nederlandse controlestandaarden veronderstelde frauderisico geïdentificeerd inzake de mogelijkheid van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het management.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Wij onderkennen hierdoor een significant frauderisico voor het ongeautoriseerd initiëren of wijzigen van transacties door het management en/of college met als doel de financiële verslaggeving onjuist te beïnvloeden, budgettaire kaders te manipuleren en/of persoonlijke belangen te dienen.

Om dit risico te adresseren, hebben wij de opzet en implementatie van de relevante interne-beheersingsmaatregelen om het risico te beperken geëvalueerd, gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het identificeren van indicaties van het door het management en/of college doorbreken van de interne beheersing. Wij hebben in dit kader specifiek de journaalposten en andere aanpassingen geanalyseerd die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn verwerkt. Onze toetsing was gericht op de aanvaardbaarheid, autorisatie en zakelijke onderbouwing van een selectie van journaalposten en andere aanpassingen met een verhoogd risicoprofiel.

Wij hebben aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het toetsen van journaalboekingen, de onderbouwing van eventuele significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering, het beoordelen van schattingen bij vooral de waardering van de grondexploitatie op tendenties.

- Inkopen en aanbestedingen zijn, inherent gevoelig voor risico's op fraude en corruptie. Voor inkopen waarbij indicaties bestaan dat deze hebben plaatsgevonden in strijd met de van toepassing zijnde interne procedures en (Europese aanbestedings)richtlijnen, onderkennen wij het risico dat sprake is van zelfverrijking, onrechtmatige bevoordeling van derden, het overbetalen voor goederen of diensten, of betaling voor niet-geleverde prestaties. Dit risico vereist specifieke aandacht tijdens onze controle vanwege de potentiële impact op de getrouwheid van de jaarrekening.

  Onze controlewerkzaamheden om dit risico te adresseren, omvatten de evaluatie van de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen in het inkoop- en aanbestedingsproces. Daarnaast hebben wij gespreid over het jaar detailcontroles uitgevoerd op een selectie van inkopen, waarbij wij met een professioneel-kritische instelling hebben gelet op indicatoren die op onregelmatigheden ten aanzien van Europese aanbestedingen kunnen wijzen.

  Tevens hebben wij de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording geanalyseerd op gerapporteerde afwijkingen op dit terrein. Voor de door de entiteit geïdentificeerde onrechtmatige aanbestedingen hebben wij specifieke werkzaamheden uitgevoerd om het risico op fraude te beoordelen. Onze werkzaamheden bestonden uit het evalueren of sprake was van een indicatie voor fraude.

  Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen indicaties verkregen voor een mogelijke afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of corruptie met betrekking tot inkopen en aanbestedingen.

Ten aanzien van de veronderstelling op basis van COS 240.27 dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan, hebben wij geconcludeerd dat deze veronderstelling niet van toepassing is in het kader van de jaarrekeningcontrole 2025 van de gemeente Leiden.

Daarnaast hebben wij in onze controleaanpak een aantal werkzaamheden gepland en uitgevoerd:

- In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

- Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij de leden van het college van burgemeester en wethouders, het management en de commissie voor de rekeningen.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de gemeente door inlichtingen in te winnen bij het management, het lezen van notulen en het tot ons nemen van openbare nieuwsbronnen.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de wet- en regelgeving overwogen die is opgenomen in het normenkader als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is de gemeente onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de gemeente en de complexiteit van Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeentes (BBV) bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van de wet- en regelgeving die geen direct effect heeft op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de gemeente dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten.

Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten.

Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en het college van burgemeester en wethouders, en, in voorkomend geval, de gemeenteraad vragen of de gemeente dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden, en de verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad met betrekking tot de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie en de afweging of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder, zijn beschreven in het hoofdstuk 'Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening'.

Het college van burgemeester en wethouders heeft de jaarrekening opgesteld onder de veronderstelling dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag heeft het college van burgemeester en wethouders ter zake verantwoording afgelegd met het opnemen van een toelichting op de door haar geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's, en een evaluatie van het cumulatieve risico ten opzichte van de hiervoor beschikbare weerstandscapaciteit. Wij hebben deze beoordeling door het college van burgemeester en wethouders geëvalueerd.

Hiertoe hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben risico-inschattingswerkzaamheden verricht, waarbij wij hebben overwogen of sprake is van gebeurtenissen of omstandigheden die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de gemeente om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

- Wij hebben om inlichtingen verzocht bij het college van burgemeester en wethouders, management en de commissie voor de rekeningen of zij gebeurtenissen of omstandigheden hebben geïdentificeerd, die afzonderlijk of collectief, gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de gemeente om haar continuïteit te handhaven.

- Wij hebben geëvalueerd of de beoordeling door het college van burgemeester en wethouders alle relevante informatie bevat, waarvan wij naar aanleiding van de controle kennis hebben verkregen.

- Wij hebben op basis van de jaarrekening 2025 en de begroting 2026 de ontwikkeling beoordeeld van de voor de gemeente relevante en in het BBV voorgeschreven kengetallen, zijnde de kengetallen voor de netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

  Op basis van deze werkzaamheden is onze conclusie dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV voor het jaarverslag is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2025 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2025, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa verantwoordingsinformatie 2025 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen, en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 18 juni 2026, het Controleprotocol WNT 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Digitally signed by Niels Fritz on 07 Jul 2026

Deloitte.

Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij zijn verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van de controle van de jaarrekening om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen met betrekking tot de in de jaarrekening van de gemeente opgenomen financiële informatie ten aanzien van activiteiten van uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties van de gemeente als basis voor het vormen van een oordeel over de jaarrekening. Tevens zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de beoordeling van de controlewerkzaamheden die in het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente zijn uitgevoerd. Wij dragen de volledige verantwoordelijkheid voor onze controleverklaring.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 7 juli 2026

Deloitte Accountants B.V.

N.R. Fritz RA

2607DA9EF4/YW/9

Hoofdstuk 5

5 Bijlagen

5.1 Conversie programma, beleidsterrein, prestatie

Programma 01	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
01A101 Raad en cie's vergaderen volgens cyclus	1.887	-	1.887	1.731	-	1.731
01A103 Onderst Raad door griffie e.d.	1.988	-93	1.895	1.879	-120	1.759
01A201 Dagelijks bestuur gemeente door College	2.538	-	2.538	4.425	-	4.425
01A202 Informeren en betrekken burgers e.d.	115	-	115	137	-	137
01A203 Organiseren verkiezingen	905	-0	905	908	-0	908
01A204 Strategisch beleidsadvies en onderzoek	2.486	-263	2.222	2.322	-212	2.110
01A205 Adviseren bestuur over communicatie	598	-11	587	681	-	681
01A302 Bevorderen intergem samenwerking	2.071	-	2.071	2.000	-	2.000
01 Bestuur	**12.587**	**-367**	**12.220**	**14.084**	**-332**	**13.752**
01B101 Leveren prod/ diensten publieke dv	6.647	-3.693	2.954	6.706	-3.939	2.767
01B102 Eenduidige/klantvr dv via alle kanalen	3.434	-17	3.417	3.163	-89	3.074
01B103 Op orde houden basisregistraties	4.029	-536	3.492	4.020	-536	3.484
01B104 Beantwoorden van eerste lijns vragen	1.350	-	1.350	1.350	-	1.350
01 Dienstverlening	**15.460**	**-4.246**	**11.214**	**15.239**	**-4.564**	**10.676**
Totaal Programma 01	**28.047**	**-4.613**	**23.433**	**29.323**	**-4.896**	**24.428**

Programma 02	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
02A101 Aanpak Ondermijning	700	-0	700	649	-0	649
02A102 Voorkomen radicalisering en polarisatie	39	-	39	39	-	39
02A103 Inzet Wet Bibob	178	-	178	178	-	178
02A104 Inzet Veilige Publieke Taak	20	-	20	20	-	20
02A201 Beperken van overlast verward gedrag	1.266	-103	1.163	1.210	-103	1.107
02A202 Beperken van woonoverlast	299	-23	276	319	-23	296

Programma 02	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
02A203 Inzet preventie gedigitaliseerde crimina	20	-	20	20	-	20
02A204 Regievoering samenwerking jaarwisseling	42	-	42	35	-	35
02A205 Inzet buurt- en wijkveiligheid	354	-131	223	349	-126	223
02A206 Aanpak fietsdiefstal	20	-	20	20	-	20
02A207 Inzet overtreding opiumwet - drugshandel	59	-0	59	59	-0	59
02A301 Inzet Stedelijke Jeugdaanpak	1.348	-430	918	1.293	-430	863
02A302 Inzet Dealbreakers	478	-300	178	462	-278	184
02A401 Realiseren van BRL-vakbekwame crisisorg.	39	-	39	39	-	39
02A402 Planvorming rondom risicovolle evenement	39	-	39	39	-	39
02A403 Inzet bij rampen en (cyber)crises	13.382	-	13.382	13.357	-6	13.351
02A404 Optimale preventie brandveiligheid	99	-	99	99	-	99
02A405 Inzet bij demonstraties en betogingen	39	-	39	39	-	39
02A501 Risicoscan vergunningverlening evenement	151	-5	145	151	-5	145
02A502 Inzet Landelijk Progr.Veilige Steden	228	-	228	295	-	295
02A503 Bijdr.aan (digitaal) veilig ondernemen	20	-	20	20	-	20
02A504 Handhaven coffeeshopsanctiebeleid	20	-	20	20	-	20
02A505 Coördinatie vergunningverlening horeca	70	-2	68	70	-2	68
02A506 Handhaven horecasanctiebeleid	39	-	39	39	-	39
02A507 Handhaven prostitutiebeleid	20	-	20	20	-	20
02 Veiligheid	**18.969**	**-994**	**17.975**	**18.842**	**-973**	**17.869**
Totaal Programma 02	**18.969**	**-994**	**17.975**	**18.842**	**-973**	**17.869**

Programma 03	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
03A101 Regionale en lokale beleidsontwikkeling	2.189	-597	1.592	2.016	-557	1.459
03A102 Ontwikkelen Leiden Bio Science Park	851	-	851	746	-	746
03 Ruimte om te ondernemen	**3.041**	**-597**	**2.444**	**2.763**	**-557**	**2.205**
03B101 Fac. bedrijvigheid, starters, ondernemer	3.011	-14	2.996	2.365	-	2.365
03B102 Verbet. Aansl. onderwijs-arbeidsmarkt	421	-	421	403	-	403

Programma 03	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
03B201 Stim. en acquis kennisintens. bedrijvigh	2.373	-	2.373	2.353	-50	2.303
03 Faciliteren/Stimuleren van ondernemen	**5.805**	**-14**	**5.791**	**5.121**	**-50**	**5.071**
03C101 Citymarket stim. toerist. aantrekkelijkh	1.594	-1.680	-86	1.304	-1.296	8
03C102 Faciliteren Centrummanagement Leiden	225	-	225	225	-	225
03 Marketing en promotie	**1.819**	**-1.680**	**139**	**1.529**	**-1.296**	**234**
03D101 Circulaire Bouw	738	-	738	938	-	938
03D102 Circulair Herwaarderen	979	-	979	783	-	783
03 Circulaire Economie	**1.717**	**-**	**1.717**	**1.722**	**-**	**1.722**
03E101 Vitale Binnenstad	1.297	-30	1.268	1.139	-23	1.115
03E201 Kennisstad	758	-162	596	772	-193	579
03 Vitale Binnenstad en Kennisstad	**2.055**	**-192**	**1.864**	**1.911**	**-216**	**1.694**
Totaal Programma 03	**14.436**	**-2.482**	**11.954**	**13.046**	**-2.119**	**10.926**

Programma 04	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
04A101 Beinvloeding modal shift vervoer	586	-	586	547	-	547
04A102 Stim. Verduurzaming vervoer	782	-	782	815	-	815
04A103 Invoering zero-emissie Stadslogistiek	461	-415	46	314	-420	-105
04 Duurzame Mobiliteit	**1.829**	**-415**	**1.414**	**1.676**	**-420**	**1.256**
04B101 Verbeteren bereikbaarheid voetgangers	104	-	104	104	-	104
04B102 Verbeteren bereikbaarheid fiets	436	-	436	479	-	479
04B103 Verbeteren openbaar vervoer	4.819	-2.625	2.194	3.313	-1.453	1.859
04B104 Waarborgen doorstroming	6.146	-277	5.869	5.347	-313	5.034
04B105 Verbeteren parkeeraanbod	16.348	-24.436	-8.088	15.890	-25.584	-9.694
04 Bereikbaarheid	**27.852**	**-27.338**	**514**	**25.132**	**-27.350**	**-2.218**
04C101 Stimuleren verkeersveilig gedrag	489	-	489	540	-44	496
04C102 Verbeteren verkeersveilige inrichting	727	-	727	882	-86	795
04 Verkeersveiligheid	**1.216**	**-**	**1.216**	**1.422**	**-130**	**1.291**
Totaal Programma 04	**30.898**	**-27.753**	**3.144**	**28.230**	**-27.900**	**330**

Programma 05	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
05A101 Ontwikkelen beleid openbare ruimte	1.007	-212	795	1.066	-342	724
05A102 Beheren openbare ruimte	28.385	-2.966	25.419	26.197	-1.606	24.591
05A103 Inzamelen huishoudelijk afval	14.820	-22.985	-8.165	14.864	-22.921	-8.056
05A104 Beheren contracten buitenreclame	18	-1.144	-1.126	23	-1.144	-1.121
05A105 Handhaven gebruik openbare ruimte	3.432	-206	3.226	3.460	-171	3.289
05A106 Werken voor derden cluster beheer	1.297	-1.332	-35	1.302	-1.485	-183
05 Verharde openbare ruimte	**48.959**	**-28.846**	**20.113**	**46.912**	**-27.669**	**19.244**
05B101 Klimaatadaptatie en ontwikk beleid water	34	-	34	390	-335	55
05B102 Beheren openbaar water en riolering	9.920	-14.756	-4.836	9.385	-14.180	-4.794
05B202 Exploiteren havens en waterwegen	609	-645	-36	632	-709	-77
05B203 Behandelen ligplaatsvergunningen	111	-3	108	111	-3	108
05B204 Handhaven gebruik openbaar water	345	-	345	345	-	345
05 Openbaar water	**11.019**	**-15.404**	**-4.384**	**10.863**	**-15.227**	**-4.364**
05C101 Ontw en uitv beleid sted. en regio groen	1.802	-	1.802	1.442	-	1.442
05C102 Renoveren en herinrichten parken	30	-	30	30	-	30
05C103 Beheren openbaar groen	9.408	-54	9.353	9.011	-274	8.737
05C104 Behandelen kapvergunningen	161	-0	160	161	-0	160
05C105 Aanleggen Singelpark	837	-	837	837	-	837
05C106 Beheren Oostvlietpolder	221	-	221	151	-	151
05C201 Ontwikk en uitv beleid biodiversiteit	572	-	572	486	-	486
05C301 Ontwikk en uitv beleid dierenwelzijn	183	-	183	149	-	149
05 Openbaar groen	**13.214**	**-55**	**13.159**	**12.268**	**-274**	**11.993**
05D101 Milieubeheer algemeen	5.097	-	5.097	4.128	-108	4.019
05D103 Uitvoeren bodemsanering	33	-	33	33	-	33
05D104 Uitvoeren duurzaamheidbeleid	778	-59	719	722	-45	677
05 Milieu en duurzaamheid	**5.907**	**-59**	**5.848**	**4.883**	**-154**	**4.729**
05E101 Ontwikk en uitv beleid waterkwantit-kwal	456	-0	456	378	-0	377
05 Klimaatadaptatie	**456**	**-0**	**456**	**378**	**-0**	**377**
Totaal Programma 05	**79.555**	**-44.363**	**35.192**	**75.303**	**-43.323**	**31.980**

Programma 06	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
06A101 Opstellen kaderstellende visies RO	1.303	-	1.303	1.163	45	1.208
06A102 Stimuleren ruimtelijke kwaliteit	291	0	291	290	-130	160
06A103 Opst. en act. ruimtelijk instrumentarium	772	-459	313	603	-457	146
06A104 Implementatie Omgevingswet	3.827	-	3.827	3.174	-	3.174
06A201 Behandeling verzoeken omgvergunningen	3.266	-6.665	-3.399	3.212	-7.507	-4.295
06A202 Het voeren van vooroverleg	1.031	-4	1.027	1.031	-4	1.027
06A301 Toezicht/hha op veilig bouwen/gebruiken	2.088	-77	2.012	2.048	-33	2.015
06 Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	**12.579**	**-7.205**	**5.374**	**11.521**	**-8.085**	**3.436**
06B101 Voeren erfpachtbedrijf	1.963	-3.847	-1.883	1.833	-4.854	-3.021
06B102 Opstellen MPG en Vermogensbeheer	24.355	-22.406	1.949	17.118	-17.331	-213
06B103 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen	13.281	-10.560	2.721	13.546	-10.039	3.507
06 Gemeentelijk vastgoed	**39.600**	**-36.813**	**2.786**	**32.497**	**-32.223**	**273**
06C101 Implementatie Woonvisie Leiden 2020-2030	358	-	358	358	-	358
06C102 Uitvoering prestatieafspraken 2020-2025	431	-	431	309	-	309
06C103 Regionale woonagenda en woonruimteverd.	40	-	40	36	-	36
06C104 (Laten) uitvoeren projecten incl student	250	-	250	64	-	64
06C201 Toezicht/hha op onrechtmatige bewoning	-	-444	-444	-	-472	-472
06 Wonen	**1.078**	**-444**	**634**	**767**	**-472**	**295**
06D101 Energiebesparing	5.577	-7.577	-2.000	4.602	-6.719	-2.118
06D102 Opwek duurzame energie	838	-	838	879	-5	874
06D103 Warmtetransitie	2.063	-600	1.462	2.138	-562	1.576
06 Energietransitie	**8.477**	**-8.177**	**300**	**7.618**	**-7.286**	**332**
Totaal Programma 06	**61.734**	**-52.639**	**9.095**	**52.403**	**-48.067**	**4.337**

Programma 07	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
07A101 Betrekken jeugd via jeugdparticipatie	90	-45	45	55	-	55
07A102 Waarborgen kwal (openbare) speelruimte	1.176	-1	1.175	968	-1	967
07A201 Vanuit CJG uitv. Wet Publieke Gezondheid	45	-	45	45	-	45
07A202 Vanuit CJG org. informatie en opvoeding	3.823	-	3.823	3.733	-47	3.687

Programma 07	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
07A203 Vanuit het CJG organiseren jeugdhulp	7.134	-	7.134	7.386	-	7.386
07A301 Doen organiseren specialistische hulp	38.460	-1.946	36.514	36.453	-2.129	34.325
07 Jeugd	**50.727**	**-1.992**	**48.736**	**48.640**	**-2.177**	**46.464**
07B101 Zorgdr. Vold. aanbod peuterspeelopvang	1.803	-	1.803	1.805	-	1.805
07B102 Waarborg kwali.kinderopv/ peuterspeelopv.	422	-4	418	380	-4	376
07 Peuterspeelopvang en kinderopvang	**2.225**	**-4**	**2.220**	**2.186**	**-4**	**2.181**
07C101 Waarborg aanbod, kwaliteit, deelname VVE	2.989	-	2.989	2.856	-	2.856
07C102 Stim. Hoogwaardig taalaanbod	2.786	-4.064	-1.277	2.320	-3.550	-1.230
07C103 Bevord. Samenw. Ouder en Prof.	472	-168	304	516	-110	406
07C201 Onderst. zorg leerlingen spec. behoeften	1.297	-12	1.285	1.327	-5	1.322
07C202 Stim. samenwerking voorzieningen onderw	1.686	-	1.686	1.570	-10	1.560
07C301 Stimul. aanbod leerlingen eigen talenten	154	-	154	157	-1	156
07C303 Bevorderen toekomstgerichte talentontwik	444	-26	419	418	-	418
07C401 Sturing geven op uitvalcijfers met RMC	2.289	-1.704	585	3.068	-2.516	552
07C402 Tegengaan verzuim leerplichtigen	109	-27	82	93	-	93
07 Onderwijsbeleid	**12.227**	**-6.000**	**6.227**	**12.326**	**-6.192**	**6.134**
07D101 Realisatie nieuwbouw, uitbreid lesgebouw	654	-	654	738	-	738
07D102 In stand houden bestaande gebouwenvoorrd	10.490	-152	10.338	10.606	-190	10.416
07D103 Uitvoering van overige wettelijke taken	1.486	-188	1.298	1.290	-159	1.131
07 Onderwijshuisvesting	**12.630**	**-340**	**12.290**	**12.635**	**-349**	**12.285**
Totaal Programma 07	**77.809**	**-8.336**	**69.473**	**75.787**	**-8.723**	**67.064**

Programma 08	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
08A101 Ondersteunen voorstellingen-podiumaanbod	7.365	-211	7.155	7.292	-212	7.080
08A102 Ondersteunen museaal aanbod	190	-	190	190	-	190
08A103 Ondersteunen educatief aanbod	7.022	-440	6.582	7.066	-555	6.511
08A104 Ondersteunen beeldende kunst (in de OR)	179	-	179	192	-	192
08A105 Ondersteunen amateurkunstverenigingen	204	-	204	224	-	224

Programma 08	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
08A106 Ondersteunen lokale media	260	-8	252	330	-46	284
08A108 Exploitatie museum De Lakenhal	6.372	-1.121	5.251	6.352	-1.353	4.999
08A301 Versterken kennis en cultuur Pilgrimjaar	85	-	85	16	-	16
08A302 Cultuureducatie icm natuur- en milieuedu	254	-	254	252	-	252
08 Cultuur	**21.931**	**-1.780**	**20.151**	**21.916**	**-2.167**	**19.749**
08B101 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden eo	5.035	-947	4.087	4.958	-1.065	3.894
08B102 Exploitatie en beheer Molen de Valk	395	-155	240	377	-203	174
08B103 Toezicht en handhaven op monumenten	306	-2	305	271	-2	269
08B104 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners	820	-	820	817	-	817
08 Cultureel erfgoed	**6.556**	**-1.104**	**5.452**	**6.424**	**-1.269**	**5.155**
08C101 Exploiteren gem sportaccommodaties	16.710	-6.063	10.647	17.165	-6.173	10.992
08C201 Leidenaars bewegen voldoende	2.125	-546	1.579	2.143	-610	1.534
08C202 Leiden sterke toekomstbest. sportver	306	-	306	305	-	305
08C301 De openbare ruimte is beweegvriendelijk	45	-	45	45	-	45
08 Sport	**19.186**	**-6.609**	**12.577**	**19.659**	**-6.783**	**12.876**
08D101 Beheer en expl Jeugddorp Zuid-west	20	-	20	5	-2	2
08D102 Beheer en exploitatie volkstuinen	41	-0	41	75	-	75
08D201 Evenementencoördinatie	555	-4	550	686	-162	524
08D202 Behandelen aanvragen evenementenverg.	314	-138	176	319	-176	143
08D203 Ondersteunen 3 grote/overige evenementen	860	-60	801	895	-39	856
08D204 Verstrekken evenementensubsidie	273	-	273	271	-	271
08 Recreatie	**2.063**	**-202**	**1.861**	**2.250**	**-379**	**1.871**
Totaal Programma 08	**49.736**	**-9.694**	**40.042**	**50.249**	**-10.598**	**39.651**

Programma 09	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
09A101 Organiseren voorzieningenaanbod	10.735	-471	10.264	10.716	-501	10.215
09A102 Organiseren act. maatschappelijke partic	2.827	-53	2.774	2.753	-55	2.698
09A103 Bevorderen cliëntbetrokkenheid	981	-4	977	766	-4	761
09A104 Uitv. Basisfuncties onderst vrijw.werk	208	-4	203	200	-4	196

Programma 09	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
09 Sociale binding en participatie	**14.752**	**-533**	**14.219**	**14.435**	**-565**	**13.870**
09B101 Organiseren samenhangend aanbd mtsch.wrk	5.152	-4.441	711	6.022	-5.211	811
09B201 Uitv wettelijke tkn basisgezondheidszorg	6.895	-726	6.170	6.859	-651	6.208
09B301 Leidenaars kennis gezonde actieve leefst	224	-	224	224	-	224
09B302 Leidenaars verantw. om met genotmiddelen	18	-	18	18	-	18
09B303 Leidenaars hebben een gezond gewicht	18	-	18	18	-	18
09 Preventie	**12.307**	**-5.166**	**7.141**	**13.141**	**-5.862**	**7.279**
09C101 Organiseren toegang sociale wijkteams	6.510	-3	6.507	6.356	-3	6.354
09C201 Organiseren aanbod standaard WMO voorz.	1.503	-6	1.497	1.503	-6	1.497
09C202 Organiseren aanbod maatwerk WMO voorz.	38.149	-1.299	36.850	38.736	-1.261	37.475
09 Ondersteuning	**46.161**	**-1.308**	**44.854**	**46.596**	**-1.270**	**45.326**
09D101 Preventie verslaving, dak- en thuisloosh	13.688	-15.640	-1.952	10.965	-13.116	-2.152
09D102 Toel. zorg verslavings- en psychia. prob	913	-27	885	820	-59	761
09D103 Uitv. opvang en huisvesting kwetsbare gr	15.839	-	15.839	14.154	-12	14.142
09D104 Uitv. geven aan beschermd wonen	32.714	-445	32.269	31.306	-214	31.091
09D201 Voorkomen geweld in huiselijke kring	6.892	-	6.892	6.901	-14	6.887
09D202 Opvang slachtoffers geweld huisel. Kring	212	-3	209	212	-3	209
09 Kwetsbare groepen	**70.257**	**-16.115**	**54.142**	**64.358**	**-13.419**	**50.938**
Totaal Programma 09	**143.477**	**-23.122**	**120.355**	**138.530**	**-21.116**	**117.413**

Programma 10	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
10A101 Inz. re-integratie en participatievoorz.	4.236	-2.402	1.834	5.054	-3.577	1.477
10A102 Aanbieden volwasseneneducatie	2.578	-2.520	58	2.374	-2.433	-60
10A103 Inzetten dienstverl jongeren en statush	3.166	-737	2.429	2.565	-770	1.795
10A201 Inzetten sociale werkvoorziening	36.939	-11.828	25.112	34.205	-9.867	24.338
10A203 Inzetten loonkostensubsidie	135	-	135	135	-	135
10 Arbeidsparticipatie	**47.053**	**-17.486**	**29.567**	**44.333**	**-16.647**	**27.685**
10B101 Onderst. mensen met bijstandsuitkering	90	-	90	90	-	90
10B201 Behandelen aanvragen bijzondere bijstand	9.055	-1.579	7.476	9.386	-1.958	7.429

Programma 10	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
10B202 Verstr premie coll ziektekstverzek minim	239	-4	235	239	-4	235
10B203 Verstrekken kinderopv Soc Med Indicatie	747	-2	745	921	-2	919
10B204 Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	2.125	-	2.125	2.107	-39	2.068
10B205 Subsidies minimabeleid	2.124	-	2.124	1.559	-	1.559
10 Maatsch. participatie en onderst. minima	**14.380**	**-1.585**	**12.794**	**14.303**	**-2.003**	**12.300**
10C101 Behandelen aanvragen part.wet, ioaw, ed	71.766	-69.123	2.643	70.702	-68.618	2.085
10C102 Uitv. fraudeprev. en opsp. uitkeringsfr	486	-11	475	486	-11	475
10C103 Uitvoeren terugvordering en verhaal	415	-12	403	415	-12	403
10 Inkomensvoorzieningen	**72.666**	**-69.145**	**3.521**	**71.603**	**-68.640**	**2.963**
10D101 Uitv vroegsignalering, preventie, budget	2.457	-248	2.210	2.457	-248	2.210
10D201 Uitvoeren schuldhulpverlening	3.250	-936	2.315	2.792	-1.575	1.217
10 Schuldhulpverlening	**5.708**	**-1.183**	**4.524**	**5.249**	**-1.823**	**3.426**
Totaal Programma 10	**139.806**	**-89.400**	**50.406**	**135.487**	**-89.113**	**46.374**

Programma AD	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
11A001 Baten OZB-gebruikers	-	-21.188	-21.188	-	-21.296	-21.296
11A002 Baten OZB-eigenaren	-	-53.351	-53.351	-	-52.831	-52.831
11A005 Baten precariobelasting	-	-465	-465	-	-488	-488
Lokale heffingen besteding niet gebonden	**-**	**-75.003**	**-75.003**	**-**	**-74.615**	**-74.615**
11A006 Algemene uitkering	1.435	-399.829	-398.394	-	-401.459	-401.459
Algemene uitkering	**1.435**	**-399.829**	**-398.394**	**-**	**-401.459**	**-401.459**
11A007 Deelnemingen nutsbedrijven	65	-2.178	-2.113	65	-1.835	-1.770
11A008 Deelnemingen	6	-870	-864	6	-1.199	-1.193
Dividend	**72**	**-3.048**	**-2.976**	**72**	**-3.034**	**-2.962**
11A009 Geldleningen	832	-476	356	485	-535	-50
Saldo financieringsfunctie	**832**	**-476**	**356**	**485**	**-535**	**-50**
11A011 Stelposten concern	969	-176	793	752	-	752
11A012 Oninbare vorderingen	-	-	-	823	-	823
11A013 Saldi kostenplaatsen bedrijfsvoering	18	-	18	1	-	1
11A014 Plankosten definitiefase	3.833	-	3.833	1.987	-	1.987

Programma AD	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Overige alg.dekkingsmiddelen	**4.820**	**-176**	**4.645**	**3.562**	**-**	**3.562**
Totaal Programma AD	**7.158**	**-478.532**	**-471.374**	**4.120**	**-479.643**	**-475.523**

Programma OH	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
12A001 Overhead kostenplaatsen	68.921	-15.409	53.512	64.525	-16.431	48.094
12A002 Overhead overige	1.917	-78	1.839	890	-48	843
12A003 Overhead facilitaire zaken	4.965	-214	4.751	5.151	-138	5.013
12A004 Overige personele lasten	2.893	-	2.893	3.707	-7	3.700
12A006 Overhead huisvesting	5.388	-183	5.205	5.660	-0	5.660
12A010 Overhead IDA	16.334	-828	15.506	14.021	-965	13.056
H Overhead	**100.419**	**-16.713**	**83.706**	**93.954**	**-17.589**	**76.365**
Totaal Programma OH	**100.419**	**-16.713**	**83.706**	**93.954**	**-17.589**	**76.365**

Programma ON	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
12A007 Onvoorzien	277	-	277	-	-	-
ONV Onvoorzien	**277**	**-**	**277**	**-**	**-**	**-**
Totaal Programma ON	**277**	**-**	**277**	**-**	**-**	**-**

Programma VB	Begroting 2025 na wijzigingen			Rekening 2025		
Bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
12A008 Vennootschapsbelasting	174	-	174	341	-	341
VPB Vennootschapsbelasting	**174**	**-**	**174**	**341**	**-**	**341**
Totaal Programma VB	**174**	**-**	**174**	**341**	**-**	**341**

5.2 Samenstelling stadsbestuur

Gemeenteraad
De gemeenteraad van Leiden bestaat uit 39 raadsleden. Raadsleden van een zelfde politieke partij vormen een fractie in de raad. De gemeenteraad bestaat uit 11 fracties. De zetelverdeling was op 31-12-2025 als volgt:

Partij	Aantal zetels
GroenLinks (GL)	10
Democraten 66 (D66)	5
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)	5
Partij van de Arbeid (PvdA)	4
Partij voor de Dieren (PvdD)	4
Partij Sleutelstad	3
Christen Democratisch Appèl (CDA)	2
Socialistische Partij (SP)	2
Studenten voor Leiden	2
ChristenUnie (CU)	1
Fractie De Groot	1

De griffier is Gerald van Leiden.

College van burgemeester en wethouders
Het college van burgemeester en wethouders is gezamenlijk verantwoordelijk voor het gevoerde gemeentelijke beleid. Het uitgangspunten hierbij is het beleidsakkoord.
Het college bestaat uit de burgemeester, vijf wethouders en de gemeentesecretaris. Het college legt verantwoording af aan, en wordt gecontroleerd door, de gemeenteraad.

De portefeuilleverdeling van het college van burgemeester en wethouders zag er per 31-12-2025 als volgt uit:

Burgemeester Peter Heijkoop
Bestuur, Veiligheid en Handhaving

Wethouder Abdelhaq Jermoumi (PvdA)
Kansengelijkheid, Jeugd en Onderwijs

Wethouder Prescillia van Noort (GL)
Energie, Werk en Inkomen en Cultuur

Wethouder Wietske Veltman (D66)
Economie, Kennis, Sport en Gezondheid

Wethouder Ashley North (GL)
Klimaat, Mobiliteit en Financiën

Wethouder Julius Terpstra (CDA)
Wonen, Bouwen en Welzijn

Krista Kuipers
Gemeentesecretaris/algemeen directeur

5.3 Kerngegevens

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Realisatie 2025
A. Sociale structuur			
Aantal inwoners):[1]	**130.638**	**133.137**	**130.298**
waarvan:			
van 0 - 19 jaar	22.248	22.174	22.041
van 20 - 64 jaar	86.954	89.000	86.414
van 65 jaar en ouder	21.436	21.963	21.843
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:	**2.987**	**3.000**	**2.959**
waarvan:			
Participatiewet	2.898	2.910	2.894
Werknemers en Zelfstandigen (IOAW/IOAZ)	89	90	65
Bijzondere bijstand:	**891**	**750**	**804**
Aantal WSW geïndiceerde inwoners woonachtig in Leiden in dienst bij een sociale werkvoorziening[2]	**423**	**400**	**389**

1 Bron: BRP, voorlopige realisatie cijfers 2025 peildatum 31 december 2025 en geactualiseerde begrotingscijfers 2025. Verder zijn opgenomen de definitieve cijfers 2024 (bron CBS).

2 Betreft voorlopig cijfer 2025. Realisatiecijfer van 2024 is definitief.

B. Fysieke structuur

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Realisatie 2025
Oppervlakte gemeente:	**2.327 ha**	**2.327 ha**	**2.327 ha**
waarvan:			
Binnenwater	141 ha	142 ha	142 ha
Historische stads- of dorpskern	125 ha	125 ha	125 ha
Zelfstandige verblijfsobjecten[1]	**65.079**	**65.410**	**65.774**
Aantal woonschepen[2]	225	225	225
Aantal woonwagens[2]	133	133	133

1 Betreft definitieve realisatiecijfers 2024. De aantallen bij toename en sloop zijn overgenomen uit de Mutatiemonitor van Monitor71 (Team Data)
2 Realisatiecijfers 2025 stand BAG 26-02-2026, wijzigt niet/nauwelijks door het jaar heen

Ontwikkeling Woningvoorraad

	Realisatie 2024[1]	Begroting 2025	Realisatie 2025
Stand per 1-1	**63.852**	**65.082**	**65.079**
Toename	1.369	567	722
Sloop	142	239	27
Overige			
Stand per 31-12	**65.079**	**65.410**	**65.774**

1 Betreft definitieve realisatiecijfers 2024. De aantallen bij toename en sloop zijn overgenomen uit de Mutatiemonitor van Monitor71 (Team Data)

Ontwikkeling Bedrijvenvoorraad

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Realisatie 2025
Ontwikkeling Bedrijvenvoorraad in m2[1]	61.591	-21.614	-20.427

1 administratieve functiecorrecties en functie overig tellen niet mee in deze berekening

5.4 Staat van investeringskredieten incl. af te sluiten

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
Programma: Bestuur en dienstverlening									
Beleidsterrein: Bestuur									
7101723 Aanschaf stemhokjes 2023	10-nov-2022	67	0	67	0	0	0	Ja	
Totaal Bestuur		**67**	**0**	**67**	**0**	**0**	**0**		
Beleidsterrein: Dienstverlening									
7102143 Bedrijfsauto's landmeters	24-sep-2024	77	0	77	0	0	0		
Totaal Dienstverlening		**77**	**0**	**77**	**0**	**0**	**0**		
Totaal Bestuur en dienstverlening		**144**	**0**	**144**	**0**	**0**	**0**		
Programma: Veiligheid									
Beleidsterrein: Veiligheid									
7102319 Jongerenontmoetingsplek (JOP) Stevenshof	9-nov-2023	65	61	4	0	0	0	Ja	
Totaal Veiligheid		**65**	**61**	**4**	**0**	**0**	**0**		
Totaal Veiligheid		**65**	**61**	**4**	**0**	**0**	**0**		
Programma: Economie									
Beleidsterrein: Ruimte om te ondernemen									
7101548 elektrische installaties centrummarkt	9-nov-2023	326	0	326	0	0	0		
7101728 elektrische inst vrijdagmarkt Kopermolen	9-nov-2023	54	0	54	0	0	0		
7101864 Elektrische installatie donderdagmarkt	7-nov-2024	55	0	55	0	0	0		
Totaal Ruimte om te ondernemen		**435**	**0**	**435**	**0**	**0**	**0**		
Beleidsterrein: Faciliteren/Stimuleren van ondernemen									
7101595 LBSP Biodivers	27-sep-2019	679	639	40	466	369	97		Ja
Totaal Faciliteren/Stimuleren van ondernemen		**679**	**639**	**40**	**466**	**369**	**97**		
Beleidsterrein: Marketing en promotie									
7101696 prg binnenstad 2020-2024	19-maa-2019	1.711	1.593	118	1.711	1.593	118	E	Ja
7102477 Toiletten binnenstad	7-nov-2024	80	35	45	0	0	0		
Totaal Marketing en promotie		**1.791**	**1.628**	**163**	**1.711**	**1.593**	**118**		
Totaal Economie		**2.905**	**2.267**	**638**	**2.177**	**1.962**	**215**		
Programma: Mobiliteit									
Beleidsterrein: Duurzame mobiliteit									
7101415 verkeersmonitoring	12-jul-2018	165	160	5	0	0	0	Ja	
7101960 herontwikkeling Kaasmarkt	13-jul-2021	315	221	94	0	0	0		Ja
7102022 ruimte op straat	9-nov-2023	358	319	39	358	319	39	E	
7102204 FPDS Verkeersmaatregelen Zijlsingel	15-jul-2019	223	228	-5	0	0	0	Ja	
7102439 GL Mors Morsweg Morssingel	13-jun-2024	7.200	851	6.349	2.285	0	2.285		
7102440 GL Stadsentree	13-jun-2024	1.110	641	469	0	0	0		

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102441 GL Plesmanlaan Haagse Schouwweg	13-jun-2024	500	0	500	0	0	0		
7102442 GL Haagweg Churchilllaan	13-jun-2024	500	2	498	0	0	0		
7102443 GL Bostelbrug	13-jun-2024	200	0	200	0	0	0		
7102479 GL Stevenshofdreef - Ommedijkseweg	7-nov-2024	250	19	231	0	0	0		
7102635 Fietspoort Spanjaardsbrug VRI's	18-dec-2025	310	0	310	0	0	0		
Totaal Duurzame mobiliteit		**11.131**	**2.441**	**8.690**	**2.643**	**319**	**2.324**		
Beleidsterrein: Bereikbaarheid									
7100490 Onderzoek Rijnlandroute	29-nov-2012	2.791	2.434	357	2.791	2.434	357	E	Ja
7100790 voorbereiding fietsparkeren Leiden CS	9-jul-2015	800	799	1	800	799	1	Ja	
7100831 verbeteren fietsroute Rijndijken	18-apr-2019	1.396	1.400	-4	432	433	-1	Ja	
7100943 onderz.spoor Leiden-Utrecht (limeslijn)	7-jul-2016	250	149	101	250	149	101	Ja	
7100945 fiets- en auto bewegwijzering	5-jul-2016	2.856	2.642	214	0	0	0		Ja
7100968 Haarlemmerweg	18-dec-2018	2.891	1.346	1.544	471	3	469		Ja
7101038 LRN opdrachtgeverskosten Plesmanlaan	5-jul-2016	35.033	18.886	16.147	14.205	9.601	4.604		Ja
7101041 LRN opdrachtgeverskosten Engelendaal	5-jul-2016	5.445	3.780	1.665	2.789	2.789	0		Ja
7101043 LRN opdrachtgev.kosten W. de Zwijgerlaan	5-jul-2016	7.013	3.757	3.256	670	670	0		Ja
7101080 UVP fiets wijkstallingen	10-nov-2016	680	674	6	0	0	0		Ja
7101096 UVP fietspalen	10-nov-2016	99	2	97	0	0	0		Ja
7101124 reconstructie openbare ruimte LBSP	5-jul-2016	20.124	18.582	1.542	3.948	3.942	6		Ja
7101169 fietsparkeren plein station Lammenschans	6-jul-2017	2.347	2.061	285	1.072	1.058	14		Ja
7101191 LBSP infrastructuur grond	16-feb-2017	1.230	957	273	0	0	0		Ja
7101309 Fietsenstalling De Geus	16-jul-2020	20.405	173	20.232	12.204	10	12.195		Ja
7101401 vervanging handhavings-informatiesysteem	10-nov-2022	78	48	30	0	0	0	Ja	
7101576 FPDS Zoeterwoudseweg fietsroute (deels)	15-jul-2019	1.756	1.733	23	320	292	28	Ja	
7101605 ORB - Koepoortsbrug	15-jul-2019	255	255	-0	0	0	0	Ja	
7101607 fietsroute Agaatlaan-Chr.Huygenslaan	15-jul-2019	50	0	50	0	0	0		Ja
7101622 werkzaamheden De Punt	17-dec-2019	115	0	115	0	0	0		Ja
7101631 planstudie restopgave fietsp. Leiden CS	17-dec-2019	339	277	62	339	277	62	E	Ja
7101679 LRN opdrachtgeverskosten Oude Spoorlaan	14-nov-2019	30.230	5.735	24.495	15.461	2.982	12.479		Ja
7101680 LRN opdrachtgeverskn Schipholweg oost	14-nov-2019	6.110	5.770	340	2.823	2.890	-67		Ja
7101716 fietsparkeren De Vink	17-sep-2020	348	345	3	145	1	144		Ja
7101719 Renovatie park.garage Haarlemmerstr	18-jun-2020	12.652	1.555	11.097	750	752	-2		Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7101721 Installaties Parkgar Haarlstr	23-dec-2021	1.650	0	1.650	0	0	0		Ja
7101748 LRN tracé Engelendaal 50 jaar	16-sep-2021	19.362	2.223	17.139	15.816	2.128	13.689		Ja
7101784 Fietsenstalling De Geus Inrichtingskst.	16-jul-2020	1.020	7	1.014	200	0	200		Ja
7101785 Fietsenstalling De Geus installaties	16-jul-2020	800	0	800	320	0	320		Ja
7101786 Fietsenstalling De Geus parkeerverw.	16-jul-2020	546	0	546	169	0	169		Ja
7101815 Dr. Boyleviaduct betegelen wanden	13-nov-2025	41	0	41	0	0	0		
7101830 Herinrichting Hoge Rijndijk	29-apr-2021	590	589	1	490	490	-0	Ja	
7101844 inrichting fietsenstalling Mosterdsteeg	22-jun-2021	63	49	14	0	0	0		Ja
7101851 LRN Plesmanlaan Bouwkosten 40 jaar	22-jun-2021	16.163	5.565	10.598	11.737	4.024	7.713		Ja
7101852 LRN Plesmanlaan Bouwkosten 10 jaar	22-jun-2021	799	235	564	580	171	409		Ja
7101858 voertuigen handhaving beheer en onderh	22-jun-2021	193	170	24	0	0	0	Ja	
7101859 parkeerapparatuur uitbr bet park 2021	22-jun-2021	1.172	1.131	41	0	0	0	Ja	
7101862 brandmeldinstallatie park.gar.Haarl.str.	15-jul-2021	109	93	16	0	0	0	Ja	
7101970 voetgangersbrug Mendelweg Noord	11-nov-2021	900	481	419	141	142	-1		Ja
7101979 PDI VK Planvoorbereiding def.fase infra	11-jul-2024	1.292	0	1.292	1.292	0	1.292	E	
7102001 fietsroute Potgieterlaan	21-dec-2021	918	299	619	0	0	0		Ja
7102059 heririchting Groote Vink	24-mei-2022	4.560	899	3.661	2.782	172	2.610		Ja
7102085 Korte termijn maatr. Lammenschansweg	10-nov-2022	2.009	1.009	1.000	493	493	0		Ja
7102176 LBSP Hogeschool	7-jul-2022	1.365	541	824	0	14	-14		Ja
7102282 fietsoversteek rotonde Ommedijkseweg	6-jul-2023	42	0	42	0	0	0		
7102313 camera's fietsenstalling De Waag	9-nov-2023	100	19	81	0	0	0		
7102314 video en managementsysteem IP Parking	9-nov-2023	76	0	76	0	0	0		
7102334 stadsbrede fietsparkeervoorzieningen	21-dec-2023	573	105	468	0	0	0		
7102337 Verkeersmaatregelen NZVA	21-dec-2023	231	239	-8	0	0	0	Ja	
7102383 Bushaltes fase 2 en Ommedijkseweg	15-jul-2019	379	391	-12	140	38	102		Ja
7102476 verlichting parkeergarage Ringkade	7-nov-2024	50	22	28	0	0	0		
7102481 Sumatrastraat 195 parkeerautomaten	7-nov-2024	50	0	50	0	0	0		
7102484 Fietsenstalling Lange Mare (40 jaar)	12-sep-2024	3.117	1.664	1.454	500	0	500		
7102485 Fietsenstalling Lange Mare (10 jaar)	12-sep-2024	300	0	300	0	0	0		
7102487 Fietspoort Spanjaardsbrug	12-sep-2024	3.815	509	3.306	2.500	369	2.131		

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102489 Cameras tbv kentekenregistratie	11-jul-2024	336	99	237	0	0	0		
7102493 Bushalte Ommedijkseweg -Valkenburgsemeer	15-jul-2019	156	134	22	0	0	0		Ja
7102494 Fietsenstalling Lange Mare Romanuszaal	12-sep-2024	1.653	4	1.650	1.653	4	1.650	E	
7102527 PDI Zachte maatregelen Levendaal	11-jul-2024	25	31	-5	25	31	-5	E	
7102532 Inrichting Oosterkerkstraat-Driessenstr	20-feb-2025	500	349	151	0	0	0		
7102533 Fietsroute Smaragdlaan-Hoge Morsweg	10-jul-2025	512	48	464	0	38	-38		
7102600 Bouwrijpmaken SHW-West/LRN (M-Kavels)	27-mei-2025	1.650	158	1.492	0	0	0		
7102601 bushalte Groenoord	15-jul-2019	15	6	9	0	0	0		Ja
7102613 LED verlichting parkeerg. Soestdijkkade	13-nov-2025	59	49	10	0	0	0		
7102614 Scanunit handhavingsvoertuig parkeren	13-nov-2025	120	109	11	0	0	0		
7102621 Lift Fietsdepot	18-dec-2025	145	0	145	0	0	0		
7102643 PDI Groene Fietsroute Haarlemmerweg	11-jul-2024	350	10	340	350	10	340	E	
Totaal Bereikbaarheid		**223.097**	**90.598**	**132.499**	**98.658**	**37.203**	**61.455**		
Beleidsterrein: Verkeersveiligheid									
7100062 JS uitv.progr.verkeersveiligheid scholen	15-jul-2021	258	251	7	58	106	-48	Ja	
7100985 UVP Wijkcirculatie- en veiligheidsplan	7-jul-2022	94	93	1	0	5	-5	Ja	
7101411 fietsknelpunten Stevenshof	12-jul-2018	400	342	58	0	0	0		Ja
7101817 FPDS Maatregelen Masterplan Houtkwartier	15-dec-2020	2.001	1.463	538	685	414	271		Ja
7101986 Herenstraat na fietsrotonde aanpassing	15-dec-2020	430	357	73	0	0	0		Ja
7102095 PDI fietspoort Spanjaardsbrug	13-jul-2021	204	204	-0	204	204	-0	E	Ja
7102159 PDI Herinrichting Lammenschansweg	10-nov-2022	1.300	1.233	67	1.300	1.233	67	E	Ja
7102280 Tijd. Verkeersmaatreg. Stationsgebied	6-jul-2023	200	194	6	0	0	0		
7102326 PDI Herinrichting Ir. Driessenstraat	13-jul-2021	294	296	-2	294	296	-2	Ja	
7102351 herinrichting Vlietweg	7-jul-2022	250	187	63	0	0	0	Ja	
7102371 doorstroming Bargelaan	7-jul-2022	115	97	18	0	0	0		Ja
7102372 Kruising Haagweg - Blauwe Tramstraat	7-jul-2022	435	318	117	85	85	0		Ja
7102379 Mary Zeldenrustweg– veiligh.op zebrapad	7-jul-2022	75	32	43	0	0	0	Ja	
7102437 PDI Slimme Knips	13-jul-2021	196	196	0	196	196	0	Ja	
7102492 PDI fietspaden Smaragdlaan Hoge Morsweg	10-nov-2022	52	52	0	52	52	0	Ja	
7102523 Verkeersveilige schoolomgevingen	7-jul-2022	347	197	150	0	0	0		Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102618 VK UVP Wijkcirculatie en veiligheidsplan	7-jul-2022	351	0	351	0	0	0		Ja
7102619 medium verkeersmaatregelen 2025	7-jul-2022	100	43	57	0	0	0		Ja
Totaal Verkeersveiligheid		**7.103**	**5.553**	**1.550**	**2.875**	**2.591**	**284**		
Totaal Mobiliteit		**241.331**	**98.592**	**142.739**	**104.176**	**40.113**	**64.063**		
Programma: Omgevingskwaliteit									
Beleidsterrein: Verharde openbare ruimte									
7100079 VK investeringen wegen	10-nov-2022	3.560	-0	3.560	0	0	0		Ja
7100082 JS vervanging verkeerslichtinstallaties	12-nov-2020	2.358	375	1.983	0	-7	7		Ja
7100095 JS vervanging armaturen ov	11-nov-2021	3.025	795	2.230	0	0	0		Ja
7100097 ontsl.weg+brug Poelgeest-Trekvaartplein	8-jul-2008	7.453	6.993	460	3.885	3.895	-10		Ja
7100119 JS inzamelmiddelen	11-nov-2021	1.363	262	1.101	0	45	-45		Ja
7100999 JS techn. install. beweegbare bruggen	11-nov-2022	1.365	210	1.155	0	0	0		Ja
7101003 JS remmingswerken en meerpalen	10-nov-2022	677	358	319	0	0	0		Ja
7101010 walmuur Haarlemmertrekvaart	10-nov-2016	1.730	94	1.636	0	0	0		Ja
7101181 Noorderkwartier Oost	14-maa-2013	3.068	3.352	-284	0	3	-3		Ja
7101218 Vervangen verkeerslichten 2020	12-nov-2019	578	578	0	0	0	0	Ja	
7101258 wv weg Gasthw Haagweg-zuid fase 2	11-nov-2014	4.216	1.420	2.796	0	0	0		Ja
7101263 Kort Rapenburg	10-nov-2016	48	0	48	0	0	0		Ja
7101269 Sandifortdreef	10-nov-2016	249	0	249	0	0	0		Ja
7101438 Turfmarkt	10-nov-2016	78	0	78	0	0	0		Ja
7101439 Steenstraat	10-nov-2016	209	0	209	0	0	0		Ja
7101440 Prinsessekade	10-nov-2016	104	0	104	0	0	0		Ja
7101442 Noordeinde	10-nov-2016	3.600	2.985	615	76	76	-0		Ja
7101444 Haarlemmerweg (tennis gem grens asfalt)	10-nov-2016	257	46	211	0	0	0		Ja
7101446 wv wegen Gastw Haagweg-zuid fase 3+4	9-nov-2017	1.856	535	1.321	0	0	0		Ja
7101479 Domela Nieuwenhuislaan	9-nov-2017	451	451	-0	0	0	0	Ja	
7101539 FPDS Kruisp.Hoge Rijndijk-W vd Madeweg	15-jul-2019	1.875	420	1.454	0	0	0		Ja
7101597 maatregelen Stationspleintunnel	12-nov-2019	296	8	288	0	0	0		Ja
7101708 JS Walmuren/damwanden (60 jaar)	7-nov-2024	5.126	95	5.031	0	0	0		
7101807 wv FPDS VMOR Vogelwijk raadsherenbuurt	23-dec-2021	4.188	2.318	1.870	159	173	-14		Ja
7101856 wv FPDS VMOR Profeswijk - oost fase 1+2	22-jun-2021	2.618	2.385	232	59	59	0		Ja
7101900 Cronesteynkade	11-nov-2021	2.281	2.270	11	0	0	0		Ja
7101901 Schelpenkade	11-nov-2021	3.495	3.497	-2	0	0	0	Ja	

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7101902 Zijlsingel	10-nov-2022	599	168	431	0	0	0		Ja
7101906 JS Walmuren/damwanden (30 jaar)	7-nov-2024	1.099	65	1.034	0	0	0		
7101912 Parkbruggen - Klein Cronestein proj 22	11-nov-2021	567	314	253	0	0	0		Ja
7101915 Verkeersbruggen - Julius Ceasarbrug	10-nov-2022	2.440	2.000	440	0	0	0		Ja
7101917 verkeersbruggen - Trekvaartbrug	11-nov-2021	1.233	90	1.143	0	0	0		Ja
7101921 Stationsplein tunnel brandw beplating	10-nov-2022	11.085	821	10.264	0	0	0		Ja
7101922 Stationsplein tunnel - Led-verlichting	10-nov-2022	858	0	858	0	0	0		Ja
7101923 Zwartepadviaduct-LED-verlichting	11-nov-2021	124	3	121	0	0	0		Ja
7101924 JS duikers	7-nov-2024	254	58	196	0	0	0		
7101925 Duikers 2023	11-nov-2021	22	22	0	0	0	0	Ja	
7101939 automatisering gladheidsbestrijding 2022	10-nov-2022	53	43	10	0	0	0		Ja
7101989 LRN Schipholweg-Oost VRI's 10 jaar	10-nov-2016	1.114	1.114	0	95	95	0	Ja	
7101998 JS vervanging lichtmasten	12-nov-2020	1.773	666	1.107	0	0	0		Ja
7102010 WV herinrichting Hoge Mors	17-feb-2022	7.869	528	7.341	392	0	392		Ja
7102015 bruggen in de Vlietweg proj 2022	11-nov-2021	524	157	367	0	0	0		Ja
7102016 bruggen in de Vlietweg proj 2023	11-nov-2021	424	107	317	0	0	0		Ja
7102017 herinrichting Churchilllaan	12-nov-2019	271	0	271	0	0	0		Ja
7102041 Stationsplein tunnel -asfalt	10-jul-2025	292	292	-0	0	0	0	Ja	
7102042 Stationspl tunnel electro - veiligheid	16-mei-2024	890	0	890	0	0	0		
7102170 Kanaalweg oost	12-nov-2019	902	902	-0	0	0	0	Ja	
7102187 WV wegen Hart van Meerburg	12-nov-2019	3.738	31	3.707	0	0	0		Ja
7102203 Zoeterwoudsesingel	12-nov-2019	1.430	608	822	0	0	0		Ja
7102316 voorbereiding duurzaamheidsplein	20-jul-2023	175	33	142	175	33	142	E	
7102332 herinrichting Hoge Rijndijk	10-nov-2022	922	0	922	0	0	0		Ja
7102370 Dr. Lelylaan	10-nov-2022	1.013	1.013	0	0	0	0	Ja	
7102375 Utrechtse brug	11-jul-2024	144	0	144	0	0	0		
7102376 Koornbrug	11-jul-2024	525	271	254	0	0	0		
7102488 JS verv. Armaturen Leidse Lantaarn	7-nov-2024	1.332	513	819	0	0	0		
7102495 Bruggen in de Vlietweg Proj. 2025	11-nov-2021	472	0	472	0	0	0		Ja
7102503 WV wegen Fortuinwijk Noord	10-nov-2022	250	117	133	0	0	0		Ja
7102519 Haagse Schouwweg	10-nov-2022	193	193	-0	0	0	0	Ja	
7102529 Zoutmenginstallatie Kenauweg	10-jul-2025	70	71	-1	0	0	0	Ja	

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102543 Vervanging VRI's Morspoortgebied	27-mei-2025	520	0	520	0	0	0		
7102624 Armaturen Leidse Lantaarn 2024	11-nov-2021	1.412	1.412	0	0	0	0	Ja	
7102626 Walmuren/damwanden (30 jaar) 2024	9-nov-2023	856	856	0	0	0	0	Ja	
7102651 Damwanden/Walmuren 2024 (60 jaar)	10-nov-2022	3.557	3.557	0	0	0	0	Ja	
Totaal Verharde openbare ruimte		**105.127**	**45.474**	**59.653**	**4.842**	**4.373**	**469**		
Beleidsterrein: Openbaar water									
7100122 VK vervanging riolering	12-nov-2019	1.034	-0	1.034	14	0	14		Ja
7100641 ren.riolering Noord.str./Oude V/WdZ	5-nov-2013	1.565	1.558	7	0	0	0		Ja
7100925 wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 2	10-nov-2010	6.478	3.741	2.738	70	15	55		Ja
7101247 Vervanging riolering Maresingel	10-nov-2015	1.165	1.134	31	0	0	0		Ja
7101420 wv rio Meerburg	10-nov-2015	9.056	1.798	7.258	0	0	0		Ja
7101421 wv rio Morskwartier	10-nov-2015	9.147	3.668	5.479	0	0	0		Ja
7101422 riool verv. Noorderkwartier Oost	10-nov-2015	11.549	9.673	1.877	100	118	-18		Ja
7101423 wv rio Professorenwijk Oost	10-nov-2015	7.325	7.264	61	318	317	1		Ja
7101424 wv rio Vogelwijk	10-nov-2015	8.510	6.614	1.896	6	6	-0		Ja
7101458 JS gemalen	9-nov-2023	974	194	780	0	0	0		
7101521 riolering Binnenstad Z+N	10-nov-2016	6.020	2.862	3.158	0	0	0		Ja
7101522 riolering Stevenshof	10-nov-2016	1.132	824	308	0	0	0		Ja
7101523 riolering Merenwijk	9-nov-2017	2.023	1.406	616	0	0	0		Ja
7101524 riolering Stationsgebied	9-nov-2017	2.184	1.048	1.136	0	0	0		Ja
7101525 riolering centrumroute Langegracht	9-nov-2017	2.913	2.641	271	95	95	0		Ja
7101527 riolering Zeeheldenbuurt	9-nov-2017	932	688	244	0	0	0		Ja
7101603 riolering Leiden Bio Science Park	13-nov-2018	963	592	371	0	0	0		Ja
7101629 riolering Voorschoterweg	13-nov-2018	1.874	1.855	18	0	60	-60		Ja
7101695 wv rio Gasthw Haagweg-zuid fase 3+4	13-nov-2018	2.215	1.874	341	0	0	0		Ja
7101779 WV rio Fortuinwijk Boshuizen	12-nov-2019	708	544	164	0	0	0		Ja
7101793 WV KLIMA Meerburg	12-jun-2025	1.128	0	1.128	0	0	0		
7101795 wv KLIMA Vogelwijk raadsherenbuurt	23-dec-2021	810	464	345	120	120	-0		Ja
7101854 wv KLIMA Gasthuiswijk fase 2	22-jun-2021	1.166	407	759	0	0	-0		Ja
7101855 wv KLIMA Profeswijk-Oost fase 1+2	22-jun-2021	1.015	980	35	80	80	0		Ja
7101880 vervanging gemalen 2023	10-nov-2022	321	321	0	0	0	0	Ja	
7102009 riolering Schipholweg	12-nov-2019	2.364	2.356	8	0	0	0		Ja
7102011 WV KLIMA Hoge Mors INFRA	17-feb-2022	341	310	30	0	0	0		Ja
7102012 WV KLIMA Hoge Mors	17-feb-2022	2.732	480	2.252	0	0	0		Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102308 Universiteit LUMC Persgemaal 12 jr	16-mei-2024	1.042	85	957	0	0	0		
7102309 Universiteit LUMC Persgemaal 20 jr	16-mei-2024	1.044	997	47	0	0	0		
7102347 riolering Riebeekhof eo	9-nov-2023	0	0	0	0	0	0	Ja	
7102348 riolering Lorentzkade	9-nov-2023	2.604	430	2.175	0	0	0		
7102356 WV RIO Boshuizen	12-nov-2019	50	38	12	0	0	0		Ja
7102357 WV RIO Fortuinwijk Zuid	12-nov-2019	1.550	112	1.438	0	0	0		Ja
7102358 WV RIO Fortuinwijk Noord	12-nov-2019	1.100	695	405	0	0	0		Ja
7102365 Riolering Fortuinwijk Boshuizen	12-nov-2019	895	92	803	0	0	0		Ja
7102366 Riolering Stationskwartier Marislaan	12-nov-2019	149	5	144	0	0	0		Ja
7102367 Persleidingen J. Catslaan	12-nov-2019	110	5	105	0	0	0		Ja
7102368 Riolering Verbeekstraat	12-nov-2019	333	15	318	0	0	0		Ja
7102369 Maresingel Slingergoot	12-nov-2019	104	3	101	0	0	0		Ja
7102467 Rio Lammenschansweg/ Lammenschansdriehoek	12-nov-2019	200	11	189	0	0	0		Ja
7102611 Riolering Zuid-West Stevenshof	12-nov-2019	2.284	0	2.284	0	0	0		Ja
7102616 WV RIO Merenwijk	18-dec-2025	400	264	136	0	0	0		
7102634 Vervanging riolering Parmentierweg	18-dec-2025	362	0	362	0	0	0		
Totaal Openbaar water		**99.870**	**58.046**	**41.824**	**803**	**812**	**-9**		
Beleidsterrein: Openbaar groen									
7100710 verstr.groene hoofdstr. Bernardkade	10-nov-2016	178	0	178	0	0	0		Ja
7100868 Bos van Bosman	12-jul-2018	517	517	-0	0	0	0	Ja	
7101019 polderpark Cronesteijn	15-jul-2021	699	622	77	0	17	-17		Ja
7101222 VK parken algemeen	10-nov-2022	499	0	499	0	0	0		Ja
7101365 GHS VK groene hoofdstructuur	13-nov-2018	756	0	756	0	0	0		Ja
7101505 JS groene kansenkaart (deels FPDS)	9-nov-2023	1.057	511	546	0	12	-12		
7101582 JS spelen openbare ruimte	9-nov-2023	680	180	500	0	0	0		
7101766 Speeltoestellen in openbare ruimte 2023	10-nov-2022	398	398	0	0	0	0	Ja	
7101822 Singelpark-Jan v Houtkade	12-nov-2020	700	700	-0	0	0	0	Ja	
7101860 Singelpark - Energiepark	22-jun-2021	883	591	292	0	0	0		Ja
7101936 JS vervangen bomen	13-nov-2025	500	52	448	0	5	-5		
7102049 Vervangen bomen 2025	7-nov-2024	327	327	0	0	0	0	Ja	
7102050 Singelpark Jan v Houtkade	12-okt-2023	3.552	944	2.608	366	554	-188		
7102096 VK burgerinitiatieven parken	13-nov-2018	363	0	363	0	0	0		Ja
7102205 aanleg volkstuinen 2023	6-jul-2023	791	0	791	0	0	0		
7102206 herstel natuurwaarden Oostvlietpolder	6-jul-2023	750	0	750	0	0	0		
7102207 moestuinen 2023	6-jul-2023	120	49	71	0	0	0		

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102338 Valondergronden openbare speelplaatsen	21-dec-2023	200	172	28	0	0	0		
7102345 Singelpark Koepoortsbrug	12-okt-2023	914	50	863	400	0	400		
7102360 Hooghkamerpark	15-jul-2021	139	140	-1	0	0	0		Ja
7102373 geluidsarme voetbalkooi Touw	9-jul-2024	232	81	151	0	0	0		
7102378 Knuppelpad Matilo	10-nov-2022	150	57	93	0	0	0		Ja
7102515 GHS Zijloever en Haagse Schouw	13-nov-2018	144	25	118	0	0	0		Ja
7102528 Roomburgerpark	10-nov-2022	500	0	500	0	0	0		Ja
7102546 Wijkpark Merenwijk	10-nov-2022	200	24	176	0	0	0		Ja
7102625 Vervangen bomen 2e 2024	7-nov-2024	200	200	0	0	0	0	Ja	
7102650 Groene kansenkaart 2023	10-nov-2022	397	397	0	0	0	0	Ja	
Totaal Openbaar groen		**15.845**	**6.038**	**9.807**	**766**	**588**	**178**		
Beleidsterrein: Duurzaamheid									
7100761 laadpalen voor electrisch vervoer	18-sep-2014	250	231	19	3	3	0		Ja
Totaal Duurzaamheid		**250**	**231**	**19**	**3**	**3**	**0**		
Totaal Omgevingskwaliteit		**221.092**	**109.788**	**111.303**	**6.414**	**5.776**	**638**		
Programma: Stedelijke ontwikkeling									
Beleidsterrein: Ruimtelijke planvorming en plantoetsing									
7101129 invoering omgevingswet	10-nov-2016	6.368	6.316	52	6.368	6.316	52	E	Ja
Totaal Ruimtelijke planvorming en plantoetsing		**6.368**	**6.316**	**52**	**6.368**	**6.316**	**52**		
Beleidsterrein: Gemeentelijk vastgoed									
7100139 bodemsanering	5-jul-2012	8.512	8.908	-396	8.512	8.908	-396	Ja	
7100152 Gevelsanering woningen	3-dec-2009	1.640	671	969	1.640	671	969	E	Ja
7100245 muziekcentrum De Nobel	6-feb-2007	12.012	11.249	762	1.039	1.076	-37		Ja
7100459 wonen boven winkels	13-sep-2012	1.942	1.767	174	1.942	1.767	174	E	Ja
7100788 multifunctioneel maken Merendroom	9-apr-2015	154	0	154	0	0	0		Ja
7101068 Verb.entree minder-validen geb.Oude Vest	10-nov-2016	35	0	35	0	0	0		Ja
7101177 tijdelijke maatr. Lammenschansdriehoek	6-jul-2017	320	116	204	0	0	0		Ja
7101300 PID initiatieven derden	17-sep-2020	0	285	-285	0	285	-285	Ja	
7101327 klimaatinstallatie Het Gebouw	12-jul-2018	846	730	116	0	0	0	Ja	
7101328 zonwering Het Gebouw	12-jul-2018	212	139	72	0	0	0	Ja	
7101537 FPDS verduurzaming vastgoed fase 1	15-jul-2019	2.370	2.370	-0	0	0	0	Ja	
7101593 FPDS verduurzaming vastgoed fase 2	12-nov-2019	1.030	1.030	0	0	0	0	Ja	
7101601 Morssingelblok H2-5	11-jul-2019	2.118	1.499	619	545	599	-54		Ja
7101627 STEO - De Geus	12-nov-2019	2.901	2.680	222	2.901	2.680	222	E	Ja
7101628 voorbereiding project Diamantlaan	12-nov-2019	50	15	35	50	15	35	Ja	

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7101634 PID Roosevelt West plot 1A-T Brandsm	21-dec-2017	183	477	-294	183	477	-294	E	Ja
7101638 PID Toussaintkade	21-dec-2017	233	240	-7	233	240	-7	Ja	
7101639 PID Ter Haarkade 1	21-dec-2017	213	213	-0	213	213	-0	Ja	
7101640 PID Lorentzkade fase 2	21-dec-2017	532	470	62	532	470	62	E	Ja
7101642 PID Sumatra	21-dec-2017	265	265	-0	265	265	-0	Ja	
7101649 PID Vondelkwartier	21-dec-2017	859	867	-8	859	867	-8	Ja	
7101655 PID Initiatief Brahmslaan 80	21-dec-2017	133	133	-0	133	133	-0	Ja	
7101686 PID Mary Zeldenrustlaan	21-dec-2017	261	260	1	261	260	1	E	Ja
7101781 watercompensatie polder Lammenschans	12-nov-2020	350	308	42	0	31	-31		Ja
7101823 PID Barthen	21-dec-2017	165	82	83	165	82	83	E	Ja
7101829 Kopermolen	28-jan-2021	10.024	3.891	6.133	2.111	1.603	508		Ja
7101833 PID Verbeekstraat	17-sep-2020	377	379	-2	377	379	-2	E	Ja
7101837 PID Opaalstraat e.o.	17-sep-2020	215	163	51	215	163	51	E	Ja
7101838 Boshuizerk119 (1e fase HvB) gebouw	13-apr-2021	3.851	2.623	1.228	0	0	0		Ja
7101839 Telderskade gebied	13-apr-2021	2.395	2.106	289	249	249	0		Ja
7101841 PID Plexus Kaiserstraat	17-sep-2020	50	47	3	50	47	3	E	Ja
7101847 PID Rooseveltstraat plot 1B-Blauwhoed	21-dec-2017	208	208	0	208	208	0	Ja	
7101857 asbestsanering	29-apr-2021	260	105	155	260	105	155	E	Ja
7101861 Vastgoedontwikkeling Energiepark	22-jun-2021	3.994	3.617	377	3.994	3.617	377	E	Ja
7101959 Kooiplein DG 1,2	18-feb-2010	127	127	0	127	127	0	Ja	
7102005 Nieuweroord restkrediet	7-jul-2022	181	181	0	6	6	0	Ja	
7102051 Gebouw Apothekersdijk 33 2025	13-nov-2025	1.671	74	1.597	0	0	0		
7102087 renovatie De Waag	10-nov-2022	900	52	848	0	0	0		Ja
7102088 installaties Trix Terwindstraat	10-nov-2022	423	417	6	0	0	0	Ja	
7102097 aankoop sauna	7-jul-2022	1.620	1.604	16	0	0	0	Ja	
7102098 PID Archimedesweg 15	17-sep-2020	102	102	0	102	102	0	E	Ja
7102101 FPDS kwaliteitsverbetering Stationsplein	7-jul-2022	275	273	2	0	0	0	Ja	
7102178 klimaatinstallatie Driftstraat	10-nov-2022	50	0	50	0	0	0		Ja
7102179 klimaatinstallatie Middelstegracht	10-nov-2022	50	0	50	0	0	0		Ja
7102180 klimaatinstallatie Milanenhorst	10-nov-2022	30	0	30	0	0	0		Ja
7102181 klimaatinstallatie Octavialaan	10-nov-2022	50	0	50	0	0	0		Ja
7102182 klimaatinstallatie Roodenburgerstraat	10-nov-2022	50	0	50	0	0	0		Ja
7102183 klimaatinstallatie Slachthuislaan	10-nov-2022	40	0	40	0	0	0		Ja
7102184 klimaatinstallatie Topaaslaan	10-nov-2022	30	0	30	0	0	0		Ja
7102185 PID Zernikedreef 10	17-sep-2020	109	153	-44	109	153	-44	E	Ja
7102186 PID Pesthuislaan 8	17-sep-2020	142	174	-32	142	174	-32	E	Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102266 Huis vd Buurt installaties 15 jr	8-jun-2023	421	307	114	0	0	0		
7102267 Huis vd Buurt installaties 20 jr	8-jun-2023	903	665	238	0	0	0		
7102279 installaties Haagweg 6 Ins Blau	6-jul-2023	370	11	359	0	0	0		
7102312 voorbereiding Entreegebied LBSP	9-nov-2023	544	376	168	300	0	300		
7102346 bedrijventerrein Vlietzone Midden	16-mei-2024	750	82	668	0	24	-24		
7102380 PID Werninkterrein 2.0	17-sep-2020	360	296	64	360	296	64	Ja	
7102472 renovatie molen de Valk	7-nov-2024	340	102	238	0	0	0		
7102480 Sumatrastraat 195 parkeerterrein	7-nov-2024	1.152	804	348	0	0	0		
7102483 Parkeergarage Morspoortterrein	12-sep-2024	3.960	316	3.644	0	0	0		
7102490 tijdelijke herinr. Stationsplein/ - weg	17-dec-2024	8.423	408	8.015	1.669	0	1.669		
7102504 tijdelijke speelplek Telderskade	17-dec-2024	250	59	191	250	59	191	E	
7102542 Muziekschool Hazewindsteeg	11-nov-2025	1.831	32	1.799	0	0	0		
7102608 Herontwikkeling Bibliotheek	12-jun-2025	2.770	74	2.696	0	0	0		
7102615 infra ontwikkeling Westerpoort	25-sep-2025	500	0	500	280	0	280		
7102620 OR 50KV Station Vlietzone	18-dec-2025	300	0	300	0	0	0		
7102629 verduurzamen fase 3 Apothekerskijk 33	7-nov-2024	1.522	21	1.501	0	0	0		
7102630 verduurzamen fase 3 Le Pooleweg 6	7-nov-2024	623	1	623	0	0	0		
7102631 verduurzamen fase 3 Oude Vest 43	7-nov-2024	1.883	37	1.846	0	0	0		
7102632 verduurzamen fase 3 Pieterskerkgracht	7-nov-2024	1.603	74	1.529	0	0	0		
7102633 verduurzamen fase 3 Roodenburgstraat 1A	7-nov-2024	259	26	232	0	0	0		
Totaal Gemeentelijk vastgoed		**93.324**	**54.530**	**38.794**	**30.281**	**26.352**	**3.929**		
Beleidsterrein: Wonen									
7102324 VK Lokaal impulsbudget woningbouw	9-nov-2023	3.860	0	3.860	0	0	0		
Totaal Wonen		**3.860**	**0**	**3.860**	**0**	**0**	**0**		
Totaal Stedelijke ontwikkeling		**103.552**	**60.846**	**42.706**	**36.648**	**32.667**	**3.981**		
Programma: Jeugd en onderwijs									
Beleidsterrein: Jeugd									
7100560 JS speeltoestellen in speeltuinen	10-nov-2022	573	108	465	60	0	60		Ja
7101242 nota spelen en bewegen 2017	4-jul-2017	288	205	83	0	0	0		Ja
7102318 Speeltoestellen Trekvaartplein	9-nov-2023	90	10	80	0	0	0		
Totaal Jeugd		**951**	**323**	**628**	**60**	**0**	**60**		
Beleidsterrein: Onderwijshuisvesting									
7100815 3 basisscholen Broekplein	13-nov-2018	8.104	8.072	32	0	0	0		Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7101732 IHP De Weerklank	21-dec-2021	6.607	203	6.404	0	0	0		Ja
7101734 IHP Lucas van Leiden Vliet	21-dec-2021	4.995	319	4.676	0	0	0		Ja
7101737 IHP Noachstraat (wissellocatie)	21-dec-2021	6.308	5.454	854	0	0	0		Ja
7101738 IHP scholencomplex Wereldwijzer	10-nov-2022	8.842	100	8.742	0	0	0		Ja
7101739 IHP scholencomplex Stevenshof + gymzaal	21-dec-2021	8.309	1	8.308	0	0	0		Ja
7101741 IHP Vlietlandcollege, incl gymzaal	21-dec-2021	33.660	18.628	15.031	0	0	0		Ja
7101780 sportzaal Oppenheimstraat 4a	12-nov-2020	6.483	1.405	5.078	0	62	-62		Ja
7102272 internationale schakelklas (ISK)	17-dec-2024	13.949	978	12.971	0	0	0		
7102517 Installaties gymzaal Oppenheimstraat 4a	27-mei-2025	1.333	0	1.333	0	0	0		
7102598 IHP Driestar	4-dec-2025	2.237	0	2.237	0	0	0		
7102599 IHP De Vlieger	4-dec-2025	1.600	0	1.600	0	0	0		
7102637 Leidse Hout en Ant. Duyklaan gym voorb.	4-dec-2025	898	0	898	0	0	0		
7102638 Da Vinci Kagerstraat 7	4-dec-2025	430	11	419	0	0	0		
7102639 ELS Voorbereiding	4-dec-2025	400	0	400	0	0	0		
Totaal Onderwijshuisvesting		**104.154**	**35.172**	**68.983**	**0**	**62**	**-62**		
Totaal Jeugd en onderwijs		**105.105**	**35.495**	**69.610**	**60**	**62**	**-2**		
Programma: Cultuur, sport en recreatie									
Beleidsterrein: Cultuur									
7100300 VK vvi kunstinstellingen/accommodaties	26-sep-2023	1.194	0	1.194	0	0	0		
7101842 VVI MDL Online	13-nov-2012	46	46	0	0	0	0	Ja	
7101843 VVI MDL Publieksvoorzieningen	13-nov-2012	128	18	110	0	0	0		Ja
7101848 VK VVI Stadspodia	13-nov-2018	619	0	619	0	0	0		Ja
7102466 VVI Lakenhal 2024	28-sep-2021	80	77	3	0	0	0	Ja	
7102544 VVI SGZ LED Aalmarktzaal	13-nov-2018	82	82	0	0	0	0	Ja	
7102545 VVI SGZ LED Grote Zaal	13-nov-2018	637	633	4	0	0	0	Ja	
7102547 VVI MDL Website design	13-nov-2012	154	0	154	0	0	0		Ja
7102602 VVI MDL verlichting	26-sep-2023	75	35	40	0	0	0		
Totaal Cultuur		**3.014**	**890**	**2.124**	**0**	**0**	**0**		
Beleidsterrein: Cultureel erfgoed									
7101888 MDV audiovisuele apparatuur	26-sep-2023	32	30	2	0	0	0	Ja	
7102164 installaties Boisotkade 2a (ELO)	22-dec-2022	4.523	225	4.298	0	0	0		Ja
7102165 renovatie Boisotkade 2a (ELO)	22-dec-2022	3.468	735	2.733	0	0	0		Ja
7102548 Machines, apparaten etc Exp.ruimte ELO	10-jul-2025	350	0	350	0	0	0		
Totaal Cultureel erfgoed		**8.373**	**989**	**7.383**	**0**	**0**	**0**		
Beleidsterrein: Sport									

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7100673 combibad gebouw binnenbad De Vliet	10-sep-2015	14.217	14.230	-13	0	11	-11	Ja	
7101046 topsporthal Boshuizerlaan	24-mei-2016	18.009	17.963	45	50	49	1		Ja
7101127 nieuwbouw ijshal	10-nov-2016	14.855	14.873	-18	0	0	0	Ja	
7101245 indoor sportcentrum (15 jaar)	19-sep-2019	4.729	4.726	3	50	50	0	Ja	
7101453 installaties combibad De Vliet	15-feb-2018	6.584	6.576	7	0	0	0	Ja	
7101478 combibad openbare ruimte De Vliet	15-feb-2018	7.548	7.255	293	0	13	-13		Ja
7101510 ijshal installaties	24-jan-2019	5.578	5.572	6	0	0	0	Ja	
7101610 or indoor sportcentrum	19-sep-2019	2.087	1.831	256	0	0	0		Ja
7101759 Morskwartier I toplaag kunstgras pupil	7-nov-2024	213	0	213	0	0	0		
7101760 Morskwartier II toplaag kunstgras pupil	7-nov-2024	213	0	213	0	0	0		
7101846 ijsdweilmachines	8-apr-2021	772	792	-20	120	140	-20	Ja	
7101942 New-Holland minigraver groen 1049	23-sep-2023	46	39	7	7	7	-0	Ja	
7101943 kunstgrasdieptereiniger	11-nov-2021	20	0	20	0	0	0		Ja
7101944 graszaaimachine	11-nov-2021	15	0	15	0	0	0		Ja
7101945 drainagereiniger+zandstrooier	11-nov-2021	6	0	6	0	0	0		Ja
7101950 kooimaaier	23-sep-2023	69	0	69	0	0	0		
7101952 Leidse hout Toplaag kunststofbaan atl	7-nov-2024	380	12	368	0	0	0		
7101963 inrichting van de nieuwe sportacc.	11-nov-2021	143	125	18	25	19	6	Ja	
7102259 renovatie Sportpark Noord 40 jr	6-jul-2023	1.021	1.037	-16	213	180	33		
7102260 renovatie Sportpark Noord 15 jr	6-jul-2023	395	395	0	71	73	-2	Ja	
7102261 renovatie Kikkerpolder II 15 jr	6-jul-2023	383	251	133	53	43	10		
7102262 renovatie Kikkerpolder I 15 jr	6-jul-2023	239	240	-0	53	43	11	Ja	
7102263 renovatie Kikkerpolder I 40 jr	6-jul-2023	828	830	-2	160	145	15	Ja	
7102264 renovatie Kikkerpolder II 40 jr	6-jul-2023	1.204	1.071	133	158	187	-29		
7102335 herinrichting Wijksportpark de Mors	12-okt-2023	3.313	460	2.853	0	6	-6		
7102342 Sportp de Mors Kunstgras toplaag (12jr)	21-dec-2023	762	714	48	112	110	2		
7102343 Sportp de Mors Kunstgras onderbouw(24jr)	21-dec-2023	1.532	1.515	17	232	250	-18		
7102468 aanschaf zonnepanelen gymzaal Broekplein	7-nov-2024	50	49	1	0	0	0	Ja	
7102469 lucht klimaatsysteem IJshal de Vliet	7-nov-2024	70	70	-0	0	0	0	Ja	
7102491 aanleg parkeerplaatsen De Vliet en Zijl	17-dec-2024	300	15	285	0	0	0		
7102606 Kikkerpldr sporttechn en kunstgr veld 2	10-jul-2025	182	220	-38	0	40	-40	Ja	
7102607 Ren. Kikpldr kunstgrveld UVS veld 2,2a	10-jul-2025	499	601	-102	0	108	-108	Ja	

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102610 Aanpassingen IJshal de Vliet	13-nov-2025	160	87	73	0	16	-16		
7102627 Sport- en spelvoorzieningen LBSP	13-nov-2025	145	0	145	0	0	0		
7102640 Sportp de Mors Rubyveld bovenbouw 12jr	4-dec-2025	240	0	240	0	0	0		
7102641 Sportp de Mors Rubyveld onderbouw 24jr	4-dec-2025	1.234	0	1.234	0	0	0		
7102642 Buurtpark Cronesteinkade	18-dec-2025	570	0	570	0	0	0		
7102645 Herinr Wijksportp de Mors Kleedkamers	4-dec-2025	125	0	125	0	0	0		
Totaal Sport		**88.734**	**81.547**	**7.187**	**1.302**	**1.488**	**-186**		
Beleidsterrein: Recreatie									
7102482 stroompunten evenementen	7-nov-2024	100	60	40	0	0	0		
Totaal Recreatie		**100**	**60**	**40**	**0**	**0**	**0**		
Totaal Cultuur, sport en recreatie		**100.221**	**83.486**	**16.734**	**1.302**	**1.488**	**-186**		
Programma: Maatschappelijke ondersteuning									
Beleidsterrein: Sociale binding en participatie									
7101782 Trix Terwindtstraat mfa	12-nov-2020	1.273	1.296	-23	0	16	-16	Ja	
Totaal Sociale binding en participatie		**1.273**	**1.296**	**-23**	**0**	**16**	**-16**		
Beleidsterrein: Kwetsbare groepen									
7102377 Flexwoningen Gooimeerln 25	9-jul-2024	12.461	11.517	944	1.648	2.441	-793		
7102531 Opvanglocatie Schuttersveld gebouw	27-maa-2025	11.730	11.510	220	0	0	0		
7102649 Gooimeerlaan openbare ruimte	9-jul-2024	880	247	633	0	0	0		
Totaal Kwetsbare groepen		**25.071**	**23.274**	**1.797**	**1.648**	**2.441**	**-793**		
Totaal Maatschappelijke ondersteuning		**26.344**	**24.570**	**1.774**	**1.648**	**2.457**	**-809**		
Programma: Werk en inkomen									
Beleidsterrein: Werken naar vermogen									
Vervanging bedrijfsmiddelen 2024	26-9-2023	535	134	401	0	0	0		
Vervanging bedrijfsmiddelen 2025	24-9-2024	553	59	494	0	0	0		
Totaal Werken naar vermogen		**1.088**	**193**	**895**	**0**	**0**	**0**		
Totaal Werk en inkomen		**1.088**	**193**	**895**	**0**	**0**	**0**		
Programma: Algemene dekkingsmiddelen									
Beleidsterrein: Overige alg.dekkingsmiddelen									
7100523 PDF plankosten definitiefase	18-dec-2025	881	1	880	881	1	880	E	
7101663 PDF Westerpoort	21-sep-2021	1.247	1.258	-11	1.247	1.258	-11	Ja	
7101671 PDF Diamantplein	21-sep-2021	297	286	11	297	286	11	Ja	
7102168 PDF Gebiedsvisie de zwijger Plankosten	21-sep-2021	1.181	1.181	-0	1.181	1.181	0	Ja	
7102188 PDF herinrichting muziekeducatie	21-sep-2021	653	824	-170	653	824	-170	E	Ja

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102323 PDF Uitbr. volkstuinen Oostvlietpolder	28-sep-2021	127	128	-2	127	128	-2	E	Ja
7102333 PDF Nieuwbouw Stadswerf	21-sep-2021	507	376	131	507	376	131	E	Ja
7102496 PDF Vondelkwartier ROC-locatie	9-nov-2023	404	154	251	404	154	251	E	
7102505 PDF Moderniseren Bibliotheek	9-nov-2023	272	279	-8	272	279	-8	Ja	
7102506 PDF Herinrichting Cronesteinkade	9-nov-2023	220	236	-17	220	236	-17	Ja	
7102603 PDF Gebiedsvisie De zwijger hist.kosten	21-sep-2021	491	491	-0	491	491	0	Ja	
7102622 PDF Verb. natuurwaarden Oostvlietpolder	9-nov-2023	186	33	153	186	33	153	E	
7102636 PDF Park de Zwijger-Zuid	16-dec-2025	290	44	246	290	44	246	E	
7102647 PDF Duurzaamheidsplein	9-nov-2023	382	0	382	382	0	382	E	
Totaal Overige alg.dekkingsmiddelen		**7.138**	**5.291**	**1.847**	**7.138**	**5.291**	**1.847**		
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		**7.138**	**5.291**	**1.847**	**7.138**	**5.291**	**1.847**		
Programma: Overhead									
Beleidsterrein: Overhead									
7100289 VK Wagenpark 6 jaar	16-maa-2021	1.052	-0	1.052	0	0	0		Ja
7100290 VK Wagenpark 8 jaar	26-sep-2023	4.160	-0	4.160	0	0	0		
7101156 ambtelijke hv 2020 verbouw Stadhuis	7-jun-2016	19.947	19.948	-1	359	362	-3		Ja
7101326 renovatie gevel Stadhuis	18-apr-2019	1.275	1.063	212	0	0	0		Ja
7101433 Meubilair Stoelen 2021	29-sep-2020	478	478	-0	4	4	0	Ja	
7101435 Meubilair Overig 2021	29-sep-2020	851	851	-0	10	10	-0	Ja	
7101483 stadhuis nieuwbouw 40 jaar	13-nov-2018	4.725	4.703	21	36	36	0		Ja
7101484 stadhuis installaties 15 jaar	13-nov-2018	4.368	4.362	6	33	33	0		Ja
7101893 herinrichting Publiekszaken	26-sep-2023	132	0	132	0	0	0		
7102086 parkeerdek Le Pooleweg 11	10-nov-2022	1.155	34	1.121	0	0	0		Ja
7102123 CR JS coreswitches	15-nov-2022	837	328	509	0	6	-6		Ja
7102128 CR Docking-Monitoren en werkstations 22	15-nov-2022	315	315	0	0	0	0	Ja	
7102138 CR tachymeters 2 stuks (vh LN 7101354)	15-nov-2022	204	162	42	0	0	0	Ja	
7102141 CR telefoontoestellen 2022	15-nov-2022	546	586	-39	0	39	-39	Ja	
7102142 CR AV-middelen Stadskantoor Leiden 2024	26-sep-2023	386	0	386	0	0	0	Ja	
7102146 CR Docking /Monitoren/ werkstations 2025	27-sep-2022	722	722	0	0	0	0	Ja	
7102148 CR JS Surfaces	10-jul-2025	1.438	1.221	217	0	5	-5		
7102149 Surfaces 2025	24-sep-2024	630	630	0	0	0	0	Ja	
7102336 Veegmachines elektrisch	27-sep-2022	247	0	247	0	0	0		Ja
7102374 oplaadvoorzieningen Kenauweg	11-jul-2024	450	71	379	0	0	0		
7102465 electrische waswagen	7-nov-2024	170	69	101	0	0	0		
7102473 Kantineapparatuur div. locaties 2024	24-sep-2024	70	71	-1	0	0	0	Ja	

Kostenplaats	Datum besluit	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten	Ouder 3 jaar
7102474 DAF XB Kolkenzuiger groot C&C 5332	28-sep-2021	347	347	0	0	0	0	Ja	
7102475 DAF XB Kolkenzuiger klein C&C 5331	28-sep-2021	298	298	0	0	0	0	Ja	
7102486 luchtklimaatsystemen ABW15	17-dec-2024	140	0	140	0	0	0		
7102510 JS Thuiswerkvoorzieningen Leiden	9-nov-2023	254	52	201	0	0	0		
7102511 JS Thuiswerkmiddelen deeln. Gemeenten	21-dec-2023	160	13	147	0	0	0		
7102512 CR JS Dockingstations	15-nov-2022	56	52	4	0	0	0	Ja	
7102513 CR JS Docking-Monitoren en werkstations	27-sep-2022	0	0	-0	0	0	0		
7102514 CR JS telefoontoestellen	27-sep-2022	392	159	233	0	22	-22		Ja
7102518 Maxus eDeliver bordenvoertuig C&C 5045	26-sep-2023	46	46	-0	0	0	0	Ja	
7102520 Opel E-Combo bestel gesl.klein IDA 8775	26-sep-2023	33	33	-0	0	0	0	Ja	
7102521 Opel E-Combo bestel gesl.klein IDA 8774	26-sep-2023	33	33	-0	0	0	0	Ja	
7102522 Opel E-Combo bestel gesl.klein IDA 8773	26-sep-2023	33	33	-0	0	0	0	Ja	
7102604 DAF XD Transportwagen I&R 1672	26-sep-2023	249	249	0	0	0	0	Ja	
7102605 DAF XD Transportwagen I&R 1671	26-sep-2023	249	249	0	0	0	0	Ja	
7102609 Houtversnippermachine TP176 Mobile ZE	13-nov-2025	55	0	55	0	0	0		
7102612 Verbouwing bodewoning stadhuis	13-nov-2025	213	9	203	0	0	0		
7102617 AW-3P Opnameblokken I&R	26-sep-2023	71	71	-0	0	0	0	Ja	
7102623 Opel E-Combo bestel gesl.klein ELO 8776	26-sep-2023	29	29	0	0	0	0	Ja	
7102644 Surfaces 2024 (deel 2)	7-nov-2024	100	100	0	0	0	0	Ja	
7102646 CR JS Tablets	10-jul-2025	100	0	100	0	0	0		
Totaal Overhead		**47.013**	**37.384**	**9.629**	**442**	**516**	**-74**		
Totaal Overhead		**47.013**	**37.384**	**9.629**	**442**	**516**	**-74**		
Totaal		**855.997**	**457.974**	**398.023**	**160.004**	**90.331**	**69.673**		

Bedragen * € 1.000

E-projecten

Een aantal kredieten wordt al jaren als investeringskrediet geregistreerd terwijl dit eigenlijk geen investeringen zijn. De boekwaarde per 31-12 wordt jaarlijks ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht. We deden dit op deze manier om de budgetbewaking makkelijker te maken.
Met de komst van een nieuwe financieel softwarepakket zijn we in staat dit op een andere manier op te lossen. Deze 'kredieten' worden daarom als 'krediet' afgesloten en gaan verder als budget in de rekening van baten en lasten. Deze 'kredieten' zijn herkenbaar met een 'E' in de kolom 'Af te sluiten'.

Bijzondere afwikkelingsverschillen
Naast de investeringen die hierboven in het overzicht staan, zijn nog enkele bijzondere mutaties gedaan op kredieten die op of voor 31-12-2024 al afgesloten waren:

	Bedrag * € 1.000
Afboeken boekwaarde sauna Telderskade ivm sloop	1.604
Totaal	1.604

Naast deze mutaties heeft er ook nog een verschuiving op de balans plaats gevonden. De boekwaarde van de grond aan het Schuttersveld 6-38 werd in erfpacht uitgegeven. Het pand zelf is door de gemeente Leiden in 2025 gekocht. De grond wordt daardoor niet langer in erfpacht uitgegeven. De boekwaarde van de grond ad € 886.000 is verplaatst van 'grond in erfpacht uitgegeven' naar 'gronden en terreinen'. Deze mutatie is niet zichtbaar in de staat van investeringskredieten hierboven.

5.5 Opvolging aanbevelingen Rekenkamer (tot 1 januari 2024: Rekenkamercommissie)

In deze bijlage rapporteert het college over de opvolging van de aanbevelingen uit de rapporten van de Rekenkamer*commissie* uit het jaar 2023 en van de Rekenkamer uit de jaren 2024 - 2025. De Wet versterking decentrale rekenkamers bepaalde dat de gemeenten per 1 januari 2024 een Rekenkamer moesten instellen. De Rekenkamer*commissie* Leiden & Leiderdorp bestaat daarom vanaf 2024 niet meer. Deze is vervangen door de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp.

RV 22.0086 Aanbevelingen Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp over het rapport 'beleid en beheer van de riolering, gemeente Leiden en gemeente Leiderdorp'
Het rapport 'beleid en beheer van de riolering, gemeente Leiden en gemeente Leiderdorp' is in 2022 uitgevoerd, maar pas in 2023 door de raad vastgesteld. Daarom wordt deze ook in dit overzicht opgenomen.

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
In te stemmen met de conclusies van het onderzoeksrapport 'Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid' en van de brief van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp 'Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid' van 2 november 2022	x		RV 22.0086 is vastgesteld in de raad van 2 februari 2023
Toe te werken naar meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering door verfijning van de inspectiewerkwijze.		x	Op 21 december 2023 is het Integraal Waterketenprogramma 2024-2028 Leidse Regio (IWKP) vastgesteld (RV 23.0127). Risicogestuurd beheer wordt o.a. toegepast middels KCF methodiek, FMECA, DoFeMaMe. Ook worden aansluitend aan de cyclus van Reiniging en Inspectie vrijvervalriolering: ■ de inspectieresultaten beoordeeld en ■ een maatregeladvies met prioriteit van uitvoering opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de uitkomsten van de hierboven genoemde methodieken. De verfijning beoordeling van de inspecties is geborgd in de KCF methodiek, FMECA en DoFeMaMe.
Actiever te sturen op het tempo van rioolvervanging. Het is van belang dat de raad actief informatie vraagt en ontvangt van het college over de planning en kosten.	x	x	De voortgang van de rioolvervanging wordt beschreven in de P&C producten. Het College en Raad worden daarnaast actief geïnformeerd middels Kader & Uitvoeringsbesluiten Wijkvernieuwingen, en Uitvoeringsagenda Klimaatadaptief Biodivers Vergroenen. Daarnaast is in de Maatregelmodule van het IWKp de planning rioolvervanging opgenomen.
Toe te werken naar een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater: ■ bij het aankomende planproces van het integraal waterketenplan ■ in afstemming met het hoogheemraadschap; en eventuele keuzes ten aanzien van de strategie voor de omgang met regenwater en grondwater aan de raad voor te leggen.		x	Het Hoogheemraadschap is een Waterketenpartner en heeft het IWKP 2024-2028 vastgesteld. Met het IWKP is een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater vastgesteld. Deze strategie is met meerdere partijen afgestemd. Bij rioolvervanging wordt een gescheiden grondwaterregulerend rioolsysteem aangelegd. In de Wijkvernieuwingen wordt standaard een HWA / Grondwater-regulerend systeem aangelegd.
Een onderzoek uit te voeren in hoeverre een financiële prikker via het tariefsysteem van de rioolheffing kan bijdragen aan het anders omgaan met regenwater door inwoners en bedrijven.		x	Sinds 2023 is gewerkt aan de wensen en bedenkingen voor "Nota invoering van de Riool- en waterzorgheffing 2025, met scenario's en aanbevelingen". De raad heeft in 2024 keuzen/scenario's voorgelegd gekregen m.b.t. Invoering Riool en Waterzorgheffing 2025 (RV 24.0010). Met ingang van 1 januari 2025 is de Riool en Waterzorgheffing van kracht geworden. In 2025 is gestart met een voorstel subsidieregeling om inwoners en bedrijven te stimuleren af te koppelen. In 2026 wordt het voorstel aangeboden aan college en raad.
Voldoende en tijdig aandacht geven aan de inhoud van het nieuwe integraal waterketenplan en de inwoners en de gemeenteraad tijdig in de gelegenheid te stellen om te participeren bij de keuzen die in het plan worden gemaakt.		x	Op 21 december 2023 is het Integraal Waterketenprogramma 2024-2028 Leidse Regio (IWKP) vastgesteld (RV 23.0127). De inwoners zijn betrokken doordat het IWKP voor participatie ter inzage gelegd is. De raad (commissie L&B) is op verschillende momenten betrokken: ■ presentatie Duurzame Wijkvernieuwingen 19 mei 2022, ■ presentatie 17 maart 2023, ■ bespreking 14 december 2023.
Expliciet vast te leggen welke klimaatadaptieve maatregelen vanaf 2025 aan de rioolheffing mogen worden toegekend		x	Sinds 2023 is gewerkt aan de wensen en bedenkingen voor "Nota invoering van de Riool- en waterzorgheffing

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
			2025, met scenario's en aanbevelingen". Deze wordt begin 2024 aan de raad voorgelegd. Alle kosten van klimaatadaptieve maatregelen worden in 2025 aan de Riool en Waterzorgheffing toegerekend. Inmiddels (1 januari 2025) is de Riool en Waterzorgheffing van kracht. Ook is in de financiële module van het IWKp vastgelegd welke klimaatadaptieve maatregelen kunnen worden doorberekend.

RV 23.0075 Aanbevelingen Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp over het rekenkameronderzoek 'Grip op projecten'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
In te stemmen met de conclusies van het onderzoeksrapport 'Grip op projecten' en van de brief van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp 'rekenkameronderzoek Grip op projecten' van 12 mei 2023	x		RV 23.0075 is vastgesteld in de raad van 12 oktober 2023.
6. Terughoudend te zijn met het verkleinen van de post onvoorzien bij grote projecten en voldoende aandacht te hebben voor onvoorziene risico's bij complexe projecten. 7. De aanvraag van kredieten voor investeringen ook in relatie tot begrote exploitatielasten te beoordelen. Stuur op de samenhang tussen investeringen en exploitatiekosten. 8. Bij de besluitvorming niet alleen naar de kosten maar ook naar de (maatschappelijke) opbrengsten op korte en lange termijn te kijken. 9. Voorzichtig en terughoudend te zijn met het dekken van de kosten van een (deel)project met middelen van andere (deel)projecten (bijvoorbeeld een verwachte onderbesteding) waar nog onvoldoende zekerheid over is.	x		RV 23.0075 is vastgesteld in de raad van 12 oktober 2023, waarbij deze aanbevelingen zijn overgenomen. De raadsleden blijven aandacht hebben voor deze aanbevelingen.
1. Zuinig te zijn op het bereikte niveau bij de uitvoering en beheersing van projecten. Blijf investeren in mensen en middelen die daardoor nodig zijn. Houd bij de samenstelling van het team voor een project niet alleen rekening met de benodigde vakinhoudelijke inbreng, maar ook welke bredere professionele vaardigheden nodig zijn – mede in relatie tot het samenspel met de bestuur, politiek, interne organisatie, samenleving en opdrachtnemers. 2. De methodiek 'Planmatig werken aan Leidse opgaven' door te ontwikkelen met aandacht voor: ■ Het bepalen van de aard en de moeilijkheidsgraad van de opgave. ■ Het samenstellen van een hiervoor passend team met behulp van professionele teamcasting. ■ Het versterken van coproductie met bewoners, bedrijven en organisaties in de samenleving (waarbij participatie meer is dan betrekken bij de beleidsvoorbereiding). ■ Het versterken van de interne samenwerking binnen het gemeentebestuur (raad, college en organisatie) met het oog op betrouwbare en slagvaardige samenwerking met de samenleving. ■ Het versterken van regie op politiek en maatschappelijke gevoelige opgaven. ■ Moderne contracten met opdrachtnemers – waarin een beroep wordt gedaan op vertrouwen, dagelijkse intercollegiale professionele toetsing, duurzame samenwerking, 3. Het invoeren van een regeling grote projecten te overwegen overeenkomstig de voorbeelden van de rijksoverheid en de gemeente Utrecht. Beperk dit niet tot projecten in het ruimtelijk domein. Definieer daarbij duidelijk wat een financieel tekort en een financiële overschrijding inhoudt. 4. Daarbij een zogenaamde 'groteprojecten-administratie' op te zetten, zodat goed zicht is op het totaal van de lopende projecten en eventuele (dreigende) financiële tekorten. 5. Rapportages te maken die door raadsleden goed te begrijpen zijn en daarbij vanaf het begin van een project voldoende aandacht te schenken aan het verschil tussen investeringskosten en exploitatiekosten.		x	De aanbevelingen uit het rekenkamerrapport over projectbeheersing zijn betrokken bij de verdere professionalisering van het projectmatig werken binnen de gemeente Leiden. Dit gebeurt onder meer via de doorontwikkeling van de methodiek *Planmatig werken aan Leidse opgaven* en de versterking van het Projectbureau. Bij de uitvoering van projecten wordt blijvend geïnvesteerd in professionele projectteams. Daarbij wordt naast vakinhoudelijke expertise ook nadrukkelijk gekeken naar vaardigheden op het gebied van samenwerking, omgevingsmanagement en bestuurlijke sensitiviteit. Er wordt via opleidingen, lunchlezingen en 6-wekelijkse kennisdelingsmomenten extra gestuurd op verdere professionalisering van deze vaardigheden. De methodiek *Planmatig werken aan Leidse opgaven* is verder ontwikkeld en aangepast naar de Omgevingswet. In de aanpassingen is onder meer aandacht voor het bepalen van de aard en complexiteit van opgaven, het samenstellen van passende projectteams, het versterken van participatie en coproductie met de samenleving en een goede samenwerking tussen raad, college en organisatie. Het inzicht in het totaal van lopende projecten wordt versterkt door centrale projectoverzichten en voortgangsrapportages. Er is extra aandacht voor projectbeheersing en projectteamleden die planningen, risico's en financiën in kaart brengen krijgen een steeds belangrijkere rol binnen projectteams. Tot slot wordt binnen projecten steeds nadrukkelijker aandacht besteed aan de onderhouds- en exploitatiekosten na ingebruikneming, zodat deze tijdig inzichtelijk zijn en transparant kunnen worden betrokken bij de informatievoorziening aan de raad. Het versterken van de grip op projecten en het door ontwikkelen van de methodiek *Planmatig werken aan Leidse opgaven* is een continu proces. De aanbevelingen uit het rekenkamerrapport zijn inmiddels in belangrijke mate verwerkt in werkwijzen, instrumenten en de verdere professionalisering van het projectmatig werken binnen de organisatie. Tegen deze achtergrond wordt voorgesteld de rapportage over de opvolging van deze aanbevelingen te beëindigen.

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
6. Voldoende aandacht te hebben voor de onderhouds- en exploitatiekosten na ingebruikneming van een project en daar transparant over te zijn in de informatievoorziening naar de raad.			
Eind 2024 te rapporteren aan de raad over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen in de rekenkamerbrief 'Grip op projecten d.d. 12 mei 2023' .		x	De raad wordt via de jaarstukken geïnformeerd over de verdere voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen. Dit is op 23 april 2020 door de raad besloten (RV 20.0022).

RV 23.0042 Aanbevelingen Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp over het focusonderzoek ''Overig groen' of stadsnatuur?'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
In te stemmen met de conclusies van het onderzoeksrapport ''Overig groen' of stadsnatuur' en van de brief van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp 'Onderzoek 'Overig groen' of stadsnatuur?' van 30 maart 2023	x		RV 23.0042 is vastgesteld in de raad van 8 juni 2023.
In te stemmen met de aanbevelingen extra oplettend te zijn tijdens een aantal concrete momenten in het ontwerpproces. Op deze momenten kan de raad aandacht vragen voor de beplanting en met name voor het beheer: 1. Check bij plannen voor de openbare ruimte of er in de stukken wordt aangegeven wat het benodigde beheer- en onderhoud is. Is dat regulier beheer of is het aangepast beheer (bijvoorbeeld bij een special). Kijk in het laatste geval of dat aangepaste beheer geregeld is en hoeveel ruimte de beheerders hebben om in het werk te handelen (zowel in uren, materieel als in invloed). En in hoeverre er standaarden zijn voor de kwaliteit van de natuur op langere termijn waar beheer mee kan werken. 2. Op te letten of er voldoende aandacht is voor de gevolgen voor de beplanting als een project meerdere bestemmingen combineert. 3. Op te letten op of de beheerkosten zijn meegenomen in de financiële paragraaf. Dit geldt ook als kosten gelijk blijven of afnemen. 4. In het kader van Samen aan de Slag te overwegen of ook beheer door bewoners kan worden gedaan en op welke wijze dit het best georganiseerd en betaald kan worden. 5. Opbouwen en ondersteunen van groengroepen die in de gemeenschap actief zijn. Opbouwen van actieve groepen levert veel maatschappelijk rendement op. Daar kan het gemeentebestuur aan bijdragen (financieel, en door een buurt- en gemeenschap gerichte werkwijze in de organisatie). 6. Overwegen andere kaders te stellen en niet bij elk mislukt plan van een nieuw project op te starten om extra geld te creëren. Zo zou de raad ervoor kunnen kiezen beheer meer zeggenschap en budget te geven waardoor zij in het werk het bestaande ontwerp kunnen aanpassen. Dit vraagt heldere uitgangspunten voor plantkeuze (betere standaarden). 7. Er worden slimme 'meekoppelkansen met andere opgaven' gezocht. Voorbeelden van zulke opgaven zijn de focus op vergroten van groen, vergroten van de biodiversiteit en meer klimaatadaptief worden. De raad kan vragen wat dit in praktijk concreet betekent of daar, in overleg met bewoners, uitgangspunten voor geven. 8. Heroverweeg de toegevoegde waarde van convenanten, zowel voor het beheersen van risico's als voor de rechten die bewoners eraan kunnen ontlenen en of die worden waargemaakt. 9. Stuur als raad actief op een Samen aan de Slag-aanpak die gemeenschapskracht vergroot, de ruimte voor actieve bewoners zoekt en de koppelkansen benut. 10. Benut de werkzame ingrediënten van Samen aan de Slag. Het gaat dan zowel om natuurkwaliteit als om de samenwerking tussen gemeenschap en gemeente	x	x	**Toelichting m.b.t. activiteiten raad:** Bij de relevante uitvoeringsbesluiten heeft de raad aandacht voor groenstandaarden (6) en het vergroten van groen, biodiversiteit en klimaatadaptieve maatregelen (7) Het instrument 'Samen aan de Slag' wordt gezien als een positief instrument en is in verschillende beraadslagingen aan de orde geweest (9). **Toelichting m.b.t. activiteiten college:** De Rekenkamercommissie heeft een groot aantal aanbevelingen gedaan, die als volgt zijn samen te vatten: 1. Houd eerder in het ontwerpproces rekening met het beheer. Zo blijft goed en betaalbaar beheer mogelijk, zowel als het gaat om geld als personeel. Voorkom bijvoorbeeld teveel 'specials' in beheer of regel extra geld als daar toch voor wordt gekozen. Pas waar nodig de kaders hiervoor aan. 2. Organiseer een goed proces voor evaluatie en herstel, mocht er plantvakken of andere onderdelen uit projecten niet goed aanslaan. 3. Zoek naar slimme 'meekoppelkansen met andere opgaven' of optimaliseer de samenwerking met inwoners(groepen) via Samen aan de Slag. **Ad 1:** in projecten zoeken we aan de ene kant naar optimalisaties en aan de andere kant naar innovatieve ontwerpen. Dit kan gevolgen hebben voor de middelen (geld) en de capaciteit (personeel). Geld kan vaak gevonden worden, maar voldoende personeel voor beheer is niet altijd aanwezig. Innovaties zijn vaak uitzonderingen op de regel. En beheerkosten worden niet altijd aan de voorkant meegenomen. Daarom passen de innovaties niet altijd direct in de ideale werkwijze van beheer. Om dit in de toekomst verder te optimaliseren, moeten beheerlasten in de toekomst bij het maken van keuzes in projecten meegewogen worden. **Ad 2:** Voor enkele parken is voor 2 jaar extra geld apart gezet vanuit het *IP Parken budget* om kleinschalige maatregelen uit te voeren, zonder dat daarvoor een project wordt opgestart. Als dit positief uitpakt, kan dit voor een langere periode geregeld worden. Voor andere projecten is dit niet geregeld. **Ad 3:** de duurzame wijkvernieuwingen zijn het beste voorbeeld van combinatie van verschillende opgaven in inrichting en beheer. Deze manier van werken wordt de komende jaren voortgezet. Verder ondersteunt Samen aan de Slag praktisch alle vormen van beheer waar bewoners hebben aangegeven verantwoordelijk te willen zijn voor beheer en onderhoud. Het werken met convenanten wordt hierbij als positief ervaren, door zowel inwoners als gemeente. Er wordt steeds meer prioriteit gegeven aan straat- of wijkaanvragen, waarbij er plantpakketten beschikbaar zijn voor collectieve aanvragen. De ervaring is inderdaad dat daar veel groengroepen of whatsapp groepen uit ontstaan en de straat elkaar beter leert kennen.

De Wet versterking decentrale rekenkamers bepaalde dat de gemeenten per 1 januari 2024 een Rekenkamer moesten instellen. De Rekenkamer*commissie* Leiden & Leiderdorp bestaat daarom vanaf 2024 niet meer. Deze is vervangen door de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp.

RV 24.0065 Aanbevelingen Rekenkamer Leiden & Leiderdorp over het onderzoeksrapport 'Schuldhulpverlening in Leiden en Leiderdorp'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
In te stemmen met de conclusies van het onderzoeksrapport 'Schuldhulpverlening in Leiden en Leiderdorp' en van de brief van de Rekenkamer Leiden-Leiderdorp 'Schuldhulpverlening in Leiden en in Leiderdorp' van 15 mei 2024	x		RV 24.0065 is vastgesteld in de raad van 12 september 2024.
Zorg te dragen voor het oplossen van de ICT-problemen		x	Deze aanbeveling is gerealiseerd. De Stadsbank is in 2024 aangesloten op het Schuldenknooppunt en beslagregister.
De sturing op de schuldhulpverlening te verbeteren		x	De aanbeveling om de sturing op schuldhulpverlening te verbeteren door instroom, doorstroom en uitstroom te relateren aan inwoners die zich in een specifiek jaar hebben aangemeld, wordt nog onderzocht. Daarnaast was de aanbeveling om de meetbare doelen en effectindicatoren te laten aansluiten op de beleidsdoelen. Deze aanbeveling wordt meegenomen bij het nieuwe beleidsplan armoede en schulden vanaf 2027.
Het integraal of ontschot werken tussen de Stadsbank en ketenpartijen te verbeteren		x	Deze aanbeveling heeft voortdurend onze aandacht, aangezien het een vast onderdeel vormt van het schuldhulpverleningstraject. Aanbeveling was het organiseren van wijkgerichte bijeenkomsten. Inmiddels zijn er vier wijkgerichte bijeenkomsten georganiseerd in 2025. Samen met de ketenpartijen bespreken we hoe hier een vervolg aan gegeven kan worden in 2026.
De financiële zelfredzaamheid van inwoners te versterken door een intensievere begeleiding tijdens en na schulhulptrajecten		x	Het plan van aanpak financiële begeleiding is opgesteld. De gemeenteraad heeft op 2 februari 2026 een wethoudersbrief (kenmerk Z/26/3935344) ontvangen waarin uitleg wordt gegeven over de aanpak.
Het tweede kwartaal van 2025 te rapporteren aan de raad over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.		x	De raad heeft op 30 oktober een collegebrief ontvangen (met kenmerk Z/25/3898640) waarin de raad wordt geïnformeerd over de voortgang van de aanbevelingen. De raad wordt daarnaast via de jaarstukken geïnformeerd over de verdere voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen. Dit is op 23 april 2020 door de raad besloten (RV 20.0022).

RV 24.0092 Aanbevelingen Rekenkamer Leiden & Leiderdorp over het feitenrapport 'Kwaliteit onderwijshuisvesting in Leiden en Leiderdorp'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
De volgende aanbevelingen uit het feitenrapport 'Kwaliteit onderwijshuisvesting, in Leiden en Leiderdorp' te onderschrijven: ■ Toetsen of het IHP voldoende realistisch is, zowel in bouwkundige als in financiële zin ■ In gesprek gaan met schoolbesturen, leerlingen, leerkrachten en ouders om te horen hoe zij aankijken tegen het IHP ■ Indien de raad grotere ambities heeft voor het IHP, zich alvast te oriënteren op budgettaire dekking	x		RV 24.0092 is vastgesteld in de raad van 28 november 2024. De visie en kaders beleidsrijk integraal huisvestingsplan onderwijs zijn in 2025 aan de orde gekomen bij de behandeling van RV 25.0035 Beleidsrijk Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2026-2042.
Een quickscan uit te voeren naar de staat van de 27 onderwijsgebouwen die in 2023 niet zijn beoordeeld om zo een compleet beeld te krijgen va de staat van al het onderwijsvastgoed en dit in het beleidsrijke IHP te verwerken, of uit te leggen waarom dit niet gedaan wordt		x	Het Beleidsrijke IHP (RV 25.0035) speelt in op de achterliggende wens van deze aanbeveling. Sommige van deze gebouwen zijn onlangs al gerenoveerd of stonden al gepland voor renovatie. Dat heeft het college ook aangegeven in zijn reactie op het rapport van de rekenkamer.
Kennis en expertise van de schoolbesturen te betrekken bij het opstellen van de quickscans en het IHP in samenspraak op te stellen. In het IHP de mogelijkheid op te nemen voor schoolbesturen om hun (afwijkende) standpunt te motiveren zodat de gemeenteraad hier kennis van kan nemen.		x	Aanbeveling is uitgevoerd bij de totstandkoming van het Beleidsrijk IHP.
Actief de eenpitters en kleinere schoolbesturen op te zoeken omdat hun schoolgebouwen nu ondervertegenwoordigd lijken. Beoordelen of hun schoolgebouwen wel voldoende opgenomen zijn in het IHP.		x	Ook schoolgebouwen van eenpitters die ouder zijn dan 15-20 jaar of recenter zijn gerenoveerd, zijn geschouwd en worden opgenomen in het IHP als het gebouw slecht scoort. De kleine schoolbesturen worden voor alle IHP- en LEA-overleggen inclusief het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) uitgenodigd en met nadruk verzocht aanwezig te zijn of zich te laten vertegenwoordigen.

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
Te onderzoeken of de huidige leerlingenprognoses niet te laag zijn ingeschat en daarbij de nieuwbouwplannen te betrekken.		x	Hierover is de commissie O&S per brief op 19 december 2024 (Z/24/3772288) geïnformeerd. Bij de reguliere projectmatige uitvoering van het Beleidsrijk IHP wordt altijd gekeken naar actuele leerlingenprognoses en woningbouwplannen. Naast de hierboven genoemde brief van de wethouder, wordt deze aanbeveling in de praktijk doorlopend uitgevoerd.
De IHP periode te verlengen tot en met 2040.		x	Het nieuwe IHP loopt van 2026-2042. Hiermee voldoen we aan de eisen van de onderwijswetswijzingen die naar verwachting vanaf 2026 doorgevoerd worden. Deze stellen een IHP verplicht dat een doorkijk geeft van 16 jaar.
Realistische ambities voor renovatie en nieuwbouw van scholen in overeenstemming met de beschikbare middelen op te stellen.		x	De in 2024 met de schoolbesturen afgestemde ambities voor renovatie en (ver)nieuwbouw zijn verwerkt in het Beleidsrijke IHP 2025-2041 dat op 12 juni 2025 bestuurlijk is vastgesteld door de gemeenteraad (RV 25.0035). Per project worden middelen passend bij de renovatie en/of (ver)nieuwbouw en ambities ter beschikking gesteld door de gemeente, in lijn met de jaarlijkse Kaderbrief en het Meerjarig Investeringsplan (MIP).
In het eerste kwartaal van 2025 te rapporteren aan de raad over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.		x	Met het vaststellen van het beleidsrijke IHP (RV 25.0035) is de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer geborgd. De raad wordt via de jaarstukken geïnformeerd over de verdere voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen. Dit is op 23 april 2020 door de raad besloten (RV 20.0022).

De rekenkamer Leiden en Leiderdorp heeft in 2024 meegedaan aan het landelijke onderzoek naar toezicht en handhaving energiebesparingsplicht en informatieplicht. Hier is geen presentatie en geen raadsvoorstel van gekomen omdat de diepgang van de resultaten van het onderzoek te summier waren: er stonden enkel feitelijkheden in. Daarom is dit onderzoek verder niet opgenomen in deze bijlage.

RV 25.0041 Aanbevelingen Rekenkamer Leiden & Leiderdorp over het feitenrapport 'Omgekeerd onderzoek: waar ontstaan (on)duidelijkheid en (on)begrijpelijkheid in communicatie en beleid?'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
In te stemmen met de conclusies en aanbevelingen uit de rekenkamerbrief 'Duidelijke taal en duidelijk beleid' van 1 mei 2025 en van het feitenrapport 'Omgekeerd onderzoek: waar ontstaan (on)duidelijkheid en (on)begrijpelijkheid in communicatie en beleid?'.	x		RV 25.0041 is vastgesteld in de raad van 12 juni 2025.
In te stemmen met de aanbevelingen: ■ Eis dat bij besluitvorming over nieuw beleid of een regeling vooraf getest wordt of de doelgroep het begrijpt en uit kan voeren. ■ Laat je bij relevante regelingen informeren hoe uitvoerende professionals deze in de praktijk kunnen uitleggen ■ Let op dat een vraag om een hoog tempo of veel wijzigingen of allerlei detaillering op een voorstel niet ten koste gaat van de duidelijkheid	x		Met het vaststellen van RV 25.0041 heeft de raad ingestemd met de aanbevelingen van de Rekenkamer uit het onderzoek. Bij relevante voorstellen wordt stilgestaan bij de duidelijkheid van het beleid, bijvoorbeeld bij het experiment met nieuwe stembiljetten
De aanbevelingen over te nemen: ■ Geef ambtenaren de ruimte om het beleid, regelingen en communicatie daarover te verbeteren en het te signaleren als het te ingewikkeld wordt. ■ Houd de beleidsafdelingen verantwoordelijk voor begrijpelijk en duidelijk beleid, ook na vaststelling ervan. ■ Zorg voor heldere werkinstructies en afspraken voor begrijpelijk beleid dat met duidelijke taal uitlegbaar is ■ Toets beleid op duidelijkheid en uitvoerbaarheid voordat het wordt vastgesteld, tijden de uitvoering en na afloop ■ Leg criteria vast wanneer beleid of een regeling getest moet worden met de doelgroep ■ Leg criteria vast welke signalen tot een 'rode vlag' leiden. ■ Breng in kaart door welke gedrags- en omgevingsfactoren de richtlijnen voor duidelijk beleid niet altijd worden toegepast en gebruik dit inzicht voor verbeteringen.		x	In de ambtelijk organisatie wordt er sinds 2022 gewerkt met de Aanpak Leids Beleid. Dit is een werkwijze gericht op het maken van integraal, uitvoerbaar en toegankelijk beleid. De afgelopen jaren is deze aanpak verder ontwikkeld en zijn ambtenaren getraind in het gebruiken van de aanpak. Richtlijnen en hulpmiddelen om tot duidelijke taal te komen zijn onderdeel van de aanpak. Gevolg van de aanpak is ook de er meer projectmatig wordt gewerkt aan de ontwikkeling van beleid. Naast vakexperts zijn er steeds vaker ook collega's betrokken met verstand van communicatie en/of ervaring met de uitvoering van beleid. In overleg met de griffie is gekeken of er voor de raadsverkiezingen nog een technische presentatie waarin de Aanpak Leids Beleid zou worden toegelicht kon worden gegeven aan de commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid. Besloten is om deze presentatie te geven aan de nieuwe raad/ commissie.

RV 25.0070 Aanbevelingen Rekenkamer Leiden & Leiderdorp over het feitenrapport 'Onderzoek Citymarketing Leiden'

Besluitpunt	Raad	College	Toelichting op voortgang
Kennis te nemen van de conclusies zoals beschreven in de brief van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp 'Citymarketing Leiden' van datum 21 juli 2025 en het feitenrapport 'Onderzoek Citymarketing Leiden'.	x		RV 25.0070 is vastgesteld in de raad van 11 november 2025.
In te stemmen met de aanbevelingen: ■ Leiden & Partners periodiek uit te nodigen om over hun activiteiten te spreken ■ Onderscheid te maken tussen citymarketing en evenementenbeleid	x		Met het vaststellen van RV 25.0070 heeft de raad ingestemd met de aanbevelingen van de Rekenkamer uit het onderzoek. Leiden & Partners zal actief worden uitgenodigd en de raad zal CityMarketing daarvan los zien. Dit blijkt ook uit de sturing die de raad wenst op CityMarketing, bijvoorbeeld door de op 13 november 2025 aangenomen motie M25.0073.36 PvdA CityMarketing in dienst van de stad.
Kennis te nemen van de aanbeveling om de financieringsdeel via een uitvoeringsovereenkomst onder hetzelfde regime als het deel via de opbrengst van de toeristenbelasting kan worden gebracht.		x	De Rekenkamer adviseert om de verschillende financieringsstromen richting Leiden&Partners onder één regime te brengen. Het college begrijpt deze wens tot vereenvoudiging. Bij de herziening van de uitvoeringsovereenkomst (UVOK) - die per 2027 afloopt -wordt expliciet gekeken naar betere samenhang in aansturing, verantwoording en evaluatie. Aandachtspunt hierbij is dat de financiering via de toeristenbelasting en de subsidie via de UVOK verschillende doelen en juridische grondslagen hebben. Een volledige bundeling ligt daarom niet voor de hand.
De jaarverslagen van Leiden & Partners door het college te laten delen met de raad zodat hier over de activiteiten en prestaties een politiek debat gevoerd kan worden.	x	x	**Toelichting m.b.t. activiteiten raad:** Sinds de behandeling van dit rekenkamerrapport is er nog geen jaarverslag geweest om te bespreken. **Toelichting m.b.t. activiteiten college:** Het college heeft ingestemd met de aanbeveling om de jaarverslagen van Leiden&Partners actief beschikbaar te stellen aan de raad. Deze documenten zijn formeel geen gemeentelijke stukken, maar het college vindt het belangrijk dat de raad goed geïnformeerd is over de inzet en prestaties van citymarketing. Leiden&Partners zal de jaarverslagen voortaan actief delen met college en raad, zodat hierover ook het politieke gesprek kan worden gevoerd. Daarnaast wordt het wenselijk geacht dat Leiden&Partners, op uitnodiging van de raad of raadsleden, haar plannen en resultaten mondeling kan toelichten.

Hoofdstuk 6

6 Colofon

Gemeente Leiden
Mei 2026

www.leiden.nl/gemeente

Foto omslag: Wouter Keuris